

Factors Affecting Participation in the Administration of Khohong Credit Union Cooperative Limited, Hat Yai District, Songkhla Province <i>Asawatep Suphajaroenkool, Kasetchai Laeheem</i>	1
Opinion of a Community Committee towards Work Performance under Strategy Development of Muang Maha Sarakham Municipality, Muang District, Maha Sarakham Province <i>Siriwan Soha, Somkiet Kietjareon, Sauwaluck Nikornpittaya</i>	10
Mosques in Thung Tum Sao and Islamic Administration <i>Nattha Pradit, Kittitat Chuchuai, Utai Parinyasutinun</i>	19
Mor lum Mu Sillapinphuthai : A new dimension of management of Social technology. <i>Mr.Aitthiphon Masen and Dr.Kamol Sawetsomboon</i>	30
A Mixed Method Research Project: Developing Programs That Encourage Commitment to Learning for Students in Grades 7-9 <i>Patcharapom Suttitak, Yannapat Seehamongkon</i>	39
Learner Analysis and Tutorial effects on Learning Achievement <i>Daranee Uachanachit</i>	49
Organizational Culture Promoted by Bunditpatanasilpa Institute, Ministry of Culture <i>Hatairat Boonma, Sirinthorn Sinjindawong, Waraporn Thaima</i>	59
An Application of Cognitive Semantics to Chinese Polysemy Teaching for Thai Learners <i>Bunsikan Tangpakorn</i>	74
Effects of Best Practice Planning on the Job Efficiency of the Finance Director at Higher Education Institutions in Thailand <i>Duangjai Phaowiangkham, Naphaphorn Phonnikornkij, Nuttavong Poonpol</i>	88
Needs and Attitudes of Local People toward Tourism Development of Ban Khrua Community <i>Prisana Phetcharaburanin, Thuntuch Viphatphumiprathes</i>	98
Ban Hua Khao Crab Culture Learning Center and Food Security in the Hua Khao Daeng Community <i>Keskanok Boonpech, Jiraporn Keawkwantong, Pornpan Sakulhong, Utai Parinyasutinun</i>	106
The role of development based on the power of faith by Pra Tep Sittajarn (Noi Yannawutto) <i>Jessadakorn Runri, Alongkorn Akkasaeng</i>	118
Confirmatory Factor Analysis of Performance Success of Private Businesses <i>Woraluck Lalitsasivimol</i>	130
Predicting Land Use Change from Construction at Mahasarakham Campus <i>Jaturong Som-ard, Savittri Ratanopad Suwanlee, Piboon Bunchai, Butsarin Aemaot</i>	141
Creating A Guideline for Studying the Potential Development of a Walking Street in Khemmarat District Ubonratchathani Province <i>Piyathida Hongsri, Linjong Pocharee</i>	157
The Relationship Between Enthusiasm and Employees' Performance at Hotels in Muang District Surat Thani Province <i>Chaleena Nakalor, Sune Longprasert, Tanayu Puwittayathorn</i>	169
The Development of English Learners' Competence with the Web Quest Project <i>Natthapong Chanyoo</i>	180
Impact Protection of Human Rights and Freedom of Trade and Occupation <i>Piyaluk Potiwan, Kittikorn Bamroongboon, Chanintron Mathong, Natthapon Limpijareon</i>	190
Media Literacy, Self -Awareness and Information Exposure Behavior on Social Media of University Students <i>Gritsanaporn Prasitwisate</i>	200

ปัจจัยที่ส่งผลต่อการมีส่วนร่วมในการบริหารงานสหกรณ์ของสมาชิกสหกรณ์เครดิตยูเนียนคองหงส์ จำกัด อำเภอหาดใหญ่ จังหวัดสงขลา <i>อัครเทพ ศุภเจริญกุล, เกษตรชัย และทีม</i>	1
ความคิดเห็นของคณะกรรมการชุมชนต่อการดำเนินงานตามยุทธศาสตร์การพัฒนาของเทศบาลเมืองมหาสารคาม อำเภอเมือง จังหวัดมหาสารคาม <i>ศิริวรรณ โสทะ, สมเกียรติ เกียรติเจริญ, เสาวลักษณ์ นิกโรพิทยา</i>	10
มัสยิดในชุมชนทุ่งตำเสาการบริหารตามหลักอิสลาม <i>ณัฐฐา ประดิษฐ์, กิตติวิช ชูช่วย, อุทัย ปริญาสุทธินันท์</i>	19
หมอลำหมู่ศิลปินอุไทย : มิติใหม่ของการจัดการเชิงกลยุทธ์ <i>อิทธิพล มะเสน และกมล เสวตสมบัติ</i>	30
การพัฒนาโปรแกรมส่งเสริมความมุ่งมั่นในการเรียนของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น : การวิจัยแบบผสมวิธี <i>พัชราพร สุทธิรักษ์, ญาณภัทร ศรีทรงมด</i>	39
การวิเคราะห์ผู้เรียนและการทบทวนบทเรียนที่ส่งผลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน <i>ดารณี เอื้อชนะจิต</i>	49
การส่งเสริมวัฒนธรรมองค์การของสถาบันบัณฑิตพัฒนศิลป์ กระทรวงวัฒนธรรม <i>หทัยรัตน์ บุญมา, สิริธร สิ้นจินดาวงศ์, วราภรณ์ ไทยมา</i>	59
การประยุกต์ความรู้ทางวรรณคดีปริวรรตศาสตร์ปริชาทกับการสอนคำหลายความหมายในภาษาจีนสำหรับผู้เรียนชาวไทย <i>บัณฑิตกาญจนา ตั้งภากรณ์</i>	74
ผลกระทบของการวางแผนการปฏิบัติงานที่ดีที่มีต่อประสิทธิภาพการทำงานของผู้อำนวยการกองคลังสถาบันอุดมศึกษาในประเทศไทย <i>ดวงใจ เผ่าเวียงคำ, นภาพรณี พลนิกรกิจ, ณัฐวงศ์ พูนพล</i>	88
ความต้องการมีส่วนร่วมและทัศนคติของชาวชุมชนที่มีต่อการพัฒนาชุมชนบ้านครัวเป็นแหล่งท่องเที่ยว <i>ปริศนา เพชรบุรณิน, ธัญธิช วิภัติภูมิประเทศ</i>	98
ศูนย์การเรียนรู้เพาะปลูกปูบ้านหัวเขากับการสร้างความมั่นคงทางอาหารของชุมชนหัวเขาแดง <i>เกศกนก บุญเพชร, จิราพร แก้วขวัญทอง, พรพรรณ สกุดหงษ์, อุทัย ปริญาสุทธินันท์</i>	106
บทบาทการบริหารการพัฒนาสังคมบนพื้นฐานพลังศรัทธาของพระเทพสิทธิจารย์ (น้อย ญาณวฑฺฒโม) <i>เจษฎาภรณ์ รันศรี, อลงกรณ์ อรรถแสง</i>	118
วิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยันความสำเร็จในการดำเนินงานของธุรกิจเอกชน <i>วรัถกษณ์ สถิตศิริวิมล</i>	130
การเปลี่ยนแปลงการใช้ที่ดินก่อนและหลังก่อตั้งมหาวิทยาลัยมหาสารคาม <i>จตุรงค์ สมอาจ, สาวิตรี รัตนภาส สุวรรณดี, ไพบูลย์ บุญไชย, บุศรินทร์ เอมโอซ</i>	141
แนวทางในการพัฒนาศักยภาพการท่องเที่ยว ถนนคนเดินอำเภอเขมราฐจังหวัดอุบลราชธานี <i>ปิยธิดา หงษ์ศรี, ลินจง โพชารี</i>	157
ความสัมพันธ์ระหว่างความกระตือรือร้นในการปฏิบัติงาน กับผลการปฏิบัติงานของพนักงานโรงแรมในอำเภอเมือง จังหวัดสุราษฎร์ธานี <i>ชาลีนา นามาลอ, สุณีย์ ล่องประเสริฐ, ธนาญ ภู่วิทยาธร</i>	169
การพัฒนาสมรรถนะของผู้เรียนภาษาอังกฤษด้วยโครงการบทเรียนแสงรู้ <i>ณัฐฐพงศ์ จันทร์อยู่</i>	180
แนวทางการป้องกันผลกระทบของเสรีภาพและสิทธิมนุษยชนทางการค้า และการประกอบอาชีพ <i>ปิยลักษณ์ โพธิวรรณ, กิตติกรณ์ บำรุงบุญ, ชนินทร ม้าทอง, ณัฐกรณิ ลิ้มปิเจริญ</i>	190
การรู้ทันสื่อ การรู้ทันตนเองกับพฤติกรรมกาเบิกรับข่าวสารในสื่อสังคมออนไลน์ของนักศึกษามหาวิทยาลัย <i>กฤษณพร ประสิทธิ์วิเศษ</i>	200

วารสารมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม

ปีที่ 37 ฉบับที่ 1 เดือน มกราคม - กุมภาพันธ์ พ.ศ.2561

เจ้าของ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม

วัตถุประสงค์

เพื่อส่งเสริมเผยแพร่ผลงานวิชาการและงานวิจัยที่มีคุณค่าต่อการพัฒนาองค์ความรู้ทางวิชาการ และเป็นสื่อกลางแลกเปลี่ยนความคิดเห็นเชิงวิชาการ โดยครอบคลุมวิทยาการด้านมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ การศึกษา ศิลปกรรม ดนตรี สถาปัตยกรรม ภาษา วรรณกรรม กำหนดการตีพิมพ์ปีละ 6 ฉบับ ออกราย 2 เดือน คือ เล่ม 1 มกราคม – กุมภาพันธ์ / เล่ม 2 มีนาคม – เมษายน/เล่ม 3 พฤษภาคม – มิถุนายน/เล่ม 4 กรกฎาคม – สิงหาคม /เล่ม 5 กันยายน – ตุลาคม และ เล่ม 6 พฤศจิกายน – ธันวาคม

บทความวิชาการและบทความวิจัยที่นำมาตีพิมพ์ในวารสารมหาวิทยาลัยมหาสารคามนี้ จะต้องได้รับการตรวจสอบทางวิชาการ (Peer review) ซึ่งปกติจะมี Double Blind (ผู้พิจารณา 2 คน) หรือ Triple Blind (ผู้พิจารณา 3 คน) ทั้งภายในและภายนอกมหาวิทยาลัย

ที่ปรึกษา	อธิการบดี	มหาวิทยาลัยมหาสารคาม
บรรณาธิการ	รองศาสตราจารย์ ดร.กรไชย พรสิทธิ์ชกร	มหาวิทยาลัยมหาสารคาม
ผู้ช่วยบรรณาธิการ	รองศาสตราจารย์ ดร.สมบัติ ท้ายเรือคำ	มหาวิทยาลัยมหาสารคาม
	รองศาสตราจารย์ ดร.พิทักษ์ น้อยวงศ์	มหาวิทยาลัยมหาสารคาม
	อาจารย์ ดร.พิมพ์ยุพา ประพันธ์	มหาวิทยาลัยมหาสารคาม

กองบรรณาธิการ

ศาสตราจารย์ ดร.ภูมิฐาน ริงคกุลนุวัฒน์	มหาวิทยาลัยหอการค้าไทย
ศาสตราจารย์ ดร.อรรถจักร์ สัตยานุรักษ์	มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
รองศาสตราจารย์ ดร.กุลธิดา ท้วมสุข	มหาวิทยาลัยขอนแก่น
รองศาสตราจารย์ ดร.เฉลิมศักดิ์ พิบูลศรี	มหาวิทยาลัยขอนแก่น
รองศาสตราจารย์ ดร.ณรงค์ชัย ปฎิกริชต์	มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
รองศาสตราจารย์ ดร.ศารัตน์ เมตตาริกานนท์	มหาวิทยาลัยขอนแก่น
รองศาสตราจารย์ ดร.ทวีศิลป์ สืบวัฒนะ	มหาวิทยาลัยมหาสารคาม
รองศาสตราจารย์ ดร.บุญชม ศรีสะอาด	มหาวิทยาลัยมหาสารคาม
รองศาสตราจารย์ ดร.มนวิภา ผดุงสิทธิ์	มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์
รองศาสตราจารย์ ดร.ศุภชัย สิงห์ยะบุดี	มหาวิทยาลัยมหาสารคาม
รองศาสตราจารย์ ดร.สุจินดา เจียมศรีพงษ์	มหาวิทยาลัยนเรศวร
รองศาสตราจารย์ ดร.สุทธิวรรณ ตันติรจนาวงศ์	มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมวชิราวุธ
รองศาสตราจารย์ ดร.สุทธิวรรณ พิทักษ์โสภณ	มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
รองศาสตราจารย์ ดร.วณิช นิรันตรานนท์	สถาบันการพลศึกษา วิทยาเขตอุดรธานี
รองศาสตราจารย์ยงยุทธ ชูแว่น	มหาวิทยาลัยศิลปากร
รองศาสตราจารย์สิทธิพร ภิรมย์ริน	มหาวิทยาลัยศิลปากร
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.กมลพร สอนศรี	มหาวิทยาลัยมหิดล
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ธัญญา สังขพันธ์านนท์	มหาวิทยาลัยมหาสารคาม
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.พชรวิทย์ จันทร์ศิริ	มหาวิทยาลัยมหาสารคาม
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ภูเบศร์ สมุทรจักร	มหาวิทยาลัยมหิดล
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สมชัย ภัทรธนานันท์	มหาวิทยาลัยมหาสารคาม
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สุรศักดิ์ คำคง	มหาวิทยาลัยอุบลราชธานี
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ พ.ศ.ท.ดร.เกษมศักดิ์ โชติชาครพันธ์	สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.เอื้อมพร หลินเจริญ	มหาวิทยาลัยนเรศวร
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สุมินทร เบ้าธรรม	มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี วิทยาเขตตลิ่งชัน
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ฉัตรศิริ ปิยะพิมลสิทธิ์	มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.นิคม นาคอ้าย	มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม
Mr.Paul Dulfer	มหาวิทยาลัยมหาสารคาม

เลขานุการ

นางฉวีวรรณ อรรถศรีชู

ผู้ช่วยเลขานุการ

จิรารัตน์ ภูสิทธิ์ พัทธ์วิไล รุ่งวิสัย

สำนักงานกองบรรณาธิการ

มหาวิทยาลัยมหาสารคาม ตำบลขามเรียง อำเภอกันทรวิชัย จังหวัดมหาสารคาม 44150
โทรศัพท์ 0-4375-4321 ต่อ 1754 หรือ 0-4375-4416

ราคาปก 60 บาท ราคาสมาชิก ราย 1 ปี 240 บาท ราย 2 ปี 480 บาท

กำหนดเผยแพร่ ปีละ 6 ฉบับ

ฉบับที่ 1 มกราคม-กุมภาพันธ์ ฉบับที่ 2 มีนาคม-เมษายน ฉบับที่ 3 พฤษภาคม-มิถุนายน

ฉบับที่ 4 กรกฎาคม-สิงหาคม ฉบับที่ 5 กันยายน-ตุลาคม ฉบับที่ 6 พฤศจิกายน-ธันวาคม

พิมพ์เผยแพร่เมื่อวันที่ 28 กุมภาพันธ์ 2561

บทบรรณาธิการ

สวัสดีครับ วารสารมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม ฉบับที่ 1 ประจำปี 2561 ฉบับนี้ยังเข้มข้นด้วยเนื้อหาและสาระทางวิชาการ ทุกบทความวิจัยและบทความวิชาการได้ผ่านการกลั่นกรองจากกองบรรณาธิการและผู้ทรงคุณวุฒิตรวจสอบทางวิชาการ เพื่อให้วารสารเป็นที่ยอมรับและเกิดความเชื่อมั่นในวงการวิชาการ

ในการจัดทำวารสารทางวิชาการ กองบรรณาธิการได้ให้ความสำคัญกับคุณภาพของบทความวิจัยและบทความทางวิชาการที่คัดเลือกนำมาลงตีพิมพ์ในแต่ละฉบับ โดยบทความวิจัยและบทความทางวิชาการที่ถูกคัดเลือกตีพิมพ์จะต้องผ่านการตรวจสอบทางวิชาการจากผู้ทรงคุณวุฒิ (Peer Reviewers) ซึ่งผู้ทรงคุณวุฒิทุกท่านเป็นผู้ที่มีคุณสมบัติสอดคล้องกับสาขาวิชาทางด้านมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ ท่านเหล่านี้ได้สละเวลาอันมีค่าในการช่วยอ่านและพิจารณาต้นฉบับ พร้อมทั้งให้คำแนะนำที่มีประโยชน์ต่อการดำเนินการจัดทำวารสารเป็น อย่างดี กองบรรณาธิการขอกราบขอบพระคุณมา ณ โอกาสนี้

วารสารมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม ฉบับนี้ประกอบด้วยบทความจำนวน 19 เรื่อง ได้แก่ (1) วิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยันความสำเร็จในการดำเนินงานของธุรกิจเอกชน (2) ปัจจัยที่ส่งผลต่อการมีส่วนร่วมในการบริหารงานสหกรณ์ (3) ความคิดเห็นของคณะกรรมการชุมชนต่อการดำเนินงานตามยุทธศาสตร์การพัฒนาของเทศบาล (4) มัศจรรย์ในชุมชนทุ่งตำเสากับการบริหารตามหลักอิสลาม (5) หมอลำหมูศิลป์ภูไท (6) การพัฒนาโปรแกรมส่งเสริมความมุ่งมั่นในการเรียน (7) การวิเคราะห์ผู้เรียนและการทบทวนบทเรียนที่ส่งผลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน (8) การส่งเสริมวัฒนธรรมองค์กร (9) การประยุกต์ความรู้ทางอรรถศาสตร์ปริชานกับการสอนคำหลายความหมายในภาษาจีน (10) การวางแผน การปฏิบัติงานที่ดีและประสิทธิภาพการทำงาน (11) ความต้องการมีส่วนร่วมและทัศนคติที่มีต่อการพัฒนาชุมชน (12) ศูนย์การเรียนรู้เพาะฟักลูกปูบ้านหัวเขากับการสร้างความปลอดภัยทางอาหาร (13) การเปลี่ยนแปลงการใช้ที่ดินก่อนและหลังก่อตั้งมหาวิทยาลัยมหาสารคาม (14) แนวทาง ในการพัฒนาศักยภาพการท่องเที่ยวของคนเดิน (15) ความกระตือรือร้นในการปฏิบัติงานและ ผลการปฏิบัติงาน (16) การพัฒนาสมรรถนะของผู้เรียนภาษาอังกฤษด้วยโครงการนบทเรียนแสงรู้ (17) การบริหารการพัฒนาสังคมบนพื้นฐานพลังศรัทธาของพระเทพสิทธิทวารวดี (18) แนวทาง การป้องกันผลกระทบของเสรีภาพและสิทธิมนุษยชนทางการค้าและการประกอบอาชีพ และ (19) การรู้ทันสื่อ การรู้ทันตนเองกับพฤติกรรมกาเปิดรับข่าวสารในสื่อสังคมออนไลน์

วารสารมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม ยินดีต้อนรับสำหรับบรรดานักวิชาการและนิสิตนักศึกษาที่ต้องการนำเสนอผลงานวิชาการ ไม่ว่าจะเป็นบทความวิจัย บทความวิชาการ บทความทั่วไป หรือบทความทวิสารคดีทั้งจากภายในและภายนอกมหาวิทยาลัยมหาสารคาม กองบรรณาธิการยินดีต้อนรับ เปิดกว้าง และพร้อมรับต้นฉบับของท่านตลอดเวลาขอให้ศึกษารูปแบบการเขียนจากทำวารสารแต่ละฉบับ ส่งมาให้ยังกองบรรณาธิการโดยไว หัวข้อเรื่องและประเด็นนำเสนอที่เกี่ยวข้องกับมนุษยศาสตร์ สังคมศาสตร์ ศึกษาศาสตร์ บริหารธุรกิจ เศรษฐศาสตร์ และอื่น ๆ กองบรรณาธิการยินดี และพร้อมรับต้นฉบับเป็นอย่างมาก เพื่อให้เกิดการเปิดกว้างด้านเนื้อหาและสาระที่จะบรรจุในวารสารและเพื่อให้ครอบคลุมทุกสาขาและวิทยาการที่เกี่ยวข้องกับทางด้านมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์

ในสุดท้ายนี้ กองบรรณาธิการขอขอบพระคุณท่านผู้อ่านทุกท่านที่ได้ให้คำติชมและให้คำแนะนำเพื่อการปรับปรุงการดำเนินการจัดทำวารสารมาโดยตลอด โดยกองบรรณาธิการได้ให้ความสำคัญและมุ่งเน้นกับการพัฒนาและปรับปรุงคุณภาพของวารสารให้เป็นที่น่าเชื่อถือและยอมรับในวงการศึกษาการอยู่เสมอและต่อเนื่อง

รองศาสตราจารย์ ดร.กรไชย พรลภัสสรชกร
บรรณาธิการ

สารบัญ

ปัจจัยที่ส่งผลต่อการมีส่วนร่วมในการบริหารงานสหกรณ์ของสมาชิกสหกรณ์เครดิตยูเนียนคองหงส์ จำกัด อำเภอหาดใหญ่ จังหวัดสงขลา	
<i>อัศวเทพ ศุภเจริญกุล, เกษตรชัย และหิม</i>	1
ความคิดเห็นของคณะกรรมการชุมชนต่อการดำเนินงานตามยุทธศาสตร์การพัฒนาของเทศบาล เมืองมหาสารคาม อำเภอเมือง จังหวัดมหาสารคาม	
<i>ศิริวรรณ ไสหะ, สมเกียรติ เกียรติเจริญ, เสาวลักษณ์ นิกรพิทยา</i>	10
มัสยิดในชุมชนทุ่งตำเสากับการบริหารตามหลักอิสลาม	
<i>ณัฐญา ประดิษฐ์, กิตติชัย ชูช่วย, อุทัย ปริญญาสุทินันท์</i>	19
หมอลำหมู่ศิลป์นงูไท : มิติใหม่ของการจัดการเชิงกลยุทธ์	
<i>อิทธิพล มะเสน และกมล เสวตสมบูรณ์</i>	30
การพัฒนาโปรแกรมส่งเสริมความมุ่งมั่นในการเรียนของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น : การวิจัยแบบผสานวิธี	
<i>พัชรพร สุทธิทักษ์, ญาณภัทร ศรีหะมงคล</i>	39
การวิเคราะห์ผู้เรียนและการทบทวนบทเรียนที่ส่งผลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน	
<i>ดารณี เอื้อชนะจิต</i>	49
การส่งเสริมวัฒนธรรมองค์กรของสถาบันบัณฑิตพัฒนศิลป์ กระทรวงวัฒนธรรม	
<i>หทัยรัตน์ บุญมา, สิรินคร สิ้นจินดาวงศ์, วราภรณ์ ไทโยมา</i>	59
การประยุกต์ความรู้ทางอรรถศาสตร์ปริชานกับการสอนคำหลายความหมายในภาษาจีนสำหรับ ผู้เรียนชาวไทย	
<i>บัณฑิตกาญจก ตั้งภากรณ์</i>	74
ผลกระทบของการวางแผนการปฏิบัติงานที่ดีที่มีต่อประสิทธิภาพการทำงานของผู้อำนวยการ กองคลังสถาบันอุดมศึกษาในประเทศไทย	
<i>ดวงใจ เผ่าเวียงคำ, นภาพรณ พลนิกรกิจ, ณัฐวงศ์ พูนพล</i>	88
ความต้องการมีส่วนร่วมและทัศนคติของชาวชุมชนที่มีต่อการพัฒนาชุมชนบ้านควีวเป็นแหล่งท่องเที่ยว	
<i>ปริศนา เพชรบูรณิน, ธัญรัช วิภาติภูมิประเทศ</i>	98
ศูนย์การเรียนรู้เพาะพืกลูกปูบ้านหัวเขากับการสร้างความมั่นคงทางอาหารของชุมชนหัวเขาแดง	
<i>เกศกนก บุญเพชร, จิราพร แก้วขวัญทอง, พรพรรณ สกุลหงษ์, อุทัย ปริญญาสุทินันท์</i>	106
บทบาทการบริหารการพัฒนาสังคมบนพื้นฐานพลังศรัทธาของพระเทพสิทธิธารจารย์ (น้อย ญาณวุฑฒโฒ)	
<i>เจษฎาภรณ์ รันศรี, อลงกรณ์ อรรคแสง</i>	118
วิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยันความสำเร็จในการดำเนินงานของธุรกิจเอกชน	
<i>วรลักษณ์ ลลิตศศิวิมล</i>	130
การเปลี่ยนแปลงการใช้ที่ดินก่อนและหลังก่อตั้งมหาวิทยาลัยมหาสารคาม	
<i>จตุรงค์ สมอาจ, สาวิตรี รตนภาส สุวรรณสี, ไพบุลย์ บุญไชย, บุศรินทร์ เอ็มโอช</i>	141

แนวทางในการพัฒนาศักยภาพการท่องเที่ยว ถนนคนเดินอำเภอเขมรรัฐจังหวัดอุบลราชธานี	
ปิยธิดา หงษ์ศรี, ลินจง โพซารี.....	157
ความสัมพันธ์ระหว่างความกระตือรือร้นในการปฏิบัติงาน กับผลการปฏิบัติงานของพนักงาน โรงแรมในอำเภอเมือง จังหวัดสุราษฎร์ธานี	
ชาลีนา นามาลอ, สุณีย์ สองประเสริฐ, ธนายุ ภู่วิทยาธร	169
การพัฒนาสมรรถนะของผู้เรียนภาษาอังกฤษด้วยโครงการบทเรียนแสงรู้	
ณัฐพงษ์ จันทร์อยู่.....	180
แนวทางการป้องกันผลกระทบของเสรีภาพและสิทธิมนุษยชนทางการค้า และการประกอบอาชีพ	
ปิยลักษณ์ โพธิวรรณ, กิตติกรณ์ บำรุงบุญ, ชนินทร ม้าทอง, ณัฐภณ ลิมปิเจริญ	190
การรู้ทันสื่อ การรู้ทันตนเองกับพฤติกรรมกรรมการเปิดรับข่าวสารในสื่อสังคมออนไลน์ของนักศึกษา มหาวิทยาลัย	
กฤษณพร ประสิทธิ์วิเศษ.....	200

Contents

Factors Affecting Participation in the Administration of Khohong Credit Union Cooperative Limited, Hat Yai District, Songkhla Province <i>Asawatep Suphajaroenkool, Kasetchai Laeheem</i>	1
Opinion of a Community Committee towards Work Performance under Strategy Development of Muang Maha Sarakham Municipality, Muang District, Maha Sarakham Province <i>Siriwan Soha, Somkiet Kietjareon, Sauwaluck Nikornpittaya</i>	10
Mosques in Thung Tum Sao and Islamic Administration <i>Nattha Pradit, Kittitat Chuchuay, Utai Parinyasutinun</i>	19
Mor lum Mu Sillapinphuthai : A new dimension of management of Social technology. <i>Aitthiphon Masen and Kamol Sawetsomboon</i>	30
A Mixed Method Research Project: Developing Programs That Encourage Commitment to Learning for Students in Grades 7-9 <i>Patcharaporn Suttitak, Yannapat Seehamongkon</i>	39
Learner Analysis and Tutorial effects on Learning Achievement <i>Daranee Uachanachit</i>	49
Organizational Culture Promoted by Bunditpatanasilpa Institute, Ministry of Culture <i>Hatairat Boonma, Sirinthorn Sinjindawong, Waraporn Thaima</i>	59
An Application of Cognitive Semantics to Chinese Polysemy Teaching for Thai Learners <i>Bunsikan Tangpakorn</i>	74
Effects of Best Practice Planning on the Job Efficiency of the Finance Director at Higher Education Institutions in Thailand <i>Duangjai Phaowiangkham, Naphaphorn Phonnikornkij, Nuttavong Poonpol</i>	88
Needs and Attitudes of Local People toward Tourism Development of Ban Khrua Community <i>Prisana Phetcharaburanin, Thuntuch Viphatphumiprathes</i>	98
Ban Hua Khao Crab Culture Learning Center and Food Security in the Hua Khao Daeng Community <i>Keskanok Boonpech, Jiraporn Keawkwantong, Pornpan Sakulhong, Utai Parinyasutinun</i>	106
The role of development based on the power of faith by Pra Tep Sittajam (Noi Yannawutto) <i>Jessadakorn Runri, Alongkorn Akkasaeng</i>	118
Confirmatory Factor Analysis of Performance Success of Private Businesses <i>Woraluck Lalitsasivimol</i>	130
Predicting Land Use Change from Construction at Mahasarakham Campus <i>Jaturong Som-ard, Savittri Ratanopad Suwanlee, Piboon Bunchai, Butsarin Aemaot</i>	141

Creating A Guideline for Studying the Potential Development of a Walking Street in Khemmarat District Ubonratchathani Province	
<i>Piyathida Hongsri, Linjong Pocharee</i>	157
The Relationship Between Enthusiasm and Employees' Performance at Hotels in Muang District Surat Thani Province	
<i>Chaleena Nakalor, Sunee Longprasert, Tanayu Puwitthayathorn</i>	169
The Development of English Learners' Competence with the Web Quest Project	
<i>Natthapong Chanyoo</i>	180
Impact Protection of Human Rights and Freedom of Trade and Occupation	
<i>Piyaluk Potiwan, Kittikorn Bamroongboon, Chanintron Mathong,</i> <i>Natthapon Limpijareon</i>	190
Media Literacy, Self -Awareness and Information Exposure Behavior on Social Media of University Students	
<i>Gritsanaporn Prasitwisate</i>	200

ปัจจัยที่ส่งผลต่อการมีส่วนร่วมในการบริหารงานสหกรณ์ของสมาชิกสหกรณ์ เครดิตยูเนียนคองหงส์ จำกัด อำเภอหาดใหญ่ จังหวัดสงขลา¹

Factors Affecting Participation in the Administration of Khohong Credit Union Cooperative Limited, Hat Yai District, Songkhla Province

อัสวเทพ ศุภเจริญกุล², เกษตรชัย และหีม³

Asawatep Suphajaroenkool², Kasetchai Laeheem²

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อการมีส่วนร่วมในการบริหารงานสหกรณ์ของสมาชิกสหกรณ์เครดิตยูเนียนคองหงส์ จำกัด อำเภอหาดใหญ่ จังหวัดสงขลา โดยเก็บข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างจำนวน 377 คน และวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้คอมพิวเตอร์โปรแกรมอาร์ เพื่อวิเคราะห์การทดสอบไค-สแควร์ และวิเคราะห์การถดถอยโลจิสติกแบบสองตัวเลือก

ผลการวิจัย พบว่า สมาชิกสหกรณ์เครดิตยูเนียนคองหงส์ จำกัด มีส่วนร่วมในการบริหารงานสหกรณ์ร้อยละ 46.68 โดยอายุ ระดับการศึกษา ระยะเวลาการเป็นสมาชิก รายได้ของครอบครัวต่อปี จำนวนบุคคลในครอบครัว และความรู้ด้านสหกรณ์มีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมในการบริหารงานสหกรณ์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ที่ระดับ 0.001 และปัจจัยที่ส่งผลต่อการมีส่วนร่วมในการบริหารงานสหกรณ์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001 มีสามตัวแปร ได้แก่ 1) ระยะเวลาการเป็นสมาชิก 2) รายได้ของสมาชิกต่อปี และ 3) ความรู้ด้านสหกรณ์ ซึ่งโอกาสที่สมาชิกจะมีส่วนร่วมในการบริหารงานสหกรณ์ในระดับสูง ได้แก่ ผู้ที่เป็นสมาชิกมากกว่า 2 ปี (3.06 เท่า) สมาชิกที่มีรายได้ครัวเรือนต่อปี 450,001 บาทขึ้นไป 250,001-450,000 บาท และ 150,001-250,000 บาท (2.60, 2.62 และ 1.94 เท่า ตามลำดับ) สมาชิกที่มีความรู้ด้านสหกรณ์ระดับมากและระดับปานกลาง (3.87 และ 2.43 เท่าตามลำดับ)

คำสำคัญ: การมีส่วนร่วม ความรู้ด้านสหกรณ์ การบริหารงานสหกรณ์

¹ งานวิจัยชิ้นนี้เป็นส่วนหนึ่งในรายวิชาปฏิบัติการวิจัยทางสังคมศาสตร์ชั้นสูง

² นักศึกษาปริญญาเอก, สาขาวิชาพัฒนามนุษย์และสังคม, คณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตหาดใหญ่, สงขลา 90110 โทรศัพท์ 087-8991413 E-mail: asawatep.psu@gmail.com

³ รองศาสตราจารย์ ภาควิชาสัตวศาสตร์ คณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์

¹ This research in Partial Fulfillment of the Course of practicum in advanced social science research

² Ph.D. Student in Human and Social Development, Faculty of Liberal Arts, Prince of Songkla University, Thailand

³ Associate Professor Department of Educational Foundation, Faculty of Liberal Arts, Prince of Songkla University, Thailand

Abstract

The purpose of this study was to examine the factors that affected participation in the administration of Khohong Credit Union Cooperation Limited, Hat Yai District, Songkhla Province. Data were collected from 377 subjects and analyzed using the R program to perform a chi-square test and binomial logistic regression analysis.

The study found that 46.68 percent of the members of Khohong Credit Union Cooperative Limited participated in the administration of the cooperative. Educational level, length of membership, annual household income, and knowledge about cooperatives were found to be associated with participation in the administration at a statistically significant level of 0.001. Three factors found to be significantly associated with administrative participation of the cooperative at level 0.001 were 1) length of membership 2) annual household income and 3) knowledge about cooperatives. Members with a membership length of more than two years had 3.06 times the opportunity to have participation at a high level of administration. Members with an annual household income in the ranges of 450,001 Baht or more, 250,001-450,000 Baht, and 150,001-250,000 Baht had opportunities to participate in the administration at 2.60, 2.62, and 1.94 times, respectively. Members with knowledge about cooperatives at a high level and a low level had opportunities to participate in the administration at 3.87 and 2.43 times, respectively.

Keywords : participation, knowledge about cooperatives, cooperative administration

บทนำ

สหกรณ์เป็นองค์การนิติบุคคลที่มีสมาชิกสมัครใจเข้าร่วมดำเนินการ เพื่อประโยชน์ทางเศรษฐกิจและสังคม เน้นการช่วยเหลือซึ่งกันและกัน ภายใต้อุดมการณ์ หลักการและวิธีการสหกรณ์ สหกรณ์ได้ถือกำเนิดขึ้นครั้งแรกในระหว่างศตวรรษที่ 18-19 ซึ่งได้เกิดการปฏิวัติอุตสาหกรรมขึ้นในยุโรป โดยการนำเอาเครื่องจักรมาใช้แทนแรงงานคน ซึ่งทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจ คือ เกิดภาวะการว่างงานและเศรษฐกิจตกต่ำ การเปลี่ยนแปลงครั้งนี้เริ่มต้นจากประเทศอังกฤษส่งผลให้ชาวอังกฤษต้องประสบกับปัญหาความเดือดร้อนอย่างมากมาจากการที่นายทุนใช้เครื่องจักรแทนแรงงานคน จึงได้มีการปลดคนงานออกจากโรงงาน สภาพสังคมทั่วไปมีการแบ่งชนชั้นออกเป็น 2 ฝ่าย คือ ฝ่ายนายทุนและทางฝ่ายกรรมกร นายทุน

พยายามแสวงหากำไรจากการลงทุนมากที่สุดโดยการเอาเปรียบฝ่ายกรรมกรทุกวิถีทาง จากการเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจในครั้งนั้นบรรดากรรมกรที่ถูกบีบคั้นทั้งหลายจึงเริ่มแสวงหาหนทางที่จะปลดปล่อยความทุกข์ยากของพวกตนโดยการร่วมมือกันระหว่างผู้ที่เดือดร้อนให้รู้จักการช่วยตนเองและช่วยเหลือซึ่งกันและกัน และได้คิดค้นวิธีการที่เรียกว่า “การสหกรณ์” โดย โรเบิร์ต โอเวน ชาวอังกฤษ ซึ่งถือว่าเป็นผู้ให้กำเนิดการสหกรณ์ขึ้นในโลกและได้ชื่อว่าเป็นบิดาแห่งการสหกรณ์ โดยสอนให้ชาวบ้านรู้จักการช่วยตนเองและช่วยเหลือซึ่งกันและกัน เพื่อขจัดปัญหาความเดือดร้อน โดยสหกรณ์สมาคมแห่งแรกที่ดำเนินการประสบผลสำเร็จและเป็นแบบฉบับของโลกก็คือ ร้านสหกรณ์แห่งเมืองรอซเวล ประเทศอังกฤษ ตั้งขึ้นเมื่อ พ.ศ.2387 (กรมส่งเสริมสหกรณ์, 2560; อัครเทพ ศุภเจริญกุล

และอุทัย ปริญาสุทธีรัตน์, 2557)

ประเทศไทยเป็นประเทศที่ประชากรส่วนใหญ่ของประเทศยังมีอาชีพเกษตรกรเป็นหลัก แต่ในทางตรงกันข้าม บทบาทความสำคัญของเกษตรกรที่มีต่อเศรษฐกิจของประเทศ การดำรงชีวิตของเกษตรกรไทยในปัจจุบันยังต้องประสบปัญหาต่างๆ มากมาย ไม่ว่าจะเป็นปัญหาความยากจน ปัญหากรรมสิทธิ์ในที่ดิน ปัญหาการขาดแคลนเงินทุนและหนี้สิน ปัญหาเกี่ยวกับโครงสร้างและการดำเนินงานทางการตลาด ปัญหาถูกเอารัดเอาเปรียบทางด้านผลผลิต จึงจำเป็นต้องมีการพัฒนาปรับปรุงความรู้ อาชีพและรายได้ เพื่อเป็นการยกระดับคุณภาพชีวิต จึงได้มีการรวมกลุ่มกันในรูปของสหกรณ์เพื่อสร้างพลังและความเข้มแข็งให้กับกลุ่มในการเจรจาต่อรองหรือดำเนินการทางธุรกิจ ซึ่งรูปแบบของสหกรณ์นี้เป็นแนวทางหลักในการช่วยแก้ปัญหาทางเศรษฐกิจและสังคม (ชาริกานต์ ธัญชยะกุล, 2556; จักรพันธ์ กิตตินรรัตน์ และจุฑาทิพย์ พหลภาคย์, 2557)

แนวทางการรวมกลุ่มในรูปสหกรณ์ก่อให้เกิดพลังและความเข้มแข็งในการดำเนินงานทางธุรกิจ ซึ่งเป็นหนทางการแก้ปัญหาที่มีค่าใช้จ่ายแก้ปัญหาเพียงในกลุ่มสมาชิกเท่านั้น แต่ยังคงส่งผลไปถึงภาพรวมความเข้มแข็งทางเศรษฐกิจของประเทศอีกด้วย ดังตัวอย่างเช่น การจัดตั้งสหกรณ์เครดิตยูเนียนคองหงส์ จำกัด อำเภอหาดใหญ่ จังหวัดสงขลา เป็นอีกหนึ่งสหกรณ์ที่เกิดจากการรวมกลุ่มของคนในชุมชนในการร่วมกันบริหารจัดการ และดำเนินธุรกิจต่างๆ โดยมีเป้าหมายเพื่อความอยู่ดี มีสุขของ

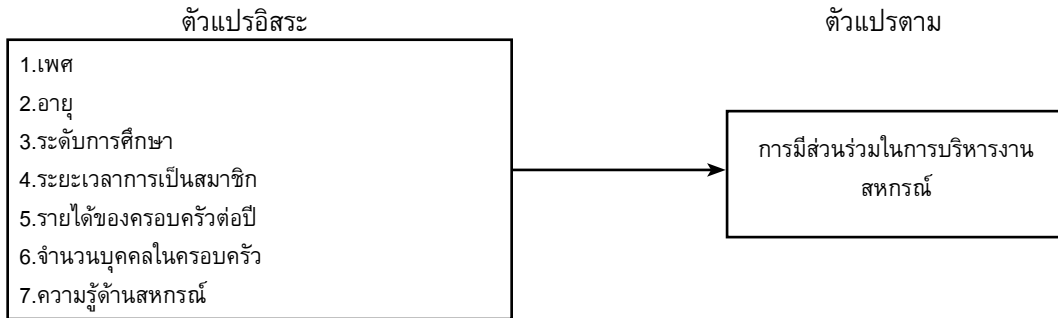
สมาชิก และเพิ่มศักยภาพความเข้มแข็งให้กับชุมชน แต่ในการดำเนินงานสหกรณ์ให้ประสบความสำเร็จนั้นต้องอาศัยการมีส่วนร่วมของสมาชิกในการบริหารงานสหกรณ์ เพราะสมาชิกคือเจ้าของสหกรณ์ ดังนั้นกระบวนการมีส่วนร่วมจึงเป็นปัจจัยสำคัญในการบริหารงานสหกรณ์

จากการศึกษาสภาพปัญหาและอุปสรรคในการบริหารงานของสหกรณ์เครดิตยูเนียนคองหงส์ จำกัด พบว่า สมาชิกสหกรณ์มีส่วนร่วมในการบริหารงานและการเข้าร่วมกิจกรรมของสหกรณ์อยู่ในระดับน้อย คิดเป็นร้อยละ 41 ด้วยปัญหาและความสำคัญของการมีส่วนร่วมดังกล่าว ทำให้ผู้วิจัยมีความสนใจ และคิดว่ามีความจำเป็นอย่างยิ่งที่ต้องศึกษาวิจัยเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมในการบริหารงานสหกรณ์ของสมาชิกสหกรณ์ และปัจจัยที่ส่งผลต่อการมีส่วนร่วมในการบริหารงานสหกรณ์ของสมาชิกสหกรณ์เครดิตยูเนียนคองหงส์ จำกัด อำเภอหาดใหญ่ จังหวัดสงขลา เพื่อเป็นแนวทางในการพัฒนาสหกรณ์ให้มีความเข้มแข็งต่อไปและพัฒนาส่งเสริมให้สมาชิกมีโอกาสในการมีส่วนร่วมในการบริหารงานสหกรณ์

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาการมีส่วนร่วมในการบริหารงานสหกรณ์ของสมาชิกสหกรณ์
2. เพื่อศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อการมีส่วนร่วมในการบริหารงานสหกรณ์ของสมาชิก

กรอบแนวคิดของการวิจัย

วิธีดำเนินการวิจัย

ประชากร

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ สมาชิกสหกรณ์เครดิตยูเนี่ยนคองหงส์ จำกัด จำนวน 6,365 คน

กลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ สมาชิกสหกรณ์เครดิตยูเนี่ยนคองหงส์ จำกัด อำเภอหาดใหญ่ จังหวัดสงขลา จำนวน 377 คน โดยการคำนวณขนาดตัวอย่างด้วยวิธีของ Taro Yamane กำหนดขอบเขตความคลาดเคลื่อน 0.05 และที่ระดับความเชื่อมั่น 95% และสุ่มกลุ่มตัวอย่างโดยวิธีการแบบบังเอิญ โดยการเก็บรวบรวมข้อมูลจากสมาชิกที่มาติดต่อใช้บริการที่สำนักงานสหกรณ์ในช่วงวันทำการ และเก็บรวบรวมข้อมูลเพิ่มเติมจากการลงพื้นที่เยี่ยมกลุ่มสมาชิกสหกรณ์ จนครบตามจำนวน 377 ชุด

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยได้แก่ แบบสอบถามจำนวน 1 ฉบับ ซึ่งเป็นแบบสอบถามของ วิลลิก สุขุมิ (2555) ที่ศึกษาเรื่อง ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการมีส่วนร่วมในการทำธุรกิจรวมกันซื้อของสมาชิกสหกรณ์การเกษตรในจังหวัดสงขลา ซึ่งเป็นแบบสอบถามที่มีความเชื่อมั่น .8176 โดยได้เลือกใช้เพียงบางด้านและได้รับอนุญาตจากเจ้าของผลงานแล้ว

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ในการเก็บรวบรวมข้อมูลครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ทำหนังสือขออนุญาตเก็บรวบรวมข้อมูลถึงประธานกรรมการสหกรณ์ โดยแบ่งวิธีการเก็บข้อมูลออกเป็น 3 วิธี ดังนี้

1. เก็บรวบรวมข้อมูลจากสมาชิกที่มาติดต่อใช้บริการที่สำนักงานสหกรณ์ ตั้งแต่เดือน มกราคม – กุมภาพันธ์ 2560 โดยให้สมาชิกตอบแบบสอบถามในระหว่างที่รอทำธุรกรรมกับสหกรณ์
2. เก็บรวบรวมข้อมูลเพิ่มเติมจากการลงพื้นที่เยี่ยมกลุ่มสมาชิกสหกรณ์ในครั้งที่สหกรณ์จัดประชุมกลุ่มสมาชิก จนครบตามจำนวน 377 ชุด
3. เก็บรวบรวมข้อมูลโดยการสัมภาษณ์ โดยมีผู้ให้ข้อมูล ได้แก่ ประธานกรรมการสหกรณ์ เจ้าหน้าที่สหกรณ์ และคณะกรรมการบริหารกลุ่มสมาชิก จำนวน 10 คน

การวิเคราะห์ข้อมูล

วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้คอมพิวเตอร์โปรแกรมอาร์ (R Program) โดยวิเคราะห์หาข้อมูลสถิติบรรยายเพื่อสรุปลักษณะของกลุ่มข้อมูลด้วยการหาค่าความถี่ ค่าร้อยละ วิเคราะห์หาความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรอิสระกับการมีส่วนร่วม โดยการใช้การทดสอบไค-สแควร์ และหาปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อการมีส่วนร่วมในการบริหารงานสหกรณ์ของสมาชิกสหกรณ์ โดยการใช้การถดถอยลอจิสติก และอัตราส่วนอ้อม

การวัดตัวแปร

1. การวัดตัวแปรความรู้ด้านสหกรณ์ โดยการหาค่าเฉลี่ย แล้วแปลงค่าเฉลี่ยเป็นคะแนนมาตรฐาน (Z-score) หลังจากแบ่งออกเป็น 3 กลุ่ม โดยกำหนดจุดตัดคือ ถ้าคะแนนมาตรฐานต่ำกว่า -1.00 แสดงว่าอยู่ในระดับน้อย -1.00 ถึง 1.00 แสดงว่าอยู่ในระดับปานกลาง และ 1.01 ขึ้น แสดงว่าอยู่ในระดับมาก

2. ตัวแปรเกณฑ์ โดยการนำผลจากแบบสอบถามที่ได้มารวมคะแนน แล้วนำไปหาค่าเฉลี่ย แล้วแปลงค่าเฉลี่ยเป็นคะแนนมาตรฐาน หลังจากนั้นแบ่งเป็น 2 กลุ่ม คือ ถ้าคะแนนมาตรฐานต่ำกว่า 0 แสดงว่าไม่มีส่วนร่วม และถ้าคะแนนมาตรฐานเท่ากับ 1 ขึ้นไป แสดงว่ามีส่วนร่วม

ผลการวิจัย

จากการศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อการมีส่วนร่วมในการบริหารงานสหกรณ์ของสมาชิกสหกรณ์เครดิตยูเนียนคองหงส์ จำกัด อำเภอหาดใหญ่ จังหวัดสงขลา ผลการวิจัย พบว่า

1. ปัจจัยส่วนบุคคลที่มีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมในการบริหารงานสหกรณ์ของสมาชิก มี 6 ตัวแปร ได้แก่ ความรู้ด้านสหกรณ์ และระยะเวลาการเป็นสมาชิก มีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมในการบริหารงานสหกรณ์ของสมาชิก ที่ระดับ .001 รายได้ในครัวเรือนต่อปี มีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมในการบริหารงานสหกรณ์ของสมาชิก ที่ระดับ .01 และ อายุ ระดับการศึกษา และจำนวนบุคคลในครอบครัว มีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมในการบริหารงานสหกรณ์ของสมาชิก ที่ระดับ .05 ในขณะที่ เพศ ไม่มีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมในการบริหารงานสหกรณ์ของสมาชิก ดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยส่วนบุคคลกับการมีส่วนร่วมในการบริหารงานสหกรณ์ของสมาชิกสหกรณ์เครดิตยูเนียนคองหงส์ จำกัด

ปัจจัยที่ส่งผลต่อการมีส่วนร่วม	การมีส่วนร่วม		รวม	P-value
	ไม่มี	มี		
เพศ				0.304
ชาย	55.2	44.8	35.54	
หญิง	52.3	47.7	64.46	
อายุ				11.211*
ต่ำกว่า 31 ปี	61.3	38.7	16.45	
31-40 ปี	61.3	38.7	19.89	
40-50 ปี	52.1	47.9	24.93	
51-60 ปี	38.6	61.4	22.02	
60 ปีขึ้นไป	57.1	62.9	16.71	
ระดับการศึกษา				17.820**
ประถมศึกษา	70.5	29.5	20.69	
ม.1-3	54.9	45.1	13.53	
ม.4-6/ เทียบเท่า	50	50	18.57	
อนุปริญญา/หรือเทียบเท่า	60	40	13.26	
ป.ตรี ขึ้นไป	41.4	58.6	33.95	

ปัจจัยที่ส่งผลต่อการมีส่วนร่วม	การมีส่วนร่วม		รวม	P-value	
	ไม่มี	มี			
ระยะเวลาการเป็นสมาชิก				20.192***	0.000
ต่ำกว่า 2 ปี	69.2	30.8	34.48		
2 ปี ขึ้นไป	44.9	51.1	65.52		
รายได้ในครัวเรือนต่อปี				17.582**	0.001
ต่ำกว่า 150,001	70.4	29.6	25.99		
150,001-250,000	53	47	26.53		
250,001-450,000	44.6	55.4	22.02		
450,001 ขึ้นไป	43.8	56.2	25.46		
จำนวนบุคคลในครอบครัว				8.450*	0.015
ต่ำกว่า 3 คน	62.8	37.2	38.46		
3-4 คน	47.2	52.8	42.71		
5 คนขึ้นไป	47.9	52.1	18.83		
ความรู้ด้านสหกรณ์				32.693***	0.000
น้อย	75	25	28.65		
ปานกลาง	52.4	47.6	27.32		
มาก	39.8	60.2	44.03		

* P < .05 ** P < .01 *** P < .001

2. ปัจจัยที่ส่งผลต่อการมีส่วนร่วมในการบริหารงานสหกรณ์ของสมาชิก อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.001 มีทั้งหมด 3 ตัวแปร ได้แก่ 1) รายได้ในครัวเรือนต่อปีของสมาชิก 2) ระยะเวลาการเป็นสมาชิกสหกรณ์ และ 3) ความรู้ด้านสหกรณ์ โดยผู้ที่เป็นสมาชิกมากกว่า 2 ปีขึ้นไป มีโอกาสที่จะมีส่วนร่วมในการบริหารงานสหกรณ์มากกว่าผู้ที่ เป็นสมาชิกต่ำกว่า 2 ปี 3.06 เท่า (95% CI 1.90-4.98) สมาชิกที่มีรายได้ในครัวเรือนต่อปี 250,001-450,000 บาท มีโอกาส 2.62 เท่า (95%CI 1.36-5.06) สมาชิกที่มีรายได้ในครัวเรือนต่อปี 450,001 บาทขึ้นไป มีโอกาส 2.62 เท่า (95% CI 1.37-4.95)

และสมาชิกที่มีรายได้ในครัวเรือนต่อปี 150,001-250,000 บาท มีโอกาส 1.94 เท่า (95%CI 1.03-3.64) สูงกว่าสมาชิกที่มีรายได้ในครัวเรือนต่อปีต่ำกว่า 150,001 ที่จะมีส่วนร่วมในการบริหารงานสหกรณ์ และสมาชิกที่มีความรู้ด้านสหกรณ์ในระดับมาก มีโอกาสที่จะมีส่วนร่วมในการบริหารงานสหกรณ์ 3.87 เท่า (95% CI 2.20-6.82) และสมาชิกที่มีความรู้ด้านสหกรณ์ในระดับปานกลางมีโอกาสมี่มีส่วนร่วมในการบริหารงานสหกรณ์ 2.43 เท่า (95% CI 1.32-4.47) เมื่อเทียบกับสมาชิกที่มีความรู้ด้านสหกรณ์น้อย ดังตารางที่ 2

ตารางที่ 2 รูปแบบสุดท้ายของปัจจัยที่ส่งผลต่อการมีส่วนร่วมในการบริหารงานสหกรณ์ของสมาชิกสหกรณ์ เครดิตยูเนียนคองหงส์ จำกัด อำเภอหาดใหญ่ จังหวัดสงขลา

ปัจจัยที่ส่งผลต่อการมีส่วนร่วม	OR	95 % CI	Std.Error	P-value
รายได้ในครัวเรือนต่อปี				0.009
ต่ำกว่า 150,001	0			
150,001-250,000	1.94	(1.03,3.64)	0.32	0.004
250,001-450,000	2.62	(1.36,5.06)	0.34	0.004
450,001 ขึ้นไป	2.60	(1.37,4.95)	0.33	0.000
ระยะเวลาการเป็นสมาชิก				0.000
ต่ำกว่า 2 ปี	0			
2 ปี ขึ้นไป	3.06	(1.90,4.98)	0.25	0.000
ความรู้ด้านสหกรณ์				0.000
น้อย	0			
ปานกลาง	2.43	(1.32,4.47)	0.31	0.004
มาก	3.87	(2.20,6.82)	0.29	0.000

สรุปและอภิปรายผล

จากการศึกษาในครั้งนี้ พบว่า ปัจจัยที่ส่งผลต่อการมีส่วนร่วมในการบริหารงานสหกรณ์ของสมาชิก อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.001 มีทั้งหมด 3 ตัวแปร ได้แก่ 1) รายได้ในครัวเรือนต่อปีของสมาชิกที่มีรายได้ครัวเรือนต่อปี ตั้งแต่ 250,001 – 450,000 บาท 2) สมาชิกสหกรณ์มีความรู้ด้านสหกรณ์ในระดับมาก และ 3)ระยะเวลาในการเป็นสมาชิกตั้งแต่ 2 ปี ขึ้นไป จะมีส่วนร่วมในการบริหารงานสหกรณ์ในระดับมากเพราะผู้ที่เป็สมาชิกตั้งแต่ 2 ปีขึ้นไป ส่วนใหญ่จะผ่านการอบรมหลักสูตรอุดมการณ์ หลักการและวิธีการสหกรณ์ และจะมีความรู้ด้านสหกรณ์ มีความเข้าใจในการดำเนินงานของสหกรณ์ ส่งผลให้มีความรู้สึกหวงแหนในสหกรณ์ที่ตนเองเป็นเจ้าของร่วมกันตามหลักการสหกรณ์ ข้อที่ 5 การศึกษาฝึกอบรมและสารสนเทศ สหกรณ์พึงให้การศึกษและการฝึกอบรมแก่สมาชิก ผู้แทนสมาชิกที่ได้รับการเลือกตั้งผู้จัดการและเจ้าหน้าที่สหกรณ์ เพื่อให้บุคลากรเหล่านี้สามารถมีส่วนช่วยพัฒนาสหกรณ์ของตนเองได้อย่างมีประสิทธิภาพ ตามแนวคิดการมีส่วนร่วม

ของ Erwin (1976) ที่กล่าวถึงการพัฒนาแบบมีส่วนร่วม ว่าเป็นกระบวนการให้ประชาชนเข้ามามีส่วนเกี่ยวข้องในการดำเนินงานพัฒนา ร่วมคิด ตัดสินใจแก้ปัญหาของตนเอง เน้นการมีส่วนร่วมเกี่ยวข้องอย่างแข็งขันของประชาชน ใช้ความคิดสร้างสรรค์ และสนับสนุนติดตามผลการปฏิบัติงานขององค์กร และเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้อง

ผลการวิจัยนี้สอดคล้องกับ ธรรมรัตน์ อรุณสินประเสริฐ (2554) พบว่า ปัจจัยที่ส่งผลต่อการมีส่วนร่วมของสมาชิกสหกรณ์ในการดำเนินงานของสหกรณ์ได้แก่ ปัจจัยส่วนบุคคล ด้านอายุ และระยะเวลาของการเป็นสมาชิก ส่งผลต่อการมีส่วนร่วมในการดำเนินงานของสหกรณ์ ทิพวัล มลิแสง (2553) พบว่า รายได้ในครัวเรือน ระยะเวลาการเป็นสมาชิก โดยรวมมีระดับการมีส่วนร่วมในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านเรียงตามลำดับ พบว่า เพศ ระดับการศึกษา รายได้ในครัวเรือน มีระดับการมีส่วนร่วมในการดำเนินงานของสมาชิกสหกรณ์แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 แต่ อายุ ระยะเวลาในการเป็นสมาชิก ไม่แตกต่างกัน และวิศรุต บำรุงศรี (2550) พบว่า อายุ และราย

ได้ในครัวเรือนต่อปีของสมาชิก ส่งผลต่อการมีส่วนร่วมของสมาชิก

ทั้งนี้ วิไล ชัดิมะ (2556) พบว่า ปัจจัยส่วนบุคคลที่มีความสัมพันธ์หรือมีผลต่อการมีส่วนร่วมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ในธุรกิจรับฝากเงิน ได้แก่ รายได้ในครัวเรือนต่อปี ธุรกิจสินเชื่อ ได้แก่ รายได้ และรายจ่ายในครัวเรือนต่อปี และธุรกิจรวบรวมผลิตผล ได้แก่ ระยะเวลาที่เป็นสมาชิก รายได้ในครัวเรือนต่อปี เพ็ญศรี อิ่มใจ (2550) พบว่า ปัจจัยพื้นฐานของสมาชิก ด้านอายุ รายได้ ระยะเวลาการเป็นสมาชิก มีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการสหกรณ์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 Mahazril Aini Y, Hafizah H.A.K and Zuraini Y (2012) ศึกษาพบว่า การมีความรู้ด้านสหกรณ์มีผลต่อการมีส่วนร่วมและการดำเนินงานสหกรณ์ และธัญวัลย์ กล้ารอด (2550) พบว่า การมีส่วนร่วมของสมาชิกมีความสัมพันธ์กับปัจจัยส่วนบุคคล ได้แก่ รายได้ในครัวเรือน และระยะเวลาการเป็นสมาชิก

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะในการพัฒนา

1.1 จากการศึกษาจะเห็นได้ว่าการมีส่วนร่วมในการบริหารงานสหกรณ์ของสมาชิก ขึ้นอยู่กับปัจจัยด้านรายได้ในครัวเรือน ระยะเวลาการเป็นสมาชิก และความรู้ด้านสหกรณ์

ดังนั้น สหกรณ์ควรส่งเสริมด้านอาชีพ หรือวางแผนงานด้านการส่งเสริมพัฒนาอาชีพให้กับสมาชิกสหกรณ์ เพื่อลดรายจ่ายและเพิ่มรายได้ให้กับสมาชิก

1.2 สหกรณ์ควรจัดอบรมความรู้ด้านสหกรณ์ เพื่อให้สมาชิกมีความเข้าใจในบทบาทหน้าที่ อุดมการณ์ หลักการและวิธีการสหกรณ์ เพื่อนำไปสู่กระบวนการสร้างการมีส่วนร่วมในการบริหารงานสหกรณ์

2. ข้อเสนอแนะในการศึกษาครั้งต่อไป

2.1 ควรมีการศึกษาเปรียบเทียบระหว่างสหกรณ์เครดิตยูเนียนอื่น เพื่อเปรียบเทียบว่าปัจจัยที่ส่งผลให้สมาชิกมีส่วนร่วมในการบริหารงานสหกรณ์ เหมือนกันหรือแตกต่างกัน เพื่อนำผลไปเป็นแนวทางในการพัฒนาสหกรณ์ต่อไป

2.2 ควรศึกษาถึงปัจจัยด้านอื่นๆ ซึ่งอาจมีอิทธิพลต่อการมีส่วนร่วมในการบริหารงานสหกรณ์ของสมาชิกสหกรณ์ เช่น บริบททางสังคม การกำเนิดของสหกรณ์ นโยบายของรัฐ การเมืองภาวะเศรษฐกิจ เป็นต้น

เอกสารอ้างอิง

- กรมส่งเสริมสหกรณ์. (2560). *อุดมการณ์ หลักการและวิธีการสหกรณ์*. วันที่ค้นข้อมูล 13 กุมภาพันธ์ 2560, เข้าถึงได้จาก <http://www.cpd.go.th>.
- จักรพันธ์ กิตตินรรัตน์ และจุฑาทิพย์ พหลภาคย์. (2557). ปัจจัยที่ส่งผลต่อการมีส่วนร่วมของสมาชิกสหกรณ์ การเกษตรในเขตพื้นที่ภาคกลาง. *เศรษฐศาสตร์และกลยุทธ์การจัดการ*, 1(1), 4-15.
- ทิพวัล มลิแสง. (2553). *การมีส่วนร่วมในการดำเนินงานของสมาชิกสหกรณ์ภาคการเกษตร ในจังหวัดกระบี่*. (วิทยานิพนธ์บริหารธุรกิจมหาบัณฑิต). สุราษฎร์ธานี : มหาวิทยาลัยราชภัฏสุราษฎร์ธานี.
- ชรรมรัตน์ อรุณสินประเสริฐ. (2554). การมีส่วนร่วมของสมาชิกในการดำเนินงานของสหกรณ์ กรณีศึกษา สหกรณ์หมู่บ้านสหพร จำกัด จังหวัดนครปฐม. *วารสารวิทยบริการ*, 22(3), 44-55.
- ธัญวัลย์ กล้ารอด. (2550). *ปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมของสมาชิกสหกรณ์การเกษตรเมืองระยอง จำกัด*. (การศึกษาอิสระศิลปศาสตรมหาบัณฑิต). กรุงเทพมหานคร : มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- ธาริกานต์ ธัญชยะกุล. (2556). การจัดการสหกรณ์การเกษตรในเขตพื้นที่จังหวัดชลบุรี. *วารสารวิชาการ มหาวิทยาลัยปทุมธานี*, 5(1), 163-182.
- เพ็ญศรี อิ่มใจ. (2550). *ปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการรับรู้ในสิทธิ หน้าที่ และการมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการของสมาชิกสหกรณ์ออมทรัพย์สาธารณสุขพะเยา จำกัด*. (การศึกษาอิสระบริหารธุรกิจมหาบัณฑิต). เชียงราย : มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงราย.
- วัลลภ สุขมี. (2555). *ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการมีส่วนร่วมในการทำธุรกิจรวมกันชื่อของสมาชิกสหกรณ์การเกษตรในจังหวัดสงขลา*. (สารนิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต). สงขลา : มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์.
- วิไล ชัดิมะ. (2556). *ปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมของสมาชิกในการดำเนินธุรกิจของสหกรณ์นิคมนครชุม จำกัด จังหวัดกำแพงเพชร*. (การศึกษาอิสระบริหารธุรกิจมหาบัณฑิต). นนทบุรี : มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.
- วิศรุต บำรุงศรี. (2550). *ปัจจัยการมีส่วนร่วมในการดำเนินธุรกิจของสมาชิกสหกรณ์ออมทรัพย์ครูพิจิตร จำกัด*. (การศึกษาอิสระบริหารธุรกิจมหาบัณฑิต). นนทบุรี : มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.
- อศิวเทพ ศุภเจริญกุล และอุทัย ปริญญาสุทินันท์. (2557). การจัดการสหกรณ์ในพื้นที่อำเภอหาดใหญ่ จังหวัดสงขลา. *มนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์มหาวิทยาลัยมหาสารคาม*, 33(5), 170-179.
- อศิวเทพ ศุภเจริญกุล. (2557). *การถอดบทเรียนการดำเนินการสหกรณ์กองทุนสวนยางในพื้นที่อำเภอหาดใหญ่ จังหวัดสงขลา*. (วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต). สงขลา : มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์.
- Mahazril Aini Y, Hafiz zah H.A.K and Zuraini Y. (2012). Factors Affecting Cooperatives' Performance In Relation To Strategic Planning and Members' Participation. *Procedia-Social and Behavioral Sciences* 65. 100 – 105.
- William Erwin. (1976). *Participation Management: Concept Theory and Implementation*. Atlanta G.: Georgia State University.

ความคิดเห็นของคณะกรรมการชุมชนต่อการดำเนินงานตามยุทธศาสตร์
การพัฒนาของเทศบาลเมืองมหาสารคาม อำเภอเมือง จังหวัดมหาสารคาม
**Opinion of a Community Committee towards Work Performance under
Strategy Development of Muang Maha Sarakham Municipality, Muang
District, Maha Sarakham Province**

ศิริวรรณ โสหะ¹, สมเกียรติ เกียรติเจริญ², เสาวลักษณ์ นิกorpittaya³
Siriwan Soha¹, Somkiet Kietjareon², Sauwaluck Nikornpittaya³

บทคัดย่อ

การศึกษาความคิดเห็นของคณะกรรมการชุมชนต่อการดำเนินงานตามยุทธศาสตร์การพัฒนาของเทศบาลเมืองมหาสารคาม พบว่าความคิดเห็นของคณะกรรมการชุมชน จำนวน 210 คน จาก 30 ชุมชน โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อจำแนกเป็นรายด้าน อยู่ในระดับมาก ได้แก่ ด้านการพัฒนาการศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม ระดับปานกลาง ได้แก่ ด้านการพัฒนาศักยภาพองค์กร ด้านพัฒนาสังคมเป็นสุข และเศรษฐกิจชุมชน และด้านการพัฒนาศักยภาพเมือง ผลการเปรียบเทียบความคิดเห็น แยกตาม เพศ อายุ ระดับการศึกษา โดยรวม ไม่แตกต่างกัน และแยกตามที่อยู่อาศัยตามเขตเลือกตั้งสมาชิกสภาเทศบาล โดยรวม แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 สำหรับคณะกรรมการชุมชนมีข้อเสนอแนะเรียงลำดับตามความถี่จากมากไปน้อย ได้แก่ เทศบาลควรเร่งวางท่อระบายน้ำอย่างทั่วถึงเพื่อป้องกันน้ำท่วม เทศบาลควรจัดหาเครื่องมือที่ทันสมัยในการให้บริการ เช่น ฝ่ายทะเบียน และการเก็บภาษี เทศบาลควรร่วมมือและสนับสนุนเจ้าหน้าที่ตำรวจอย่างจริงจังในการตรวจตรารักษาความสงบในช่วงเวลากลางคืน

คำสำคัญ : ความคิดเห็นของคณะกรรมการชุมชน, การดำเนินงานตามยุทธศาสตร์การพัฒนา

Abstract

The opinions of a community committee about a Muang Maha Sarakham Municipality development strategy were considered and quantified in this study. The committee consisted of 210 people from 30 communities and overall was rated at a moderate level. Considering each

¹ รัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต สาขาการจัดการภาครัฐและภาคเอกชน มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม

² ผู้ช่วยศาสตราจารย์ สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม

³ รองศาสตราจารย์ สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม

¹ Master of Public Administration (Public and Private Management), Rajabhat Maha Sarakham University.

² Assistant Professor, Department of Public Administration, Rajabhat Maha sarakham University.

³ Associate Professor, Department of Public Administration, Rajabhat Maha sarakham University.

aspect of the development strategy, the development of education, religion, and culture was at high level. At a moderate level was developing some organization, developing a happy society, community economy, and developing the potential of rural towns. When comparing the opinions of the community committee by gender, age, education, there were no differences, but when classified by "inhabitants of the assembly member's election area" there was a statistical difference at the 0.05 level. The most popular suggestions from each aspect were the municipality should lay drainage ditches cover the area to prevent flooding, modern service equipment should be supplied to the census registration unit and tax collection unit, and there should be close cooperation with the police to maintain peace and order during night time.

Keywords : Opinion of the Community Committee, Performance under Strategy Development

บทนำ

เทศบาลเมืองมหาสารคาม เป็นองค์กรปกครองท้องถิ่น มีบทบาทและหน้าที่ในการพัฒนาท้องถิ่นเพื่อสร้างความเจริญให้กับท้องถิ่น โดยมีหน้าที่ดำเนินการตามยุทธศาสตร์การพัฒนา 4 ด้าน ได้แก่ 1) การพัฒนาศักยภาพองค์กร 2) การพัฒนาการศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม 3) การพัฒนาสภาพเมือง และ 4) การพัฒนาสังคมเป็นสุขและเศรษฐกิจชุมชน เพื่อให้บรรลุวิสัยทัศน์ในการพัฒนา "องค์กรคุณภาพ การศึกษาเด่น เป็นเมืองน่าอยู่ สู้สังคมเป็นสุข" ในการดำเนินงาน อาศัยอำนาจพระราชบัญญัติกำหนดแผนและขั้นตอนการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พ.ศ. 2542 มาตรา 16 และมาตรา 17 บัญญัติให้เทศบาลมีอำนาจในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นของตนเอง และมีการประสานการจัดทำแผนพัฒนาจังหวัด แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ นโยบายรัฐบาล แผนกระทรวง แผนกรม และรัฐวิสาหกิจต่างๆ ยุทธศาสตร์การพัฒนาจังหวัดและแผนพัฒนาจังหวัด กรอบยุทธศาสตร์การพัฒนาองค์การปกครองส่วนท้องถิ่นในเขตจังหวัดมหาสารคาม ยุทธศาสตร์การพัฒนาอำเภอและแผนพัฒนาอำเภอ ซึ่งประชาชนมีส่วนร่วมในกระบวนการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่น (เทศบาล

เมืองมหาสารคาม, 2559, น. 29)

การดำเนินงานตามยุทธศาสตร์การพัฒนาที่ผ่านมามีทั้งคำติชมและข้อเสนอแนะจากประชาชน โดยผ่านทั้งผู้บริหาร สมาชิกสภาเทศบาล พนักงานเทศบาล และที่สำคัญคือ คณะกรรมการชุมชนที่ถือได้ว่าเป็นตัวแทนของชุมชนซึ่งคณะกรรมการชุมชนนี้ได้ประสานงานการพัฒนาเทศบาล โดยนำข้อเรียกร้องจากประชาชนมาแนะนำเทศบาลอย่างต่อเนื่อง เช่นปัญหาขยะที่มีปริมาณเพิ่มขึ้น ปัญหาน้ำเสียที่ไม่มีการบำบัดครอบคลุมทุกพื้นที่ ถนนแคบ การถมดิน การวางสินค้ากีดขวางการจราจร การจราจรคับคั่งและไม่เคารพกฎจราจร ปัญหางบประมาณไม่เพียงพอในการบริหารจัดการ ท้องถิ่นมีพื้นที่กว้าง ปัญหาประชากรแฝง ประชากรจรมีจำนวนมาก ปัญหาการจัดการโครงสร้างพื้นฐานไม่ทั่วถึง ครอบคลุมทุกพื้นที่ ปัญหาการถมดินของประชาชน ความไม่แน่นอนของเงินอุดหนุนท้องถิ่นจากรัฐบาล ที่ส่งผลกระทบต่อแผนการพัฒนาเทศบาล การไหลบ่าของวัฒนธรรมต่างชาติสู่กลุ่มวัยรุ่นผ่านสื่อต่างๆ โดยเฉพาะอินเทอร์เน็ต ทำให้เกิดปัญหาสังคม และการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมของวัยรุ่น ซึ่งเทศบาลเมืองมหาสารคามได้ดำเนินการ ตามยุทธศาสตร์การพัฒนาเพื่อผ่อนคลายปัญหาดังกล่าวให้เบาบาง แต่ยังไม่มีการศึกษาวิจัย (เทศบาลเมืองมหาสารคาม, 2559, น. 59-61)

ผู้วิจัยในฐานะประชาชนในเขตเทศบาลเมืองมหาสารคาม มีความสนใจที่จะทำการศึกษาความคิดเห็นของคณะกรรมการชุมชนต่อยุทธศาสตร์การพัฒนาของเทศบาลเมืองมหาสารคาม เพราะอยู่ในช่วงเวลาการพัฒนา ตามนโยบายของรัฐบาล โดยหวังว่าผลการวิจัยจะสามารถใช้เป็นข้อมูลประกอบการพิจารณาการดำเนินงานตามยุทธศาสตร์การพัฒนาให้มีประสิทธิภาพสูงขึ้น เพื่อสนองตอบความต้องการของประชาชนในเขตเทศบาลเมืองมหาสารคาม ได้มากขึ้น ต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาระดับความคิดเห็นของคณะกรรมการชุมชนต่อการดำเนินงาน ตามยุทธศาสตร์การพัฒนาของเทศบาลเมืองมหาสารคาม
2. เพื่อเปรียบเทียบความคิดเห็นต่อการดำเนินงานตามยุทธศาสตร์การพัฒนาของเทศบาลเมืองมหาสารคาม ของคณะกรรมการชุมชนที่มีเพศ อายุ ระดับการศึกษา และที่อยู่อาศัยตามเขตเลือกตั้งสมาชิกสภาเทศบาลต่างกัน
3. เพื่อศึกษาข้อเสนอแนะของคณะกรรมการชุมชนต่อ การดำเนินงานตามยุทธศาสตร์การพัฒนาของเทศบาลเมืองมหาสารคาม

สมมติฐานการวิจัย

คณะกรรมการชุมชนที่มีเพศ อายุ ระดับการศึกษา และที่อยู่อาศัยตามเขตเลือกตั้งสมาชิกสภาเทศบาลต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการดำเนินงานตามยุทธศาสตร์การพัฒนาของเทศบาลเมืองมหาสารคาม แตกต่างกัน

ขอบเขตการวิจัย

1. ด้านเนื้อหา

การวิจัยครั้งนี้ เป็นการวิจัยความคิดเห็นของคณะกรรมการชุมชนต่อการดำเนินงาน ตาม

ยุทธศาสตร์การพัฒนา ของเทศบาลเมืองมหาสารคาม จำนวน 4 ด้าน (เทศบาลเมืองมหาสารคาม, 2559, น. 25-32) ได้แก่ 1) ด้านการพัฒนาศักยภาพองค์กร 2) ด้านการพัฒนาการศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม 3) ด้านการพัฒนาศักยภาพเมือง และ 4) ด้านการพัฒนาสังคมเป็นสุข และเศรษฐกิจชุมชน

2. ตัวแปร

2.1 ตัวแปรอิสระ ได้แก่ ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม จำแนกตามเพศ อายุ ระดับการศึกษา และที่อยู่อาศัยตามเขตเลือกตั้งสมาชิกสภาเทศบาล

2.2 ตัวแปรตาม ได้แก่ ความคิดเห็นของคณะกรรมการชุมชนต่อการดำเนินงาน ตามยุทธศาสตร์การพัฒนา ของเทศบาลเมืองมหาสารคาม 4 ด้าน ดังนี้ 1) ด้านการพัฒนาศักยภาพองค์กร 2) ด้านการพัฒนาการศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม 3) ด้านการพัฒนาศักยภาพเมือง และ 4) ด้านการพัฒนาสังคมเป็นสุข และเศรษฐกิจชุมชน

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยนี้เป็นการวิจัยแบบผสมวิธี (Mixed Method Research) โดยใช้วิธีวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) โดยใช้แบบสอบถาม (Questionnaire) เป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล และใช้วิธีวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) เป็นการเก็บข้อมูลโดยการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) กับผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key Informants) ซึ่งผู้วิจัยกำหนดวิธีดำเนินการ ตามลำดับขั้น ดังนี้

1. การวิจัยเชิงปริมาณ

1.1 ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1) ประชากร (Population) ได้แก่ คณะกรรมการชุมชนในเขต เทศบาลเมืองมหาสารคาม จำนวนรวม 330 คน จาก 30 ชุมชน (เทศบาลเมือง

มหาสารคาม, 2559, น. 15)

2) กลุ่มตัวอย่าง (Samples) ได้แก่ คณะกรรมการชุมชนในเขต เทศบาลเมืองมหาสารคาม จำนวน รวม 210 คน จาก 30 ชุมชน โดยใช้วิธีการคำนวณขนาดกลุ่มตัวอย่างตามสูตรของยามาเน่ (Taro, 1973, pp. 727) ดังนี้

$$n = \frac{N}{1 + Ne^2}$$

กำหนดการแทนค่าดังนี้

N = จำนวนประชากร

n = ขนาดของกลุ่มตัวอย่าง

e = ความคลาดเคลื่อนที่ยอมให้เกิด เท่ากับ

.05

2. การวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research)

ในการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) ได้ดำเนินการตามขั้นตอนดังต่อไปนี้

กลุ่มเป้าหมาย และกลุ่มผู้ให้ข้อมูลสำคัญ หรือผู้รู้ (Key Informant) ได้แก่ ประชาชนที่มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการดำเนินงานตามยุทธศาสตร์การพัฒนาของเทศบาลเมืองมหาสารคามเป็นอย่างดี จำนวน 9 คน ประกอบด้วย ประธานชุมชน นักธุรกิจ และประชาชน จำนวนกลุ่มละ 3 คน โดยวิธีสุ่ม แบบเจาะจง (Purposive Random Sampling) กล่าวคือผู้วิจัยเลือกจากประธานชุมชน นักธุรกิจ และประชาชน ที่เป็นผู้รู้เกี่ยวกับการดำเนินงานตามยุทธศาสตร์การพัฒนาของเทศบาลเมืองมหาสารคาม

3. เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล เป็นแบบสอบถามแบบมาตราส่วนประมาณค่า แบบปลายปิดและแบบปลายเปิด แบ่งเป็น 3 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 แบบสอบถามเกี่ยวกับข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถามเป็นลักษณะคำถามมีคำตอบให้เลือกตอบ (Check list) ประกอบด้วย เพศ

อายุ ระดับการศึกษา และที่อยู่อาศัยตามเขตเลือกตั้งสมาชิกสภาเทศบาล

ตอนที่ 2 เป็นคำถามเกี่ยวกับระดับความคิดเห็นของคณะกรรมการชุมชนในเขตเทศบาลเมืองมหาสารคาม เป็นคำถามปลายปิด (Closed-ended Questionnaire) แบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) 5 ระดับ คือ มากที่สุด มาก ปานกลาง น้อย และน้อยที่สุด

ตอนที่ 3 เป็นคำถามแบบปลายเปิด (Open-ended Questionnaire) เกี่ยวกับข้อเสนอแนะของคณะกรรมการชุมชนต่อการดำเนินงานตามยุทธศาสตร์การพัฒนาของเทศบาลเมืองมหาสารคาม อำเภอเมือง จังหวัดมหาสารคาม

4. สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

ในการวิเคราะห์ข้อมูล ผู้ศึกษาได้นำสถิติมาประกอบการวิเคราะห์ ดังนี้

4.1 การวิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถามสถิติที่ใช้ได้แก่ ความถี่ (Frequency) และค่าร้อยละ (Percentage)

4.2 การวิเคราะห์ข้อมูลระดับความคิดเห็น สถิติที่ใช้ได้แก่ ค่าเฉลี่ย (Mean) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation)

4.3 การวิเคราะห์เปรียบเทียบระดับความคิดเห็นของคณะกรรมการชุมชน ใช้ t-test และการวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว และ (One -Way ANOVA : F-test) โดยกำหนดนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ถ้าพบความแตกต่างจะวิเคราะห์ความแตกต่างรายคู่ตามวิธีการของเชฟเฟ่ (Scheffe')

4.4 การวิเคราะห์ข้อเสนอแนะ ใช้การจัดกลุ่มข้อมูล สถิติการแจกแจงความถี่ (Frequency) และใช้การพรรณนาความตามเนื้อหา (Content Analysis)

ผลการวิจัย

จากผลการวิจัย พบว่า

1. ความคิดเห็นของคณะกรรมการชุมชนต่อการดำเนินงานตามยุทธศาสตร์การพัฒนาของเทศบาลเมืองมหาสารคาม พบว่าโดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อจำแนกเป็นรายด้าน อยู่ใน

ระดับมาก 1 ด้าน อยู่ในระดับปานกลาง 3 ด้าน เรียงลำดับจากค่าเฉลี่ยมากไปน้อย ดังนี้ ด้านการพัฒนาการศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม ด้านการพัฒนาศักยภาพองค์กร ด้านการพัฒนาสังคมเป็นสุข และเศรษฐกิจชุมชนและด้านการพัฒนาศักยภาพเมือง

ตารางที่ 1 ผลระดับความคิดเห็นของคณะกรรมการชุมชนต่อการดำเนินงานตามยุทธศาสตร์การพัฒนาของเทศบาลเมืองมหาสารคาม

ยุทธศาสตร์การพัฒนาของเทศบาลเมืองมหาสารคาม	\bar{X}	S.D.	ระดับความคิดเห็น
1. ด้านการพัฒนาศักยภาพองค์กร	3.47	0.53	ปานกลาง
2. ด้านการพัฒนาการศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม	3.53	0.65	มาก
3. ด้านการพัฒนาศักยภาพเมือง	3.39	0.64	ปานกลาง
4. ด้านการพัฒนาสังคมเป็นสุขและ เศรษฐกิจชุมชน	3.44	0.66	ปานกลาง
รวม	3.46	0.54	ปานกลาง

ตารางที่ 2 ผลการเปรียบเทียบความคิดเห็นของคณะกรรมการชุมชนต่อการดำเนินงานตามยุทธศาสตร์การพัฒนาของเทศบาลเมืองมหาสารคาม

ยุทธศาสตร์การพัฒนาของเทศบาลเมืองมหาสารคาม	สถิติ			
	เพศ	อายุ	ระดับการศึกษา	เขตเลือกตั้ง
1.ด้านการพัฒนาศักยภาพองค์กร	0.849	0.548	0.506	0.061
2.ด้านการพัฒนาการศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม	0.223	0.009	0.231	0.003*
3.ด้านการพัฒนาศักยภาพเมือง	0.370	0.629	0.532	0.002*
4.ด้านการพัฒนาสังคมเป็นสุขและเศรษฐกิจชุมชน	0.767	0.001*	0.038	0.001*
รวม	0.430	0.061	0.175	0.001*

2. ผลการเปรียบเทียบความคิดเห็นของคณะกรรมการชุมชนต่อการดำเนินงานตามยุทธศาสตร์การพัฒนาของเทศบาลเมืองมหาสารคาม จำแนกตาม เพศ อายุระดับการศึกษา โดยรวมไม่แตกต่างกัน และที่อยู่อาศัยตามเขตเลือกตั้งสมาชิกสภาเทศบาล โดยรวมแตกต่างกัน อย่าง

มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

3. คณะกรรมการชุมชนมีข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการดำเนินงานตามยุทธศาสตร์การพัฒนาของเทศบาลเมืองมหาสารคาม เรียงลำดับตามความถี่จากมากไปน้อยสามอันดับแรก ได้แก่ เทศบาลควรเร่งวางท่อระบาย เทศบาลควรจัดหา

เครื่องมือที่ทันสมัยในการให้บริการ และเทศบาลควรร่วมมือและสนับสนุนเจ้าหน้าที่ตำรวจอย่างจริงจังในการตรวจตรา

อภิปรายผลการวิจัย

การวิจัยเรื่อง “ความคิดเห็นของคณะกรรมการชุมชนต่อการดำเนินงานตามยุทธศาสตร์การพัฒนาของเทศบาลเมืองมหาสารคาม” ผู้วิจัยนำมาอภิปรายผลดังนี้

1. ผลการวิจัย พบว่าความคิดเห็นของคณะกรรมการชุมชนต่อการดำเนินงาน ตามยุทธศาสตร์การพัฒนา ของเทศบาลเมืองมหาสารคาม โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง จากการสัมภาษณ์คณะกรรมการชุมชนมีความคิดเห็นว่าการดำเนินงานตามภารกิจที่เป็นปกติที่เคยปฏิบัติอย่างไรก็ปฏิบัติอย่างนั้น เช่น การเปิดโอกาสให้ประชาชนประเมินการบริหารงานของเทศบาล การพัฒนาความรับรู้บุคลากรในการให้บริการสมัยใหม่ การอบรมบุคลากรเกี่ยวกับเศรษฐกิจอาเซียน รวมถึงการจัดอบรมบุคลากรเกี่ยวกับการใช้เทคโนโลยีสมัยใหม่ในการปฏิบัติงาน นอกจากนี้เทศบาลมีการดำเนินงานในสิ่งต่อไปนี้บ้าง เช่น การสนับสนุนให้โรงเรียนสังกัดเทศบาลเป็นฐานในการพัฒนาท้องถิ่น การสนับสนุนสถาบันการศึกษาในการเผยแพร่วัฒนธรรมระดับชาติ รวมไปถึงการสนับสนุนการพัฒนาภูมิปัญญาท้องถิ่น จัดไฟฟ้าส่องสว่างตามถนนครบทุกสาย รมรงค์ให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม วางท่อระบายน้ำภายในชุมชนอย่างทั่วถึง ปรับปรุงถนนในชุมชนให้ใช้การได้ดี นอกจากนี้ในบางเรื่องมีการดำเนินงานในระดับปานกลาง เช่น การส่งเสริมสุขภาพของคนในชุมชน เกี่ยวกับ การจัดอบรม เกี่ยวกับอาหาร ยารักษาโรค การส่งเสริมให้ประชาชนเป็นชุมชนเอื้ออาทรและ สมานฉันท์ การร่วมมือกับเจ้าหน้าที่ตำรวจในการป้องกันและรักษาความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สินของประชาชน เป็นต้น

จากการสัมภาษณ์ผู้รู้ (Key informants) เกี่ยวกับการดำเนินงานตามยุทธศาสตร์การพัฒนาของเทศบาลเมืองมหาสารคาม สรุปได้ว่า เทศบาลเมืองมหาสารคาม ได้มีการพัฒนาศักยภาพองค์กรอยู่ในเกณฑ์พอใช้ เป็นเรื่องเกี่ยวกับการพัฒนาด้านอาคารสถานที่และการให้บริการด้านความสะดวก รวมถึงการดำเนินงานด้านสุขภาพโดยรวมของประชาชนได้ระดับหนึ่ง เช่น การดูแลสุขภาพผู้สูงอายุการป้องกันยาเสพติด รวมถึงการจัดสถานที่จำหน่ายสินค้าตามสถานที่ต่างๆ และการจัดที่ขายอาหารราคาถูก

2. คณะกรรมการชุมชนที่มีเพศ อายุระดับการศึกษา และอยู่อาศัยตามเขตเลือกตั้งสมาชิกสภาเทศบาลต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการดำเนินงานตามยุทธศาสตร์การพัฒนาของเทศบาลเมืองมหาสารคาม แตกต่างกัน

ผลการวิจัยจำแนกตามข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม ปรากฏ ดังนี้

1. เพศ คณะกรรมการชุมชน จำนวน 210 คนแยกเป็นชาย 91 คน หญิง 119 คน มีความคิดเห็นต่อการดำเนินงานตามยุทธศาสตร์การพัฒนาของเทศบาลเมืองมหาสารคาม อำเภอเมือง จังหวัดมหาสารคาม โดยรวมไม่แตกต่างกัน ไม่เป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้

2. อายุ คณะกรรมการชุมชนจำนวน 210 คนมีอายุต่ำกว่า 40 ปี จำนวน 37 คน อายุระหว่าง 40-55ปี จำนวน 111 คนและอายุมากกว่า 56 ปีขึ้นไปจำนวน62 คน พบว่ามีอายุต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการดำเนินงานตามยุทธศาสตร์การพัฒนาของเทศบาลเมืองมหาสารคาม โดยรวมไม่แตกต่างกันไม่เป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ เมื่อจำแนกเป็นรายด้านแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 จำนวน 2 ด้าน คือด้านการพัฒนาการศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม และด้านการพัฒนาสังคมเป็นสุขและเศรษฐกิจชุมชน

3. ระดับการศึกษาของคณะกรรมการชุมชนที่ตอบแบบสอบถามมีระดับการศึกษา ระดับประถม

ศึกษา จำนวน 55 คน ระดับมัธยมศึกษา/เทียบเท่า จำนวน 86 คนและระดับอนุปริญา/ปวส.และสูงกว่า จำนวน 69 คน มีความคิดเห็นต่อการดำเนินงานตามยุทธศาสตร์การพัฒนาของเทศบาลเมืองมหาสารคาม โดยรวมไม่แตกต่างกันไม่เป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ เมื่อจำแนกเป็นรายด้าน แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 จำนวน 1 ด้าน คือด้าน การพัฒนาสังคมเป็นสุขและเศรษฐกิจชุมชน

4. ที่อยู่อาศัยตามเขตเลือกตั้งสมาชิกสภาเทศบาลของคณะกรรมการชุมชน ที่อยู่อาศัยตามเขตเลือกตั้งสมาชิกสภาเทศบาล เขต 1 จำนวน 63 คน เขต 2 จำนวน 63 คน และเขตที่ 3 จำนวน 84 คน มีความคิดเห็นต่อการดำเนินงานตามยุทธศาสตร์การพัฒนาของเทศบาลเมืองมหาสารคาม โดยรวมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 เป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ โดยในเขตเลือกตั้งที่ 2 มีความคิดเห็นต่อการดำเนินงานตามยุทธศาสตร์การพัฒนาของเทศบาลเมืองมหาสารคาม แตกต่างมากเมื่อเทียบกับคณะกรรมการชุมชนที่มีอยู่อาศัยในเขตเลือกตั้งที่ 1 และเขตที่ 3 ทั้ง 4 ด้าน

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะในการนำไปใช้

1.1 วัตถุประสงค์ข้อที่ 1 เพื่อศึกษาระดับความคิดเห็นของคณะกรรมการชุมชนต่อการดำเนินงาน ตามยุทธศาสตร์การพัฒนา ของเทศบาลเมืองมหาสารคาม

ผลการวิจัย พบว่าความคิดเห็นของคณะกรรมการชุมชนต่อการดำเนินงาน ตามยุทธศาสตร์การพัฒนา ของเทศบาลเมืองมหาสารคาม โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่าอยู่ในระดับปานกลาง 3 ด้าน ข้อเสนอแนะมีดังนี้

1) ด้านการพัฒนาศักยภาพเมือง มีค่าเฉลี่ยน้อยกว่าด้านอื่น จากผู้ตอบแบบสอบถาม

และสัมภาษณ์ มีความคิดเห็นควรรีบดำเนินงาน ตามยุทธศาสตร์การพัฒนาในด้านนี้ โดยการดำเนินการระบายน้ำได้อย่างรวดเร็วกรณีน้ำท่วม นอกจากนั้นควรวางท่อระบายน้ำภายในชุมชนอย่างทั่วถึง และสร้างถนนคอนกรีตหรือลาดยางภายในชุมชน ตามมาตรฐานของทางราชการ

2) ด้านการพัฒนาสังคมเป็นสุข และ เศรษฐกิจชุมชน เทศบาลเมืองมหาสารคาม ผู้ตอบแบบสอบถามและสัมภาษณ์มีความเห็นควรรีบดำเนินงาน ตามยุทธศาสตร์การพัฒนาในด้านนี้ โดยการดำเนินการเก็บรวบรวมขยะมูลฝอยและสิ่งปฏิกูลอย่างมีประสิทธิภาพ ส่งเสริมสนับสนุนอาชีพเสริมให้กับกลุ่มแม่บ้านในชุมชน และร่วมมือกับเจ้าหน้าที่ตำรวจในการป้องกัน และรักษาความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สินของประชาชน

3) ด้านการพัฒนาศักยภาพองค์กร เทศบาลเมืองมหาสารคาม ผู้ตอบแบบสอบถามและจากการสัมภาษณ์ มีความเห็นให้มีการอบรมบุคลากร ในการใช้ภาษาอังกฤษ การใช้เทคโนโลยีสมัยใหม่ในการปฏิบัติงาน และเศรษฐกิจอาเซียน

1.2 วัตถุประสงค์ข้อที่ 2 เพื่อเปรียบเทียบความคิดเห็นต่อการดำเนินงานตามยุทธศาสตร์การพัฒนาของเทศบาลเมืองมหาสารคาม โดยคณะกรรมการชุมชนที่มี เพศ อายุ ระดับการศึกษา และ ที่อยู่อาศัยตามเขตเลือกตั้งสมาชิกสภาเทศบาลต่างกัน

1) เพศ พบว่าคณะกรรมการเพศชายมีความคิดเห็นต่อการดำเนินงานตามยุทธศาสตร์การพัฒนา ของเทศบาลเมืองมหาสารคาม น้อยกว่าเพศหญิง ดังนั้นเทศบาลจึงควรให้ความสนใจเป็นพิเศษแก่คณะกรรมการชุมชนเพศชาย เช่น การประชาสัมพันธ์ด้านการพัฒนาสังคมเป็นสุขและเศรษฐกิจชุมชน และการเชิญเข้าร่วมกิจกรรมที่เทศบาลจัดขึ้น

2) อายุ พบว่าความคิดเห็นของคณะกรรมการชุมชนอายุต่ำกว่า 40 ปี มีความคิดเห็นต่อการดำเนินงานตามยุทธศาสตร์การพัฒนาของเทศบาลเมืองมหาสารคาม โดยรวมอยู่ในระดับ

ปานกลาง และมีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุดกว่ากลุ่มอื่น ดังนั้นเทศบาลควรให้โอกาสในการรับทราบการดำเนินงานของเทศบาลกับคณะกรรมการกลุ่มนี้มากขึ้น โดยเฉพาะอย่างยิ่งด้านการพัฒนาสังคมเป็นสุขและเศรษฐกิจชุมชน

3) ระดับการศึกษา พบว่าความคิดเห็นของคณะกรรมการชุมชนที่มีการศึกษาระดับอนุปริญญา/ปวส. และสูงกว่า มีความคิดเห็นต่อการดำเนินงานตามยุทธศาสตร์การพัฒนา ของเทศบาลเมืองมหาสารคาม โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง และมีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุดใน 3 กลุ่ม ดังนั้นเทศบาลควรส่งเจ้าหน้าที่เยี่ยมเยียนคณะกรรมการชุมชนกลุ่มนี้ และชี้แจงการดำเนินงานของเทศบาลให้มากขึ้น โดยเฉพาะอย่างยิ่งด้านการพัฒนาสังคมเป็นสุขและเศรษฐกิจชุมชน

4) ที่อยู่อาศัยตามเขตเลือกตั้งสมาชิกสภาเทศบาล เขตที่ 1 พบว่าความคิดเห็นของคณะกรรมการชุมชนที่มีที่อยู่อาศัยตามเขตเลือกตั้งสมาชิกสภาเทศบาล มีความคิดเห็นต่อการดำเนินงานตามยุทธศาสตร์การพัฒนา ของเทศบาลเมืองมหาสารคาม โดยรวม อยู่ในระดับปานกลาง และมีค่าเฉลี่ยต่ำกว่ากลุ่มอื่น ดังนั้นเทศบาลควรมีการสำรวจ และประเมินการดำเนินงานของเทศบาลเขตเลือกตั้งสมาชิกสภาเทศบาล เขตที่ 1 และนำมาสรุปเพื่อเตรียมการปรับปรุงการดำเนินงานตามยุทธศาสตร์การพัฒนาให้ดียิ่งขึ้น

5) คณะกรรมการชุมชนมีข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการดำเนินงานตามยุทธศาสตร์การพัฒนาของเทศบาลเมืองมหาสารคาม ที่มีค่าความถึ

สูงสุด ได้แก่ “เทศบาลควรเร่งวางท่อระบายน้ำอย่างทั่วถึงเพื่อป้องกันน้ำท่วม” เทศบาลควรเร่งดำเนินการในการวางท่อระบายน้ำอย่างทั่วถึง โดยเพิ่มงบประมาณและเครื่องมือในการปฏิบัติงาน

2. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

เนื่องจากผลการวิจัยพบว่า ความคิดเห็นของคณะกรรมการชุมชนต่อการดำเนินงานตามยุทธศาสตร์ การพัฒนาของเทศบาลเมืองมหาสารคาม ด้านการพัฒนาศักยภาพเมือง มีค่าเฉลี่ยในระดับปานกลาง และมีค่าเฉลี่ยต่ำกว่าด้านอื่น ดังนั้นในการวิจัยครั้งต่อไปควรมีการวิจัย “แนวทางการ ดำเนินงาน ตามยุทธศาสตร์ด้านการพัฒนาศักยภาพเมือง”

กิตติกรรมประกาศ

ขอขอบคุณนายแพทย์กิตติศักดิ์ คณาสวัสดิ์ นายกเทศมนตรีเมืองมหาสารคาม ที่ให้ความกรุณาอนุญาตในการเก็บรวบรวมข้อมูลจากคณะกรรมการชุมชนและคณะกรรมการชุมชนที่เป็นกลุ่มตัวอย่างทุกท่านที่ให้ความร่วมมือในการตอบแบบสอบถามเป็นอย่างดี

ขอขอบคุณผู้ให้สัมภาษณ์ทั้ง 9 ท่านตามรายชื่อที่ปรากฏในภาคผนวก ที่กรุณาให้ความร่วมมือเป็นอย่างดีในการให้สัมภาษณ์ ทำให้งานวิจัยฉบับนี้มีความสมบูรณ์

เอกสารอ้างอิง

- คำสี สืบเมืองชัย. (2557). *ความคิดเห็นของประชาคมที่มีต่อการดำเนินงานตามยุทธศาสตร์การพัฒนาของเทศบาล ตำบลหัวช้างอำเภอจตุรพักตรพิมาน จังหวัดร้อยเอ็ด*. (สารนิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต). ร้อยเอ็ด : มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- เทศบาลเมืองมหาสารคาม. (2559). *แผนยุทธศาสตร์พัฒนา 2559-2561*. มหาสารคาม : กองวิชาการและแผนงาน.
- นิติศักดิ์ ปักษา. (2554). *การดำเนินงานตามยุทธศาสตร์การพัฒนาขององค์การบริหารส่วนตำบลเกษตรวิสัย อำเภอเกษตรวิสัย จังหวัดร้อยเอ็ด ตามความคิดเห็นของประชาชน*. (การค้นคว้าอิสระปริญญามหาบัณฑิต). มหาสารคาม : มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม.
- บุญชม ศรีสะอาด. (2543). *การวิจัยเบื้องต้น*. พิมพ์ครั้งที่ 5. กรุงเทพฯ : สุวีริยาสาส์น.
- ประมวล เกตรา. (2550). *ความคิดเห็นของคณะกรรมการชุมชนต่อการพัฒนาของเทศบาลตำบลเกษตรวิสัย อำเภอเกษตรวิสัย จังหวัดร้อยเอ็ด*. (วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต). มหาสารคาม : มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม.
- พรเพ็ญ เพชรสุสิริ. (2551). *การวัดทัศนคติ*. กรุงเทพฯ: คณะสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์มหาวิทยาลัยมหิดล.
- ยศวดี จันทรวงศ์ฤทธิ. (2553). *การดำเนินงานตามยุทธศาสตร์การพัฒนาขององค์การบริหารส่วนตำบลโนนสง่า อำเภอปทุมรัตน์ จังหวัดร้อยเอ็ด* (การค้นคว้าอิสระปริญญามหาบัณฑิต). มหาสารคาม : มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม.
- ล้วน สายยศ และ อังคณา สายยศ. (2540). *เทคนิคการวิจัยทางการศึกษา*. กรุงเทพมหานคร : สุวีริยาสาส์น
- วาสนา วสิกรัตน์. (2550). *ความพึงพอใจของประชาชนต่อการดำเนินงานของเทศบาลเมืองเชียงรายน*. (วิทยานิพนธ์ ปริญญามหาบัณฑิต). ชลบุรี : มหาวิทยาลัยบูรพา.
- สุทัศน์ แก้วพิสุทธ์. (2554). *ความคิดเห็นของประชาชน ที่มีต่อการดำเนินงานตามยุทธศาสตร์การพัฒนาขององค์การบริหารส่วนตำบลยางคราม อำเภอดอยหล่อ จังหวัดเชียงใหม่*. (วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต). เชียงใหม่ : มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- สุโท เจริญสุข. (2554). *หลักจิตวิทยาและพัฒนาการของมนุษย์*. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์แพรววิทยา.
- อนุชิต โชติรัตน์. (2554). *ความคิดเห็นของประชาคมที่มีต่อการดำเนินงานตามยุทธศาสตร์การพัฒนาของเทศบาล ตำบลวัง อำเภอกิ่ง จังหวัดเชียงราย*. (วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต). เชียงราย : มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงราย.
- Yamane, Taro. (1973). *Statistics; An Introductory Analysis*. 3rd ed New York: Harper & Row.

มัสยิดในชุมชนทุ่งตำเสากับการบริหารตามหลักอิสลาม

Mosques in Thung Tum Sao and Islamic Administration

ณัฐภา ประดิษฐ์¹, กิตติฉัฐ ชูช่วย¹, อุทัย ปริญาสุทธี²

Nattha¹ Pradit¹, Kittitat Chuchuy¹, Utai Parinyasutinun²

บทคัดย่อ

งานวิจัยนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาการบริหารองค์กรตามหลักอิสลามของมัสยิดในชุมชนทุ่งตำเสา ตำบลทุ่งตำเสา อำเภอหาดใหญ่ จังหวัดสงขลา ใช้การสัมภาษณ์แบบเจาะลึก การสนทนากลุ่ม และการสังเกตแบบมีส่วนร่วมและไม่มีส่วนร่วม เป็นเครื่องมือรวบรวมข้อมูลภาคสนาม โดยมีผู้ให้ข้อมูลจำนวน 50 คน ได้แก่ กรรมการอิสลามประจำมัสยิด จำนวน 9 คน สัปบุรุษ จำนวน 30 คน เจ้าหน้าที่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จำนวน 5 คน และนักวิชาการ จำนวน 6 คน ร่วมกับการศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง จากนั้นนำข้อมูลที่ได้มาวิเคราะห์เชิงเนื้อหาและเขียนรายงานผลโดยการพรรณนาวิเคราะห์

ผลการศึกษา พบว่า อิหม่ามมีบทบาททั้งด้านศาสนา ด้านการศึกษา ด้านการปกครอง และด้านการบริหาร ซึ่งเป็นบทบาทสำคัญในการบริหารองค์กรตามหลักอิสลาม ควบคู่ไปกับการใช้พระราชบัญญัติการบริหารองค์กรศาสนาอิสลาม พ.ศ. 2540 สิ่งเหล่านี้ทำให้มัสยิดในชุมชนทุ่งตำเสามีการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง อีกทั้งยังเป็นสถาบันที่มีความสำคัญต่อจิตวิญญาณของมุสลิมในชุมชน

คำสำคัญ: การบริหารตามหลักอิสลาม, มัสยิด, ผู้นำ

Abstract

The Islamic administration of the mosques in the Thung Tam Sao community at Thung Tam Sao, Hat Yai, Songkhla province were the subject of this report. The field instruments in the study included in-depth interviews, focus groups, and participant and non-participant observations. The participants were 9 mosque Islamic committees, 30 churchgoers, 5 local administration officers, and 6 scholars. In addition, related papers were studied, and the data were analyzed.

¹ นักศึกษาหลักสูตรศิลปศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาชุมชนศึกษา คณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์

² อาจารย์ ภาควิชาสารัตถศึกษา คณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์

¹ Bachelor Degree Student, Communities Studies, Faculty of Liberal Arts, Prince of Songkla University

² Lecturer at Faculty of Liberal Arts, Prince of Songkla University

* Corresponding author: e-mail: holedu_pop@hotmail.com Tel.090-8646007

The findings indicated that an imam has important roles in religion, education, administration, and management. These roles were combined with the use of the Administration of Islamic Organizations B.E. 2540 (A.D. 1997). As a result, the mosques in Thung Tam Sao have grown continuously and have upheld their role as an abiding and important institution for the Muslim population

Keyword: Islamic administration, mosque, leader

บทนำ

สังคมมีอาจเกิดขึ้นได้หากปราศจากปัจเจกบุคคล และสังคมนั้น ๆ มีอาจประสบความสำเร็จ ความสันติสุขได้ หากสมาชิกในสังคมดำรงชีวิตอย่างไม่มีความสุข ดังนั้น เมื่อกล่าวถึงความสุขในการดำรงชีวิตของสมาชิกในสังคมแล้ว ก็จะเป็นการกล่าวถึงความสันติสุขของสังคมนั้น ๆ ด้วย (ฮาเร๊ะ เจ๊ะโต, 2553, น. 1) สำหรับสังคมมุสลิมกล่าวได้ว่าสถาบันศาสนามีส่วนสำคัญมากที่สุดต่อวิถีชีวิต ทั้งนี้เพราะวิถีการดำเนินชีวิตของมุสลิมทุกคน ต้องอยู่บนครรลองของอิสลามโดยตลอดอย่างแยกไม่ออก เพราะในอิสลามไม่มีนักบวช องค์ประกอบสำคัญของศาสนาอิสลาม ได้แก่ ศาสนสถานในอิสลามเรียกว่า "มัสยิด" หรือ "สุเหร่า" ซึ่งมีลักษณะแตกต่างจากศาสนาในศาสนานั้นคือไม่ใช่เป็นที่อยู่ประจำของชนกลุ่มใดกลุ่มหนึ่ง อย่างไรก็ตาม มัสยิดก็มีหน้าที่แจกเช่นศาสนสถานอื่นอันจะมีผลต่อสังคมนั้น ๆ แตกต่างกันก็แต่รูปแบบและเนื้อหาสาระ ด้วยรูปแบบเฉพาะของมัสยิดที่มีมาแต่สมัยของท่านศาสดามุฮัมมัดที่มัสยิดเป็นศูนย์กลางของชุมชน ซึ่งมีหน้าที่ทั้งด้านศาสนา การศึกษา สังคม เศรษฐกิจและการเมือง (เสาวนีย์ จิตต์หมวด, 2554, น. 124) ทั้งนี้ มัสยิดเป็นบ้านของอัลเลาะห์บนพื้นพิภพนี้ มัสยิดเป็นสถานที่ที่ซึ่งความเมตตาของพระองค์ถูกประทานลงมา เป็นสถานที่ประกอบศาสนกิจทุกอย่างเพื่ออัลเลาะห์ อีกทั้งยังเป็นสถานที่พบปะเพื่อปรึกษาหารือและการช่วยเหลือกันของมุสลิมในแต่ละชุมชน ฉะนั้นมัสยิดจึงมีบทบาทเป็น

ศูนย์รวมความศรัทธาของมุสลิม เป็นสถานที่ที่มุสลิมทุกชีวิตต้องผูกพัน เพราะมัสยิดมีความสำคัญต่อชีวิตมุสลิมเป็นอย่างมากตั้งแต่เกิดจนถึงบั้นปลายของชีวิต มัสยิดจึงเป็นสัญลักษณ์อย่างหนึ่งของชุมชนมุสลิม (อิสมาอีล กอเซ็ม, 2554)

ปัจจุบันนี้ แม้จะสร้างมัสยิดกันอย่างไร้ใหญ่โตอลังการมากขึ้น แต่กล่าวได้ว่า มัสยิดเหล่านั้นเปรียบเหมือนเด็กอ้วนไร้สมอง คือ มีแต่รูปร่างใหญ่โตเทอะทะ แต่ข้างในกลับกลวงเปล่า อันเนื่องจากขาดจิตวิญญาณของความเป็นมัสยิดที่เคยมีในยุคบรมศาสดาและเหล่าศอหาบะฮ์แทบสิ้นเชิง สภาวะเช่นนี้ นำมาซึ่งปัญหาทางสังคมหลายหลากประการ ซึ่งสาเหตุสำคัญประการหนึ่งน่าจะมาจากการที่มัสยิดบ้านเรา ขาดการบริหารจัดการภายในที่มีประสิทธิภาพ ขาดการเคลื่อนไหวเพื่อสร้างสิ่งดี ๆ และไม่มี ความพยายามที่จะลดทอนความชั่วในสังคมอย่างจริงจัง สภาวะที่เกิดเป็นผลตามมาก็คือ คนกับมัสยิดห่างเหินกันมากขึ้น ความเงิบเหงาแผ่คลุมมัสยิด จนกล่าวได้ว่า หากไม่มีเสียงอะซานดังออกมา อาคารมัสยิดก็อาจกลายเป็นที่รกร้างไปแล้วก็ได้ (วิสุทธิ์ บิลล่าเต๊ะ, 2558) กระนั้นก็ตาม การบริหารหน่วยงานหรือองค์กรนั้น ปัจจัยหนึ่งที่จะทำให้ประสบความสำเร็จในการดำเนินงานภายในองค์กรคือการมีผู้บริหารที่มีความรู้ความสามารถ และทักษะในการบริหาร โดยเฉพาะอย่างยิ่งการมีภาวะผู้นำของผู้บริหารที่จะสามารถนำพาองค์กรให้มีความเป็นผู้นำหนึ่งใจเดียวกันที่ปฏิบัติงานเพื่อบ่มไปสูเป้าหมายที่ตั้งไว้ร่วมกัน (พินิจ โคตะการ, 2559) ทั้งนี้ อิหม่าม เป็นคำเรียกผู้นำในศาสนา

อิสลาม, ผู้นำในการทำละหมาด, ตำแหน่งสำคัญ ของคณะกรรมการบริหารมัสยิด, โต๊ะอิหม่าม ก็ เรียก (ราชบัณฑิตยสถาน, 2556, น. 1417) โดยเฉพาะการทำหน้าที่บริหารกิจการของมัสยิดตามที่ได้กำหนดไว้ในพระราชบัญญัติการบริหารองค์กร ศาสนาอิสลาม พ.ศ. 2540 ให้เป็นไปด้วยความ เรียบร้อย

ชุมชนทุ่งตำเสา ตำบลทุ่งตำเสา อำเภอหาดใหญ่ จังหวัดสงขลา เป็นชุมชนหนึ่งที่มีชาวไทยมุสลิมอาศัยอยู่เป็นจำนวนมาก เห็นได้จากการมีมัสยิดตั้งอยู่ในพื้นที่จำนวน 3 แห่ง ได้แก่ มัสยิดดารุสสุตา หมู่ที่ 5 บ้านโเฮ๊ะ มัสยิดดารุสอามีน หมู่ที่ 5 บ้านหินผุด และมัสยิดดีนุฮอิสลาม หมู่ที่ 6 บ้านนาแสน ซึ่งมีอิหม่ามประจำมัสยิดที่ให้ความสำคัญกับกิจกรรมทางศาสนาควบคู่ไปกับการดำเนินชีวิตประจำวันในสังคม ทำให้มัสยิดในทุ่งตำเสายังสามารถดำรงอยู่ท่ามกลางชุมชนพหุวัฒนธรรม โดยมัสยิดก็ยังเป็นศูนย์กลางชุมชนที่สำคัญแห่งหนึ่งด้วย ด้วยเหตุที่กล่าวมาข้างต้น ผู้วิจัยจึงสนใจศึกษาการบริหารองค์กรตามหลักอิสลามของมัสยิดในชุมชนทุ่งตำเสา ตำบลทุ่งตำเสา อำเภอหาดใหญ่ จังหวัดสงขลา ทั้งนี้ เพื่อสร้างความรู้ความเข้าใจที่สามารถนำมาใช้ให้เป็นประโยชน์เพื่อการปรับปรุงหรือพัฒนาชุมชนต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

เพื่อศึกษาการบริหารองค์กรตามหลักอิสลามของมัสยิดในชุมชนทุ่งตำเสา ตำบลทุ่งตำเสา อำเภอหาดใหญ่ จังหวัดสงขลา

วิธีการศึกษา

งานวิจัยนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ โดยผู้วิจัยใช้การสัมภาษณ์แบบเจาะลึกแก่ผู้ให้ข้อมูลหลัก ซึ่งเป็นกลุ่มคนที่มีความสัมพันธ์เกี่ยวข้องโดยตรงกับมัสยิดและสามารถให้ข้อมูลเชิงลึกแก่ผู้วิจัยได้

ตรงตามวัตถุประสงค์ นั่นคือ กรรมการอิสลามประจำมัสยิด จำนวน 9 คน และสัปบุรุษ จำนวน 30 คน นอกจากนี้ยังใช้การสนทนากลุ่มกับเจ้าหน้าที่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จำนวน 5 คน และนักวิชาการ จำนวน 6 คน เพื่อเป็นเครื่องมือรวบรวมข้อมูลภาคสนามร่วมกับการสังเกตแบบมีส่วนร่วม และไม่มีส่วนร่วม พร้อมกันนี้ ยังมีการศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง จากนั้นนำข้อมูลที่ได้มาวิเคราะห์เชิงเนื้อหาและเขียนรายงานผลโดยการพรรณนาวิเคราะห์

ผลการศึกษา

การศึกษาที่สามารถจำแนกข้อค้นพบออกเป็นประเด็นที่น่าสนใจ อันได้แก่ มัสยิด : ศูนย์รวมความศรัทธา และอิหม่าม ศรัทธา และการพัฒนารายละเอียดมีดังนี้

มัสยิด : ศูนย์รวมความศรัทธา

มุสลิมกลุ่มแรก ๆ ที่เดินทางเข้ามาในชุมชนทุ่งตำเสานั้น เดินทางมาจากจังหวัดปัตตานี และประเทศอินโดนีเซีย เข้ามาเพื่อจับจองพื้นที่ใช้เป็นแหล่งประกอบอาชีพ โดยยึดการทำนาเป็นอาชีพหลักที่สามารถเลี้ยงตัวเองและครอบครัวได้ ต่อมา มีมุสลิมจากหลายแห่งได้เดินทางเข้ามาด้วยเหตุผลเดียวกัน จึงเกิดเป็นเป็นชุมชนมุสลิมที่เรียกว่า “บ้านนาแสน” หมายถึง พื้นที่นาจำนวนมาก จึงมีการสร้างมัสยิดแห่งแรกในชุมชน ชื่อว่า “มัสยิดดีนุฮอิสลาม” ต่อมามีการขยายตัวของชุมชนมุสลิม จึงจำเป็นต้องสร้างมัสยิดแห่งที่สองและสามตามมาในพื้นที่ “บ้านหินผุด” และ “บ้านโเฮ๊ะ” เพื่อความสะดวกในการประกอบศาสนกิจและทำกิจกรรมอื่น ๆ ของมุสลิมที่เป็นการแสดงถึงความศรัทธา และต้องการเป็นที่โปรดปรานของอัลเลาะห์ทำให้ปัจจุบันมีมัสยิดในชุมชนทุ่งตำเสา ดังนี้

มัสยิดดีนุฮอิสลาม เป็นมัสยิดที่เก่าแก่ที่สุดในชุมชนมีขนาดกลาง ตั้งอยู่หมู่ที่ 6 บ้านนาแสน เดิมตั้งอยู่ตรงข้ามกับมัสยิดในปัจจุบัน ก่อนจะย้าย

มาสร้างเป็นอาคารทรงไทยยกพื้นที่มีหลังคาทรงปั้นหยากิ่งจั่ว ตรงข้ามกับมัสยิดเดิมบนพื้นที่ดินที่ชาวบ้านร่วมกันสมทบทุนเพื่อจัดซื้อและมอบให้เป็นที่ดินของมัสยิด ในช่วงประมาณปี พ.ศ. 2463 เพื่อใช้เป็นจุดรวมของพี่น้องมุสลิมในการทำกิจกรรมทางศาสนาร่วมกันต่อมาได้มีการสร้างมัสยิดใหม่ขึ้นอีกครั้งบนพื้นที่เดิม ในลักษณะของอาคารคอนกรีตเสริมเหล็กสามชั้น หน้าต่างเป็นรูปทรงโค้งยอดแหลมในชั้นที่สอง และรูปทรงสี่เหลี่ยมในชั้นที่สาม ประดับด้วยโดมทรงหัวหอมแบบอาหรับ มีดาวและพระจันทร์เสี้ยวที่เป็นสัญลักษณ์ของอิสลามตกแต่งบนโดม มัสยิดต้นุ้มนิสลามมีคณะกรรมการอิสลามประจำมัสยิด จำนวน 15 คน โดยมีนายอับดุลรอญีย์ ลาเต๊ะเป็นอิหม่าม นายสัน สันทรน เป็นคอบเต็บ นายสุวัฒน์ พันนี้ เป็นบิหลัน ดูแลรับผิดชอบมัสยิดและสัจปุระ จำนวนกว่า 600 คน

มัสยิดดารุลอามีน เป็นมัสยิดขนาดเล็ก ตั้งอยู่เลขที่ 150 หมู่ที่ 5 บ้านหินผุด เดิมมีชื่อว่า "มัสยิดอิสลาฮุลคัยรี" แปลว่า การพัฒนาความดี ตั้งอยู่บนพื้นที่ของโรงเรียนพัฒนาการศึกษาในปัจจุบัน สร้างขึ้นเมื่อปี พ.ศ. 2490 และราวห้าทศวรรษหลังจากนั้นก็ได้มีการสร้างมัสยิดขึ้นใหม่บนพื้นที่ตั้งใหม่ในปี พ.ศ. 2540 เนื่องจากความไม่สะดวกในการประกอบพิธีละหมาด และเปลี่ยนชื่อในเวลาต่อมา เป็น "มัสยิดดารุลอามีน" ที่แปลว่า สถานที่ปลอดภัย เพราะเมื่อชาวบ้านมุสลิมส่วนใหญ่ ไม่สะดวกที่จะละหมาดในมัสยิดเดิมที่เคยมี ชาวบ้านมุสลิมจึงช่วยกันบริจาคสมทบทุนร่วมกับองค์กรเพื่อการกุศลอิสลามนานาชาติที่มีฐานอยู่ในประเทศคูเวตเพื่อสร้างมัสยิดแห่งนี้นี้ขึ้นเพื่อจะได้ใช้ประกอบศาสนกิจในพื้นที่ที่ตนอาศัยอยู่ ทั้งนี้โครงสร้างด้านนอกของมัสยิดเป็นอาคารก่ออิฐฉาบปูนชั้นเดียว ทรงหกเหลี่ยม ก่อนจะต่อเติมอาคารทรงสี่เหลี่ยมที่ติดกับอาคารทรงหกเหลี่ยมเดิม ทาด้วยสีส้มทั้งหลัง ประดับด้วยซุ้มโค้งแหลมรอบตัวอาคาร และประดับด้วยโดมกลีบมะเฟือง มีคณะกรรมการอิสลามประจำมัสยิด จำนวน 13 คน โดยมีนายเหม บิน

หมาดเป็นอิหม่าม นายหุรูล มูเก็ม เป็นคอบเต็บ และนายสันติ หลังหา เป็นบิหลัน ดูแลสัจปุระ จำนวนกว่า 400 คน

มัสยิดดารุลฮูดา เป็นมัสยิดที่ก่อตั้งขึ้นหลังสุดแต่มีพื้นที่สีเขียวมากที่สุด ตั้งอยู่หมู่ที่ 5 บ้านโ๊ะะสร้างอยู่บนที่ดินที่ชาวบ้านร่วมกันบริจาคเงินซื้อแล้วบริจาคให้เป็นที่ดินของมัสยิด ดำเนินการสร้างเมื่อปี พ.ศ. 2495 และแล้วเสร็จในปี พ.ศ. 2497 โดยชื่อ "มัสยิดดารุลฮูดา" แปลว่า บ้านแห่งการนำทางที่จะนำทางให้มุสลิมเข้าถึงอัลเลาะห์นั่นเอง ทั้งนี้โครงสร้างภายนอกของมัสยิด เป็นอาคารก่ออิฐฉาบปูนทรงสี่เหลี่ยม ตกแต่งด้วยโดมทรงหัวหอมแบบอาหรับ มีดาวและพระจันทร์เสี้ยวที่เป็นสัญลักษณ์ของอิสลามตกแต่งบนโดม อาคารทาด้วยสีฟ้าทั้งอาคาร บริเวณโดยรอบมัสยิดเป็นสนามหญ้าว่างเปล่าเพื่อใช้เป็นพื้นที่ในการจัดกิจกรรมต่าง ๆ เช่น กิจกรรมส่งเสริมสุขภาพ กิจกรรมส่งเสริมสิ่งแวดล้อม และกิจกรรมปลอดบุหรี่ปัจจุบันนี้ ผู้ดูแลมัสยิดเป็นคณะกรรมการอิสลามประจำมัสยิดรุ่นที่สาม มีจำนวน 15 คน โดยมีนายมนูญ รัตนพันธ์ เป็นอิหม่าม นายชาติรี โหดหมาน เป็นคอบเต็บ และนายทวี หมู่เก็ม เป็นบิหลัน คอยดูแลและปกป้องมัสยิดรวมทั้งเป็นผู้นำให้แก่สัจปุระ จำนวนกว่า 600 คนให้เป็นไปตามแนวทางของอิสลาม

สรุปได้ว่า มัสยิดในชุมชนทุ่งคำเส้ามีอายุการสร้างที่ไล่เลี่ยกัน แสดงถึงความตื่นตัวที่จะสร้างมัสยิดในหมู่มุสลิมที่ค่อนข้างสูงทำให้เห็นว่ามัสยิดในชุมชนเป็นสัญลักษณ์แห่งความเป็นน้ำหนึ่งใจเดียวกันของมุสลิมที่มีต่อศาสนาของตนเอง ทำให้มัสยิดเป็นสถานที่ซึ่งจำเป็นต้องเคารพและให้เกียรติ เพราะเป็นพื้นที่ซึ่งองค์อัลเลาะห์ทรงพอพระทัยยิ่งกว่าพื้นที่อื่นใด

อิหม่าม ศรีทธา และการพัฒนา

อิหม่ามเป็นตำแหน่งแห่งความเป็นผู้นำ เป็นบุคคลที่จำเป็นและมีความสำคัญต่อมัสยิดและปฏิบัติเป็นแบบอย่างที่ดีต่อชุมชนทั้งเรื่องของการดำเนินชีวิตและการบริหารงานซึ่งอิหม่ามจะต้อง

ปฏิบัติหน้าที่ให้เป็นไปตามบัญญัติแห่งศาสนาอิสลาม ดังนี้

ด้านศาสนา การนำละหมาดที่มีสยิดทั้ง 5 เวลานั้น เป็นหน้าที่ของอิหม่ามโดยตรง ถ้าอิหม่ามไม่สามารถไปที่มีสยิดเนื่องจากมีธุระหรือสาเหตุอื่น ๆ การนำละหมาดก็จะเป็นหน้าที่ของคอเต็บและบิหลั่นที่สามารถทำแทนได้ และในการอ่านคุดบะห์ประจำวันศุกร์ของทุกสัปดาห์ ก็เป็นหน้าที่ของอิหม่ามในการผู้จัดทาบุคคลเพศชายที่บรรลุนิติภาวะและมีสติสัมปชัญญะครบถ้วน ซึ่งในชุมชนทุ่งตำเสาแห่งนี้ได้มีการจัดเวรในการอ่านคุดบะห์อย่างชัดเจน การอ่านคุดบะห์เปรียบเสมือนการกล่าวบรรยายธรรมโดยจะบรรยายเกี่ยวกับการใช้ชีวิตในสังคมเพื่อไม่ให้เกิดความแตกแยกและการสร้างความสุข เมื่อมีผู้ที่ต้องการแต่งงาน (นิเคห์) อิหม่ามจะเป็นผู้ประชาสัมพันธ์วันเวลาที่มีการจัดการอบรมก่อนการแต่งงานที่สำนักงานคณะกรรมการอิสลามประจำจังหวัด ก่อนอิหม่ามจะทำพิธีการแต่งงานให้กับชายหญิงโดยมีผู้ปกครอง คอเต็บ และบิหลั่นเป็นพยานในพิธีแต่งงาน เมื่อพิธีแต่งงานแล้วเสร็จ อิหม่ามจะเป็นผู้ที่ให้ใบแต่งงาน เพื่อแสดงว่าทั้งคู่ได้แต่งงานถูกต้องตามหลักศาสนาอิสลามแล้ว และในกรณีที่ฝ่ายชายและฝ่ายหญิงที่ต้องการแต่งงานแต่ไม่ได้ผ่านการอบรมก่อนการแต่งงาน จะต้องจ่ายค่าปรับจำนวน 1,000-2,000 บาทต่อคนให้แก่มีสยิดนั้น ๆ เมื่อมีบุคคลในชุมชนเสียชีวิต อิหม่ามจะจัดการเกี่ยวกับงานศพ เช่น การประกาศให้มาละหมาดศพ การอาบน้ำศพ วิธีการห่อศพและขุดหลุมฝังศพ ซึ่งต้องทำพิธีงานศพให้เสร็จภายในเวลา 24 ชั่วโมง เมื่อเสร็จพิธีศพอิหม่ามก็จะไปบ้านของผู้เสียชีวิตเพื่อจัดการมรดกให้ถูกต้องตามหลักการพิณัยกรรมตามกฎหมายอิสลาม ในกรณีที่ผู้เสียชีวิตไม่ได้ทำพิณัยกรรมไว้อิหม่ามก็จะเป็นผู้แบ่งมรดกด้วยตนเอง โดยมีคอเต็บและบิหลั่นเป็นพยาน นอกจากนี้ อิหม่ามยังเป็นผู้ชี้แจงเกี่ยวกับการเก็บและการจ่ายชะกาต ซึ่งการจ่ายชะกาตถือเป็นหนึ่งในหลักศาสนบัญญัติของอิสลาม ที่กำหนดให้เป็น

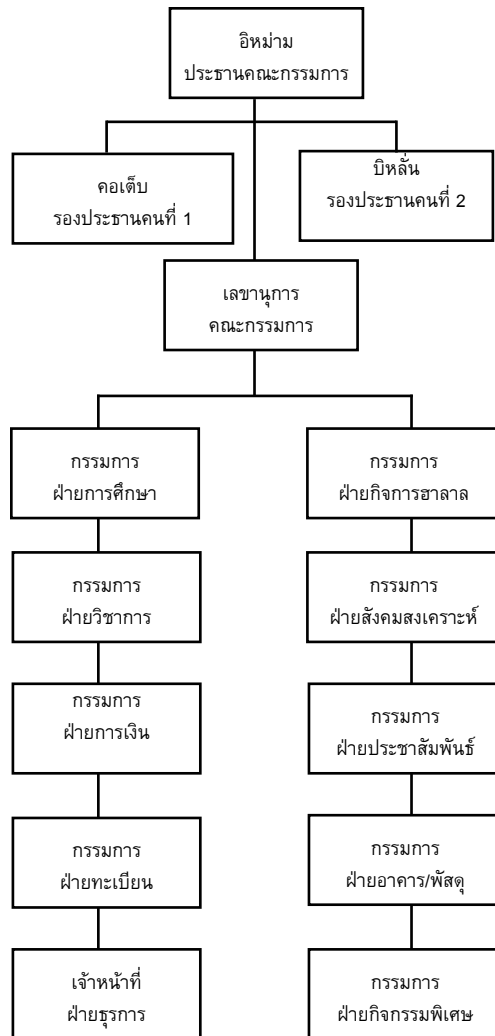
หน้าที่ของมุสลิมที่จะต้องแจกจ่ายทรัพย์สินส่วนหนึ่งให้แก่บุคคลผู้มีสิทธิ ในบางมัสยิดการจ่ายชะกาตนั้นจะให้สับบุรุษสมัครใจในการจ่ายชะกาต โดยตรงกับผู้ที่มีสิทธิรับชะกาต หรือต้องการจ่ายชะกาตกับอิหม่ามเพื่ออิหม่ามจะเป็นผู้รวบรวมชะกาตและแจกจ่ายให้แก่บุคคลที่มีสิทธิรับชะกาตและเป็นผู้ในการช่วยเหลือชุมชนต่อไป

ด้านการศึกษา อิหม่ามมีบทบาทการส่งเสริมการศึกษาและการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ในชุมชนที่ไม่ขัดต่อบัญญัติแห่งศาสนาอิสลาม เช่น การศึกษาภาคฟิรดูอินในโรงเรียนตาดีกาซึ่งเป็นระบบการจัดการศึกษาของชุมชน โดยชุมชน เพื่อชุมชน โดยอิหม่ามมีเป้าหมายเพื่อปลูกฝังจริยธรรมแก่เยาวชนมุสลิมที่มีอายุระหว่าง 5-12 ปี ให้เป็นคนที่มีคุณธรรม สามารถประพฤติปฏิบัติตนให้ถูกต้องตามหลักการของศาสนาอิสลาม จึงเปรียบเสมือนการศึกษาภาคบังคับ ที่ผู้ปกครองทุกคนต้องให้ความสำคัญ โดยมีผู้รู้ที่มีใจอาสาในชุมชนหรืออาจจะเป็นอิหม่ามและคณะกรรมการอิสลามประจำมัสยิดนั้น ๆ มาช่วยสอนในช่วงเช้าของวันหยุด (เสาร์-อาทิตย์) และช่วงเช้าของวันหยุดปิดเทอมของกลุ่มเยาวชน เนื้อหาการเรียนการสอนนั้นเน้นในเรื่องของศาสนา ภาษาศาสตร์และอัลกุรอาน การละหมาด การขอพรหรือดุอา และคุณธรรมจริยธรรมในอิสลามซึ่งผลจากการเรียนการสอน ทำให้เด็กมีความรู้ มีความเข้าใจ สามารถนำความรู้ที่ได้รับการอบรม สั่งสอน ไปใช้ในชีวิตประจำวันได้อย่างถูกต้องและสมบูรณ์ตามวิถีทางของมุสลิม นอกจากนี้แล้วอิหม่ามยังมีการส่งเสริมให้มีการอบรมในวาระต่าง ๆ ตามความเหมาะสม เช่น การอบรมศาสนาประจำเดือน การอบรมเยาวชนประจำปี (ค่ายอบรมเยาวชนภาคฤดูร้อน) การอบรมมุอัลลัฟ (มุสลิมใหม่) การอบรมกลุ่มมุสลิมะฮ์แม่บ้าน และการอบรมวิชาชีพต่างๆ เช่น การสอนทำขนมไทย เป็นต้น สำหรับสถาบันหรือส่วนงานย่อยที่มีสยิดในทุ่งตำเสามีเพื่อภารกิจในการส่งเสริมการศึกษาของชุมชน ได้แก่ ศูนย์อบรมศาสนาอิสลามและ

จริยธรรมประจำมัสยิด ห้องสมุดประจำมัสยิด และลานกีฬา ส่วนทั้งหมดนี้จะเป็นส่วนช่วยในการกำหนดมาตรฐานในการให้มัสยิดเป็นศูนย์กลางการศึกษา

ด้านการปกครอง เมื่อมีปัญหาต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นระหว่างพี่น้องมุสลิม ส่วนใหญ่ก็จะมาบอกปัญหากับอิหม่ามโดยตรงที่บ้านหรือบอกทางโทรศัพท์ อิหม่ามจะดูในกรณีปัญหาต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นนั้นเกินความสามารถของอิหม่ามหรือไม่ ถ้าเกินความสามารถอิหม่ามจะประสานงานกับผู้ที่มีความสามารถมาแก้ไขปัญหานั้นต่อไป ถ้าปัญหาดังกล่าวไม่เกินความสามารถอิหม่ามก็จะพิจารณาไกล่เกลี่ยปัญหาต่อไป บ้างครั้งอิหม่ามจะเชิญผู้ใหญ่บ้านมาร่วมพิจารณาไกล่เกลี่ยด้วยในกรณีปัญหาทั่วไปและอีกทางหนึ่งที่อิหม่ามจะรู้ว่าในชุมชนมีปัญหาอะไร อิหม่ามจะใช้วิธีพูดคุยกับชาวบ้านและจะสอบถามกับคณะกรรมการอิสลามประจำมัสยิด เพื่อจะรู้ว่าในชุมชนมีปัญหาอะไรและหาทางแก้ไขด้วยวิธีสันติต่อไปเพราะการใช้ความรุนแรงในฐานะเป็นวิถีทางในการแก้ไขปัญหาเป็นสิ่งที่ศาสนาอิสลามไม่ยอมรับ โดยอิหม่ามและพี่น้องมุสลิมรับเอาสันติวิธีที่ยึดหลักการความยุติธรรม หลักการความเสมอภาคและหลักการสำคัญในการปกครองอิสลามอื่น ๆ เป็นวิถีแห่งชีวิตที่บ่งบอกถึงความแตกต่างของตนเอง

ด้านการบริหาร เพื่อให้การบริหารมัสยิดเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ อิหม่ามจะยึดถือปฏิบัติตามพระราชบัญญัติการบริหารองค์กรศาสนาอิสลาม พ.ศ. 2540 ควบคู่ไปกับการใช้หลักศาสนาอิสลามมาเป็นหลักในการบริหารมัสยิดด้วย ในแต่ละมัสยิดในชุมชนนั้น จึงมีโครงสร้างการบริหารมัสยิดของคณะกรรมการอิสลามประจำมัสยิด (แผนผังที่ 1)

แผนผังที่ 1 โครงสร้างคณะกรรมการอิสลามประจำมัสยิดในชุมชนทุ่งคำเส้า
ที่มา : วิเคราะห์ข้อมูลโดยผู้วิจัย (2559)

จะเห็นได้ว่า อิหม่ามเป็นประธานคณะกรรมการบริหารมัสยิดโดยตำแหน่ง โดยมีหน้าที่อำนวยความสะดวกแก่มุสลิมในการปฏิบัติศาสนกิจ และสั่งสอนอบรมหลักธรรมทางศาสนาอิสลามให้แก่สัปบุรุษประจำมัสยิด แนะนำคณะกรรมการอิสลามประจำมัสยิดให้ปฏิบัติงานในหน้าที่ให้เรียบร้อย ทั้งการประสานงาน การจัดการเรียนการสอน การให้ความรู้ความเข้าใจหลักการศาสนา การจัดเก็บรักษาบัญชีการเงินของมัสยิด การจัดทำทะเบียนสัป

บุรุษ รวมทั้งการจัดทำทะเบียนเด็กกำพร้า ผู้อาถยากจน ผู้ประสบภัยพิบัติและผู้ด้อยโอกาสทางสังคม จะเห็นได้ว่า คณะกรรมการอิสลามประจำมัสยิดมีการแบ่งหน้าที่ความรับผิดชอบอย่างชัดเจน และเพื่อให้การบริหารมัสยิดสอดคล้องกับหลักศาสนาอย่างแท้จริง อิหม่ามต้องมีคุณสมบัติและปฏิบัติงานตามหลักที่ปรากฏในคัมภีร์อัลกุรอาน อันได้แก่ อะมานะห์ เป็นความซื่อสัตย์ ความไว้วางใจ และหน้าที่ความรับผิดชอบ อิหม่ามที่ได้รับการไว้วางใจจากหมู่คณะต้องปฏิบัติงานในตำแหน่งและหน้าที่นั้นด้วยความซื่อสัตย์สุจริต โปร่งใส สามารถตรวจสอบได้ และจะต้องพัฒนาตนเองให้มีความรู้ความสามารถในตำแหน่งที่ได้รับ ถือเป็นคุณสมบัติหนึ่งที่สำคัญเพื่ออิหม่ามจะได้ทำงานในตำแหน่งนั้นได้อย่างสมบูรณ์ อัล-อัลดุ หรือที่พูดกันติดปากว่า อาเดล เป็นความยุติธรรม อิหม่ามต้องมี “อาเดล” ไม่แบ่งเขาแบ่งเรา แบ่งพรรคแบ่งพวก ต้องให้ความเสมอภาคกับทุกฝ่าย อัลฮาวาฟิซ เป็นการให้กำลังใจ ที่เป็นสิ่งสำคัญอีกประการหนึ่งของการบริหารมัสยิด เช่น เมื่อมีผู้ใดทำความดี หรือทำประโยชน์ให้กับมัสยิด อิหม่ามจะมีการให้กำลังใจ หรือให้รางวัล ประกาศเชิดชูเกียรติคุณเพื่อเป็นแบบอย่างที่ดีให้ชาวบ้าน

ตารางที่ 1 บทบาทของอิหม่ามในชุมชนทุ่งคำเสา

บทบาท	รายละเอียด
ด้านศาสนา	เป็นผู้นำในการปฏิบัติศาสนกิจและข้อบัญญัติของอิสลามให้ถูกต้องตามกฎหมายอิสลาม ทั้งการเก็บชะกาต การจัดจ่ายชะกาต การแบ่งมรดก การจัดกิจกรรมในด้านศาสนา เช่น การละหมาดประจำวัน 5 เวลา (ฟัรดู) การจัดหาบุคคลอ่านคุตบะห์ การถือศีลอด การจัดการแต่งงาน และการจัดงานศพ
ด้านการศึกษา	ส่งเสริมการศึกษาและการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ในชุมชนที่ไม่ขัดต่อบัญญัติแห่งศาสนาอิสลาม เช่น การศึกษาภาคฟัรดูอื่นในโรงเรียนตาดีกา การอบรมในวาระต่าง ๆ ตามความเหมาะสม ทั้งการอบรมศาสนาประจำเดือน การอบรมเยาวชนประจำปี (ค่ายอบรมเยาวชนภาคฤดูร้อน) การอบรมมุอัลลัฟ (มุสลิมใหม่) การอบรมกลุ่มมุสลิมะฮ์แม่บ้าน และการอบรมวิชาชีพ
ด้านการปกครอง	เป็นตัวกลางในการไกล่เกลี่ยข้อพิพาทที่เกิดขึ้นระหว่างพี่น้องชาวมุสลิมที่มีความขัดแย้ง
ด้านการบริหาร	ปฏิบัติงานตามที่กฎหมายกำหนด อีกทั้งยังมีคุณสมบัติและปฏิบัติงานตามหลักที่ปรากฏในคัมภีร์อัลกุรอาน

ที่มา : วิเคราะห์ข้อมูลโดยผู้วิจัย (2559)

ในชุมชน ดักดีมูลมีสลาอะฮ์ อัลอามมะฮ์ อะลัลมีสลาอะฮ์ อัลฟิรตียะห์ เป็นการรักษาผลประโยชน์ส่วนรวม ซึ่งมีความสำคัญมากกว่าผลประโยชน์ส่วนตัว อัชชุรอ เป็นการประชุมปรึกษาหารือเพื่อรับฟังความคิดเห็น ทุกกิจการของมัสยิดจะต้องเข้าที่ประชุมและถกเถียงกันให้จบในที่ประชุม โดยทุกคนจะต้องนำข้อยุติหรือมติของที่ประชุมไปปฏิบัติตาม แมตตนเองจะไม่พอใจหรือไม่เห็นด้วยกับมตินั้นก็ตาม และอึดอัดตืด เป็นการวางแผนการบริหารมัสยิดที่อิหม่ามจะต้องมีการวางแผนร่วมกับคณะกรรมการอิสลามประจำมัสยิด เช่น แผน 1 ปี แผน 2 ปี แผน 3 ปี ซึ่งมัสยิดในชุมชนทุ่งคำเสามีการวางแผนพัฒนาเยาวชนของมัสยิด เนื่องจากเยาวชนจะเจริญเติบโตเป็นกำลังสำคัญ และมีการวางแผนพัฒนาบุคคลมากกว่าที่จะพัฒนาในเรื่องของวัตถุ

สรุปได้ว่า อิหม่ามในชุมชนทุ่งคำเสาใช้หลักการบริหารตามหลักแห่งศาสนาอิสลาม รวมทั้งให้ความสำคัญกับมัสยิด ซึ่งไม่ต่างไปจากอดีตที่ให้ความสำคัญกับมัสยิด โดยเปรียบว่ามัสยิดเป็นเหมือนบ้านของอัลเลาะห์ (ตารางที่ 1)

อภิปรายผล

จากที่กล่าวมาข้างต้นนั้น โดยนัยแล้ว อิหม่ามเป็นผู้ที่มีความสำคัญต่อการบริหารองค์กร มัสยิดในชุมชนทุ่งตำเสา ทั้งนี้ เพื่อให้มัสยิดเป็นสถาบันที่มีความสำคัญต่อมุสลิมในชุมชน ตลอดจนเสริมสร้างสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการพัฒนา ทั้งยังสมควรนำอภิปรายผล ดังนี้

อิหม่ามกับศาสนา อิหม่ามได้มีบทบาทในการดำเนินชีวิตของมุสลิมในชุมชนทุ่งตำเสาที่มีความยึดมั่นและมีความเชื่อทางศาสนา เช่นเดียวกับ ระพีพรรณ มุหะหมัด (2556, น. 93) ที่ว่า พื้นฐานอิสลามมีศาสนาและวัฒนธรรมเป็นสิ่งที่ยึดเหนี่ยว และเป็นแนวทางในการดำเนินชีวิต เกิดการรวมตัวเพื่อสร้างวัฒนธรรมที่เข้มแข็งมีความศรัทธา และปฏิบัติตามคำสอนทางศาสนาอย่างเคร่งครัด การนำละหมาดที่มีสยิด 5 เวลานั้นเป็นหน้าที่ของอิหม่ามโดยตรง ถ้าอิหม่ามไม่สามารถไปที่มัสยิดเนื่องจากมีธุระหรือสาเหตุอื่น ๆ การนำละหมาดก็จะเป็นหน้าที่ของคอเต็บและบิหลันที่สามารถทำแทนได้ ที่สอดคล้องกับข้อค้นพบของ วรภัทร์ ภูเจริญ (2556) ที่ว่า Collective Leadership เป็นการดำเนินงานของกลุ่มคนซึ่งสามารถผลัดกันนำ ผลัดกันตามในแต่ละสถานการณ์ สามารถทำงานร่วมกันเป็นทีมซึ่งไม่ใช่ทีมที่มีผู้นำเพียงคนเดียวคนหนึ่งแต่เป็นทีมซึ่งอาจมีการสลับปรับเปลี่ยนผู้นำ การอ่านคุตบะห์ประจำวันศุกร์ของทุกสัปดาห์ ก็เป็นหน้าที่ของอิหม่ามในการผู้จัดหาบุคคลเพศชายที่บรรลุนิติภาวะและมีสติสัมปชัญญะครบถ้วน ซึ่งการอ่านคุตบะห์เปรียบเสมือนการกล่าวบรรยายธรรมโดยจะบรรยายเกี่ยวกับการใช้ชีวิตในสังคมเพื่อไม่ให้เกิดความแตกแยกและการสร้างความสุข ต่างกับ วลัย บุปผา (2555, น. 74) ที่ระบุว่า การบรรยายธรรมที่มีสยิดหรือเซะทุกวันอังคารนี้ บรรยายโดยโต๊ะอิหม่ามซึ่งอาจจะเป็นโต๊ะอิหม่ามประจำมัสยิดหรือเซะหรือโต๊ะอิหม่ามผู้ที่ได้รับการเคารพนับถือท่านอื่นจากมัสยิดอื่นก็ได้ เนื้อหาเกี่ยวกับหลัก

ศาสนาอิสลาม การประพฤติปฏิบัติตนในแนวทางท่านนบี และเมื่อมีผู้ที่ต้องการแต่งงาน (นิกะห์) จะต้องมีการแสดงตนว่าได้ผ่านการอบรมก่อนการแต่งงาน (ก่อนนิกะห์) แล้ว ซึ่งอิหม่ามจะเป็นผู้ประชาสัมพันธ์ วัน เวลา ที่มีการจัดการอบรมก่อนการแต่งงานที่สำนักงานคณะกรรมการอิสลามประจำจังหวัด เพื่อให้ผู้ที่จะเป็นสามี ภรรยาได้รู้ถึงหน้าที่ ในฐานะที่เป็นสามีภรรยา และการใช้ชีวิตครอบครัวอย่างมีความสุขและสามารถแก้ไขปัญหาการหย่าร้างในอนาคตต่อไปได้ เช่นเดียวกับแนวคิดของ ธวัช บุญยมณี (2550, น. 38-39) ที่ว่า ผู้นำต้องเป็นบุคคลที่กระจายข้อมูลข่าวสารที่จำเป็นให้ผู้ที่อยู่ในองค์กร หน่วยงานได้รับรู้ข่าวสารดังกล่าว เพื่อสร้างความเข้าใจร่วมกันและบางครั้งสามารถสร้างแรงบันดาลใจให้กับผู้ตามได้

อิหม่ามกับการศึกษา อิหม่ามมีบทบาทการส่งเสริมการศึกษาและการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ในชุมชนที่ไม่ขัดต่อบัญญัติแห่งศาสนาอิสลาม เช่น การศึกษาภาคฟิรฎูอินในโรงเรียนตาดีกาซึ่งเป็นระบบการจัดการศึกษาของชุมชน โดยชุมชน เพื่อชุมชน โดยอิหม่ามมีเป้าหมายเพื่อปลูกฝังจริยธรรมแก่เยาวชนมุสลิมที่มีอายุระหว่าง 5-12 ปี ให้เป็นคนที่มีคุณธรรม สามารถประพฤติปฏิบัติตนให้ถูกต้องตามหลักการของศาสนาอิสลาม ซึ่งเป็นไปตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 หมวด 1 มาตรา 6 ที่ว่า การจัดการศึกษาต้องเป็นไปเพื่อพัฒนาคนไทยให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ ทั้งร่างกายจิตใจ สติปัญญา ความรู้ และคุณธรรม มีจริยธรรมและวัฒนธรรมในการดำรงชีวิต สามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข นอกจากนี้แล้วมัสยิดยังมีการส่งเสริมการเรียนการสอน การอบรมในวาระต่าง ๆ ตามความเหมาะสม เช่น การอบรมกลุ่มมุสลิมะฮ์แม่บ้าน และการอบรมวิชาชีพ

อิหม่ามกับการปกครอง เมื่อมีปัญหาต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นระหว่างพี่น้องมุสลิมในชุมชนถ้า ปัญหาดังกล่าวไม่เกินความสามารถอิหม่ามก็จะพิจารณาไกล่เกลี่ยปัญหาให้ ดังที่ ชลگانดาร์ นาคทิม

(2551) ได้กล่าวถึงบทบาทผู้นำไว้ว่า ผู้นำต้องมีความยุติธรรมในการจัดการปัญหา และให้ความสำคัญในการเสริมสร้างความสามัคคีในชุมชน บ้างครั้งอิหม่ามจะเชิญผู้ใหญ่บ้านมาร่วมพิจารณาไกล่เกลี่ยด้วยในกรณีปัญหาทั่วไปและอีกทางหนึ่งที่อิหม่ามจะรู้ว่าในชุมชนมีปัญหาอะไรอิหม่ามจะใช้วิธีพูดคุยกับชาวบ้านและจะสอบถามกับคณะกรรมการอิสลามประจำมัสยิดเพื่อจะรู้ว่าในชุมชนมีปัญหาอะไรและหาทางแก้ไขด้วยความยุติธรรมต่อไป ดังที่ อัลเลาะห์ได้ทรงกล่าวไว้ในพระมหาคัมภีร์อัลกุรอาน ความว่า “และเมื่อพวกเจ้าตัดสิน ระหว่างผู้คนจากพวกเจ้า จะต้องตัดสินด้วยความยุติธรรม” การใช้หลักยุติธรรม ถือเป็นหลักการสำคัญในการปกครองอิสลามเพื่อการปกครองมุสลิมให้อยู่ในความสงบสุข สอดคล้องกับแนวคิดของ กิตติพงษ์ กิตยารักษ์ (2550, น. 63) ที่ว่า กระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์เป็นการอำนวยความสะดวกยุติธรรมที่มีเป้าหมายสุดท้ายให้ทุกฝ่ายที่ได้รับผลกระทบได้กลับคืนสู่สภาพดีดังเดิม อันเป็นกระบวนการที่สร้างความสมานฉันท์ทำให้เกิดการฟื้นฟูโดยมีหลักการว่าควรเป็นกระบวนการไม่เป็นทางการให้ผู้เกี่ยวข้องทุกฝ่ายได้มาพบปะกันในบรรยากาศที่ส่งเสริมให้เกิดความปรองดอง ส่งเสริมให้ผู้กระทำผิดได้สำนึกผิด และส่งเสริมให้ชุมชนได้มีโอกาสเข้ามามีส่วนร่วมเกี่ยวข้อง

อิหม่ามกับการบริหาร การบริหารมัสยิดให้เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ อิหม่ามจะยึดถือปฏิบัติตามพระราชบัญญัติการบริหารองค์กรศาสนาอิสลาม พ.ศ.2540 ควบคู่ไปกับการใช้หลักศาสนาอิสลามมาเป็นหลักในการบริหารมัสยิดด้วยในแต่ละมัสยิดในชุมชนจึงมีโครงสร้างการบริหารมัสยิดของคณะกรรมการอิสลามประจำมัสยิด เพื่อแสดงให้เห็นถึงบทบาทหน้าที่ความรับผิดชอบของคณะกรรมการอิสลามประจำมัสยิดแต่ละคนให้ชัดเจนตามที่กฎหมายกำหนดไว้ ดังที่ บุญตา ไล่เลิศ (2550) กล่าวว่า บทบาท หมายถึง การปฏิบัติตามสิทธิและหน้าที่ของสถานภาพของตำแหน่งใด

ตำแหน่งหนึ่งที่บุคคลได้รับ ต้องมีบทบาทหน้าที่ความรับผิดชอบตามที่กำหนดไว้ตามบทบาทของตำแหน่งนั้น และคล้อยตามความมุ่งหวังของสังคม นอกจากนี้แล้วอิหม่ามต้องปฏิบัติหน้าที่การบริหารมัสยิดให้สอดคล้องกับหลักการศาสนาอิสลาม อันได้แก่ อะมานะห์ เป็นความซื่อสัตย์ ความไว้วางใจ และหน้าที่ความรับผิดชอบ อิหม่ามที่รับเอาอะมานะห์ไว้ จะต้องรับผิดชอบต่อปฏิบัติให้เป็นไปตามที่ได้รับความไว้วางใจ ซึ่งถือเป็นเรื่องใหญ่และเป็นเรื่องสำคัญ อิหม่ามที่ได้รับความไว้วางใจจากหมู่คณะต้องปฏิบัติงานในตำแหน่งและหน้าที่นั้นด้วยความซื่อสัตย์สุจริต โปร่งใส สามารถตรวจสอบได้ สอดคล้องกับ สุภวรรณ ชลมาก (2551) ที่ได้ให้ความหมายว่าความซื่อสัตย์ หมายถึงการประพฤติปฏิบัติด้วยความจริงใจ ไม่คิดคดโกง ไม่หลอกลวงตรงไปตรงมา ทั้งกาย วาจา และใจ ทั้งต่อตนเองและผู้อื่น อัชชูรอ เป็นการประชุมปรึกษาหารืออิหม่ามให้ความสำคัญกับการประชุมปรึกษาหารือในกิจการต่าง ๆ เพื่อรับฟังความคิดเห็น โดยให้เรื่องการบริหารงานเข้าที่ประชุม ถกเถียงกันให้จบในที่ประชุมแล้วนำข้อยุติหรือมติของที่ประชุมไปปฏิบัติ สอดคล้องกับความหมายการมีส่วนร่วมของ มุรฎา ศรีรัตน์ (2554) ที่ว่า กระบวนการที่บุคคลได้มีส่วนร่วมเกี่ยวข้องในการปฏิบัติงานทั้งด้านการแสดงความคิดเห็น การตัดสินใจ ความรับผิดชอบ การวางแผน ปฏิบัติงาน ตลอดจนการประเมินผล โดยใช้ความคิดสร้างสรรค์และความเชี่ยวชาญในการปฏิบัติงาน เพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์หรือแก้ไขปัญหาต่าง ๆ ที่อาจเกิดจากการบริหารงานในองค์กร และอัลฮาวาฟิซ เป็นการให้กำลังใจ ซึ่งเป็นสิ่งสำคัญอีกประการหนึ่งของการบริหาร เช่น เมื่อมีผู้ใดทำความดี หรือทำประโยชน์ให้กับมัสยิด อิหม่ามจะมีการให้กำลังใจ หรือให้รางวัล เป็นเกียรติบัตรในการประกาศเชิดชูเกียรติคุณ เพื่อเป็นแบบอย่างที่ดีให้ชาวบ้านในชุมชนได้รับทราบ สอดคล้องกับทฤษฎีความต้องการของมาสโลว์ (อ้างอิงใน อนิซฮวัง แก้วจำนงค์, 2552) ที่ว่าความต้องการทางสังคมและ

เกียรติยศชื่อเสียงเป็นความต้องการของบุคคลที่ ต้องการถูกยอมรับโดยบุคคลอื่น ทั้งนี้ เพื่อตอบสนองความต้องการทางสังคม ที่จะสร้างการเคารพตนเองและการชมเชยจากบุคคลอื่น

สรุป

ชุมชนทุ่งตำเสาเป็นชุมชนที่มีมัสยิดถึง 3 แห่ง ซึ่งมีอายุการสร้างที่ไล่เลี่ยและที่ตั้งใกล้เคียงกัน แสดงถึงการขยายตัวอย่างรวดเร็วของ ประชากรมุสลิมที่มีความศรัทธาต่อศาสนาอิสลาม โดยมีอิหม่ามเป็นผู้นำที่ชาวบ้านให้ความศรัทธา และยอมรับ ที่อยู่ในแนวทางศาสนาและเป็นแบบอย่างที่ดีในการประพฤติตน ทั้งการปฏิบัติศาสนกิจ ส่งเสริมการศึกษา ใช้หลักคุณธรรมในการปกครอง พี่น้องมุสลิม รวมไปถึงการบริหารองค์กรมัสยิดตามกฎหมายและหลักศาสนาอิสลามเป็นเหตุให้มัสยิด

ในชุมชนทุ่งตำเสานั้นได้มีการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง และสามารถเป็นสถาบันที่มีความสำคัญต่อจิตวิญญาณของมุสลิมในชุมชนต่อไป

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะจากการวิจัยครั้งนี้

ผู้ที่มีอำนาจทั้งภาครัฐและภาคเอกชนควร สนับสนุนงบประมาณในการบริหารจัดการของคณะกรรมการอิสลามประจำมัสยิดและส่งเสริมให้มัสยิดเป็น สถานที่ศึกษา การจัดอบรม และการจัดกิจกรรมให้ความรู้กับชาวบ้านทุกศาสนา

ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

ควรศึกษาปัญหาที่เกิดขึ้นระหว่างการดำรง ตำแหน่งอิหม่ามและวิธีการแก้ไขปัญหา รวมทั้ง ศึกษาบทบาทของอิหม่ามในการจัดการปัญหา ความขัดแย้งในสามจังหวัดชายแดนใต้

เอกสารอ้างอิง

- กิตติพงษ์ กิตยารักษ์. (2550). *ยุติธรรมชุมชน : บทบาทการอำนวยความสะดวกโดยชุมชนเพื่อชุมชน*. กรุงเทพฯ: สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย.
- ชลกานดา นาคทิม. (2551). *บทบาทของผู้นำในการจัดการความรู้ของเกษตรกรทำนาเกษตรอินทรีย์:กรณีศึกษา กลุ่มเกษตรกรธรรมชาติตำบลท่อม อำเภอปราสาท จังหวัดสุรินทร์*. (วิทยานิพนธ์พัฒนาชุมชนมหาบัณฑิต). กรุงเทพฯ : คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- รัชช บุญยมณี. (2550). *ภาวะผู้นำและการเปลี่ยนแปลง*. กรุงเทพฯ: โอเดียนสโตร์.
- บุญตา ไล่เลิศ. (2550). *บทบาทของผู้บริหารในการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาเพชรบูรณ์ เขต 3*. (วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต). ลพบุรี : มหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี.
- พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542. (2542, 19 สิงหาคม). ราชกิจจานุเบกษา. เล่ม 116 ตอนที่ 74 ก, หน้า 4.
- พินิจ โคตะการ. (2559). *ผู้นำและภาวะผู้นำกับความสำเร็จขององค์กร*. สืบค้นจาก <http://phinit0112.blogspot.com>.
- มธุรดา ศรีรัตน์. (2554). *การบริหารแบบมีส่วนร่วม*. สืบค้นจาก <http://gotoknow.org/blong/mathu/334443>.
- ระพีพรรณ มุหะหมัด. (2556). *อิสลามกับการพัฒนาอย่างยั่งยืน: กรณีศึกษาชุมชนมัสยิดกมาลุสอิสลามคลองแสนแสบ กรุงเทพมหานคร*. (วิทยานิพนธ์ปริญญาวิทยาศาสตรบัณฑิต). กรุงเทพฯ: สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์.
- ราชบัณฑิตยสถาน. (2556). *พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2554 (พิมพ์ครั้งที่ 2)*. กรุงเทพฯ: ราชบัณฑิตยสถาน.
- วลัย บุปผา. (2555). *การจัดการมรดกวัฒนธรรมในพื้นที่ขัดแย้ง: กรณีศึกษาด้านมัสยิดกรือแะ*. (วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต). กรุงเทพฯ: วิทยาลัยนวัตกรรม มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- วิสุทธิ บิลล่าเต๊ะ. (2558). *เกิดอะไรขึ้นเมื่อมัสยิดไร้การบริหารจัดการ มัสยิดที่นับสร้างกับมัสยิดที่เราสร้างความต่างที่ลิบลับ*. สืบค้นจาก <http://licosk.com/2015-11-17-02-01-32/2015-10-25-07-34-56/33-2015-12-06-04-53-24>.
- วรภัทร์ ภูเจริญ. (2556). *แนวทางสู่ Living Company*. สืบค้นจาก <http://myifew.com/158/>.
- ศุภวรรณ ชลมาก. (2551). *ผลการจัดการเรียนรู้เรื่องความซื่อสัตย์ สาระการเรียนรู้พระพุทธศาสนาของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ระหว่างวิธีการสอนโดยใช้กระบวนการกลุ่มสัมพันธ์กับวิธีการสอน*. (วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต). ลพบุรี: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี.
- เสาวนีย์ จิตต์หมวด. (2554). *วัฒนธรรมอิสลาม (พิมพ์ครั้งที่ 3)*. กรุงเทพฯ: ทางนำ.
- อนิวัช แก้วจันทร์. (2552). *ทฤษฎีความต้องการของมาสโลว์. การจัดการทรัพยากรมนุษย์*. 1, 66-68. สืบค้นจาก <http://lib.neu.ac.th/ULIB/dublin.php?ID=16255>.
- อิสมาอีล กอเซ็ม. (2554). *บทบาทมัสยิดที่ควรมีต่อสังคม*. สืบค้นจาก <http://www.islammore.com/view1396>.
- ฮาเร๊ะ เจ๊ะโด. (2553). *การบริหารจัดการในอิสลาม*. สงขลา: ไอคิว มีเดีย.

หมอลำหมู่ศิลปินภูไท : มิติใหม่ของการจัดการเชิงกลยุทธ์

Mor lum Mu Sillapinphuthai : A New Dimension of Management of Social Technology.

อิทธิพล มะเสน และ กมล เสวตสมบูรณ์

Aitthiphon Masen and Kamol Sawetsomboon

บทคัดย่อ

การศึกษาเกี่ยวกับการจัดการหมอลำหมู่ มีความมุ่งหมายการวิจัยเพื่อศึกษาการจัดการเชิงกลยุทธ์ของหมอลำหมู่คณะศิลปินภูไท วีระพงษ์ วงศ์ศิลป์ โดยเก็บข้อมูลจากการศึกษาตำรา บทความวิชาการ เอกสารงานวิจัย ฯลฯ และการเก็บข้อมูลด้วยการลงพื้นที่เพื่อนำมาวิเคราะห์และนำเสนอในรูปแบบพรรณนาวิเคราะห์

ผลวิจัยพบว่า หมอลำหมู่คณะศิลปินภูไท วีระพงษ์ วงศ์ศิลป์ มีการบริหารงานในรูปแบบโครงสร้างการบริหาร โดยแบ่งการทำงานเป็นฝ่ายงานต่างๆ เพื่อกระจายภาระหน้าที่จากหัวหน้าคณะไปสู่หัวหน้าฝ่ายและผู้ปฏิบัติงานโดยตรง ในด้านกลยุทธ์พบว่าหมอลำหมู่คณะศิลปินภูไท มีมาตรการด้านการเงิน มาตรการในการควบคุมดูแลสมาชิกภายในคณะ มีวิธีการจัดการตามบริบทของทรัพยากรซึ่งผ่านกระบวนการคิดและทดลองใช้จนได้วิธีการดำเนินงานที่ดีที่สุด

คำสำคัญ : หมอลำหมู่, การบริหารจัดการ, กลยุทธ์

Abstract

This study aims to understand the strategic management of the Morium Mu Sillapin Phuthai Weerapongwongsilpa Band. The participants were purposively selected from members of the Morlum band, band management, and other stakeholders. The results show that the Morlum Mu Sillapin Phuthai Weerapongwongsilpa band has a clear administrative structure and fiscal management. In addition, the band has sustainable strategies that were developed from the successes and failures they had experienced in the past.

Keywords : Morlum mu, Performing, Management, Social technology

¹ นิสิตปริญญาโท วิทยาลัยดุริยางคศิลป์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม

² อาจารย์คณะการบัญชีและการจัดการ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม

¹ Master's student of Music, College of Music, Mahasarakham University.

² Lecture of Mahasarakham Business school, Mahasarakham University.

บทนำ

ปัจจุบันกระแสความนิยมของหมอลำมีจำนวนเพิ่มมากขึ้น โดยเฉพาะหมอลำหมู่หรือหมอลำเรื่องต่อกลอนที่มีการนำเสนอวัฒนธรรมที่หลากหลายและเข้าถึงผู้คนทุกวัย ถึงแม้ว่าหมอลำหมู่จะเป็นการพาณิชย์ด้านวัฒนธรรมแต่การรักษามรดกทางวัฒนธรรมยังคงปรากฏให้เห็นในหมอลำทุกคณะที่สื่อสารผ่านบทกลอนและทำนองการเคลื่อนไหวทางสรีระแบบฉบับศิลปะการแสดงอีสาน การเปลี่ยนแปลงทางวัฒนธรรมมีผลกระทบต่อวิถีชีวิตและวัฒนธรรมพื้นถิ่น เช่น ความเชื่อ ประเพณี หรือศาสนา ถูกนำมาปรับเพื่อความเหมาะสมในสภาวะปัจจุบัน “การเปลี่ยนแปลงเพื่อการอนุรักษ์” (ณรงค์ เสียงประชา, 2532 : 91-95) ด้วยสภาพสังคมที่มีการเปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลา การทำงานภายใต้สังคมยุคพัฒนาที่มีปัจจัยด้านเทคโนโลยีเข้ามาเกี่ยวข้อง การกำหนดทิศทางการใช้ทรัพยากรอย่างเหมาะสม กลยุทธ์ในการดึงดูดความสนใจและการสร้างแรงจูงใจให้ผู้ชมและเจ้าภาพหลากหลาย อีกทั้งยังมีการประเมินความเสี่ยงในการบริหารงานของหัวหน้าคณะ รวมถึงการคิดรูปแบบการนำเสนอมิติใหม่ที่เกิดความแตกต่างจากคณะหมอลำหมู่ทั่วไป จึงเป็นมาตรฐานในการบริหารงานในรูปแบบใหม่ของคณะหมอลำหมู่ที่ดำรงอยู่ในปัจจุบันและหมอลำหมู่ที่จะก่อตั้งในอนาคต

ผู้วิจัยพบการศึกษาเกี่ยวกับพัฒนาการ การแก้ปัญหาสังคมจากวิทยานิพนธ์บางเรื่อง อาทิ นำใจ อู่อรรถ (2553) เรื่อง การศึกษาและแนวทางการพัฒนาหมอลำเรื่องต่อกลอนในภาคอีสาน งานวิจัยของสุรพล เนลสินธุ์ (2550) พัฒนาการการแสดงหมอลำเรื่องต่อกลอนทำนองขอนแก่นคณะระเบียบวาทะศิลป์ จังหวัดขอนแก่น และวิทยานิพนธ์ของสิทธิศักดิ์ จำปาแดง (2548) บทบาทของหมอลำในการแก้ปัญหาสังคม ซึ่งงานวิจัยดังกล่าวศึกษาด้วยวิธีการเชิงคุณภาพ ศึกษาข้อมูลจากภาคสนามและศึกษาการเปลี่ยนแปลงทางวัฒนธรรม มีผลต่อการ

ดำเนินชีวิตของผู้คนในท้องถิ่น โดยเฉพาะหมอลำในฐานะผู้เผยแพร่วัฒนธรรมที่สำคัญ ทำหน้าที่ขยายผลทางวัฒนธรรม แต่ยังไม่พบผู้ศึกษาในการจัดการเชิงพาณิชย์ในรูปแบบของดนตรีและศิลปะการแสดงพื้นบ้าน สอดคล้องกับแนวคิดการขยายวัฒนธรรมสำหรับการเป็นสินค้าของ ไทยโรจน์ พวงมณี (2554 : 73) ที่กล่าวว่า “วัฒนธรรมต้องเข้าถึงคนส่วนใหญ่ ถ้ามีการสร้างสรรค์ขึ้นมาใหม่ก็ต้องมีสีสันมีความแปลกและมีความสวยงาม” นอกจากการสร้างสรรค์วัฒนธรรมสมัยใหม่แต่ยังคงรักษารากฐานของวัฒนธรรมเดิมให้คงไว้ เพื่อสื่อสารให้ผู้คนทุกกลุ่มได้เข้าถึงแก่นของหมอลำหมู่เป็นประเด็นสำคัญของความยั่งยืนของหมอลำ

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

เพื่อศึกษาการจัดการเชิงกลยุทธ์ของหมอลำหมู่คณะศิลปินภูไท วีระพงษ์ วงศ์ศิลป์

ขอบเขตของการศึกษาวิจัย

ศึกษาเฉพาะการบริหารงานเชิงกลยุทธ์การแสดงหมอลำหมู่ คณะศิลปินภูไทวีระพงษ์ วงศ์ศิลป์ วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) มีวิธีการวิจัย ดังนี้

1. กลุ่มประชากรเป้าหมาย
 - 1.1 หัวหน้าคณะ
 - 1.2 ทายาทผู้สืบทอดคณะหมอลำ
 - 1.3 หัวหน้าฝ่ายงานในคณะหมอลำ
2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย
 - 2.1 การรวบรวมข้อมูลเบื้องต้นจากตำรา บทความวิชาการ เอกสารวิจัย ฯลฯ
 - 2.2 การสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้างและการสังเกตแบบมีส่วนร่วม/แบบไม่มีส่วนร่วม
3. การเก็บรวบรวมข้อมูล
 - เก็บข้อมูลด้วยตนเองและผู้ช่วยวิจัย โดย

ทำหนังสือขอความอนุเคราะห์เพื่อศึกษาและเก็บข้อมูลในรูปแบบต่างๆ จากกลุ่มเป้าหมาย ระหว่างเดือน ตุลาคม 2556 ถึง เดือน มิถุนายน 2558 รวมศึกษาลักษณะและสัมภาษณ์ทั้งสิ้น 9 ครั้ง

4. ขั้นตอนการดำเนินการวิจัย

ในการศึกษาวิจัยเรื่องหมอลำหมู่คณะศิลปินภูไท วีระพงษ์ วงศ์ศิลป์ ผู้ศึกษาได้ดำเนินการวิจัยตามขั้นตอนดังต่อไปนี้

4.1 ผู้วิจัยรวบรวมข้อมูลเพื่อจัดลำดับการก่อตั้งวงและจำนวนคิวงานในระยะ 3 ปี และคิวงานในฤดูกาลปัจจุบันของหมอลำหมู่คณะศิลปินภูไท วีระพงษ์ วงศ์ศิลป์

4.2 การสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง ใช้เก็บข้อมูลในกลุ่มเป้าหมายต่อไปนี้ ได้แก่ หัวหน้าคณะหมอลำหมู่ และ ทายาทผู้สืบทอดคณะหมอลำ รวมถึงการสังเกต เป็นแบบสังเกตในลักษณะมีส่วนร่วมและไม่มีส่วนร่วม ใช้สำหรับเก็บข้อมูลสภาพแวดล้อมโดยทั่วไปทั้งในระหว่างการแสดงและไม่มี การแสดง เช่น ลำดับคิวการแสดง การจัดเตรียมอุปกรณ์การแสดง การฝึกซ้อมการแสดง และกิจกรรมอื่นๆ ที่เป็นประโยชน์ต่องานวิจัย

4.3 อุปกรณ์ที่ใช้ในการเก็บข้อมูลและลงพื้นที่ภาคสนาม ได้แก่ กล้องถ่ายภาพ เครื่องบันทึกเสียง

4.4 การจัดกระทำข้อมูล ผู้วิจัยได้รวบรวมข้อมูลด้านเอกสารและข้อมูลจากการลงพื้นที่เก็บข้อมูลภาคสนาม และนำมาจัดกระทำข้อมูลดังนี้

4.4.1 ถอดข้อมูลเสียงจากเครื่องบันทึกเสียง ตรวจสอบความถูกต้องและจัดหมวดหมู่ข้อมูลที่ได้จากการลงภาคสนาม และจัดเรียงตามความมุ่งหมายของงานวิจัย

4.4.2 การตรวจสอบข้อมูลที่ได้จากการรวบรวมทั้งจากเอกสารและภาคสนาม มาจัดหมวดหมู่ให้ตรงตามประเด็นของวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้

จากนั้นนำข้อมูลที่ได้นำให้ผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบความถูกต้องของข้อมูลและนำข้อมูลนั้นให้ผู้ให้ข้อมูลภาคสนามทำการตรวจสอบความถูกต้อง

เที่ยงตรงของข้อมูล ก่อนนำมาวิเคราะห์ตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย

4.5 การวิเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยทำการวิเคราะห์ข้อมูลตามความมุ่งหมายของงานวิจัย โดยการนำข้อมูลที่ได้ทั้งด้านเอกสาร ข้อมูลที่ได้จากการลงพื้นที่เก็บข้อมูลภาคสนาม ข้อมูลจากการสัมภาษณ์ การสังเกต มาทำการวิเคราะห์ตามวิธีการวิจัยเชิงคุณภาพ โดยอาศัยข้อเท็จจริงและทฤษฎีตามข้อมูลด้านเอกสาร ประมวลผลการวิจัยเชิงคุณภาพและตรงตามความมุ่งหมายของงานวิจัย

4.6 เสนอผลการวิจัย

ผลการศึกษา

การบริหารงานของวงหมอลำหมู่คณะศิลปินภูไท วีระพงษ์ วงศ์ศิลป์ มีกลยุทธ์รูปแบบการบริหารงาน ดังนี้ (อิริวัฒน์ ไทไขศร, สัมภาษณ์)

กลยุทธ์ด้านการจัดการทรัพยากร

กลยุทธ์ในการบริหารงานด้านทรัพยากรบุคคลของวงหมอลำหมู่วีระพงษ์ วงศ์ศิลป์ จากการศึกษารายละเอียดจากหัวหน้าวงในการบริหารจัดการงานบุคคล สามารถนำเสนอข้อมูลด้านกลยุทธ์หลักในรูปแบบต่างๆ เพื่อเป็นแนวทางวิธีการดำเนินงานได้ (อำนาจ ไทไขศร, สัมภาษณ์) ดังนี้

1. ด้านการบริหารทรัพยากรบุคคล

1.1 นักแสดงหางเครื่องจะถูกหักค่าตอบแทนคืนละ 100 บาทในแต่ละงานเพื่อเก็บเป็นเงินประกันต่อหัวหน้าวง มีวัตถุประสงค์ในการป้องกันการลาออก หากนักแสดงไม่ปฏิบัติหน้าที่หรือลาออกก่อนปิดฤดูกาลจะไม่ได้รับเงินประกัน หากนักแสดงปฏิบัติหน้าที่ตั้งแต่เปิดฤดูกาลจนกระทั่งถึงปิดฤดูกาล จะได้รับเงินตอบแทนที่เก็บหัวละ 100 บาทคืนเต็มจำนวน

1.2 นักแสดงหลัก ประกอบด้วย นักร้องหมอลำ นักแสดงตลกจะมีการทำสัญญารายปี ราย 3 ปีและราย 5 ปีตามกรณี เพื่อป้องกันการลาออกในช่วงฤดูกาลแสดง

1.3 กำหนดให้มีนโยบายฝึกซ้อมนักแสดงสำรองเพื่อป้องกันเหตุการณ์เฉพาะหน้า

1.4 ผู้ฝึกสอนออกแบบท่าเต้น จะได้รับค่าจ้างแบบเหมาจ่ายตามที่ตกลงและมีการทำสัญญาการฝึกสอนให้เป็นลายลักษณ์อักษร หากผู้รับจ้างผิดสัญญาจ้าง ทางวงหมอลำจะไม่รับผิดชอบค่าใช้จ่ายใดๆ

1.5 พนักงานขับรถหมอลำหมู่คณะ ศิลปินภูไท วีระพงษ์ วงศ์ศิลป์ มีข้อกำหนดซึ่งเป็นข้อตกลงก่อนเข้าทำงานประเด็นสำคัญ คือ พนักงานขับรถทุกประเภท ทุกคัน ต้องไม่เป็นผู้ดื่มสุรา เสพสิ่งเสพติดหรือยาเสพติดทุกประเภท หากตรวจสอบหรือพบเห็นพฤติกรรมของพนักงานขับรถมีพฤติกรรมดังกล่าว จะต้องออกจากวงโดยทันที นอกจากนี้ก่อนเคลื่อนรถเพื่อเดินทางพนักงานขับรถต้องตรวจสอบสิ่งแปลกปลอมโดยรอบบริเวณรถเพื่อความปลอดภัยและป้องกันการเกิดเหตุต่างๆ

1.6 นักแสดงและสมาชิกภายในคณะทุกคนจะมีสวัสดิการค่ารักษาพยาบาลหากเกิดการเจ็บป่วย

1.7 นักดนตรีจะมีสัญญารายปีในการทำงาน เครื่องดนตรีที่มีนักดนตรีสำรองคือ กลองชุด เพื่อผลัดเปลี่ยน เนื่องจากต้องแสดงทั้งคืนจนกว่าจะยุติการแสดง

2. ด้านการเงิน

2.1 นักแสดงหางเครื่องที่ได้รับการคัดเลือกในการฟ้อนเสิร์ฟ (รำประกอบ) ในช่วงลำเรื่องต่อกลอน จะได้รับค่าตอบแทนเพิ่มอีก 100 บาทต่อคืน

2.2 นักแสดงหางเครื่องต้องปฏิบัติหน้าที่ตามที่รับผิดชอบในแต่ละวัน อาทิ เก็บผ้าม่านประกอบฉาก กางเต็นท์ที่พักนักแสดง เป็นต้น หากหัวหน้างานพบว่าสมาชิกไม่ทำงานประจำตามมอบหมายหรือการผลิตเปลี่ยนเวร จะถูกตัดค่าแรงวันละ 90 บาท

2.3 หากนักดนตรีขาดงานหรือไม่ปฏิบัติงานโดยไม่มีเหตุอันสมควรจะถูกตัดค่าแรง 50% ในวันแสดงนั้นๆ

2.4 ค่าจ้างทำการแสดง 6 ยก 1 (ทำการแสดง 6 งาน รับค่าตอบแทน 5 งานและยกค่าจ้างให้หัวหน้าคณะ 1 งาน เพื่อเป็นค่าปรับรุงวง) (วีระพงษ์ โทไซตร, สัมภาษณ์)

2.5 ในการเบิกจ่ายในฝ่ายงาน หัวหน้าวงจะเป็นผู้เบิกจ่ายกับหัวหน้าคณะโดยตรง

2.6 นักแสดงที่รับเงินจากผู้ชมหน้าเวลาให้เป็นสิทธิและผลประโยชน์ของนักแสดงนั้น

2.7 นักแสดงที่ดื่มสุราหน้าเวทีถือเป็นการไม่ให้เกียรติผู้ชม จะถูกหักค่าตอบแทนเป็นเงินตั้งแต่ 300 – 500 บาท ตามสมควร

ข้อมูลข้างต้นเป็นข้อมูลบางส่วนในด้านกลยุทธ์ทางการเงินของหมอลำหมู่คณะศิลปินภูไท วีระพงษ์ วงศ์ศิลป์ ในด้านบัญชีไม่สามารถเปิดเผยได้ในทางธุรกิจ

3. ด้านการใช้เครื่องมือ

3.1 เครื่องดนตรีที่ใช้ทำการแสดง มีการสั่งทำพิเศษภายใต้การควบคุมดูแลของผู้เชี่ยวชาญด้านดนตรีโดยตรง

3.2. การเพิ่มอุปกรณ์เครื่องเสียงและอุปกรณ์ขยายเสียง เพื่อให้เกิดบรรยากาศและรายละเอียดของเสียงที่ชัดเจนกับผู้ชม

3.3 ในแต่ละปีหมอลำหมู่คณะศิลปินภูไท วีระพงษ์ วงศ์ศิลป์ จะมีจำนวนยานพาหนะเพิ่มขึ้น เพื่อลดค่าใช้จ่ายในการจ้างเหมายานพาหนะอื่น

3.4 ในการจัดทำบัญชีของหัวหน้าวงมีการบันทึกทั้งในสมุดบัญชีและอุปกรณ์คอมพิวเตอร์เพื่อรักษาข้อมูลหากเกิดการสูญหาย

3.5 ฝ่ายออกแบบชุดหางเครื่องจะต้องร่วมกันทำหน้าที่ตรวจสอบวัสดุของชุดที่ผ่านการแสดงในฤดูกาลที่ผ่านมา เพื่อนำส่วนที่สามารถใช้ได้และมีความสมบูรณ์ ทำการประยุกต์โดยนำวัสดุเดิมกลับมาใช้และเสริมด้วยวัสดุใหม่ เพื่อความสวยงามและตรงตามแบบที่ตั้งไว้เพื่อเป็นการลดต้นทุนและสามารถประหยัดค่าใช้จ่ายและแรงงานผู้ผลิตชุดได้

3.6 การใช้อุปกรณ์เครื่องปั้นไฟ ใช้รูปแบบการเปิดสลับเพื่อถนอมเครื่องมือในการใช้งาน

และมีพนักงานที่ควบคุมระดับตามปริมาณมาตรฐานการทำงานของเครื่องปั่นไฟ

4. ด้านการบริหารจัดการ

4.1 ในการรับงานแสดงของหมอลำหมู่คณะศิลปินภูไท วีระพงษ์ วงศ์ศิลป์ สิ่งที่น่าสนใจเป็นลำดับแรกคือระยะทาง การรับงานในเขตพื้นที่เดียวกันหรือระยะทางไม่ห่างกันมากนักเป็นปัจจัยหนึ่งที่สามารถลดค่าใช้จ่ายด้านการเดินทางลงได้

4.2 การระบุในสัญญาจ้างในการรับผิดชอบค่าใช้จ่ายค่าอาหาร ยืดความสะดวกของเจ้าภาพผู้ว่าจ้าง ทั้งนี้เป็นการช่วยให้การจัดการด้านสวัสดิการอาหารของวงหมอลำง่ายขึ้น

อาจกล่าวโดยสรุปได้ว่า กลยุทธ์ด้านการจัดการคือรูปแบบหรือวิธีการที่ทำให้เกิดมูลค่าหรือการรักษาทรัพยากรด้านต่างๆให้เกิดประสิทธิภาพ และได้ประโยชน์สูงสุดต่อองค์กร

กลยุทธ์ด้านการตลาด

กลยุทธ์ด้านการตลาดถือเป็นส่วนสำคัญในการบริหารงานของหมอลำหมู่คณะศิลปินภูไท วีระพงษ์ วงศ์ศิลป์ นอกจากเป็นปัจจัยที่ส่งผลเชิงพาณิชย์แล้ว ยังเป็นการใช้เทคนิคและเครื่องมือด้านเทคโนโลยีอย่างมีประสิทธิภาพ ประเด็นด้านการดำเนินงานด้านการจัดทำแผนกลยุทธ์ด้านการตลาดจึงครอบคลุมการดำเนินงานของทุกส่วนภายในวง มีดังนี้

1. ด้านคุณภาพของผลงาน

คุณภาพของผลงานแต่ละปีมีส่วนสำคัญในการตัดสินใจของผู้ชม หากการเปิดตัวของการแสดงปีนั้นๆ ถูกใจผู้ชมส่วนใหญ่ ก็จะทำให้เกิดกระแสและข่าวลือในทางที่ดีไปจนถึงปลายฤดูทูล การคำนึงถึงคุณภาพด้านผลงานการแสดงของวงหมอลำหมู่ขนาดใหญ่ อาจกล่าวได้ว่าทุกคณะมีการใส่ใจในรายละเอียดย่อยอย่างมาก อาทิ สีของฉาบยี่ห้อเครื่องเสียง หลักการหักเหของแสง จนกระทั่งการคำนวณทิศทางลมเพื่อปรับคุณภาพของเสียงเป็นต้น ล้วนเป็นความละเอียดอ่อนที่เห็นได้ชัดจากวงหมอลำหมู่ขนาดใหญ่ จากการศึกษาค้นคว้าข้อมูลวง

หมอลำหมู่คณะวีระพงษ์ วงศ์ศิลป์ การสร้างสรรค์ผลงานการแสดงขึ้นอยู่กับองค์ประกอบหลักทั้งหมด 7 ประการ (อิทธิพันธ์ โทไพศร, สัมภาษณ์) ดังนี้

1.1 ด้านเสียง การจัดการด้านเสียงของหมอลำหมู่คณะศิลปินภูไท วีระพงษ์ วงศ์ศิลป์ใช้ระบบเสียงจากกบชาวด มีลำโพงเสียงกลางจำนวน 13 ตู้ และลำโพงเสียงเบสจำนวน 26 ตู้ ดังนั้นอาจกล่าวได้ว่าเรื่องเสียงมีความชัดเจนและสามารถรับฟังได้ในรายละเอียดย่อยของเสียงได้ นอกจากนี้หัวหน้าวงได้ให้นโยบายเรื่องความสมบูรณ์ของเสียงที่เกิดจากผู้ควบคุมเป็นส่วนสำคัญ และเลือกใช้ผู้ที่มีความเชี่ยวชาญเป็นผู้ควบคุมระบบเสียง

1.2 ด้านแสง การจัดการด้านแสงของหมอลำหมู่คณะศิลปินภูไท วีระพงษ์ วงศ์ศิลป์ เน้นการใช้แสงในช่วงการแสดงช่วงแรกหรือช่วงคอนเสิร์ต ซึ่งเป็นช่วงที่ผู้ชมส่วนใหญ่ให้ความสนใจ โดยเน้นการจัดแสงให้เข้ากับเพลง โดยเฉพาะการแสดงที่เป็นการนำเสนอเรื่องราวที่มีการผสมผสานแสง ฉากและอุปกรณ์การแสดงทำให้เกิดมิติภาพแก่ผู้ชม ส่วนการแสดงช่วงลำเรื่องจะใช้ไฟสว่างเท่านั้น

1.3 ด้านชุดและอุปกรณ์การแสดง การจัดการด้านชุดและอุปกรณ์การแสดงของหมอลำหมู่คณะวีระพงษ์ วงศ์ศิลป์ ในแต่ละปีชุดการแสดงจะถูกนำกลับมาใช้ใหม่บางส่วนและชุดการแสดงส่วนใหญ่จะถูกสร้างสรรค์ขึ้นมาใหม่ ทั้งนี้เนื่องจากต้นทุนชุดสูง การออกแบบโดยใช้อุปกรณ์บางส่วนที่ยังคงสภาพสมบูรณ์ก็เป็นแนวทางที่สามารถประหยัดค่าใช้จ่ายเพื่อจัดซื้อชุดใหม่ที่มีราคาสูงมาประกอบการแสดงได้

1.4 ด้านรูปแบบการแสดง รูปแบบการแสดงของหมอลำหมู่คณะศิลปินภูไท วีระพงษ์ วงศ์ศิลป์ จะถูกปรับเปลี่ยนฤดูกาลแสดงละ 2 ครั้งในช่วงต้นฤดูทำการแสดงและช่วงหลังเทศกาลปีใหม่ เพื่อให้มีความทันสมัย และในช่วงลำเรื่องต่อกลอนหมอลำหมู่คณะศิลปินภูไท วีระพงษ์ วงศ์ศิลป์ เป็น

หมอลำคณะแรกที่นำเอารูปแบบการแสดงกิ่งมีวสีคัลมาผสมผสานกับลำเรื่องต่อกลอนเกิดเป็น “หมอลำเรื่องต่อกลอนในรูปแบบละครเพลง” เพื่อสื่อสารกับผู้ชมได้ง่ายขึ้นและเกิดจินตภาพและอรรถรสของการรับชม

1.5 การจัดลำดับการแสดง รูปแบบการจัดลำดับการแสดงของหมอลำหมู่คณะศิลปินภูไท วีระพงษ์ วงศ์ศิลป์ แบ่งเป็น 3 ช่วงการแสดง เหมือนคณะหมอลำหมู่ขนาดใหญ่ทั่วไป ช่วงแรกเป็นช่วงการแสดงคอนเสิร์ต ช่วงที่สองเป็นช่วงการแสดงตลก ช่วงที่สามเป็นช่วงการแสดงลำเรื่องต่อกลอน นอกจากนี้การเพิ่มจำนวนเพลงหรือกลอนเตี้ยขึ้นอยู่กับความต้องการของเจ้าภาพ

1.6 ดนตรีและเพลง เพลงที่ใช้ประกอบการแสดงของหมอลำหมู่คณะศิลปินภูไท วีระพงษ์ วงศ์ศิลป์ จะเน้นแนวเพลงที่อยู่ในกระแสส่วนใหญ่ โดยมีการซื้อลิขสิทธิ์เพลงจากค่ายเพลงใหญ่เพื่อให้แนวเพลงมีความหลากหลายและสามารถเล่นได้ไม่จำกัดลิขสิทธิ์

1.7 อรรถรสของวัฒนธรรม การเพิ่มอรรถรสทางวัฒนธรรมเพื่อประกอบการแสดงถือเป็นปัจจัยหนึ่งที่หมอลำหมู่คณะศิลปินภูไท วีระพงษ์ วงศ์ศิลป์ให้ความสำคัญและยึดถือมาโดยตลอดคือการนำเอาเอกลักษณ์ประจำถิ่นประกอบฉากและมีการแสดงวัฒนธรรมในช่วงก่อนการแสดงลำเรื่องต่อกลอน อาทิ ฟ้อนละครภูไท ลำเพลิน เป็นต้น เพื่อให้มีความน่าเชื่อถือในด้านการอนุรักษ์ศิลปวัฒนธรรมประจำถิ่นและการประยุกต์ใช้วัฒนธรรมประกอบการแสดง

2. การกำหนดราคาค่าจ้าง

ราคาค่าจ้างถือเป็นปัจจัยในการวัดค่าคุณภาพของการแสดง เมื่อมุ่งเน้นคุณภาพของการแสดง ราคาที่มีส่วนสำคัญในการตัดสินใจของเจ้าภาพหรือผู้ชม ผู้ศึกษาได้ศึกษาข้อมูลบางส่วนจากหัวหน้างานในเรื่องราคาค่าจ้าง สามารถจำแนกข้อมูลที่เป็นกลยุทธ์ด้านราคาของหมอลำหมู่คณะศิลปินภูไท วีระพงษ์ วงศ์ศิลป์ ได้ 4 ประเภทราคา (วีระ

พงษ์ โทไชยศรี, สัมภาษณ์) ดังนี้

2.1 กลุ่มเจ้าภาพทั่วไป

เป็นกลุ่มที่จ้างหมอลำไม่ประจำ เจ้าภาพลักษณะนี้มักเป็นหมู่บ้านตามชนบทที่มีการจัดงานในวาระพิเศษ การคำนวณราคาค่าจ้างจะขึ้นอยู่กับระยะทางทำการแสดงและข้อกำหนดในการประกอบอาหารตามสัญญาจ้างของวงหมอลำ

2.2 กลุ่มเจ้าภาพประจำ

เป็นกลุ่มคนที่มาจากหมู่บ้านตามชนบทที่มีการจัดงานเป็นประจำ หรืองานประจำปีทุกปี การคำนวณค่าจ้างของเจ้าภาพกลุ่มนี้จะมีราคาถูกกว่าเจ้าภาพทั่วไปประมาณ 10,000 – 20,000 บาท และบางครั้งจะเป็นการตกลงระหว่างเจ้าภาพและหัวหน้าวงหมอลำในการจัดสรรรายได้จากการเก็บบัตรค่าเข้าชมเป็นเปอร์เซ็นต์เพื่อเป็นค่าตอบแทน

2.3 กลุ่มเจ้าภาพหน่วยงานราชการ

ในการคำนวณราคาค่าจ้างของหน่วยงานราชการจะแบ่งเป็น 2 ประเภท คือ หน่วยงานราชการที่อยู่ในพื้นที่เขตเมือง การคำนวณราคาจะถูกกว่าค่าจ้างปกติเนื่องจากแสดงไม่เต็มเวลาเพราะข้อจำกัดด้านชุมชนเมืองแต่ต้องดูว่าเป็นหน่วยงานราชการที่เป็นเจ้าภาพประจำหรือไม่หากเป็นหน่วยงานราชการที่จัดงานเป็นประจำก็จะมีส่วนลดค่าจ้างอีก อีกประเภทคือ หน่วยงานราชการที่อยู่ต่างอำเภอหรือที่สามารถแสดงได้เต็มเวลา การคำนวณราคาขึ้นอยู่กับหน่วยงานราชการที่เป็นเจ้าภาพประจำหรือไม่เช่นกัน

2.4 กลุ่มเจ้าภาพบริษัทจัดการแสดงหรือออแกไนเซอร์

การคำนวณราคาค่าจ้างให้แก่บริษัทออแกไนเซอร์ที่จัดงานประจำปี ส่วนใหญ่จะเป็นบริษัทที่รับจัดงานประจำจังหวัดซึ่งวันที่จัดงานค่อนข้างชัดเจนทุกปี จึงง่ายต่อการบริหารจัดการเรื่องวันแสดง การลดราคาค่าจ้างให้แก่บริษัทออแกไนเซอร์เป็นกลยุทธ์ช่องทางหนึ่งที่มีความสำคัญเนื่องจากในแต่ละปี บริษัทเหล่านี้รับจัดงานหลายจังหวัด

ทำให้วงหมอลำมีปริมาณงานจ้างมากขึ้นเช่นกัน เป็นการเอื้อประโยชน์ซึ่งกันและกัน

3. การสร้างเครือข่าย

การสร้างเครือข่ายในการทำงานของหมอลำ หมู่คณะศิลปินภูไท วีระพงษ์ วงศ์ศิลป์ เพื่อให้สะดวกต่อการทำงานพร้อมเป็นการเชื่อมโยงมิติต่อกันอีกด้วย เครือข่ายหลักในการดำเนินธุรกิจ อาทิ สมาคมหมอลำแห่งประเทศไทย ประกอบด้วย คณะหมอลำทั่วประเทศ บริษัทธุรกิจเพลง เช่น บริษัท GMM GRAMMY จำกัด (มหาชน) บริษัทแสงระวี เอ็นเตอร์เทนเมนต์และบริษัทที่ดำเนินธุรกิจเพลง องค์กรสถาบันการศึกษา เช่น สถาบันการศึกษา ในเขตพื้นที่ มหาวิทยาลัยในภาคตะวันออกเฉียงเหนือและเครือข่ายสถานีวิทยุคลื่นหลักและสถานีวิทยุชุมชน เพื่อให้สะดวกและเกิดความคล่องตัวในการประชาสัมพันธ์ผลงาน

4. กลยุทธ์ด้านการประยุกต์ใช้เทคโนโลยี

4.1 การสื่อสารองค์กรและการโปรโมท

มุ่งเน้นการสื่อสารกับผู้ชม ผู้ฟัง โดยการใช้เทคโนโลยีอย่างเป็นประโยชน์โดยสร้างเครือข่ายร่วมกับองค์กรเอกชนที่มีศักยภาพด้านเทคโนโลยี การถ่ายทอดสัญญาณเพื่อให้เกิดการรับชม กล่าวคือ ปัจจุบันหมอลำหมู่ขนาดใหญ่นำเทคโนโลยีการถ่ายทอดสดผ่านสัญญาณอินเทอร์เน็ตมาประยุกต์ใช้เพื่อให้เกิดกระแส

4.1.1 การถ่ายทอดสดผ่านทาง

เว็บไซต์ YouTube

เป็นรูปแบบการถ่ายทอดสัญญาณผ่านระบบอินเทอร์เน็ตที่นิยมอย่างแพร่หลายในปัจจุบัน ช่องข้อมูลนี้มีการอัปเดตการถ่ายทอดสดของวงหมอลำหลากหลายคณะ เพื่อให้เกิดความสะดวกแก่ผู้เข้าชม นอกจากนั้นยังเป็นการเพิ่มมูลค่าเชิงพาณิชย์หากมีผู้เข้าชมจำนวนมากจะก่อให้เกิดรายได้ เป็นการทำงานที่เอื้อประโยชน์ร่วมกัน

4.1.2 การถ่ายทอดสดผ่านระบบ

วิทยุออนไลน์

เป็นรูปแบบการถ่ายทอดสัญญาณเสียงผ่านระบบอินเทอร์เน็ต แต่ไม่มีสัญญาณภาพ ผู้รับข้อมูลจะสามารถรับฟังได้เท่านั้น

กล่าวโดยสรุปคือ เทคโนโลยีมีส่วนสำคัญอย่างยิ่งในการสื่อสารข้อมูลและการรับข้อมูลของแฟนเพลง นอกจากเป็นการขยายพื้นที่ความนิยมของผู้ฟัง ยังเป็นการยกระดับการนำอุปกรณ์ทางเทคโนโลยีมาประยุกต์ใช้กับวัฒนธรรมอย่างชาญฉลาดและลงตัวอีกด้วย

ข้อดีของวงหมอลำหมู่ในการใช้เทคโนโลยีถ่ายทอดสดผ่านระบบสัญญาณอินเทอร์เน็ต คือ

1. มีความสะดวกในการรับชมและการเข้าถึงของผู้ชมทั่วโลก
2. เป็นปัจจัยสำคัญในการสร้างกระแสนิยม
3. เป็นการสร้างภาพลักษณ์ที่ดีในการใช้ประโยชน์จากเทคโนโลยี

ข้อเสียของวงหมอลำหมู่ในการใช้เทคโนโลยีถ่ายทอดสดผ่านระบบสัญญาณอินเทอร์เน็ต คือ

1. สูญเสียรายได้จากการถ่ายทอดผลงานการแสดงให้องค์กรผู้รับถ่ายทอดสด
2. ในบางพื้นที่สัญญาณอินเทอร์เน็ตไม่มีความเสถียร
3. ผู้คนส่วนใหญ่ยังขาดความเข้าใจในเทคโนโลยี

นอกจากข้อดี ข้อเสียที่กล่าวมานั้น ยังมีการนำเทคโนโลยีมาใช้เพื่อเป็นประโยชน์ในการพัฒนางานรูปแบบอื่นๆ อาทิ การนำเสนอข้อมูลคิวงานการแสดงรายวัน การจัดทำวิทยุออนไลน์เพื่อการพาณิชย์ การจัดทำฐานข้อมูลและเว็บไซต์วงเพื่อให้เกิดการติดตาม เป็นต้น

ในด้านการสื่อสารองค์กรจากการศึกษาข้อมูลของหมอลำหมู่คณะศิลปินภูไท วีระพงษ์ วงศ์ศิลป์ ในด้านการสื่อสารองค์กรเพื่อให้เกิดภาพลักษณ์ที่ดีและมีความน่าเชื่อถือ พบว่า มีหลายช่องทางของการสื่อสารและมีหลายกลุ่มคนที่พบการสื่อสารข้อมูลกับแฟนเพลงโดยตรง สามารถจำแนกข้อมูลได้ดังนี้

1. การสื่อสารข้อมูลทางเว็บไซต์ต่างๆ เป็นการนำเสนอข้อมูลในเชิงวิชาการ รูปแบบการ แสดงและการรับชมการแสดงผ่านเทคโนโลยี เช่น www.esanguide.com (อีสานไกด์ดอทคอม) www.luktungmohlum.com (ลูกทุ่งหมอลำดอทคอม) www.mohlumfanclub.com (หมอลำแฟนคลับดอทคอม)

2. การสื่อสารข้อมูลทางสื่อสังคมออนไลน์ ในประเด็นนี้จะพบการสื่อสารกับผู้ชมทั้งในชื่อของ ส่วนกลางของวงหมอลำและในชื่อส่วนตัวของกลุ่ม นักแสดง โดยเฉพาะกลุ่มนักแสดงหลักมีการนำเสนอภาพลักษณ์ที่ดีต่อสื่อออนไลน์และติดตาม ความเคลื่อนไหวอย่างสม่ำเสมอ โดยเฉพาะผู้ที่มีความนิยมในศิลปะการแสดงหมอลำและนิยมในตัว นักแสดงผู้นั้น รูปแบบการนำเสนอผ่านสื่อสังคม ออนไลน์ อาทิ facebook, Line, Instagram, Twitter เป็นต้น (เบญญาทิพย์ ไทไชศรี, สัมภาษณ์)

5. กลยุทธ์กระแสนิยมและกลุ่มแฟนเพลง หลัก

5.1 กลุ่มแฟนเพลงหลัก โดยทั่วไป วง หมอลำขนาดใหญ่จะมีกลุ่มแฟนเพลงหลักที่คอย ติดตาม สนับสนุน เกื้อกูลวงหมอลำเพื่อเป็นฐาน กระแสความนิยมให้เกิดขึ้นต่อวงหมอลำวงนั้นๆ หมอลำหมู่คณะศิลปินภูไท วีระพงษ์ วงศ์ศิลป์ มี กลุ่มแฟนเพลงหลักที่มีความชัดเจนและสร้าง กระแสนิยมหลายกลุ่ม ดังนี้

5.1.1 กลุ่มอีสานไกด์

5.1.2 กลุ่มเทพไหล

5.1.3 อัมพรพรอนทัวร์

กลุ่มแฟนเพลงหลักของวงหมอลำมี การขยายวงกว้างอย่างรวดเร็ว จะเห็นได้จากการ ตั้งกลุ่มขยายสาขาของกลุ่มใหญ่ โดยมีผู้ดูแลและ ประสานงานประจำจังหวัดนั้นๆ ทั้งนี้กลุ่มแฟนเพลง หลักเหล่านี้ไม่เจาะจงการสนับสนุนวงเดียวแบบ ผูกขาดเสมอไป ยังมีการนำเสนอข้อมูลการติดตาม และการส่งเสริมวงหมอลำหลากหลายคณะในเวลา เดียวกัน

นอกจากปัจจัยดังกล่าวมานั้น บทบาท การรับมือขอต่อสังคมของหมอลำหมู่คณะศิลปิน ภูไท วีระพงษ์ วงศ์ศิลป์ ยังเป็นการส่งเสริมภาพ ลักษณ์ที่สำคัญ และมีการดำเนินการดังนี้

1. ทำหน้าที่เป็นศูนย์การเรียนรู้ทาง ภูมิปัญญาหมอลำทำนองภาพสิทธิ์

2. สนองนโยบายของรัฐในการ สาธารณประโยชน์

3. ทำหน้าที่เป็นตัวแทนทางวัฒนธรรม ของท้องถิ่น (วีระพงษ์ ไทไชศรี, สัมภาษณ์)

สรุป

จากการศึกษาพบว่า หมอลำหมู่มีการ เปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลาเพื่อให้เข้ากับสังคม ปัจจุบัน โดยการเปลี่ยนแปลงของวัฒนธรรมหมอลำ ขึ้นอยู่กับปัจจัยต่างๆ ในสังคม อาทิ เศรษฐกิจ สังคม เทคโนโลยีและวิถีชีวิต การจัดการเชิงกลยุทธ์ของ หมอลำหมู่คณะศิลปินภูไท วีระพงษ์ วงศ์ศิลป์ มีการ จัดการเชิงกลยุทธ์ 4 ด้าน คือ 1.ด้านการจัดการ ทรัพยากร 2.ด้านการตลาด 3. ด้านการประยุกต์ใช้ เทคโนโลยีที่ทันสมัยในการบูรณาการด้านการแสดง และกลยุทธ์ที่ 4. ด้านกระแสนิยมและกลุ่มแฟน

การเปลี่ยนแปลงทางวัฒนธรรมของหมอลำ เป็นการเปลี่ยนแปลงโดยยังคงรักษาอัตลักษณ์ รากฐานทางวัฒนธรรมไว้ ซึ่งเป็นแนวทางการ ป้องกันการครอบงำทางวัฒนธรรม การจัดการของ คณะหมอลำหมู่คณะศิลปินภูไท วีระพงษ์ วงศ์ศิลป์ เป็นการจัดการองค์กรที่มีรูปแบบการบริหารงาน เชิงโครงสร้าง มีการทำงานโดยการแบ่งหน้าที่อย่าง ชัดเจน โดยมีมาตรการในการควบคุมดูแลภายใต้ นโยบายของหัวหน้าคณะ ทั้งนี้ หัวหน้าคณะเป็นผู้ กำหนดแนวทางและกลยุทธ์การบริหารงาน อาทิ การจ่ายค่าตอบแทนและมาตรการหักลดในกรณี ต่างๆ การกำหนดกฎระเบียบในการอยู่ร่วมกันด้าน การบริหารทรัพยากรบุคคล การวางแผนการจัดรูปแบบ การแสดงเพื่อให้เกิดรูปแบบหรือมาตรฐานใหม่

ของการแสดงหมอลำ รวมถึงบทบาทที่สำคัญในการ
รักษาฐานกลุ่มแฟนเพลงหลักและบทบาทที่สำคัญ

ในการรับผิดชอบต่อสังคมเพื่อเสริมภาพลักษณ์แก่
คณะหมอลำ

เอกสารอ้างอิง

- ณรงค์ เสียงประชา. (2532). *พื้นฐานวัฒนธรรมไทย*. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ : โอเอสพริ้นติ้ง เฮาส์.
- ไทยโรจน์ พวงมณี. (2554). *การศึกษาอัตลักษณ์ประเพณีผีตาโชน ประเพณีผีขนน้ำและประเพณีแห่ดอกไม้ : การออกแบบสร้างสรรค์ชุดการแสดงสำหรับการนำเสนอภาพลักษณ์การท่องเที่ยวจังหวัดเลย*. กรมส่งเสริมวัฒนธรรม กระทรวงวัฒนธรรม.
- นำใจ อุทริกษ์. (2553). *การศึกษาและแนวทางการพัฒนาหมอลำเรื่องต่อกลอนในภาคอีสาน*. (วิทยานิพนธ์ ปร.ด.). มหาสารคาม : มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- เบญญาทิพย์ ไทไชตร. (3 กุมภาพันธ์ 2559). *สัมภาษณ์*. ทายาทหัวหน้าหมอลำศิลป์ปิ่นภูไท วีระพงษ์ วงศ์ศิลป์.
- วีระพงษ์ ไทไชตร. (6 กรกฎาคม 2558). *สัมภาษณ์*. หัวหน้าหมอลำศิลป์ปิ่นภูไท วีระพงษ์ วงศ์ศิลป์.
- ศิริวรรณ เสรีรัตน์ และคณะ. (2541). *การบริหารเชิงกลยุทธ์*. กรุงเทพฯ : พัฒนาศึกษา.
- สกันธ์ ภูงามดี. (2547). *ธุรกิจศิลปะ*. กรุงเทพฯ : บริษัทบุ๊ค พอยท์ จำกัด.
- สิทธิศักดิ์ จำปาแดง. (2548). *บทบาทของหมอลำในการแก้ปัญหาสังคม*. (วิทยานิพนธ์ ศศ.ม.). มหาสารคาม : มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- สุรพล เนสุสินธุ์. (2550). *พัฒนาการการแสดงหมอลำเรื่องต่อกลอนทำนองขอนแก่นคณะระเบียบวาทะศิลป์ จังหวัดขอนแก่น*. (ศศ.ม.). มหาสารคาม : มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- อำนาจ ไทไชตร. (6 กรกฎาคม 2558). *สัมภาษณ์*. ภรรยาหัวหน้าหมอลำศิลป์ปิ่นภูไท วีระพงษ์ วงศ์ศิลป์.
- อริรัตน์ ไทไชตร. (28 มิถุนายน 2558). *สัมภาษณ์*. ทายาทหัวหน้าหมอลำศิลป์ปิ่นภูไท วีระพงษ์ วงศ์ศิลป์.

การพัฒนาโปรแกรมส่งเสริมความมุ่งมั่นในการเรียนของนักเรียนระดับชั้น มัธยมศึกษาตอนต้น : การวิจัยแบบผสมวิธี

A Mixed Method Research Project: Developing Programs That Encourage Commitment to Learning for Students in Grades 7-9

พัชรพร สุทธิทัต¹, ญาณภัทร ศรีหะมงคล²

Pacharaporn Suttitak¹, Yannapat Seehamongkon²

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีจุดมุ่งหมาย 1) เพื่อพัฒนาโปรแกรมส่งเสริมความมุ่งมั่นในการเรียนของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น 2) เพื่อศึกษาประสิทธิภาพของโปรแกรมส่งเสริมความมุ่งมั่นในการเรียนที่พัฒนาขึ้นที่มีประสิทธิภาพตามเกณฑ์ 80/80 3) เพื่อศึกษาดัชนีประสิทธิผลของโปรแกรมส่งเสริมความมุ่งมั่นในการเรียน 4) เพื่อศึกษาพฤติกรรมความมุ่งมั่นในการเรียนของนักเรียนที่ใช้โปรแกรมส่งเสริมความมุ่งมั่นในการเรียนและ 5) เพื่อศึกษาความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อการใช้โปรแกรมส่งเสริมความมุ่งมั่นในการเรียนในการวิจัยครั้งนี้ใช้ระเบียบวิธีวิจัยแบบผสมวิธี มี 3 ระยะ ดังนี้ ระยะที่ 1 การศึกษาระดับความมุ่งมั่นในการเรียนของนักเรียน ระยะที่ 2 การพัฒนาโปรแกรมส่งเสริมความมุ่งมั่นในการเรียนของนักเรียน ระยะที่ 3 การใช้โปรแกรมส่งเสริมความมุ่งมั่นในการเรียน กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ศึกษานิเทศก์ ครูแนะแนวและครูผู้สอน จำนวน 6 คน และนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้นโรงเรียนบ้านกองนาง จำนวน 8 คน โดยการเลือกแบบเจาะจง เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ โปรแกรมส่งเสริมความมุ่งมั่นในการเรียน แบบสัมภาษณ์เกี่ยวกับการส่งเสริมความมุ่งมั่นในการเรียน แบบวัดความมุ่งมั่นในการเรียน แบบสังเกตพฤติกรรมนักเรียน แบบสัมภาษณ์ความมุ่งมั่นในการเรียน แบบสอบถามความพึงพอใจในการเข้าร่วมโปรแกรมส่งเสริมความมุ่งมั่นในการเรียน สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ผลการวิจัยพบว่า 1) โปรแกรมส่งเสริมความมุ่งมั่นในการเรียนที่พัฒนาขึ้นมีความเหมาะสมอยู่ในระดับมาก 2) ประสิทธิภาพของโปรแกรมส่งเสริมความมุ่งมั่นในการเรียนที่พัฒนาขึ้นมีประสิทธิภาพ เท่ากับ 78.72/81.02 3) ดัชนีประสิทธิผลของโปรแกรมส่งเสริมความมุ่งมั่นในการเรียนที่พัฒนามีค่าเท่ากับ .6147 หรือนักเรียนมีความมุ่งมั่นในการเรียนเพิ่มขึ้นร้อยละ 61.47 4) พฤติกรรมความมุ่งมั่นในการเรียนพบว่านักเรียนมีพฤติกรรมเป้าหมายในการเรียน ความตั้งใจ ความกระตือรือร้นและความรับผิดชอบในการเรียนมากขึ้น 5) นักเรียนมีความพึงพอใจต่อโปรแกรมส่งเสริมความมุ่งมั่นในการเรียนโดยรวมในระดับมาก

คำสำคัญ : ความมุ่งมั่นในการเรียน, การวิจัยแบบผสมวิธี

¹ นิสิตระดับปริญญาโท สาขาวิชาวิจัยและประเมินผลการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม

² อาจารย์ภาควิชาวิจัยและประเมินผลการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม

¹ M. Ed. Candidate in Educational Research and Evaluation, Faculty of Education, Mahasarakham University

² Lecturer, Department of Educational Research and Evaluation, Faculty of Education, Mahasarakham University

Abstract

The purposes of this research were: 1) to develop a program that Encourages a Commitment to Learning for Student Grades 7-9, 2) to study the efficiency of an education program based on the 80/80 index for the efficiency of Programs that Encourage Commitment to Learning. 3) to study the effectiveness index of Programs to Encourage Commitment to Learning. 4) to study the behavior of students using Programs to Encourage Commitment to Learning. 5) to study the attitudes for Programs to Encourage Commitment to Learning. This research used Mixed Methodology. This research process had three phases. the first phase was Commitment to Learning for Students. The second phase was to study Developing Programs to Encourage Commitment to Learning for Student Grades 7-9, and the third phase consisted of a program that encourages students to strive for the target audience. The sample included supervisors, teachers and 7-9 grade students at the end of the 8th grade; It was obtained by purposive sampling. Categories in the Encourage Commitment to Learning phase included: Programs to Encourage Commitment to Learning, Interview to Encourage Commitment to Learning, Test Commitment to Learning, Observing the behavior of students, Interview students to Encourage Commitment to Learning, and develop satisfaction in joining the program. Encourage Commitment to Learning. The statistical method used to analyze data were percentage, average and standard deviation. The results of the study were as follows: 1. Programs to Encourage Commitment to Learning Properly were at a high level. 2. The efficiency value (E_1 / E_2) of Programs to Encourage Commitment to Learning was 78.72/81.02 3. The effectiveness index (E.I.) of Programs to Encourage Commitment to Learning was .6147, meaning scores of students having a commitment to learning after other activities increased 61.47 percent. 4. Observing the behavior of students using Programs to Encourage Commitment to Learning, it was noted that the overall student behavior with the Goal of Learning, being responsible and enthusiastic about learning was at a high level. Goal Intention Enthusiasm and Responsibility for the Study had a responsibility to learn rated at a high level. 5. The attitudes of students towards Programs to Encourage Commitment to Learning was at a high level.

Keywords : Commitment to Learning, Mixed Method Research

บทนำ

ความมุ่งมั่น เป็นความตั้งใจอันเปี่ยม ในอันที่จะทำสิ่งใด ๆ ให้บรรลุผลสำเร็จให้จงได้ไม่ว่าจะต้องทุ่มเทแรงกาย แรงใจ และกำลังสติปัญญาอย่างน้อยแค่ไหน ก็จะไม่ย่อท้อโดยเด็ดขาด โดยพลังอำนาจแห่งความมุ่งมั่น จะแสดงตัวออกมาภายนอกผ่านพฤติกรรมของการมีมานะพยายาม ความบากบั่นหมั่นเพียร ความอดทนต่อความเหน็ดเหนื่อย และความกล้าหาญต่อการฟันฝ่าอุปสรรค ปัญหา ซึ่งจะช่วยให้นักเรียนสามารถทำงานใด ๆ ได้อย่างต่อเนื่อง จนกว่าจะประสบผลสำเร็จได้ วัฒนา สุนทรชัย (2550 : 24) ดังนั้นนักเรียนที่มีความมุ่งมั่นในการเรียน จะเกิดประโยชน์ต่อตนเอง คือจะตั้งใจและรับผิดชอบในการปฏิบัติหน้าที่การทำงาน รู้จักเอาใจใส่ต่อการปฏิบัติหน้าที่ที่ได้รับมอบหมาย มีความตั้งใจ และรับผิดชอบในการทำงานให้สำเร็จ รู้จักปรับปรุงและพัฒนาการทำงานด้วยตนเอง ทำงานด้วยความเพียรพยายามและอดทน เพื่อให้งานสำเร็จตามเป้าหมาย ทุ่มเททำงาน อดทน ไม่ย่อท้อต่อปัญหาและอุปสรรคในการทำงาน มีความพยายามแก้ปัญหาและอุปสรรคในการทำงานให้สำเร็จ ประไพประดิษฐ์สุขถาวร (2556 : 53-58)

ครูผู้สอนจึงต้องส่งเสริมพฤติกรรมความมุ่งมั่นในการเรียนเพราะนักเรียนเป็นวัยที่กำลังเจริญเติบโตจากเด็กไปเป็นผู้ใหญ่ ถ้าได้รับการฝึกฝนและพัฒนาคุณลักษณะอันพึงประสงค์ด้านความมุ่งมั่นนี้ จะส่งผลให้เป็นคนที่มีความรับผิดชอบ มีความตั้งใจจริงขยัน อดทน ไม่ย่อท้อต่อปัญหาและอุปสรรคใด ๆ กว่าจะยอมรับความจริงและพร้อมที่จะพัฒนาตนเองอยู่เสมอ ซึ่งจะทำให้สามารถฟันฝ่าอุปสรรคต่างๆ ประสบความสำเร็จ และนำพาชีวิตไปในทิศทางที่ตนเองตั้งไว้ได้ เกรียงศักดิ์ เจริญวงศ์ศักดิ์ (2546 : 189)

สถิติการออกกลางคันของนักเรียน จำนวน และร้อยละของนักเรียนออกกลางคัน ปีการศึกษา 2557 พบว่า จำนวนนักเรียนทั้งสิ้น 6,214,138 คน

มีจำนวนนักเรียนที่ออกกลางคัน จำนวน 8,814 คน คิดเป็นร้อยละ 0.14 เมื่อเทียบกับจำนวนนักเรียนแล้วนับเป็นจำนวนที่มากพอสมควร เมื่อวิเคราะห์ตามสภาพปัญหาที่นักเรียนออกกลางคัน พบว่าสาเหตุที่นักเรียนออกกลางคันมากที่สุดคือการอพยพตามผู้ปกครอง จำนวน 2,415 คน อันดับที่สองคือ ปัญหาในการปรับตัวกับปัญหาในการเรียน จำนวน 1,987 คน และอันดับที่ 3 มีปัญหาครอบครัว จำนวน 1,695 คน กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ (2557 : เว็บไซต์) สถิติการออกกลางคันของนักเรียน จำนวนและร้อยละของนักเรียนออกกลางคัน ของนักเรียนในจังหวัดหนองคาย ปีการศึกษา 2557 มีนักเรียนที่ออกกลางคันทั้งสิ้น 392 คน จากนักเรียนทั้งหมด 21,391 คน ซึ่งสาเหตุที่นักเรียนออกกลางคันส่วนใหญ่มาจากการปรับตัวจากปัญหาในการเรียน กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ (2557 : เว็บไซต์) เด็กที่ออกกลางคันจำนวนมากใช้ชีวิตอย่างไม่เป็นเป้าหมาย และมีแนวโน้มเข้าสู่วงจรปัญหาสังคม และกระทำความผิด เช่น ยาเสพติด ก่ออาชญากรรม ทิศา ณ นคร (2548 : 2) มีผู้เรียนที่ออกกลางคันส่วนใหญ่อยู่ในระดับมัธยมศึกษาตอนต้น โดยมีสาเหตุมาจากความเบื่อหน่ายและเครียดกับการเรียน การทะเลาะวิวาท ติดเพื่อน ติดยาเสพติด และตั้งครมไม่พึงประสงค์ ฯลฯ และยังพบปัญหาอีกว่า เมื่อพบกลุ่มเด็กที่เสี่ยงต่อการออกกลางคัน โรงเรียนไม่มีมาตรการรองรับหรือดำเนินการหรือส่งต่อเด็กกลุ่มนี้ให้ไปในทิศทางใด กษมาวรรณ ณ อยุธยา (2553 : เว็บไซต์)

จากการสัมภาษณ์นักเรียนในชั้นเรียนมัธยมศึกษาตอนต้น โรงเรียนบ้านกองนาง อำเภอท่าบ่อ จังหวัดหนองคาย เกี่ยวกับปัญหานักเรียนไม่ตั้งใจเรียน ไม่เห็นความสำคัญของการเรียน ไม่รู้ว่ามาโรงเรียนมาเพื่ออะไร มาทำอะไร มาแล้วทำอะไร จะต้องทำหน้าที่อย่างไร ต้องปฏิบัติตัวอย่างไร เมื่ออยู่ที่โรงเรียน มีความจำเป็น มีอะไรที่สำคัญในโรงเรียนที่ทำให้นักเรียนต้องมาโรงเรียน ถ้าไม่มา

โรงเรียนแล้วจะไปไหน จะทำอะไร คือสิ่งที่นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น โรงเรียนบ้านกองนางอำเภอท่าบ่อ จังหวัดหนองคาย ยังตอบคำถามได้ไม่ชัดเจน เป็นคำถามที่ทำให้เมื่อนักเรียนฟังแล้วต้องใช้เวลาในการหาคำตอบ ทำให้นักเรียนเกิดความเบื่อหน่ายที่จะเรียน ทำให้นักเรียนขาดเรียนบ่อย ไม่ส่งงาน ส่งผลให้นักเรียนไม่มีสิทธิ์สอบสุดท้ายนักเรียนต้องออกจากโรงเรียนกลางคัน และไม่จบการศึกษาในที่สุด เมื่อผู้วิจัยได้ศึกษาหลักการและเหตุผลดังกล่าว จึงได้เห็นถึงความสำคัญของการพัฒนาความมุ่งมั่นในการเรียนของนักเรียน เพราะจะเกิดประโยชน์ต่อตัวนักเรียน คือนักเรียนจะตั้งใจเรียนและรับผิดชอบในการปฏิบัติหน้าที่ที่ทำงาน รู้จักเอาใจใส่ต่อการปฏิบัติหน้าที่ที่ได้รับมอบหมาย มีความตั้งใจและรับผิดชอบในการทำงานให้สำเร็จ รู้จักปรับปรุงและพัฒนาการทำงานด้วยตนเอง ทำงานด้วยความเพียรพยายามและอดทน เพื่อให้งานสำเร็จตามเป้าหมาย ทุ่มเททำงานอดทน ไม่ย่อท้อต่อปัญหาและอุปสรรคในการทำงาน มีความพยายามแก้ปัญหาและอุปสรรคในการทำงานให้สำเร็จ เมื่อครูสั่งงาน นักเรียนก็จะทำงานส่งครูตามกำหนดส่ง มีความรับผิดชอบในหน้าที่ของตนเอง โดยการเข้าเรียน และตั้งใจเรียนส่งผลให้นักเรียนสอบผ่าน มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนที่สูงขึ้น นักเรียนก็จะมีเจตคติที่ดีต่อการมาเรียน ทำให้ลดปัญหาการออกกลางคัน เมื่อนักเรียนสำเร็จการศึกษาตามหลักสูตร ก็จะทำให้นักเรียนสามารถไปศึกษาต่อหรือประกอบอาชีพได้ในอนาคต สุรพล ธรรมรัตน์ (2551 : 3-5)

แนวทางหรือเทคนิควิธีการในการส่งเสริมความมุ่งมั่นในการเรียนของนักเรียนมีหลากหลายวิธี เช่น กรณีศึกษา การบรรยาย การแสดงบทบาทสมมติและการเล่าเรื่อง เป็นต้น สำหรับรูปแบบที่ช่วยส่งเสริมให้นักเรียนเกิดความรู้สึก เจตคติ ค่านิยม คุณธรรมและจริยธรรมที่พึงประสงค์ ผู้วิจัยจึงได้นำรูปแบบมา 2 รูปแบบดังนี้ 1) รูปแบบการเรียนการสอนตามแนวคิดการพัฒนาด้านจิตพิสัยขอ

งบลุมจะทำให้นักเรียนได้รับการปลูกฝังค่านิยมที่พึงประสงค์จนถึงระดับที่สามารถปฏิบัติได้จนเป็นนิสัย 2) รูปแบบการเรียนการสอนโดยใช้บทบาทสมมติ จะทำให้นักเรียนเกิดความเข้าใจที่ลึกซึ้งเกี่ยวกับความรู้สึกนึกคิด ความคิดเห็น ค่านิยม คุณธรรม จริยธรรม ของผู้อื่น รวมทั้งมีความเข้าใจในตนเองมากขึ้น ทิศนา แชมมณี (2552 : 25) มาใช้ในการพัฒนาโปรแกรมส่งเสริมความมุ่งมั่นในการเรียน

จากสภาพปัญหาและเหตุผลดังกล่าวข้างต้น ผู้วิจัยจึงสนใจพัฒนาโปรแกรมส่งเสริมความมุ่งมั่นในการเรียนของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้น โรงเรียนบ้านกองนาง สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานองคาย เขต 1 โดยผู้วิจัยได้จัดทำประสบการณ์หรือสถานการณ์ 20 สถานการณ์เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมที่เป็นการส่งเสริมความมุ่งมั่นในการเรียนของนักเรียน ได้แก่ มีเป้าหมายในการเรียน มีความตั้งใจเรียน มีความกระตือรือร้น และมีความความรับผิดชอบในการเรียนแล้ว นักเรียนจะสามารถจบการศึกษาตามหลักสูตร ลดปัญหาการออกกลางคัน และสามารถประกอบอาชีพได้ในอนาคต

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อพัฒนาโปรแกรมส่งเสริมความมุ่งมั่นในการเรียนของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น
2. เพื่อศึกษาประสิทธิภาพของโปรแกรมส่งเสริมความมุ่งมั่นในการเรียนของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้นที่พัฒนาขึ้นที่ตามเกณฑ์ 80/80
3. เพื่อศึกษาดัชนีประสิทธิผลของโปรแกรมส่งเสริมความมุ่งมั่นในการเรียนของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น
4. เพื่อศึกษาพฤติกรรมความมุ่งมั่นในการเรียนของนักเรียนที่ใช้โปรแกรมส่งเสริมความมุ่งมั่นในการเรียนของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น
5. เพื่อศึกษาความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อการใช้โปรแกรมส่งเสริมความมุ่งมั่นในการเรียน

วิธีการศึกษา

ประชากรและกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในงานวิจัย แบ่งออกเป็น 2 กลุ่ม

1. ผู้ให้ข้อมูลที่ใช้ในการสัมภาษณ์

1.1 ศึกษาניתเทศก์ สำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษาประถมศึกษาหนองคาย เขต 1 จำนวน 2 ท่าน

1.2 ครูผู้สอนแนะแนวประจำโรงเรียน จำนวน 2 ท่าน

1.3 ครูผู้สอนนักเรียนชั้นมัธยมศึกษา ตอนต้น จำนวน 2 ท่าน

2. ประชากรและกลุ่มตัวอย่างที่ใช้โปรแกรม ส่งเสริมความมุ่งมั่นในการเรียน

2.1 ประชากรที่ใช้ในการวิจัยในครั้งนี้ ได้แก่ นักเรียนโรงเรียนบ้านกองนาง ชั้นมัธยมศึกษา ตอนต้น ปีการศึกษา 2559 โรงเรียนบ้านกองนาง อำเภอท่าบ่อ จังหวัด หนองคาย จำนวน 32 คน ชั้นมัธยมศึกษา ปีที่ 1 จำนวน 18 คน ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 จำนวน 8 คน ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 จำนวน 6 คน

2.2 กลุ่มเป้าหมายที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ เป็นนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น จำนวน 8 คน ปี การศึกษา 2559 ของโรงเรียนบ้านกองนาง อำเภอ ท่าบ่อ จังหวัดหนองคาย ซึ่งได้มาจากการวัดความมุง มั่นในการเรียนของนักเรียนที่มีระดับความมุ่งมั่นใน การเรียนต่ำ (ตำแหน่งเปอร์เซ็นต์ไทล์ไม่เกิน 25 : P₂₅)

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

1. แบบสัมภาษณ์ ศึกษาניתเทศก์ ครูแนะแนว และครูผู้สอนประกอบด้วยประเด็นแนวคิด ทฤษฎี พฤติกรรมเกี่ยวข้องกับความมุ่งมั่นในการเรียน และการพัฒนาส่งเสริมความมุ่งมั่นในการเรียนของ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น มาจัดการเรียน การสอนต้องดำเนินการเช่นไรบ้าง มีขั้นตอน อย่างไม่มืองค์ประกอบ หรือกิจกรรมใดบ้างที่จะส่ง เสริมให้นักเรียนมีความมุ่งมั่นในการเรียน

2. เครื่องมือที่ใช้ในการทดลอง คือ โปรแกรม ส่งเสริมความมุ่งมั่นในการเรียน

3. เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล คือ แบบวัดความมุ่งมั่นในการเรียน แบบสังเกต พฤติกรรมนักเรียน และแบบสัมภาษณ์นักเรียน

4. แบบสอบถามความพึงพอใจในการเข้า ร่วมโปรแกรมส่งเสริมความมุ่งมั่นในการเรียน

การวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยมุ่งพัฒนาโปรแกรมที่ส่ง เสริมความมุ่งมั่นในการเรียนของนักเรียนชั้น มัธยมศึกษาตอนต้น โดยการวิจัยแบบผสมวิธี (Mixed-Method Research) มีระยะการดำเนินการ วิจัย 3 ระยะ ดังนี้

ระยะที่ 1 การศึกษาระดับความมุ่งมั่นในการ เรียนของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น กลุ่ม เป้าหมาย จำนวน 8 คน ปีการศึกษา 2559 ของ โรงเรียนบ้านกองนาง อำเภอท่าบ่อ จังหวัด หนองคาย ด้วยแบบวัดความมุ่งมั่นในการเรียน จำนวน 27 ข้อ (Pre-test) สัมภาษณ์นักเรียนเป็น รายบุคคลและสังเกตพฤติกรรมเกี่ยวกับความมุ่งมั่น ในการเรียนก่อนเข้าร่วมโปรแกรมส่งเสริมความมุง มั่นในการเรียน

ระยะที่ 2 การพัฒนาโปรแกรมส่งเสริมความ มุ่งมั่นในการเรียนของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอน ต้นด้วยการศึกษาเอกสารแนวคิด ทฤษฎี ข้อมูลพื้น ฐานเกี่ยวกับความมุ่งมั่นในการเรียน จากแหล่ง ข้อมูลและจากการสัมภาษณ์ศึกษาניתเทศก์/ครู แนะแนวและครูผู้สอนนำข้อมูลที่ได้มาสร้างโปรแกรม ส่งเสริมความมุ่งมั่นในการเรียนในรูปแบบสถานการณ์ 20 สถานการณ์ สถานการณ์ละ 1 ชั่วโมง

ระยะที่ 3 การใช้โปรแกรมส่งเสริมความมุง มั่นในการเรียนกับกลุ่มเป้าหมาย

ขั้นตอนที่ 1 กลุ่มเป้าหมายเข้าร่วมโปรแกรม ส่งเสริมความมุ่งมั่นในการเรียน โดยเข้าร่วม โปรแกรม 20 ครั้ง ครั้งละ 1 ชั่วโมง ใช้เวลา สัปดาห์ ละ 2 ครั้ง 10 สัปดาห์

ขั้นตอนที่ 2 ใช้แบบวัดความมุ่งมั่นในการ เรียนที่พัฒนาขึ้น วัดความมุ่งมั่นในการเรียนของ กลุ่มเป้าหมาย หลังเข้าร่วมโปรแกรมส่งเสริมความ มุ่งมั่นในการเรียน (Post-test)

ขั้นตอนที่ 3 นำผลการวัดความมุ่งมั่นในการเรียน (Pre-test) และ (Post-test) เพื่อศึกษาดัชนีประสิทธิผลของโปรแกรมส่งเสริมความมุ่งมั่นในการเรียน

ขั้นตอนที่ 4 ศึกษาพฤติกรรมและสัมภาษณ์กลุ่มเป้าหมายหลังเข้าร่วมโปรแกรมส่งเสริมความมุ่งมั่นในการเรียน

ขั้นตอนที่ 5 สอบถามความพึงพอใจในการเข้าร่วมโปรแกรมส่งเสริมความมุ่งมั่นในการเรียนของกลุ่มเป้าหมายประสิทธิผลของโปรแกรมส่งเสริมความมุ่งมั่นในการเรียน

ผลการศึกษา

1. โปรแกรมส่งเสริมความมุ่งมั่นในการเรียนที่พัฒนาขึ้น มีองค์ประกอบดังนี้

- 1) สารสำคัญ
- 2) จุดมุ่งหมายของกิจกรรม
- 3) สารการเรียนรู้
- 4) กระบวนการจัดการเรียนรู้
- 5) สื่อการเรียนรู้
- 6) การวัดและประเมินผล

โปรแกรมส่งเสริมความมุ่งมั่นในการเรียนเป็นรูปแบบการสอนตามแนวรูปแบบการเรียนการสอนตามแนวคิดการพัฒนาด้านจิตพิสัยของบลูม (Instructional Model Based on Bloom's Affective Domain) ประกอบด้วย 5 ขั้นตอน คือ

- 1) ขั้นการรับรู้
- 2) ขั้นการตอบสนอง
- 3) ขั้นการเห็นคุณค่า
- 4) ขั้นการจัดระบบ
- 5) ขั้นการสร้างลักษณะนิสัย โดยส่งเสริมความมุ่งมั่นในการเรียน 4 ด้าน คือ 1) มีเป้าหมายในการเรียน 2) ความตั้งใจ 3) ความกระตือรือร้น 4) ความรับผิดชอบในการ

ตาราง 1 ประสิทธิภาพของโปรแกรมส่งเสริมความมุ่งมั่นในการเรียนของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น

ประสิทธิภาพ	คะแนน			
	คะแนนเต็ม	\bar{X}	S.D.	ร้อยละ
ประสิทธิภาพของกระบวนการ (E_1)	112	88.17	4.94	78.72
ประสิทธิภาพของผลลัพธ์ (E_2)	135	109.38	13.29	81.02
ประสิทธิภาพของแผนการจัดการกิจกรรมการเรียนรู้ (78.72 / 81.02)				

เรียน ซึ่งเป็นรูปแบบการพัฒนาโปรแกรมส่งเสริมความมุ่งมั่นในการเรียน เหมาะสมอยู่ในระดับมาก

2. ประสิทธิภาพของโปรแกรมส่งเสริมความมุ่งมั่นในการเรียนของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้นที่พัฒนาขึ้นมีค่าเท่ากับ 78.72/81.02 ซึ่งเป็นไปตามเกณฑ์ 80/80 ความคลาดเคลื่อน ของค่า E_1 หรือ E_2 ที่ถือว่า เป็นไปตามเกณฑ์ มีค่าต่ำกว่าเกณฑ์ ไม่เกิน 2.5% และสูงกว่าเกณฑ์ที่ตั้งไว้ไม่เกิน 2.5% (ชัยยงค์ พรหมวงศ์. 2556 : 7)

3. ดัชนีประสิทธิผลของโปรแกรมส่งเสริมความมุ่งมั่นในการเรียนของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้นที่พัฒนา มีค่าเท่ากับ .6147 แสดงว่าโปรแกรมส่งเสริมความมุ่งมั่นในการเรียนที่ผู้วิจัยพัฒนาขึ้นทำให้นักเรียนมีความมุ่งมั่นในการเรียนเพิ่มขึ้นร้อยละ 61.47

4. ผลการศึกษาพฤติกรรมความมุ่งมั่นในการเรียนของนักเรียนที่ใช้โปรแกรมส่งเสริมความมุ่งมั่นในการเรียนของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้นพบว่านักเรียนมีพฤติกรรมเป้าหมายในการเรียน ความตั้งใจ ความกระตือรือร้นและความรับผิดชอบในการเรียนมากขึ้น

5. ผลการศึกษาความพึงพอใจของนักเรียนที่เรียนโดยใช้โปรแกรมการสอนเพื่อส่งเสริมความมุ่งมั่นในการเรียน ที่พัฒนาขึ้น นักเรียนที่เข้าร่วมกิจกรรมโดยใช้โปรแกรมส่งเสริมความมุ่งมั่นในการเรียนมีความพึงพอใจต่อโปรแกรมส่งเสริมความมุ่งมั่นในการเรียนโดยรวมในระดับมาก

ตาราง 2 ดัชนีประสิทธิผลของโปรแกรมส่งเสริมความมุ่งมั่นในการเรียน

จำนวนนักเรียน (n)	ผลรวมคะแนนความมุ่งมั่นในการเรียน		ดัชนีประสิทธิผล (E.I.)
	ก่อนเข้าร่วมโปรแกรม	หลังเข้าร่วมโปรแกรม	
8	548	875	0.6147

อภิปรายผล

1. ผลการพัฒนาโปรแกรมส่งเสริมความมุ่งมั่นในการเรียนของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้นเหมาะสมอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากรูปแบบการพัฒนาโปรแกรมส่งเสริมความมุ่งมั่นในการเรียนที่พัฒนาขึ้น มีองค์ประกอบเป็นรูปแบบการสอนตามแนวรูปแบบการเรียนการสอนตามแนวคิดการพัฒนาด้านจิตพิสัยของบลูม (Instructional Model Based on Bloom's Affective Domain) ซึ่งทำให้ผู้เรียนได้รับการปลูกฝังค่านิยมที่พึงประสงค์จนถึงระดับที่สามารถปฏิบัติได้จนเป็นนิสัย นอกจากนี้ผู้เรียนยังได้เรียนรู้กระบวนการในการปลูกฝังค่านิยมให้เกิดขึ้น ซึ่งผู้เรียนสามารถนำไปปลูกฝังค่านิยมอื่น ๆ ให้แก่ตนเองหรือผู้อื่นต่อไป ซึ่งสอดคล้องกับ ทิศนา เขมมณี (2552 : 25-63) ได้กล่าวว่า รูปแบบการเรียนการสอนด้านจิตพิสัยเป็นรูปแบบที่มุ่งช่วยพัฒนาผู้เรียนให้เกิดความรู้สึกเจตคติ ค่านิยม คุณธรรม และจริยธรรมที่พึงประสงค์

2. ผลการวิเคราะห์ประสิทธิภาพของโปรแกรมส่งเสริมความมุ่งมั่นในการเรียนของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้นที่พัฒนาขึ้นเท่ากับ $78.72/81.02$ ซึ่งเป็นไปตามเกณฑ์ที่กำหนดไว้ $80/80$ ความคลาดเคลื่อนของผลลัพธ์ ให้มีความคลาดเคลื่อนหรือความแปรปรวนของผลลัพธ์ได้ไม่เกิน $.05$ (ร้อยละ 5) จากช่วงต่ำไปสูง $= \pm 2.5$ นั้นให้ผลลัพธ์ของค่า E_1 หรือ E_2 ที่ถือว่า เป็นไปตามเกณฑ์ มีค่าต่ำกว่าเกณฑ์ ไม่เกิน 2.5% และสูงกว่าเกณฑ์ที่ตั้งไว้ไม่เกิน 2.5% หากคะแนน E_1 หรือ E_2 ห่างกันเกิน 5% แสดงว่า กิจกรรมที่ให้นักเรียนทำกับการสอบหลังเรียนสมมูลกัน (ชัยยงค์ พรหมวงศ์. 2556 : 7) ทั้งนี้

อาจเนื่องมาจากโปรแกรมส่งเสริมความมุ่งมั่นในการเรียนของนักเรียนนั้นสามารถทำให้นักเรียนเกิดการพัฒนาความมุ่งมั่นในการเรียนได้เป็นอย่างดีเพราะเป็นโปรแกรมที่ช่วยเสริมสร้างด้านจิตพิสัยของนักเรียน นักเรียนได้มีบทบาทในการทำกิจกรรม มีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็น ทำให้นักเรียนได้เห็นคุณค่าของกิจกรรม ซึ่งสอดคล้องกับกฤษมา วีระชัยณรงค์ (2556 : 67-69) ได้วิจัย ผลการพัฒนาคุณลักษณะอันพึงประสงค์ด้านความมุ่งมั่นในการทำงานของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โดยใช้กระบวนการปฏิบัติ พบว่า การจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาคุณลักษณะอันพึงประสงค์ด้านความมุ่งมั่นในการทำงานของผู้เรียนมีประสิทธิภาพตามเกณฑ์ความสัมพัทธ์ระหว่าง E_1/E_2 เท่ากับ $84.10/82.00$ ซึ่งเป็นไปตามเกณฑ์ที่ตั้งไว้

3. หาดัชนีประสิทธิผลของโปรแกรมส่งเสริมความมุ่งมั่นในการเรียนของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้นที่พัฒนา

หาดัชนีประสิทธิผลของโปรแกรมส่งเสริมความมุ่งมั่นในการเรียนของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้นที่พัฒนา มีค่าเท่ากับ $.6147$ แสดงว่าโปรแกรมการสอนที่ผู้วิจัยพัฒนาขึ้นทำให้นักเรียนมีความมุ่งมั่นในการเรียนเพิ่มขึ้นจากก่อนเรียนร้อยละ 61.47 ทั้งนี้นักเรียนมีความมุ่งมั่นในการเรียนที่ดีขึ้นอาจเนื่องมาจากโปรแกรมส่งเสริมความมุ่งมั่นในการเรียนเป็นโปรแกรมที่มีวัตถุประสงค์จิตพิสัย (Affective Objectives) หมายถึงวัตถุประสงค์จิตพิสัยเกี่ยวกับความรู้สึก อารมณ์และทัศนคติ ซึ่งมีอิทธิพลต่อผู้เรียน ฉะนั้นวัตถุประสงค์จิตพิสัยจึงมีความสำคัญมาก ช่วยให้ผู้เรียนเกิดการพัฒนาความรู้สึก เจตคติ ค่านิยมคุณธรรมหรือจริยธรรมที่พึง

ประสงค์ อันจะนำไปสู่การเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมให้เป็นไปตามความต้องการ โรงเรียนจึงควรเน้นวัตถุประสงค์ด้านจิตพิสัยตั้งแต่เด็กเข้าโรงเรียน และพยายามที่จะพัฒนาให้อยู่ในทางบวกเสมอและได้ใช้รูปแบบการเรียนการสอนโดยใช้บทบาทสมมติช่วยให้บุคคลเกิดการเรียนรู้เกี่ยวกับตนเอง เกิดความเข้าใจในตนเอง ในขณะเดียวกัน การที่บุคคลสวมบทบาทของผู้อื่น ก็สามารถช่วยให้ผู้เรียนเกิดความเข้าใจในความคิด ค่านิยม และพฤติกรรมของผู้อื่นได้เช่นเดียวกัน (Shaftef and Shaftef. 1967 : 67-71) และได้รับการจัดการเรียนการสอนที่ต่อเนื่องและสม่ำเสมอ ด้วยเหตุผลดังกล่าวอาจส่งผลให้นักเรียนเกิดความก้าวหน้าทางต่อการเรียนโปรแกรมดังกล่าว ซึ่งสอดคล้องกับกุสุมา วีระชัยณรงค์ (2556 : 43-48) ได้ศึกษาผลการพัฒนาคุณลักษณะอันพึงประสงค์ด้านความมุ่งมั่นในการทำงานของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โดยใช้กระบวนการปฏิบัติ ผลการศึกษาสรุปได้ ดังนี้

1. ประสิทธิภาพของแผนการจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาคุณลักษณะอันพึงประสงค์ ด้านความมุ่งมั่นในการทำงานของผู้เรียนโดยใช้กระบวนการปฏิบัติ กลุ่มสาระการเรียนรู้การงานอาชีพและเทคโนโลยี ชั้น มัธยมศึกษาปีที่ 1 เรื่อง การซ่อมแซมเสื้อผ้า มีผลเท่ากับ 84.10 / 82.00 ซึ่งเป็นไปตามเกณฑ์ที่ตั้งไว้ ดังนั้นประสิทธิภาพของแผนการจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาคุณลักษณะกลุ่มสาระการเรียนรู้การงานอาชีพและเทคโนโลยี 2. ผู้เรียนที่เรียนด้วยการจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาคุณลักษณะอันพึงประสงค์ด้านความมุ่งมั่นในการทำงานของผู้เรียน กลุ่มสาระการเรียนรู้การงานอาชีพและเทคโนโลยี ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 เรื่อง การซ่อมแซมเสื้อผ้า มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงกว่าจากก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

4. ผลการศึกษาพฤติกรรมความมุ่งมั่นในการเรียนของนักเรียนที่ใช้โปรแกรมส่งเสริมความมุ่งมั่นในการเรียนของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น

การศึกษาพฤติกรรมความมุ่งมั่นในการเรียนของนักเรียนที่ใช้โปรแกรมส่งเสริมความมุ่งมั่นในการเรียนพบว่านักเรียนมีพฤติกรรมมีเป้าหมายในการเรียน ความตั้งใจ ความกระตือรือร้นและความรับผิดชอบในการเรียนมากขึ้น ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากผู้วิจัยได้ใช้รูปแบบการสอนพัฒนาด้านจิตพิสัยของบลูม ประกอบด้วย 1) ขั้นการรับรู้ เป็นการที่ผู้เรียนได้รับรู้ค่านิยมที่ต้องการจะปลูกฝังในตัวผู้เรียน 2) ขั้นการตอบสนอง ทำให้ผู้เรียนได้รับรู้และเกิดความสนใจในค่านิยมนั้น แล้วมีโอกาสได้ตอบสนองต่อค่านิยมนั้น 3) ขั้นการเห็นคุณค่า เป็นขั้นที่ผู้เรียนได้รับประสบการณ์เกี่ยวกับค่านิยมนั้น แล้วเกิดเห็นคุณค่าของค่านิยมนั้น ทำให้ผู้เรียนมีเจตคติที่ดีต่อค่านิยมนั้น 4) ขั้นการจัดระบบ เป็นขั้นที่ผู้เรียนรับค่านิยมที่ตนเห็นคุณค่านั้นเข้ามาอยู่ในระบบค่านิยมของตน 5) ขั้นการสร้างลักษณะนิสัยเป็นขั้นที่ผู้เรียนปฏิบัติตนตามค่านิยมที่รับมาอย่างสม่ำเสมอและทำจนกระทั่งเป็นนิสัย ซึ่งสอดคล้องกับ สุรางค์ ไคว์ตระกูล (2544 : 274-275) ได้กล่าวว่า การพัฒนาด้านจิตพิสัยเป็นส่วนหนึ่งของปรัชญาชีวิตที่มีผลต่อการแสดงออกทางพฤติกรรม ในขั้นนี้ค่านิยมจะเป็นส่วนหนึ่งของบุคลิกภาพผู้เรียน ค่านิยมจะเป็นแรงภายในที่กระตุ้นให้ผู้เรียนแสดงพฤติกรรม ตัวอย่างเช่น บุคคลที่ยึดถือว่าความเมตตาเป็นคุณธรรมที่ทุกคนควรจะทำเป็นหลักในการดำเนินชีวิต พฤติกรรมที่แสดงออกของบุคคลนั้นต่อผู้อื่นจะเป็นเครื่องชี้ว่าบุคคลนั้นมีความเมตตาอย่างสม่ำเสมอ

5. ผลการศึกษาความพึงพอใจของนักเรียนที่เรียนโดยใช้โปรแกรมการสอนเพื่อส่งเสริมความมุ่งมั่นในการเรียน ที่พัฒนาขึ้น

การศึกษาความพึงพอใจของนักเรียนที่เรียนโดยใช้โปรแกรมการสอนเพื่อส่งเสริมความมุ่งมั่นในการเรียนที่พัฒนาขึ้นนักเรียนมีความพึงพอใจต่อโปรแกรมส่งเสริมความมุ่งมั่นในการเรียนโดยรวมในระดับมากทั้งนี้อาจเนื่องมาจากผู้เรียนจะเกิดความกระจำงในความคิดของตนเองเกี่ยวกับค่า

นิยม และเกิดความเข้าใจในตนเองรวมทั้งผู้สอนได้เรียนรู้และเข้าใจความคิดของผู้เรียน ช่วยให้ผู้เรียนมีการมองโลกในแง่บวกกว้างขึ้นนอกจากนี้ยังช่วยพัฒนาความสามารถในการตัดสินใจของผู้เรียนด้วย (Bloom, 1956 : 41-42) และผู้เรียนจะเกิดความเข้าใจที่ลึกซึ้งซึ่งเกี่ยวกับความรู้สึกรู้สึกนึกคิด ความคิดเห็น ค่านิยม คุณธรรม จริยธรรม ของผู้อื่น รวมทั้งมีความเข้าใจในตนเองมากขึ้น (Shaftel and Shaftel, 1967 : 67-71) ซึ่งผู้วิจัยได้จัดกิจกรรมการเรียนรู้และสื่อที่หลากหลาย จัดกิจกรรมให้นักเรียนได้จัดให้นักเรียนมีบทบาทในการทำกิจกรรม ได้แสดงบทบาทสมมุติ นำสถานการณ์ตัวอย่างที่เกี่ยวข้องกับนักเรียนมาใช้ในการจัดกิจกรรม ทำให้นักเรียนเห็นคุณค่า ค่านิยม เกิดเจตคติที่ดีในการเข้าร่วมโปรแกรม บรรยากาศในการเรียนการสอนซึ่งสอดคล้องกับเพ็ญประภา นิตยวรรณ (2550 : 71) ได้ศึกษาการพัฒนาความสามารถในการเผชิญและฝ่าฟันอุปสรรคและการสร้างเป้าหมายในการเรียนของนักศึกษาประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นปีที่ 2 วิทยาลัยเทคนิคหนองคายพบว่านักเรียนมีความคิดเห็นต่อกระบวนการจัดการเรียนการสอนโดยภาพรวมในระดับมาก

ข้อเสนอแนะ

1. ผู้ที่นำโปรแกรมส่งเสริมความมุ่งมั่นในการเรียนของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้นไปใช้ต้องศึกษารายละเอียดของโปรแกรมให้ชัดเจนตลอดจนทำความเข้าใจกับทุกฝ่ายเพื่อความสะดวกในการปฏิบัติกิจกรรมและควรปรับปรุงหรือในเรื่องของเวลาในการปฏิบัติกิจกรรมให้เวลาที่มีความเหมาะสม
2. ควรมีการวัดความมุ่งมั่นในการเรียนของนักเรียน 3 ครั้ง คือ 1. ก่อนเข้าร่วมโปรแกรมส่งเสริมความมุ่งมั่นในการเรียน 2. หลังเข้าร่วมโปรแกรมส่งเสริมความมุ่งมั่นในการเรียน 3. หลังจากเข้าร่วมโปรแกรมส่งเสริมความมุ่งมั่นในการเรียน 2 อาทิตย์ เพื่อศึกษาพฤติกรรมของนักเรียนว่ามีความคงทนหรือไม่

กิตติกรรมประกาศ

ผู้วิจัยขอขอบคุณคณาจารย์ภาควิชาวิจัยและประเมินผลการศึกษา มหาวิทยาลัยมหาสารคาม คณะครูและนักเรียนโรงเรียนบ้านกอนนาง สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานองคาย เขต 1 ที่ให้ความร่วมมือในการเก็บข้อมูล รวมทั้งผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องที่ช่วยทำให้งานวิจัยสำเร็จลุล่วงด้วยดี

เอกสารอ้างอิง

- กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์. (2558). "สารสนเทศ," สถิตินักเรียนออกกลางคัน ปี 2557. 5 มีนาคม 2557. <<http://www.msociety.go.th/main.php?filename=index>>.
- เกษมา วรวรรณ ณ อยู่ชยา. (2559). "การจัดการศึกษาในจังหวัดชายแดนภาคใต้มุมมองจากหน่วยปฏิบัติ," การขยายโอกาสทางการศึกษา. 30 มีนาคม 2550. <<http://www.nidambe11.net>>.
- กุสุมา วีระชัยณรงค์. (2556). ผลการพัฒนาคุณลักษณะอันพึงประสงค์ด้านความมุ่งมั่นในการทำงานของ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โดยใช้กระบวนการปฏิบัติ. วิทยานิพนธ์ กศ.ม. มหาสารคาม : มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- เกรียงศักดิ์ เจริญวงศ์ศักดิ์. (2546). ลักษณะชีวิตสู่ความสำเร็จ 2. กรุงเทพฯ : เอช. เอ็น. กรุ๊ป.
- ชัยยงค์ พรหมวงศ์. (2556). การทดสอบประสิทธิภาพสื่อหรือชุดการสอน. วารสารศิลปการศึกษาศาสตร์ วิจัย 5(1) : มิถุนายน.
- ทิวา ณ นคร. (2548). "ศูนย์ศึกษาปัญหาการพนัน," แร้งบันดาลใจผู้จุดไฟฝันของเยาวชนที่ก้าวพลาด. 18 กุมภาพันธ์. <http://www.gamblingstudyth.org/issues_topic>. 19 ตุลาคม 2558.
- ประไพ ประดิษฐ์สุทธาวร. (2556). "ครูจัดกิจกรรมส่งเสริมความมุ่งมั่นในการทำงานให้ลูกที่โรงเรียนอย่างไร?" สอนลูกให้มุ่งมั่นในการทำงาน. 22 พฤษภาคม 2556. <<http://taamkru.com/th>> 18 ตุลาคม 2558.
- เพ็ญประภา นิตยวรรณ. (2550). การพัฒนาความสามารถในการเผชิญและฝ่าฟันอุปสรรคและการสร้างเป้าหมายในการเรียนของนักศึกษาประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นปีที่ 2 วิทยาลัยเทคนิคหนองคาย. (วิทยานิพนธ์ กศ.ม.). มหาสารคาม : มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- วัฒนา สุนทรชัย. (2550). "แร้งบันดาลใจ," การสร้างแร้งบันดาลใจไปสู่ความสำเร็จ. 2550. <<http://tulip.bu.ac.th/~wathna.s/goals2.htm>> 23 ตุลาคม 2558.
- สุรพล ธรรมร่มดี. (2551). หัวใจรุ่งอรุณ. กรุงเทพฯ : สานอักษร.
- สุรางค์ โค้วตระกูล. (2544). จิตวิทยาการศึกษา. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- Bloom S. (1956). *Taxonomy of Educational Objectives Book 1 : Cognitive Domain*. New York : Longmans Green.

การวิเคราะห์ผู้เรียนและการทบทวนบทเรียนที่ส่งผลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน

Learner Analysis and Tutorial effects on Learning Achievement

ดารณี เอื้อชนะจิต¹

Daranee Uachanachit¹

บทคัดย่อ

งานวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างการวิเคราะห์ผู้เรียน การทบทวนบทเรียนและผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน 2) ทดสอบผลกระทบของการวิเคราะห์ผู้เรียนและการทบทวนบทเรียนที่มีต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน โดยใช้แบบสอบถามเป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูลจากผู้เรียนในวิชาการบัญชีชั้นกลาง ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2557 จำนวน 62 คน ตัวแปรอิสระสำหรับงานวิจัยนี้ประกอบด้วย การวิเคราะห์ผู้เรียนและการทบทวนบทเรียน การวิเคราะห์ผู้เรียนวัดจากแบบประเมินการวิเคราะห์ผู้เรียนในด้านความพร้อมของผู้เรียน 5 ด้านได้แก่ 1) ความพร้อมด้านความรู้ ความสามารถและประสบการณ์ 2) ความพร้อมด้านสติปัญญา 3) ความพร้อมด้านพฤติกรรม 4) ความพร้อมด้านร่างกายและจิตใจ และ 5) ความพร้อมด้านสังคม การทบทวนบทเรียนวัดจากจำนวนครั้งที่ผู้เรียนเข้าทบทวนบทเรียนและตัวแปรตามคือ ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ซึ่งวัดจากคะแนนสอบปลายภาคที่มีคะแนนเต็ม 50 คะแนน ผลการวิจัยวิเคราะห์ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ พบว่าผู้เรียนที่มีความพร้อมด้านความรู้ ความสามารถและประสบการณ์ และการทบทวนบทเรียนมีความสัมพันธ์กับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ณ ระดับ 0.01 นอกจากนี้ผลการวิเคราะห์การถดถอยเชิงพหุคูณยังพบว่าผู้เรียนที่มีความพร้อมด้านความรู้ ความสามารถและประสบการณ์ และการทบทวนบทเรียนส่งผลกระทบเชิงบวกต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

คำสำคัญ : การวิเคราะห์ผู้เรียน การทบทวนบทเรียน ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน

Abstract

The objectives of this research were to 1) study the correlation between Learning Achievement and Learner Analysis. 2) investigate the effects of Learner Analysis as well as Tutorial Effects on Learning Achievement. Data were collected by survey questionnaires from 62 students in an Intermediate Accounting class 2nd semester during the 2014 academic year at the Faculty of Accountancy, Dhurakijpundit University. Learner Analysis was conducted on 5 attributes:

¹ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ประจำ, คณะการบัญชี มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต

² Assistant Professor, Faculty of Accountancy, Dhurakijpundit University

1) Readiness in knowledge, Ability, and Experience; 2) Readiness in Intellectual; 3) Readiness in Behavior; 4) Readiness in Physical Health and Mental Health; and 5) Readiness in Socializing. Learner Analysis and Tutorial Effects constituted two independent variables. Learning Achievement was the dependent variable. The research results found that Readiness in Knowledge, Ability, and Experience of the students and Tutorial Effects were positively correlated with Learning Achievement at a statistical significance level of 0.01. Multiple regression analysis found that Readiness in Knowledge, Ability, and Experience of the students and Tutorial Effects correlated significantly with Learning Achievement.

Keywords : Learner Analysis, Tutorial Effects, and Learning Achievement

บทนำ

มาตรฐานคุณภาพผู้สอนที่กำหนดโดยสำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา กำหนดว่า การปฏิบัติงานด้านการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญให้มีประสิทธิภาพนั้น ครูผู้สอน ควรจะต้องทำกิจกรรมที่สำคัญ 7 ประการ คือ 1) การวิเคราะห์หลักสูตร 2) การวิเคราะห์ผู้เรียน เป็นรายบุคคล 3) การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่หลากหลาย 4) การใช้เทคโนโลยีเป็นแหล่งและสื่อการเรียนรู้ของตนเองและนักเรียน 5) การวัดและประเมินผลตามสภาพจริงอย่างรอบด้านเน้นองค์รวมและเน้นพัฒนาการ 6) การใช้ผลการประเมินเพื่อแก้ไขปรับปรุงและพัฒนาการจัดการเรียนการสอนเพื่อพัฒนาผู้เรียนให้เต็มศักยภาพ 7) การใช้การวิจัยปฏิบัติการในการพัฒนานวัตกรรมเพื่อพัฒนาการเรียนรู้ของนักเรียนและการสอนของตนเอง (สิริพันธ์ สุวรรณมรรคา, 2551)

การวิเคราะห์ผู้เรียนเป็นสิ่งจำเป็นสำหรับการศึกษาเรียนรู้ของผู้เรียน หลักการวิเคราะห์ผู้เรียน ประกอบด้วย 1) การวิเคราะห์ลักษณะทั่วไปของผู้เรียน เป็นการพิจารณาภาพรวมของผู้เรียนในด้านต่างๆ เช่น อายุ เพศ ระดับชั้นเรียน ระดับสติปัญญา เชื้อชาติ วัฒนธรรม ศาสนา เป็นต้น เพื่อให้ทราบถึงธรรมชาติของผู้เรียนที่มีความแตกต่างกันในหลายด้าน ได้แก่ ด้านจิตใจ ร่างกาย อารมณ์

สติปัญญา ความถนัด และความสนใจ 2) การระบุความสามารถขั้นพื้นฐานของผู้เรียนประกอบด้วย ประสิทธิภาพและพื้นฐานความรู้เดิม 3) ทศนคติต่อเนื้อหาและวิธีการที่จะเรียน การมีทัศนคติที่ดีจะช่วยให้เกิดการรับรู้ การตั้งใจ และการจำได้ดี ทำให้เกิดประโยชน์ทางด้านยุทธศาสตร์การสอน 4) วิธีการเรียนรู้ของผู้เรียน ได้แก่ สภาพแวดล้อมในการเรียนรู้ของบุคคล มีผลต่อการเรียนรู้ เพราะผู้เรียนบางคนเรียนรู้ได้ดีด้วยการฟังคำอธิบาย การทำรายงาน ผ่านการทำกิจกรรมหลากหลาย มีสื่อการสอนช่วย ค้นคว้าเองตามลำพัง หรือการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ ผลจากการวิจัยยืนยันว่า ลักษณะทางจิตวิทยาของผู้เรียนมีอิทธิพลต่อความสามารถในการเรียนรู้ของผู้เรียน ดังนั้นการวิเคราะห์ผู้เรียนจึงวิเคราะห์ถึงความพร้อมในด้านต่างๆ แบ่งออกเป็น 5 ด้านได้แก่ 1) ความพร้อมด้านความรู้ ความสามารถและประสิทธิภาพ เป็นการวิเคราะห์ผู้เรียนเกี่ยวกับความรู้พื้นฐานของวิชาที่จะทำการเรียนรู้ในระดับชั้นนั้นๆ ความสามารถในการแก้ปัญหา ความสนใจและสมาธิในการเรียนรู้ 2) ความพร้อมด้านสติปัญญาเป็นการวิเคราะห์ผู้เรียนเกี่ยวกับการคิดริเริ่ม สร้างสรรค์ ความมีเหตุผล ความสามารถในการเรียนรู้และการลำดับความ 3) ความพร้อมด้านพฤติกรรม เป็นการวิเคราะห์ผู้เรียนเกี่ยวกับการแสดงออก การควบคุมอารมณ์ ความมุ่งมั่นอดทน ขยันหมั่นเพียร และความรับผิดชอบ

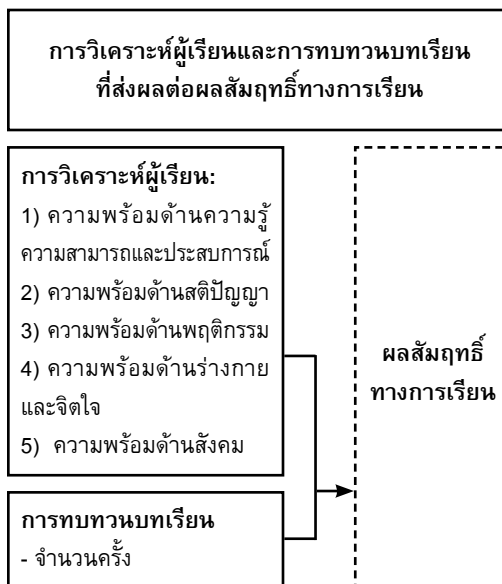
4) ความพร้อมด้านร่างกายและจิตใจ เป็นการวิเคราะห์ผู้เรียนเกี่ยวกับด้านสุขภาพร่างกาย สมบูรณ์ การเจริญเติบโตสมวัย และความสมบูรณ์ด้านสุขภาพจิต 5) ความพร้อมด้านสังคม เป็นการวิเคราะห์ผู้เรียนเกี่ยวกับการปรับตัวเข้ากับคนอื่น การช่วยเหลือ เสียสละแบ่งปัน การเคารพครู กติกา และมีระเบียบวินัย (มูรณ์ วาเต็ง, 2555; กลุ่มการบริหารวิชาการโรงเรียนสวนกุหลาบวิทยาลัย นนทบุรี, 2555; ฝ่ายจัดการเรียนรู้อุ โรงเรียนสรรพวิทยาคม จังหวัดตาก, 2557)

แนวคิดในการวิเคราะห์ผู้เรียน การจัดการเรียนรู้อุให้ประสบความสำเร็จมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนรู้อุสูง ผู้เรียนควรมีความพร้อมในด้านต่างๆ 5 ด้าน ได้แก่ ความพร้อมด้านความรู้ ความสามารถและประสบการณ์ ความพร้อมด้านสติปัญญา ความพร้อมด้านพฤติกรรม ความพร้อมด้านร่างกายและจิตใจ สุดท้ายคือความพร้อมด้านสังคม การส่งเสริมและหาทางช่วยเหลือผู้เรียนให้มีความพร้อมที่ดีขึ้น เช่น การสอนทบทวนบทเรียน สร้างนวัตกรรมแก่ผู้เรียนได้สอดคล้องเหมาะสมและตรงตามความต้องการของผู้เรียนมากยิ่งขึ้น ทำให้เกิดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของผู้เรียน ผู้วิจัยจึงสนใจที่จะศึกษาการวิเคราะห์ผู้เรียน และการทบทวนบทเรียนที่ส่งผลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1) เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่าง การวิเคราะห์ผู้เรียน การทบทวนบทเรียนและผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน 2) เพื่อทดสอบผลกระทบของการวิเคราะห์ผู้เรียนและการทบทวนบทเรียนที่มีต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน

กรอบแนวคิดการวิจัย

ระเบียบวิธีดำเนินงานวิจัย

ประชากรและการสุ่มตัวอย่าง

ประชากรสำหรับการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ นักศึกษาคณะการบัญชี มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิตย์ ที่ลงทะเบียนเรียนวิชา AC 363 การบัญชีชั้นกลาง 2 ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2557 จำนวน 230 คน ตัวอย่างในการวิจัยครั้งนี้ ได้มาจากการเลือกแบบเจาะจงเฉพาะเจาะจง (Purposive Sampling) โดยเลือกนักศึกษาที่ลงทะเบียนเรียนวิชา AC 363 การบัญชีชั้นกลาง 2 ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2557 ในกลุ่มเรียนที่ผู้วิจัยเป็นผู้สอน จำนวน 110 คน โดยการแจกแบบสอบถามแล้วรอรับกลับคืนในชั้นเรียน ได้รับแบบสอบถามกลับมา ซึ่งเป็นแบบสอบถามที่สมบูรณ์ทั้งสิ้นจำนวน 62 ฉบับ คิดเป็นอัตราผลตอบแทนร้อยละ 56.36 จำนวนตัวอย่าง 110 คน เป็นรายชื่อจากฐานข้อมูลการลงทะเบียนของมหาวิทยาลัย จำนวนผู้ตอบแบบสอบถามเป็นจำนวนของผู้เรียนที่ได้เข้าเรียนและทบทวนบทเรียนเป็นประจำสม่ำเสมอ

วิธีการรวบรวมข้อมูลและการวิเคราะห์ข้อมูล

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ เป็นแบบสอบถามการวิเคราะห์ตนเองของผู้เรียน แบ่งออกเป็น 5 ตอน คือตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้เรียน ได้แก่ เพศ ระดับการศึกษาเดิม สุขภาพ ภูมิสำเนาเดิม สถานภาพทางครอบครัวและการทำงานเสริม ตอนที่ 2 ข้อมูลการวิเคราะห์ผู้เรียนเป็นแบบประเมินการวิเคราะห์ผู้เรียนในด้านความพร้อมของผู้เรียน 5 ด้าน ได้แก่ 1) ความพร้อมด้านความรู้ ความสามารถและประสบการณ์ 2) ความพร้อมด้านสติปัญญา 3) ความพร้อมด้านพฤติกรรม 4) ความพร้อมด้านร่างกายและจิตใจ และ 5) ความพร้อมด้านสังคม ตอนที่ 3 ข้อมูลการทบทวนบทเรียน วัดจากจำนวนครั้งที่ผู้เรียนเข้าทบทวนบทเรียนตามที่กำหนด ตอนที่ 4 ผล สัมฤทธิ์ทางการเรียน เป็นข้อสอบปลายภาควัดผลการเรียน ตอนที่ 5 ข้อเสนอแนะอื่น

การวิเคราะห์ข้อมูลใช้ค่าสถิติเชิงพรรณนา อธิบายลักษณะของประชากร ได้แก่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน การศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรใช้ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ (Correlations coefficients) อธิบายความสัมพันธ์ระหว่างการวิเคราะห์ผู้เรียน 5 ด้าน และการทบทวนบทเรียน ที่มีความสัมพันธ์กับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน การทดสอบผลกระทบของการวิเคราะห์ผู้เรียนและการทบทวนบทเรียนส่งผลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของผู้เรียน ใช้การวิเคราะห์การถดถอยเชิงพหุคูณ (Multiple Regression

Analysis) โดยตัวแปรอิสระ ได้แก่ การวิเคราะห์ผู้เรียนและการทบทวนบทเรียน ตัวแปรการวิเคราะห์ผู้เรียน วัดจากแบบประเมินการวิเคราะห์ผู้เรียน ในด้านความพร้อมของผู้เรียน 5 ด้าน ได้แก่ 1) ความพร้อมด้านความรู้ ความสามารถและประสบการณ์ 2) ความพร้อมด้านสติปัญญา 3) ความพร้อมด้านพฤติกรรม 4) ความพร้อมด้านร่างกายและจิตใจ และ 5) ความพร้อมด้านสังคม โดยมีค่าคะแนน 5 ระดับคือ 1-5 ตัวแปรการทบทวนบทเรียน วัดจากจำนวนครั้งที่ผู้เรียนเข้าทบทวนบทเรียนโดยมีค่าคะแนน 5 ระดับคือ 0 หมายถึงไม่เข้าทบทวนบทเรียน จนถึง 4 หมายถึงเข้าทบทวนบทเรียนจำนวน 4 ครั้ง และตัวแปรตาม ได้แก่ ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ซึ่งวัดจากคะแนนสอบปลายภาคที่มีคะแนนเต็ม 50 คะแนน

ความเชื่อมั่นและความเที่ยงตรง (Reliability and Validity)

ตารางที่ 1 แสดงผลการทดสอบความเชื่อมั่นและความเที่ยงตรงของคำถามโดยการวัด Dimensionality ด้วยวิธี Factor Analysis และทดสอบค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา (Alpha Coefficient) ตามวิธีครอนบาค (Cronbach, 1951) ซึ่งสรุปได้ว่าตัวแปร มีระดับความเชื่อมั่นและความเที่ยงตรงที่ยอมรับได้ โดยมีค่าอำนาจจำแนก สอดคล้องกับ Nunnally (1978) ที่ได้เสนอว่าการทดสอบค่าอำนาจจำแนกเกินกว่า 0.4 เป็นค่าที่ยอมรับได้สำหรับค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาที่ทดสอบมีค่าสัมประสิทธิ์มากกว่า 0.7 ซึ่งเป็นค่าที่ยอมรับได้เช่นกัน

ตารางที่ 1 ผลทดสอบความเชื่อมั่นและความเที่ยงตรงของตัวแปร

ตัวแปร	ค่าอำนาจจำแนก	ค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา
KN = ความพร้อมด้านความรู้ ความสามารถและ ประสบการณ์	0.834 - 0.893	0.844
HE = ความพร้อมด้านสติปัญญา	0.837 - 0.867	0.790
BE = ความพร้อมด้านพฤติกรรม	0.659 - 0.885	0.719
MI = ความพร้อมด้านร่างกายและจิตใจ	0.789 - 0.958	0.859
SO = ความพร้อมด้านสังคม	0.875 - 0.935	0.894

ผลการวิจัย

วัตถุประสงค์สำหรับงานวิจัยนี้คือ 1) เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างการวิเคราะห์ผู้เรียน การทบทวนบทเรียนและผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน 2) เพื่อทดสอบผลกระทบของการวิเคราะห์ผู้เรียน และการทบทวนบทเรียนที่มีต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน โดยมีความหมายของตัวแปร ดังนี้

STA = การวิเคราะห์ผู้เรียน (Student Analysis) เป็นการประเมินการวิเคราะห์ผู้เรียนในด้านความพร้อมของผู้เรียน 5 ด้านได้แก่ 1) ความพร้อมด้านความรู้ ความสามารถ และประสบการณ์ 2) ความพร้อมด้านสติปัญญา 3) ความพร้อมด้านพฤติกรรม 4) ความพร้อมด้านร่างกายและจิตใจและ 5) ความพร้อมด้านสังคม

KN = ความพร้อมด้านความรู้ ความสามารถ และประสบการณ์ หมายถึงความรู้พื้นฐาน ความสามารถในการแก้ปัญหา ความสนใจและสมาธิในการเรียนรู้

HE = ความพร้อมด้านสติปัญญา หมายถึงความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ ความมีเหตุผล ความสามารถในการเรียนรู้

BE = ความพร้อมด้านพฤติกรรม หมายถึงการแสดงออก การควบคุมอารมณ์ ความรับผิดชอบและความมุ่งมั่นขยันหมั่นเพียร

MI = ความพร้อมด้านร่างกายและจิตใจ หมายถึงถึงสุขภาพร่างกายสมบูรณ์ การเจริญเติบโตสมวัยและความสมบูรณ์ด้านสุขภาพจิต

SO = ความพร้อมด้านสังคม หมายถึงการปรับตัวเข้ากับผู้อื่น การช่วยเหลือ เสียสละ แบ่งปัน ไม่เห็นแก่ตัว การเคารพครู ญาติ กตัญญู และมีระเบียบวินัย

TUT = การทบทวนบทเรียน หมายถึงการเข้าทบทวนเนื้อหาบทเรียน นอกเวลาเรียน เพื่อให้ผู้เรียนได้ฝึกปฏิบัติ ทบทวนทำความเข้าใจในเรื่องที่เรียนผ่านไปแล้ว โดยอาจารย์ผู้สอนจัดทบทวนให้

ACC = ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน หมายถึงระดับของผลสำเร็จของผู้เรียนที่ได้รับจากการเรียนรู้ การฝึกฝนที่ต้องใช้ความพยายามอย่างมาก วัดได้จากการทดสอบด้วยวิธีการต่างๆ

วัตถุประสงค์งานวิจัยประการแรกเพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างการวิเคราะห์ผู้เรียน การทบทวนบทเรียนและผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน โดยใช้สถิติการวิเคราะห์ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ (Correlations coefficients) แสดงผลดังตารางที่ 2

ตารางที่ 2 ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างตัวแปร

	HE	BE	MI	SO	TUT	ACC
SA การวิเคราะห์ผู้เรียน 5 ด้าน:						
KN ความพร้อมด้านความรู้ ความสามารถและประสบการณ์	.468***	.574***	.203	-.166	.440***	.499***
HE ความพร้อมด้านสติปัญญา		.690***	.375***	.296**	.055	.050
BE ความพร้อมด้านพฤติกรรม			.415***	.211	.167	.149
MI ความพร้อมด้านร่างกายและจิตใจ				.300**	.024	-.038
SO ความพร้อมด้านสังคม					.009	-.027
TUT การทบทวนบทเรียน						.798***
ACC ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน						

* $p < .10$, ** $p < .05$, *** $p < .01$

การวิเคราะห์ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างการวิเคราะห์ผู้เรียน การทบทวนบทเรียน และผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เป็นการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ของตัวแปรอิสระ 2 ตัวแปรและตัวแปรตาม 1 ตัวแปรซึ่งก็คือ ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ตัวแปรอิสระ 2 ตัวแปร ประกอบด้วยตัวแปรอิสระตัวที่หนึ่งคือ การวิเคราะห์ผู้เรียน โดยการวิเคราะห์ความพร้อมของผู้เรียน 5 ด้าน ประกอบด้วย ความพร้อมด้านความรู้ ความสามารถและประสบการณ์ ความพร้อมด้านสติปัญญา ความพร้อมด้านพฤติกรรม ความพร้อมด้านร่างกายและจิตใจและความพร้อมด้านสังคม ตัวแปรอิสระตัวที่สองคือ การทบทวนบทเรียน โดยวัดจากจำนวนครั้งที่ผู้เรียนเข้าเรียนทบทวน

ผลการวิเคราะห์ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แสดงไว้ในตารางที่ 2 พบว่าความพร้อมด้านความรู้ ความสามารถและประสบการณ์ของผู้เรียนมีความสัมพันธ์กับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน โดยมีค่าสหสัมพันธ์ $r = .499$ ณ ระดับนัยสำคัญทางสถิติ 0.01 จึงยอมรับสมมติฐานการวิจัย H1: ผู้เรียนที่มีความพร้อมด้านความรู้ ความสามารถและประสบการณ์ จะมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน แสดงให้เห็นว่าผู้เรียนที่สอบได้คะแนนสูงคือมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน จะเป็นผู้เรียนที่มีความรู้พื้นฐานของวิชาที่เรียนเป็น

อย่างดี มีความสามารถในการแก้ปัญหาได้ มีความสนใจและมีสมาธิในการเรียนรู้

นอกจากนี้ยังวิเคราะห์ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างการทบทวนบทเรียนกับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน พบว่าการทบทวนบทเรียนมีความสัมพันธ์กับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน โดยมีค่าสหสัมพันธ์ $r = .798$ ณ ระดับนัยสำคัญทางสถิติ 0.01 จึงยอมรับสมมติฐานการวิจัย H6: ผู้เรียนที่เข้าทบทวนบทเรียน จะมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน แสดงให้เห็นว่าผู้เรียนที่สอบได้คะแนนสูงคือมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน จะเป็นผู้เรียนที่ได้เข้าทบทวนเนื้อหาบทเรียน นอกเวลาเรียนได้ฝึกปฏิบัติทบทวน ทำความเข้าใจ ในเรื่องที่เรียนผ่านไปแล้ว โดยการเข้าทบทวนบทเรียนกับอาจารย์ผู้สอนที่มีการจัดทบทวนให้ตามที่กำหนดไว้

วัตถุประสงค์งานวิจัยประการที่สองเพื่อทดสอบผลกระทบของการวิเคราะห์ผู้เรียนและการทบทวนบทเรียนที่มีต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ใช้สถิติการวิเคราะห์การถดถอยเชิงพหุคูณ (Multiple Regression Analysis) ตัวแปรตามคือ ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน โดยมีตัวแปรอิสระ 2 ตัวแปร ประกอบด้วยตัวแปรอิสระตัวที่หนึ่งคือ การวิเคราะห์ผู้เรียน โดยการวิเคราะห์ความพร้อมของผู้เรียน 5 ด้าน ประกอบด้วย ความพร้อมด้านความรู้ ความ

สามารถและประสบการณ์ ความพร้อมด้านสติปัญญา ความพร้อมด้านพฤติกรรม ความพร้อมด้านร่างกายและจิตใจและความพร้อมด้านสังคม ตัวแปรอิสระตัวที่สองคือ การทบทวนบทเรียน โดยวัดจาก

จำนวนครั้งที่ผู้เรียนเข้าเรียนทบทวน แสดงผลดังตารางที่ 3 โดยมีแบบจำลองดังนี้

$$\text{ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ACC} = b_0 + b_1 \text{KN} + b_2 \text{HE} + b_3 \text{BE} + b_4 \text{MI} + b_5 \text{SO} + b_6 \text{TUT} + e$$

ตารางที่ 3 ค่าสัมประสิทธิ์การถดถอยเชิงพหุคูณ

Model	Unstandardized Coefficients		Std. Coeff.		
	B	Std. Error	Beta	t	Sig.
(Constant)	14.343	1.551		9.246	.000
KN	2.717	1.032	.305	2.634	.011
HE	-.630	.987	-.071	-.638	.526
BE	-.620	1.057	-.069	-.586	.560
MI	-.794	.781	-.089	-1.017	.314
SO	.700	.807	.079	.868	.389
TUT	4.233	.549	.680	7.713	.000
Adjusted R2	=		0.649		

แบบจำลองนำมาแทนค่าสัมประสิทธิ์ดังนี้
ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน $ACC = 14.343 + 2.717KN - .630HE - .620BE - .794MI + .700SO + 4.233TUT + e$

ตารางที่ 3 แสดงค่าสัมประสิทธิ์การถดถอยเชิงพหุคูณ วิเคราะห์ผลกระทบของการวิเคราะห์ผู้เรียน และการทบทวนบทเรียนที่มีต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ตัวแปรอิสระทุกตัวร่วมกันสามารถอธิบายความแปรปรวนของผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนได้ร้อยละ 64.9 ผลการวิจัยพบว่าความพร้อมด้านความรู้ ความสามารถและประสบการณ์ของผู้เรียนส่งผลกระทบเชิงบวกต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ณ ระดับ 0.05 แสดงว่าในการวิเคราะห์ผู้เรียนพบว่าผู้เรียนที่มีความพร้อมด้านความรู้ ความสามารถและประสบการณ์ จะส่งผลให้ผู้เรียนเกิดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงขึ้น และยังพบว่าการทบทวนบทเรียนส่งผลกระทบเชิงบวก

ต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ณ ระดับ 0.01 แสดงว่าผู้เรียนที่เข้าเรียนทบทวนบทเรียนอย่างสม่ำเสมอ จะส่งผลให้ผู้เรียนเกิดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงขึ้น

อภิปรายผล

การศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรโดยการวิเคราะห์ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างการวิเคราะห์ผู้เรียน การทบทวนบทเรียนและผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ในการวิเคราะห์ผู้เรียนจะวิเคราะห์ความพร้อมของผู้เรียน 5 ด้าน ประกอบด้วย ความพร้อมด้านความรู้ ความสามารถและประสบการณ์ ความพร้อมด้านสติปัญญา ความพร้อมด้านพฤติกรรม ความพร้อมด้านร่างกายและจิตใจและความพร้อมด้านสังคม ผลการวิจัยพบว่าความพร้อมด้านความรู้ ความสามารถและประสบการณ์ของผู้เรียนมีความสัมพันธ์กับผล

สัมฤทธิ์ทางการเรียน แสดงว่าผู้เรียนที่มีความพร้อมด้านความรู้ ความสามารถและประสบการณ์ ซึ่งวัดได้จากความรู้พื้นฐาน ความสามารถในการแก้ปัญหา ความสนใจและสมาธิในการเรียนรู้ จะสัมพันธ์กับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน สอดคล้องกับ รุ่งฤดี กล้าหาญ (2557) พบว่าความรู้พื้นฐานเดิมมีความสัมพันธ์ทางบวกอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติกับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนภาคปฏิบัติ นอกจากนี้ยังพบว่า การทบทวนบทเรียนมีความสัมพันธ์กับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ แสดงว่าผู้เรียนที่เข้าทบทวนบทเรียนอย่างสม่ำเสมอจะสัมพันธ์กับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนที่เพิ่มขึ้น สอดคล้องกับ Choi and Choi (2016) พบว่าการทบทวนบทเรียน มีความสัมพันธ์เชิงบวกกับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน และสอดคล้องกับ Jheng (2015) ทำการศึกษาโดยการทดสอบอิทธิพลของการทบทวนบทเรียนส่วนตัวในชั่วโมงเรียนที่มีการเรียนการสอนอย่างเป็นทางการ ผลการวิจัยพบว่า การช่วยทบทวนบทเรียนในชั่วโมงเรียน นำไปสู่สถานการณ์การเรียนที่ทำให้เกิดประสิทธิภาพสูงสุดในการใช้เวลาในชั่วโมงเรียน ดังนั้นความรู้ที่ผู้เรียนต้องการไม่เพียงแต่จะเกิดจากพฤติกรรมกรรมการเรียนอย่างเป็นทางการจากครูผู้สอนเท่านั้น แต่ยังเกิดจากการทบทวนบทเรียนให้แก่ผู้เรียนด้วย ผลการทดสอบสมมติฐานงานวิจัยโดยใช้สถิติการวิเคราะห์การถดถอยเชิงพหุคูณ ทดสอบผลกระทบของการวิเคราะห์ผู้เรียนและการทบทวนบทเรียนที่มีต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน การวิเคราะห์ผู้เรียน มีตัววัดเป็นแบบประเมินความพร้อมของผู้เรียน 5 ด้าน ประกอบด้วย ความพร้อมด้านความรู้ ความสามารถและประสบการณ์ ความพร้อมด้านสติปัญญา ความพร้อมด้านพฤติกรรม ความพร้อมด้านร่างกายและจิตใจ และความพร้อมด้านสังคม ผลการวิจัยพบว่าความพร้อมด้านความรู้ ความสามารถและประสบการณ์ของผู้เรียนส่งผลกระทบต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ สำหรับงานวิจัยนี้ การวิเคราะห์

ผู้เรียนที่มีการวิเคราะห์ถึงความพร้อมด้านความรู้ ความสามารถและประสบการณ์ จะวัดได้จากความรู้พื้นฐานของวิชาที่จะทำการเรียนรู้ ความสามารถในการแก้ปัญหา มีความสนใจและมีสมาธิในการเรียนรู้ แสดงว่าผู้เรียนที่มีความรู้พื้นฐานที่ดี มีความสามารถในการแก้ปัญหา มีความสนใจและสมาธิในการเรียนรู้ จะส่งผลกระทบต่อผู้เรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนที่สูงขึ้น สอดคล้องกับวรกานดา เกียรติชนกุล (2547) เสนอแนะว่า สมาธิมีความสำคัญต่อการเรียนมาก การที่ผู้เรียนจะประสบความสำเร็จในการเรียนได้นั้น ผู้เรียนจะต้องมีสมาธิในการเรียนด้วย ผลการวิจัยยังพบว่า การทบทวนบทเรียนส่งผลกระทบต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ แสดงว่าผู้เรียนที่เข้าทบทวนบทเรียนสม่ำเสมอ ส่งผลกระทบต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของผู้เรียนสูงขึ้น สอดคล้องกับ ดริฎญา มูลชัย (2554) พบว่าผู้เรียนที่มีการทบทวนบทเรียนอย่างสม่ำเสมอ จะส่งผลให้คะแนนทดสอบสูงขึ้น และสอดคล้องกับณัฐติยาภรณ์ หยกอุบล (2555) พบว่าตัวแปรที่มีอิทธิพลทางตรงต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนคือการทำบ้านของนักเรียน นอกจากนี้ Miravet, Ciges, and Garcia (2014) ได้กล่าวว่า การทบทวนบทเรียนเป็นวิธีการหนึ่งสำหรับการพัฒนาผู้เรียนและอยู่ในสายงานหลักที่สำคัญของกรอบแนวคิดทางการศึกษา

ข้อเสนอแนะสำหรับการนำไปใช้

ข้อเสนอแนะจากผลการวิจัยและการนำไปใช้สำหรับงานวิจัยนี้ จากผลการทดสอบสมมติฐานการวิจัยที่พบว่าในการวิเคราะห์ผู้เรียนโดยวิเคราะห์ถึงความพร้อมด้านความรู้ ความสามารถและประสบการณ์ของผู้เรียนมีความสัมพันธ์กับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน

ผลการวิจัยยังพบว่า การวิเคราะห์ผู้เรียนถึงความพร้อมด้านความรู้ ความสามารถและประสบการณ์ของผู้เรียนส่งผลกระทบต่อ

ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ดังนั้นครูผู้สอนควรศึกษาวิเคราะห์ผู้เรียนให้รู้ถึงความพร้อมในแต่ละด้านของผู้เรียน หากพบผู้เรียนคนใดมีข้อบกพร่องในด้านใด ควรปรับปรุงแก้ไขให้ผู้เรียนมีความพร้อมในแต่ละด้าน ประกอบด้วยกัน 5 ด้านกล่าวคือ ความพร้อมด้านความรู้ ความสามารถและประสบการณ์ ความพร้อมด้านสติปัญญา ความพร้อมด้านพฤติกรรม ความพร้อมด้านร่างกายและจิตใจ และความพร้อมด้านสังคม โดยเฉพาะอย่างยิ่งคือความพร้อมด้านความรู้ ความสามารถและประสบการณ์ เป็นสิ่งสำคัญและจำเป็นอย่างยิ่งที่ผู้เรียนจำเป็นต้องมีความพร้อมในด้านนี้ ครูผู้สอนจะต้องจัดการด้านการเรียนการสอนที่จะทำให้ผู้เรียนได้รับความรู้พื้นฐานที่แม่นยำ มีความสามารถในการแก้ปัญหาและสร้างเสริมประสบการณ์ในด้านต่างๆให้แก่ผู้เรียน เพื่อจะได้มีความพร้อมสำหรับการเรียนรู้และเกิดสัมฤทธิ์ผลที่ดี การจัดกิจกรรมเพื่อส่งเสริมและพัฒนาผู้เรียนให้มีความรู้ ความสามารถเต็มศักยภาพ สร้างเสริมประสบการณ์ให้ผู้เรียนแก้ปัญหาได้ด้วยตนเอง นอกจากนี้ผลการวิจัยพบว่า การทบทวนบทเรียนมีความสัมพันธ์กับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและการทบทวนบทเรียนส่งผลกระทบต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน งานวิจัยนี้จึงเสนอแนะว่าในการจัดการเรียนการสอนนั้น ครูผู้สอนไม่ควรมองข้ามความสำคัญของการทบทวนบทเรียนเพราะการทบทวนบทเรียนเป็นสิ่ง

สำคัญและจำเป็นยิ่งสำหรับการเรียนการสอนที่จะทำให้ผู้เรียนเกิดความเข้าใจในเนื้อหาบทเรียน นำไปสู่การเกิดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนมากยิ่งขึ้น

ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัยครั้งต่อไป

ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป ควรศึกษาวิจัยในหัวข้อเกี่ยวกับการวิเคราะห์ผู้เรียนในประเด็นด้านอื่นเช่น การวิเคราะห์ผู้เรียนตามรูปแบบวิธีการเรียนรู้ของผู้เรียน 6 แบบ ได้แก่ แบบอิสระ แบบหลีกเลี่ยง แบบร่วมมือ แบบพึ่งพา แบบแข่งขันและแบบมีส่วนร่วม เป็นต้น การวิเคราะห์ผู้เรียนโดยแยกตามทฤษฎีการเรียนรู้เชิงประสบการณ์ ซึ่งมีการแบ่งวิธีการเรียนของผู้เรียนตามแบบการคิด (cognitive style) 4 แบบ ดังนี้ แบบคิดทางเดียว แบบช่างคิด แบบเจ้าหลักการและแบบนักปฏิบัติ รวมถึงการวิเคราะห์ผู้เรียนตามทฤษฎีพหุปัญญา 8 ด้าน ได้แก่ ปัญญาด้านภาษา ปัญญาด้านตรรกะและคณิตศาสตร์ ปัญญาด้านมิติสัมพันธ์ ปัญญาด้านการเคลื่อนไหวร่างกาย ปัญญาด้านดนตรี ปัญญาด้านมนุษยสัมพันธ์ ปัญญาด้านเข้าใจตนเอง และปัญญาด้านธรรมชาติ ซึ่งข้อมูลเหล่านี้จะเป็นประโยชน์อย่างมากสำหรับการจัดการด้านการเรียนการสอนและด้านการบริหารการศึกษาที่จะนำข้อมูลไปใช้ประโยชน์ต่อไป

เอกสารอ้างอิง

- งานวิชาการ ฝ่ายพัฒนาการเรียนการสอน. (2558). *คู่มือการวิเคราะห์ผู้เรียนรายบุคคล โรงเรียนจักรคำคณาทร อำเภอเมือง จังหวัดลำพูน สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 35*.
- ณัฐติยาภรณ์ หยกอุบล. (2555). ปัจจัยที่ส่งผลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาวิทยาศาสตร์ของนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนสาธิตสังกัดสำนักงาน คณะกรรมการ การอุดมศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ *วารสารการศึกษาและพัฒนาสังคม*. 8: (1) 85–102.
- ตรีญญา มุลชัย. (2554). *การส่งเสริมการทบทวนบทเรียนในการเรียนวิชาสารเคมีสำหรับยางโดยใช้แบบทดสอบ. รายงานผลการวิจัยในชั้นเรียน*. เชียงใหม่ : คณะวิศวกรรมและอุตสาหกรรมเกษตร มหาวิทยาลัยแม่โจ้.
- ทวีศักดิ์ สิริรัตนเรขา. (2554). สืบค้นเมื่อ 1 กันยายน 2559, จาก <http://www.babybestbuy.in.th/shop/theory>, http://www.babybestbuy.in.th/shop/theory_of_multiple_intelligences.
- ฝ่ายจัดการเรียนรู้. (2555). *คู่มือการวิเคราะห์ผู้เรียนรายบุคคลโรงเรียนสวนกุหลาบวิทยาลัย จังหวัดนนทบุรี*.
- ฝ่ายจัดการเรียนรู้. (2558). *คู่มือการวิเคราะห์ผู้เรียนรายบุคคล โรงเรียนสรรพวิทยาคม อำเภอแม่สอด จังหวัดตาก*.
- มูรณ์ วาเต็ง. (2555). *คู่มือการวิเคราะห์ผู้เรียนรายบุคคลโรงเรียนบ้านสากอ อำเภอสุโขทัย จังหวัดนราธิวาส สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นราธิวาส เขต 2*.
- รุ่งฤดี กล้าหาญ. (2557). ปัจจัยที่ส่งผลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนภาคปฏิบัติของนิสิตพยาบาล ชั้นปีที่ 3 มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. *วารสารพยาบาลทหารบก*. 15: (3) 412 – 420.
- วรกานดา เกียรติธนกุล. (2547). *ส่งเสริมการมีสมาธิเพื่อประเทืองปัญญาโดยมุ่งเน้นกิจกรรมที่ต้องใช้สมาธิกับนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1/4. (งานวิจัยในชั้นเรียน) ระเบียบ : กลุ่มสาระการเรียนรู้ โรงเรียนอัสสัมชัญระยอง*.
- คิลป์ชัย เทศนา. (2558). *ศึกษานิตยสาร 7 กลุ่มงานส่งเสริมและพัฒนาสื่อ นวัตกรรมและเทคโนโลยีทางการศึกษา กลุ่มนิตยสารติดตามและประเมินผลทางการศึกษา สพท.อุทัยธานี*.
- สิริพันธุ์ สุวรรณมรรคา. (2551). *(การวิจัยปฏิบัติการในชั้นเรียนภาควิชาชีพและจิตวิทยาการศึกษา) คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย*.
- Choi, H., and Choi, A. (2016). Regulating private tutoring consumption in Korea: Lessons from another failure. *International Journal of Educational Development*. 49: 144-156.
- Cronbach, L. J. 1951. Coefficient Alpha and Internal Structure of Tests. *Psychometrika*. 16 (3): 297-337.
- Jheng, Y. J. (2015). The influence of private tutoring on middle-class students' use of in-class time in formal schools in Taiwan. *International Journal of Educational Development*. 40: 1-8.
- Miravet, L. M., Ciges, A. S., and Garcia O. M. (2014). An experience of reciprocal peer tutoring at the university. *Procedia – Social and Behavioral Sciences*. 116: 2809-2812.
- Nunnally, C. (1978). *Psychometric theory*. McGraw-Hill, New York.

การส่งเสริมวัฒนธรรมองค์การของสถาบันบัณฑิตพัฒนศิลป์ กระทรวงวัฒนธรรม

Organizational Culture Promoted by Bunditpatanasilpa Institute, Ministry of Culture

หทัยรัตน์ บุญมา¹, สิริन्छร สินจินดาวงศ์², วรารภรณ์ ไทยมา³

Hatairat Boonma¹, Sirinthorn Sinjindawong², Waraporn Thaima³

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาวัฒนธรรมองค์การของสถาบันบัณฑิตพัฒนศิลป์ กระทรวงวัฒนธรรม 2) ศึกษาอิทธิพลของวัฒนธรรมองค์การที่มีต่อประสิทธิผลของสถาบันบัณฑิตพัฒนศิลป์ กระทรวงวัฒนธรรม และ 3) เพื่อเสนอแนวทางการส่งเสริมวัฒนธรรมองค์การของสถาบันบัณฑิตพัฒนศิลป์ กระทรวงวัฒนธรรม กลุ่มตัวอย่าง คือ ผู้บริหาร อาจารย์ และนักศึกษา สังกัดสถาบันบัณฑิตพัฒนศิลป์ 12 แห่ง จำนวน 545 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย เป็นแบบสอบถาม และแบบสัมภาษณ์ วิเคราะห์ข้อมูลโดยหาค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน การทดสอบค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของเพียร์สัน และการวิเคราะห์ถดถอยพหุคูณแบบถอยหลัง ผลการวิจัยพบว่า 1) วัฒนธรรมองค์การของสถาบันบัณฑิตพัฒนศิลป์ กระทรวงวัฒนธรรม ได้แก่ ด้านนโยบายการบริหาร ด้านความผูกพันต่อองค์การ ด้านลักษณะองค์การ และด้านภาวะผู้นำ ส่วนองค์ประกอบวัฒนธรรมองค์การของสถาบันบัณฑิตพัฒนศิลป์ กระทรวงวัฒนธรรม ได้แก่ วัฒนธรรมแบบกระบวนกร วัฒนธรรมแบบมุ่งเน้นผลสัมฤทธิ์ วัฒนธรรมแบบปรับตัว และวัฒนธรรมที่เน้นความสัมพันธ์ สำหรับประสิทธิผลของสถาบันบัณฑิตพัฒนศิลป์ ได้แก่ คุณภาพองค์การ ความสามารถของผู้เรียน ประสิทธิภาพในการทำงาน ความสามารถในแก้ปัญหา และความพึงพอใจของนักศึกษา 2) อิทธิพลของวัฒนธรรมองค์การของสถาบันบัณฑิตพัฒนศิลป์ กระทรวงวัฒนธรรม พบว่า ปัจจัยนำเข้าด้านความผูกพันต่อองค์การ ด้านลักษณะองค์การ ด้านนโยบายการบริหาร และด้านภาวะผู้นำ มีความสัมพันธ์กับการส่งเสริมวัฒนธรรมองค์การของสถาบันบัณฑิตพัฒนศิลป์ อย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .01 สามารถพยากรณ์วัฒนธรรมองค์การของสถาบันบัณฑิตพัฒนศิลป์ ร้อยละ 79.20 วัฒนธรรมองค์การที่เน้นความสัมพันธ์ และมุ่งเน้นผลสัมฤทธิ์ มีต่อประสิทธิผลของสถาบันบัณฑิตพัฒนศิลป์ อย่างมีนัยสำคัญที่

¹ นักศึกษาหลักสูตรปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยศรีปทุม, e-mail: auy-eay@windowslive.com

² ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ประจำหลักสูตรปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยศรีปทุม

³ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ คณบดีคณะศิลปศาสตร์และอาจารย์ประจำหลักสูตรปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยศรีปทุม

¹ Ph.D. student, department of Education Administration, Sripatum university, e-mail: auyeay@windowslive.com

² Assistant Professor, Lecturer at department of Education Administration, Sripatum university

³ Assistant Professor, Dean faculty at school of liberal Arts and Lectruer at department of Education Administration, Sripatum university

ระดับ .01 สามารถพยากรณ์วัฒนธรรมองค์การของสถาบันบัณฑิตพัฒนศิลป์ ร้อยละ 42.70 และ 3) แนวทางการส่งเสริมวัฒนธรรมองค์การของสถาบันบัณฑิตพัฒนศิลป์ กระทรวงวัฒนธรรม ประกอบด้วย 1) ลักษณะของวัฒนธรรมองค์การ ได้แก่ ภาวะผู้นำ นโยบายการบริหาร ลักษณะองค์การ และความผูกพันต่อองค์การ 2) องค์ประกอบของวัฒนธรรมองค์การ ได้แก่ ด้านสถาบัน ด้านบุคลากร ด้านพฤติกรรม และด้านคุณลักษณะวัฒนธรรมที่เน้นความสัมพันธ์ และ 3) ประสิทธิผลของสถาบันบัณฑิตพัฒนศิลป์ ได้แก่ บุคลากร ผู้เรียน และผลงานด้านศิลปะ นาฏศิลป์ ดนตรี และผลงานของสถาบันบัณฑิตพัฒนศิลป์

คำสำคัญ : การส่งเสริมวัฒนธรรมองค์การ, วัฒนธรรมองค์การ, ประสิทธิผลของสถาบันบัณฑิตพัฒนศิลป์

Abstract

The purposes of this research were to study 1) organizational culture of Bunditpatanasilpa Institutes, 2) the Influence of organizational culture towards the effectiveness of Bunditpatanasilpa Institutes, and 3) the guideline of organizational culture for the promotion of Bunditpatanasilpa Institutes. The sample used 545 administrators, teachers and students from 12 Bunditpatanasilpa Institutes. The instruments used were a questionnaire and an in-depth interview. The percentage, mean, standard deviation, Pearson Product Moment Correlation and Backward Multiple Regression were used. The research found that: 1) the factors of cultural organization of Bunditpatanasilpa Institutes were: the policy, the organizational commitment, followed by corporate identity and leadership respectively. The elements of corporate culture of Bunditpatanasilpa Institutes were: the process culture, then the achievement culture, followed by adaptation culture and relationships culture respectively. The effectiveness of Bunditpatanasilpa Institutes overall were: the quality, then the ability of students, followed by performance efficiency, ability to solve problems and satisfaction of students respectively. 2) The influence of organizational culture towards the effectiveness of Bunditpatanasilpa Institutes found that the factors were engage, organize, policy, and leaders which were related to the promotion of culture in Bunditpatanasilpa Institutes at a statistical significant level of .01 and predicted organization culture at 79.20 percent. The relation and achievement cultures were effectiveness statistical significant at a level of .01 and predictive culture at 42.70 percent. 3) The guideline of organizational culture for the promotion of Bunditpatanasilpa Institutes include: 1) the input included leadership, management policies, organizational style and organizational commitments, 2) the cultural elements included institution, personnel, behavior and cultural features, and 3) the effectiveness of Bunditpatanasilpa Institutes was that of personnel, teachers, art, dance, music and the quality of work.

Keywords : Promoting Organizational Culture, Factors Cultural Organization, Effectiveness of Bunditpatanasilpa Institutes.

บทนำ

วัฒนธรรมองค์การของสถาบันการศึกษานั้น มีหลายแบบที่มีผลต่อประสิทธิผลองค์การ ได้แก่ วัฒนธรรมแบบสร้างสรรค์ วัฒนธรรมแบบป้องกันเชิงรับ และวัฒนธรรมเชิงรุก (Moats, 1997) ส่วน วัฒนธรรมองค์การที่มีผลกับการปฏิบัติงานของ อาจารย์ และประสิทธิผลของสถานศึกษา ได้แก่ วัฒนธรรมสร้างสรรค์ วัฒนธรรมแบบเปลี่ยนแปลง พัฒนา วัฒนธรรมแบบครอบครัว วัฒนธรรมแบบราชการ และวัฒนธรรมแบบการตลาด (Patterson, 1999; Anderson, 2000 และ Cameron and Ettington, 1988) โดยวัฒนธรรมองค์การจะมีการ เชื่อมโยงความสัมพันธ์ระหว่างลักษณะของ วัฒนธรรมองค์การกับการมีประสิทธิภาพความ สัมพันธ์ เช่น ความเข้มแข็งของวัฒนธรรมและความ สอดคล้องทางวัฒนธรรมเมื่อวัฒนธรรมมีความเข้ม แข็ง มีพลังก็จะผลักดันความเชื่อไปในทิศทาง เดียวกัน มีความสอดคล้องกัน มีลักษณะเหมือนกัน และที่เข้ากันได้กับองค์ประกอบทางวัฒนธรรม (Cameron and Ettington, 1988) วัฒนธรรม องค์การ จึงเป็นความคิด ความเชื่อ และบรรทัดฐาน ที่คนในสังคมยึดถือปฏิบัติร่วมกัน จนกลายเป็น ภาพลักษณ์ เอกลักษณ์ ค่านิยม ปรัชญาในการ บริหารองค์การ มีความรู้สึกนึกคิดเข้าใจร่วมกัน ดัง แนวคิดของ Gordon (1999) และ Moorhead & Griffin (1995) ที่กล่าวว่า วัฒนธรรมองค์การ คือ สิ่ง ที่อธิบายถึงสภาพแวดล้อมภายในองค์การ รวมถึง ข้อสมมติความเชื่อ และค่านิยมที่สมาชิกในองค์การ มีร่วมกัน และใช้เป็นแนวทางในการปฏิบัติงานเพื่อ มีปฏิสัมพันธ์กับโครงสร้างในการกำหนดรูปแบบ พฤติกรรม ที่เป็นการแสดงให้เห็นถึงค่านิยม ความ รู้ ความคิด ศิลธรรม ประเพณี เทคโนโลยี และสิ่ง ต่างๆ ที่มนุษย์ได้สร้างขึ้นมา รวมทั้ง ความเชื่อถือ ศรัทธาร่วมกันของสมาชิกในองค์การ และสิ่งที่ชี้ให้เห็นถึงสัญลักษณ์ต่างๆ เช่น ปรัชญา เรื่องราว และ ภาษาพิเศษ เป็นต้น

สถาบันบัณฑิตพัฒนศิลป์ จัดตั้งขึ้นตามพระ ราชบัญญัติสถาบันบัณฑิตพัฒนศิลป์ พ.ศ.2541 ที่ รวมสถาบันบัณฑิตพัฒนศิลป์ มีภารกิจหน้าที่ส่งเสริมและพัฒนาการจัดการศึกษาด้านนาฏศิลป์ ดุริยางคศิลป์ คีตศิลป์ ทัศนศิลป์ ในระดับอุดมศึกษา ระดับอาชีวศึกษาและระดับพื้นฐานวิชาชีพให้มี คุณภาพได้มาตรฐานเป็นที่ยอมรับในระดับชาติ นอกจากนี้ ยังมีเอกลักษณ์เฉพาะทางในหลายๆ ด้านซึ่งเป็นสิ่งหนึ่งที่ช่วยให้สมาชิกในองค์การ ตระหนักถึงความเป็นพวกเดียวกัน กลุ่มเดียวกัน สะสมความเชื่อ ค่านิยม งานพิธี เรื่องราว ที่กระตุ้น ความรู้สึกผูกพันภายในของสมาชิกขององค์การ ซึ่ง วัฒนธรรมองค์การที่เข้มแข็งจะสามารถบอกสมาชิก เกี่ยวกับการปฏิบัติตนและเป็นเสมือนสิ่งที่จะ สะท้อนถึง “บุคลิกภาพ” ขององค์การเป็นเครื่องยึดเหนี่ยวให้สมาชิกขององค์การเข้ามาเป็นหนึ่ง เดียวกัน วัฒนธรรมองค์การจึงมีความสำคัญต่อทุก คนในองค์การโดยเฉพาะอาจารย์และนักศึกษาที่ จำเป็นต้องคำนึงถึงอยู่เสมอ และต้องพยายามเสริม สร้างให้แข็งแกร่ง เพื่อพัฒนาหน่วยงานได้อย่างมี ประสิทธิภาพมากขึ้น ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ กริช สืบสนธิ์ (2537) ที่กล่าวว่า วัฒนธรรมองค์การ เป็นสิ่งปลูกฝังสร้างค่านิยม เอกลักษณ์ และ ขนบธรรมเนียม ประเพณีที่เงาองค์การไปสู่ความ สำเร็จ อันเป็นตัวชี้นำพฤติกรรมของบุคคลใน องค์การ และช่วยให้การทำงานดีขึ้น ด้วยสาเหตุดัง กล่าวข้างต้น การดำเนินงานตามพันธกิจของ สถาบันบัณฑิตพัฒนศิลป์ แต่ละกลุ่มมีประสิทธิภาพ มากน้อยเพียงใด และวัฒนธรรมองค์การจะเป็นตัว กำหนดประสิทธิภาพในการดำเนินงานในสถาบัน บัณฑิตพัฒนศิลป์หรือไม่ ดังผลการศึกษาของ Ser rat (2009) ที่พบว่า ความสำเร็จขององค์การจะเกิด ขึ้นได้จากวัฒนธรรมในองค์การนั้นและวัฒนธรรม องค์การนับว่าเป็นส่วนประกอบสำคัญในการพัฒนา องค์การที่จะทำให้เกิดการพัฒนาศักยภาพภายใน องค์การ

สาเหตุดังกล่าวข้างต้น พบว่า ควรศึกษาเกี่ยวกับอิทธิพลวัฒนธรรมองค์การที่มีต่อประสิทธิผลของสถาบันบัณฑิตพัฒนศิลป์ กระทรวงวัฒนธรรม ซึ่งผลการวิจัยจะเป็นประโยชน์ในการนำมาเป็นแนวทางในการพัฒนาคุณภาพการศึกษาได้อย่างมีประสิทธิภาพ เพื่อการสร้างความได้เปรียบทางการแข่งขันในระดับท้องถิ่น ระดับประเทศและระดับนานาชาติและสร้างความเป็นเลิศทางวิชาการต่อไปในอนาคตจึงนำเสนอแนวทางการส่งเสริมวัฒนธรรมองค์การที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพการบริหารของสถาบันบัณฑิตพัฒนศิลป์ กระทรวงวัฒนธรรม โดยข้อค้นพบของการวิจัยจะเป็นข้อมูลสำหรับผู้บริหารเพื่อนำไปกำหนดนโยบายและแผนงานส่งเสริมพัฒนาบุคลากรได้ยึดถือปฏิบัติในทิศทางเดียวกัน

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

- 1) ศึกษาวัฒนธรรมองค์การของสถาบันบัณฑิตพัฒนศิลป์ กระทรวงวัฒนธรรม
- 2) ศึกษาอิทธิพลของวัฒนธรรมองค์การที่มีต่อประสิทธิผลของสถาบันบัณฑิตพัฒนศิลป์ กระทรวงวัฒนธรรม
- 3) เพื่อเสนอแนวทางการส่งเสริมวัฒนธรรมองค์การของสถาบันบัณฑิตพัฒนศิลป์ กระทรวงวัฒนธรรม

วิธีการศึกษา

การวิจัยนี้ เป็นการวิจัยแบบผสม (mixed method) โดยใช้การวิจัยเชิงปริมาณเป็นหลักและใช้การวิจัยเชิงคุณภาพเสริม โดยมีกลุ่มตัวอย่าง คือ ผู้บริหาร อาจารย์ และนักศึกษา สังกัดสถาบันบัณฑิตพัฒนศิลป์ 12 แห่ง จำนวน 545 คน กำหนดขนาดตัวอย่างด้วยสูตรของยามานะ (Yamane, 1973) ที่ความคลาดเคลื่อนร้อยละ 5 สุ่มการดำเนินงาน ประกอบด้วย ผู้บริหาร 12 คน อาจารย์ 190

คน และนักศึกษา 343 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ประกอบด้วย

1) แบบสัมภาษณ์เชิงลึก (in-depth interview) เพื่อสัมภาษณ์ผู้บริหาร และอาจารย์หัวหน้าสาขาวิชา ประเด็นวัฒนธรรมองค์การของสถาบันบัณฑิตพัฒนศิลป์ กระทรวงวัฒนธรรม

2) แบบสอบถาม วัฒนธรรมองค์การของสถาบันบัณฑิตพัฒนศิลป์ ประกอบด้วย 3 ตอน

ตอนที่ 1 สถานภาพทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

ตอนที่ 2 ปัจจัยนำเข้าของวัฒนธรรมองค์การของสถาบันบัณฑิตพัฒนศิลป์

ตอนที่ 3 วัฒนธรรมองค์การของสถาบันบัณฑิตพัฒนศิลป์

ตอนที่ 4 ประสิทธิภาพองค์การของสถาบันบัณฑิตพัฒนศิลป์

3) การตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ นำเสนออาจารย์ที่ปรึกษาตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหา และส่วนงานที่ใช้ภาษา จากนั้นนำเสนอผู้เชี่ยวชาญจำนวน 5 คน เพื่อตรวจสอบความสอดคล้องของข้อความคำถามกับวัตถุประสงค์ของการวิจัยด้วยการหาค่าความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา ได้ค่า IOC ระหว่าง 0.8-1.0 และนำแบบสอบถามไปทดลองใช้กับอาจารย์และนักศึกษา 30 คน ได้ค่าความเชื่อมั่น ปัจจัยนำเข้า เท่ากับ .971 วัฒนธรรมองค์การ เท่ากับ .073 และประสิทธิผลขององค์การ .914

4) การเก็บรวบรวมข้อมูล วิเคราะห์/สังเคราะห์เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง สัมภาษณ์ผู้บริหารและอาจารย์ในสถาบันบัณฑิตพัฒนศิลป์ โดยพิจารณาตัวแปรวัฒนธรรมองค์การที่สามารถพยากรณ์ประสิทธิผลองค์การของสถาบันบัณฑิตพัฒนศิลป์ที่กำหนดเป็นร่างแนวทางการส่งเสริมวัฒนธรรมองค์การ ด้วยการเก็บข้อมูลเชิงปริมาณ โดยใช้แบบสอบถามกับกลุ่มตัวอย่างจำนวน 545 คน จากนั้นพิจารณาองค์ประกอบย่อยของวัฒนธรรมองค์การในแบบต่างๆ กำหนดเป็นแนวปฏิบัติ โดยพิจารณาค่าเฉลี่ยมากไปหาน้อย

ร่างแนวทางการส่งเสริมวัฒนธรรมองค์กรของสถาบันบัณฑิตพัฒนศิลป์ จากนั้นนำร่างแนวทางการส่งเสริมวัฒนธรรมองค์กรของสถาบันบัณฑิตพัฒนศิลป์ เสนอต่อผู้บริหารสถาบันบัณฑิตพัฒนศิลป์ จำนวน 5 ท่าน โดยกำหนดคุณสมบัติคือ วุฒิปริญญาตรีปริญญาเอก และประสบการณ์ 10 ปี เพื่อประเมินร่างแนวทางการส่งเสริมวัฒนธรรมโดยใช้การสัมภาษณ์โดยพิจารณาความเหมาะสม และพัฒนาแนวทางการส่งเสริมวัฒนธรรมองค์กรของสถาบันบัณฑิตพัฒนศิลป์ จากนั้นนำมาหาข้อสรุปและวิธีการส่งเสริมวัฒนธรรมองค์กรของสถาบันบัณฑิตพัฒนศิลป์ กระทรวงวัฒนธรรม

การวิเคราะห์ข้อมูล นำแบบสอบถามที่รวบรวมคืนมาตรวจสอบความสมบูรณ์ของการตอบแบบสอบถาม แล้วลงรหัส วิเคราะห์ข้อมูล ด้วยโปรแกรมสำเร็จรูปทางสถิติ และการสังเคราะห์ข้อมูลจากเอกสาร และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องโดยการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) และสรุป

ตารางที่ 1 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ของปัจจัยนำเข้าของวัฒนธรรมองค์กรของสถาบันบัณฑิตพัฒนศิลป์

ข้อ	ปัจจัยนำเข้าของวัฒนธรรมองค์กร	ระดับปฏิบัติ			
		X	S.D.	ระดับ	ลำดับ
1	ด้านภาวะผู้นำ	4.01	.71	มาก	4
2	ด้านนโยบายการบริหาร	4.26	.65	มาก	1
3	ด้านลักษณะองค์กร	4.19	.70	มาก	3
4	ด้านความผูกพันต่อองค์กร	4.20	.67	มาก	2
โดยรวม		4.16	.64	มาก	

2. องค์ประกอบวัฒนธรรมองค์กรของสถาบันบัณฑิตพัฒนศิลป์ กระทรวงวัฒนธรรม โดยรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านตามลำดับ ลำดับแรก คือ วัฒนธรรมแบบ

เนื้อหา เพื่อกำหนดเป็นองค์ความรู้เกี่ยวกับวัฒนธรรมองค์กรของสถาบันบัณฑิตพัฒนศิลป์ กระทรวงวัฒนธรรม เพื่อใช้กำหนดร่างแบบสอบถามเกี่ยวกับวัฒนธรรมองค์กร

สถิติที่ใช้วิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าเฉลี่ย ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน การหาค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของเพียร์สัน และวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณแบบถดถอยหลัง (multiple regression)

ผลการวิจัย

1. ปัจจัยนำเข้าของวัฒนธรรมองค์กรของสถาบันบัณฑิตพัฒนศิลป์ กระทรวงวัฒนธรรม โดยรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก ลำดับแรก ด้านนโยบายการบริหาร รองลงมา คือ ด้านความผูกพันต่อองค์กร ด้านลักษณะองค์กร และด้านภาวะผู้นำ ดังตารางที่ 1

กระบวนการ รองลงมา วัฒนธรรมแบบมุ่งเน้นผลสัมฤทธิ์ วัฒนธรรมแบบปรับตัว และวัฒนธรรมที่เน้นความสัมพันธ์ ดังตารางที่ 2

ตารางที่ 2 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับองค์ประกอบวัฒนธรรมองค์การของสถาบันบัณฑิตพัฒนศิลป์

ข้อ	องค์ประกอบวัฒนธรรมองค์การ	ระดับปฏิบัติ			
		\bar{X}	S.D.	ความหมาย	ลำดับ
1	วัฒนธรรมที่เน้นความสัมพันธ์	4.16	.66	มาก	4
2	วัฒนธรรมแบบปรับตัว	4.30	.70	มาก	3
3	วัฒนธรรมแบบมุ่งเน้นผลสัมฤทธิ์	4.31	.69	มาก	2
4	วัฒนธรรมแบบกระบวนกร	4.33	.68	มาก	1
โดยรวม		4.30	.58	มาก	-

3. ประสิทธิภาพของสถาบันบัณฑิตพัฒนศิลป์ กระทรวงวัฒนธรรม โดยรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านตามลำดับลำดับแรก คือ คุณภาพองค์การ รองลงมา ความ

สามารถของผู้เรียน ประสิทธิภาพในการทำงาน ความสามารถในแก้ปัญหา และความพึงพอใจของนักศึกษา ตามลำดับ ดังตารางที่ 3

ตารางที่ 3 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับประสิทธิผลของสถาบันบัณฑิตพัฒนศิลป์

ข้อ	ประสิทธิผลขององค์การ	ระดับปฏิบัติ			
		\bar{X}	S.D.	ความหมาย	ลำดับ
1	ด้านความสามารถของผู้เรียน	4.09	.50	มาก	2
2	ด้านความสามารถในแก้ปัญหา	3.97	.53	มาก	4
3	ด้านความพึงพอใจของนักศึกษา	3.92	.75	มาก	5
4	ด้านประสิทธิภาพในการทำงาน	4.06	.60	มาก	3
5	ด้านคุณภาพองค์การ	4.24	.52	มาก	1
โดยรวม		4.10	.58	มาก	-

4. ปัจจัยนำเข้าด้านความผูกพันต่อองค์การ (Engage) ด้านลักษณะองค์การ (Organize) ด้านนโยบายการบริหาร (Policy) และด้านภาวะผู้นำ (Leader) มีต่อการส่งเสริมวัฒนธรรมองค์การของสถาบันบัณฑิตพัฒนศิลป์ กระทรวงวัฒนธรรม

อย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .01 โดยมีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์พหุคูณ เท่ากับ .794 และสามารถพยากรณ์วัฒนธรรมองค์การของสถาบันบัณฑิตพัฒนศิลป์ ร้อยละ 79.20 โดยมีความคลาดเคลื่อนมาตรฐานในการพยากรณ์เท่ากับ .038

ตารางที่ 4 การวิเคราะห์ปัจจัยนำเข้าที่มีต่อการส่งเสริมวัฒนธรรมองค์การของสถาบันบัณฑิตพัฒนศิลป์

ปัจจัยนำเข้า	R ²	Adj. R ²	Constant	Std. Error	b	Beta	t	Sig.
ด้านความผูกพันต่อองค์กร (Engage)	.794	.792	.557	.038	.375	.417	9.765	.000
ด้านลักษณะองค์กร (Organize)				.040	.289	.300	7.201	.000
ด้านนโยบายการบริหาร (Policy)				.038	.142	.154	3.768	.000
ด้านภาวะผู้นำ (Leader)				.029	.065	.077	2.219	.027

** มีนัยสำคัญที่ระดับ .01 (Sig. < 0.01)

5. วัฒนธรรมองค์การที่เน้นความสัมพันธ์ (Relation) และมุ่งเน้นผลสัมฤทธิ์ (Achieve) ส่งผลต่อประสิทธิผลของสถาบันบัณฑิตพัฒนศิลป์ กระทรวงวัฒนธรรม โดยรวมอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .01 โดยมีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์พหุคูณ

เท่ากับ .429 และสามารถพยากรณ์วัฒนธรรมองค์การของสถาบันบัณฑิตพัฒนศิลป์ ร้อยละ 42.70 โดยมีความคลาดเคลื่อนมาตรฐานในการพยากรณ์เท่ากับ .086

ตารางที่ 5 วัฒนธรรมองค์การที่ส่งผลต่อประสิทธิผลของสถาบันบัณฑิตพัฒนศิลป์

วัฒนธรรมองค์การ	R ²	Adj. R ²	Constant	Std..Error	b	Beta	t	Sig.
ที่เน้นความสัมพันธ์ (Relation)	.429	.427	2.401	.086	.220	.354	6.555	.000
มุ่งเน้นผลสัมฤทธิ์ (Achieve)					.185	.337	6.233	.000

** มีนัยสำคัญที่ระดับ .01 (Sig. < 0.01)

6. แนวทางการส่งเสริมวัฒนธรรมองค์การของสถาบันบัณฑิตพัฒนศิลป์ กระทรวงวัฒนธรรม ประกอบด้วย 1) ลักษณะของวัฒนธรรมองค์การ ประกอบด้วย ภาวะผู้นำ นโยบายการบริหาร ลักษณะองค์กร และความผูกพันต่อองค์กร 2) องค์ประกอบวัฒนธรรมองค์การของสถาบันบัณฑิตพัฒนศิลป์ ประกอบด้วย ด้านสถาบัน ด้านบุคลากร ด้านพฤติกรรม และด้านคุณลักษณะวัฒนธรรมที่

เน้นความสัมพันธ์ การปรับตัว มุ่งผลสัมฤทธิ์ และการอนุรักษ์ศิลปะของไทย 3) ประสิทธิผลของสถาบันบัณฑิตพัฒนศิลป์ ประกอบด้วย ผู้สำเร็จการศึกษา บุคลากรและผู้เรียน บุคลากรในองค์กรมีความพึงพอใจในการปฏิบัติงาน ผลงานศิลปะ เป็นที่ยอมรับต่อสาธารณชน และบุคลากรของสถาบันบัณฑิตพัฒนศิลป์ มีความเป็นมืออาชีพในการผลิตบัณฑิตที่มีคุณภาพเพื่อรับใช้สังคมและประเทศชาติ

แนวทางการส่งเสริมวัฒนธรรมองค์การของสถาบันบัณฑิตพัฒนศิลป์ กระทรวงวัฒนธรรม

ตารางที่ 6 แนวทางการส่งเสริมวัฒนธรรมองค์การของสถาบันบัณฑิตพัฒนศิลป์ กระทรวงวัฒนธรรม

ด้าน	องค์ประกอบ	วิธีการที่ใช้ปฏิบัติ
ปัจจัยนำเข้า	1) ภาวะผู้นำ	มีวิสัยทัศน์ คุณธรรมจริยธรรม มีการกำหนดเป้าหมายวางแผนงานการจัดการศึกษา มีระบบบริหารจัดการสถาบันฯ แบบมุ่งผลสัมฤทธิ์ พัฒนาสถาบันไปให้ถึงเป้าหมายที่เป็นรูปธรรม และให้ความสำคัญกับการทำงานเป็นทีม
	2) นโยบายการบริหาร	นำหลักธรรมาภิบาลมาใช้ในการบริหารสถาบันบัณฑิตพัฒนศิลป์ กำหนดนโยบายการบริหารงานที่ส่งเสริมการทำงานเป็นทีม มีกระจายอำนาจการตัดสินใจ มีนโยบายการส่งเสริมให้บุคลากรสร้างสรรค์สิ่งใหม่ๆ การบริหารองค์การคำนึงถึงการคงอยู่และทิศทางขององค์การ การบริหารองค์การที่เน้นผลสัมฤทธิ์
	3) ลักษณะองค์การ	มีการผสมผสานความเป็นสากลกับระบบอาวุโส บุคลากรมีการทำงานและตัดสินใจร่วมกัน มีโครงสร้างองค์การชัดเจน มีการกำหนดระเบียบวิธีปฏิบัติงาน บุคลากรมีความรักสามัคคีต่อกัน และมีระบบการควบคุมดูแลที่เหมาะสม
	4) ความผูกพันต่อองค์การ	บุคลากรและผู้เรียน มุ่งสร้างชื่อเสียงเป็นที่ยอมรับของสังคม มีความภาคภูมิใจ โดยสร้างผลงานด้านดนตรี นาฏศิลป์ เป็นที่ยอมรับในระดับชาติ บุคลากรให้ความสำคัญต่อการอนุรักษ์ศิลปะ วัฒนธรรม และจารีตประเพณีของชาติและสืบสานวัฒนธรรมการปฏิบัติของสถาบันฯ จากรุ่นสู่รุ่น

ตารางที่ 6 (ต่อ)

ด้าน	องค์ประกอบ	วิธีการที่ใช้ปฏิบัติ
องค์ประกอบวัฒนธรรม องค์การของสถาบันบัณฑิต พัฒนศิลป์	1) ด้านสถาบัน	สถาบันบัณฑิตพัฒนศิลป์มีวัฒนธรรมยึดหลักอาวุโส บุคลากรทุกระดับ เช่น ผู้บริหาร บุคลากร และนักศึกษา แสดงความเคารพต่อกันตามระดับอาวุโสทั้งด้านอายุ ประสบการณ์และตำแหน่งหน้าที่
	2) ด้านบุคลากร	บุคลากรมีความเป็นผู้นำ มีระบบการทำงานที่เป็นสากล มีการทำงานเป็นทีม มีความเป็นกัลยาณมิตร ช่วยเหลือเกื้อกูล เอื้ออาทรซึ่งกันและกัน
	3) ด้านพฤติกรรม	เน้นการอยู่ร่วมกันอย่างมีความสุข ส่งเสริมให้บุคลากรและผู้เรียนมีน้ำใจต่อกัน และเปลี่ยนเรียนรู้กัน
	4) คุณลักษณะวัฒนธรรม	เน้นความสัมพันธ์ที่ดีต่อกัน รู้จักการปรับตัวทำหน้าที่ของตนเองโดยมุ่งผลสัมฤทธิ์ และให้ความสำคัญกับการอนุรักษ์ศิลปะของชาติ
ประสิทธิผลของสถาบัน บัณฑิตพัฒนศิลป์	1) ผู้สำเร็จการศึกษา	ผู้สำเร็จการศึกษามีความสามารถด้านศิลปะ มีคุณธรรม กตัญญูต่อเวที มีความมุ่งมั่น ตั้งใจทำงาน พัฒนางานอยู่เสมอ มีการทำงานเป็นทีม และมีการพัฒนาความรู้ อย่างสม่ำเสมอ
	2) บุคลากรและผู้เรียน	ส่งเสริมให้บุคลากรและผู้เรียนมีทักษะในการแก้ปัญหา โดยการจัดอบรมสัมมนา บุคลากรอย่างทั่วถึง และจัดการเรียนการสอนให้ผู้เรียนมีทักษะในการแก้ปัญหา
	3) บุคลากร	บุคลากรมีความพึงพอใจในการปฏิบัติงาน ให้บุคลากรมีอิสระในการทำงาน ได้รับเงินเดือนค่าจ้างที่เหมาะสม

ตารางที่ 6 (ต่อ)

ด้าน	องค์ประกอบ	วิธีการที่ใช้ปฏิบัติ
องค์ประกอบวัฒนธรรมองค์การของสถาบันบัณฑิตพัฒนศิลป์	4) ผลงานศิลปะ	มีการสร้างสรรค์ผลงานด้านศิลปกรรมไทยให้เป็นที่ยอมรับของสาธารณชน นำเสนอผลงานของสถาบันบัณฑิตพัฒนศิลป์ให้เป็นที่รู้จัก โดยการเข้าร่วมในงานต่างๆ ทั้งในระดับท้องถิ่น ระดับประเทศ และนานาชาติ
	5) คุณภาพของสถาบันบัณฑิตพัฒนศิลป์	บุคลากร ผู้เรียน และผู้สำเร็จการศึกษาหรือบัณฑิตของสถาบันฯ มีความเป็นมืออาชีพ มีความสามารถในการแสดงออกในงานศิลปะ นาฏศิลป์ และดนตรี

อภิปรายผล

1. ปัจจัยนำเข้าของวัฒนธรรมองค์การของสถาบันบัณฑิตพัฒนศิลป์ โดยรวมอยู่ในระดับมาก ปัจจัยสำคัญ คือ ผู้บริหารมีนโยบายการบริหารงานที่ส่งเสริมการทำงานเป็นทีม ให้ความผูกพันต่อองค์การบุคลากรปฏิบัติตนเป็นสมาชิกที่ดี ลักษณะองค์การมีโครงสร้างที่ชัดเจน และมีความมีภาวะผู้นำของผู้บริหารมีความกล้าคิด กล้าตัดสินใจ ทั้งนี้เป็นเพราะว่า โดยทั่วไปผู้บริหารองค์การจะอาศัยภาวะผู้นำในการบริหารจัดการเพื่อสร้างความไว้วางใจของผู้ใต้บังคับบัญชา และให้การทำงานเกิดความสำเร็จเป็นไปตามนโยบายและเป้าหมายงานสอดคล้องกับแนวคิดของ Quinn & Cameron (1999) ได้กล่าวถึงวัฒนธรรมองค์การเน้นความสัมพันธ์ไว้ว่า ผู้นำในองค์การต้องเป็นแบบอย่างให้กับบุคลากร มีการให้คำปรึกษาช่วยเหลือ ส่งเสริมและเอื้ออำนวยความสะดวกต่อผู้ใต้บังคับบัญชา มีการบริหารจัดการที่เน้นการทำงานเป็นทีม และส่งเสริมการตัดสินใจร่วมกัน ช่วยเชื่อมความสัมพันธ์ที่ดีให้กับสมาชิกองค์การเข้าด้วยกัน คือ ความจงรักภักดี มีความเชื่อถือศรัทธาซึ่งกันและกันผู้ใต้บังคับบัญชามีความผูกพันต่อองค์การสูง และองค์การที่เน้น

ยุทธศาสตร์ในเรื่องของการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ จะช่วยสร้างความไว้วางใจ สอดคล้องกับผลการวิจัยของ รักเกียรติ หงษ์ทอง (2558) ที่พบว่า ภาวะผู้นำเชิงวิสัยทัศน์ของคณะผู้บริหาร ด้านการนำการเปลี่ยนแปลง สร้างความร่วมมือและการตรวจสอบความก้าวหน้ามีความสัมพันธ์กับประสิทธิผลขององค์การ ด้านความผูกพันต่อองค์การ ในส่วนความผูกพันต่อเป้าหมาย ด้านการปรับตัวขององค์การทั้งในส่วนของวิธีการปรับตัวและการจัดการการปรับตัว และผลการวิเคราะห์เส้นทางนำไปสู่การสร้างตัวแบบภาวะผู้นำเชิงวิสัยทัศน์ของคณะผู้บริหารที่มีความสัมพันธ์กับประสิทธิผลของมหาวิทยาลัยราชภัฏตะวันตก คือ ผู้บริหารควรให้ความสำคัญกับการนำการเปลี่ยนแปลง โดยเฉพาะการสร้างความร่วมมือในการเปลี่ยนแปลงและตรวจสอบความก้าวหน้าของการเปลี่ยนแปลงที่มีความสัมพันธ์กับประสิทธิผลขององค์การด้านความผูกพันต่อองค์การ และการปรับตัวขององค์การ

2. องค์ประกอบวัฒนธรรมองค์การของสถาบันบัณฑิตพัฒนศิลป์ กระทรวงวัฒนธรรม โดยรวมอยู่ในระดับมาก ได้แก่ บุคลากรของสถาบันบัณฑิตพัฒนศิลป์ ปฏิบัติตนตามกฎระเบียบ อาจารย์มีการจัดการที่เน้นผลสำเร็จของงานตาม

วัตถุประสงค์ และผู้บริหารยอมรับในการตัดสินใจตามหน้าที่รับผิดชอบของบุคลากร เนื่องจากสถาบันบัณฑิตพัฒนศิลป์มีนโยบายในการพัฒนาบุคลากรของสถาบันให้มีความรู้ความเชี่ยวชาญในศาสตร์ด้านศิลปะ ซึ่งแนวความคิด ความเชื่อ ค่านิยม บรรทัดฐาน และพฤติกรรมบุคคลภายในองค์กรได้ยึดถือปฏิบัติสืบทอดต่อกันมาเป็นเวลายาวนาน ถือเป็นบรรทัดฐานในการอยู่ร่วมกันวัฒนธรรมองค์กรยังสามารถปรับเปลี่ยนให้เข้ากับสถานการณ์ต่างๆ อันจะเป็นประโยชน์ต่อการวางแผนแนวทางในการแก้ไขปัญหาทั้งนี้ให้มีประสิทธิภาพและประสิทธิผลในการบริหารงานในองค์กรเพื่อความเจริญก้าวหน้าขององค์กรโดยรวม สอดคล้องแนวคิดของ Quinn & Cameron (1999) ได้กล่าวถึงวัฒนธรรมองค์กรราชการว่า สิ่งที่ยึดเหนี่ยวองค์กรเข้าด้วยกันคือนโยบายและกฎระเบียบที่เป็นทางการบุคลากรในองค์กรราชการส่วนใหญ่ปฏิบัติตามกฎระเบียบที่กำหนดไว้ผู้นำองค์กรเป็นผู้ประสานงานเน้นการควบคุมกำกับ เพื่อให้การปฏิบัติงานเป็นไปอย่างราบรื่นและมีประสิทธิภาพ ซึ่งปัจจัยสำคัญที่เกิดจากนโยบายระบบการบริหารงานจึงเป็นสิ่งที่ก่อให้เกิดบรรยากาศ เป็นแรงกระตุ้นให้อาจารย์สร้างความรู้ใหม่ที่มีคุณค่าและเป็นประโยชน์ทั้งอาจารย์มหาวิทยาลัยและสังคมอย่างแท้จริง และสอดคล้องกับผลการวิจัยของ ดาริณี ชำนาญหอม (2551) ศึกษาโครงการจัดตั้งคณะนาฏศิลป์ร่วมสมัย Creative Dance Studio พบว่า ผู้ก่อตั้งคณะนาฏศิลป์มีความตั้งใจที่จะจัดโครงสร้างองค์กรให้ดำเนินการได้จริง มีโครงสร้างการแบ่งหน้าที่ความรับผิดชอบที่ชัดเจน เมื่อถึงเวลาปฏิบัติจริงโครงสร้างการปฏิบัติงานกลับไม่เป็นไปอย่างที่ตั้งใจไว้ คณะนาฏศิลป์ร่วมสมัยมีการบริหารคนด้วยใจ

3. ประสิทธิภาพของสถาบันบัณฑิตพัฒนศิลป์ โดยรวมอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้ยังพบว่าคุณภาพการบริหารงานขององค์กร ความสามารถของผู้เรียน ประสิทธิภาพในการทำงาน และความ

สามารถในแก้ปัญหาของบุคลากร อยู่ในระดับมาก เนื่องจากพันธกิจสำคัญประการแรกของการบริหารงานของสถาบันบัณฑิตพัฒนศิลป์ คือ จัดการศึกษา ด้านนาฏศิลป์ ดุริยางคศิลป์ คีตศิลป์ และทัศนศิลป์ ระดับพื้นฐานวิชาชีพถึงวิชาชีพชั้นสูง ที่มีคุณภาพเป็นที่ยอมรับระดับชาติและนานาชาติ โดยสถาบันบัณฑิตพัฒนศิลป์มีปณิธาน คือ บุคลากรทุกระดับมีความมุ่งมั่นและมีเป้าหมายเดียวกัน ในการพัฒนาองค์การเพื่อให้เกิดผลลัพธ์ที่มีคุณภาพและประสิทธิภาพต่อองค์กรและสังคม ค่านิยมหลักของสถาบันฯ คือ คุณลักษณะและบรรทัดฐาน ที่มีความเป็นลักษณะเฉพาะของแต่ละสถาบันอุดมศึกษาที่กำหนดไว้เพื่อให้บุคลากรยึดถือปฏิบัติร่วมกัน และส่งผลต่อพฤติกรรมในการปฏิบัติงานของบุคลากรภายในสถาบัน และความสำเร็จของสถาบันบัณฑิตพัฒนศิลป์ มีค่านิยมหลัก คือ การประสบความสำเร็จร่วมกัน อีกทั้งเป็นสถาบันที่ผลิตบุคลากรเฉพาะสาขาต่างๆ ให้การรับใช้สังคม คือ การเป็นช่างฝีมือประณีตทางนาฏศิลป์ดนตรีคีตศิลป์ช่างศิลป์ระดับผู้ปฏิบัติเป็นครูระดับชำนาญที่สามารถถ่ายทอดศิลปะสาขาต่างๆ ได้ และเป็นระดับผู้เชี่ยวชาญทางศิลปะ การเป็นศิลปินในศิลปะสาขาต่างๆ และมีฝีมือเชี่ยวชาญเป็นที่ยอมรับในระดับชาติ ผลลัพธ์ต่อสังคมในการผลิตผู้สำเร็จทางการศึกษา ได้แก่ การบำรุงรักษาและสืบทอดศิลปะวิทยาการทางนาฏศิลป์ ดุริยางคศิลป์ คีตศิลป์ และช่างศิลป์ ผลิตผู้สำเร็จการศึกษาที่มีความรู้ความสามารถเฉพาะด้านศิลปะวัฒนธรรม ที่เป็นเอกลักษณ์ของชาติไทยเพื่อนำไปพัฒนาให้เกิดประโยชน์ต่อวิถีชีวิตและสังคม สอดคล้องกับแนวคิดของ Black and Porter (2000) กล่าวถึง ลักษณะวัฒนธรรมองค์กร การเปลี่ยนแปลง ในปัจจุบันนี้ความก้าวหน้าของโลกเทคโนโลยีต่างๆ สิ่งแวดล้อมที่ได้เปลี่ยนแปลงไป องค์กรต่างๆ ต้องมีการพัฒนาความสามารถของตนเพื่อรองรับการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้น

4. อิทธิพลของปัจจัยนำเข้าแต่ละด้านที่มีต่อการส่งเสริมวัฒนธรรมองค์การของสถาบันบัณฑิตพัฒนศิลป์ พบว่า ความผูกพันต่อองค์การ มีความสัมพันธ์สูงสุดกับการส่งเสริมวัฒนธรรมองค์การของสถาบันบัณฑิตพัฒนศิลป์ กระทรวงวัฒนธรรม ที่สามารถพยากรณ์วัฒนธรรมองค์การของสถาบันบัณฑิตพัฒนศิลป์ ร้อยละ 79.20 โดยมีความคลาดเคลื่อนมาตรฐานในการพยากรณ์เท่ากับ .038 ทั้งนี้เป็นเพราะผู้บริหาร อาจารย์ และนักศึกษา ส่วนใหญ่ให้ความสำคัญเกี่ยวกับความผูกพันต่อองค์การ ลักษณะองค์การ นโยบายการบริหาร และภาวะผู้นำ จึงมีอิทธิพลต่อวัฒนธรรมองค์การของสถาบันบัณฑิตพัฒนศิลป์ระดับมาก โดยมีการบริหารงานแบบมีส่วนร่วม ยอมรับความคิดเห็นของเพื่อนร่วมงาน เน้นการทำงานเป็นทีม บุคลากรทุกคนให้เกียรติและยอมรับซึ่งกันและกัน พร้อมทั้งจะทำหน้าที่ของตนอย่างเต็มความสามารถ สอดคล้องกับแนวคิดของ วิโรจน์ สารรัตน์ (2545) French and Bell (1990) Robbins (2006) และ Kinichi and Kreitner (2003) ที่อธิบายไว้ว่า ระบบต้องอาศัยการติดต่อสัมพันธ์กับบุคคล องค์การหรือหน่วยงานอื่นๆ ในลักษณะเป็นการแลกเปลี่ยนผลประโยชน์ซึ่งกันและกัน และผลประโยชน์ที่เกิดขึ้นมีความสมดุล รวมทั้งสภาวะการณ์ที่เปลี่ยนแปลงไปซึ่งจะมีผลหรืออิทธิพลต่อการทำงานขององค์การเช่นกัน

5. อิทธิพลองค์ประกอบทางวัฒนธรรมองค์การของสถาบันบัณฑิตพัฒนศิลป์ กระทรวงวัฒนธรรม พบว่า โดยรวม มีความสัมพันธ์กันทางบวกอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 เมื่อพิจารณาค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์วัฒนธรรมองค์การที่เน้นความสัมพันธ์มีความสัมพันธ์สูงสุดกับประสิทธิผลของสถาบันบัณฑิตพัฒนศิลป์ วัฒนธรรมแบบมุ่งเน้นผลสัมฤทธิ์ วัฒนธรรมแบบปรับตัว และวัฒนธรรมแบบกระบวนการ เพื่อให้ผลของการบริหารจัดการขององค์การและหน่วยงานให้ผู้เรียนมีทักษะที่จำเป็นและสามารถทำการแสดงด้านนาฏศิลป์ ดนตรีและ/หรือคีตศิลป์ และสามารถ

แก้ไขปัญหาได้ตรงตามสถานการณ์ที่เกิดขึ้นได้อย่างรวดเร็วเป็นไปตามเป้าหมาย ขณะเดียวกันบุคลากรจำเป็นต้องปฏิบัติตามแบบผสมผสานระหว่างความเป็นสากลกับความมีวัฒนธรรมองค์การในระบบอาวุโส โดยมีการสร้างสถาบันให้เป็นที่ยอมรับของสังคมภายนอก และคงความเป็นต้นแบบของนาฏศิลป์ ดนตรี และศิลปกรรม สอดคล้องกับคำให้สัมภาษณ์ของผู้บริหารและอาจารย์ที่กล่าวว่า การที่องค์การจะประสบความสำเร็จได้นั้น องค์การจะต้องกำหนดนโยบายที่มุ่งผลสัมฤทธิ์ บุคลากรยินดีและเต็มใจทำหน้าที่ของตนให้มีผลงานเป็นที่ยอมรับจากสังคม พัฒนาและสร้างความรู้ให้กับนักศึกษา ซึ่งจุดเด่นของสถาบันบัณฑิตพัฒนศิลป์ โดยมีหลักสูตรวิชาชีพเฉพาะที่เป็นเอกลักษณ์ เช่น นาฏศิลป์ ดุริยางคศิลป์ คีตศิลป์

6. แนวทางการส่งเสริมวัฒนธรรมองค์การของสถาบันบัณฑิตพัฒนศิลป์ ที่มีความสัมพันธ์กับประสิทธิผลของวัฒนธรรมองค์การ ประกอบด้วย 1) ลักษณะของวัฒนธรรมองค์การ ได้แก่ ภาวะผู้นำ นโยบายการบริหาร ลักษณะองค์การ และความผูกพันต่อองค์การ 2) องค์ประกอบวัฒนธรรมของสถาบันบัณฑิตพัฒนศิลป์ ได้แก่ ด้านสถาบัน ด้านบุคลากร ด้านพฤติกรรม และคุณลักษณะวัฒนธรรม และ 3) ประสิทธิผลของสถาบันบัณฑิตพัฒนศิลป์ ได้แก่ บุคลากร ผู้เรียน และผู้สำเร็จการศึกษา บุคลากรด้านการเรียนการสอน ผลงานศิลปะ นาฏศิลป์ ดนตรี และคุณภาพหรือผลงานของสถาบันบัณฑิตพัฒนศิลป์ โดยแนวทางการส่งเสริมวัฒนธรรมองค์การของสถาบันบัณฑิตพัฒนศิลป์ กระทรวงวัฒนธรรม ดังกล่าวส่งผลให้สถาบันบัณฑิตพัฒนศิลป์ กระทรวงวัฒนธรรม ได้รับการยอมรับต่อสังคมโดยรวม ผู้สำเร็จการศึกษามีความรู้ที่ได้รับไปประกอบอาชีพได้อย่างมีประสิทธิภาพ โดยสถาบันบัณฑิตพัฒนศิลป์ทำหน้าที่ปลูกฝังเรื่องการให้ความเคารพผู้ใหญ่ หรือผู้มีอาวุโสมากกว่า จึงส่งผลให้รุ่นพี่รุ่นน้องให้ความช่วยเหลือกัน ทั้งเรื่องเรียนและเรื่องการประกอบ

อาชีพ ซึ่งสอดคล้องกับผลการศึกษาค้นคว้าของ McNay (1995) ศึกษาการพัฒนาในรูปแบบที่อธิบายถึงวัฒนธรรมองค์กรของสถาบันอุดมศึกษาในสองมิติ พบว่า รูปแบบของ McNay เป็นวัฒนธรรมที่ประกอบด้วย นโยบายขององค์กร การดำเนินงาน และการควบคุม

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1. สถาบันบัณฑิตพัฒนศิลป์ ควรส่งเสริมภาวะผู้นำที่จำเป็นในหน่วยงาน ได้แก่

1.1) ส่งเสริมบุคลากรให้เห็นความสำคัญกับการประยุกต์ใช้หลักการบริหารที่มุ่งผลสัมฤทธิ์ ซึ่งผู้บริหารจะเป็นผู้มอบหมายงานโดยพิจารณาจากความตั้งใจ ความรับผิดชอบ ศักยภาพและความถนัดของบุคลากรแต่ละคน

1.2) นำกลยุทธ์ในการบริหารจัดการมาใช้บริหารจัดการตามนโยบายขององค์กร เพื่อให้องค์กรมีประสิทธิภาพและเกิดประสิทธิผลอย่างแท้จริง โดยเฉพาะผู้บริหารควรอาศัยภาวะผู้นำที่มีวิสัยทัศน์ คุณธรรมจริยธรรม ในการส่งเสริมบุคลากรเพื่อร่วมกำหนดนโยบายการบริหารจัดการศึกษาจุดเด่น จุดด้อย สร้างความสัมพันธ์ที่ดีระหว่างผู้บริหาร บุคลากร และนักศึกษา ส่งเสริมการพัฒนาศักยภาพบุคคล และร่วมกันแก้ไขปัญหาอย่างมีประสิทธิภาพ เพื่อก่อให้เกิดประสิทธิผล อันจะนำไปสู่การพัฒนาองค์กรอย่างเป็นรูปธรรมเกิดความต่อเนื่อง

1.3) ส่งเสริมการมีส่วนร่วมในองค์กร เพื่อให้เกิดการทำงานเป็นทีม บุคลากรทุกคนมีส่วนร่วมในการวางแผนงาน และการดำเนินงาน มีการกำกับและติดตามประเมินผลการดำเนินงาน ปรับปรุงแก้ไขให้เป็นตามนโยบายเป็นไปตามเป้าหมายที่องค์กรกำหนด และสรุปผลการดำเนินงานที่เป็นรูปธรรม

2. ผู้บริหารควรกำหนดนโยบายการบริหารให้เกิดชัดเจน เพื่อให้เกิดการบริหารจัดการโดยยึดหลักธรรมาภิบาล ถือความอาวุโส รวมทั้งสร้างสถาบันบัณฑิตพัฒนศิลป์ให้เป็นที่รู้จักและเป็นที่ยอมรับของสังคมภายนอก ประกอบด้วย 1) ให้เกียรติซึ่งกันและกันระหว่างบุคคลต่อบุคคล หรือหน่วยงานต่อหน่วยงาน 2) ส่งเสริมทุกภาคส่วนใช้หลักการบริหารแบบมีส่วนร่วม เพื่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลง/พัฒนา 3) สร้างเสริมจุดเด่น และปรับปรุงแก้ไขจุดควรพัฒนา 4) สร้างผลิตภัณฑ์/นวัตกรรมใหม่ๆที่ทันสมัยอยู่เสมอ 5) สร้างสำนึกพร้อมรับการเปลี่ยนแปลงไปสู่เป้าหมายความสำเร็จขององค์กร 6) นางองค์กรสู่ความเป็นเลิศ ความเป็นต้นแบบของนาฏศิลป์ ดนตรี และศิลปกรรม และ 7) สร้างการแข่งขันพร้อมกับการพัฒนาร่วมกันระหว่างหน่วยงานในองค์กร

3. ส่งเสริมลักษณะองค์การให้บุคลากรมีความตระหนักในการปฏิบัติงานแบบผสมผสานระหว่างความเป็นสากล และถือระบอบอาวุโส

4. สถาบันฯ ควรสร้างความผูกพันต่อองค์กร โดยให้มีชื่อเสียงเป็นที่ยอมรับของสังคม บุคลากรและนักศึกษามีความภาคภูมิใจ โดยส่งเสริมความเชื่อและค่านิยมของบุคคลที่มีต่อองค์กร บุคคลต่อบุคคล และหน่วยงานต่อหน่วยงาน

5. บุคลากรในสถาบันควรตอบสนองความคาดหวังในการบริหารจัดการเพื่อนำไปสู่การบริหารที่มีจุดหมายเดียวกัน ได้แก่

5.1) ส่งเสริมศักยภาพบุคลากรให้มีประสิทธิภาพในการทำงานให้เป็นที่ยอมรับของสาธารณชน ในวงการศึกษาศิลปะ และการแสดง

5.2) ส่งเสริมนักศึกษาให้เป็นบุคคลที่มีความสามารถด้านศิลปะมีคุณภาพ มีคุณธรรม จริยธรรม กตัญญู สามารถแสดง เผยแพร่ พัฒนาอนุรักษ์ สืบทอดศิลปวัฒนธรรมของชาติได้อย่างดี และมีความรับผิดชอบต่อตนเองและสังคม

5.3) ส่งเสริมให้นักศึกษาเป็นบุคคลเป็นผู้ที่มีจิตใจที่เข้มแข็ง สามารถเผชิญ และแก้ปัญหา

เฉพาะหน้าได้อย่างมีวิจารย์ญาณ

2. ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัยต่อไป

2.1 ควรทำการศึกษาถึงบริบทของหน่วยงานในองค์การที่ช่วยสร้างแรงจูงใจในการปฏิบัติหน้าที่ ตามแนวทางการบริหารจัดการแนวใหม่ เพื่อให้หน่วยงาน/องค์การมีการปรับตัวตามโครงสร้างการบริหารให้บรรลุเป้าหมายมีความสอดคล้องกับวิสัยทัศน์และพันธกิจที่กำหนดไว้ของสถาบันบัณฑิตพัฒนศิลป์ ด้วยหลักบริหารการศึกษา

2.2 เพื่อให้เกิดความต่อเนื่องในการ

พัฒนารูปแบบวัฒนธรรมองค์การของสถาบันบัณฑิตพัฒนศิลป์ ให้เกิดประสิทธิผลของการส่งเสริมวัฒนธรรมองค์การ ควรมีการศึกษาบทบาทและทิศทางในการเชื่อมโยงหลักธรรมมาภิบาล ถึงความอาวุโส มีการบริหารจัดการแบบผสมผสานให้เข้ากับการบริหารเชิงวิสัยทัศน์ในแบบสากล

เอกสารอ้างอิง

- กรีซ สืบสนธิ์. (2538). *วัฒนธรรมและพฤติกรรมกรสื่อสารในองค์การ*. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ดาโรณี ชำนาญหมอ. (2551). *โครงการจัดตั้งคณะนาฏศิลป์ร่วมสมัย Creative Dance Studio*. รายงานการวิจัยโครงการทางวัฒนธรรม วิทยาลัยนวัตกรรม มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- รักเกียรติ หงส์ทอง. (2558). *ประสิทธิผลขององค์การกับตัวแบบภาวะผู้นำเชิงวิสัยทัศน์ของคณะผู้บริหารมหาวิทยาลัยราชภัฏตะวันตก*. (ดุษฎีนิพนธ์ปริญญารัฐประศาสนศาสตรดุษฎีบัณฑิต วิทยาลัยนวัตกรรมการจัดการ). นครปฐม : มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลรัตนโกสินทร์.
- วิโรจน์ สารรัตนะ. (2545). *โรงเรียนองค์การแห่งการเรี่ยนรู้อบรมแนวคิดเชิงทฤษฎีทางการบริหารการศึกษา*. กรุงเทพฯ : ทิพย์วิสุทธิ .
- Anderson, J. A. (2000). *Explanatory Roles of Mission and Culture: Organizational Effectiveness in Tennessee's Community Colleges*. Dissertation, ed. Higher and Adult Education Memphis Photocopied: 103.
- Black, S. and Porter, L. (2000). *Management: Meeting New Challenges*. New York, NY. : Prentice-Hall Publishers.
- Cameron, K. S. & Ettington, D. R. (1988). "The Conceptual Foundations of Organizational Culture." In *Higher Education: Handbook of Theory and Research*. (pp. 356 - 396). New York: Agathon.
- French, Wendell L. and Cecill, H. Bell. (1990). *Organizational Development: Behavirol Science Interventions for Organization Improvement*. 4th ed. Englewood Cliffs, New Jersey: Prentice Hall.
- Gordon, J. R. (1999). *Organizational Behavior: a Diagnostic Approach*. 6th ed. Saddle River. NJ : Prentice Hall International.
- Kinichi, A. and Kreitner, R. (2003). *Organizational Behavior*. 5th ed. Boston. Burt Ridge, IL: McGraw Hill Irwin.

- Kwantes, C. T. & Boglarsky, T. (2004). *Perceptions of Organizational Culture, Leadership Effectiveness and Personal Effectiveness Across Six Countries*. Ontario, Canada: University of Windsor.
- McNay, I. (1995). "Universities going international : choices, cautions and conditions," in P. Blok(ed.), *Policy and Policy Implementation in Internationalisation of Higher Education*, Amsterdam: EAIE.
- Moats, L.C. (1997). *A blueprint for Professional Development of Teachers of Early Reading Instruction*. California State Board of Education, Comprehensive Reading Leadership Program.
- Moorherad, G. & Griffin, R. W. (1995). *Organizational Behavior Managing People and Organization*. 4th ed. Boston : Houghton Mifflin.
- Patterson, S. A. (1999). *Organizational Culture and Performance in Academia*. [online]. http://aquila.usm.edu/theses_dissertations/2386 ค้นเมื่อ 14/7/2015.
- Quinn, R. E. & Cameron, Kim S. (1999). *Paradox and Transformation: Toward a Framework of Change in Organization and Management*. Cambridge, Mass: Ballinger.
- Serrat, O. (2009). *Social Network Analysis*. Washington, DC : Asian Development Bank.
- Shuibo, Zhang. (2003). *An Organizational Cultural Analysis of the Effectiveness of Chinese Construction Enterprises*. Hong Kong: University of Hong Kong.
- Stone, C. M. (2003). *A Study of the Relationship Between Principals Leadership Behaviors and the School Culture as Perceived by the Teachers*. Dissertation Abstracts International University of Mississippi.
- Yamane, Taro. (1973). *Statistics and Introductory Analysis*. New York: Harper & Row.

การประยุกต์ความรู้ทางอรรถศาสตร์ปริชานกับการสอนคำหลายความหมาย ในภาษาจีนสำหรับผู้เรียนชาวไทย

An Application of Cognitive Semantics to Chinese Polysemy Teaching for Thai Learners

บัณฑิตกัญจ ตังภากรณ์¹

Bunsikan Tangpakorn¹

บทคัดย่อ

บทความนี้เขียนขึ้นเพื่อนำความรู้ทางอรรถศาสตร์ปริชานตามแนวคิดทฤษฎีภาษาศาสตร์ปริชานมาประยุกต์ใช้กับการสอนคำศัพท์ภาษาจีน เพื่อให้ผู้สอนภาษาจีนมีหลักการในการอธิบายคำหลายความหมาย และผู้เรียนชาวไทยมีวิธีการวิเคราะห์ความหมายคำ เพื่อให้เกิดการจดจำ การเรียนรู้และการใช้คำศัพท์ภาษาจีนได้อย่างถูกต้อง จากผลการวิเคราะห์งานวิจัยที่เกี่ยวกับสภาพปัญหาการเรียนการสอนภาษาจีนพบว่า ผู้เรียนชาวไทยส่วนใหญ่ขาดหลักการในการเรียนรู้ การจดจำความหมายของคำในภาษาจีน จึงส่งผลให้เกิดข้อผิดพลาดในการสื่อสาร ดังนั้น บทความนี้จึงเริ่มกล่าวถึงสาระสำคัญของอรรถศาสตร์ปริชานเพื่อแสดงให้เห็นว่า ภาษาเป็นระบบสัญลักษณ์ที่สามารถสะท้อนกระบวนการคิด และการให้เหตุผลของผู้ใช้ภาษาในสังคมนั้น ๆ นอกจากนี้ยังกล่าวถึงความสัมพันธ์ระหว่างอรรถศาสตร์ปริชานกับการเรียนรู้ภาษาและการสุดท้ายจะกล่าวถึงการประยุกต์ความรู้ทางอรรถศาสตร์ปริชานและการสอนคำหลายความหมายในภาษาจีน เพื่อใช้เป็นแนวทางพัฒนาการสอน และการเพิ่มประสิทธิภาพในการเรียนรู้ภาษาจีนเป็นภาษาที่สองให้แก่ผู้เรียนชาวไทย

คำสำคัญ : อรรถศาสตร์ปริชาน, การสอนคำศัพท์ภาษาจีน, คำหลายความหมาย

Abstract

This paper aims to bring awareness of Cognitive Semantics in the Cognitive Linguistics theory and applies Cognitive Semantics to Chinese vocabulary teaching. The teacher can provide the principles of enhancing word meaning of vocabulary, and the lexical vocabulary approach is a method for learners to achieve recognition, learning methodology, and the correct use of Chinese vocabulary. The analysis of researches on the problems of Chinese teaching revealed that most Thai EFL students lack the principle of vocabulary learning and memorize Chinese word meaning

¹ คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏลำปาง จ.ลำปาง โทรศัพท์ 054-316154

¹ Faculty of Humanities and Social Sciences, Lampang Rajabhat University, Lampang, Tel. 054-316154

which causes language errors used in communication. This paper also discusses the essence of Cognitive Semantics to show that language is a symbol system which reflects the thinking processes and reasoning of users in each society. Furthermore, it demonstrates the relationship between Cognitive Semantics and Second Language learning, and lastly it demonstrates the application of Cognitive Semantics to Chinese polysemy teaching as the guideline of Chinese teaching to develop and optimize Thai students learning performance.

Keywords : Cognitive Semantics, Chinese vocabulary teaching, polysemy

บทนำ

ในการสอนภาษาต่างประเทศนั้น ผู้เรียนมักถามผู้สอนเสมอว่า “อาจารย์มีหลักการใดที่จะเรียนรู้เข้าใจและใช้คำศัพท์ให้ถูกต้อง” ในการสอนภาษาจีนก็เช่นกัน จากคำถามนี้สามารถสะท้อนให้เห็นว่าปัญหาในการเรียนและการสอนภาษาจีนนั้น ผู้สอนยังขาดหลักการในการอธิบายความหมายของคำศัพท์ จึงทำให้ผู้เรียนขาดแนวทางหรือเทคนิคการเรียนรู้คำศัพท์ด้วยตนเอง อีกทั้งยังส่งผลกระทบต่อ การสื่อสารภาษาจีนในชีวิตประจำวัน ตามแนวคิดของนักภาษาศาสตร์ปริชานได้อธิบายว่า การใช้คำหรือภาษาในชีวิตประจำวันของผู้ใช้ภาษานั้น เป็นผลมาจากกระบวนการคิด ซึ่งได้รับอิทธิพลจากอารมณ์ ความรู้สึก ภาพในใจ ความรู้และประสบการณ์ เป็นต้น ฉะนั้นความรู้ทางภาษาศาสตร์ปริชานย่อมมีส่วนสัมพันธ์กับการเรียนรู้ภาษา โดยสามารถประยุกต์กับการสอนภาษาให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น สอดคล้องกับงานเขียนของ Zhuang Xiaobao (Zhuang Xiaobao, 2013: 71-73) ที่ได้กล่าวว่า ความรู้ทางภาษาศาสตร์ปริชานสามารถยกระดับความรู้ ความเข้าใจทางภาษาของผู้สอนภาษาจีนเป็นภาษาที่สองได้ อีกทั้งการประยุกต์ความรู้ทางภาษาศาสตร์ปริชานกับการสอนภาษาจีนนั้นสามารถพัฒนาผู้เรียนให้เกิดแนวทางในการเรียนรู้ภาษาจีนให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้นและลดปัญหาหรือข้อผิดพลาดของการเรียนที่ได้รับอิทธิพลจากภาษาแม่ของผู้เรียน

จากการศึกษางานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับเรื่องสภาพปัญหาและแนวทางการพัฒนาการจัดการเรียนการสอนภาษาจีนในประเทศไทยที่ผ่านมา ยังไม่พบว่ามิงงานเขียนหรืองานวิจัยใดที่แสดงให้เห็นถึงหลักการ หรือวิธีการที่เพิ่มประสิทธิภาพการเรียนรู้คำศัพท์ภาษาจีนไว้อย่างชัดเจน เพียงแต่กล่าวถึงสภาพโดยรวมของปัญหาหรือข้อเสนอแนะในภาพรวมต่อการเรียนการสอนภาษาจีนเท่านั้น ผู้เขียนจึงมองว่าการนำความรู้ทางภาษาศาสตร์ปริชานประยุกต์กับการสอนคำศัพท์ในภาษาจีน มีความสำคัญต่อการเพิ่มประสิทธิภาพทางการเรียนรู้และการสื่อสาร อีกทั้งช่วยลดข้อผิดพลาดในการเรียนภาษาจีนของผู้เรียนชาวไทยได้เป็นอย่างมาก

แนวคิดทฤษฎีอรรถศาสตร์ปริชาน

ก่อนกล่าวถึงสาระสำคัญของแนวคิดทฤษฎีอรรถศาสตร์ปริชานนั้น ผู้เขียนขอเริ่มบทวนนิยามของคำว่า “ปริชาน” ตามมุมมองของนักวิชาการในศาสตร์ต่างๆ เช่น ด้านภาษาศาสตร์ อมรา ประสิทธิ์รัฐสินธุ์ (2529) ได้ให้ความหมายของ “ปริชาน (cognitive)” ว่าเป็นระบบความรู้ ความคิดเชิงมโนทัศน์ ส่วนศาสตร์ทางปรัชญานั้น ชลธิศ ธีระจิตติ (2550, อ้างในทัศนีย์ เมฆถาวรวัฒนา, 2553) มองว่า “ปริชาน” คือความรู้หรือความนึกคิด ซึ่งสอดคล้องกับศาสตร์ทางจิตวิทยา โดยกล่าวว่า “ปริชาน” คือกระบวนการเรียนรู้สิ่งต่าง ๆ ของมนุษย์ที่ผ่านกระบวนการทางจิตใจเป็นสำคัญ ซึ่งประกอบด้วย

การสังเกต การรับรู้ การจดจำ ทักษะคติ เป็นต้น (Jiang Xin, 2007: 02)

จากคำนิยามของคำว่า “ปริชาน (cognitive)” ข้างต้น จะเห็นได้ว่านักวิชาการให้ความหมายในทำนองเดียวกันโดยกล่าวคือ “ปริชาน” คือ การคิดที่เป็นระบบอย่างมีกระบวนการ มีเหตุและผล รวมถึงการเรียนรู้สิ่งต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นจากภาพสะท้อนของความนึกคิดหรือโครงสร้างทางมโนทัศน์ของผู้ใช้ภาษานั้น

อย่างไรก็ตาม แนวคิดทฤษฎีภาษาศาสตร์ปริชาน (cognitive linguistics) ถือเป็นทฤษฎีทางภาษาศาสตร์แนวใหม่ที่เริ่มได้รับความสนใจเป็นอย่างมากในช่วงต้นทศวรรษที่ 1990 ที่ยุโรปและอเมริกา ซึ่งยังคงได้รับความสนใจมาโดยตลอดจนถึงปัจจุบัน งานด้านภาษาศาสตร์ปริชานสามารถแบ่งได้เป็นสองกลุ่มใหญ่ ๆ คือ กลุ่มที่สนใจเรื่องทางอรรถศาสตร์หรือที่เรียกว่า อรรถศาสตร์ปริชาน (cognitive semantics) ซึ่งสนใจศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างประสบการณ์ โครงสร้างมโนทัศน์ โครงสร้าง ความหมายที่ซ่อนอยู่ในภาษา จึงมองความหมายทางภาษาเป็นเสมือนภาพที่สามารถสะท้อนระบบความนึกคิดหรือระบบปริชาน เพื่อเข้าใจแบบจำลองทางจิตของผู้ใช้ภาษา อีกกลุ่มหนึ่งนั้น คือ กลุ่มที่สนใจเรื่องไวยากรณ์กับปริชาน (cognitive grammar) โดยสนใจแบบจำลองของภาษาหรือไวยากรณ์มากกว่า ซึ่งอาศัยความรู้ทางอรรถศาสตร์ปริชานเป็นหลัก ฉะนั้นไวยากรณ์กลุ่มนี้จึงเน้นความหมายเป็นหลัก และมีแนวคิดหลักอยู่สองประการ คือ ไวยากรณ์เป็นเรื่องของสัญลักษณ์ (symbolic-based) และเป็นเรื่องของ การใช้ (usage-based) (วิโรจน์ อรุณมานะกุล, 2558: 275-276) นอกจากนั้นแนวทางภาษาศาสตร์ปริชานมีสมมุติฐานหลักเกี่ยวกับภาษาอยู่ 3 ประการ ที่มีความแตกต่างจากทฤษฎีภาษาศาสตร์แนวเดิม ดังนี้คือ

1. ภาษาไม่ใช่องค์ประกอบที่แยกเป็นเอกเทศจากระบบปริชานอื่น ๆ (not autonomous)
2. ไวยากรณ์เป็นผลจากการสรรสร้างมโนทัศน์ (grammar is conceptualization)

3. ความรู้ทางภาษาได้มาจากการใช้ (emerge from language use)

สาระสำคัญของทฤษฎีอรรถศาสตร์ ปริชาน คือ ทฤษฎีที่ศึกษาความหมาย (semantics) โดยสัมพันธ์และเกี่ยวข้องกับระบบความคิดของมนุษย์ ซึ่งมีแนวคิดที่ว่า ภาษานั้นไม่ได้มีความสัมพันธ์กับวัตถุหรือความเป็นจริงในโลก (real world) โดยตรง แต่การรับรู้ของมนุษย์และการเข้าใจโลกเป็นพื้นฐานตามโครงสร้างทางภาษาของมนุษย์ อีกทั้งนักภาษาศาสตร์ปริชานหลายท่านเชื่อว่า ความสามารถทางภาษาเป็นลักษณะเฉพาะที่แยกจากระบบปริชานอื่น ๆ แต่มองว่าเป็นการพัฒนาความสามารถที่เกิดจากการผ่านกลไกทางปริชานที่มนุษย์มีอยู่เดิม (Wallace Chafe, Charles Fillmore, George Lakoff, Ronald Langacker, Eleanor Rosch, Leon and Talmy, William Croft, อังโนวิโรจน์ อรุณมานะกุล, 2558: 10-11)

Lakoff (1987) ได้กล่าวว่า ภาษาสามารถสะท้อนการรับรู้และการมองโลกของมนุษย์ การเรียนรู้และการเข้าใจภาษานั้นสัมพันธ์กับประสบการณ์ต่าง ๆ ของมนุษย์ ประสบการณ์ดังกล่าว ได้แก่ ประสบการณ์การรับรู้ทางร่างกาย (bodily experience) ทางประสาทสัมผัสต่าง ๆ (sensory-motors) ทางอารมณ์ความรู้สึก (emotional) และทางสังคม (social) เป็นต้น ซึ่งสัมพันธ์กับแนวคิดของ Sweetser (1990) ที่กล่าวว่า ภาษาเกี่ยวข้องกับระบบความคิดของมนุษย์ที่เป็นผลมาจากประสบการณ์ในชีวิตประจำวัน และสามารถนำหลักการนี้มาเป็นพื้นฐานในการวิเคราะห์ความหมายของคำ ฉะนั้น ในทุก ๆ ภาษาการศึกษาความหมายของคำ จึงไม่สามารถแยกความหมายออกจากประสบการณ์ได้ หรืออาจกล่าวได้ว่า การเรียนรู้ภาษาจำเป็นต้องนำเอาประสบการณ์เดิมที่ผู้เรียนมีอยู่เข้ามาศึกษาด้วย

จากแนวคิดดังกล่าวข้างต้น สอดคล้องกับกลยุทธ์การเรียนรู้ภาษาโดยตรงของ Oxford (1995) ที่กล่าวว่า กลยุทธ์ปริชาน (cognitive strategies) เป็นกลยุทธ์การเรียนรู้ที่เชื่อมโยง

ความรู้ที่มีอยู่เดิมของผู้เรียนกับความรู้ใหม่เพื่อให้เกิดการเข้าใจในสิ่งที่เรียนมากขึ้น ฉะนั้นจึงสรุปได้ว่า ความรู้ทางอรรถศาสตร์ปริชานมีความเกี่ยวข้องกับระบบความคิดและสัมพันธ์กับการเรียนรู้ความหมายทางภาษาของมนุษย์

การศึกษาความหมายตามแนวทฤษฎีอรรถศาสตร์ปริชานนี้ ต้องพิจารณาถึงองค์ประกอบพื้นฐานที่สำคัญ 2 ประการ ได้แก่

1. ความคิดขั้นพื้นฐานของมนุษย์ (basic-level) เป็นความคิดที่เป็นผลมาจากการเรียนรู้ขั้นพื้นฐานของมนุษย์ เช่น การที่มนุษย์มองเห็นหรือได้ยินคำเรียกของวัตถุหนึ่ง มนุษย์จะใช้ความคิดที่มีอยู่เดิมมาใช้เรียกวัตถุที่เห็น โดยยึดตามคุณสมบัติหรือลักษณะร่วมที่เป็นสากล เช่น "ได้ยินคำว่า "เหล็ก" ภาพในความคิดจะเป็น เหล็กที่มีสีเงินและสามารถหล่อแล้วขึ้นรูปใหม่ได้" ซึ่งความคิดในระดับนี้ถือเป็นความคิดที่มนุษย์สามารถแยกความต่างของสิ่งต่าง ๆ ได้อย่างชัดเจน เช่น เหล็กกับทองแดง เหล็กกับอะลูมิเนียม หรือเหล็กกับสังกะสี เป็นต้น

2. ความคิดที่สะท้อนออกมาเป็นภาพ (image-schema) เป็นรูปแบบของความคิดซึ่งเป็นผลมาจากประสบการณ์ของมนุษย์ เช่น การมองว่า แก้วคือภาชนะ และขณะเดียวกันเด็กเล็กก็เปรียบเสมือนสิ่งที่ถูกบรรจุหรือวางลงไปอยู่ในภาชนะนั้น ความคิดเช่นนี้เห็นได้จากรูปภาษาที่นำมาใช้ เช่น ในภาษาจีน “她把小孩放在椅子上。 [Tā bǎ xiǎo hái fàng zài yǐzi shàng] (หล่อนนำเด็กน้อยวาง/ใส่ลงบนเก้าอี้) ” การใช้คำว่า放[fàng] กับคน แสดงให้เห็นโครงสร้างทางความคิดที่ซ่อนอยู่ในการใช้ภาษาจีนว่า แก้วเป็นภาชนะที่สามารถนำเด็กน้อยบรรจุลงไปได้ ส่วนภาษาไทยก็มีโครงสร้างทางความคิดในทำนองเดียวกัน ตัวอย่างเช่น เขาลงไปในสระ เขาขึ้นมาจากสระ ซึ่งการใช้คำว่า ลงและขึ้น ในความหมายนี้แสดงให้เห็นถึงโครงสร้างทางความคิดของผู้ใช้ภาษาไทยว่า คนเราเปรียบเสมือนเป็นสิ่งที่สามารถบรรจุลงอยู่ในภาชนะอื่น ๆ ได้เช่นกัน จากองค์ประกอบพื้นฐานดังกล่าวข้างต้น จะเห็นได้

ว่าการศึกษาความหมายตามแนวคิดทฤษฎีอรรถศาสตร์ปริชานนั้น มุ่งวิเคราะห์ความหมายจากมโนทัศน์ที่อยู่ภายในจิตใจของผู้ใช้ภาษา หรือกล่าวได้ว่าเป็นการศึกษาความหมายที่เกี่ยวข้องกับระบบความนึกคิดของมนุษย์ ซึ่งมีความต่างจากการศึกษาความหมายตามทฤษฎีอรรถศาสตร์แนวเดิม

ความสัมพันธ์ระหว่างอรรถศาสตร์ ปริชานกับการเรียนรู้ภาษา

เมื่อกล่าวถึงการเรียนรู้ภาษา (language acquisition) ที่สัมพันธ์กับการสอนภาษา งานวิจัยที่เกี่ยวข้องส่วนใหญ่จึงมีลักษณะเป็นการศึกษาการเรียนรู้ภาษาที่สอง (second language acquisition) เนื่องจากปัจจุบันเป็นยุคสมัยของการติดต่อสื่อสารแบบไร้พรมแดน จึงทำให้ประชากรในทุก ๆ ประเทศทั่วโลกล้วนต้องการหรือมีความจำเป็นที่จะเรียนรู้ภาษาที่สองหรือภาษาต่างประเทศเพื่อการศึกษา เพื่อโอกาสในการมีงานทำ เพื่อธุรกิจหรือการสื่อสารระหว่างประเทศ งานวิจัยด้านการเรียนรู้ภาษาที่สองจึงมุ่งอธิบาย (illustrate) กระบวนการเรียนรู้ภาษาที่สอง กล่าวคือ ศึกษาว่า ผู้เรียนภาษาที่สองเรียนภาษาที่สองอย่างไร โดยอาจเน้นการเรียนรู้ภาษาที่สองในด้านต่าง ๆ เช่น การออกเสียง การพูด การเขียน การเรียนรู้คำศัพท์ หรือโครงสร้างประโยค ตลอดทั้งศึกษาพัฒนาการด้านการสื่อสารในภาษาที่สองของผู้เรียน ดังนั้น ผู้เขียนจึงสนใจที่จะอธิบายและให้เหตุผลเกี่ยวกับการเรียนรู้ภาษาที่สองของผู้เรียน เพื่อให้เข้าใจปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการเรียนรู้ภาษา เช่น กระบวนการคิดเชิงมโนทัศน์ที่สัมพันธ์กับประสบการณ์ในชีวิตประจำวันและส่งผลต่อภาษาและวัฒนธรรมของผู้ใช้ภาษาที่ผู้เรียนได้เรียนนั้น เป็นต้น

อย่างไรก็ตาม ในการศึกษาเพื่อให้ผู้เรียนภาษาที่สองได้เข้าใจภาษาที่สะท้อนให้เห็นถึงกระบวนการคิดของผู้ใช้ภาษานั้น นักภาษาศาสตร์

ปริชานจึงเริ่มสนใจที่ศึกษาเกี่ยวกับพัฒนาการในการเรียนรู้ภาษาของเด็ก เพราะเชื่อว่าเด็กสามารถเรียนรู้ภาษาของตนได้จากความสามารถในการเรียนรู้ภาษาที่ติดตัวมาแต่กำเนิด และสามารถสร้างเกณฑ์ต่าง ๆ ที่เกี่ยวกับภาษา จากการรับรู้และการเข้าใจภาษาที่ได้ยินจากคนรอบข้าง โดยผลจากการศึกษาสามารถนำมาวิเคราะห์เปรียบเทียบกับความสามารถในการเรียนรู้ภาษาที่สอง เพื่อแสดงให้เห็นว่าการเรียนรู้ภาษาที่สองให้เกิดประสิทธิภาพนั้น ยังคงความสัมพันธ์กับระบบความนึกคิดของผู้เรียนที่มีต่อสิ่งรอบตัว ด้วยเหตุนี้จึงเกิดแนวคิดทางทฤษฎีต่าง ๆ ของอรรถศาสตร์ปริชาน เพื่อใช้เป็นหลักเกณฑ์หรือแนวทางในการอธิบายความหมายของรูปคำและความสัมพันธ์ระหว่างความหมายในคำ ๆ เดียว โดยนำหลักการดังกล่าวไปประยุกต์ใช้กับการเรียนและการสอนภาษาที่สองให้เกิดผลสัมฤทธิ์ในการเรียนรู้อย่างยิ่งขึ้น

Lakoff and Johnson (1987, อ้างใน Wen Qiufang, 2013: 55) กล่าวถึงแนวคิดที่สำคัญทางทฤษฎีอรรถศาสตร์ปริชานที่อธิบายความหมายของรูปคำและความสัมพันธ์ระหว่างความหมายของคำในการเรียนรู้ภาษาที่สอง สามารถสรุปได้ดังนี้

1. แนวคิดทฤษฎีต้นแบบ (prototype theory)

แนวคิดนี้ Rosch (1978) ได้อธิบายว่า ความหมายของรูปคำนั้นเกิดจากการจัดหมวดหมู่หรือประเภทของแต่ละความหมายในคำ ๆ นั้น โดยในการจัดประเภทนี้ ความหมายของกลุ่มสมาชิกทุกประเภทจะมีคุณสมบัติร่วมหรือลักษณะร่วมที่คล้ายคลึงกัน แต่มีส่วนหนึ่งที่เป็นความหมายในกลุ่มสมาชิกต้นแบบ โดยที่ความหมายของคำในสมาชิกกลุ่มนี้จะเป็นพื้นฐานหรือใจความหลักของความหมายในคำ ๆ นั้น หรือที่เรียกว่า “ความหมายหลัก” ซึ่งมีบทบาทที่สำคัญ เพราะมนุษย์จะใช้กลไกทางมโนทัศน์เข้าใจความหมายหลักเป็นพื้นฐานก่อนจะนำไปสู่การเข้าใจความหมายที่หลากหลายของคำ ๆ นั้น ซึ่งสอดคล้องกับ Taylor (1989) ที่

กล่าวว่า ความหมายของคำในกลุ่มสมาชิกต้นแบบจะมีลักษณะที่คนส่วนใหญ่ยอมรับและนึกถึงได้ง่าย เด็กจะเรียนรู้และเข้าใจความหมายของคำในระดับนี้เป็นสิ่งแรกก่อน ทั้งยังเป็นพื้นฐานของความหมายที่หลากหลายในรูปคำนั้นอีกด้วย กล่าวคือ ความหมายหลักเป็นพื้นฐานของความหมายคำในระดับที่สูงขึ้น ฉะนั้นการเรียนรู้ความหมายหลักหรือความหมายในระดับพื้นฐานก่อน ถือเป็นสิ่งสำคัญของการเรียนรู้และเข้าใจความหมายของคำ

นอกจากนั้น Dirven and Verspoor (2004) กล่าวว่า การกำหนดความหมายหลักของรูปคำนั้นมีวิธีการที่สำคัญ 3 ประเภท ดังต่อไปนี้

1. วิธีการเชิงประจักษ์ (empirical) คือ การได้มาซึ่งความหมายจากการนึกคิดของผู้ใช้ภาษาเป็นลำดับแรก
2. วิธีการเชิงปริมาณ (quantitative) คือ ความหมายที่ได้จากจำนวนความถี่ในการใช้คำนั้น
3. วิธีการการขยายขอบเขต (expanded) คือ การขยายขอบเขตของความหมายหลักไปสู่ความหมายอื่น ๆ ในคำเดียวกัน

จากข้อมูลข้างต้นจะเห็นได้ว่า แนวคิดนี้อธิบายว่าการเรียนรู้ภาษาซึ่งรวมถึงการเรียนรู้คำหลายความหมายในภาษานั้น ๆ โดยการเรียนรู้เกิดจากการที่ผู้เรียนสร้างหรือเชื่อมโยงความนึกคิดที่ได้จากความรู้เดิมที่มีอยู่หรือสิ่งที่คุ้นชินมาเป็นพื้นฐานต่อยอดในการเข้าใจความรู้ใหม่หรือสิ่งที่ยังไม่คุ้นเคย ฉะนั้น ในกระบวนการเรียนรู้ภาษาจึงต้องอาศัยความรู้ประเภทพื้นฐาน (basic category) และโครงสร้างทางมโนทัศน์ (conceptual structure) ตลอดทั้งมีการเทียบโยง (equated) โดยเฉพาะการเทียบโยงโครงสร้างทางความหมายหลักเข้ากับโครงสร้างทางมโนทัศน์ภายในจิต เพื่อช่วยในการเรียนรู้และเข้าใจการใช้ภาษาของคนในสังคม

อย่างไรก็ตาม การอธิบายหลักการเรียนรู้ภาษาด้วยแนวคิดนี้ได้มีนักภาษาศาสตร์ปริชานจำนวนไม่น้อยที่แสดงความคิดเห็นว่า แนวคิดนี้เป็นเพียงจุดเริ่มต้นหรือระดับขั้นพื้นฐานของการเรียนรู้

ความหมายของคำเท่านั้น แต่หากต้องการเข้าใจความสัมพันธ์ระหว่างความหมายหลักกับความหมายในระดับที่สูงขึ้นของคำ ๆ นั้น ผู้เรียนจำเป็นต้องอาศัยกลยุทธ์ทางปริชานในการเปรียบเทียบเชิงอุปลักษณ์ (metaphor) มาช่วยอธิบายความสัมพันธ์ระหว่างความหมายของคำ ด้วยเหตุนี้ Lakoff and Johnson (1980) จึงสนับสนุนแนวคิดทฤษฎีอุปลักษณ์ ดังรายละเอียดในหัวข้อต่อไปนี้

2. แนวคิดทฤษฎีอุปลักษณ์ (metaphors theory)

โดยทฤษฎีนี้มีแนวคิดพื้นฐานว่า ภาษาเป็นภาพสะท้อนของความคิด (cognition) และการประมวลผลความคิดของมนุษย์ (conceptual process) อย่างชัดเจน ทั้งนี้ เนื่องจากทฤษฎีทางภาษาศาสตร์ปริชานมีความเชื่อว่า การที่ภาษาสามารถสะท้อนระบบความคิดของผู้ใช้ภาษาได้นั้น เป็นผลเนื่องมาจากการใช้อุปลักษณ์เป็นกลไกหรือตัวแทนในการอธิบายเรื่องระบบความคิดหรือมโนทัศน์ของผู้ใช้ภาษาในลักษณะเชิงเปรียบเทียบได้เป็นอย่างดี

ในการศึกษาอุปลักษณ์ตามแนวทางของภาษาศาสตร์ปริชานนั้น นักภาษาศาสตร์ ปริชานที่ริเริ่มสนับสนุนแนวคิดนี้ คือ Lakoff and Johnson (1980, อ้างในชัชวดี ศรีลัมภ์, 2548) ได้กล่าวว่า การใช้ภาษาในชีวิตประจำวันของเรานั้นอยู่ในรูปแบบของการเปรียบเทียบเป็นอุปลักษณ์ ซึ่งอุปลักษณ์จะไม่ใช่เป็นเพียงเรื่องของการใช้คำเท่านั้น แต่ยังเป็นเรื่องที่เกี่ยวข้องกับความคิด สังคม อารมณ์ ความรู้สึก ฯลฯ ซึ่งไม่ได้เป็นเรื่องของจินตนาการ แต่เป็นเรื่องที่อธิบายได้อย่างเป็นระบบ มีเหตุและผล นอกจากนี้ Ullmann (1962, อ้างใน Zhou Xiaoyue, 2011) กล่าวว่า “อุป-ลักษณ์” เป็นมูลเหตุที่สำคัญในการกำหนดความหมายคำ เป็นหลักการที่นำมาอธิบายลักษณะของคำพ้องและคำหลายความหมาย ทั้งยังเป็นระบบหรือกลไกที่ใช้แสดงผลทางอารมณ์และความคิดของผู้ใช้ภาษาอีกด้วย ส่วน Sweetser (1990) ได้ให้ความหมาย

ในทำนองเดียวกันโดยกล่าวว่า “อุปลักษณ์” เป็นสิ่งที่กำกับวงความหมายปลายทางหรือวงความหมายขยายของรูปคำ โดยผู้ใช้ภาษาส่วนใหญ่จะเทียบโยงวงความหมายต้นแบบไปสู่วงความหมายขยาย โดยใช้อุปลักษณ์เป็นกลไกพื้นฐานในการศึกษาความหมาย ฉะนั้น นักวิชาการที่สนใจแนวคิดนี้จึงศึกษาว่าอุปลักษณ์สามารถเป็นกลไกหรือมูลเหตุที่ทำให้เกิดวงความหมายใหม่ของรูปคำได้อย่างไร ภายใต้แนวคิดอุปลักษณ์นี้ นักวิชาการบางคนสนใจหลักการที่สามารถอธิบายการเรียนการสอนรูปคำที่มีหลายความหมายด้วยการวิเคราะห์การใช้ภาษาในรูปแบบของการเปรียบเทียบ โดยศึกษาว่าผู้เรียนสามารถเข้าใจความหมายและเรียนรู้การใช้ภาษาในชีวิตประจำวันของผู้ใช้ภาษาในสังคมอย่างเป็นระบบได้อย่างไร

อย่างไรก็ตาม แม้แนวคิดอุปลักษณ์สามารถอธิบายเรื่องการใช้ภาษาในชีวิตประจำวันและการเรียนรู้ภาษาที่สองได้อย่างสมเหตุสมผลกว่าแนวคิดทฤษฎีต้นแบบ แต่การอธิบายระบบความคิดของการใช้ภาษาในชีวิตประจำวันของผู้ใช้ภาษาด้วยรูปแบบการเปรียบเทียบเป็นอุปลักษณ์นั้นย่อมไม่เพียงพอ เนื่องจากมนุษย์เรียนรู้การใช้ภาษาที่สองได้โดยหลากหลายวิธี ทั้งจากประสบการณ์และโอกาสของการใช้ภาษาในการสื่อสาร ตลอดทั้งจากการเรียนการสอนภาษาด้วย ด้วยเหตุนี้ Lakoff and Johnson (1980) จึงได้พัฒนาและสนับสนุนแนวคิดทฤษฎีภาพร่าง (image schema) เพื่อนำมาอธิบายความหมายที่หลากหลายของรูปคำ ดังรายละเอียดในหัวข้อต่อไปนี้

3. แนวคิดทฤษฎีภาพร่าง (image schema theory)

แนวคิดนี้ Lakoff and Johnson (1987, อ้างใน Hu Xucheng, 2013) ได้นิยามว่า “ภาพร่าง (image schema)” เป็นโครงสร้างพื้นฐานของกระบวนการปริชาน (cognitive process) ที่สร้างจากประสบการณ์ การรับรู้จากภาพและการเคลื่อนไหวทางร่างกายของมนุษย์ ด้วยเหตุนี้ La-

koff (1987) จึงได้สร้างแบบจำลองความคิด (idealized cognitive models) หรือ ICMs ที่นำมาศึกษาวิเคราะห์ระบบความคิดของมนุษย์ในการใช้ภาษาที่เกิดจากการนำเอาประสบการณ์ที่มีอยู่หรือสิ่งที่คุ้นเคยมาเชื่อมโยงกับประสบการณ์ใหม่หรือสิ่งที่ยังไม่คุ้นเคย โดยเชื่อว่าภาพร่างเป็นพื้นฐานในการเข้าใจกระบวนการคิดเชิงโมโนทัศน์ที่เป็นตัวกำกับการเรียนรู้และการใช้ภาษาของคนในสังคม

นอกจากนั้น Lakoff (1987) พร้อมด้วยนักภาษาศาสตร์ปริชานจำนวนหนึ่ง เช่น Brugman (1981), Taylor (2003) เป็นต้น ได้สนใจนำแนวคิดนี้ มาศึกษาและอธิบายรูปคำที่มีหลายความหมาย ซึ่งผลการศึกษาแสดงให้เห็นว่า “ภาพร่าง” เป็นตัวกำกับการประสบการณ์การเรียนรู้ด้านนามธรรมได้เป็นอย่างดี โดยมนุษย์สามารถสังสมประสบการณ์ได้อย่างไร้ขีดจำกัด แต่การบันทึกภาพร่างภายในโมโนทัศน์ค่อนข้างจำกัด ฉะนั้น ทฤษฎีภาพร่างนี้สามารถสร้างความเข้าใจและกำกับการขอบเขตของประสบการณ์ในการเรียนรู้ที่ผ่านมาของมนุษย์ได้ (Li Fuyin, 2004: 197) อีกทั้งยังมีนักวิชาการบาง คน เช่น Tyler and Evans (2004, อ้างใน Hu Xucheng, 2013) สนใจนำแนวคิดนี้มาเป็นหลักการในการวิเคราะห์ด้านความหมายของรูปคำ รูปประโยค และบทความสำหรับการเรียนการสอนภาษาต่างประเทศ โดยเสนอว่าผู้สอนควรหลีกเลี่ยงวิธีการสอนแบบการอธิบายให้ความหมายคำต่อคำ ประโยคต่อประโยคกับผู้เรียน แต่ผู้สอนควรเริ่มจากการอธิบายให้ผู้เรียนเข้าใจภาพร่างพื้นฐานของความหมายรูปคำแต่ละคำนั้นก่อน เพื่อให้ผู้เรียนเข้าใจรากศัพท์หรือความหมายหลักและเป็นพื้นฐานของการเข้าใจความหมายในระดับที่สูงขึ้นของคำนั้นได้อย่างถูกต้อง

จากที่กล่าวมาข้างต้นเกี่ยวกับความสัมพันธ์ระหว่างอรรถศาสตร์ปริชานกับการเรียนรู้ภาษา ซึ่งพบว่า กระบวนการเรียนรู้ภาษาทำให้ผู้เรียนเกิดการเข้าใจความหมายของรูปคำหรือรูปประโยคได้นั้น เป็นผลมาจากความสัมพันธ์ระหว่างโครงสร้างทาง

โมโนทัศน์ที่ผู้เรียนสร้างภาพให้เกิดความเข้าใจโดยนำเอาประสบการณ์การรับรู้ที่ผ่านมาเป็นพื้นฐานในการเรียนรู้ภาษา ฉะนั้น การนำความรู้ทางอรรถศาสตร์ปริชานประยุกต์เข้ากับการสอนคำศัพท์ในภาษาจีน น่าจะมีความสำคัญต่อการเพิ่มประสิทธิภาพทางการเรียนรู้และช่วยลดข้อผิดพลาดในการใช้ภาษาจีนของผู้เรียนชาวไทยได้เป็นอย่างดี ซึ่งจะได้กล่าวในรายละเอียดในหัวข้อต่อไป

การประยุกต์ความรู้ทางอรรถศาสตร์ปริชานและการสอนคำศัพท์ในภาษาจีน

รูปประโยคในภาษาจีนส่วนหนึ่งประกอบไปด้วยคำศัพท์ ถ้าในประโยคนั้นมีคำศัพท์ 1 คำที่ไม่รู้ความหมาย ผู้เรียนสามารถใช้คำศัพท์รอบข้างช่วยในการคาดเดาความหมายได้ แต่หากผู้เรียนมีความรู้ในคำศัพท์รอบข้างนั้นไม่เพียงพอ อาจส่งผลให้ผู้เรียนไม่เข้าใจความหมายของประโยคนั้นได้ สอดคล้องกับ Huang (1993, อ้างใน Jiang Xin, 2007: 7-9) ที่กล่าวว่า ในการเรียนภาษาต่างประเทศใดก็ตาม คำศัพท์มีความสำคัญและเป็นหัวใจหลักของการเรียนรู้ภาษาต่างประเทศนั้น ๆ ซึ่งถ้าผู้เรียนมีความรู้เกี่ยวกับความหมายของรูปคำในภาษานั้นไม่เพียงพอ ผู้เรียนอาจเกิดปัญหาในการสื่อความหมายและความต้องการของตนเองในการใช้ภาษานั้น และไม่สามารถเข้าใจในสิ่งที่ได้ฟังหรือได้อ่าน จึงไม่เกิดสัมฤทธิ์ผลทางการเรียนรู้และการสื่อสาร ฉะนั้น หลักการที่ใช้อธิบายความหมายของรูปคำได้อย่างเป็นระบบนั้น จึงเป็นสิ่งที่มีความจำเป็นและสำคัญในกระบวนการเรียนการสอนได้

นักวิชาการจำนวนหนึ่ง อาทิเช่น Csabi (2004), Tyler (2008), Tyler and Evans (2004) เป็นต้น กล่าวว่า สำหรับการเรียนการสอนภาษาต่างประเทศ ผู้เรียนส่วนใหญ่มักพบปัญหาในด้าน การวิเคราะห์ความหมายของคำศัพท์ที่มีหลายความหมาย (Wen Qiufang, 2013: 53) ซึ่งในการสอนภาษาจีนเป็นภาษาที่สองก็เช่นกัน โดยผู้เรียน

มักพบปัญหาในการคาดเดาความหมายของรูปคำ จากบริบทรอบข้าง นอกจากนั้นผู้เรียนกลับให้ความสำคัญต่อการจดจำเพียงแต่ความหมายในระดับพื้นฐานหรือความหมายทั่วไปเท่านั้น โดยไม่สนใจที่จะจดจำความหมายในระดับขยายของคำ ๆ นั้น อีกทั้งยังไม่คำนึงถึงการเชื่อมโยงความสัมพันธ์ระหว่างระดับความหมายของคำศัพท์ (Zhang Jianli, 2005; Li Jia and Cai Jinting, 2008; Zhang Shaoquan, 2009; Cao Qiaozhen, 2010) จากปัญหาการเรียนรู้อรรถศาสตร์ภาษาจีนดังที่กล่าวมานั้น สามารถสะท้อนให้เห็นว่าผู้เรียนขาดหลักการและทักษะในการเรียนรู้เพื่อให้เกิดการจดจำ อีกทั้งยังสะท้อนให้เห็นถึงข้อบกพร่องในวิธีการจัดรูปแบบการเรียนการสอนภาษาจีนเป็นภาษาที่สอง

ดังนั้น การจัดการเรียนการสอนภายใต้แนวคิดทฤษฎีอรรถศาสตร์ปริชานนั้น ก็เพื่อวิเคราะห์หาอรรถลักษณะของรูปคำต่าง ๆ และกลไกที่ทำให้เกิดการใช้ภาษาของมนุษย์ในชีวิตประจำวัน เมื่อก้าวถึงการสอนคำที่มีหลายความหมายนั้น ผู้สอนควรเน้นให้ผู้เรียนสามารถวิเคราะห์หาอรรถลักษณะของรูปคำต่าง ๆ และเข้าใจสิ่งที่ซับซ้อนหรือกลไกที่ซ่อนอยู่เบื้องหลังของอรรถลักษณะนั้น Boers and Lindstromberg (2006) กล่าวว่า ลักษณะสำคัญในการประยุกต์ใช้แนวคิดทฤษฎีอรรถศาสตร์ปริชานกับการสอนคำหลายความหมาย คือ การพยายามให้ผู้เรียนทำความเข้าใจกับความหมายหลักของรูปคำนั้น และพยายามแสดงให้ผู้เรียนเห็นว่าความหมายขยายหรือความหมายระดับสูงในคำนั้น มีคุณลักษณะทางอรรถลักษณะที่สอดคล้องหรือเหมือนกันกับความหมายหลักได้อย่างไร เพื่อช่วยให้ผู้เรียนเกิดหลักการในวิเคราะห์หาความหมายและสามารถจดจำคำศัพท์ได้ง่ายยิ่งขึ้น จากความรู้ในหัวข้อของความสัมพันธ์ระหว่างอรรถศาสตร์ ปริชานกับการเรียนรู้ภาษาที่ได้กล่าวไว้ข้างต้นนั้น ซึ่งให้เห็นถึงแนวทางหรือหลักการจัดการเรียนการสอนภาษาภายใต้แนวคิดทฤษฎีอรรถศาสตร์ปริชาน ซึ่งสามารถส่งผลต่อการเรียน

และการสอนภาษาได้อย่างเป็นระบบ ฉะนั้น ผู้เขียนจึงขอเสนอแนวทางการประยุกต์ใช้ความรู้ทางอรรถศาสตร์ปริชานตามแนวคิดทฤษฎีต้นแบบ พร้อมทั้งผสมผสานทฤษฎีอุปลักษณะและทฤษฎีภาพร่างกับการสอนคำหลายความหมายในภาษาจีน ดังนี้

1. การจัดประเภทความหมายของรูปคำตามแนวคิดทฤษฎีต้นแบบ

การจัดประเภทหรือหมวดหมู่ นั้น ถือเป็นความสามารถพื้นฐานทางปริชานของมนุษย์ เพราะการที่มนุษย์สามารถแบ่งกลุ่มสมาชิกได้ตามประเภทต่าง ๆ นั้น จำเป็นต้องอาศัยการทำความเข้าใจเป็นสำคัญ ฉะนั้น คำ 1 คำ ที่มีหลายความหมาย ก็คือกลุ่มคำที่มีอรรถลักษณะร่วมกันหรือสัมพันธ์กัน จึงสามารถจัดให้เป็นสมาชิกในกลุ่มประเภทเดียวกันได้ แต่ทุกอรรถลักษณะของรูปคำจะมีความแตกต่างกันที่กลไกที่แสดงความสัมพันธ์ในอรรถลักษณะของคำนั้น ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดทฤษฎีต้นแบบที่กล่าวว่า คุณสมบัติของสมาชิกทุกตัวในกลุ่มประเภทเดียวกันจะมีความแตกต่างกัน แต่จะมีส่วนหนึ่ง กลุ่มหนึ่ง มีลักษณะที่ใกล้เคียงตัวเราหรือที่คนส่วนใหญ่จะนึกถึงได้ง่าย นั่นคือสมาชิกในกลุ่มต้นแบบ ซึ่งสมาชิกกลุ่มนี้มีความสำคัญต่อผู้เรียนเป็นสิ่งแรก

Nation (2001: 49-51) กล่าวว่า กลยุทธ์การเรียนคำหลายความหมายให้เกิดประสิทธิภาพนั้น ควรเริ่มจากศึกษาและเรียนรู้ความหมายในวงความหมายหลักเป็นระดับแรก และใช้วงความหมายหลักเป็นตัวเทียบโยงให้เกิดการเรียนรู้และการเข้าใจวงความหมายขยายอื่นๆ ต่อไป ดังนั้น การสอนคำหลายความหมายในภาษาจีนภายใต้แนวคิดนี้ ผู้สอนควรสร้างกรอบความหมายโดยการจัดประเภทหมวดหมู่ความหมายของรูปคำ พร้อมทั้งเริ่มอธิบายความหมายหลักของรูปคำเป็นสำคัญ และให้ผู้เรียนคิดเชื่อมโยงความสัมพันธ์ระหว่างวงความหมายหลักไปยังวงความหมายขยายอื่นๆ ที่มีลักษณะคล้ายคลึงกัน ใกล้เคียงกัน เพื่อช่วยให้ผู้เรียนเกิดความเข้าใจและจดจำความหมายของรูป

คำได้เป็นอย่างดี

ตัวอย่างเช่น ตามพจนานุกรมมาตรฐานภาษาจีน (Li Xingjian, 2004: 1321) ให้ความหมายคำว่า“头[tóu]”ไว้ 12 ความหมาย ดังนี้

(1) ส่วนศีรษะของคนและสัตว์ เช่น 头顶 / 头颅 / 头破血流

(2) เส้นผม/ทรงผม เช่น 把头剃头了/ 梳头 / 寸头

(3) หัวหน้างาน/หัวหน้าแผนก เช่น 谁是你们的头儿 / 工头/ 头目

(4) ส่วนบนสุดหรือปลายสุดของวัตถุ เช่น 山头 / 火柴头 / 地头

(5) จุดเริ่มต้นหรือจุดสูงสุดของเหตุการณ์ เช่น 从头说起/ 没头没尾巴/ 一年到头

(6) ระดับที่ 1 เช่น 头等/ 头生/ 头奖/ 头班车

(7) ระดับต้นหรือระดับแรก เช่น 头几排/ 头一次/ 头两节车厢

(8) ด้าน มุมมอง แ่มุม เช่น 工作、学习两头都要抓紧/ 他们俩是一头的

(9) ก่อนอื่น ก่อนหน้านั้น เช่น 头睡觉先洗脸/ 头三天

(10) ส่วนปลายที่เหลือของวัตถุบางส่วน เช่น 粉笔头/ 布头/ 烟头

(11) คำลักษณะนามมักใช้กับพืชและสัตว์บางชนิด เช่น 两头蒜/ 一头牛

(12) การประมาณจำนวนตัวเลข เช่น 三头五百/ 四头六千

จากวิเคราะห์จากความหมายข้างต้น ผู้สอนสามารถจัดแบ่งประเภทหมวดหมู่ของความหมายคำว่า“头[tóu]”ได้ 6 กลุ่ม ได้แก่

ความหมายที่ (1) เป็นความหมายหลักของคำว่า“头[tóu]”เนื่องจากมีความหมายที่ใกล้ตัวเรา คือ ศีรษะของคนและสัตว์ จัดเป็นกลุ่ม A

ความหมายที่ (2) เกี่ยวกับรูปแบบของทรงผม จัดเป็นกลุ่ม B

ความหมายที่ (3) เกี่ยวกับหัวหน้างาน/หัวหน้าแผนก จัดเป็นกลุ่ม C

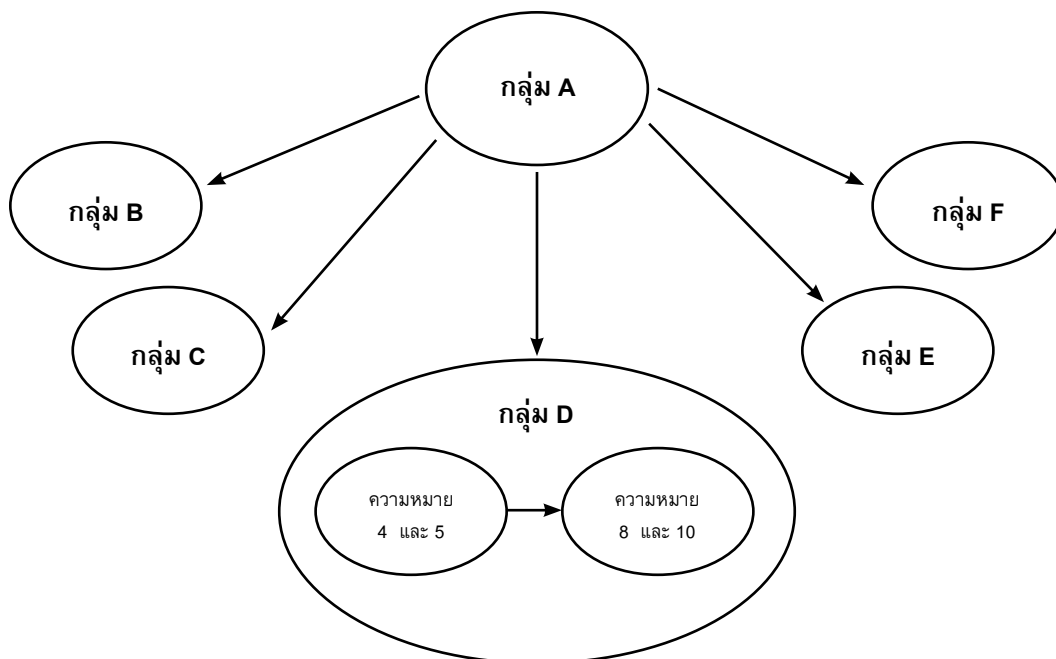
ความหมายที่ (4) (5) (8) และ (10) ความหมายโดยรวมเกี่ยวข้องกับส่วนปลาย/บนของวัตถุหรือจุดเริ่มต้น/สูงสุดของเหตุการณ์ เป็นต้น จัดเป็นกลุ่ม D

ความหมายที่ (6) (7) และ (9) ความหมายโดยรวมที่แสดงถึงระดับแรก ก่อนสิ่งอื่น จัดเป็นกลุ่ม E

ความหมายที่ (11) และ (12) ความหมายเกี่ยวกับจำนวน ปริมาณของวัตถุ จัดเป็นกลุ่ม F

หลังจากการจัดแบ่งประเภทของความหมายแล้วนั้น ผู้สอนควรแสดงความสัมพันธ์

ทางความหมายในลักษณะแผนภาพ เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพทางการเรียนรู้และการจดจำให้แก่ผู้เรียน ดังภาพที่ 1

ภาพที่ 1 กรอบความหมายคำว่า“头[tóu]”

ตามหลักการแนวคิดทฤษฎีภาษาศาสตร์ปริชานได้กล่าวว่า การเรียนรู้สิ่งต่าง ๆ รอบตัวของมนุษย์มักเกิดจากการเรียนรู้สิ่งที่ใกล้ตัวของมนุษย์เป็นระดับแรก จากนั้นจึงค่อยเรียนรู้สิ่งที่ไกลตัวหรือสิ่งที่เป็นลักษณะของนามธรรม ฉะนั้น จากภาพที่ 1 ผู้สอนควรเริ่มอธิบายความหมายในกลุ่ม A เป็นระดับแรก เนื่องจากเป็นความหมายที่ใกล้ตัวของมนุษย์ อีกทั้งเป็นวงความหมายหลักของคำว่า“头[tóu]”ต่อจากนั้นผู้สอนจึงเริ่มอธิบายความสัมพันธ์ระหว่างวงความหมายหลักและวงความหมายอื่น ๆ ของคำว่า“头[tóu]”โดยอธิบายให้ผู้เรียนเห็นถึงความสัมพันธ์ที่เชื่อมโยงในลักษณะที่คล้ายคลึงและใกล้เคียงของวงความหมายในกลุ่ม A และวงความหมายในกลุ่ม B C D E และ F นอกจากนี้ ผู้สอนยังต้องอธิบายความหมายเพิ่มเติมถึงความสัมพันธ์ภายในกลุ่ม D เพื่อให้ผู้เรียนเกิดกระบวนการคิดเทียบโยงความสัมพันธ์ระหว่างความหมายที่ (4) (5) และความหมายที่ (8) (10) ด้วยเช่นกัน ซึ่งวิธีการสอนนี้ได้สอดคล้องกับการปฏิบัติสอนจริงของ Verspoor and Lowie (2003) ที่พบว่า การอธิบาย

คำที่มีหลายความหมายโดยใช้ความหมายหลักเป็นพื้นฐาน จะส่งผลให้ผู้เรียนสามารถเรียนรู้และจดจำความหมายอื่น ๆ ของรูปคำนั้นได้เป็นอย่างดี เพราะหลังจากการเข้าใจความหมายหลักผู้เรียนจะสามารถเกิดความคิดเชื่อมโยงในลักษณะเชิงเปรียบเทียบความคล้ายคลึงและสัมพันธ์กันระหว่างวงความหมาย ซึ่งกระบวนการเรียนรู้นี้จะเกิดประโยชน์ต่อการจดจำและการใช้คำศัพท์ของผู้เรียน

2. การอธิบายคำหลายความหมายภายใต้การผสมผสานแนวคิดทฤษฎีอุปลักษณะและทฤษฎีภาพร่าง

จากความสำคัญของทั้งสองทฤษฎีที่ได้กล่าวไว้ข้างต้นนั้น จะเห็นได้ว่า ทฤษฎี อุปลักษณะและทฤษฎีภาพร่างมีความเกี่ยวเนื่องสัมพันธ์กัน เนื่องจากการศึกษาอรรถลักษณะตามแนวทางของภาษาศาสตร์ปริชานนั้นมุ่งอธิบายถึงการเรียนรู้และการใช้ภาษาที่เป็นผลมาจากกระบวนการคิด ภาพในใจที่ได้รับอิทธิพลจากประสบการณ์ในการรับรู้ที่เกี่ยวกับสิ่งรอบตัว กล่าวได้ว่า แนวคิดอุปลักษณะถือเป็นกลไกทางความคิดและทางการสื่อสารที่

สำคัญของมนุษย์ โดยผ่านการเปรียบเทียบที่นำเอา ลักษณะที่คล้ายคลึงกันของความหมายที่ต้องการ เปรียบเทียบมาเปรียบเทียบกับอีกความหมายหนึ่ง โดยทันที หรือการนำส่วนใดส่วนหนึ่งของความหมายนั้นมากล่าวแทนอีกความหมายหนึ่งโดยตรง ซึ่งกระบวนการคิดเชื่อมโยงคุณลักษณะที่คล้ายคลึงกันหรือสัมพันธ์กันทางความหมายนี้ จะทำให้ผู้เรียนเกิดภาพภายในใจและการเรียนรู้วงความหมายต้นทางไปสู่ความหมายปลายทางได้อย่างเป็นระบบ นอกจากนี้ Wang Boran (2007) กล่าวว่า ความรู้เกี่ยวกับแนวคิดทฤษฎีอุปลักษณ์ จะสามารถช่วยอธิบาย อรรถลักษณะของความสัมพันธ์ระหว่างวงความหมายที่เป็นรูปธรรมหรือสิ่งที่เข้าใจง่ายไปสู่ความหมายนามธรรมหรือสิ่งที่เข้าใจยากได้อย่างมีเหตุและผล ดังนั้น การสอนคำที่มีหลายความหมายในภาษาจีน ผู้สอนควรอธิบายความหมายของรูปคำในลักษณะของการใช้ภาษาเชิงการเปรียบเทียบความสัมพันธ์ที่คล้ายคลึงกันหรือใช้แทนกันระหว่างสองวงความหมาย เพื่อให้ผู้เรียนเกิดกระบวนการถ่ายทอดโยงความหมายระหว่างสองวงความหมายและเกิดภาพในใจ เพื่อช่วยให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ การใช้ภาษาและการจดจำความหมายของรูปคำได้เป็นอย่างดี

โดยยกตัวอย่างจากภาพที่ 1 เป็นกรณีศึกษาตามแนวคิดพื้นฐานของทฤษฎีภาษาศาสตร์ปริชาน ที่กล่าวว่า ภาษาเป็นภาพสะท้อนของความคิด และการประมวลผลทางความคิดของมนุษย์ ฉะนั้น ในการสอนคำหลายความหมาย“头[tóu]”นั้น ผู้สอนสามารถเริ่มจากขั้นตอนของการจัดประเภทรอบความหมายตามทฤษฎีต้นแบบ พร้อมสร้างเป็นภาพความสัมพันธ์ระหว่างวงความหมายต้นทางซึ่งเป็นวงความหมายหลักของคำว่า“头[tóu]”ที่มีการใช้ความหมายในรูปแบบของการเปรียบเทียบตามคุณลักษณะที่คล้ายคลึงหรือใช้แทนกันที่ถ่ายทอดโยงความสัมพันธ์ไปยังวงความหมายปลายทาง ซึ่งเป็นความหมายอื่น ๆ ของคำว่า“头[tóu]”ที่สามารถสะท้อนให้เห็นถึงมโนทัศน์ของผู้ใช้ภาษาจีน โดย

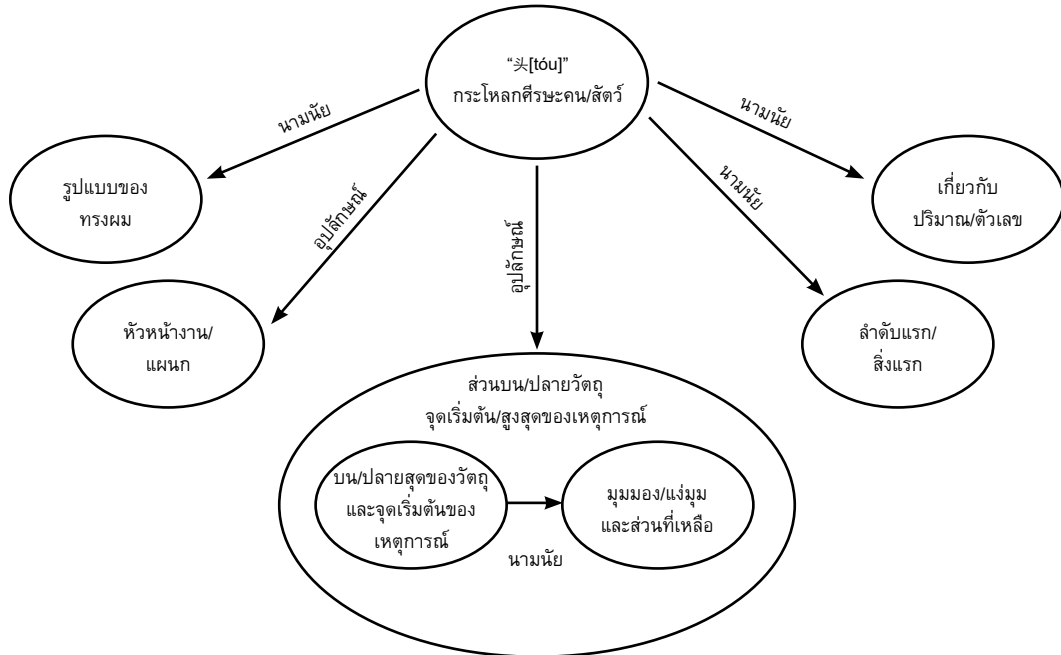
ผู้สอนสามารถแสดงความสัมพันธ์เชิงการเปรียบเทียบระหว่างสองวงความหมายได้ดังภาพที่ 2 ซึ่ง จะเห็นได้ว่า การสอนคำหลายความหมาย“头[tóu]”นั้น ผู้สอนสามารถเริ่มอธิบายความหมายจากวงความหมายหลักเป็นสำคัญ ต่อจากนั้นผู้สอนใช้กระบวนการเทียบโยงความหมายระหว่างวงความหมายหลักและวงความหมายอื่น ๆ ของคำว่า“头[tóu]”ได้ โดยการอธิบายในรูปแบบของการเปรียบเทียบเชิงนามนัยให้ผู้เรียนเกิดภาพภายในใจที่ใช้เรียกแทนความสัมพันธ์ระหว่างวงความหมายหลักไปสู่ความหมาย “รูปแบบของทรงผม” “ระดับแรก/สิ่งแรก” และ “เกี่ยวกับปริมาณ/ตัวเลข” นอกจากนี้ผู้สอนอธิบายเปรียบเทียบเชิงอุปลักษณ์ตามคุณลักษณะที่คล้ายคลึงกันระหว่างวงความหมายหลักกับวงความหมาย “หัวหน้างาน/แผนก” และ “ส่วนบน/ปลายวัตถุหรือจุดเริ่มต้น/สูงสุดเหตุการณ์” เพื่อให้ผู้เรียนเกิดกระบวนการคิดเทียบโยงและเกิดการเลือกใช้คำได้อย่างถูกต้อง อีกทั้งผู้สอนสามารถอธิบายเพิ่มเติมถึงการนำความหมาย “ส่วนบน/ปลายวัตถุหรือจุดเริ่มต้น/สูงสุดเหตุการณ์” มากล่าวแทนความหมาย “มุมมอง/แง่มุม และส่วนที่เหลือ” ได้โดยกระบวนการถ่ายทอดโยงความสัมพันธ์ในรูปแบบของการเปรียบเทียบเชิงนามนัย เพื่อสามารถช่วยให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ที่ผ่านจากกระบวนการคิดและภาพภายในใจของตนเอง

บทสรุป

จากการประยุกต์ความรู้ทางอรรถศาสตร์ปริชานกับการสอนคำหลายความหมายในภาษาจีนที่กล่าวไว้ข้างต้น ถือเป็นวิธีการหรือเทคนิคการสอนแนวใหม่ที่เหมาะสมสำหรับผู้สอนภาษาจีนเป็นภาษาที่สอง อีกทั้งยังเป็นแนวปฏิบัติที่ดีของการพัฒนาทักษะทางการเรียนรู้ การจดจำคำศัพท์ภาษาจีนได้ด้วยตนเองของผู้เรียนชาวไทย แต่อย่างไรก็ตามเทคนิคการสอนนี้ควรผสมผสานร่วมกับเทคนิคการสอนแนวอื่น ๆ เพื่อให้ผู้เรียนสามารถ

บรรลู่วัตถุประสงค์ของการเรียนรู้ภาษาจีนเป็นภาษาที่สอง การสอนคำหลายความหมายภายใต้แนวคิดทฤษฎีอรรถศาสตร์ ปรัชานมีส่วนช่วยให้ผู้เรียนวิเคราะห์ความหมายจากการใช้คำศัพท์ในรูปแบบของการเปรียบเทียบเชื่อมโยงความสัมพันธ์ตามคุณลักษณะที่คล้ายคลึง หรือใช้แทนกันระหว่าง

วงความหมายหลักไปสู่วงความหมายอื่น ๆ ภายในรูปคำนั้นได้อย่างเป็นระบบ ทั้งนี้ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนรู้ที่เกิดจากเทคนิคการสอนนี้ จะสัมพันธ์กับกระบวนการคิด ภาพในใจ และประสบการณ์ของผู้เรียนอีกด้วย

ภาพที่ 2 ความสัมพันธ์เชิงการเปรียบเทียบระหว่างสองวงความหมายของคำว่า“头[tóu]”

เอกสารอ้างอิง

- ชัชวดี ศรีลัมพ์. (2548). อุปลักษณะตามแนวคิดของทฤษฎีภาษาศาสตร์ปริชาน. วารสารศิลปศาสตร์ (20 กุมภาพันธ์ 2560) 5 (1) : ได้มาจาก <http://www.tci-thaijo.org>
- ทัศนีย์ เมฆถาวรวัฒนา. (2553). ความสัมพันธ์ระหว่างภาษา ปริชาน และวัฒนธรรม. วารสารศิลปศาสตร์ (16 กุมภาพันธ์ 2560) 2 (2) : ได้มาจาก <http://fs.libarts.psu.ac.th>
- พัชรี พลาวงศ์. (2558). ความรู้เบื้องต้นทางอรรถศาสตร์. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยรามคำแหง.
- วิโรจน์ อรุณมานะกุล. (2558). ทฤษฎีภาษาศาสตร์. ภาควิชาภาษาศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย (17 กุมภาพันธ์ 2560). ได้มาจาก: <http://pioneer.chula.ac.th>
- อมรา ประสิทธิ์รัฐสินธุ์. (2529). ความสัมพันธ์ระหว่างภาษาและวัฒนธรรม. *ศาสตร์แห่งภาษา*. (6) : 40-54.
- Boers, F. & Lindstromberg, S. (2006). Cognitive Linguistic applications in second and foreign language instruction: Rationale, proposals, and evaluation. In Kristiansen, G., Achard, M., Dirven, R. & de Mendoza, F. R. (Eds.). *Cognitive Linguistics: Current Applications and Future Perspectives* (pp.305-355). Berlin: Mouton de Gruyter.
- Brugman, C. M. (1981). *The Story of Over*. Berkeley, CA: UC-Berkeley Master's Thesis.
- Csabi, S. (2004). A cognitive Linguistic view of polysemy in English and its implications for teaching. In Achard, M. & Niemeier, S. (Eds.). *Cognitive Linguistics, Second Language Acquisition, and Foreign Language Teaching* (pp.233-256). Berlin/New York: Mouton de Gruyter.
- Cao Qiaozhen (曹巧珍). (2010). 原型范畴理论应用于课堂一词多义教学的实验研究. *山东外语教学*1(2) ,37-44.
- Dirven, R. & Verspoor, M. (2004). *Cognitive Exploration of Language and Linguistics*. Amsterdam: John Benjamins.
- Jiang Xin (江新). (2007). 对外汉语教学的心理學. 北京:教育科学出版社.
- Lakoff, G. & Johnson, M. (1980). *Metaphors We Live by*. Chicago/London: University of Chicago Press.
- Lakoff, G. (1987). *Women, Fire and Dangerous Thing: what Categories Reveal about the Mind*. Chicago: University of Chicago Press.
- Li Fuyin (李福印). (2004). 应用认知语言学：概念隐喻与意象图式在英语学习中的应用. 北京: 中国文史出版社.
- Li Jia & Cai Jinting (李佳、蔡金亭). (2008). 认知语言学角度的英语空间介词习得研究. *现代外语*3(2) ,85-93.
- Li Xingjian (李行建). (2004). 现代汉语规范词典.北京: 外语教育与研究出版社.
- Nation, P. (2001). *Learning Vocabulary in Another Language*. Cambridge: Cambridge University Press.
- Rosch, E. (1978). Principles of categorization. In Rosch, E. & Lloyd, B. B. (Eds.). *Cognition and Categorization* (pp.27-48). Hillsdale, NJ: Lawrence Erlbaum Associates.

- Sweetser, E. (1990). *From Etymology to Pragmatics: Metaphorical and Cultural Aspects of Semantic*. Cambridge: Cambridge University Press.
- Taylor, J. R. (2003). *Linguistic Categorization: Prototypes in Categorization*. Oxford: Oxford University Press.
- Tyler, A. (2008). Cognitive linguistics and second language instruction. In Robinson, P. & Ellis, N. C. (Eds.). *Handbook of Cognitive Linguistics and Second Language Acquisition* (pp.456-488). New York/London: Routledge.
- Wang Boran (王勃然). (2007). 论介词空间隐喻的认知理据及其现实意义—以at-on-in为例. 东北大学学报(社会科学版)3(4) ,59-62.
- Wen Qiufang (文秋芳). (2013). 认知语言学与二语教学. 北京:外语教育与研究出版社.
- Zhang Jianli (张建理). (2003). 英汉多义词异同研讨—以“脸、面”为例. 外国语1(4),55-58.
- Zhang Shaoquan (张绍全). (2009). 中国英语专业学生多义词习得的认知语言学研究. 博士学位论文,西南大学.
- Zhao Yanfang (赵艳芳). (2001). 认知语言学概论. 上海:上海外语教育出版社.
- Zhou Xiaoyue (周晓月). (2011). 隐喻在英语多义词教学中的应用. 淮海工学院学报 9 (10), 67-69.
- Zhuang Xiaobao (庄小保). (2013). 浅谈认知语言学在对外汉语教学中的应用. 民族高等教育研究 1 (4),71-73.

ผลกระทบของการวางแผนการปฏิบัติงานที่ดีที่มีต่อประสิทธิภาพการทำงานของผู้อำนวยการกองคลังสถาบันอุดมศึกษาในประเทศไทย

Effects of Best Practice Planning on the Job Efficiency of the Finance Director at Higher Education Institutions in Thailand

ดวงใจ เผ่าเวียงคำ,¹ นภาพรณี พลนิกรกิจ,² ณัฐวงศ์ พูนพล³

Duangjai Phaowiangkham,¹ Naphaphorn Phonnikornkij,² Nuttavong Poonpol³

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีจุดประสงค์ เพื่อทดสอบผลกระทบของการวางแผนการปฏิบัติงานที่ดีที่มีต่อประสิทธิภาพการทำงานของผู้อำนวยการกองคลังสถาบันอุดมศึกษาในประเทศไทย โดยใช้แบบสอบถามเป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูลจากผู้อำนวยการกองคลังสถาบันอุดมศึกษาในประเทศไทย จำนวน 122 คน สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ การวิเคราะห์สหสัมพันธ์พหุคูณ และการวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณ ผลการวิจัย พบว่า การวางแผนการปฏิบัติงานที่ดี ด้านการมอบหมายการปฏิบัติตามแผน และด้านการดำเนินการตามแผน มีความสัมพันธ์และผลกระทบเชิงบวกกับประสิทธิภาพการทำงาน ดังนั้น ผู้อำนวยการกองคลังสถาบันอุดมศึกษาในประเทศไทยควรมีการวางแผนการปฏิบัติงานที่ดี ซึ่งจะทำให้การทำงานนั้นเป็นไปอย่างเป็นระบบ ตามขั้นตอน ได้ผลลัพธ์ที่บรรลุเป้าหมาย ทันเวลา และถูกต้องตรงตามวัตถุประสงค์ของการทำงานในองค์กร และเกิดประโยชน์ในการตัดสินใจอย่างแท้จริง

คำสำคัญ : การวางแผนการปฏิบัติงานที่ดี, ประสิทธิภาพการทำงาน, สถาบันอุดมศึกษาในประเทศไทย

Abstract

The purpose of this study was to verify the effects of best practice planning on the job efficiency of the finance director at higher education institutions in Thailand. A questionnaire was used for collecting data from 122 finance directors at higher education institutions in Thailand. The statistics used for data analysis were multiple correlation analysis and multiple regression analysis. The findings revealed that the efficiency of best practice planning, in plan assigned compliance

¹ นิสิตระดับปริญญาโท หลักสูตรบัญชีมหาบัณฑิต คณะการบัญชีและการจัดการ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม

² รองศาสตราจารย์ คณะการบัญชีและการจัดการ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม

³ รองศาสตราจารย์ คณะการบัญชีและการจัดการ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม

¹ Master's Student of Accountancy Program, Mahasarakham Business School, Mahasarakham University

² Associate professor, Mahasarakham Business school, Mahasarakham University

³ Associate professor, Mahasarakham Business school, Mahasarakham University

and implementation, had a positive relationship with job efficiency. Therefore, the finance director at a higher education institution in Thailand should employ best practice planning. This will ensure that the work is systematic, step-by-step results are attainable, timely, and accurate to meet the objectives of the work.

Keywords : Best Practice Planning, Job Efficiency, Higher Education Institution in Thailand.

บทนำ

ในกระแสโลกาภิวัตน์ (Globalization) ได้ส่งผลให้เกิดการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วทั้งทางด้านโครงสร้างการเมือง ระบบเศรษฐกิจ สังคม ความก้าวหน้าทางเทคโนโลยีการสื่อสาร และค่านิยมวัฒนธรรมโลกร่วมกับกระแสโลกาภิวัตน์ที่ก่อให้เกิดโลกไร้พรมแดน กระตุ้นให้เกิดการแข่งขันที่รุนแรงมากขึ้น ทำให้วิถีคิดและวิธีการบริหารจัดการจะต้องปรับเปลี่ยนหรือปรับปรุงให้ทันกับโลกธุรกิจในปัจจุบัน (ธนษฐา ชิวพัฒนาพันธ์. 2546 : 3) ผู้บริหารทุกองค์กรต้องตระหนัก และเห็นความสำคัญในด้านการบริหารจัดการ ไม่ว่าจะเป็นการพัฒนาองค์กร การพัฒนางาน การสนับสนุน และการพัฒนาศักยภาพของพนักงานให้มีความพร้อมสำหรับรองรับการเปลี่ยนแปลงได้ทันกับสภาพการณ์ปัจจุบันอย่างรวดเร็ว ดังนั้นเพื่อเตรียมกำลังคนรองรับการเปลี่ยนแปลงที่จะเกิดขึ้น สถาบันอุดมศึกษาผู้ที่มีหน้าที่ผลิตบัณฑิตสู่ตลาดแรงงาน ควรกำหนดนโยบาย วางแผนยุทธศาสตร์ และการวางแผนการปฏิบัติงานที่ดีในการพัฒนา

การวางแผนการปฏิบัติงานที่ดี (Best Practice Planning) เป็นการจัดเตรียมขั้นตอนการปฏิบัติงานในการพัฒนา และปรับปรุงกระบวนการทำงานพัฒนาระบบบริหารคุณภาพสู่มาตรฐานสากลและพัฒนาบุคลากรให้มีสมรรถนะในการปฏิบัติงานอย่างสมบูรณ์ การวางแผนเป็นปัจจัยสำคัญที่จะทำให้ผู้ปฏิบัติงานทำงานได้บรรลุเป้าหมายตามแผนการปฏิบัติงานทั้งระยะสั้น ระยะ

กลาง และระยะยาว โดยส่งผลต่อผู้ปฏิบัติงานโดยตรง ให้สามารถทำงานตามลำดับที่กำหนดได้ครบทุกขั้นตอนตามกิจกรรม งบประมาณ และเวลาที่กำหนดไว้ล่วงหน้า (อุทัย บุญประเสริฐ. 2532 : 19) ดังนั้นการวางแผนการปฏิบัติงานที่ดีจึงถือว่าเป็นสิ่งสำคัญต่อการกำหนดจุดเริ่มต้นของกระบวนการการทำงานให้ประสบความสำเร็จหรือบรรลุเป้าหมายในการทำงานของแต่ละบุคคล อย่างไรก็ตามสถานการณ์ทางเศรษฐกิจ สังคม การเมือง รวมทั้งปัจจัยแวดล้อมอื่นๆ มีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว เพื่อการดำเนินงานที่มีประสิทธิภาพ กิจกรรมต้องวางแผนการปฏิบัติงานไว้ล่วงหน้าเพื่อสร้างความมั่นใจต่อความมั่นคงขององค์กรในอนาคต โดยผู้ปฏิบัติต้องมีหลักในการวางแผนการปฏิบัติงาน ได้แก่ การทำความเข้าใจแผน (Plan Insight) การมอบหมายการปฏิบัติงานตามแผน (Plan Assigned Compliance) การดำเนินการตามแผน (Implementation of Plan) การพิจารณาปัญหาและอุปสรรค (Considering barriers) และการประเมินผลการปฏิบัติตามแผน (Evaluation Implementation of Plan) ซึ่งการติดตามผลอย่างสม่ำเสมอว่าผลการปฏิบัติงานตามกระบวนการวางแผนนั้นเป็นไปตามวัตถุประสงค์มีประสิทธิภาพ และมีข้อบกพร่องที่ควรแก้ไขหรือไม่ เพื่อให้มองเห็นปัญหาและหาวิธีการในการแก้ไขปัญหาและปรับปรุงการวางแผนให้ดีขึ้น มีความเหมาะสมกับสภาพการณ์ในปัจจุบันอยู่เสมอโดยคำนึงถึงผลการปฏิบัติงานที่มีประสิทธิภาพ (สมิต สัชฎกร. 2553 : 15-16)

ประสิทธิภาพการทำงาน (Job Efficiency) เป็นความสำเร็จจากการดำเนินงานที่มีมาตรฐาน และบรรลุจุดมุ่งหมาย ตามวัตถุประสงค์ นโยบาย และแผนงาน โดยมีวิธีการทำงานที่แนวทางให้ดำเนินไปด้วยความถูกต้องภายใต้ผลการดำเนินงานที่มีคุณภาพ มีประสิทธิภาพการมีต้นทุนต่ำหรือใช้ทรัพยากรอย่างคุ้มค่าและมีความทันเวลา (พะยอม วงศ์สารศรี. 2538 : 7 - 88) โดยประสิทธิภาพการทำงานสามารถวัดได้ จากตัวบ่งชี้ ดังนี้การบรรลุเป้าหมาย (Goals Achievement) มาตรฐานและความเชื่อถือได้ (Standard and Reliability) ความทันเวลาของผลลัพธ์ (Timeliness of Outcome) และความพึงพอใจจากผู้เกี่ยวข้อง (Stakeholder Satisfaction) ซึ่งประสิทธิภาพการทำงานของบุคลากร จะช่วยปรับปรุงการบริหารงานให้เกิดประสิทธิภาพสามารถพัฒนาองค์กรดำเนินไปตามแผนงานที่ได้วางไว้ องค์กรมีความมั่นคงและเจริญก้าวหน้า อีกทั้งยังสามารถทำการแข่งขันทางธุรกิจได้ โดยเฉพาะการแข่งขันของธุรกิจในยุคนวัตกรรมที่มีการแข่งขันสูง (สมใจ ลักษณะ. 2543: 251-252)

สถาบันอุดมศึกษา มีภารกิจที่สำคัญคือ การพัฒนาคุณภาพบัณฑิตให้เป็นผู้ที่มีความเป็นเลิศทางวิชาการ มีบุคลิกภาพที่สมบูรณ์ มีมนุษยสัมพันธ์ มีความรู้คู่คุณธรรม มีความสามารถในการประกอบอาชีพ เป็นสมาชิกที่ดีของสังคม ภารกิจดังกล่าวจะสำเร็จลุล่วงก็ต้องอาศัยองค์ประกอบหลายประการ อาทิ ปรัชญาของสถาบัน สภาพแวดล้อม ระบบการทำงาน และการปฏิบัติตามภารกิจที่รับผิดชอบของอาจารย์ นักศึกษา และบุคลากรฝ่ายต่าง ๆ (คู่มือระบบอาจารย์ที่ปรึกษาวิชาการระดับปริญญาตรี มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา, 2560 : เว็บไซต์) โดยเฉพาะอย่างยิ่งงบประมาณถือเป็นปัจจัยสำคัญที่จะสนับสนุนการพัฒนาด้านอื่น ๆ ให้สามารถดำเนินงานตามภารกิจได้ ดังนั้น การบริหารงานคลังของผู้อำนวยการกองคลังสถาบันอุดมศึกษาจึงมีความสำคัญอย่างยิ่งที่ควรมีการวางแผนการ

ปฏิบัติงานด้านการคลังให้มีระบบการบริหารงานที่มีประสิทธิภาพ และมีความคล่องตัวในการจัดสรรทรัพยากรเพื่อผลิตผลงานตามพันธกิจ เป้าหมาย และวัตถุประสงค์ของหน่วยงาน (กองคลังและพัสดุ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม. 2559 : เว็บไซต์)

จากเหตุผลที่กล่าวมาข้างต้น ผู้วิจัยจึงได้ศึกษาวิจัยผลกระทบของการวางแผนการปฏิบัติงานที่ดีที่มีต่อประสิทธิภาพการทำงานของผู้อำนวยการกองคลังสถาบันอุดมศึกษาในประเทศไทย โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อทดสอบว่า การวางแผนการปฏิบัติงานที่ดีมีผลกระทบต่อประสิทธิภาพการทำงานหรือไม่ อย่างไร ซึ่งทำการเก็บรวบรวมข้อมูลจากผู้อำนวยการกองคลังสถาบันอุดมศึกษาในประเทศไทย ผลลัพธ์ที่ได้จากการวิจัย สามารถนำไปใช้เป็นข้อมูล และแนวทางในการปรับปรุงแก้ไข และเพิ่มประสิทธิภาพการทำงานของผู้อำนวยการกองคลังสถาบันอุดมศึกษาในประเทศไทย เพื่อพัฒนาการวางแผนการทำงานให้เกิดประโยชน์สูงสุดในการบริหารจัดการองค์กร รวมถึงสร้างข้อได้เปรียบและเพิ่มขีดความสามารถทางการแข่งขันของสถาบันอุดมศึกษาในประเทศไทย อีกทั้งยังเป็นแนวทางสำหรับผู้บริหารสถาบันอุดมศึกษาให้ทราบ และเข้าใจถึงผลกระทบของการวางแผนการทำงานที่ดีที่มีต่อประสิทธิภาพการทำงาน เพื่อพัฒนาสถาบันให้มีการเติบโตยั่งยืนต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อทดสอบความสัมพันธ์ของการวางแผนการปฏิบัติงานที่ดี และประสิทธิภาพการทำงานของผู้อำนวยการกองคลังสถาบันอุดมศึกษาในประเทศไทย
2. เพื่อทดสอบผลกระทบของการวางแผนการปฏิบัติงานที่ดีที่มีต่อประสิทธิภาพการทำงานของผู้อำนวยการกองคลังสถาบันอุดมศึกษาในประเทศไทย

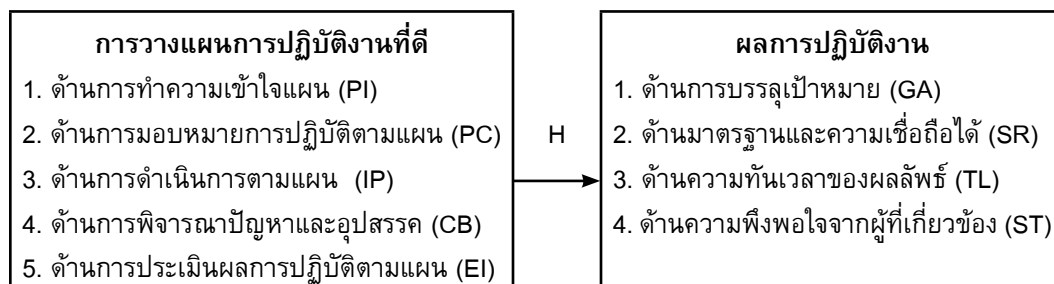
เอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้องและ สมมุติฐานของการวิจัย

ในการศึกษาวิจัยครั้งนี้ การวางแผนการปฏิบัติงานที่ดีที่สุดได้ถูกกำหนดให้เป็นตัวแปรอิสระที่มี

ผลกระทบต่อประสิทธิภาพการทำงาน จาก
วัตถุประสงค์ข้างต้นสามารถสรุปกรอบแนวคิดใน
การวิจัย ได้ดังนี้

รูปภาพประกอบ 1

กรอบแนวคิดของการวางแผนการปฏิบัติงานที่ดีที่สุดและประสิทธิภาพการทำงาน

1. การวางแผนการปฏิบัติงานที่ดีที่สุด (Best Practice Planning)

การวางแผนการปฏิบัติงานที่ดีที่สุด หมายถึง การจัดเตรียมขั้นตอนการปฏิบัติงานในการพัฒนา และปรับปรุงกระบวนการทำงาน พัฒนาระบบบริหารคุณภาพสู่มาตรฐานสากล และพัฒนาบุคลากรให้มีสมรรถนะอย่างสมบูรณ์ดังนี้ (สมิต รัชฎกร. 2553 : 71-75)

1.1 ด้านการทำความเข้าใจแผน (Plan Insight) หมายถึง การเรียนรู้รายละเอียดของแผนอย่างถูกต้องทุกขั้นตอนของการพัฒนา และปรับปรุงกระบวนการทำงาน การพัฒนาระบบบริหารคุณภาพสู่มาตรฐานสากล และพัฒนาบุคลากรให้มีสมรรถนะอย่างสมบูรณ์

1.2 ด้านการมอบหมายการปฏิบัติตามแผน (Plan Assigned Compliance) หมายถึง การสั่งงานตามลำดับขั้นโดยมีการมอบหมายอำนาจหน้าที่ให้ผู้บังคับบัญชาปฏิบัติ เพื่อให้งานนั้นมีประสิทธิภาพ การมอบหมายงานมักจะมี ความยุ่งยากในการปฏิบัติเพราะการตัดสินใจมอบหมายงาน และอำนาจหน้าที่เป็นสิ่งที่ผู้บริหารชั้นสูงจะต้อง

ปฏิบัติ และคัดเลือกบุคคลที่ตนคิดว่ามีความสามารถเข้ามาช่วยงาน การมอบหมายงานจะมีการมอบหมายงานตามลำดับขั้น

1.3 ด้านการดำเนินการตามแผน (Implementation of Plan) หมายถึง การปฏิบัติงานตามขั้นตอนของการวางแผนอย่างเป็นระบบให้ปฏิบัติตามวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้

1.4 ด้านพิจารณาปัญหาและอุปสรรค การพิจารณาปัญหาและอุปสรรค (Considering the Barriers) หมายถึง การระบุความเสี่ยงที่องค์กรเผชิญอยู่หรือแฝงอยู่ในกระบวนการทำงาน ซึ่งจะต้องสามารถอธิบายถึงผลกระทบความเสี่ยงหรือลักษณะความเสียหายที่เกิดจากความเสี่ยงได้

1.5 การประเมินผลการปฏิบัติตามแผน (Evaluation Implementation of the Plan) หมายถึง การสอบทานและวัดผลการดำเนินงาน ตลอดไปจนถึงตรวจสอบด้านความก้าวหน้าของงาน ควบคุมการดำเนินงาน โดยพิจารณาถึง ผลลัพธ์หรือผลที่ได้จากการปฏิบัติงาน

2. ประสิทธิภาพการทำงาน (Job Efficiency) ประสิทธิภาพการทำงาน หมายถึง ความ

สามารถในการพัฒนาตนเองและวิธีการทำงานให้ดีที่สุดเสมอ เพื่อให้สามารถบรรลุเป้าหมายที่ตั้งไว้ด้วยการใช้ทรัพยากรอย่างคุ้มค่า มีคุณภาพ เชื่อถือได้ ได้มาตรฐานตามที่ตั้งไว้ และทันต่อเวลา ปริมาณงานที่ได้รับจากการปฏิบัติหน้าที่มีคุณภาพได้มาตรฐาน และมีความครบถ้วน (ปาริชาติ แสงพานิช (2545 : 38-41) ประกอบด้วย

2.1 ด้านการบรรลุเป้าหมาย (Goals Achievement) หมายถึง ความสำเร็จของการดำเนินงานเป็นไปตามเป้าหมายที่องค์กรกำหนดไว้ และสามารถนำไปใช้ให้เกิดประโยชน์สูงสุดตามกระบวนการขององค์กร

2.2 ด้านมาตรฐานและความเชื่อถือได้ (Standard and Reliability) หมายถึง คุณภาพของงานที่ทำสำเร็จมีความถูกต้อง เรียบร้อยและสมบูรณ์ เป็นไปตามมาตรฐาน ระเบียบ ข้อบังคับของสถาบันอุดมศึกษา และมีความเชื่อถือได้

2.3 ด้านความทันเวลาของผลลัพธ์ (Timeliness of Outcome) หมายถึง ความสามารถทำงานได้ทันเวลาตามกำหนดไว้ในแผนงาน โดยผลของการปฏิบัติงานที่เสร็จสิ้นทันเวลาต้องเป็นไปอย่างถูกต้องและครบถ้วนทุกประการ

2.4 ความพึงพอใจจากผู้เกี่ยวข้อง (Stakeholder Satisfaction) หมายถึง ความสำเร็จของผลการปฏิบัติงานที่บรรลุตามเป้าหมาย โดยได้ปริมาณและคุณภาพตามความต้องการนำมาซึ่งความพึงพอใจกับผู้ที่เกี่ยวข้อง

สมมติฐานการวิจัย 1 : การวางแผนการปฏิบัติงานที่ดี มีความสัมพันธ์ต่อประสิทธิภาพการทำงาน

สมมติฐานการวิจัย 2 : การวางแผนการปฏิบัติงานที่ดี มีผลกระทบต่อประสิทธิภาพการทำงาน

วิธีการดำเนินการวิจัย

1. การเก็บรวบรวมข้อมูล ประชากรกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย ครั้งนี้ได้แก่ผู้อำนวยการกองคลังสถาบันอุดมศึกษาในประเทศไทยจำนวน 122 คน (สำนักงานคณะกรรมการอุดมศึกษา. 2556) ผู้วิจัยใช้แบบสอบถามเป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูลในครั้งนี้ จำนวน 122 ฉบับ ทั้งนี้มีแบบสอบถามที่ตอบกลับมาสมบูรณ์สามารถนำมาวิเคราะห์ข้อมูลได้ จำนวน 88 ฉบับ คิดเป็นร้อยละ 82.24 สอดคล้องกับ Aaker, Kumar และ Day (2001) ได้นำเสนอว่า การส่งแบบสอบถามต้องมีอัตราตอบกลับอย่างน้อยร้อยละ 20 จึงจะถือว่ายอมรับได้ รวมระยะเวลาในการเก็บรวบรวมข้อมูลทั้งสิ้น 92 วัน

2. การวัดคุณสมบัติของตัวแปร

การวางแผนการปฏิบัติงานที่ดี เป็นตัวแปรอิสระ ซึ่งสามารถจำแนกออกเป็น 5 ด้าน ดังนี้

- 1) ด้านการทำความเข้าใจแผน คำถามครอบคลุมเนื้อหาเกี่ยวกับการศึกษาทำความเข้าใจแผน และให้ความสำคัญเกี่ยวกับกระบวนการวางแผนในทุกขั้นตอน
- 2) ด้านการมอบหมายการปฏิบัติตามแผน คำถามครอบคลุมเนื้อหาเกี่ยวกับการมอบหมายงานให้บุคลากรอย่างชัดเจนและตรงไปตามแผน
- 3) ด้านการดำเนินการตามแผน คำถามครอบคลุมเนื้อหาเกี่ยวกับพฤติกรรมของการทำงานที่เป็นไปตามแผน มีความกระตือรือร้นต่อการทำงานตามขั้นตอน
- 4) ด้านการพิจารณาปัญหาและอุปสรรค คำถามครอบคลุมเนื้อหาเกี่ยวกับการตระหนักถึงแนวทางการป้องกันและหาสาเหตุในการเกิดปัญหาและอุปสรรคของการวางแผน
- 5) ด้านการประเมินผลการปฏิบัติตามแผน คำถามครอบคลุมเนื้อหาเกี่ยวกับเกณฑ์การประเมินผล และการกำหนดระยะเวลาการประเมินการปฏิบัติงานที่ชัดเจน

ประสิทธิภาพการทำงานเป็นตัวแปรตาม ซึ่งสามารถจำแนกออกเป็น 4 ด้าน ได้แก่ 1) ด้านการบรรลุเป้าหมาย คำถามครอบคลุมเนื้อหาเกี่ยวกับ

การปฏิบัติงานในหน้าที่ได้อย่างบรรลุเป้าหมาย
2) ด้านมาตรฐานและความเชื่อถือได้ คำถามครอบคลุมเนื้อหาเกี่ยวกับหลักในการปฏิบัติงานที่เป็นไปตามมาตรฐานที่กำหนด และมีความน่าเชื่อถือ 3) ความทันเวลาของผลลัพธ์ คำถามครอบคลุมเนื้อหาเกี่ยวกับการบริหารเวลาในการทำงาน ให้สำเร็จลุล่วงตามกำหนดเวลา และ 4) ความพึงพอใจจากผู้ที่เกี่ยวข้อง คำถามครอบคลุมเนื้อหาเกี่ยวกับการพัฒนาทักษะการทำงานมีประสิทธิภาพเป็นที่พึงพอใจต่อทุกฝ่าย

3. คุณภาพของเครื่องมือที่วัด

ผู้วิจัยได้ทำการทดสอบความเชื่อมั่นและความเที่ยงตรงของเครื่องมือ โดยการใช้วิธีหาค่าอำนาจจำแนกเป็นรายข้อ (Discriminant Power) โดยใช้เทคนิค Item-total Correlation ซึ่งการวางแผนการปฏิบัติงานที่ดี มีค่าอำนาจจำแนก (r) อยู่ระหว่าง 0.410 – 0.829 และประสิทธิภาพการทำงาน มีค่าอำนาจจำแนก (r) อยู่ระหว่าง 0.410 – 0.801 ซึ่งสอดคล้องกับ Nunnally (1978) ได้นำเสนอว่า ค่าอำนาจจำแนกเกินกว่า 0.40 เป็นค่าที่ยอมรับได้ว่าข้อคำถามมีความสอดคล้องกับจุดมุ่งหมายในการวิจัย และการหาค่าความเชื่อมั่น (Reliability) ของแบบสอบถามเป็นรายด้าน โดยใช้ค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา (Alpha Coefficient Method) ตามวิธีของครอนบาค (Cronbact) ซึ่งการวางแผนการปฏิบัติงานที่ดี มีค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา อยู่ระหว่าง 0.731 – 0.859 และประสิทธิภาพการ

ทำงานมีค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา อยู่ระหว่าง 0.786 – 0.831 ซึ่งสอดคล้องกับ Nunnally และ Bernstein (1994) ได้นำเสนอว่า ค่าความเชื่อมั่นของเครื่องมือวัด ซึ่งอยู่ในระดับมากกว่า 0.70 เป็นค่าที่ยอมรับได้ว่าเครื่องมือมีความเหมาะสมที่จะนำไปใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลกับกลุ่มตัวอย่างได้

4. สถิติที่ใช้ในการวิจัย

สำหรับการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ใช้การวิเคราะห์การถดถอยแบบพหุคูณทดสอบความสัมพันธ์และผลกระทบของการวางแผนการปฏิบัติงานที่ดีกับประสิทธิภาพการทำงานของผู้อำนวยการกองคลังสถาบันอุดมศึกษาในประเทศไทย ซึ่งเขียนสมการได้ ดังนี้

$$\text{สมการ Job Efficiency} = \beta_0 + \beta_1 \text{PI} + \beta_2 \text{PC} + \beta_3 \text{IP} + \beta_4 \text{CB} + \beta_5 \text{EI} +$$

เมื่อ JEF แทน ประสิทธิภาพการทำงานโดยรวม
PI แทน การวางแผนการปฏิบัติงานที่ดี ด้านการทำความเข้าใจแผน

PC แทน การวางแผนการปฏิบัติงานที่ดี ด้านการมอบหมายการปฏิบัติตามแผน

IP แทน การวางแผนการปฏิบัติงานที่ดี ด้านการดำเนินการตามแผน

CB แทน การวางแผนการปฏิบัติงานที่ดี ด้านการพิจารณาปัญหาและอุปสรรค

EI แทน การวางแผนการปฏิบัติงานที่ดี ด้านการประเมินผลการปฏิบัติตามแผน

ผลลัพธ์การวิจัยและการอภิปรายผล

ตาราง 1 การวิเคราะห์สหสัมพันธ์การวางแผนการปฏิบัติงานที่ดีกับประสิทธิภาพการทำงานโดยรวมของผู้บริหารกองคลังสถาบันอุดมศึกษาในประเทศไทย

ตัวแปร	JEF	PI	PC	IP	CB	EI	VIFs
\bar{X}	4.28	4.48	4.48	4.38	4.47	4.46	
S.D.	0.41	0.45	0.43	0.43	0.47	0.47	
JEF		0.570*	0.659*	0.628*	0.554*	0.510*	
PI			0.679*	0.672*	0.559*	0.623*	2.329
PC				0.676*	0.712*	0.698*	3.114
IP					0.583*	0.563*	2.235
CB						0.653*	2.298
EI							2.309

*มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

จากตาราง 1 พบว่า ตัวแปรอิสระมีความสัมพันธ์เชิงบวกกับตัวแปรตาม โดยมีค่าสหสัมพันธ์อยู่ระหว่าง 0.510 – 0.659 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ในลำดับต่อมา ผู้วิจัยได้ทำการทดสอบ Multicollinearity โดยใช้ค่า VIF ปรากฏ

ว่าค่า VIF ของตัวแปรอิสระ การวางแผนการปฏิบัติงานที่ดี มีค่าตั้งแต่ 2.309 – 3.114 ซึ่งมีค่าน้อยกว่า 10 แสดงว่า ตัวแปรอิสระมีความสัมพันธ์กันแต่ไม่มีนัยสำคัญ (Black. 2006 : 585)

ตาราง 2 การทดสอบความสัมพันธ์ของสัมประสิทธิ์การถดถอยการวางแผนการปฏิบัติงานที่ดีกับประสิทธิภาพการทำงานโดยรวมของผู้บริหารกองคลังสถาบันอุดมศึกษาในประเทศไทย

การวางแผนการปฏิบัติงานที่ดี	ประสิทธิภาพการทำงานโดยรวม (JEF)			t	p-value
	สัมประสิทธิ์การถดถอย	ความคลาดเคลื่อนมาตรฐาน			
ค่าคงที่ (a)	0.923	0.376		2.457*	0.016
ด้านการทำความเข้าใจแผน (PI)	0.099	0.108		0.918	0.362
ด้านการมอบหมายการปฏิบัติตามแผน (PC)	0.316	0.129		2.443*	0.017
ด้านการดำเนินการตามแผน (IP)	0.264	0.111		2.384*	0.019
ด้านการพิจารณาปัญหาและอุปสรรค (CB)	0.090	0.103		0.876	0.384
ด้านการประเมินผลการปฏิบัติตามแผน	-0.013	0.103		-0.126	0.900

F = 16.781 p = 0.000 Adj R² = 0.476

*มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

จากตาราง 2 พบว่า การวางแผนการปฏิบัติงานที่ดี ด้านความการมอบหมายการปฏิบัติตามแผน และการดำเนินงานตามแผน มีความสัมพันธ์และผลกระทบเชิงบวกกับประสิทธิภาพในการทำงานโดยรวม เนื่องจากผู้อำนวยการกองคลังให้ความสำคัญในการอบรมเพื่อทำความเข้าใจแผนในการปฏิบัติงานตามแผนเพื่อให้บรรลุเป้าหมายขององค์กร โดยการมอบหมายหน้าที่การปฏิบัติงานให้กับบุคลากรในปริมาณที่เหมาะสม ชัดเจนและตรงตามสายงาน และให้ความสำคัญในการพัฒนาแนวทางการดำเนินงานตระหนักถึงความเสี่ยงและหาแนวทางในการป้องกันปัญหาที่เกิดขึ้นให้การดำเนินงานเป็นไปตามแผนการปฏิบัติงานที่กำหนดไว้ ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ สมิต สัชฌุกร (2553 : 36 – 37) กล่าวว่า การวางแผนการปฏิบัติงานเป็นหน้าที่ทางการจัดการ เป็นสิ่งที่ต้องทำเป็นอันดับแรก หากมีการวางแผนการปฏิบัติงานอย่างเป็นกระบวนการ และมีขั้นตอนอย่างถูกต้องย่อมเกิดผลดีในการปฏิบัติงานที่ดี ทำให้ผู้ปฏิบัติงานมีทิศทางในการดำเนินงานและปฏิบัติงานได้อย่างต่อเนื่องอย่างไรก็ตามการกล่าวว่า องค์กรใดวางแผนได้ดีที่สุด หรือลักษณะการวางแผนปฏิบัติงานแบบใดเหมาะสมที่สุดอยู่ที่ว่ามีกรรมการนำแผนงานไปถ่ายทอดและปฏิบัติจริงแล้วประสบความสำเร็จบรรลุวัตถุประสงค์ หรือเป้าหมายได้ สอดคล้องกับแนวคิดของ เนตร์พัฒนา ยาวีราช (2549 : 42) กล่าวว่า การวางแผนช่วยให้ทราบทิศทางการทำงานการกำหนดแผนไว้ล่วงหน้าจะช่วยลดความเสี่ยงในการดำเนินงาน ช่วยให้ผู้บรรลุเป้าหมายงานตามที่ต้องการ และในการปฏิบัติงานของบุคลากรในองค์กรจะบรรลุผลสำเร็จและผลงานมีประสิทธิภาพนั้น บุคลากรในองค์กรควรจะต้องมีความรู้ความเข้าใจและมีความอิสระอย่างยิ่งในการที่จะตัดสินใจในงานที่ได้รับมอบหมาย มีความสามารถอธิบายชี้แจงงานที่ตนปฏิบัติได้ ไม่ผลักการงานให้ผู้อื่นและมุ่งมั่นที่จะนำเสนอผลงานของตนต่อผู้บังคับบัญชาให้ได้ตรงตามระเบียบ หลักเกณฑ์ ข้อ

บังคับและแนวปฏิบัติขององค์กรทุกครั้ง ทำให้การปฏิบัติงานสำเร็จลุล่วงตามกำหนดเวลาทุกครั้ง

ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยในอนาคต และประโยชน์ของการวิจัย

1. ข้อเสนอแนะสำหรับงานวิจัยในอนาคต

การวิจัยครั้งนี้ผู้ที่สนใจสามารถนำผลการเปรียบเทียบการวางแผนการปฏิบัติงานที่ดีและประสิทธิภาพการทำงานของผู้อำนวยการกองคลังในสถาบันอุดมศึกษาในประเทศไทย ไปเป็นแนวทางในการวางแผนการปฏิบัติงานภายในองค์กร เพื่อให้ผลการทำงานมีประสิทธิภาพและสามารถปฏิบัติงานได้บรรลุเป้าหมาย และควรศึกษาถึงปัญหาและอุปสรรคของการวางแผนการปฏิบัติงานที่ดีในแต่ละด้านเพื่อนำมาปรับปรุงพัฒนากระบวนการและวิธีการวางแผนการปฏิบัติงานภายในองค์กรให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

2. ประโยชน์ของการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้องค์กรต่าง ๆ สามารถนำข้อมูลเกี่ยวกับการวางแผนการปฏิบัติงานที่ดีและผลประสิทธิภาพไปเป็นแนวทางในการพัฒนาและส่งเสริมการเพิ่มพูนทักษะการทำงานบุคลากรในองค์กร เพื่อให้สามารถปฏิบัติงานได้อย่างถูกต้องและมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น ส่งผลให้ข้อมูลจากการดำเนินงานเกิดความน่าเชื่อถือ และผลลัพธ์ที่ได้มีความทันเวลาต่อการตัดสินใจก่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดต่อองค์กร

สรุปผลการวิจัย

การวางแผนการปฏิบัติงานที่ดี ด้านการมอบหมายการปฏิบัติตามแผนและด้านการดำเนินการตามแผน มีความสัมพันธ์และผลกระทบเชิงบวกกับประสิทธิภาพการทำงานโดยรวม ดังนั้น ผู้อำนวยการกองคลังสถาบันอุดมศึกษาใน

ประเทศไทยควรนำข้อสนเทศที่ได้จากการวิจัยในครั้งนี้นำไปใช้เป็นแนวทางในการวางแผนการบริหารงานในองค์กรที่ชัดเจน สามารถมอบหมายการปฏิบัติงานที่ผู้ปฏิบัติงานสามารถวางแผนการปฏิบัติงานของตนให้เป็นไปในทิศทางเดียวกันกับแผนการปฏิบัติงานขององค์กร โดยมีระบบ ขั้นตอน และวิธีการที่ถูกต้อง สามารถดำเนินงานให้เป็นไปตามแผน และมีประสิทธิภาพในการทำงาน บรรลุตามเป้าหมายและภารกิจในการผลิตบัณฑิตที่รองรับตลาดแรงงานที่มีประสิทธิภาพ

กิตติกรรมประกาศ

งานวิจัยนี้ได้รับทุนอุดหนุนการวิจัยงบประมาณเงินรายได้ ประจำปี 2558 ประเภทนิสิตระดับปริญญาโท คณะการบัญชีและการจัดการ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม ปีการศึกษา 2558

เอกสารอ้างอิง

- กองคลังและพัสดุ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม. (2559). *แผนปฏิบัติการราชการประจำปี*.
- ธนินฐา ชิวพัฒน์พันธ์. (2556). ความต้องการการพัฒนาความรู้ทางบัญชีของบุคลากรส่วนการคลังสังกัดองค์การบริหารส่วนตำบลในพื้นที่จังหวัดนนทบุรี. กรุงเทพฯ : วารสารวิชาการคณะบริหารธุรกิจ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยี.
- เนตร์พัฒนา ยาวีราช. (2549). *การจัดการสมัยใหม่*. พิมพ์ครั้งที่ 3. กรุงเทพฯ : เซ็นทรัลเอ็กเซล.
- ปาริชาติ แสงพานิช. (2545). *การศึกษาเปรียบเทียบความเฉลียวฉลาดทางอารมณ์และประสิทธิภาพการทำงานของกลุ่มแรงงานเด็กที่เข้าร่วมและไม่เข้าร่วมทำกิจกรรมในสโมสรแรงงานเด็ก*. (ปริญญาโท กศ.ม.). กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- ฝ่ายทะเบียนและประมวลผล กองบริการการศึกษา มหาวิทยาลัยมหาสารคาม. (2260). *คู่มือระบบอาจารย์ที่ปรึกษาวิชาการระดับปริญญาตรี*. www.reg.ssru.ac.th.
- พยอม วงศ์สารศรี. (2538). *องค์การและการจัดการ Organization & management*. พิมพ์ครั้งที่ 6. กรุงเทพฯ คณะวิทยาการจัดการ วิทยาลัยครูสวนดุสิต.
- มนูญ ทองภักดี. (2541). *คู่มือการงบประมาณและระเบียบการคลัง งบประมาณ เงินคลังตรวจเงินแผ่นดิน*. กรุงเทพฯ : พัฒนาหลักสูตร.
- สมิต สัชฌุกร. (2553). *5ส*. พิมพ์ครั้งที่ 3. กรุงเทพฯ : สายส่งวิญญูชน.
- สมใจ ลักษณะ. (2543). *การพัฒนาประสิทธิภาพในการทำงาน*. กรุงเทพฯ : คณะวิทยาการจัดการ สถาบันราชภัฏสวนสุนันทา.
- สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา. (2556). *สถาบันอุดมศึกษาในสังกัด*. <http://www.mua.go.th/university> > 25 ตุลาคม.
- เสาวลักษณ์ นิกรพิทยา. (2551). *คุณลักษณะของผู้หน้าที่ส่งผลต่อแรงจูงใจและความพึงพอใจในการทำงานของอาจารย์ในสถาบันอุดมศึกษา จังหวัดมหาสารคาม*. มหาสารคาม : สถาบันวิจัยและพัฒนา มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม.
- อมรวิทย์ นาคกรรพ. (2544). *การบริหารทรัพยากรมนุษย์*. มหาสารคาม : สถาบันราชภัฏมหาสารคาม.

- อุทัย บุญประเสริฐ. (2532). *การวางแผนการศึกษา*. กรุงเทพฯ : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- Aaker, D.V., Kumer V., Day, G.S. (2001). *Marketing research* (7th ed.). New York : John Wiley & Sons.
- Black, K. (2006). *Businesses statistics : For Contemporary decision making*. (4th ed.). USA : John Wiley & Sons, Inc.
- Bryan K. Church. (2012). Shared interest and honesty in budget reporting. *Accounting, Organizations and Society*. 37 : 155-167.
- Nunnally, J. G., Bernstein, I. H. (1994). *Psychometric theory* (3rd ed.). New York : McGraw-Hill.

ความต้องการมีส่วนร่วมและทัศนคติของชาวชุมชนที่มีต่อการพัฒนาชุมชนบ้านครัวเป็นแหล่งท่องเที่ยว

Needs and Attitudes of Local People toward Tourism Development of Ban Khrua Community

ปริศนา เพชรบุรณิน¹, ธัญรัช วิภาติภูมิประเทศ²

Prisana Phetcharaburanin¹, Thuntuch Viphatphumiprathes²

บทคัดย่อ

งานวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาระดับความต้องการมีส่วนร่วมของชาวชุมชนที่มีต่อการพัฒนาชุมชนบ้านครัวเป็นแหล่งท่องเที่ยว และ 2) ศึกษาทัศนคติของชาวชุมชนที่มีต่อการพัฒนาชุมชนบ้านครัวเป็นแหล่งท่องเที่ยว เก็บรวบรวมข้อมูลโดยใช้แบบสอบถามซึ่งมีค่า IOC ระหว่าง 0.67-1.00 และมีค่าความเชื่อมั่นที่ระดับ 0.89 โดยมีชาวชุมชนบ้านครัว เขตราชเทวีและเขตปทุมวัน กรุงเทพฯ เป็นกลุ่มตัวอย่างในการวิเคราะห์ จำนวน 413 คน ซึ่งได้มาจากสุ่มตัวอย่างแบบแบ่งชั้นภูมิชนิดเป็นสัดส่วน วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติเชิงพรรณนา ได้แก่ ความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ส่วนการพิสูจน์สมมติฐานใช้สถิติ t-test และ one-way ANOVA

ผลการวิจัยพบว่า 1) ชาวชุมชนมีความต้องการมีส่วนร่วมในการจัดการแหล่งท่องเที่ยวในระดับมาก ($\bar{X} = 3.81$, S.D. = 0.64) 2) ชาวชุมชนมีทัศนคติที่ดีต่อการพัฒนาชุมชนเป็นแหล่งท่องเที่ยวในระดับมาก ($\bar{X} = 3.88$, S.D. = 0.51) และ 3) ชาวชุมชนเพศหญิงมีทัศนคติที่ดีต่อการพัฒนาชุมชนเป็นแหล่งท่องเที่ยวสูงกว่าเพศชาย อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

คำสำคัญ : การพัฒนาการท่องเที่ยว, ความต้องการ, ทัศนคติ, ชุมชนบ้านครัว

¹ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ กลุ่มวิชาศึกษาทั่วไป คณะวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี สถาบันเทคโนโลยีปทุมวัน
Email: prisanap942@yahoo.com

² ผู้ช่วยศาสตราจารย์ กลุ่มวิชาศึกษาทั่วไป คณะวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี สถาบันเทคโนโลยีปทุมวัน
Email: thuntuch18@gmail.com

¹ Assistant Professor, Department of General Education, Faculty of Science and Technology, Pathumwan Institute of Technology, Email: prisanap942@yahoo.com

² Assistant Professor, Department of General Education, Faculty of Science and Technology, Pathumwan Institute of Technology, Email: thuntuch18@gmail.com

Abstract

The purposes of this research were: 1) to study the needs of the local population in terms of their participation in the development of tourism in the community of Ban Khrua, and 2) to study the local population's attitudes toward tourism development in their community. The data were collected from 413 local people in the Ban Khrua community, Ratchathewi District and Pathumwan District, Bangkok who were selected by proportional stratified random sampling. The research instrument was a questionnaire (IOC= 0.67-1.00, Reliability= 0.89). The data were analyzed using descriptive statistics (frequency, percentage, mean, and standard deviation), and inferential statistics (t-test, and one-way ANOVA).

The findings revealed that: 1) their need to participate in tourism development of their community were at high levels ($\bar{X} = 3.81$, S.D.= 0.64); 2) their attitudes toward community's tourism development were at high levels ($\bar{X} = 3.88$, S.D.= 0.51); and 3) female local people had a significantly higher attitude than male local people (p-value< 0.05).

Keywords : Tourism Development, Needs, Attitudes, Ban Khrua community

บทนำ

ชุมชนบ้านครัวเป็นชุมชนท้องถิ่นดั้งเดิม (ชลธิชา สัตยวัฒน์, 2541; ระพีพรรณ มุหะหมัด, 2556) ตั้งอยู่บริเวณริมคลองแสนแสบตั้งแต่ต้นกรุงรัตนโกสินทร์ มีพื้นที่อยู่ในเขตราชเทวีและเขตพญาไท ประชากรส่วนใหญ่นับถือศาสนาอิสลาม ถือเป็นชุมชนมุสลิมที่ใหญ่ที่สุดชุมชนหนึ่งในกรุงเทพมหานคร แต่เดิมเรียกหมู่บ้านอาสาจากเนื่องจากบรรพบุรุษของชุมชนบ้านครัวได้อพยพมาจากประเทศกัมพูชา โดยมาตั้งถิ่นฐานในสมัยกรุงศรีอยุธยาเป็นราชธานี ชาวมุสลิมเชื้อสายเขมรที่เข้ามาในอาณาจักรสยามได้เข้าร่วมเป็นส่วนหนึ่งของกองทัพสยาม ในสังกัดกองอาสาจากและได้ร่วมรบกับกองทัพสยามใน พ.ศ. 2310 กรุงศรีอยุธยาแตก กองอาสาจากที่เหลืออยู่ได้ร่วมกับกองทัพของสมเด็จพระเจ้ากรุงธนบุรีภายหลัง คือ สมเด็จพระเจ้าตากสินมหาราชกอบกู้เอกราช เมื่อพระเจ้าตากสินได้ตั้งราชธานีที่กรุงธนบุรีก็ได้นำครอบครัวของกองอาสาจากเข้ามาด้วย เมื่อมีการ

ย้ายราชธานีใหม่กองอาสาจากได้รับพระมหากรุณาจากพระบาทสมเด็จพระพุทธยอดฟ้าจุฬาโลกมหาราช โปรดเกล้าฯ พระราชทานที่ดินในอาณาบริเวณชุมชนนี้แก่กองอาสาจาก และเรียกหมู่บ้านนี้ว่า “บ้านแขกครัว” ภายหลังเรียกสั้นๆ ว่า “บ้านครัว” พ.ศ.2376 พระบาทสมเด็จพระนั่งเกล้าเจ้าอยู่หัว โปรดเกล้าฯ ให้เจ้าพระยาบดินทร์เดชา (สิงห์ สิงหเสนี) เป็นแม่ทัพบกและเจ้าพระยาคลัง (ดิศ บุนนาค) ซึ่งต่อมา คือ สมเด็จพระเจ้าพระยาบรมมหาประยูรวงศ์เป็นแม่ทัพเรือ ยกไปตีญวนและเขมรพร้อมกันเมื่อสงครามยุติลงจึงยกทัพกลับพร้อมด้วยการกวาดต้อนครอบครัวเขมรจามาเข้ามาจำนวนหนึ่ง โปรดเกล้าฯ ให้ตั้งครัวเรือนที่ “บ้านครัว” อีกครั้ง พร้อมกันนี้ชาวมุสลิมเชื้อสายเขมรหรือเขมรจามาได้นำเอาวิถีชีวิต วัฒนธรรม และภูมิปัญญาท้องถิ่นของตนเข้ามาด้วย ทั้งด้านอาหารคาว อาหารหวาน ด้านศิลปหัตถกรรมการทอผ้าไหม ด้านพิธีกรรมทางศาสนา และการเล่นดนตรี โดยเฉพาะด้านศิลปหัตถกรรมการทอผ้าไหมที่เป็นเอกลักษณ์และมีชื่อเสียงของชุมชนบ้านครัว ซึ่ง

ฝีมือการทอผ้าไหมได้รับการยอมรับจาก จิม ทอมป์สัน นักธุรกิจชาวต่างชาติที่เข้ามาเลือกซื้อผ้าไหมเพื่อนำไปจำหน่ายยังต่างประเทศและได้ช่วยพัฒนาปรับปรุง ออกแบบลวดลาย สีลัน และใช้ฝีมือการทอจากชาวชุมชนเป็นหลัก ซึ่งจุดเด่นของผ้าไหมบ้านคร้วคือ เนื้อผ้าจะมีคุณภาพสูง เส้นไหมเหนียวและเหนียว สีสันสวย และใช้งานคงทน จึงทำให้เป็นที่นิยมของชาวต่างประเทศเป็นอย่างมาก นอกจากนี้ชุมชนยังมีการแสดงที่เป็นเอกลักษณ์ตามต้นฉบับของชาวมุสลิมที่เรียกว่า “การแสดงนาเสบ” ซึ่งเป็นการแสดงขับร้องเป็นภาษาอาหรับและภาษามาเลเซีย สอดแทรกเนื้อหาที่เกี่ยวกับหลักคำสอนของศาสนาอิสลาม เพื่อให้ผู้นับถือศาสนาอิสลามได้เข้าใจในคำสอนได้ง่ายขึ้นและได้รับการสืบทอดมาจวบจนปัจจุบัน (ชลธิชา สัตยาวัฒนา, 2542; ระพีพรรณ มุหะหมัด, 2556)

จากประวัติและวิถีชีวิต วัฒนธรรม ภูมิปัญญาท้องถิ่นของชุมชนบ้านคร้วดังกล่าว จึงนับได้ว่าชุมชนบ้านคร้วเป็นชุมชนหนึ่งในกรุงเทพมหานครที่มีประวัติศาสตร์การตั้งถิ่นฐานที่ยาวนานกว่า 200 ปี มีวิถีชีวิต วัฒนธรรม และภูมิปัญญาท้องถิ่นที่เป็นเอกลักษณ์ของตน ถึงแม้ชุมชนจะมีการเปลี่ยนแปลงวิถีชีวิตไปบ้างตามสภาพสังคมเมืองในยุคปัจจุบัน แต่ชุมชนยังคงมีการสืบทอดวิถีชีวิต วัฒนธรรม และภูมิปัญญาท้องถิ่นจากรุ่นสู่รุ่น ดังงานวิจัยของปริศนา เพชรบุรณิน (2558) ที่ได้ศึกษาเรื่อง ศึกษาแนวทางการอนุรักษ์และฟื้นฟูวิถีชีวิต วัฒนธรรม ภูมิปัญญาท้องถิ่น และการใช้ประโยชน์จากความหลากหลายทางชีวภาพของชุมชนบ้านคร้ว ชุมชนบ้านคร้วยังคงมีการสืบทอดวิถีชีวิต วัฒนธรรม และภูมิปัญญาท้องถิ่นของตนเองไว้อย่างต่อเนื่อง ซึ่งการคงไว้ซึ่งเอกลักษณ์และประวัติศาสตร์ที่ยาวนานของชุมชนประกอบกับพื้นที่ของชุมชนอยู่ใจกลางเมือง มีการคมนาคมที่สะดวกรวดเร็ว จึงปัจจัยสำคัญต่อการส่งเสริมการท่องเที่ยวของชุมชน เนื่องจากการท่องเที่ยวจะเป็นปัจจัยสำคัญที่จะช่วยเอื้ออำนวยประโยชน์ให้

ประชาชนในท้องถิ่น ทั้งในเรื่องการสร้างงาน สร้างอาชีพและสร้างรายได้ทั้งทางตรงและทางอ้อม รวมทั้งสนับสนุนให้มีการฟื้นฟู อนุรักษ์ศิลปวัฒนธรรม ประเพณี ซึ่งเป็นสิ่งดึงดูดความสนใจของนักท่องเที่ยว นอกจากนี้ยังสามารถกระตุ้นให้เกิดการพัฒนาในด้านต่างๆ ตลอดจนสร้างชื่อเสียงให้เกิดขึ้นแก่ท้องถิ่น หรือสถานที่ท่องเที่ยวแห่งนั้นๆ และประเทศชาติอันเป็นส่วนรวมอีกด้วย

ทั้งนี้ จากการศึกษางานวิจัยที่เกี่ยวข้อง (ชลธิชา สัตยาวัฒนา, 2541; ปริศนา เพชรบุรณิน, 2558) ระพีพรรณ มุหะหมัด, 2556) ได้พบว่าชุมชนบ้านคร้วเป็นชุมชนที่มีความน่าสนใจเนื่องมาจากการเป็นชุมชนดั้งเดิมที่มีประวัติความเป็นมาประกอบกับวิถีชีวิต วัฒนธรรมและภูมิปัญญาของชุมชน จนทำให้ปัจจุบันมีนักท่องเที่ยวสนใจเข้ามาเยี่ยมชม อย่างไรก็ตาม ยังไม่ได้มีการศึกษาถึงความต้องการมีส่วนร่วมและทัศนคติของชาวชุมชนที่มีต่อการพัฒนาชุมชนบ้านคร้วให้เป็นแหล่งท่องเที่ยว

ด้วยเหตุนี้ ผู้วิจัยจึงเลือกศึกษาประเด็นการพัฒนาชุมชนบ้านคร้วให้เป็นแหล่งท่องเที่ยว โดยเน้นที่การศึกษาความต้องการมีส่วนร่วมและทัศนคติของสมาชิกในชุมชนในการจัดการท่องเที่ยว ทั้งนี้ เพื่อที่จะนำไปสู่การให้ข้อเสนอแนะในการจัดการการท่องเที่ยวที่มีประสิทธิภาพและก่อให้เกิดการพัฒนาที่ยั่งยืนในอนาคตของชุมชน

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาระดับความต้องการมีส่วนร่วมของชาวชุมชนที่มีต่อการพัฒนาชุมชนบ้านคร้วเป็นแหล่งท่องเที่ยว
2. เพื่อศึกษาระดับทัศนคติของชาวชุมชนที่มีต่อการพัฒนาชุมชนบ้านคร้วเป็นแหล่งท่องเที่ยว

ขอบเขตของการวิจัย

1. งานวิจัยในครั้งนี้ เก็บรวบรวมข้อมูลจากชาวชุมชนซึ่งเป็นกลุ่มตัวอย่างจำนวน 413 คน ซึ่งได้มาจากการคำนวณตามสูตรของ Yamane (1973) โดยเก็บข้อมูลในพื้นที่ชุมชนบ้านครัว 3 ชุมชน ได้แก่ ชุมชนบ้านครัวเหนือ ชุมชนบ้านครัวใต้ และชุมชนบ้านครัวตะวันตก ซึ่งทั้ง 3 ชุมชนนี้ตั้งอยู่ในเขตราชเทวีและเขตปทุมวัน กรุงเทพมหานคร

2. ตัวแปรที่ใช้ในการวิจัย ประกอบด้วย ตัวแปรอิสระ คือ เพศ และอายุ ส่วนตัวแปรตาม คือ ความต้องการมีส่วนร่วมและทัศนคติที่มีต่อการพัฒนาชุมชนบ้านครัวเป็นแหล่งท่องเที่ยว

สมมติฐานการวิจัย

1. ชาวชุมชนที่มีเพศต่างกัน มีทัศนคติและความต้องการการมีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชนบ้านครัวเป็นแหล่งท่องเที่ยวแตกต่างกัน

2. ชาวชุมชนที่มีอายุต่างกัน มีทัศนคติและความต้องการการมีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชนบ้านครัวเป็นแหล่งท่องเที่ยวแตกต่างกัน

ตารางที่ 1 สัดส่วนประชากรและกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย

ชุมชนบ้านครัว	จำนวนประชากร (คน)	จำนวนกลุ่มตัวอย่าง (คน)	จำนวนที่เก็บได้จริง (คน)
ชุมชนบ้านครัวเหนือ	3,090	198	225
ชุมชนบ้านครัวตะวันตก	1,271	81	90
ชุมชนบ้านครัวใต้	1,500	96	98
รวม	5,861	375	413

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ แบบสอบถาม ซึ่งมีขั้นตอนการสร้างดังนี้

1) ผู้วิจัยได้ศึกษาเอกสาร แนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องต่าง ๆ เพื่อเป็นแนวทางในการสร้างแบบสอบถาม

ระเบียบวิธีวิจัย

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ ชาวชุมชนบ้านครัวในเขตราชเทวีและเขตปทุมวัน กรุงเทพมหานคร ซึ่งแบ่งเป็น 3 ชุมชนย่อย ได้แก่ ชุมชนบ้านครัวเหนือ จำนวน 3,090 คน ชุมชนบ้านครัวตะวันตก จำนวน 1,271 คน และชุมชนบ้านครัวใต้ จำนวน 1,500 คน รวมจำนวนประชากรทั้งสิ้น 5,861 คน (ปริศนา เพชรบูรณิน, 2558) สำหรับจำนวนกลุ่มตัวอย่าง ใช้สูตรของ Yamane (1973) ที่ระดับความเชื่อมั่น 95% ได้จำนวน 374 คน อย่างไรก็ตาม ผู้วิจัยทำการเก็บข้อมูลด้วยแบบสอบถามกับกลุ่มตัวอย่างจำนวน 450 คน เพื่อป้องกันความไม่สมบูรณ์และการสูญหายของแบบสอบถามบางฉบับ ทั้งนี้ได้รับแบบสอบถามที่มีข้อมูลสมบูรณ์กลับคืนมาเพื่อเป็นกลุ่มตัวอย่างในงานวิจัยครั้งนี้ 413 คน ผู้วิจัยใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างแบบแบ่งชั้นภูมิชนิดเป็นสัดส่วน (Proportional Stratified Random Sampling) ตามชุมชนย่อย 3 ชุมชน ได้แก่ ชุมชนบ้านครัวเหนือ ชุมชนบ้านครัวใต้ และชุมชนบ้านครัวตะวันตก ดังรายละเอียดในตารางต่อไปนี้

2) นำแบบสอบถามไปนำเสนอคณะกรรมการที่ปรึกษาการวิจัยเพื่อพิจารณาตรวจสอบและแก้ไขให้มีความเหมาะสมมากยิ่งขึ้น

3) ให้ผู้เชี่ยวชาญตรวจแบบสอบถามเพื่อหาความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity) โดยคัดเลือกข้อคำถามที่มีค่า IOC ผ่านเกณฑ์

ซึ่งมีค่าระหว่าง 0.67-1.00

4) นำแบบสอบถามไปทดลองใช้ (Try Out) กับชาวชุมชนบ้านครัวที่ไม่ได้คัดเลือกเป็นกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 30 คน มาคำนวณหาค่าความเชื่อมั่น (Reliability) ด้วยสูตรสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาค พบว่า มีค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับที่ 0.89

3. การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยวิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม ข้อมูลด้านทัศนคติและความต้องการมีส่วนร่วมโดยใช้สถิติเชิงพรรณนา ได้แก่ ความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ส่วนการพิสูจน์สมมติฐานใช้สถิติ t-test และ one-way ANOVA

ผลการวิจัย

1. ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง มีจำนวน 245 คน ส่วนเพศชายมีจำนวน 168 คน หรือคิดเป็นร้อยละ 59.3 และ 40.7 ตามลำดับ ในด้านอายุพบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีอายุระหว่าง 40-60 ปี มีจำนวน 177 คน รองลงมาคือ 20-40 ปี มีจำนวน 108 คน มากกว่า 60 ปี มีจำนวน 104 คน และน้อยกว่า 20 ปี มีจำนวน 24 คน หรือคิดเป็นร้อยละ 42.9 26.1 25.2 และ 5.8 ตามลำดับ ดังในตารางต่อไปนี้

ตารางที่ 2 จำนวนและร้อยละของกลุ่มตัวอย่าง จำแนกตามเพศและอายุ

ข้อมูลทั่วไป	จำนวน	ร้อยละ
เพศ ชาย	168	40.7
หญิง	245	59.3
อายุ น้อยกว่า 20 ปี	24	5.8
ตั้งแต่ 20 - 40 ปี	108	26.1
ตั้งแต่ 40 - 60 ปี	177	42.9
มากกว่า 60 ปี	104	25.2

2. ความต้องการมีส่วนร่วมของชาวชุมชนที่มีต่อการพัฒนาชุมชนบ้านครัวเป็นแหล่งท่องเที่ยว

จากการวิเคราะห์พบว่า ชาวชุมชนมีความต้องการมีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชนบ้านครัวเป็นแหล่งท่องเที่ยวในภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.81$, S.D.= 0.64) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ชาวชุมชนมีความต้องการมีส่วนร่วมใน 3 ลำดับแรก ได้แก่ ความต้องการแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับการจัดสรรสาธารณูปโภคและสิ่งอำนวยความสะดวกภายในชุมชน อาทิ การปรับปรุงทางเดิน ถนน หอ้งน้ำ ไฟส่องสว่าง ($\bar{X} = 4.35$, S.D.= 0.81) ความต้องการเป็นส่วนหนึ่งในการลงประชามติเกี่ยวกับแผนงานหรือนโยบายใดๆ ที่เกี่ยวข้องกับงานด้านสาธารณูปโภคและสิ่งอำนวยความสะดวกในชุมชน ($\bar{X} = 4.16$, S.D.= 0.93) และลำดับที่สาม มีค่าเฉลี่ยเท่ากัน คือ ความต้องการมีส่วนร่วมในการเสนอความเห็นเพื่อพัฒนาชุมชนให้เป็นแหล่งท่องเที่ยว ($\bar{X} = 4.15$, S.D.= 0.89) และความต้องการร่วมลงมือปฏิบัติในกิจกรรมการปรับปรุงพื้นที่ในชุมชนให้มีความสะอาด และเหมาะสมกับการพัฒนาเป็นแหล่งท่องเที่ยว ($\bar{X} = 4.15$, S.D.= 0.86)

3. ทัศนคติของชาวชุมชนที่มีต่อการพัฒนาชุมชนบ้านครัวเป็นแหล่งท่องเที่ยว

จากการวิเคราะห์พบว่า ทัศนคติของชาวชุมชนที่มีต่อการพัฒนาชุมชนบ้านครัวเป็นแหล่งท่องเที่ยวโดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.88$, S.D.= 0.51) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ทัศนคติสูงสุด 3 ลำดับแรก ได้แก่ ความรู้สึกดีใจหากชุมชนจะถูกพัฒนาเป็นแหล่งท่องเที่ยว ($\bar{X} = 4.51$, S.D.= 0.71) การพัฒนาชุมชนเป็นแหล่งท่องเที่ยวจะช่วยให้ชุมชนเป็นที่รู้จักมากขึ้น ($\bar{X} = 4.44$, S.D.= 0.82) และ การพัฒนาชุมชนเป็นแหล่งท่องเที่ยวสามารถช่วยอนุรักษ์วิถีชีวิตและภูมิปัญญาชุมชนได้ ($\bar{X} = 4.43$, S.D.= 0.79)

4. การพิสูจน์สมมติฐาน

ผลการเปรียบเทียบความต้องการและทัศนคติของชาวชุมชนที่มีต่อการมีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชนบ้านครัวเป็นแหล่งท่องเที่ยว จำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล พบว่า ชาวชุมชนที่มีเพศแตกต่างกัน มีทัศนคติต่อการพัฒนาชุมชนเป็นแหล่งท่องเที่ยวแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 โดยที่เพศหญิงมีทัศนคติต่อการพัฒนาชุมชนเป็นแหล่งท่องเที่ยวสูงกว่าเพศชาย ในขณะที่ชาวชุมชนที่มีเพศแตกต่างกัน มีความต้องการมีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชนเป็นแหล่งท่องเที่ยวไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 นอกจากนี้ ยังพบว่า ชาวชุมชนที่มีอายุแตกต่างกัน มีทัศนคติและความต้องการมีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชนบ้านครัวเป็นแหล่งท่องเที่ยวไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ดังรายละเอียดในตารางต่อไปนี้

ตารางที่ 3 การพิสูจน์สมมติฐาน

ตัวแปร		ความต้องการ		ทัศนคติ	
		\bar{X}	t/F	\bar{X}	t/F
เพศ	ชาย	3.81	.13	3.81	2.13*
	หญิง	3.80		3.92	
อายุ	น้อยกว่า 20 ปี	3.81	.11	3.84	2.10
	ตั้งแต่ 20 -40 ปี	3.78		3.78	
	ตั้งแต่ 40-60 ปี	3.82		3.89	
	มากกว่า 60 ปี	3.80		3.95	

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

อภิปรายผลการวิจัย

1. ความต้องการมีส่วนร่วมในการจัดการแหล่งท่องเที่ยวของประชาชนในชุมชนบ้านครัว อยู่ในระดับมาก สอดคล้องกับผลงานวิจัยของ กฤษฎา (2543) ที่ได้ทำการศึกษาความต้องการมีส่วนร่วม

ในการจัดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศของประชาชนตำบลแม่ทราบ อำเภอร่องขวาง จังหวัดแพร่ โดยพบว่า ประชาชนตำบลแม่ทราบมีความต้องการมีส่วนร่วมในการจัดการท่องเที่ยวอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากประชาชนในชุมชนบ้านครัวมีความผูกพันต่อชุมชน และมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับพื้นที่และวัฒนธรรมในชุมชนเป็นอย่างดี จึงทำให้มีความต้องการมีส่วนร่วมในการจัดการแหล่งท่องเที่ยว เพื่อให้การท่องเที่ยวชุมชนเป็นไปอย่างสมบูรณ์ ทั้งด้านสาธารณูปโภค สิ่งอำนวยความสะดวก การแบ่งสัดส่วนความรับผิดชอบ การจัดสิ่งแวดล้อม และการพัฒนาปรับปรุงบริเวณแหล่งท่องเที่ยว สอดคล้องกับ สุธาทิพย์ (2554) ที่กล่าวว่า ความผูกพันต่อชุมชนเป็นปัจจัยสำคัญที่ผลักดันให้ประชาชนมีความเต็มใจที่จะพยายามทำในสิ่งที่ดีที่สุดกับชุมชน เพื่อประโยชน์ของชุมชน

2. ประชาชนในชุมชนบ้านครัวมีทัศนคติที่ดีต่อการพัฒนาชุมชนเป็นแหล่งท่องเที่ยวอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้เนื่องจาก เมื่อพัฒนาชุมชนเป็นแหล่งท่องเที่ยวจะสามารถสร้างรายได้เป็นเงินตราให้กับผู้ประกอบการและกระจายเข้าไปในท้องถิ่นที่เป็นแหล่งท่องเที่ยว ยกตัวอย่างเช่น มีนักท่องเที่ยวมารับประทานอาหารในพื้นที่ หรือซื้อสินค้าของที่ระลึกต่าง ๆ เงินจากนักท่องเที่ยวจะผ่านมือจากเจ้าของร้านไปซื้ออาหารสด ผลไม้สด หรือซื้อผ้าทอเงินเหล่านี้ย่อมกระจายไปสู่เกษตรกรผู้ผลิตอาหารและผลไม้ หรือไปสู่ช่างทอผ้าซึ่งอยู่ในท้องถิ่นได้ เป็นต้น (คณะเศรษฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, 2560) การกระจายรายได้สู่ชุมชนนี้จะทำให้เกิดประโยชน์ต่อประชาชนในชุมชน คือ ทำให้มีรายรับเพิ่มมากขึ้น รวมทั้งทำให้ชุมชนเป็นที่รู้จักเพิ่มมากขึ้นด้วย นำไปสู่การอนุรักษ์ชุมชนอันเป็นที่รักของประชาชนในชุมชนบ้านครัวให้คงอยู่ต่อไป ประโยชน์เหล่านี้ทำให้ประชาชนมีทัศนคติที่ดีต่อการพัฒนาชุมชนเป็นแหล่งท่องเที่ยว

3. เพศหญิงมีทัศนคติต่อการพัฒนาชุมชนเป็นแหล่งท่องเที่ยวสูงกว่าเพศชาย อย่างมีนัย

สำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ส่วนความต้องการมีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชนบ้านครัวเป็นแหล่งท่องเที่ยว ไม่แตกต่างกัน ทั้งนี้เนื่องจากมีการศึกษาพบว่า เพศหญิงมักจะมองโลกในแง่ดีมากกว่าเพศชาย (พริทเซทต์, 2551) ซึ่งการมองโลกในแง่ดีทำให้เห็นถึงประโยชน์หรือข้อดีของเรื่องต่างๆ และทำให้เกิดความรู้สึกในเชิงบวกต่อสิ่งนั้น ดังนั้น การที่เพศหญิงเป็นเพศที่มองโลกในแง่ดีจึงมีผลให้เห็นถึงประโยชน์และมีความรู้สึกที่ดีต่อการพัฒนาชุมชนเป็นแหล่งท่องเที่ยว และมีทัศนคติต่อการพัฒนาชุมชนเป็นแหล่งท่องเที่ยวดีกว่าเพศชาย

สำหรับการเปรียบเทียบทัศนคติและความต้องการมีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชนบ้านครัวเป็นแหล่งท่องเที่ยว จำแนกตามปัจจัยส่วนด้านอายุ พบว่า ประชาชนที่มีอายุแตกต่างกัน มีทัศนคติและความต้องการมีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชนบ้านครัวเป็นแหล่งท่องเที่ยวไม่แตกต่างกัน ทั้งนี้เนื่องจากในแต่ละช่วงอายุล้วนมีความสามารถที่จะช่วยเหลือชุมชนได้ รวมทั้งเห็นถึงประโยชน์ที่จะเกิดขึ้นเมื่อพัฒนาชุมชนเป็นแหล่งท่องเที่ยว จึงทำให้ประชาชนที่มีอายุแตกต่างกัน มีทัศนคติและความต้องการมีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชนบ้านครัวเป็นแหล่งท่องเที่ยวไม่แตกต่างกัน

ข้อเสนอแนะ

จากข้อค้นพบที่ได้จากแบบสอบถามในงานวิจัยนี้เกี่ยวกับความต้องการและทัศนคติของชาวชุมชนที่มีต่อการพัฒนาชุมชนบ้านครัวเป็นแหล่งท่องเที่ยว ผู้วิจัยได้นำมาใช้เป็นฐานในการให้ข้อเสนอแนะดังต่อไปนี้

1. ควรเปิดโอกาสให้ชาวชุมชนแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับการจัดสรรสาธารณูปโภคและสิ่งอำนวยความสะดวกภายในชุมชน
2. ควรให้ชาวชุมชนได้มีโอกาสในการลงประชามติเกี่ยวกับแผนงานหรือนโยบายใดๆ ที่เกี่ยวข้องกับงานด้านสาธารณูปโภคและสิ่งอำนวยความสะดวกในชุมชน
3. ควรให้ชาวชุมชนมีส่วนร่วมในการเสนอความเห็นเพื่อพัฒนาชุมชนเป็นแหล่งท่องเที่ยว รวมทั้งให้ลงมือปฏิบัติในกิจกรรมการปรับปรุงพื้นที่ในชุมชนให้มีความสะอาดและเหมาะสมที่จะเป็นแหล่งท่องเที่ยว
4. ควรพัฒนาชุมชนให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวสืบต่อไป ซึ่งนอกจากจะทำให้ชาวชุมชนมีความรู้สึกที่ดีแล้ว ยังช่วยทำให้เป็นการอนุรักษ์วิถีชีวิตและภูมิปัญญาของชุมชนบ้านครัวให้คงอยู่สืบไป

เอกสารอ้างอิง

- กฤษฎา ยะการ. (2543). *ความต้องการมีส่วนร่วมในการจัดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศของประชาชน ตำบลแม่ทราย อำเภอร่องวาง จังหวัดแพร่*. (วิทยานิพนธ์ปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต). เชียงใหม่: มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- คณะเศรษฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่. (2560). *การพัฒนาการท่องเที่ยวกับการพัฒนาเศรษฐกิจชุมชน*. <http://fuangfah.econ.cmu.ac.th>. [5 มกราคม 2560].
- ชลธิชา สัตยวิวัฒนา. (2542). *สิทธิชุมชนท้องถิ่นบ้านคว่ำ: กรณีการสร้างทางด่วนทับชุมชน*. กรุงเทพฯ: นิติธรรม.
- ปริศนา เพชรบูรณิน. (2558). *ศึกษาแนวทางการอนุรักษ์และฟื้นฟูวิถีชีวิต วัฒนธรรม ภูมิปัญญาท้องถิ่น และการใช้ประโยชน์จากความหลากหลายทางชีวภาพของชุมชนบ้านคว่ำ*. กรุงเทพฯ: สถาบันเทคโนโลยีปทุมวัน.
- พริทเชทต์, ไพรซ์. (2551). *มองโลกให้บวก*. แปลโดย ทรรศนะ บุญขวัญ. กรุงเทพฯ: แมคกรอ-ฮิล.
- ระพีพรรณ มุทะหมัด. (2556). *อิสลามกับการพัฒนาอย่างยั่งยืน: กรณีศึกษาชุมชนมัสยิดกมาลุลอิสลาม คลองแสนแสบ กรุงเทพมหานคร*. กรุงเทพฯ: สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์.
- สุรชาติพย์ เข็มน้อย. (2554). *ปัจจัยที่ส่งผลต่อการมีส่วนร่วมในการจัดการการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน: กรณีศึกษาตลาดบางหลวง อำเภอบางเลน จังหวัดนครปฐม*. (วิทยานิพนธ์ปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต). นครปฐม: มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- Yamane, T. (1973). *Statistics: An Introductory Analysis*. New York: Harper and Row Publication.

ศูนย์การเรียนรู้เพาะฟักลูกปูบ้านหัวเขากับการสร้างความปลอดภัยทางอาหาร ของชุมชนหัวเขาแดง

Ban Hua Khao Crab Culture Learning Center and Food Security in the Hua Khao Daeng Community

เกศกนก บุญเพชร¹, จิราพร แก้วขวัญทอง¹, พรพรรณ สกุลหงษ์¹, อุทัย ปริญาสุทินันท์²
Keskanok Boonpech¹, Jiraporn Keawkwantong¹, Pornpan Sakulhong¹,
Utai Parinyasutinun²

บทคัดย่อ

งานวิจัยนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาศูนย์การเรียนรู้เพาะฟักลูกปูบ้านหัวเขากับการสร้างความปลอดภัยทางอาหารของชุมชนหัวเขาแดง อำเภอสิงหนคร จังหวัดสงขลา ใช้การสัมภาษณ์แบบเจาะลึก การสนทนากลุ่ม และการสังเกตแบบมีส่วนร่วมและไม่มีส่วนร่วม เป็นเครื่องมือรวบรวมข้อมูลภาคสนาม โดยมีผู้ให้ข้อมูล จำนวน 53 คน ได้แก่ ประธาน รองประธาน เลขานุการ และสมาชิกของศูนย์การเรียนรู้เพาะฟักลูกปูบ้านหัวเขา จำนวน 18 คน ชาวบ้านในชุมชน จำนวน 25 คน เจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้อง จำนวน 5 คน และนักวิชาการ จำนวน 2 คน ร่วมกับการศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง จากนั้นนำข้อมูลที่ได้อาวิเคราะห์เชิงเนื้อหาและเขียนรายงานผลโดยการพรรณนาวิเคราะห์

ผลการศึกษา พบว่า ศูนย์การเรียนรู้เพาะฟักลูกปูบ้านหัวเขา ซึ่งมีกระบวนการจัดการ อันได้แก่ การวางแผน การจัดองค์การ การจัดคนเข้าทำงาน การสั่งการ การประสานงาน การรายงาน และการจัดทำงบประมาณ โดยสมาชิกส่วนใหญ่เป็นชาวประมงพื้นบ้านและมีชาวบ้านในชุมชนเข้าร่วมด้วยจิตอาสาในการฟื้นฟูทรัพยากรสัตว์น้ำเพื่อประโยชน์ของส่วนรวม อีกทั้งยังใช้การวิเคราะห์ SWOT เพื่อพัฒนาศูนย์การเรียนรู้เพาะฟักลูกปูบ้านหัวเขาให้เกิดความเข้มแข็ง รวมทั้งใช้เป็นแหล่งสร้างความปลอดภัยทางอาหารของชุมชนได้อย่างยั่งยืน อันจักนำไปสู่การพัฒนาคุณภาพชีวิตของคนในชุมชนต่อไป

คำสำคัญ : ศูนย์การเรียนรู้เพาะฟักลูกปูบ้านหัวเขา, ความปลอดภัยทางอาหาร, คุณภาพชีวิต

¹ นักศึกษาหลักสูตรศิลปศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาชุมชนศึกษา คณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์

² อาจารย์ ภาควิชาสัตตศึกษา คณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์

¹ Bachelor degree student, communities studies, Faculty of Liberal Arts, Prince of Songkla University

² Lecturer at Faculty of Liberal Arts, Prince of Songkla University

* Corresponding author: e-mail: gift_999_@hotmail.com Tel.087-2959491

Abstract

The purpose of this qualitative research was to examine Ban Hua Khao Crab Culture Learning Center and the food security of the Hua Khao Daeng Community in Singhanakhon District, Songkhla Province. In-depth interviews, focus group discussions, and participant and non-participant observations were used as instruments to collect field data from 53 informants consisting of a chairman, vice chairman, secretary and 18 members of Ban Hua Khao Crab Culture Learning Center, 25 locals, 5 government officials and 2 academics. Data were also collected from related documents and research reports. The data were then analyzed using content analysis before a report was written using analytical description.

It was found that management of Ban Hua Khao Crab Culture Learning Center was composed of planning, organizing, staffing, commanding, coordinating, reporting, and budgeting. Most members of the center were native fishermen and villagers who volunteered to participate in the revival of the aquatic animal resources for the public benefit. SWOT analysis was also utilized to strengthen Ban Hua Khao Crab Culture Learning Center and to make it a sustainable food security resource for the community that would lead to the improvement of quality of life among people in this community.

Keywords : Ban Hua Khao Crab Culture Learning Center, food security, quality of life

บทนำ

ประเทศไทยมีทรัพยากรธรรมชาติอุดมสมบูรณ์ มีความมั่นคงทางอาหาร สามารถผลิตอาหารเพียงพอต่อความต้องการของประชากรในประเทศ รวมทั้งมีการส่งออกที่สร้างรายได้ให้กับประเทศอย่างมหาศาล จากสถิติในการส่งออกสัตว์น้ำเป็นสินค้าสร้างมูลค่าให้กับประเทศไทย เป็นจำนวนมากถึง 6,616,039,286 บาท ในเดือนตุลาคม พ.ศ. 2559 และติดอันดับที่ 15 ของสินค้าที่มีมูลค่าการส่งออกสูงสุดของในประเทศไทย (สำนักเทคโนโลยีสารสนเทศ กรมศุลกากร, 2559) ซึ่งอาเซียนนั้น ถือเป็นผู้นำส่งออกอาหารทะเลรายใหญ่ของโลก โดยยอดการผลิตอาหารทะเลคิดเป็นร้อยละ 25 ของปริมาณอาหารทะเลในตลาดโลก โดย 10 อันดับประเทศที่ผลิตอาหารทะเลมากที่สุดในโลก พบว่า มีประเทศในอาเซียนติดอันดับอยู่ถึง

4 ประเทศ ได้แก่ อินโดนีเซีย ไทย เวียดนาม และฟิลิปปินส์ (อินทร์ อินทรภูมิ, อรรพรรณ ศรีโสภณพันธ์ และนริศ สิ้นศิริ, 2559, น. 193) ทำให้อาชีพการทำประมงได้รับความสนใจ และเป็นที่ยอมรับมากขึ้น ดังนั้น ทรัพยากรสัตว์น้ำจึงกลายเป็นแหล่งสร้างรายได้ให้กับชาวประมงได้เป็นอย่างดี

การจับปูม้า ซึ่งเป็นสัตว์เศรษฐกิจอีกชนิดหนึ่งที่ตอบสนองความต้องการของตลาด อีกทั้งยังเป็นสัตว์ที่สามารถจับได้ตลอดทั้งปี และเป็นที่ยอมรับภาคในประเทศโดยทั่วไป นอกจากนี้ ปูม้ายังมีศักยภาพสูงในการทำอุตสาหกรรมผลิตปูนิ่มและสามารถส่งออกไปขายยังต่างประเทศได้ เนื่องจากปูม้าในประเทศไทยคล้ายกับปู blue crab; *Callinectes sapidus* ของต่างประเทศ (อภิรักษ์ สงรักษ์, วัฒนา วัฒนกุล และบุญศรีพร พรเดชอนันต์, 2556, น. 10) ทำให้ชาวประมงนิยมจับปูม้าในจำนวนที่เพิ่มสูงขึ้น ซึ่งปัจจุบันนี้มีเทคโนโลยีที่ก้าวหน้ามาก

ขึ้น ทำให้การพัฒนาเครื่องมือจับสัตว์น้ำของชาวประมงสามารถจับสัตว์น้ำได้ในปริมาณที่เพิ่มขึ้น ทั้งอวนลอยปูและแห ส่งผลกระทบทำให้ทรัพยากรปูม้าในทะเลลดลง

อนึ่ง ความมั่นคงทางอาหาร อันเนื่องมาจากสถานการณ์ความเสื่อมโทรมของทรัพยากรที่เกิดขึ้น ซึ่งเป็นปัจจัยทำให้ความอุดมสมบูรณ์ของทะเลสาบสงขลาลดลงอย่างต่อเนื่อง แม้ว่าสถานการณ์จะก้าวเข้าสู่ขั้นภาวะวิกฤตรุนแรงมากเพียงใด ก็ไม่ได้ทำให้การประกอบอาชีพของชาวประมงมีจำนวนลดลง ในทางตรงกันข้าม ชาวประมงมีแนวโน้มมีจำนวนเพิ่มขึ้น รวมทั้งเครื่องมือการทำประมงก็มีจำนวนเพิ่มขึ้นเช่นกัน เพราะมีปัจจัยอื่นเสริมเข้ามาเกี่ยวข้องด้วย นั่นคือ แม้ว่าปริมาณสัตว์น้ำที่ชาวประมงแต่ละครัวเรือนจับได้จะลดลงมาก แต่ราคาของสัตว์น้ำดังกล่าวกลับดีขึ้นยิ่งสัตว์น้ำหายากมากเท่าใด ยิ่งได้ราคาดีมากเท่านั้น จึงเป็นปัจจัยที่ทำให้แนวโน้มของทรัพยากรปูม้าในทะเลสาบสงขลาลดลง ซึ่งความเสื่อมโทรมของทรัพยากรปูม้านี้ ส่งผลกระทบต่อความมั่นคงทางอาหารอย่างไม่อาจปฏิเสธได้ กระนั้นก็ตามวิกฤตครั้งนี้ก็ไม่ได้เป็นสิ่งเลวร้ายเสมอไป เพราะอย่างน้อยการเกิดวิกฤตก็ทำให้มีการหาแนวทางในการแก้ไขและป้องกัน เพื่อไม่ให้เกิดเหตุการณ์ในลักษณะนั้นเกิดขึ้นซ้ำอีก (ชัยเสฏฐ์ พรหมศรี, 2553, น. 42)

ทั้งนี้ การสร้างมาตรการรับมือกับความท้าทาย เพื่อความอยู่รอดของประชากรในการแก้ปัญหาของทรัพยากรปูม้านั้น ได้มีการจัดการและการฟื้นฟูทรัพยากรปูม้า โดยการก่อตั้งศูนย์การเรียนรู้เพาะฟักลูกปูบ้านหัวเขา ซึ่งทำหน้าที่รับฝากแม่ปูม้าที่มีไข่แก่ติดหน้าท้องมาฝากไว้ในกระชังที่อยู่ในทะเลหรือถ้ำในโรงเรือน เมื่อแม่ปูม้าไขไข่ออกจากหน้าท้องแล้ว จึงนำแม่ปูม้าไปขาย ไข่ที่ถูกแยกออกจากตัวแม่ก็จะฟักเป็นตัวอ่อน ซึ่งอยู่ในระยะที่เรียกว่าซู่เอี้ย หลังจากนั้นจะถูกปล่อยลงสู่ธรรมชาติและกินอาหารที่มีอยู่ตามธรรมชาติ จน

เติบโตเป็นปูม้าขนาดใหญ่ สำหรับแม่ปูม้าหนึ่งตัวขนาดกระดองกว้าง 9.15-18.84 ซม. จะผลิตไข่จำนวน 229,538-2,859,061 ฟอง เฉลี่ยเท่ากับ 998,292 ฟอง (จินตนา จินดาลิขิต, ลิขิต บุญสิทธิ์, มาลา สุพงษ์พันธ์, ไพโรจน์ ชัยเกลี้ยง และเพ็ญแข เนื่องสกุล, 2554, น. 7) อันเปรียบเสมือนกับการฝากเงินในธนาคาร แต่เปลี่ยนจากฝากเงินมาเป็นฝากแม่ปูม้าที่มีไข่นอกกระดอง โดยได้รับดอกเบี้ยเป็นการปล่อยลูกปูม้าคืนสู่ทะเล และได้รับกำไรเมื่อลูกปูม้านั้นเจริญเติบโต นอกจากนี้ ศูนย์การเรียนรู้เพาะฟักลูกปูบ้านหัวเขายังเป็นแหล่งการถ่ายทอดความรู้เกี่ยวกับการเพาะฟักลูกปูม้าให้แก่บุคคลที่สนใจได้เข้ามาศึกษาเรียนรู้ได้เป็นอย่างดี และเป็นการส่งเสริมความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับประเด็นความมั่นคงทางอาหาร อันเป็นปัจจัยสำคัญที่ทำให้ประเทศไทยสามารถสร้างความสัมพันธ์ของการพัฒนาประเทศกับการจัดการระบบที่เหมาะสมและเป็นรูปธรรม เพื่อนำมาซึ่งความมั่นคงทางอาหารของไทยอย่างยั่งยืน (วิรัชพัชร ประเสริฐศักดิ์, 2558, น. 158)

ชุมชนหัวเขาแดง อำเภอสิงหนคร จังหวัดสงขลา เป็นพื้นที่ติดชายฝั่งทะเลอ่าวไทย ซึ่งคนในชุมชนส่วนใหญ่มีอาชีพทำการประมง ฉะนั้นทรัพยากรสัตว์น้ำจึงเป็นสิ่งที่มีความสำคัญต่อชาวประมงเป็นอย่างมากในการหล่อเลี้ยงชีวิต จากสถานการณ์ความเสื่อมโทรมของทรัพยากรที่เกิดขึ้น ทำให้เกิดการรวมตัวกันของชาวประมงพื้นบ้านในต่างพื้นที่และคนในชุมชน โดยการก่อตั้งธนาคารปูม้า จนพัฒนาเปลี่ยนเป็นศูนย์การเรียนรู้เพาะฟักลูกปูบ้านหัวเขา เพื่อสร้างความมั่นคงทางอาหารให้แก่ชุมชน โดยกระตุ้นให้ชาวประมงพื้นบ้านและคนในชุมชนได้หันมาดูแลและใส่ใจต่อทรัพยากรสัตว์น้ำมากขึ้น ไม่ใช่จับเพียงอย่างเดียว แต่ทว่าต้องปล่อยคืนสู่ธรรมชาติด้วย อันเป็นการสร้างจิตสำนึกของความเป็นชุมชน ซึ่งเป็นทางเลือกใหม่ของการพัฒนาที่ตั้งอยู่บนพื้นฐานของการมีส่วนร่วมและการพึ่งตนเองของชุมชน (พีระ กันหาชิน,

วิบูล เป็นสุข, และชาติรี นาคะกุล, 2556, น. 65-66; โชติ ถาวร, สมศักดิ์ ศรีสันติสุข, โนริยุดิ ชูชูกิ, และ ขนิษฐา นันทบุตร, 2557, น. 73) ซึ่งการแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้น อันเนื่องมาจากการได้รับผลกระทบที่ส่งผลต่อการดำรงชีวิต ได้ทำให้มีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้และการร่วมกลุ่มกัน เพื่อหาทางออกอย่างเป็นรูปธรรม

ด้วยเหตุที่กล่าวมาข้างต้น ผู้วิจัยจึงสนใจศึกษากระบวนการจัดการศูนย์การเรียนรู้เพาะฟักลูกปูบ้านหัวเขากับการสร้างความมั่นคงทางอาหารของชุมชนหัวเขาแดง ว่ามีการจัดการกับทรัพยากรปูม้าที่ลดลงได้อย่างไร รวมทั้งการเป็นแหล่งศึกษาเรียนรู้ในการเพาะฟักลูกปูได้อย่างไร ทั้งนี้ เพื่อรวบรวมข้อมูลที่เป็นประโยชน์ให้กับคนในชุมชนหัวเขาแดง ตลอดจนเป็นต้นแบบให้กับชุมชนอื่น ๆ ได้นำไปใช้ เพื่อแก้ปัญหาในลักษณะเดียวกันต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

เพื่อศึกษากระบวนการจัดการศูนย์การเรียนรู้เพาะฟักลูกปูบ้านหัวเขากับการสร้างความมั่นคงทางอาหารของชุมชนหัวเขาแดง อำเภอ สิงหนคร จังหวัดสงขลา

วิธีการศึกษา

งานวิจัยนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ ใช้การสัมภาษณ์เจาะลึก การสนทนากลุ่ม และการสังเกตแบบมีส่วนร่วมและไม่มีส่วนร่วม เป็นเครื่องมือรวบรวมข้อมูลภาคสนาม โดยมีผู้ให้ข้อมูลทั้งหมดจำนวน 53 คน ดังนี้ ผู้ให้ข้อมูลหลัก จำนวน 3 คน ได้แก่ ประธาน รองประธาน และเลขานุการ ผู้ให้ข้อมูลรอง จำนวน 50 คน ได้แก่ สมาชิกของศูนย์การเรียนรู้เพาะฟักลูกปูบ้านหัวเขา จำนวน 18 คน คนในชุมชน จำนวน 25 คน เจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้อง จำนวน 5 คน และนักวิชาการ จำนวน 2 คน ร่วมกับการศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง จาก

นั้นนำข้อมูลที่ได้มาวิเคราะห์เชิงเนื้อหาและเขียนรายงานผลโดยการพรรณนาวิเคราะห์

ผลการศึกษา

ผู้วิจัยขอเสนอผลการศึกษา อันได้แก่ รู้จักศูนย์การเรียนรู้เพาะฟักลูกปูบ้านหัวเขา การจัดการศูนย์การเรียนรู้เพาะฟักลูกปูบ้านหัวเขา การสร้างความมั่นคงทางอาหารของชุมชนหัวเขาแดง และแนวทางการพัฒนาสู่ความยั่งยืน รายละเอียดมีดังนี้

รู้จักศูนย์การเรียนรู้เพาะฟักลูกปูบ้านหัวเขา

ตั้งอยู่ในพื้นที่ 70/16 หมู่ที่ 1 ตำบลหัวเขาแดง อำเภอสิงหนคร จังหวัดสงขลา โดยเมื่อปี พ.ศ. 2553 ทรัพยากรสัตว์น้ำในทะเลสาบสงขลาเริ่มเสื่อมโทรมลง โดยเฉพาะปูม้า ทำให้นายชำนาญ มานิล จึงเกิดแนวความคิดที่จะเพาะฟักลูกปูม้า โดยได้มีการรวมตัวกันของชาวประมงพื้นบ้านในจังหวัดสงขลาและจังหวัดนครศรีธรรมราช รวมสมาชิกทั้งสิ้น จำนวน 180 คน ซึ่งให้ความร่วมมือและการสนับสนุนเป็นอย่างดี อีกทั้งคนในชุมชนหัวเขาแดง ก็ให้ความร่วมมือและสนับสนุน เพื่อฟื้นฟูทรัพยากรปูม้า และต่อมาปี พ.ศ. 2556 สมาชิกได้ไปศึกษาดูงานในโครงการฟื้นฟูและอนุรักษ์ป่าทุ่งทะเล อันเนื่องมาจากพระราชดำริหรือโครงการจัดตั้งศูนย์ศึกษาการพัฒนาและอนุรักษ์พันธุ์ป่าทุ่งทะเล อำเภอเกาะลันตา จังหวัดกระบี่ ทำให้สมาชิกมีความรู้เกี่ยวกับการเพาะฟักลูกปูม้า รวมทั้งมีความชำนาญมากขึ้น ส่งผลให้อัตราการรอดในการเพาะฟักลูกปูม้ามีอัตราที่สูงขึ้น พร้อมทั้งจะปล่อยคืนสู่ธรรมชาติให้เจริญเติบโตและขยายพันธุ์ต่อไป อีกทั้งยังได้รับการสนับสนุนจาก บริษัท ปตท.สำรวจและผลิตปิโตรเลียม จำกัด (มหาชน) ในการสร้างโรงเพาะฟักที่มีมาตรฐาน และต่อมาปี พ.ศ. 2558 ก็กลายเป็นศูนย์การเรียนรู้เพาะฟักลูกปูบ้านหัวเขาอย่างเต็มรูปแบบ พร้อมทั้งจะสามารถถ่ายทอดความรู้ในการเพาะฟักลูกปูม้าให้แก่บุคคลที่มีความสนใจ

ได้ศึกษาและเรียนรู้การเพาะฟักลูกปูมาอย่างถูกวิธี ทั้งนี้ ศูนย์การเรียนรู้เพาะฟักลูกปูบ้านหัวเขาได้เปลี่ยนข้อตกลงภายในกลุ่ม โดยจะไม่รวมตัวกันฟื้นฟูทรัพยากรปูมาเพียงจุดเดียวที่อำเภอสิงหนคร จังหวัดสงขลา แต่จะแยกให้แต่ละพื้นที่ อันได้แก่ จังหวัดสงขลา ซึ่งประกอบด้วย อำเภอเมืองสงขลา อำเภอจะนะ อำเภอระโนด อำเภอเทพา และอำเภอสทิงพระ ซึ่งมีสองตำบล ประกอบด้วย ตำบลชุมพล และตำบลสนามชัย และจังหวัดนครศรีธรรมราช ซึ่งมีเพียงอำเภอหัวไทรเท่านั้น ทั้งนี้ คนในชุมชนเหล่านี้สร้างธนาคารปูมาในพื้นที่ของตนเอง โดยมีศูนย์การเรียนรู้เพาะฟักลูกปูบ้านหัวเขา อำเภอสิงหนคร เป็นแกนนำหลักในการให้คำปรึกษาและแนะนำในการดำเนินงาน ซึ่งก็ได้รับการตอบรับที่ดี ทำให้ศูนย์การเรียนรู้เพาะฟักลูกปูบ้านหัวเขาเป็นที่รู้จักกันในสังคมต่างพื้นที่ที่เพิ่มมากขึ้น จนทำให้สื่อโทรทัศน์ได้เข้ามาสัมภาษณ์ เช่น ช่องสตาร์แม็กซ์ แชนแนล สถานีวิทยุโทรทัศน์กองทัพบกช่อง 5 สถานีโทรทัศน์สีกองทัพบกช่อง 7 ช่อง 9 เอ็มคอตเอชดี และช่อง MONO 29 เป็นต้น รวมทั้งสื่อสิ่งพิมพ์ ซึ่งการประชาสัมพันธ์ดังกล่าวนี้ ช่วยทำให้ศูนย์การเรียนรู้เพาะฟักลูกปูบ้านหัวเขามีชื่อเสียงมากยิ่งขึ้น สรุปได้ว่า ศูนย์การเรียนรู้เพาะฟักลูกปูบ้านหัวเขาเกิดขึ้นจากความร่วมมือของคนในชุมชนและชาวประมงพื้นบ้าน เพื่อช่วยกันฟื้นฟูทรัพยากรสัตว์น้ำอันเป็นแหล่งอาหารของชุมชนให้กลับมา มีความอุดมสมบูรณ์ดังเดิม

การจัดการศูนย์การเรียนรู้เพาะฟักลูกปูบ้านหัวเขา

ปัจจุบันนี้ศูนย์การเรียนรู้เพาะฟักลูกปูบ้านหัวเขา มีสมาชิก จำนวน 65 คน เป็นคณะกรรมการ จำนวน 15 คน รวมทั้งสิ้นจำนวน 80 คน ซึ่งได้รับการตอบรับและสนับสนุนจากหลายองค์กร ทั้งภาครัฐและภาคเอกชน อันได้แก่ บริษัท แพคฟู้ด (จำกัด มหาชน) ซึ่งเข้ามาให้คำปรึกษาในการเพาะเลี้ยงปูมา สถาบันการเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำชายฝั่ง ซึ่งสนับสนุนด้านอาหาร และบริษัท ปตท. สำรวจและ

ผลิตปิโตรเลียม จำกัด (มหาชน) ซึ่งสนับสนุนงบประมาณในการสร้างโรงเพาะฟักลูกปูมา ดำรงน้ำ ซึ่งสนับสนุนซูเปอร์มาร์เก็ต ดำรงจตุร ซึ่งสนับสนุนเรื่องอาหาร บริษัท พิธานพาณิชย์ จำกัด บริษัท โตโยต้า มอเตอร์ ประเทศไทย จำกัด และการไฟฟ้าฝ่ายผลิตแห่งประเทศไทย ซึ่งสนับสนุนงบประมาณต่าง ๆ อีกทั้งยังได้รับการสนับสนุนงบประมาณจากสถาบันการศึกษาในพื้นที่จังหวัดสงขลา ทั้งมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลศรีวิชัย มหาวิทยาลัยราชภัฏสงขลา มหาวิทยาลัยทักษิณ และมหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ ทำให้ศูนย์การเรียนรู้การเพาะฟักลูกปูบ้านหัวเขาเป็นต้นแบบให้แก่คนในชุมชนอื่น รวมทั้งหน่วยงานที่สนใจได้เข้ามาศึกษาเรียนรู้และนำความรู้ที่ได้รับไปปฏิบัติในพื้นที่ของตนเองต่อไป

อนึ่ง การทำงานของศูนย์การเรียนรู้เพาะฟักลูกปูบ้านหัวเขาเป็นการทำงานร่วมกันของคนในชุมชนและกลุ่มชาวประมงพื้นบ้านในรูปแบบพี่ ๆ น้อง ๆ โดยมีการคัดเลือกคณะกรรมการในการทำงานเป็นฝ่ายต่าง ๆ ซึ่งสามารถตรวจสอบถึงความโปร่งใสได้ รวมทั้งมีผู้นำที่มีความเข้มแข็ง อีกทั้งยังเน้นการทำงานโดยไม่หวังผลตอบแทน ทำด้วยใจที่เป็นจิตอาสา และทำเพื่อประโยชน์ของสังคม อันถือเป็นจุดเริ่มต้นของการฟื้นฟูทรัพยากรสัตว์น้ำให้มีความสมดุลกับธรรมชาติ และเป็นการปลูกฝังให้รู้ถึงคุณค่าความสำคัญของทรัพยากรสัตว์น้ำเพื่อเป็นการพัฒนาที่ยั่งยืนและเป็นแหล่งศึกษาเรียนรู้ สำหรับผู้ที่สนใจได้เข้ามาศึกษาการจัดการเพาะฟักลูกปูมาที่ประสบความสำเร็จ ทั้งนี้ ผู้วิจัยใช้หลัก POSDCORB Luther Gulick and Lyndall Urwick (อ้างถึงใน อุทัย ปริญญาสุทธีพันธ์, 2559, น. 29) เป็นเครื่องมือในการวิเคราะห์การจัดการศูนย์การเรียนรู้เพาะฟักลูกปูบ้านหัวเขา รายละเอียดดังนี้

การวางแผน (Planning) ศูนย์การเรียนรู้เพาะฟักลูกปูบ้านหัวเขาได้มีการจัดตั้งคณะกรรมการเพื่อทำหน้าที่รับผิดชอบ ดูแล และตรวจสอบความ

เรียบร้อยในการทำงานของสมาชิกภายในกลุ่มให้เป็นไปตามแบบแผนในการปฏิบัติงาน เพื่อบรรลุวัตถุประสงค์หรือเป้าหมายที่ตั้งไว้ อย่างมีประสิทธิภาพและเกิดประสิทธิผล เพื่อฟื้นฟูทรัพยากรปฐมาให้มีความยั่งยืนต่อไปในอนาคต

การจัดองค์การ (Organizing) ประธานของศูนย์การเรียนรู้เพาะผักปลูกปูบ้านหัวเขาใช้วิธีการสร้างแรงจูงใจให้กับสมาชิก โดยการกระตุ้นให้สมาชิกภายในกลุ่มเล็งเห็นถึงความสำคัญของทรัพยากรปฐมา เพื่อเป็นแหล่งของการผลิตอาหารและสร้างความมั่นคงทางอาหารให้กับคนในชุมชนให้ได้ใช้ทรัพยากรปฐมาอย่างยั่งยืนและสร้างรายได้ให้กับตนเอง ทำให้สมาชิกภายในกลุ่มให้ความร่วมมือร่วมใจกันในการทำงานตามหน้าที่ที่ได้รับมอบหมายตามความถนัดของแต่ละคนอย่างเต็มที่ด้วยความสมัครใจ

การจัดคนเข้าทำงาน (Staffing) ศูนย์การเรียนรู้เพาะผักปลูกปูบ้านหัวเขามีการเชิญชวนสมาชิกให้มาเข้าร่วมแบบปากต่อปาก เนื่องจากสมาชิกส่วนใหญ่ของศูนย์การเรียนรู้เพาะผักปลูกปูบ้านหัวเขาประกอบอาชีพทำการประมง โดยเป็นชาวประมงพื้นบ้านและคนในชุมชนที่อยู่ในพื้นที่ใกล้เคียงกัน ซึ่งสมาชิกที่เข้าร่วมมีเป้าหมายเหมือนกัน คือ มีความต้องการที่จะฟื้นฟูทรัพยากรสัตว์น้ำเพื่อใช้เป็นแหล่งอาหารในการหล่อเลี้ยงชีวิตของตนและครอบครัว

การสั่งการ (Directing) ประธานกลุ่มจะใช้รูปแบบวิธีการสั่งการสมาชิกให้ทำงานด้วยวาจา มากกว่าเขียนเป็นลายลักษณ์อักษร ซึ่งเป็นลักษณะการสื่อสารแบบไม่เป็นทางการ เนื่องจากการใช้วิธีนี้สะดวกและเข้าใจได้ง่าย หากมีข้อสงสัยสามารถถาม-ตอบได้ในทันที ทำให้เกิดความรวดเร็วในการทำงาน สามารถดำเนินงานต่อไปได้อย่างต่อเนื่องและไม่เกิดความสับสนในการทำงาน

การประสานงาน (Coordinating) ศูนย์การเรียนรู้เพาะผักปลูกปูบ้านหัวเขาใช้รูปแบบวิธีการกระจายข่าวสาร โดยการเขียนประกาศติดบอร์ด

ประชาสัมพันธ์และมีการสื่อสารกันในลักษณะบอกต่อกันปากต่อปาก เนื่องจากสมาชิกมีความสนิทคุ้นเคยกันเป็นอย่างดี ซึ่งการสื่อสารในสองลักษณะนี้ทำให้เกิดความสะดวกและรวดเร็วในการติดต่อสื่อสารประสานงาน

การรายงาน (Reporting) การทำงานของศูนย์การเรียนรู้เพาะผักปลูกปูบ้านหัวเขาจะมีการจัดประชุมในทุกวันที่ 6 ของเดือนร่วมกันระหว่างชาวประมงพื้นบ้านกับคนในชุมชน และมีการจัดประชุมทุกปี ปีละ 1 ครั้ง ของสมาชิกในเครือข่ายต่างพื้นที่ เพื่อร่วมพูดคุยแลกเปลี่ยนแสดงความคิดเห็นต่อปัญหาที่เกิดขึ้น และร่วมกันหาแนวทางในการแก้ไขปัญหา รวมทั้งการแสวงหาแนวทางการพัฒนาที่ยั่งยืนอย่างจริงจัง

งบประมาณ (Budgeting) ศูนย์การเรียนรู้เพาะผักปลูกปูบ้านหัวเขามีฝ่ายบัญชี ซึ่งทำหน้าที่รับผิดชอบในการจดบันทึกรายรับ-รายจ่าย และจัดสรรงบประมาณอย่างรัดกุม เพื่อความโปร่งใสในเรื่องของงบประมาณที่สามารถตรวจสอบได้ ทำให้ไม่เกิดปัญหาและความขัดแย้ง รวมทั้งมีการใช้งบประมาณให้เกิดประโยชน์สูงสุด

นอกจากนี้ ยังใช้การวิเคราะห์ SWOT เพื่อศึกษาปัจจัยภายนอกและปัจจัยภายในที่ส่งผลกระทบต่อการจัดการ และประเมินสถานการณ์ในการแก้ไขปัญหาต่าง ๆ รายละเอียดมีดังนี้

จุดแข็ง (Strengths) ประธานของศูนย์การเรียนรู้เพาะผักปลูกปูบ้านหัวเขามีวิสัยทัศน์ในการทำงานการจัดการสมาชิกในกลุ่มแบบเครือข่ายที่น้องมากกว่าเจ้านายกับลูกน้อง จึงทำให้เกิดการยึดหยุ่นในการทำงาน ส่งผลให้สมาชิกมีความร่วมมือร่วมใจในการทำงานเป็นอย่างดี อีกทั้งยังมีการรวมกลุ่มของชาวประมงพื้นบ้านในต่างพื้นที่ จนพัฒนาสร้างเป็นเครือข่ายขยายพื้นที่ในการฟื้นฟูทรัพยากรเพิ่มขึ้น ส่งผลให้เกิดความยั่งยืนของทรัพยากรภายในชุมชน

จุดอ่อน (Weaknesses) เนื่องจากสมาชิกมีการประกอบอาชีพหลักของตนเอง ฉะนั้น ในการ

ทำงานกับศูนย์การเรียนรู้เพาะฟักลูกปูบ้านหัวเขาสมาชิกจะใช้เวลาว่างจากอาชีพหลัก ทำให้การทำงานกำหนดเวลาที่แน่นอนไม่ได้ อีกทั้งยังไม่มีสวัสดิการให้แก่สมาชิก โดยเฉพาะการดำเนินงานนั้น จะใช้งบประมาณส่วนตัวเป็นหลัก

โอกาส (Opportunities) หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ทั้งภาครัฐและภาคเอกชน ได้เข้ามาให้การสนับสนุนในเรื่องของอุปกรณ์ ค่าอาหาร การสร้างโรงเรือน และอื่น ๆ เพิ่มขึ้น ซึ่งสื่อและสถาบันการศึกษาก็ได้เข้ามาศึกษาเรียนรู้ รวมทั้งช่วยเผยแพร่ความรู้เกี่ยวกับการเพาะฟักลูกปู เพื่อฟื้นฟูทรัพยากรปูม้าอีกทอดหนึ่ง ทำให้ศูนย์การเรียนรู้เพาะฟักลูกปูบ้านหัวเขาเป็นที่ยอมรับและรู้จักเพิ่มขึ้น

อุปสรรค (Threats) ไม่มีนโยบายสนับสนุนจากการเมืองระดับท้องถิ่น ส่งผลกระทบทำให้การดำเนินงานภายในศูนย์การเรียนรู้เพาะฟักลูกปูบ้านหัวเขาเป็นไปได้อย่างลำบากและล่าช้าในการปฏิบัติงานในแต่ละครั้ง

สรุปได้ว่า การใช้หลัก POSDCORB และการวิเคราะห์ SWOT ช่วยทำให้ศูนย์การเรียนรู้เพาะฟักลูกปูบ้านหัวเขาสามารถขับเคลื่อนภารกิจไปได้ด้วยดี อันจักนำไปสู่ความเข้มแข็งและมั่นคงต่อไป

การสร้างควมมั่นคงทางอาหารของชุมชนหัวเขาแดง

อาหารเป็นความจำเป็นพื้นฐานของมนุษย์ หากไม่มีอาหารมนุษย์ก็ไม่สามารถดำรงชีวิตอยู่ได้ ชุมชนหัวเขาแดงเป็นพื้นที่ที่ล้อมรอบด้วยความอุดมสมบูรณ์ของทั้งสองทะเล คือ ทะเลสาบสงขลา และทะเลฝั่งอ่าวไทย ที่เปรียบเสมือนเป็นเส้นเลือดใหญ่ที่หล่อเลี้ยงทุกชีวิตในชุมชน ซึ่งชุมชนหัวเขาแดงเป็นแหล่งพื้นที่ที่มีความอุดมสมบูรณ์ของสัตว์น้ำ จึงทำให้กลายเป็นแหล่งอาหารที่มีความสำคัญต่อชุมชน แต่เมื่อเวลาผ่านไป อาหารที่มีอยู่ก็เริ่มลดลงเนื่องจากประชากรมีจำนวนเพิ่มขึ้น ทำให้อาหารที่มีอยู่ไม่เพียงพอต่อคนในชุมชน รวมทั้งมีการทำลาย

ความอุดมสมบูรณ์ของทรัพยากร ซึ่งเป็นแหล่งที่อยู่ของสัตว์น้ำที่คนในชุมชนใช้ในการหล่อเลี้ยงชีพ และคนในชุมชนมีการจับสัตว์น้ำ โดยไม่คำนึงถึงผลกระทบในระยะยาว โดยเฉพาะปูม้า ซึ่งเป็นสัตว์เศรษฐกิจที่เป็นที่ต้องการของตลาด ทำให้ทรัพยากรปูม้าลดลงอย่างรวดเร็ว รวมทั้งเทคโนโลยีที่มีความก้าวหน้า ทำให้เครื่องมือในการทำประมงมีการพัฒนาและจับปูม้าได้มากขึ้น โดยเฉพาะอวนลากและอวนล้อม ส่งผลให้แหล่งอาหารของชุมชนเกิดความเสื่อมโทรม จึงทำให้เกิดการรวมกลุ่มของชาวประมงพื้นบ้านและคนในชุมชนที่เล็งเห็นถึงความสำคัญของทรัพยากรปูม้า จึงได้จัดตั้งศูนย์การเรียนรู้เพาะฟักลูกปูบ้านหัวเขา โดยมีจุดมุ่งหมายเพื่อช่วยฟื้นฟูทรัพยากรปูม้าที่ลดลงอย่างต่อเนื่องให้กลับมามีความอุดมสมบูรณ์ดังเดิม

สรุปได้ว่า ศูนย์การเรียนรู้เพาะฟักลูกปูบ้านหัวเขา ถือเป็นแหล่งสร้างความมั่นคงทางอาหารที่สำคัญของชุมชน ด้วยความร่วมมือร่วมใจกันเป็นอย่างดีของชาวประมงพื้นบ้านและชาวบ้านในชุมชน

แนวทางการพัฒนาสู่ความยั่งยืน

ศูนย์การเรียนรู้เพาะฟักลูกปูบ้านหัวเขาเปรียบเสมือนสถาบันที่ให้การศึกษามากแห่งหนึ่ง ซึ่งเปิดโอกาสให้บุคคลที่มีความสนใจได้เข้ามาศึกษาและเรียนรู้ในการเพาะฟักลูกปูม้า อีกทั้งยังมีรูปแบบของระบบการเพาะฟักลูกปูม้าที่ครบวงจร ทำให้บุคคลที่เข้ามาศึกษาและเรียนรู้เกิดความเข้าใจได้ง่ายและถูกต้อง ส่งผลให้ศูนย์การเรียนรู้เพาะฟักลูกปูบ้านหัวเขาเป็นที่ยอมรับและรู้จักมากขึ้น ซึ่งช่วยกระตุ้นให้เกิดจิตสำนึกที่ดีและปลูกฝังให้เล็งเห็นถึงความสำคัญในการฟื้นฟูทรัพยากรปูม้าให้มีความยั่งยืน รวมทั้งช่วยกันรักษาความอุดมสมบูรณ์ของทรัพยากรปูม้า เพื่อให้เป็นแหล่งสร้างความมั่นคงทางอาหารให้กับชุมชนต่อไป อันจักส่งผลให้มีทรัพยากรได้ใช้ไปถึงรุ่นลูกรุ่นหลาน ซึ่งการทำประโยชน์เพื่อส่วนรวมของศูนย์การเรียนรู้เพาะฟักลูกปูบ้านหัวเขานี้ สมาชิกได้ให้ความร่วมมือ

ร่วมใจในการปฏิบัติทำงานเป็นอย่างดี มีความรักและความสามัคคีในการทำงาน อีกทั้งสมาชิกยังมีความรู้ความเข้าใจและประสบการณ์ในการเพาะปลูกปทุมมาเป็นอย่างดี ทำให้สามารถถ่ายทอดความรู้ให้กับบุคคลที่มีความสนใจได้เป็นอย่างดี อย่างไรก็ตาม ศูนย์การเรียนรู้เพาะปลูกปทุมบ้านหัวเขายังคงต้องมีการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง เพื่อเป็นแบบอย่างที่ดีให้กับชุมชนอื่น ๆ ได้นำไปประยุกต์ใช้ในชุมชนของตน โดยเฉพาะการสร้างเครือข่าย เพื่อให้มีการพัฒนาและขยายพื้นที่ในพื้นฟูทรัพยากรปทุมมากขึ้น

สรุปได้ว่า การตระหนักถึงความสำคัญของทรัพยากรปทุมมาช่วยสร้างจิตสำนึกในการใช้ประโยชน์ทรัพยากรปทุมมา เนื่องจากหากจะเป็นผู้ล่าเพียงอย่างเดียวโดยไม่คำนึงถึงทรัพยากรปทุมมาแล้วย่อมเกิดความเสื่อมโทรมของทรัพยากรปทุมมาอย่างรวดเร็วและสูญสิ้นไปในอนาคตอันใกล้

อภิปรายผล

การศึกษาการจัดการศูนย์การเรียนรู้เพาะปลูกปทุมบ้านหัวเขากับการสร้างความมั่นคงทางอาหารของชุมชนหัวเขาแดง มีข้อค้นพบที่น่าสนใจและควรนำมาอภิปรายผล รายละเอียดมีดังนี้

วิถีชุมชนกับสถานการณ์ความมั่นคงทางอาหาร

ชุมชนหัวเขาแดงเป็นพื้นที่ที่อยู่ติดกับทะเลสาบสงขลาและทะเลฝั่งอ่าวไทย จึงทำให้คนในชุมชนส่วนใหญ่ประกอบอาชีพทำการประมง เพื่อหล่อเลี้ยงชีวิต ดังที่ เลิศชาย ศิริชัย และ นฤทธิ์ ดวงสุวรรณ (2552, น. 220-221) อธิบายว่า ทะเลสาบสงขลาตอนล่างมีทรัพยากรสัตว์น้ำที่มีความอุดมสมบูรณ์ คนในชุมชนส่วนใหญ่จึงประกอบอาชีพทำการประมง รายได้ส่วนใหญ่เกิดจากการออกเรือจับสัตว์น้ำ และสัตว์น้ำที่ชาวประมงนิยมจับคือ ปทุมมา เนื่องจากตอบสนองความต้องการของตลาดและขายได้ราคาดี สอดคล้องกับ กรรณิการ์ อุ่หนอบ,

ปรารภ แก้วเศษ และไพรัช ถิตย์ผาด (2558, น. 129) กล่าวว่า ปทุมามีรสชาติอร่อย จึงเป็นที่นิยมในหมู่คนที่ชื่นชอบบริโภคอาหารทะเล เนื่องจากเนื้อปูแน่นและมีรสหวาน อันแสดงให้เห็นถึงความสดสะอาด และความสมบูรณ์ของปทุมที่จับมาได้

เช่นเดียวกับ วุฒิชัย อ่อนเอี่ยม, วาสนา อากรรัตน์ และเทพบุตร เวชกามา (2555, น. 84) ที่อธิบายว่า ปทุมมาเป็นสินค้าส่งออกที่สำคัญของประเทศ ซึ่งมีมูลค่าหลายพันล้านบาทต่อปี แต่ผลผลิตของปทุมในท้องทะเลไทยกำลังลดลง และมีแนวโน้มที่จะลดลงอย่างต่อเนื่อง สอดคล้องกับ ชลธิ์ ไพบูลย์กิจกุล, สาลินี ชาราพรรค, ศศิพา ฉิมพลี และ เบ็ญจมาศ ไพบูลย์กิจกุล (2559, น. 717) ที่ระบุว่า สภาวะที่ความต้องการบริโภคปูทะเลเพิ่มมากขึ้นอย่างรวดเร็ว ส่งผลให้ปริมาณการจับปูทะเลเพิ่มมากขึ้น สถานภาพทรัพยากรปูทะเลมีจำนวนลดลง และขนาดของปูทะเลที่จับได้ก็มีขนาดที่เล็กลงด้วย รวมทั้งการใช้ประโยชน์จากปูขนาดเล็กที่ยังเจริญเติบโตไม่เต็มวัย ประกอบกับการขยายตัวของชุมชน ส่งผลกระทบต่อการเปลี่ยนแปลงของระบบนิเวศและสภาพแวดล้อมอย่างเห็นได้ชัด

ศูนย์การเรียนรู้เพาะปลูกปทุมบ้านหัวเขากับทางเลือกในการพัฒนา

การก่อตั้งศูนย์การเรียนรู้เพาะปลูกปทุมบ้านหัวเขาของชุมชนหัวเขาแดง อำเภอสิงหนคร จังหวัดสงขลา เพื่อเป็นแหล่งศึกษาและเรียนรู้เกี่ยวกับการเพาะปลูกปทุมมาและปล่อยคืนสู่ธรรมชาติ เพื่อให้ทรัพยากรปทุมามีจำนวนเพิ่มขึ้น อันจักนำไปสู่การสร้างรายได้ของชาวประมงที่เพิ่มขึ้นด้วย ดังที่ ประจิตรา ประชุมแพทย์ (2556, น. 18) ย้ำว่าการอนุรักษ์วิถีชุมชน ทรัพยากรธรรมชาติและธรรมชาติในท้องถิ่น นอกจากจะช่วยให้สิ่งเหล่านั้นคงอยู่ไปสู่คนรุ่นหลังแล้ว บางครั้งยังนำมาซึ่งรายได้ให้กับคนในพื้นที่ ซึ่งศูนย์การเรียนรู้เพาะปลูกปทุมบ้านหัวเขาคำนึงถึงประโยชน์ส่วนรวมเป็นหลัก เพื่อเป็นแรงผลักดันขับเคลื่อนให้กับสังคมได้สำนึกและมองย้อนกลับไปถึงปัญหาที่เกิดขึ้นกับการใช้

ทรัพยากรปูม้า เพื่อนำไปสู่การแก้ไขปัญหา อันจักเป็นแนวทางการพัฒนาและฟื้นฟูทรัพยากรปูม้าอย่างยั่งยืน รวมทั้งเป็นแหล่งสร้างความมั่นคงทางอาหารให้กับชุมชนต่อไป ทั้งนี้ ศูนย์การเรียนรู้เพาะฟักลูกปูบ้านหัวเขายังคงต้องมีการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง อีกทั้งยังต้องการการสนับสนุนจากหน่วยงานภาครัฐและภาคเอกชนอย่างต่อเนื่อง

การสร้างควมมั่นคงทางอาหารของชุมชนหัวเขาแดง

การรวมตัวกันของชาวประมงพื้นบ้านและคนในชุมชน เพื่อฟื้นฟูทรัพยากรปูม้า เนื่องจากตระหนักถึงความสำคัญของทรัพยากรปูม้าที่ช่วยหล่อเลี้ยงชีวิต สอดคล้องกับ ไกรวัล ขวัญอ่อน, พิราพร นุชประเสริฐ, วิชาวิ พิทักษ์กมลพันธ์, พรชวัล ขางาม และพิทักษ์ ศิริวงศ์ (2559, น. 467) ที่อธิบายว่า ความสมัครใจในการเข้าร่วมกิจกรรมและให้ความร่วมมือในการแก้ปัญหา มีการเรียนรู้ถึงสิ่งแวดล้อมที่มีและที่กำลังจะหมดไป ความเสี่ยงและผลลัพธ์ที่ทุกคนจะได้รับ ทำให้ชาวประมงพื้นบ้านและคนในชุมชนได้เข้าใจถึงปัญหาเป็นอย่างดีและปรับเปลี่ยนมุมมอง ปรับเปลี่ยนพฤติกรรมการใช้ทรัพยากรใหม่ เพื่อให้ทะเลมีความอุดมสมบูรณ์และมีความยั่งยืน อันจักนำไปสู่การสร้างควมมั่นคงทางอาหารให้กับชุมชนของตน ทั้งนี้ รูปแบบการทำงานของศูนย์การเรียนรู้เพาะฟักลูกปูบ้านหัวเขาจะใช้ลักษณะการทำงานแบบไม่เป็นทางการ มีความยืดหยุ่นในการทำงาน และยึดถือประโยชน์ส่วนรวมเป็นหลัก ซึ่งการเพาะเลี้ยงลูกปูม้าและปล่อยคืนสู่ธรรมชาติ ถือเป็นการทำเพื่อประโยชน์ส่วนรวมและช่วยทำให้ทรัพยากรปูม้ามีจำนวนเพิ่มขึ้น ดังที่ ทิพย์สุดา ชวดเวช และธนกร ศรีบางแค (2557, น. 308) กล่าวว่า การเพาะและอนุบาลลูกปูม้า เพื่อเป็นการส่งเสริมหรือชี้นำแนวทางในการใช้ทรัพยากรปูม้าร่วมกับ การฟื้นฟูทรัพยากร และการนำไข่ของแม่ปูม้ามาให้กับศูนย์การเรียนรู้เพาะฟักลูกปูบ้านหัวเขา ถือว่าเป็นความเสียสละรายได้เพื่อสร้างความยั่งยืนในการประกอบอาชีพใน

ลักษณะของการยอมเสียสละน้อยกว่าเสียมาก

เช่นเดียวกับ รัตนาวลี พูลสวัสดิ์, นิภา กุลานุจารี และสุพัฒน์ ศรีสง่า (2551, น. 17) ที่ระบุว่า การนำไข่นอกกระดองของแม่ปูม้ามาทำการเพาะฟัก จะทำให้แม่ปูม้าตัวนั้นสูญเสียน้ำหนักเฉลี่ยเท่ากับ 39.88 กรัม คิดเป็นรายได้เฉลี่ยที่สูญเสียไปตัวละ 7.18 บาท แต่ทุกคนก็พร้อมใจที่จะนำแม่ปูไข่นอกกระดองมาให้แก่ศูนย์การเรียนรู้เพาะฟักลูกปูบ้านหัวเขา เพื่อเป็นประโยชน์ในการฟื้นฟูทรัพยากรปูม้าให้มีจำนวนเพิ่มขึ้น สอดคล้องกับ อุดมศักดิ์ สินธิพงษ์ (2558, น. 111) ที่กล่าวว่า การใช้ประโยชน์จากทรัพยากรธรรมชาติทางทะเลต้องมีหน้าที่ไปพร้อมกับการรักษาความอุดมสมบูรณ์ของทะเลให้คงอยู่ได้ เพื่อเป็นแหล่งอาหารให้กับชุมชนอย่างยั่งยืน

ทั้งนี้ ศูนย์การเรียนรู้เพาะฟักลูกปูบ้านหัวเขา ถือเป็นแหล่งสร้างความมั่นคงทางอาหารให้กับชุมชนหัวเขาแดงที่มีความสำคัญ และเป็นแหล่งศึกษา เรียนรู้ให้แก่ผู้ที่มีความสนใจได้เข้ามาศึกษาเรียนรู้ เพื่อนำความรู้ไปเผยแพร่ต่อไป ซึ่งการวิเคราะห์ SWOT ช่วยทำให้ทราบถึงปัจจัยที่ส่งผลทำให้เกิดปัจจัยภายในและปัจจัยภายนอกที่สามารถช่วยสร้างจุดแข็ง ลดจุดอ่อน เพิ่มโอกาส และหลีกเลี่ยงปัญหาอุปสรรค สอดคล้องกับ อุทัย ปริญาสุทธินันท์ (2558, น. 14) และอุทัย ปริญาสุทธินันท์ (2559, น. 148) ซึ่งอธิบายว่า การวิเคราะห์ SWOT เป็นสิ่งที่องค์การใช้เพื่อประเมินสถานการณ์ และนำไปสู่การกำหนดปัจจัยเชิงกลยุทธ์ อีกทั้งยังสามารถนำไปสู่ปัจจัยดังกล่าวมาจับคู่กันในรูปแบบของ TOWS matrix ซึ่งแสดงให้เห็นว่าปัจจัยภายนอกที่เป็นโอกาสและอุปสรรคที่องค์การกำลังเผชิญอยู่นั้นสามารถนำมาจับคู่เพื่อให้เกิดความสอดคล้องกับปัจจัยภายในที่เป็นจุดแข็งและจุดอ่อนได้เช่นกัน

กล่าวโดยสรุปได้ว่า การฟื้นฟูทรัพยากรปูม้าช่วยทำให้ทรัพยากรปูม้ามีแนวโน้มเพิ่มจำนวนขึ้นซึ่งส่งผลดีต่อชุมชน อันได้แก่ ด้านเศรษฐกิจ ทำให้

ชาวประมงพื้นบ้านและคนในชุมชนมีรายได้เพิ่มขึ้น เพื่อนำไปหล่อเลี้ยงชีวิตของตนและครัวเรือน **ด้านสังคม** ทำให้ชาวประมงพื้นบ้านและคนในชุมชนมีความเป็นอยู่ที่ดีขึ้น และมีความสัมพันธ์ที่ดีต่อกันของคนในชุมชน และ**ด้านสิ่งแวดล้อม** ทำให้มีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้นของทรัพยากรปูม้า อันเป็นแหล่งอาหารที่สำคัญของคนในชุมชน ได้ใช้ประโยชน์จากทรัพยากรปูม้าในการบริโภคและค้าขาย ซึ่งทุกคนสามารถเข้าถึงได้ในการใช้ประโยชน์จากทรัพยากรปูม้าอย่างทั่วถึง อีกทั้งยังเป็นการสร้างสมดุลระหว่างทรัพยากรปูม้าและผู้ใช้ทรัพยากรปูม้า ตลอดจนการตระหนักถึงความสำคัญกับแหล่งอาหารในชุมชน อันจักนำไปสู่การสร้างความมั่นคงทางอาหารของชุมชนอย่างยั่งยืนในที่สุด

สรุป

ศูนย์การเรียนรู้เพาะฟักลูกปูบ้านหัวเขา เกิดจากการรวมตัวของชาวประมงพื้นบ้านและคนในชุมชน เพื่อช่วยกันฟื้นฟูทรัพยากรปูม้าให้มีจำนวนเพิ่มขึ้น อันจักนำไปสู่การสร้างรายได้เพิ่มขึ้นและการมีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น เนื่องจากชุมชนมีแหล่งอาหารที่เพียงพอและมีความอุดมสมบูรณ์ นอกจากนี้ ยังได้สร้างเครือข่ายการฟื้นฟูทรัพยากรปูม้าไปยังพื้นที่อื่น ๆ เพื่อเป็นการขยายพื้นที่ฟื้นฟูทรัพยากรปูม้าและความอุดมสมบูรณ์ของอาหารในชุมชนของตนต่อไป

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

หน่วยงานภาครัฐและเอกชนควรให้การสนับสนุนในเรื่องของงบประมาณอย่างต่อเนื่อง เพื่อให้ศูนย์การเรียนรู้เพาะฟักลูกปูบ้านหัวเขาสามารถดำเนินงานได้อย่างมีประสิทธิภาพและเกิดประสิทธิผลอย่างเป็นรูปธรรมยิ่งขึ้น รวมทั้งการใช้สื่อเทคโนโลยีสารสนเทศในรูปแบบของการเรียนรู้แบบใหม่ที่ทันสมัย จะช่วยทำให้ภารกิจของศูนย์การเรียนรู้เพาะฟักลูกปูบ้านหัวเขาในการเป็นแหล่งศึกษาเรียนรู้นั้น เกิดประสิทธิผลยิ่งขึ้นเช่นกัน

ข้อเสนอแนะสำหรับกรวิจัยครั้งต่อไป

ควรศึกษาการสร้างเครือข่ายของศูนย์การเรียนรู้เพาะฟักลูกปูบ้านหัวเขาในการขยายพื้นที่ฟื้นฟูทรัพยากรปูม้า เพื่อสร้างความมั่นคงทางอาหารให้แก่ชุมชน รวมทั้งควรศึกษามีส่วนร่วมของชาวประมงพื้นบ้านและคนในชุมชนในการขับเคลื่อนศูนย์การเรียนรู้เพาะฟักลูกปูบ้านหัวเขา เพื่อฟื้นฟูทรัพยากรปูม้าของชุมชนอย่างยั่งยืน

เอกสารอ้างอิง

- กรรณิการ์ อุ่นอบ, ปรารภ แก้วเศษ และไพรัช ถิตย์ผาด. (2558). แนวทางการประยุกต์ภูมิปัญญาพื้นบ้านเพื่อการอนุรักษ์และการเพาะพันธุ์ปูม้าของชาวประมงพื้นบ้านจังหวัดประจวบคีรีขันธ์. *วารสารรมยสาร*. 13(2): 125-131.
- ไกรวัล ขวัญอ่อน, พิราพร นุชประเสริฐ, วิภาวี พิทักษ์กมลพันธ์, พรธวัล ขางาม และพิทักษ์ ศิริวงศ์. (2559). แนวทางการสร้างควมยั่งยืนของกิจกรรมธนาคารปูม้า ตำบลแหลมผักเบี้ย อำเภอบ้านแหลมจังหวัดเพชรบุรี. *วารสารมหาวิทยาลัยศิลปากร ฉบับภาษาไทย สาขามนุษยศาสตร์ สังคมศาสตร์ และศิลปะ*. 9(1). 456-469.
- จินตนา จินดาลิขิต, ลิขิต บุญสิทธิ์, มาลา สุพงษ์พันธ์, ไพโรจน์ ช้ายเกลี้ยง และเพ็ญแข เนื่องสกุล. (2554). *คู่มือธนาคารปูม้า*. กรุงเทพฯ: สำนักวิจัยและพัฒนาประมงทะเล กรมประมง.
- ชลี ไพบูลย์กิจกุล, สาลินี ธาราพรรค, ศศิพา ฉิมพลี และเบ็ญจมาศ ไพบูลย์กิจกุล. (2559). ชีววิทยาบางประการปูทะเล *Scylla olivacea* บริเวณชายฝั่งชุมชนบ้านบางสะแก จังหวัดจันทบุรี. *วารสารแก่นเกษตร*. 44 (ฉบับพิเศษ 1): 717-722.
- ชัยเสฏฐ์ พรหมศรี. (2553). การบริหารวิกฤตการณ์. *วารสารมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสุราษฎร์ธานี*. 2(1): 41-54.
- โชติ ถาวร, สมศักดิ์ ศรีสันติสุข, โนริยุดิ ชูชุกิ และชนิษฐา นันทบุตร. (2557). กระบวนการจัดการป่าชายเลนในชุมชนอ่าวป่าดอกลอก. *วารสารมนุษยศาสตร์สังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น*. 31(1): 65-88.
- ทิพย์สุดา ชงัดเวช และธนกร ศรีบางแค. (2557). การศึกษาเบื้องต้นในการเพาะและอนุบาลลูกปูม้าเพื่อการอนุรักษ์. *วารสารแก่นเกษตร*. 42 (ฉบับพิเศษ 2): 304-308.
- ประจิตรา ประชุมแพทย์. (2556). ธนาคารปูม้าบ้านแหลมกลัด โครงการต้นแบบส่งเสริมวิถีชีวิตชุมชน. *วารสาร อพท. นิวส์ สื่อการพัฒนาเพื่อการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน*. 4(34): 18-19.
- พีระ กันหาชิน, วิบูล เป็นสุข และชาติรี นาคะกุล. (2556). ยุทธศาสตร์การเสริมสร้างการพึ่งตนเองแบบมีส่วนร่วมในระดับหมู่บ้านโดยยึดหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงของหมู่บ้านในจังหวัดหนองบัวลำภู. *วารสารบัณฑิตศึกษา มนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น*. 2(2): 65-66.
- รัตนาวลี พูลสวัสดิ์, นิภา กุลานุจारी, และสุพัฒน์ ศรีสง่า. (2551). *การประเมินความสูญเสียและผลได้ทางการเงิน จากการเลี้ยงปูม้าไข่นอกกระดองในธนาคารปูจังหวัดเพชรบุรี*. กรุงเทพฯ: สำนักวิจัยและพัฒนาประมงชายฝั่ง.
- เลิศชาย ศิริชัย และนฤทธิ์ ดวงสุวรรณ. (2552). *ประมงพื้นบ้านลุ่มทะเลสาบสงขลา : วิถีและการเปลี่ยนแปลง*. สงขลา: สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย.
- วิรัชพัชร ประเสริฐศักดิ์. (2558). ความมั่นคงทางอาหาร: จากพัฒนาการเกษตรสู่เศรษฐกิจพอเพียง. *วารสารการเมืองการปกครอง*. 5(2): 144-160.
- วุฒิชัย อ่อนเอี่ยม, วาสนา อากรรัตน์ และเทพบุตร เวชกามา, (2555). การประเมินอัตราการกินอาหาร และการรอดตายของปูม้า (*Portunus pelagicus*) ที่เลี้ยงในปอดิน. *วารสารเกษตร*. 28(1): 83-91.
- สำนักเทคโนโลยีสารสนเทศ กรมศุลกากร. (2559). *มูลค่าการส่งออกสูงสุด*. ค้นข้อมูล สืบค้นจาก <http://>

dataservices.mof.go.th/Dataservices/IETopExport

อภิรักษ์ สงรักษ์, วัฒนา วัฒนกุล, และบุญศรีน พรเดชนันต์. (2556). *ธนาคารปูม้า การอนุรักษ์และการจัดการโดยชุมชน*. ตริ่ง: สำนักงานประมงจังหวัดตริ่ง.

อิษฎิ อินทรภูมิ, อรรรรณ ศรีโสมนพันธ์ และนริศ สิ้นศิริ. (2559). ภูมิภาคอาเซียนกับความมั่นคงทางอาหาร. *วารสารแก่นเกษตร*. 44(1): 191-200.

อุดมศักดิ์ สิ้นธิพงษ์ (2558). ชุมชนท้องถิ่นกับการมีส่วนร่วมจัดการทรัพยากรธรรมชาติอย่างยั่งยืน. *วารสารนักบริหาร*. 35(1): 104-113.

อุทัย ปริญาสุทธินันท์. (2558). การจัดการชุมชน : มโนทัศน์และทฤษฎีที่จำเป็นต้องทบทวน. *วารสารการจัดการสมัยใหม่*. 13(2): 11-21.

อุทัย ปริญาสุทธินันท์. (2559). *การจัดการชุมชน*. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

อุทัย ปริญาสุทธินันท์. (2559). การวิเคราะห์ SWOT แสงไฟส่องนำทางสู่การจัดการเชิงกลยุทธ์ที่ชุมชนทำได้. *วารสารเทคโนโลยีสุรนารี*. 10(2): 137-157.

บทบาทการบริหารการพัฒนาสังคมบนพื้นฐานพลังศรัทธาของพระเทพสิทธิอาจารย์ (น้อย ญาณวุฑโฒ)

The role of development based on the power of faith by Pra Tep Sittajarn (Noi Yannawutto)

เจษฎากรณ์ รันศรี¹, อลงกรณ์ อรรคแสง²

Jessadakorn Runri¹, Alongkorn Akksaeng²

บทคัดย่อ

การศึกษาเรื่อง บทบาทการบริหารการพัฒนาสังคมบนพื้นฐานพลังศรัทธาของพระเทพสิทธิอาจารย์ (น้อย ญาณวุฑโฒ) โดยมีวัตถุประสงค์ เพื่อศึกษาบทบาทการบริหารการพัฒนาสังคมของพระเทพสิทธิอาจารย์ (น้อย ญาณวุฑโฒ) ในจังหวัดมหาสารคาม โดยทำการศึกษาจากการใช้แบบสัมภาษณ์ และจัดสนทนากลุ่มแบบ Focus Group Discussion จากกลุ่มประชากรที่กำหนดคือ เจ้าอาวาสวัดรูปปัจจุบันที่พระเทพสิทธิอาจารย์ (น้อย ญาณวุฑโฒ) เคยจำพรรษา จำนวน 4 รูป ผู้นำชุมชนคนปัจจุบันที่พระเทพสิทธิอาจารย์ (น้อย ญาณวุฑโฒ) เคยจำพรรษา จำนวน 4 คน ประชาชนบ้านหนองบัวตำบลวังแสง อำเภอแกลง จังหวัดมหาสารคาม จำนวน 4 คน ประชาชนในชุมชนเทศบาลวัดดาวดึงษ์แกดำ ตำบลแกดำ อำเภอแกลง จังหวัดมหาสารคาม จำนวน 4 คน ประชาชนในชุมชนวัดปัจฉิมทัศน์ ตำบลตลาด อำเภอเมือง จังหวัดมหาสารคาม จำนวน 4 คน และประชาชนในชุมชนวัดมหาชัย ตำบลตลาด อำเภอเมือง จังหวัดมหาสารคาม จำนวน 4 คน รวมทั้งสิ้น 24 คน ใช้การวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้วิธีการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) นำเสนอในรูปแบบการพรรณนาข้อมูลที่ได้จากการศึกษา

ผลการวิจัยปรากฏดังนี้

บทบาทการบริหารการพัฒนาสังคมของพระเทพสิทธิอาจารย์ (น้อย ญาณวุฑโฒ) ในจังหวัดมหาสารคาม พบว่า (1.) บทบาทด้านการปกครอง พระเทพสิทธิอาจารย์ได้ใช้หลักการในการปกครอง โดยใช้พระธรรมวินัยซึ่งเป็นหัวใจหลักของคณะสงฆ์ที่ใช้เป็นระเบียบที่พระพุทธรเจ้าทรงบัญญัติเป็นกฎกติกการอยู่ร่วมกัน ของพระสงฆ์ที่เป็นข้อห้ามเพื่อป้องกันไม่ให้เกิดความเสียหายต่อศาสนาและเป็นแบบอย่างต่อพุทธศาสนิกชน (2.) บทบาทด้านการศึกษา พระเทพสิทธิอาจารย์ให้ความสำคัญในการศึกษาของพระสงฆ์และสามเณรและเยาวชน มีการสนับสนุนให้มีการจัดการการเรียนการสอนส่วนการศาสนศึกษา

¹ นิสิตปริญญาโท , สาขานโยบายสาธารณะ, ;วิทยาลัยการเมืองการปกครอง,มหาวิทยาลัยมหาสารคาม

² ผู้ช่วยศาสตราจารย์ วิทยาลัยการเมืองการปกครอง ,มหาวิทยาลัยมหาสารคาม

¹ Master's Student, Major Master of Public Administration Public Policy, College of Politics and Governance, Mahasarakham University

² Assistant Professor College of Politics and Governance, Mahasarakham University

เป็นการให้การศึกษาคณะสงฆ์และเยาวชนทั้งแผนกบาลี และแผนกธรรม ตลอดจนส่งเสริมให้เป็นคนดี มีคุณธรรมจริยธรรม (3.) บทบาทด้านการศึกษาสงเคราะห์ พระเทพสิทธิธรรมาจารย์ให้มีการส่งเสริมการศึกษาสงเคราะห์กองทุนแก่เด็กและเยาวชน ตะหนักถึงความสำคัญกับผู้ด้อยโอกาสในทางการศึกษา เพื่อสร้างรากฐานคุณภาพชีวิตให้เด็กพัฒนาไปสู่ความเป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ เกิดคุณค่าต่อตนเองและสังคม ให้สนับสนุนทั้งด้านทุนทรัพย์ พื้นที่ของวัดเพื่อเป็นการจัดศูนย์เด็กเล็กก่อนวัยเรียน จัดหาอุปกรณ์การเรียน หนังสือเรียน เป็นต้น (4.) บทบาทด้านการเผยแผ่ พระเทพสิทธิธรรมาจารย์ได้มีการเผยแผ่หลักธรรมคำสั่งสอนตามหน้าที่ที่ท่านเองเป็นผู้สืบทอดพระพุทธศาสนา โดยหลักธรรมคำสั่งสอนที่ท่านเลือกมาเทศนาต่อญาติโยมผู้ที่มีความเลื่อมใสศรัทธาในตัวท่าน นำหลักธรรมคำสั่งสอนของพระพุทธเจ้ามาเป็นแบบอย่างและมาประยุกต์ให้เกิดความเข้าใจง่ายต่ออุบาสกอุบาสิกา หัวข้อธรรมะที่เลือกมาเป็นเทศนานั้น อาทิเช่น การสอนให้รักศีล 5 (5.) บทบาทด้านการสาธารณูปการ พระเทพสิทธิธรรมาจารย์ได้มีการสร้างเสนาสนะ เช่น พระอุโบสถ วิหาร ศาลาการเปรียญ กุฏิ อาคารอเนกประสงค์ ฌาปนสถาน เพื่ออุทิศให้แก่ประชาชนและชุมชนได้ใช้ประกอบกิจกรรมต่าง อันเป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาชุมชนและสังคม (6.) บทบาทด้านการสาธารณสงเคราะห์ พระเทพสิทธิธรรมาจารย์ได้มีการก่อสร้างที่เป็นประโยชน์ส่วนเพื่อสังคมนอกจากการสร้างเสนาสนะภายในวัดอีกมากมาย เช่น โรงพยาบาล สร้างอาคารเรียน ตัดถนน หรือแม้แต่มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณ วิทยาลัยสงฆ์ประจำจังหวัดมหาสารคาม เป็นต้น ซึ่งสิ่งเหล่านี้ล้วนเป็นประโยชน์ เพื่อสังคมจังหวัดมหาสารคาม

คำสำคัญ : การบริหาร, การพัฒนาสังคม, บทบาทการบริหาร, พื้นฐานพลังศรัทธา

Abstract

The study of The role of development based on the power of faith by Pra Tep Sittajarn (Noi Yannawutto) base on the power of faith in Mahasarakam province. The aim is to examine the function of societal evolution, administration of Pra Tep Sittajarn (Noi Yannawutto) in Maha Sarakham province. By examining the use of interviews and focus group from 4 monks of the demographic group is the abbot of the current statute of Pra Tep Sittajarn (Noi Yannawutto), 4 people of the current community leader that Pra Tep Sittajarn (Noi Yannawutto). 4 people of Ban Nong Bua, Tambon Wang Sang, Amphoe Kaedam, Maha Sarakham Province. 4 people in the municipality, community of Watdaowadueng Kaedam, Tambon Kaedam, Amphoe Kaedam, Maha Sarakham. 4 people in the community of Wat Patchimtas in Maha Sarakham and 4 people in the community of Wat Mahachai, Maha Sarakham, Tambon Talad, Amphur Muang, Maha Sarakham province, total 24 persons. The data analysis was done by content analysis, given in descriptive form the field.

The results are as follows.

The role of development based on the power of faith by Pra Thep Sittajarn (Noi Yannawutto) base on the power of faith in Mahasarakam province is as follows: (1) The role of the principle of governance by Pra Tep Sittajarn using the Tripitaka, which is the essence of the

orderly discipline that the Buddha prescribed as a formula of coexistence. The monks are prohibited to prevent religious damage and exemplify Buddhists. (2) The role of spiritual education, Pra Tep Sittajarn places importance on the education of monks and novices and youth. Aching for the management of religious instruction for the education both of the monks and youth in Pali and the Dharma for the moral and ethics. (3) The role of education, Pra Tep Sittajarn promotes the investment company for children and young. Realize on the importance to the underprivileged in education. Establishing the foundation of quality of life for children to develop into a complete human for self and society. Holding up the capital in the expanse of the temple to arrange a preschool center. Provide learning materials, etc. (4) The role of propagate, Pra Tep Sittajarn has spread the principles of preaching to the role that he is the heir of Buddhism. By the precepts and choose to preach to your faithful to the peoples who respected in his. Consider the Buddha's teachings as a model and simplify the appetite for worship. The educational activity of peoples is the topic of the Dharma is the 5 percept (5) The rules on public facilities, Pra Tep Sittajarn has built the sanctuary, such as the temple, the marquee, the crematorium, the multi-use building for the peoples and the community for the benefit and societal growth. (6) For the purpose of public relation, Pra Tep Sittajarn has built a useful social section, in addition to build of many other monasteries, such as hospitals, school, roads, or even Mahachulalongkornrajavidyalaya University

Keywords : Administration, Social Development, Role Management, Power of Faith

บทนำ

การพัฒนาสังคมให้มีความเจริญอย่างยั่งยืนนั้นจำเป็นต้องมีการพัฒนาทั้งทางด้านวัตถุและด้านจิตใจของคนที่อยู่ในสังคมนั้นๆ ให้มีคุณธรรมจริยธรรม มีจิตสำนึกสาธารณะ รักสังคมที่อยู่อาศัย ซึ่งความสำเร็จของการพัฒนาจะขึ้นอยู่กับการพัฒนาคุณภาพชีวิตของประชาชนในชนบทแผนงานหรือโครงการพัฒนาที่ดีจะต้องช่วยให้เกิดประโยชน์สุขและความพร้อมในสิ่งจำเป็นพื้นฐาน โดยการพัฒนาควรจะต้องมุ่งเน้นให้ชาวชนบทสามารถคิดเป็น ทำเป็นและพร้อมที่กระทำการต่างๆ เพื่อการแก้ไขปัญหาด้วยตัวของเขาเอง ซึ่งกล่าวโดยสรุปคือการให้ความสำคัญในเรื่องการพึ่งตนเอง ของชาวชนบท (พินิจ ลาภธนานนท์. 2529) การพัฒนาชนบทของหน่วยงานหรือองค์กรต่างๆ ที่ได้ปฏิบัติอยู่ในปัจจุบันพระธรรมปิฎก (พระธรรมปิฎก (ป.อ.ป

ยุตโต) 2539 : 23) ได้เสนอแนวทางให้หน่วยงานหรือองค์กรนั้นๆ ได้ผนวกเข้ากับแนวทางการพัฒนาแบบพุทธซึ่งเน้นการพัฒนาคนเป็นหลัก โดยคนเป็นเบื้องต้นของการพัฒนาสิ่งต่างๆ ให้เกิดคุณูปการทั้งในปัจจุบันและอนาคต นอกจากนี้ท่านพระธรรมปิฎก (พระธรรมปิฎก (ป.อ. ปยุตโต) 2540 : 25) ได้กล่าวถึงผลของการพัฒนาที่ปฏิบัติตามหลักธรรมของพระพุทธศาสนาว่า ชีวิตจะดีงามมีความสุข ประเทศชาติเจริญรุ่งเรืองมั่นคงและสังคมจะร่มเย็นเป็นสุขได้ ก็ด้วยปัจจัยสำคัญที่สุดคือการพัฒนาคนให้เป็นทรัพยากรที่มีคุณภาพโดยเน้นให้มนุษย์ปฏิบัติตามหลักธรรมของพระพุทธศาสนา ได้แก่ ไตรสิกขา คือ ศีล สมาธิ ปัญญา และบุญกิริยาวัตถุ คือ ทาน ศีล ภาวนา เมื่อมนุษย์ปฏิบัติตามหลักธรรมนี้ได้ ก็จะบรรลุจุดหมาย คือทำให้เกิดประโยชน์ต่อตนและสังคม

ยุทธศาสตร์ในการพัฒนาชนบทที่ควรจะมี ยึดถือดำเนินการ คือความพยายามส่งเสริมให้ชาวชนบทได้เข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนาโดยการกระตุ้นสร้างสิ่งจูงใจ และดึงเอาศักยภาพที่มีอยู่ในตัวชาวชนบท และทรัพยากรที่มีในชุมชนนั้นเองให้มากที่สุด ที่เป็นเช่นนี้ก็กล่าวได้ว่า เป็นเพราะกิจกรรมการพัฒนาเหล่านั้นดำเนินไปโดยขาดความเข้าใจในหลักการพัฒนาชนบท ทั้งในส่วนของเจ้าหน้าที่ของรัฐผู้นำชุมชน และตัวประชาชนเอง โดยเฉพาะเจ้าหน้าที่ของรัฐส่วนมากจะไม่ทราบถึงปัญหาและความต้องการอันจำเป็นของชาวบ้านที่แท้จริง และบางรายอาจจะไม่ได้รับความเชื่อถือจากประชาชนเป็นผลให้ไม่ได้รับความร่วมมือจากประชาชนเท่าที่ควร ด้วยเหตุนี้หลาย ๆ ฝ่ายจึงเริ่มให้ความสนใจในตัวผู้นำการพัฒนา ว่าบทบาทที่ผ่านมาเป็นอย่างไรควรจะปรับปรุงแก้ไขอย่างไร แต่เมื่อลองพิจารณาถึงบทบาทการพัฒนาของผู้นำที่เป็นทางการคือ กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน และครูจะพบปัญหาต่าง ๆ มากมายโดยเฉพาะอย่างยิ่งเกี่ยวกับความเข้าใจในการพัฒนา หรือจิตสำนึกทางการพัฒนาและวิธีการดำเนินงานพัฒนายังบกพร่องอยู่มากความสนใจจึงมุ่งมาสู่ผู้นำที่ไม่เป็นทางการซึ่งเมื่อพิจารณาจากเหตุผลหลายประการแล้วพบว่า พระสงฆ์เป็นผู้นำที่ไม่เป็นทางการที่พร้อมต่อการพัฒนามากกว่าบุคคลอื่น ๆ เหตุผลหนึ่งที่พระสงฆ์คือกลุ่มบุคคลที่เหมาะสม คือ เป็นกลุ่มบุคคลที่มีความผูกพันกับกลไกของรัฐน้อยที่สุด ประกอบกับเป็นกลุ่มบุคคลที่มีความสัมพันธ์ใกล้ชิดกับชาวชนบท และชาวชนบทให้ความศรัทธาเลื่อมใสต่อพระสงฆ์มาก จึงยอมรับและเชื่อฟังความคิดเห็น ข้อเสนอแนะ และการให้คำปรึกษาต่างๆ จากพระสงฆ์เสมอมา พระสงฆ์จึงน่าจะมีศักยภาพที่จะเป็นผู้นำในการพัฒนาชนบทที่ดีได้ เพื่อให้เกิดประสิทธิภาพและประสิทธิผลในการพัฒนาคุณภาพชีวิตของชาวชนบท (พระศักดิ์ชัย อ่อนหาตพอ 2551: 18-19) (พระศักดิ์ชัย อ่อนหาตพอ.2551)

ดังนั้นผู้วิจัย จึงมุ่งที่จะศึกษาการบริหารการพัฒนาสังคมของพระเทพสิทธิทวารจารย์ (น้อย ญาณวฑฺฒโท) ในจังหวัดมหาสารคามบนพื้นฐานพลังศรัทธา เพื่อนำไปเป็นแบบอย่างในการดำรงตนและการพัฒนาสังคมของพระสงฆ์ และเพื่อเป็นการเชิดชูเกียรติคุณของพระสงฆ์ผู้มีคุณูปการต่อชาติ ศาสนา เป็นแนวทางในการปฏิบัติของพระสงฆ์ที่จะเจริญรอยตามท่านต่อไป พระเทพสิทธิทวารจารย์ (น้อย ญาณวฑฺฒโท) เจ้าอาวาสวัดมหาชัย พระอารามหลวง เจ้าคณะจังหวัดมหาสารคาม ตำบลตลาด อำเภอเมือง จังหวัดมหาสารคาม เป็นพระสงฆ์ผู้ปฏิบัติดี ปฏิบัติชอบตามหลักพระธรรมวินัยและกฎหมายเถรวาท มีความเป็นผู้นำทางศาสนาที่เข้มแข็ง และมีชีวิตประวัติและผลงานที่ปรากฏแก่สังคมในเชิงของการปกครอง การศึกษา ตลอดจนงานการเผยแผ่พระพุทธศาสนา เช่น ผลงานด้านการปกครองคณะสงฆ์จังหวัดมหาสารคาม ผลงานด้านส่งเสริมด้านศาสนาและการศึกษา ผลงานด้านการปฏิสังขรณ์และพัฒนาวัด ผลงานพระนักพัฒนาและเกียรติคุณผลงานส่งเสริมวัฒนธรรมและประเพณีท้องถิ่นและผลงานด้านวรรณกรรมงานเขียนทางพระพุทธศาสนา เป็นต้น นอกจากพระเทพสิทธิทวารจารย์จะเป็นพระนักพัฒนาท่านยังเป็นนักการศึกษาด้วย ปัจจุบันท่านยังพัฒนาก่อสร้างวิทยาลัยสงฆ์ประจำจังหวัดมหาสารคาม คือ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตขอนแก่น สถานที่ก่อสร้าง โฉมหน้ารัก ตำบลคันธารราษฎร์ อำเภอกันทรวิชัย จังหวัดมหาสารคาม เพื่อเป็นการส่งเสริมการศึกษาวงศ์การคณะสงฆ์ให้มีวิชาการเท่าเทียมกับฆราวาส ในส่วนของ อุปนิสัยท่านยังมีความอ่อนน้อมต่อพระสงฆ์ที่อายุพรรษาแก่กว่าโดยไม่ยึดถือว่าจะมีตำแหน่งที่สูงกว่า และมีความเมตตาต่อศิษย์ทั้งพระสงฆ์ สามเณร อุบาสก อุบาสิกา จนเป็นที่ยอมรับและศรัทธาของพุทธบริษัททั้งในจังหวัดมหาสารคามและต่างจังหวัด นอกจากนั้นนอกเหนือจากภารกิจในทางพระพุทธ

ศาสนาแล้วพระเทพสิทธิทราจารย์ยังให้ความสำคัญต่อสังคม เช่น กิจกรรมทางการศึกษา กิจกรรมประเพณีท้องถิ่น กิจกรรมในทางราชการ จึงถือได้ว่าพระเทพสิทธิทราจารย์ (น้อย ญาณวฑฺฒโน) เป็นพระสงฆ์ที่ได้รับการเคารพจากพุทธบริษัททั้งหลาย

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

เพื่อศึกษาบทบาทการบริหารการพัฒนาสังคมของพระเทพสิทธิทราจารย์ (น้อย ญาณวฑฺฒโน)

ขอบเขตของการวิจัย

1. ขอบเขตด้านกลุ่มเป้าหมาย

กลุ่มเป้าหมายที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ได้แก่ เจ้าอาวาสวัดรูปปัจจุบันที่พระเทพสิทธิทราจารย์ (น้อย ญาณวฑฺฒโน) เคยจำพรรษา จำนวน 4 รูป ผู้นำชุมชนคนปัจจุบันที่พระเทพสิทธิทราจารย์ (น้อย ญาณวฑฺฒโน) เคยจำพรรษา จำนวน 4 คน รวมจำนวน 8 คน และจัดสนทนากลุ่มแบบ Focus Group Discussion ประกอบด้วย บ้านหนองบัวตำบลวังแสง อำเภอแกดำ จังหวัดมหาสารคาม จำนวน 4 คน ชุมชนเทศบาลวัดดาวดึงษ์แกดำ ตำบลแกดำ อำเภอแกดำ จังหวัดมหาสารคาม จำนวน 4 คน ชุมชนวัดปัจฉิมทัศน ตำบลตลาด อำเภอเมือง จังหวัดมหาสารคาม จำนวน 4 คน ชุมชนวัดมหาชัย ตำบลตลาด อำเภอเมือง จังหวัดมหาสารคาม จำนวน 4 คน รวมจำนวน 16 คน รวมกลุ่มเป้าหมายที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ทั้งสิ้น 24 คน กลุ่มเป้าหมายเหล่านี้พระเทพสิทธิทราจารย์เคยเจ้าคณะผู้ปกครองวัดในหมู่บ้านมาก่อน

2. วิธีดำเนินการวิจัย

การศึกษาเรื่อง โดยมีขั้นตอนในการศึกษาดังนี้

1. การศึกษาค้นคว้าจากเอกสาร (Documentary Study) เป็นการศึกษาค้นคว้ารวบรวมข้อมูลจากหนังสือ บทความ วิทยานิพนธ์ ตลอดจน

เอกสารต่างๆ

2. การศึกษาภาคสนาม (Field Study) โดยการเก็บรวบรวมข้อมูล ดังนี้

จัดสนทนากลุ่มแบบ Focus Group Discussion ประกอบด้วย เจ้าอาวาสวัดรูปปัจจุบันที่พระเทพสิทธิทราจารย์ (น้อย ญาณวฑฺฒโน) เคยจำพรรษา จำนวน 4 รูป ผู้นำชุมชนคนปัจจุบันที่พระเทพสิทธิทราจารย์ (น้อย ญาณวฑฺฒโน) เคยจำพรรษา จำนวน 4 คน รวมจำนวน 8 คน และจัดสนทนากลุ่มแบบ Focus Group Discussion ประกอบด้วย บ้านหนองบัวตำบลวังแสง อำเภอแกดำ จังหวัดมหาสารคาม จำนวน 4 คน ชุมชนเทศบาลวัดดาวดึงษ์แกดำ ตำบลแกดำ อำเภอแกดำ จังหวัดมหาสารคาม จำนวน 4 คน ชุมชนวัดปัจฉิมทัศน ตำบลตลาด อำเภอเมือง จังหวัดมหาสารคาม จำนวน 4 คน ชุมชนวัดมหาชัย ตำบลตลาด อำเภอเมือง จังหวัดมหาสารคาม จำนวน 4 คน รวมจำนวน 16 คน รวมประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ทั้งสิ้น 24 คน

การจัดสนทนากลุ่มแบบ Focus Group Discussion ใช้การวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้วิธีการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) เพื่อสรุปแนวความคิดพัฒนาสังคมของพระเทพสิทธิทราจารย์ (น้อย ญาณวฑฺฒโน) นำเสนอในรูปแบบการพรรณนาข้อมูลที่ได้จากการศึกษา คือ บทบาทการบริหารการพัฒนาสังคมของพระเทพสิทธิทราจารย์ (น้อย ญาณวฑฺฒโน) มีบทบาทการสร้างการพัฒนาสังคมในจังหวัดมหาสารคามอย่างไร

แนวคิด ทฤษฎี กรอบแนวคิดวิธีการศึกษา/วิจัย

การศึกษา การบริหารการพัฒนาสังคมของพระเทพสิทธิทราจารย์ (น้อย ญาณวฑฺฒโน) ในจังหวัดมหาสารคามบนพื้นฐานพลังศรัทธา มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาบทบาทการบริหารการพัฒนาสังคมของพระเทพสิทธิทราจารย์ (น้อย ญาณวฑฺฒโน) ในจังหวัดมหาสารคาม ผู้ศึกษาได้นำเสนอเป็นความหมาย

ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องเรียงตามลำดับ ดังนี้
แนวคิดเกี่ยวกับบทบาทของพระสงฆ์

1. แนวคิดเกี่ยวกับบทบาทของพระสงฆ์ในการพัฒนาสังคม

2. แนวคิดเกี่ยวกับพระสังฆาธิการ

3. แนวคิดการบริหารกิจการคณะสงฆ์ของพระสังฆาธิการ

4. แนวคิดเกี่ยวกับเครือข่าย

5. แนวคิดธรรมะกับการพัฒนาสังคม

โดยใช้กรอบแนวคิดวิธีการศึกษาได้มาจากการทบทวนวรรณกรรมและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง เพื่อนำมาใช้ในการศึกษา บทบาทการบริการการพัฒนาสังคมของพระเทพสิทธิทนาย (น้อย ญาณวฑฺฒโน) ในจังหวัดมหาสารคาม ได้แก่ บทบาทด้านการปกครอง บทบาทด้านด้านการศาสนศึกษา บทบาทด้านการศึกษาสงเคราะห์ บทบาทด้านการเผยแผ่ พระพุทธศาสนา บทบาทด้านการสาธารณูปการ และบทบาทด้านการศึกษาสงเคราะห์สังคมสงเคราะห์

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ เป็นแบบสัมภาษณ์ที่ได้จากการศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง เปิดโอกาสให้ผู้ตอบได้ใช้ความคิดเห็น คำแนะนำและข้อเสนอแนะได้อย่างเต็มที่ โดยการสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลมีวิธีการดังนี้ ศึกษาข้อมูลจากแนวคิดทฤษฎี เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องเพื่อนำข้อมูลในส่วนดังกล่าวมาสร้างเป็นแบบสอบถามแบ่งออกเป็น 6 บทบาท ดังนี้

- 1.) บทบาทด้านการปกครอง
- 2.) บทบาทด้านด้านการศาสนศึกษา
- 3.) บทบาทด้านการศึกษาสงเคราะห์
- 4.) บทบาทด้านการเผยแผ่พระพุทธศาสนา
- 5.) บทบาทด้านการศึกษาสาธารณูปการ
- 6.) บทบาทด้านการศึกษาสงเคราะห์สังคมสงเคราะห์

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยเก็บรวบรวมข้อมูลการสนทนากลุ่มแบบ Focus Group Discussion โดยใช้แบบบันทึกผู้เข้าร่วมประชุมและบันทึกรายละเอียดในการประชุม

การวิเคราะห์ข้อมูล

การจัดสนทนากลุ่มแบบ Focus Group Discussion ใช้การวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้วิธีการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) เพื่อสรุปบทบาทการบริหารการพัฒนาสังคมของพระเทพสิทธิทนาย (น้อย ญาณวฑฺฒโน) มีบทบาทการสร้างการพัฒนาสังคมในจังหวัดมหาสารคาม นำเสนอในรูปแบบการบรรยายข้อมูลที่ได้จากการศึกษา

ผลการศึกษา

บทบาทการบริการการพัฒนาสังคมของพระเทพสิทธิทนาย (น้อย ญาณวฑฺฒโน) ในจังหวัดมหาสารคาม ผลการวิจัยได้ดังนี้

1. บทบาทด้านการปกครอง พบว่า พระเทพสิทธิทนายได้ใช้หลักการในการปกครอง โดยใช้พระธรรมวินัยซึ่งเป็นหัวใจหลักของคณะสงฆ์ที่ใช้เป็นระเบียบที่พระพุทธเจ้าทรงบัญญัติเป็นกฎ กติกาการอยู่ร่วมกัน ของพระสงฆ์ที่เป็นข้อห้ามเพื่อป้องกันไม่ให้เกิดความเสียหายต่อศาสนาและเป็นแบบอย่างต่อพุทธศาสนิกชน

2. บทบาทด้านการศึกษา พบว่า พระเทพสิทธิทนายให้ความสำคัญในการศึกษาของพระสงฆ์และสามเณรและเยาวชน ส่งเสริมการศึกษาด้านบาลีและธรรมศึกษาในการพัฒนาสังคม ผลักดันและสนับสนุนให้มีการจัดการการเรียนการสอนส่วนการศึกษา เป็นการให้การศึกษาคณะสงฆ์และเยาวชนทั้งแผนกบาลี และแผนกธรรม เป็นอีกทางเลือกหนึ่งที่สำคัญต้องส่งลูกหลานมาบวช เรียนฟรี ไม่เสียค่าใช้จ่ายแต่ยังได้บุญในฐานะ และยังถือว่าเป็นศาสนทายาทสืบต่อพระพุทธศาสนาอีกทางเลือกหนึ่ง จัดการส่งเสริมการศึกษาโดยมี

จัดตั้งศูนย์การศึกษานักธรรมและธรรมศึกษาประจำอำเภอโดยให้เจ้าคณะผู้ปกครองเป็นผู้ดูแลรับผิดชอบและมีการรายงานผลเป็นประจำ และจัดตั้งศูนย์การศึกษาบาลีประจำจังหวัดเพื่อส่งเสริมให้ผู้เรียนสนับสนุนอุปกรณ์การศึกษา ตำราเรียน และทุนการศึกษา

3. บทบาทด้านการศึกษาสงเคราะห์ พบว่าให้การส่งเสริมการศึกษาสงเคราะห์กองทุนแก่เด็กและเยาวชน พระเทพสิทธิทวารวดีตระหนักถึงความสำคัญกับผู้ด้อยโอกาสในทางการศึกษาเป็นอย่างมากเพราะท่านมองเยาวชนเป็นกำลังที่สำคัญของประเทศชาติ สร้างรากฐานคุณภาพชีวิตให้เด็กพัฒนาไปสู่ความเป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ เกิดคุณค่าต่อตนเองและสังคม ให้การสนับสนุนทั้งด้านทุนทรัพย์ พื้นที่ของวัดเพื่อเป็นการจัดศูนย์เด็กเล็กก่อนวัยเรียน จัดหารูปกรณ์การเรียน หนังสือเรียน เป็นต้น พระเทพสิทธิทวารวดีท่านมีจัดการศึกษาเป็นการจัดการศึกษาสงเคราะห์ นอกกระบบ โรงเรียนให้การศึกษอบรมแก่ประชาชน ซึ่งส่วนใหญ่เป็นเด็กและเยาวชนที่กำลังอยู่ในวัยเรียน เพื่อให้รู้จักใช้เวลาว่างจากวันหยุดเรียน เข้ามาศึกษาหาความรู้ความเข้าใจ ตามหลักคำสอนของพระพุทธศาสนา โดยเด็กเยาวชนจะได้เรียนรู้วิชาที่เรียน ได้แก่ ธรรมะ พุทธประวัติ เรียงความแก่กระทู้ธรรม เบญจศีล-เบญจธรรม และศาสนพิธี ในขณะที่เดียวกันท่านสามารถผลักดันให้สถานศึกษา โรงเรียน วิทยาลัยอาชีวศึกษา วิทยาลัยเทคนิค มหาวิทยาลัย ส่วนการศึกษาต่างๆ ได้รับการช่วยเหลือ ส่งเสริมด้านทุนการศึกษา อุปกรณ์การเรียนการสอน เช่น หนังสือเรียน คอมพิวเตอร์ หรือแม้แต่ก่อสร้างอาคารเรียน

4. บทบาทด้านการเผยแผ่ พบว่า หลักธรรมที่มีการเผยแผ่เพื่อพัฒนาสังคม พระเทพสิทธิทวารวดีได้มีการเผยแผ่หลักธรรมคำสั่งสอนตามหน้าที่ที่ท่านเองเป็นผู้สืบทอดพระพุทธศาสนา โดยหลักธรรมคำสั่งสอนที่ท่านเลือกมาเทศนาต่อญาติโยมผู้ที่มีความเลื่อมใสศรัทธาในตัวท่าน นำหลักธรรมคำสั่งสอนของพระพุทธเจ้ามาเป็นแบบอย่าง และมา

ประยุกต์ให้เกิดความเข้าใจต่ออุบาสกอุบาสิกา หัวข้อธรรมะที่เลือกมาเป็นเทศนานั้น อาทิเช่น การสอนให้รักศีล 5 ซึ่งเป็นสิ่งสำคัญในการดำรงชีวิต มนุษย์เป็นหลักประกันของสังคม กล่าวคือ เป็นหลักประกันชีวิต ประกันทรัพย์สิน ประกันครอบครัว ประกันความน่าเชื่อถือ และประกันสุขภาพ รวมทั้งหลักธรรมที่ท่านจะเน้นย้ำสำหรับลูกศิษย์คือความกตัญญูต่อผู้มีพระคุณโดยเฉพาะอย่างยิ่งต่อ บิดามารดา ปู่ย่า ตายาย ครูอาจารย์ หลักธรรมคำสอนเรื่องของความซื่อสัตย์สุจริต ไม่ให้คดโกง ต้องเสียสละต่อส่วนร่วม

5. บทบาทด้านการสาธารณูปการ พบว่า ประโยชน์ของการสาธารณูปการต่อสังคม พระเทพสิทธิทวารวดีได้มีการสร้างเสนาสนะ เช่น พระอุโบสถ วิหาร ศาลาการเปรียญ กุฏิ อาคารอเนกประสงค์ ฌาปนสถาน ในเขตอารามสิ่งเหล่านี้ถือว่าเป็นหน้าที่ของพระเดชพระคุณท่านในฐานะที่เป็นเจ้าอาวาสหรือเจ้าคณะผู้ปกครอง แต่สาธารณูปการประโยชน์เหล่านี้ เพื่ออนุเคราะห์แก่ประชาชนและชุมชนได้ใช้ประกอบกิจกรรมต่าง อันเป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาชุมชนและสังคม ในการก่อสร้างสาธารณูปการ ในวัดนั้นเปิดโอกาสให้ญาติโยมในชุมชนเข้ามามีส่วนในการก่อสร้างในรูปแบบของคณะกรรมการ เพื่อมาเป็นผู้ตรวจสอบการก่อสร้าง ตรวจสอบงบประมาณในการก่อสร้าง ยังให้ความสำคัญในประโยชน์ในการใช้สอยทั้งเพื่อการพระศาสนา และเพื่อชุมชนญาติโยม

6. บทบาทด้านการสาธารณสงเคราะห์ พบว่า การสาธารณสงเคราะห์ที่เป็นประโยชน์ต่อส่วนรวม ในการด้านสาธารณสงเคราะห์พระเทพสิทธิทวารวดี มีการก่อสร้างที่เป็นประโยชน์ส่วนเพื่อสังคม นอกจากการสร้างเสนาสนะภายในวัดอีกมากมาย เช่น โรงพยาบาล สร้างอาคารเรียน ตัดถนน หรือแม้แต่มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณ วิทยาลัยสงฆ์ประจำจังหวัดมหาสารคาม เป็นต้น ซึ่งสิ่งเหล่านี้ล้วนเป็นประโยชน์ เพื่อสังคมจังหวัดมหาสารคาม ในบริหารจัดการสาธารณสงเคราะห์นั้น พระเทพ

สิทธิอาจารย์เป็นพระสงฆ์ชั้นผู้ใหญ่ที่ให้ความสำคัญต่อสังคม โดยเฉพาะอย่างยิ่งกับผู้ที่ประสบความเดือดร้อน พระเทพสิทธิอาจารย์ให้การช่วยเหลือโดยการบริจาคทุนทรัพย์และสิ่งของเครื่องใช้ต่าง ๆ รวมทั้งยังเดินทางไปมอบด้วยตนเอง และเมื่อมีเหตุภัยขึ้น พระเทพสิทธิอาจารย์ได้มีการสั่งการให้มีการระดมทุนทรัพย์และรับบริจาคสิ่งของอุปโภคบริโภคที่จำเป็น เพื่อนำไปช่วยเหลือผู้ประสบภัยเพื่อการช่วยเหลืออย่างเร่งด่วน เช่นที่นอน หมอน เสื้อข้าวสารอาหารแห้ง สิ่งของเหล่านี้ล้วนเป็นสิ่งที่ญาติโยมถวายเป็นกัณฑ์เทศน์นี้เป็นการช่วยเหลือเบื้องต้น

อภิปรายผลการศึกษา

การศึกษาเรื่อง บทบาทการบริการการพัฒนาสังคมของพระเทพสิทธิอาจารย์ (น้อย ญาณวฑฺฒโน) ในจังหวัดมหาสารคาม ผลการศึกษานำมาอภิปรายได้ดังนี้

1. บทบาทด้านการปกครอง พบว่า พระเทพสิทธิอาจารย์ได้ใช้หลักการในการปกครอง โดยใช้พระธรรมวินัยซึ่งเป็นหัวใจหลักของคณะสงฆ์ที่ใช้เป็นระเบียบที่พระพุทธเจ้าทรงบัญญัติเป็นกฎกติกาการอยู่ร่วมกัน ของพระสงฆ์ที่เป็นข้อห้ามเพื่อป้องกันไม่ให้เกิดความเสียหายต่อศาสนาและเป็นแบบอย่างต่อพุทธศาสนิกชน ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดเกี่ยวกับบทบาทของพระสงฆ์ในการพัฒนาสังคม ด้านการปกครองของ สมเด็จพระมหาสมณเจ้า กรมพระยาวชิรญาณวโรรส (2535 : 43) มองการปกครองภายในของพระสงฆ์ในปัจจุบันนี้ นอกจากจะใช้ธรรมวินัยเป็นหลักในการปกครองแล้ว เป็นการปกครองในเชิงของธรรมาภิบาล คือดูแลกันโดยธรรมปกครองกันแบบพอปกครองลูกอาจารย์ปกครองศิษย์

2. บทบาทด้านการศาสนาศึกษา พบว่า พระเทพสิทธิอาจารย์ให้ความสำคัญในการศึกษาของพระสงฆ์และสามเณรและเยาวชน ส่งเสริมการ

ศึกษาด้านบาลีและธรรมศึกษาในการพัฒนาสังคม ผลักดันและสนับสนุนให้มีการจัดการการเรียนการสอนส่วนการศาสนศึกษา เป็นการให้การศึกษาคณะสงฆ์และเยาวชนทั้งแผนกบาลี และแผนกธรรม เป็นอีกทางเลือกหนึ่งที่สำคัญต้องส่งลูกหลานมาบวช เรียนฟรี ไม่เสียค่าใช้จ่ายยังได้บุญในฐานะ และยิ่งถือว่าเป็นศาสนทายาทสืบต่อพระพุทธศาสนาอีกทางหนึ่ง จัดการส่งเสริมการศึกษาโดยมีจัดตั้งศูนย์การศึกษานักธรรมและธรรมศึกษาประจำอำเภอโดยให้เจ้าคณะผู้ปกครองเป็นผู้ดูแลรับผิดชอบและมีการรายงานผลเป็นประจำ และจัดตั้งศูนย์การศึกษาบาลีประจำจังหวัดเพื่อส่งเสริมทั้งผู้เรียนสนับสนุนอุปกรณ์การศึกษา ตำราเรียน และทุนการศึกษา ซึ่งไปสอดคล้องกับงานวิจัยของ พระศักดิ์ชัย อ่อนหาตพอ (2551 : บทคัดย่อ) การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาวัตรปฏิบัติและชีวประวัติ บทบาทการพัฒนาสังคม และผลการพัฒนาสังคมของพระราชพิพัฒนาภรณ์ เจ้าอาวาสวัดท่าไทร ตำบลท่าทองใหม่ อำเภอกาญจนดิษฐ์ จังหวัดสุราษฎร์ธานี ผลการวิจัยพบว่า บทบาทการพัฒนาสังคม ของพระราชพิพัฒนาภรณ์ (ชูชาติ กนฺตวณฺโณ) บทบาทด้านการส่งเสริมการศึกษา จัดให้มีการเรียนการสอนพระปริยัติธรรมในวัด ทั้งแผนกภาษาบาลีและนักธรรมแก่พระภิกษุสามเณรตามหลักสูตรของคณะสงฆ์และฝึกอบรมบริการวิชาชีพ ตลอดจนส่งเสริมการศึกษาร่วมกับมหาวิทยาลัยราชภัฏสุราษฎร์ธานีเพื่อให้พระสังฆาธิการได้ศึกษาเล่าเรียนในระดับที่สูงขึ้น

3. บทบาทด้านการศึกษาสงเคราะห์ พบว่า ให้การส่งเสริมการศึกษาสงเคราะห์กองทุนแก่เด็กและเยาวชน พระเทพสิทธิอาจารย์ตระหนักถึงความสำคัญกับผู้ด้อยโอกาสในทางการศึกษาเป็นอย่างมากเพราะท่านมองเยาวชนเป็นกำลังที่สำคัญของประเทศชาติ สร้างรากฐานคุณภาพชีวิตให้เด็กพัฒนาไปสู่ความเป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ เกิดคุณค่าต่อตนเองและสังคม ให้การสนับสนุนทั้งด้านทุนทรัพย์ พื้นที่ของวัดเพื่อเป็นการจัดศูนย์เด็กเล็กก่อน

วัยเรียน จัดการอุปกรณ์การเรียน หนังสือเรียน เป็นต้น พระเทพสิทธิศาสตร์ท่านมีจัดการศึกษาเป็นการจัดการศึกษาสงเคราะห์ นอกกระบบโรงเรียน ให้การศึกษาอบรมแก่ประชาชน ซึ่งส่วนใหญ่เป็นเด็กและเยาวชนที่กำลังอยู่ในวัยเรียน เพื่อให้รู้จักใช้เวลาว่างจากวันหยุดเรียน เข้ามาศึกษาหาความรู้ ความเข้าใจ ตามหลักคำสอนของพระพุทธศาสนา โดยเด็กเยาวชนจะได้เรียนรู้วิชาที่เรียน ได้แก่ ธรรมะ พุทธประวัติ เรียงความแก้กระทู้ธรรม เเบญจศีล-เบญจธรรม และศาสนพิธี ในขณะที่เดียวกันท่านสามารถผลักดันให้สถานศึกษาโรงเรียน วิทยาลัยอาชีวะ วิทยาลัยเทคนิคมหาวิทยาลัย ส่วนการศึกษาต่างๆ ได้รับการช่วยเหลือ ส่งเสริมด้านทุนการศึกษา อุปกรณ์การเรียนการสอน เช่นหนังสือเรียน คอมพิวเตอร์ หรือแม้แต่ก่อสร้างอาคารเรียน ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดเกี่ยวกับการบริหารกิจการคณะสงฆ์ของพระสังฆาธิการของ พระเทพปริยัติสุธี (วรวิทย์ คงบุญโญ) (2540 : 48-49) ได้กล่าวถึง การศึกษาสงเคราะห์ที่พระสงฆ์ดำเนินการในลักษณะนี้ เป็นการจัดการศึกษาซึ่งแบ่งได้เป็น 4 ประเภท คือ (1.) โรงเรียนการกุศลของวัดในพระพุทธศาสนา และโรงเรียนสงเคราะห์เด็กยากจนตามพระราชประสงค์ (2.) ศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ มีความมุ่งหมายให้วัดและพระสงฆ์ให้การศึกษอบรมปลูกฝังศีลธรรมวัฒนธรรมและประเพณีอันดีงามแก่เด็กและเยาวชนเป็นโอกาสให้พระสงฆ์ได้ใช้วิชาการศาสนศึกษาเพื่อพัฒนาทรัพยากรบุคคลของชาติ ด้วยหลักธรรมของพระศาสนา (3.) ศูนย์อบรมเด็กก่อนเกณฑ์ในวัด มีความมุ่งหมายให้วัดได้ช่วยอบรมบ่มนิสัยเด็กก่อนวัยเรียนเพื่อปลูกฝังคุณธรรมและศีลธรรมแต่ยังเด็ก ทั้งเป็นการให้โอกาสวัดและพระสงฆ์ได้ร่วมพัฒนาทรัพยากรบุคคลของชาติแต่วัยเด็ก และ (4.) โรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา จัดตั้งขึ้นเพื่อให้พระภิกษุสามเณรศึกษาเล่าเรียนตามหลักสูตรของกระทรวงศึกษาธิการ แผนกสามัญศึกษา และมีการศึกษาวิชาพระปริยัติธรรม

หมวดภาษาบาลี หมวดพระธรรมวินัยและศาสนปฏิบัติอีกส่วนหนึ่ง โรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกสามัญศึกษามีการจัดตั้งขึ้นตามระเบียบกระทรวงศึกษาธิการ ว่าด้วยโรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกสามัญศึกษา พ.ศ.2537 และอยู่ในสังกัดกรมการศาสนา ขณะนี้มีวัดต่าง ๆ

4. บทบาทด้านการเผยแผ่ พบว่า หลักธรรมที่มีการเผยแผ่เพื่อพัฒนาสังคม พระเทพสิทธิศาสตร์ได้มีการเผยแผ่หลักธรรมคำสั่งสอนตามหน้าที่ที่ท่านเองเป็นผู้สืบทอดพระพุทธศาสนา โดยหลักธรรมคำสั่งสอนที่ท่านเลือกมาเทศนาต่อญาติโยมผู้ที่มีความเลื่อมใสศรัทธาในตัวท่าน นำหลักธรรมคำสั่งสอนของพระพุทธเจ้ามาเป็นแบบอย่าง และมาประยุกต์ให้เกิดความเข้าใจง่ายต่ออุบาสกอุบาสิกา หัวข้อธรรมะที่เลือกมาเป็นเทศนานั้น อาทิเช่น การสอนให้รักศีล 5 ซึ่งเป็นสิ่งสำคัญในการดำเนินชีวิต มนุษย์เป็นหลักประกันของสังคม กล่าวคือ เป็นหลักประกันชีวิต ประกันทรัพย์สิน ประกันครอบครัว ประกันความน่าเชื่อถือ และประกันสุขภาพ รวมทั้งหลักธรรมที่ท่านจะเน้นย้ำสำหรับลูกศิษย์คือความกตัญญูต่อผู้มีพระคุณโดยเฉพาะอย่างยิ่งต่อ บิดามารดา ปู่ย่า ตายาย ครูอาจารย์ หลักธรรมคำสอนเรื่องของความซื่อสัตย์สุจริต ไม่ให้คดโกง ต้องเสียสละต่อส่วนร่วม ให้ ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดเกี่ยวกับการบริหารกิจการคณะสงฆ์ของ พระสังฆาธิการของ สมเด็จพระมหาธีรราชเจ้ามกุฎราชกุมาร (ช่วง วรบุญโญ) (2540 : 148-155) ด้านการเผยแผ่พุทธศาสนา เป็นหน้าที่หรือบทบาทที่พระสงฆ์หรือพระสังฆาธิการจักต้องกระทำ โดยการจัดการเทศนา อบรม สั่งสอน ประชาชน ให้เกิดศรัทธาเลื่อมใสในพระพุทธศาสนาและตั้งอยู่ในสัมมาปฏิบัติ เป็นพลเมืองดีของประเทศชาติ และไปสอดคล้องกับงานวิจัยของ ไอศูรย์ อินทร์เพชร (2554 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษา บทบาทของพระสงฆ์ในการพัฒนาสังคม : ศึกษาเฉพาะกรณีพระเทพสาครมุนี (แก้ว สุวณฺโณโชโต) จากการศึกษาพบว่า บทบาทของพระสงฆ์ในการพัฒนาสังคมนั้น พระ

สงฆ์มีความสัมพันธ์กับสังคมโดยใช้หลักศาสนา ช่วยวางรากฐานความเจริญแก่สังคมในด้านการปกครองด้านการศาสนศึกษา ด้านการเผยแผ่พระพุทธศาสนา ด้านการสาธารณสุข และการสาธารณสุขสงเคราะห์ เพื่อช่วยส่งเสริมความเป็นปึกแผ่นมั่นคงแก่สังคม ส่งเสริมให้ปฏิบัติในสิ่งที่ถูกต้องตามหลักพระพุทธศาสนา เพื่อมุ่งให้คนที่อยู่ร่วมกันในสังคมมีการเปลี่ยนแปลงไปในทางที่ดีขึ้น ทั้งด้านวัตถุและด้านจิตใจ อันจะทำให้การดำรงชีวิตอยู่ร่วมกันนั้นมีความเจริญรุ่งเรืองและสงบสุข

5. บทบาทด้านการสาธารณสุขการ พบว่า ประโยชน์ของการสาธารณสุขการต่อสังคม พระเทพสิทธิศาสตร์ ได้มีการสร้างเสนาสนะ เช่น พระอุโบสถ วิหาร ศาลาการเปรียญ กุฏิ อาคารอเนกประสงค์ ฌาปนสถาน ในเขตอารามสิ่งเหล่านี้ถือว่าเป็นหน้าที่ของพระเดชพระคุณท่านในฐานะที่เป็นเจ้าอาวาสหรือเจ้าคณะผู้ปกครอง แต่สาธารณะประโยชน์เหล่านี้ เพื่ออนุเคราะห์แก่ประชาชนและชุมชนได้ใช้ประกอบกิจกรรมต่าง อันเป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาชุมชนและสังคม ในการก่อสร้างสาธารณสุขการ ในวัดนั้นเปิดโอกาสให้ญาติโยมในชุมชนเข้ามามีส่วนในการก่อสร้างในรูปแบบของคณะกรรมการ เพื่อมาเป็นผู้ตรวจสอบการก่อสร้าง ตรวจสอบงบประมาณในการก่อสร้าง ยังให้ความสำคัญในประโยชน์ในการใช้สอยทั้งเพื่อการพระศาสนา และเพื่อชุมชนญาติโยม ซึ่งไปสอดคล้องกับงานวิจัยของ และไปสอดคล้องกับงานวิจัยของ พระมหาวิจิตร เสารง (2553 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาบทบาทที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาสังคมของพระครูภาวนาวิสุทธิญาณ พบว่าหลังจากการก่อตั้งวัดเนรมิตวิปัสสนา การก่อสร้างถาวรวัตถุ มีบทบาทที่สำคัญเกี่ยวข้องเนื่องกับการพัฒนาสังคมในด้านต่าง ๆ ได้แก่ การก่อตั้งวัดให้เป็นสถานที่ปฏิบัติธรรม เพื่อเป็นสถานที่เจริญวิปัสสนากัมมัฏฐานแก่พุทธศาสนิกชนทั่วไป

6. บทบาทด้านการสาธารณสุขสงเคราะห์ พบว่า การสาธารณสุขสงเคราะห์ที่เป็นประโยชน์ต่อส่วน

รวม ในการด้านสาธารณสุขสงเคราะห์พระเทพสิทธิศาสตร์ มีการก่อสร้างที่เป็นประโยชน์ส่วนเพื่อสังคม นอกจากการสร้างเสนาสนะภายในวัดอีกมากมาย เช่น โรงพยาบาล สร้างอาคารเรียน ตัดถนน หรือแม้แต่มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณ วิทยาลัยสงฆ์ประจำจังหวัดมหาสารคาม เป็นต้น ซึ่งสิ่งเหล่านี้ล้วนเป็นประโยชน์ เพื่อสังคมจังหวัดมหาสารคาม ในบริหารจัดการสาธารณสุขสงเคราะห์นั้น พระเทพสิทธิศาสตร์เป็นพระสงฆ์ชั้นผู้ใหญ่ที่ให้ความสำคัญต่อสังคม โดยเฉพาะอย่างยิ่งกับผู้ที่ประสบความเดือดร้อน พระเทพสิทธิศาสตร์ให้การช่วยเหลือโดยการบริจาคทุนทรัพย์และสิ่งของเครื่องใช้ต่างๆ รวมทั้งยังเดินทางไปมอบด้วยตนเอง และเมื่อมีเหตุภัยขึ้น พระเทพสิทธิศาสตร์ได้มีการสั่งการให้มีการระดมทุนทรัพย์และรับบริจาคสิ่งของอุปโภคบริโภคที่จำเป็น เพื่อนำไปช่วยเหลือผู้ประสบภัยเพื่อให้การช่วยเหลืออย่างเร่งด่วน เช่นที่นอน หมอน เสื้อข้าวสารอาหารแห้ง สิ่งของเหล่านี้ล้วนเป็นสิ่งที่มีญาติโยมถวายเป็นกัณฑ์เทศน์นี้เป็นการช่วยเหลือเบื้องต้น ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดการบริหารกิจการคณะสงฆ์ของพระสังฆาธิการ ของพระเทพปริยัติสุธี (วรวิทย์ คงคปญโญ) (2540 : 62-65) การสาธารณสุขสงเคราะห์ หมายถึง การดำเนินกิจการต่าง ๆ เพื่อให้เป็นสาธารณประโยชน์ของแก่หน่วยงานหรือของบุคคลหรือคณะบุคคล หรือการช่วยเหลือเกื้อกูลหรือการอุดหนุนจนเจือสถานที่ตั้งเป็นสาธารณสมบัติหรือประชาชนทั่วไป พระเทพปริยัติสุธี (วรวิทย์ คงคปญโญ) ได้กล่าวถึง การสาธารณสุขสงเคราะห์เป็นสิ่งที่เกิดขึ้นตามโอกาสอันควร จะมีระเบียบปฏิบัติชัดเจน สำหรับผู้จัดการสาธารณสุขสงเคราะห์โดยส่วนมากได้แก่วัดหรือเจ้าอาวาส ซึ่งมีบทบาทบัญญัติว่าด้วยหน้าที่ของเจ้าอาวาส ดังนี้ (1.) จัดกิจการของวัดให้เป็นไปโดยเรียบร้อย (2.) เป็นธุระในการจัดการศึกษาอบรมแก่บรรพชิตและคฤหัสถ์ (3.) ให้ความสะดวกตามสมควรแก่พุทธศาสนิกชน ในการบำเพ็ญกุศล อนึ่ง การสาธารณสุขสงเคราะห์นี้ ให้เจ้าคณะพระสังฆาธิการ

พิจารณาจัดการสงเคราะห์ตามควรแก่โอกาส เช่น (1.) การพัฒนาหมู่บ้าน การพัฒนาตำบล การช่วยจัดหาทุนการสงเคราะห์ การป้องกันยาเสพติดให้โทษ เช่น ยาบ้า การช่วยป้องกันโรคเอดส์ (2.) การช่วยเหลือสถานที่อันเป็นสาธารณสมบัติ เช่น การสร้างถนนหนทาง ขุดลอกคูคลองสร้างฌาปนสถาน สร้างการประปา สร้างเครื่องกำเนิดไฟฟ้า และ (3.) การช่วยเหลือประชาชน ในโอกาสที่ควรช่วย เช่น การประสพอุทกภัยหรือช่วยคนชราหรือคนพิการ การสาธารณสงเคราะห์จะต้องจัดเพื่อความเรียบร้อยดีงามและไม่ขัดต่อพระธรรมวินัยและความสงบสุขของบ้านเมือง จึงจะถือว่าเป็นไปด้วยความถูกต้อง และเป็นการสาธารณสงเคราะห์ของคณะสงฆ์

โดยสรุป บทบาทการบริหารการพัฒนาสังคมของพระเทพสิทธิศาสตร์ (น้อย ญาณวุฑฺโฒ) ในจังหวัดมหาสารคาม ซึ่งในบทบาทของพระเทพสิทธิศาสตร์ที่มีต่อการพัฒนาสังคม แบ่งออกเป็น

- 6 ด้านคือ (1.) บทบาทด้านการปกครอง
- (2.) บทบาทด้านการศึกษา (3.) บทบาทด้านการศึกษาสงเคราะห์ (4.) บทบาทด้านการเผยแผ่
- (5.) บทบาทด้านการสาธารณูปการ และ
- (6.) บทบาทด้านการสาธารณสงเคราะห์

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะจากการวิจัย

1.1 บทบาทการพัฒนาสังคมของพระเทพสิทธิศาสตร์ (น้อย ญาณวุฑฺโฒ) ยังมีอุปสรรคในการพัฒนาสังคมเพราะยังไม่กระบวนการจัดการที่เป็นระเบียบที่ชัดเจน

2. ข้อเสนอแนะในการทําวิจัยครั้งต่อไป

2.1 บทบาทของพระสงฆ์ที่ได้รับผลกระทบจากความเสื่อมศรัทธาจากพฤติกรรมของพระสงฆ์ที่สังคมคาดหวัง

เอกสารอ้างอิง

- พินิจ ลาภานานนท์. (2529). *บทบาทของพระสงฆ์ในการพัฒนาชนบท*. กรุงเทพฯ : เจริญวิทย์การพิมพ์.
- พระศักดิ์ชัย อ่อนหาตพอ. (2551). *การศึกษาบทบาทของพระสงฆ์ในการพัฒนาสังคม: กรณีศึกษาพระราชพิพัฒนารัตน์ (ชูชาติ กนต์วณโณ) เจ้าอาวาสวัดท่าไทร ตำบลท่าทองใหม่ อำเภอกาญจนดิษฐ์ จังหวัดสุราษฎร์ธานี*. นครศรีธรรมราช : มหาวิทยาลัยราชภัฏนครศรีธรรมราช เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา ตามหลักสูตรปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาสังคมศาสตร์เพื่อการพัฒนาปีการศึกษา.
- พระเทพปริยัติสุธี (วรวิทย์ คงคปญโญ). (2540). *เอกสารประกอบการบรรยาย เรื่องการคณะสงฆ์และการพระศาสนา*. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- พระธรรมปิฎก (ป.อ. ปยุตโต). (2540). *การพัฒนาจริยธรรม*. พิมพ์ครั้งที่ 5. กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์พุทธธรรม.
- พระธรรมปิฎก (ประยุทธ์ ปยุตโต). (2539). *พจนานุกรมพุทธศาสน์ ฉบับประมวลศัพท์*. กรุงเทพฯ : สหธรรมิก.
- พระเทพปริยัติสุธี (วรวิทย์ คงคปญโญ). (2540). *เอกสารประกอบการบรรยาย เรื่องการคณะสงฆ์และการพระศาสนา*. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- สมเด็จพระมหาสมณเจ้า กรมพระยาวชิรญาณวโรรส. (2535). *วินัยมุข เล่ม 2 (หลักสูตรนักธรรมชั้นโท)*. กรุงเทพมหานคร : พิมพ์ที่โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- สมเด็จพระมหาธีรราชเจ้า (ช่วง วรปญโญ). (2540). *การเผยแผ่พระพุทธศาสนา*. คู่มือพระสังฆาธิการว่าด้วยเรื่อง การคณะสงฆ์และการพระศาสนาในทวี พลรัตน์ (บรรณธิการ). กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์การศาสนา.
- ไอศูรย์ อินทร์เพชร. (2553). *บทบาทของพระสงฆ์ในการพัฒนาสังคม : ศึกษาเฉพาะกรณีพระเทพสาครมุนี (แก้ว สุวณฺโณโชโต)*.

วิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยันความสำเร็จในการดำเนินงานของธุรกิจ เอกชน

Confirmatory Factor Analysis of Performance Success of Private Businesses

วรลักษณ์ ลลิตศศิวิมล¹

Woraluck Lalitsasivimol¹

บทคัดย่อ

งานวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยันความสำเร็จในการดำเนินงานของธุรกิจเอกชนและเพื่อตรวจสอบความสอดคล้องกลมกลืนของโมเดลกับข้อมูลเชิงประจักษ์ เก็บข้อมูลกลุ่มตัวอย่างจากผู้ประกอบการ จำนวน 396 คน โดยใช้การเลือกแบบเจาะจง เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บข้อมูลได้จากแบบสอบถามและใช้โปรแกรมทางสถิติในการวิเคราะห์ข้อมูล ผลการวิจัยพบว่า การวิเคราะห์โมเดลองค์ประกอบเชิงยืนยันอันดับที่สองความสำเร็จในการดำเนินงานของธุรกิจเอกชน ทั้ง 4 องค์ประกอบมีความสอดคล้องกลมกลืนกับข้อมูลเชิงประจักษ์ มีค่าไคสแควร์ เท่ากับ 277.592 ค่าองศาอิสระ เท่ากับ 140 ค่าไคสแควร์สัมพัทธ์ เท่ากับ 1.983 ค่า p-value เท่ากับ 0.000 ค่าดัชนีวัดระดับความกลมกลืน เท่ากับ 0.937 ค่าดัชนีวัดระดับความสอดคล้องกลมกลืนเปรียบเทียบ เท่ากับ 0.942 ค่าดัชนีรากกำลังสองเฉลี่ยของเศษเหลือ เท่ากับ 0.052 และค่ารากของค่าเฉลี่ยกำลังสองของความคลาดเคลื่อนโดยประมาณ เท่ากับ 0.050 โดยความสำเร็จในการดำเนินงานของธุรกิจเอกชนทั้ง 4 องค์ประกอบมีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์พหุคูณในเกณฑ์ที่ดีเรียงลำดับจากมากไปน้อย คือ องค์ประกอบด้านการเรียนรู้และพัฒนา มีค่าเท่ากับ 0.72 ด้านกระบวนการภายใน มีค่าเท่ากับ 0.68 ด้านการเงินและด้านลูกค้า มีค่าเท่ากับ 0.63 ตามลำดับ ทั้งนี้ผู้ประกอบการธุรกิจเอกชนและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรให้ความสำคัญกับความสำเร็จในการดำเนินงานที่มุ่งเน้นลูกค้าและผลประกอบการทางการเงินเพื่อนำพาองค์กรให้ประสบความสำเร็จและการเปลี่ยนแปลงของสภาพเศรษฐกิจในปัจจุบัน

คำสำคัญ : ความสำเร็จในการดำเนินงาน, ธุรกิจเอกชน

¹ ผู้อำนวยการหลักสูตรปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาบริหารธุรกิจและอาจารย์ประจำ, คณะบริหารธุรกิจ มหาวิทยาลัยหาดใหญ่ จ.สงขลา 90110

¹ Director of Philosophy in Business Administration Program and Lecturer, Hatyai Business School, Hatyai University, Songkhla Province 90110

Abstract

This research aimed to study the confirmatory factor analysis of performance success of private businesses and to examine the consistency of the relationship model developed with an empirical data. The sample consisted of 396 entrepreneurs with the purposive sampling method. Data collected by questionnaires and statistical program used to analyze the data. The results found that the model analysis of the second confirmatory factor of the performance success of private businesses of four components included goodness of fit with the empirical data $X^2 = 277.592$, $df = 140$, $X^2/df = 1.983$, $p\text{-value} = 0.000$, $GFI = 0.937$, $CFI = 0.942$, $RMR = 0.052$, and $RMSEA = 0.050$. The performance success of private businesses on four components were found from the high to low value as learning and growth perspective at 0.72, internal process perspective at 0.68, financial perspective and customer perspective at 0.63, respectively. Therefore, the entrepreneurs of private businesses and related units should pay more attention to customer and financial turnover, to lead the successful organization and to keep pace with the dynamics of the current economic conditions.

Keywords: Performance Success, Private Businesses

บทนำ

การเปลี่ยนแปลงในยุคโลกาภิวัตน์ซึ่งครอบคลุมประชาคมโลกทางด้านการเมือง เศรษฐกิจ สังคม เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร สามารถเชื่อมโยงประเทศต่างๆในภูมิภาคของโลกเข้าด้วยกันทำให้เกิดการเผยแพร่ของข้อมูลข่าวสารเป็นไปอย่างรวดเร็ว จนทำให้รู้สึกเสมือนโลกไร้พรมแดน ผลจากการเปลี่ยนแปลงดังกล่าวส่งผลกระทบต่อทำให้องค์กรทั้งภาครัฐและเอกชน ประสบกับความไม่แน่นอนเพิ่มมากขึ้น ต้องเผชิญกับสถานการณ์การเปลี่ยนแปลงที่แข่งขันอย่างรุนแรง ส่งผลกระทบต่อธุรกิจทุกภาคส่วน ผู้บริหารหรือผู้นำองค์กรจำเป็นต้องพัฒนาความสามารถขององค์กรให้มีผลต่อความสำเร็จในการดำเนินงานปรับตัวตอบสนองต่อการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว ความทันสมัยและความสามารถในการรองรับการเปลี่ยนแปลงทางเทคโนโลยี เป็นต้น (พสุ เดชะรินทร์, 2546 : 95; ธงชัย สันติวงษ์. 2551) แต่

เนื่องจากบุคลากรเป็นปัจจัยสำคัญปัจจัยแรกในการดำเนินงาน จึงมีการเปลี่ยนแนวคิดมองบุคลากรเป็นสินทรัพย์ชนิดหนึ่ง ที่แม้จะเป็นสินทรัพย์ที่ไม่สามารถจับต้องได้ (Intangible Asset) แต่สามารถสร้างมูลค่าเพิ่มให้กับสินทรัพย์ที่จับต้องได้ (Tangible Asset) เช่น ทุนทางการเงิน วัสดุอุปกรณ์ต่างๆ ด้วยการนำความรู้ ความสามารถ ทักษะ หรือความชำนาญที่มีอยู่ภายในตัวมาใช้ในการปฏิบัติงานเพื่อการสร้างให้องค์กรมีความได้เปรียบเหนือคู่แข่ง (ปิยนันท์ สวัสดิ์ศฤงฆาร, 2555) สอดคล้องกับ สัมมา ธรนิษฐ์ (2553) กล่าวว่า ปัจจัยที่สำคัญที่สุดในการปฏิบัติงานขององค์กร คือ ทรัพยากรมนุษย์ หรือทรัพยากรบุคคล ที่ร่วมกันปฏิบัติงานเพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ในการทำงานร่วมกัน บุคคลที่จะทำงานร่วมกันนั้นจำเป็นต้องมีการติดต่อปฏิสัมพันธ์ซึ่งกันและกัน ซึ่งหากองค์กรหรือหน่วยงานมีผู้นำที่มีศักยภาพ เป็นตัวอย่างที่ดี และสามารถปฏิบัติตัวเป็นแบบอย่างที่ดีให้แก่พนักงานหรือบุคลากรในองค์กรแล้ว ก็จะทำให้องค์กรนั้น

ประสบความสำเร็จและบรรลุเป้าหมายในการทำงานได้เป็นอย่างดี

จากข้อมูลสถิติจำนวนประชากรจำแนกตามสถานภาพแรงงานในธุรกิจเอกชนจังหวัดสงขลา มีประชากรทั้งสิ้นจำนวน 1,521,037 คน เป็นผู้มีอายุ 15 ปีขึ้นไป จำนวน 1,211,436 คน จำแนกเป็นผู้ที่อยู่ในกำลังแรงงาน 859,927 คน ผู้ที่ไม่อยู่ในกำลังแรงงาน จำนวน 351,509 คน โดยผู้ที่อยู่ในกำลังแรงงานจำแนกเป็นผู้มีงานทำ 844,470 คน (ร้อยละ 98.20) จำแนกเป็นผู้ที่ทำงานในภาคค้าส่งและค้าปลีก จำนวน 156,005 คน (ร้อยละ 18.47) รองลงมาคือ ภาคการผลิต จำนวน 112,493 คน (ร้อยละ 13.32) และภาคการบริการ จำนวน 104,097 คน (ร้อยละ 12.33) (สำนักงานแรงงานจังหวัดสงขลา. 2558) จากข้อมูลดังกล่าว พนักงานหรือบุคลากรถือเป็นแรงงานที่เป็นปัจจัยการผลิตและทุนมนุษย์ที่สำคัญต่อการพัฒนาทั้งระดับส่วนย่อย (Micro) และระดับมหภาค (Macro) ของประเทศ โดยแรงงานเป็นปัจจัยการผลิตขั้นต้น (Primary factor) ที่มีอิทธิพลต่อกระบวนการผลิต (Production function) นอกเหนือไปจากปัจจัยที่ดิน ทุน ทรัพยากรธรรมชาติและเทคโนโลยี นอกจากนี้ แรงงานยังเป็นแหล่งสำคัญของการใช้จ่าย (Demand-side) หากการจ้างงานในประเทศอยู่ในอัตราสูง แรงงานมีคุณภาพและมีรายได้เพียงพอต่อการใช้จ่าย ก็จะช่วยขับเคลื่อนระบบเศรษฐกิจให้เติบโตได้อย่างยั่งยืน ดังนั้น ความเข้าใจและการแก้ไขปัญหาต่างๆ ในภาคแรงงานอย่างเหมาะสมและทันการณ์ จะช่วยลดปัญหาเชิงโครงสร้างด้านเศรษฐกิจ ซึ่งจะช่วยเสริมศักยภาพการผลิตและการเติบโตของประเทศโดยรวม (สมศรี ศิกษมัต. 2556) ซึ่งในงานวิจัยนี้ผู้วิจัยได้เลือกจังหวัดสงขลาเป็นพื้นที่ในการวิจัย เนื่องจากจังหวัดสงขลา นับเป็นจังหวัดเศรษฐกิจจังหวัดหนึ่งในภาคใต้ ปัจจัยหนึ่งซึ่งถือว่าเป็นปัจจัยที่ส่งเสริมให้กับจังหวัดสงขลาเป็นศูนย์กลางทางเศรษฐกิจ คือ ด้าน

ข้ามพรมแดนต่างๆในพื้นที่ที่มีชายแดนติดกับประเทศมาเลเซีย ได้แก่ ด้านสะเดา ด้านปาดังเบซาร์ และด่านประกอบ จังหวัดสงขลาที่มีลักษณะภูมิประเทศและทำเลที่ตั้ง รวมทั้งทรัพยากรทางธรรมชาติ วัฒนธรรม ประเพณี วิถีชีวิตที่มีเอกลักษณ์ที่สามารถดึงดูดนักท่องเที่ยวทั้งชาวไทยและชาวต่างชาติ

ความสำเร็จในการดำเนินงาน (Performance Success) คือ การที่กลุ่มบุคคลร่วมมือกันทำงานเพื่อบรรลุความสำเร็จในเป้าหมายร่วมกันอย่างมีประสิทธิภาพ เพื่อตอบสนองความต้องการของลูกค้าหรือผู้รับบริการและสร้างความพึงพอใจให้แก่บุคลากรในองค์กรด้วย (สุเนตร ธงยศ, 2549) โดยประยุกต์แนวคิดมาจาก Kaplan and Norton ใช้เทคนิคการวัดผลดุลยภาพ (Balance Scorecard) (ปพฤกษ์ อุดสาหะวานิชกิจ. 2547: 444; จิตพิร วรฤทธิ์. 2550) ประกอบด้วย 4 ด้าน ได้แก่ ด้านการเงิน (Financial Perspective) ด้านลูกค้า (Customer Perspective) ด้านกระบวนการภายใน (Internal Process Perspective) และ ด้านการเรียนรู้และพัฒนา (Learning and Growth Perspective) ซึ่งการวัดผลสำเร็จของธุรกิจเป็นสิ่งสำคัญอย่างยิ่ง เพราะเป็นสิ่งสะท้อนให้เห็นถึงผลการปฏิบัติงานที่แท้จริง ซึ่งบ่งบอกถึงสถานะของธุรกิจ และสิ่งที่จะเกิดขึ้นกับธุรกิจในอนาคต (นภดล ร่มโพธิ์, 2546 : 25) องค์กรเอกชนหลายแห่งให้ความสำคัญกับเรื่องการประเมินผลการดำเนินงานจนเป็นกระแสนิยมในปัจจุบัน เครื่องมือและเทคนิคที่มีการนำไปใช้ในการประเมิน นอกจาก BSC แล้ว ยังมีเครื่องมือและเทคนิคอีกหลายอย่าง เช่น การทำ Benchmarking, การวิเคราะห์ Economic Value Added (EVA) และ Supply Chain Management (SCM) เป็นต้น ที่สามารถนำไปใช้ในการประเมินผลองค์กรอีกด้วย

ธุรกิจเอกชน เป็นธุรกิจที่ผู้ประกอบการประกอบธุรกิจในการผลิต ซื่อขายสินค้า (Products) หรือบริการ (Services) เพื่อตอบสนองความ

ต้องการของสังคม (ลูกค้า) โดยหวังที่จะได้ผลกำไร และยอมรับความเสี่ยงในการขาดทุนหรือไม่ได้ผลกำไรตามต้องการ ผู้ประกอบการจึงต้องทุ่มเทเวลา ความพยายามและเงินทุนเพื่อดำเนินธุรกิจให้ประสบผลสำเร็จ ทั้งด้านประสิทธิผล (Effectiveness) และประสิทธิภาพ (Efficiency) ซึ่งแบ่งธุรกิจเป็น 3 ประเภทคือ ธุรกิจการผลิต (Manufacturing Business) ธุรกิจบริการ (Service Business) และ ธุรกิจการค้า (Trading Business) (สำนักงานส่งเสริมวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม. 2557) จากเหตุผลดังกล่าวข้างต้น ผู้วิจัยจึงสนใจศึกษาวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยันความสำเร็จในการดำเนินงานของธุรกิจเอกชน โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยันความสำเร็จในการดำเนินงานของธุรกิจเอกชน และเพื่อเพื่อตรวจสอบความสอดคล้องกลมกลืนของโมเดลกับข้อมูลเชิงประจักษ์ ซึ่งในการวิจัยเพื่อเป็นแนวทางที่ดีสำหรับผู้ประกอบการนำไปใช้ในการวางแผนและพัฒนาบุคลากรในองค์กรและเป็นแนวทางสำหรับภาครัฐเพื่อนำไปปรับแผนยุทธศาสตร์ของจังหวัดเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพความสำเร็จในการดำเนินงานภายใต้สภาพแวดล้อมที่เปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วต่อไป

กรอบแนวคิด

การวิจัย เรื่อง วิเคราะห์องค์ประกอบความสำเร็จในการดำเนินงานของธุรกิจเอกชน ผู้วิจัยได้ใช้กรอบแนวคิดในการวิจัย โดยใช้เทคนิคการวัดผลที่เรียกว่า Balance Scorecard (BSC) ซึ่งปัจจุบันนิยมใช้การวัดผลการดำเนินงานแบบดุลยภาพที่มีการวัดผลที่แตกต่างจากอดีตที่จะวัดผลจากกำไรเพียงอย่างเดียว แต่มีดัชนีชี้วัด 4 ตัว ได้แก่ การเงิน ลูกค้า กระบวนการดำเนินงาน และการเรียนรู้และการเจริญเติบโต โดยดัชนีชี้วัดเหล่านี้ จะทำให้องค์กรทราบว่า ควรมีการปรับปรุงและเปลี่ยนแปลงการดำเนินงานในส่วนใด เป็นการพัฒนาควบคู่กับการดำเนินการ จุดมุ่งหมายของ

การดำเนินการต่างๆ นั้น คือการให้ได้มาซึ่งผลลัพธ์ที่ดีที่สุด มากที่สุด เกิดประโยชน์ที่สุดในขณะที่ต้องมีการควบคุมการใช้ทรัพยากรให้น้อยที่สุด (Vodak, 2010) ตัวอย่างขององค์กรที่ประสบความสำเร็จในการนำ BSC ไปใช้ สำหรับธุรกิจเอกชนในต่างประเทศ เช่น Mobil, CIGNA Property & Casualty, UPS, Hilton, Apple Computer เป็นต้น และธุรกิจเอกชนในประเทศไทย เช่น บริษัทเงินทุน ทีเอสโก้ จำกัด, ธนาคารกสิกรไทย, บริษัท ปูนซิเมนต์ไทย จำกัด เป็นต้น (จรินทร์. 2546) ซึ่งตัวแปรที่ใช้วัดความสำเร็จในการดำเนินงานในธุรกิจเอกชนประกอบด้วย 4 ด้านคือ 1. ด้านการเงิน (Financial Perspective: FP) 2. ด้านลูกค้า (Customer Perspective: CP) 3. ด้านกระบวนการภายใน (Internal Process Perspective: IP) 4. ด้านการเรียนรู้และพัฒนา (Learning and Growth Perspective: LG)

วิธีการศึกษา

การวิจัยนี้เป็นการศึกษาเชิงปริมาณ (Quantitative Research) ใช้เทคนิคการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยันอันดับที่สอง (Second Order Confirmatory Factor Analysis) เพื่อตรวจสอบความสำเร็จในการดำเนินงานของธุรกิจเอกชนมีความสอดคล้องกลมกลืนกับข้อมูลเชิงประจักษ์ ประชากรที่ใช้ในการวิจัย ทำการเก็บรวบรวมข้อมูลผู้ประกอบการจากธุรกิจภาคการผลิต ธุรกิจภาคบริการและธุรกิจภาคการค้า ที่ตั้งอยู่ในพื้นที่จังหวัดสงขลา จำนวน 8,860 ราย (กรมสวัสดิการและคุ้มครองแรงงาน, 2557) ผู้วิจัยได้กำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่างในการวิเคราะห์สมการโครงสร้างสามารถกำหนดจากตัวแปรสังเกต โดยตัวแปรสังเกต 1 ตัวแปรควรมีตัวอย่าง 10-20 ตัวอย่างเป็นอย่างน้อย (Schumacher and Lomax, 2010) ในงานวิจัยนี้จำนวนตัวแปรสังเกตได้ 16 ตัวแปร จึงประมาณค่าและคำนวณขนาดตัวอย่าง จำนวน 396 คน โดยเลือกแบบเจาะจง

(Purposive Sampling) (กัลยา วาณิชย์บัญชา, 2550). เครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูลใช้แบบสอบถาม (Questionnaires) ผู้วิจัยได้จัดทำหนังสือเพื่อขอความอนุเคราะห์และความร่วมมือในการเก็บข้อมูล ดำเนินการลงพื้นที่จังหวัดสงขลาในการเก็บแบบสอบถามจากธุรกิจเอกชน โดยติดต่อทางโทรศัพท์ไว้ล่วงหน้าเพื่อขอเข้าเก็บข้อมูลจากผู้ประกอบการ การวิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม โดยใช้สถิติเชิงพรรณนา (Descriptive Statistics) เพื่ออธิบายข้อมูลของผู้ตอบแบบสอบถาม ได้แก่ ความถี่ (Frequency) และร้อยละ (Percentage) และการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยันอันดับที่สอง (Second Order Confirmatory Factor Analysis: CFA) โดยใช้โปรแกรม AMOS Version 23 โดยมีการประมาณค่าพารามิเตอร์ ด้วยวิธีการประมาณค่าความเป็นไปได้สูงสุด (Maximum Likelihood: ML) เพื่อตรวจสอบความเที่ยงตรงเชิงโครงสร้างด้วยการพิจารณาความสอดคล้องของโมเดลตามสมการโครงสร้างตามทฤษฎีกับข้อมูลเชิงประจักษ์ โดยพิจารณาค่าสถิติวัดระดับความสอดคล้อง ได้แก่ ค่าสถิติไคสแควร์ (X^2) ค่าไคสแควร์สัมพัทธ์ (X^2/df) ค่าดัชนีวัดระดับความกลมกลืน (Goodness of Fit Index: GFI) ค่าดัชนีวัดระดับความสอดคล้องกลมกลืนเปรียบเทียบ (Comparative Fit Index: CFI) ค่าดัชนีรากกำลังสองเฉลี่ยของเศษเหลือ (Root Mean Square Residual: RMR) และค่ารากของค่าเฉลี่ยกำลังสองของความคลาดเคลื่อนโดยประมาณ (Root Mean Square Error of Approximate: RMSEA)

ผลการศึกษา

ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปของธุรกิจเอกชน จำนวน 396 ราย ผลการวิเคราะห์ข้อมูลพบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เป็นเพศชายร้อยละ 55.70 เพศหญิงร้อยละ 44.30 มีอายุมากกว่า 40 ปีร้อยละ 57.00 อายุ 30-40 ปี ร้อยละ 29.50 และน้อยกว่า 30 ปี ร้อยละ 13.50 ระดับการศึกษา ระดับปริญญาตรีร้อยละ 48.00 สูงกว่าปริญญาตรีร้อยละ 34.00 ต่ำกว่าปริญญาตรีร้อยละ 18.00 ประเภทของธุรกิจภาคการผลิตร้อยละ 34.10 ธุรกิจภาคบริการร้อยละ 33.80 ธุรกิจภาคการค้าร้อยละ 32.10 รูปแบบของธุรกิจเป็นกิจการเจ้าของคนเดียวร้อยละ 54.60 ห้างหุ้นส่วนจำกัดร้อยละ 20.50 บริษัทจำกัดร้อยละ 24.90 ระยะเวลาในการดำเนินธุรกิจมากกว่า 10 ปีร้อยละ 38.90 น้อยกว่า 5 ปี ร้อยละ 29.00 ระยะเวลา 5-10 ปีร้อยละ 32.10 จำนวนพนักงานมากกว่า 200 คนร้อยละ 9.60 จำนวน 51-200 คนร้อยละ 25.50 ไม่เกิน 50 คน ร้อยละ 64.90

ผลการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยันอันดับที่สองความสำเร็จในการดำเนินงาน

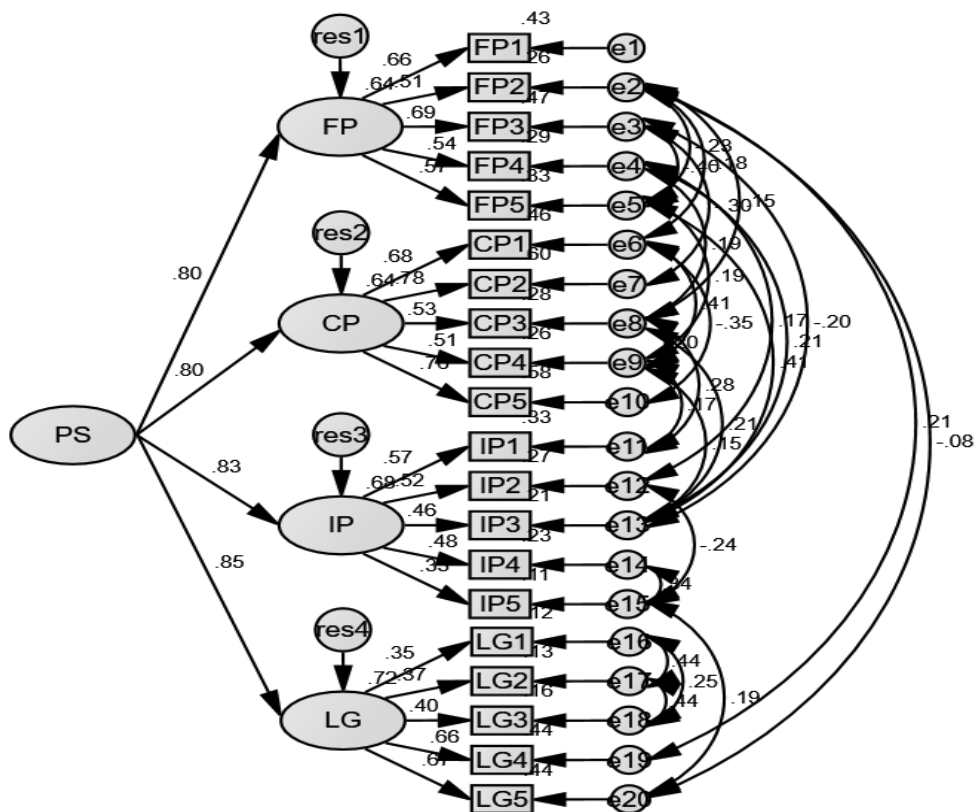
ความสำเร็จในการดำเนินงานของธุรกิจเอกชนทั้ง 4 องค์ประกอบมีค่าน้ำหนักองค์ประกอบระหว่าง 0.80-0.85 โดยเรียงลำดับจากมากไปน้อยคือ องค์ประกอบด้านการเรียนรู้และพัฒนา ด้านกระบวนการภายใน ด้านการเงินและด้านลูกค้า ดังรายละเอียดแสดงตาราง 1

ตาราง 1 แสดงค่าน้ำหนักองค์ประกอบและค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์พหุคูณ

ตัวแปร	น้ำหนักองค์ประกอบ	R ²
ด้านการเรียนรู้และพัฒนา	0.85	0.72
ด้านกระบวนการภายใน	0.83	0.68
ด้านการเงิน	0.80	0.64
ด้านลูกค้า	0.80	0.64

$\chi^2 = 277.592$, $df = 140$, $\chi^2/df = 1.983$, $p\text{-value} = 0.000$, $GFI = 0.937$, $CFI = 0.942$, $RMR = 0.052$, $RMSEA = 0.050$

ผลการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยัน สอดคล้องกลมกลืน (Assessment of Model Fit) อันดับที่สอง (Second Order Confirmatory Factor Analysis) ของข้อมูลเชิงประจักษ์กับโมเดล เพื่อประเมินความเหมาะสมหรือ

ภาพประกอบ 1: โมเดลการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยันอันดับที่สอง
ความสำเร็จในการดำเนินงานของธุรกิจเอกชน

ตาราง 2: แสดงค่าสถิติแสดงความสอดคล้องของโมเดลผลการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยันอันดับที่สองความสำเร็จในการดำเนินงานของธุรกิจเอกชน

โมเดลผลการวิเคราะห์				
ตัวชี้วัด	ค่าสถิติ ก่อนปรับ	ค่าสถิติ หลังปรับ	เกณฑ์ที่ใช้ พิจารณา	อ้างอิง
ค่าองศาอิสระ (Df)	166	140	>0.00	Byrne (2005)
ค่า P-value	0.000	0.000	>0.05	Byrne (2005)
ค่าไควสแควร์สัมพันธ์ (X ² /df)	5.007	1.983	<2.00	Hair et al. (2010)
ค่าดัชนีวัดความกลมกลืน (GFI)	0.831	0.937	>0.90	Hair et al. (2010)
ค่าดัชนีวัดความสอดคล้องกลมกลืนเปรียบเทียบ (CFI)	0.721	0.942	>0.90	Hair et al. (2010)
ดัชนีรากที่สองของค่าเฉลี่ยกำลังสองของส่วนที่เหลือ (RMR)	0.092	0.052	<0.08	Bentler and Bonett (1980)
ดัชนีวัดความคลาดเคลื่อนในการประมาณค่าพารามิเตอร์ (RMSEA)	0.101	0.050	<0.08	Hair et al. (2010)

จากภาพประกอบ 1 และตาราง 1 ผลการประมาณค่าโมเดลผลการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยันอันดับที่สอง ในส่วนของความสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์พบว่า ค่า Chi-square (X²) มีค่าเท่ากับ 831.094, องศาอิสระ (df) มีค่าเท่ากับ 166, X²/df เท่ากับ 5.007 (ตามมาตรฐานควรน้อยกว่า 2), ค่าสถิติทดสอบ p-value เท่ากับ 0.000, GFI มีค่าเท่ากับ 0.831 (ตามมาตรฐานควรมีค่ามากกว่า 0.900), CFI มีค่าเท่ากับ 0.721 (ตามมาตรฐานควรมีค่ามากกว่า 0.900), RMR มีค่าเท่ากับ 0.092 และ RMSEA มีค่าเท่ากับ 0.101 ตามลำดับ (ตามมาตรฐานควรมีค่าน้อยกว่า 0.800) ค่าดัชนีดังกล่าวบ่งชี้ว่าโมเดลมีความสอดคล้องกับโมเดลตามทฤษฎีตามตาราง 1 พบว่า ไม่มีค่าดัชนีที่ผ่านเกณฑ์ซึ่งยังไม่สอดคล้องกลมกลืนกับข้อมูลเชิงประจักษ์ผลการวิเคราะห์กรอบแนวคิดที่สร้างตามสมมติฐาน (hypothesized model) ต้องมีการปรับโมเดลโดยยอมให้ความคลาดเคลื่อนมีความสัมพันธ์กันได้ ซึ่งในการวิจัยครั้งนี้ทำโดยพิจารณาความเป็นไปได้ในเชิงทฤษฎีและอาศัยดัชนีปรับโมเดล (Model Modification Indices: MI) ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

จากตาราง 1 พบว่า โมเดลที่ปรับใหม่ (Modified Model) สอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์ แสดงว่ายอมรับสมมติฐานหลักที่ว่า โมเดลผลการวิเคราะห์สอดคล้องกลมกลืนกับข้อมูลเชิงประจักษ์ ทั้งนี้พิจารณาจาก ค่า Chi-square (X²) มีค่าเท่ากับ 277.592, องศาอิสระ (df) มีค่าเท่ากับ 140, X²/df เท่ากับ 1.983 (ตามมาตรฐานควรน้อยกว่า 2), ค่าสถิติทดสอบ p-value เท่ากับ 0.000, GFI มีค่าเท่ากับ 0.937 (ตามมาตรฐานควรมีค่ามากกว่า 0.900), CFI มีค่าเท่ากับ 0.942 (ตามมาตรฐานควรมีค่ามากกว่า 0.900), RMR มีค่าเท่ากับ 0.052 และ RMSEA มีค่าเท่ากับ 0.050 ตามลำดับ (ตามมาตรฐานควรมีค่าน้อยกว่า 0.800) หากพิจารณา ค่าดัชนีที่ผ่านเกณฑ์จำนวน 5 ค่า คือ X²/df , GFI, CFI, RMR และ RMSEA จึงสรุปได้ว่าโมเดลมีความสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์

อภิปรายผล

จากการศึกษาวิเคราะห์องค์ประกอบความสำเร็จในการดำเนินงานของธุรกิจเอกชน ผู้วิจัยได้

อภิปรายผลดังนี้

การวิเคราะห์องค์ประกอบความสำเร็จในการดำเนินงานของธุรกิจเอกชน พบว่า องค์ประกอบมีทั้งหมด 4 องค์ประกอบ คือ องค์ประกอบที่ 1 ด้านการเงิน องค์ประกอบที่ 2 ด้านลูกค้า องค์ประกอบที่ 3 ด้านกระบวนการภายใน และองค์ประกอบที่ 4 ด้านการเรียนรู้และพัฒนา เรียงลำดับจากมากไปน้อย ดังนี้

ด้านการเรียนรู้และพัฒนา (Learning and Growth Perspective : LG) มีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์พหุคูณ (R^2) เท่ากับ 0.72 เป็นการวัดผลการปฏิบัติงานของกิจการจากการพัฒนาศักยภาพของกระบวนการดำเนินงานภายในให้มีประสิทธิภาพมากขึ้น ทำให้เกิดผลิตภัณฑ์และบริการที่มีคุณภาพและตรงกับความต้องการของลูกค้า ส่งผลให้ลูกค้าเกิดความพึงพอใจและนำไปสู่ผลการดำเนินงานทางการเงินที่วางแผนไว้ สอดคล้องกับแนวคิดของ วิเชียร วิชยอุดม (2552: 112 – 113) พบว่า การพัฒนาที่จะช่วยให้เกิดการเรียนรู้ หรือการเปลี่ยนแปลงด้านความรู้ ได้แก่ การบรรยาย การประชุมอภิปรายทัศนศึกษา การสอนงาน การฝึกอบรมพร้อมกับการปฏิบัติงาน การระดมสมอง และการสัมมนา วิธีการดังกล่าวเป็นการพัฒนาบุคลากรให้เกิดการเรียนรู้หรือการเปลี่ยนแปลงด้านความรู้ ทักษะ หรือทัศนคติ

ด้านกระบวนการภายใน (Internal Process Perspective : IP) มีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์พหุคูณ (R^2) เท่ากับ 0.68 การวัดผลการปฏิบัติงานของธุรกิจโดยจะต้องแสดงให้เห็นถึงประสิทธิภาพของการบริหารงาน คุณภาพของการทำงาน และนวัตกรรมที่เปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นภายในองค์กร ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ เบ็ญจพร พงษ์เจริญธรรม (2552: 93) และ ศิริวรรณ สุขประเสริฐ และคณะ (2557) พบว่า องค์กรที่มีบุคลากรที่มีคุณภาพย่อมจะได้เปรียบกว่าองค์กรอื่นๆ ดังนั้น ในทางปฏิบัติการพัฒนาองค์กรให้ประสบความสำเร็จย่อมจะต้องขึ้นอยู่กับสถานการณ์และเงื่อนไข

ต่างๆ รวมถึงค่านิยม ทัศนคติของบุคลากรในองค์กรเป็นปัจจัยสำคัญ และมีผลที่ว่าการพัฒนาบุคลากรในองค์กรเป็นกระบวนการที่จำเป็นต้องมีการวางแผนงานอย่างเป็นระบบ เป็นขั้นตอนต่อเนื่อง เริ่มตั้งแต่มีนโยบายขององค์กร ในขณะเดียวกัน องค์กรจำเป็นต้องปรับปรุงแก้ไขปัญหาอุปสรรคขัดขวางการพัฒนาในองค์กร เพื่อให้เกิดความคล่องตัวและสามารถดำเนินการไปสู่จุดมุ่งหมายสูงสุดและมีผลดีต่อองค์กร ผู้บริหารสมัยใหม่จึงมีส่วนสำคัญอย่างมากในด้านแรงขับเคลื่อน ความเชื่อมั่นในตนเอง การมีวิสัยทัศน์ที่กว้างไกล มีค่านิยมและมุมมองร่วมกันทั้งองค์กร

ด้านการเงิน (Financial Perspective : FP) มีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์พหุคูณ (R^2) เท่ากับ 0.64 การวัดผลการปฏิบัติงานของกิจการที่แสวงหากำไรโดยใช้ผลการดำเนินงานทางการเงินเป็นหลักที่จะบ่งชี้ว่ากิจการประสบความสำเร็จหรือไม่ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ Chidi and Shadare (2011: 95 - 101) และ Pang-Lo *et al.* (2004) พบว่า ปัจจุบันโลกมีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว โดยเฉพาะอย่างยิ่งการเปลี่ยนแปลงด้านเทคโนโลยี องค์กรส่วนใหญ่จึงให้ความสำคัญกับบุคลากรต่อการดำเนินงานขององค์กร ช่วยในการสร้างผลกำไรและสร้างความพึงพอใจให้กับลูกค้า หุ่นส่วนและผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้อง องค์กรใดมีบุคลากรที่มีความสามารถเป็นจำนวนมาก ย่อมมีความได้เปรียบเหนือองค์กรอื่น ซึ่งองค์กรสามารถเพิ่มความสามารภให้เกิดขึ้นในองค์กรได้ ด้วยการพัฒนาความรู้ ทักษะ และทัศนคติของบุคลากรอย่างต่อเนื่องและสม่ำเสมอเพื่อให้อุบัติการขององค์กรมีศักยภาพในการปฏิบัติงาน นำพาองค์กรไปสู่เป้าหมายที่ได้กำหนด เพิ่มความสามารถทางการแข่งขัน และสร้างศักยภาพในการรับมือต่อการเปลี่ยนแปลงต่างๆ ได้อย่างมีประสิทธิภาพ

ด้านลูกค้า (Customer Perspective : CP) มีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์พหุคูณ (R^2) เท่ากับ

0.64 การที่ธุรกิจได้ให้ความสำคัญกับความพึงพอใจของลูกค้า เนื่องจากลูกค้าสามารถส่งผลกระทบต่อความสำเร็จในการบริหารงานของกิจการ เมื่อลูกค้าเกิดความพึงพอใจในสินค้า ผลิตภัณฑ์ หรือบริการของกิจการก็ส่งผลให้ยอดขายเพิ่มจำนวนมากขึ้นและทำให้มีรายได้และกำไรเพิ่มขึ้น สอดคล้องกับงานวิจัยของ Ukenna *et al.* (2010: 93 - 105) พบว่า การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ด้วยการฝึกอบรมและพัฒนาทักษะ ซึ่งถือเป็นการเพิ่มขีดความสามารถเชิงกลยุทธ์ให้กับบุคลากร ทำให้องค์กรมีประสิทธิภาพในการดำเนินงานดีขึ้น เนื่องจากองค์การที่มีทรัพยากรมนุษย์ที่มีศักยภาพ ย่อมสามารถปฏิบัติงานตอบสนองต่อเป้าหมายขององค์การ ด้วยการรับมือกับสถานการณ์ที่เปลี่ยนแปลงได้ ซึ่งอาจต้องมีการปรับปรุงกระบวนการดำเนินงานให้แตกต่างไปจากเดิมให้มีคุณภาพและรวดเร็ว ส่งผลให้ลูกค้าเกิดความพึงพอใจและทำให้องค์กรเจริญเติบโตในระยะยาวได้อย่างยั่งยืน

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะสำหรับการนำผลการวิจัยไปใช้

1.1 ผู้ประกอบการหรือผู้บริหารฝ่ายทรัพยากรมนุษย์ของธุรกิจเอกชนควรให้ความสำคัญเกี่ยวกับความสำเร็จในการดำเนินงานในทุกด้าน เพราะหากองค์กรมีการพัฒนาองค์ประกอบทั้ง 4 ด้าน ได้แก่ ด้านการเงิน ด้านลูกค้า ด้านกระบวนการภายในและด้านการเรียนรู้และพัฒนา จะสามารถนำพาองค์กรให้ประสบความสำเร็จในการดำเนินงาน และเป็นการเพิ่มขีดความสามารถ

ในการสร้างความได้เปรียบทางการแข่งขันให้ทันต่อการเปลี่ยนแปลงของสภาพเศรษฐกิจในปัจจุบัน

1.2 หน่วยงานภาครัฐที่มีหน้าที่เกี่ยวข้องกับการส่งเสริมธุรกิจเอกชน ควรส่งเสริมด้านการมุ่งเน้นลูกค้า ด้านแผนการตลาด การสร้างความสัมพันธ์ที่ดีกับลูกค้า การเพิ่มยอดขายและลดต้นทุน เพื่อเพิ่มผลการดำเนินงาน เป็นการกระตุ้นให้ผู้ประกอบการเห็นความสำคัญในการพัฒนาศักยภาพการดำเนินงานภายในองค์กร ส่งผลถึงประสิทธิภาพและประสิทธิผลต่อความสำเร็จในการดำเนินงานทั้งภายในและภายนอกองค์กร

2. ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยในครั้งต่อไป

2.1 ผู้วิจัยควรทำการศึกษาโดยใช้แบบจำลองจากการวิจัยครั้งนี้กับประชากรที่แตกต่างในแต่ละภูมิภาคของประเทศไทย เช่น ภาคเหนือ ภาคกลาง ภาคตะวันออก ภาคตะวันตก แล้วทำการศึกษาในเชิงเปรียบเทียบความแตกต่างของผลการการศึกษาที่ได้

2.2 การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ ดังนั้นการวิจัยครั้งต่อไป ผู้วิจัยควรมีการวิจัยเชิงคุณภาพ เช่น การสัมภาษณ์เชิงลึก การสนทนากลุ่ม และการสังเกต โดยเจาะจงที่กลุ่มผู้ประกอบการในแต่ละกลุ่มธุรกิจ เพื่อให้ได้ข้อมูลที่ละเอียด ชัดเจนและหลากหลายมากขึ้น

กิตติกรรมประกาศ

ผู้วิจัยขอขอบคุณมหาวิทยาลัยหาดใหญ่ที่ได้สนับสนุนทุนสำหรับการศึกษาครั้งนี้และขอขอบคุณผู้มีส่วนเกี่ยวข้องที่ช่วยให้งานวิจัยสำเร็จลุล่วงด้วยดี

เอกสารอ้างอิง

- กรมสวัสดิการและคุ้มครองแรงงาน. (2557). *จำนวนสถานประกอบการ จังหวัดสงขลา*. ค้นเมื่อ 5 ธันวาคม 2557, จาก <http://eservice.labour.go.th/dlpwMapWeb/map/>
- กัลยา วาณิชย์ปัญญา. (2550). *การวิเคราะห์สถิติ: สถิติสำหรับการบริหารและวิจัย*. พิมพ์ครั้งที่ 10. กรุงเทพมหานคร: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- จรินทร์ อาสาทรงธรรม. (2546). Balance Scorecard ช่วยกิจการได้จริงหรือ. *BU ACADEMIC REVIEW*. 2(1) : 138-143
- จิตติพร วรฤทธิ์. (2550). *ความสัมพันธ์ระหว่างคุณภาพระบบสารสนเทศทางการบัญชี ความได้เปรียบทางการแข่งขัน และความสำเร็จในการดำเนินงานของธุรกิจ SMEs ในประเทศไทย*. (วิทยานิพนธ์ปริญญา บัญชีมหาบัณฑิต). มหาสารคาม : มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- ธงชัย สันติวงษ์. (2551). *การบริหารงานบุคคล*. พิมพ์ครั้งที่ 13. กรุงเทพฯ : ไทยวัฒนาพานิช.
- นภดล ร่มโพธิ์. (2546). แนวคิดการประเมินผลการปฏิบัติงานขององค์กรสมัยใหม่. *วารสารบริหารธุรกิจ*. 26(100) : 25-36.
- เบ็ญจพร พงษ์เจริญธรรม. (2552). *ปัจจัยองค์กรที่มีผลต่อการพัฒนาทุนมนุษย์ของบริษัทน้ำอัดลม*. (วิทยานิพนธ์บริหารธุรกิจมหาบัณฑิต). นครปฐม: มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- ปพฤกษ์ อุตสาหะวานิชกิจ. (2547). *ศักยภาพในการแข่งขันระดับโลก: Global competitiveness*. มหาสารคาม: คณะการบัญชีและการจัดการ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- ปิยนันท์ สวัสดิ์ศฤงฆาร. (2555). *ทุนมนุษย์กับการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์แนวคิดใหม่*. บริษัท เอช อาร์ เทรนนิง แอนด์ คอนซัลแทนท์ จำกัด. ค้นเมื่อ 8 สิงหาคม 2558, จาก http://hrtraining.co.th/article_detail.php?id=60.
- พสุ เดชะรินทร์. (2546). *Balanced Scorecard รุ้ลึกในการปฏิบัติ*. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- วิเชียร วิทยอดุฒ. (2552). *การบริหารทรัพยากรมนุษย์ (Human Resource Management)*. พิมพ์ครั้งที่ 3. กรุงเทพฯ: บริษัท ธนัชการพิมพ์ จำกัด.
- ศิริวรรณ สุขประเสริฐ, ศุทธิณี ปราชญ์ศรีภูมิ และณัฐวุฒิ ดันดีเศรษฐ. (2557). ผลกระทบของคุณลักษณะของผู้บริหารสมัยใหม่ที่มีต่อความสำเร็จในการดำเนินงานของสำนักงานบัญชีในกรุงเทพมหานคร. *วารสารมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม*. 33(3) : 191-199.
- สมศรี คึกษมัต. (2555). *ผลกระทบของการปรับขึ้นค่าจ้างขั้นต่ำเป็น 300 บาท: ประยุกต์ใช้แบบจำลองดุลยภาพทั่วไป (General Equilibrium Model)*. กรุงเทพฯ : ธนาคารแห่งประเทศไทย.
- สัมมา รัตนชัย. (2553). *ภาวะผู้นำของผู้บริหาร*. กรุงเทพฯ: ข้าวฟ่าง.
- สำนักงานแรงงานจังหวัดสงขลา. (2558). *จำนวนแรงงานในจังหวัดสงขลา*. ค้นเมื่อ 2 มีนาคม 2558, จาก <http://songkhla.doe.go.th/frontpage>
- สำนักงานส่งเสริมวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม. (2557). *แผนการส่งเสริม SMEs*. ค้นเมื่อ 2 มีนาคม 2558. จาก www.sme.go.th/Pages/aboutSMEs/art_4.aspx.
- สุวเนตร ธงยศ. (2549). *ผลกระทบของความรู้ความสามารถทางนวัตกรรมและประสิทธิภาพการทำงานของนักบัญชีที่มีต่อความสำเร็จขององค์กรของบริษัทในเขตภาคตะวันออกเฉียงเหนือ*.

การเปลี่ยนแปลงการใช้ที่ดินก่อนและหลังก่อตั้งมหาวิทยาลัยมหาสารคาม

Predicting Land Use Change from Construction at Mahasarakham Campus

จตุรงค์ สมอาจ¹, สาวิตรี รตโนภาส สุวรรณลี², ไพบูลย์ บุญไชย³, บุศรินทร์ เอ็มโอช⁴
Jaturong Som-ard¹, Savittri Ratanopad Suwanlee², Piboon Bunchai³, Butsarin Aemaot⁴

บทคัดย่อ

การวิเคราะห์การใช้ที่ดินเป็นสิ่งสำคัญต่อการวางแผนและการจัดการพื้นที่ที่มีจำกัด การศึกษาค้นคว้านี้มีวัตถุประสงค์เพื่อจำแนกการใช้ที่ดินและศึกษาการเปลี่ยนแปลงการใช้ที่ดินเทศบาลตำบลท่าขอนยาง ก่อนและหลังการก่อตั้งมหาวิทยาลัยมหาสารคามในระหว่างปี พ.ศ. 2539-2558 โดยใช้ข้อมูลภาพถ่ายทางอากาศมาจำแนกการใช้ที่ดินด้วยวิธีการแปลด้วยสายตา และวิเคราะห์การเปลี่ยนแปลงด้วยหลักการทางคณิตศาสตร์แบบเมตริกซ์ พบว่าปี พ.ศ. 2539 2545 และ 2558 มีการใช้ที่ดินส่วนใหญ่เป็น พื้นที่นา ทุ่งหญ้าธรรมชาติ และที่อยู่อาศัย ตามลำดับ จากปี พ.ศ. 2539-2545 พบว่า มีการเปลี่ยนแปลงการใช้ที่ดินที่เพิ่มขึ้นมากที่สุด คือ ทุ่งหญ้าธรรมชาติ ที่อยู่อาศัย และสถานที่ราชการ คิดเป็นร้อยละ 28 11 และ 7 ตามลำดับ และพื้นที่นา ป่าผลัดใบ ลดลงคิดเป็นร้อยละ 30 และ 17 ตามลำดับ ต่อมาปี พ.ศ. 2539-2545 มีการเปลี่ยนแปลงมากที่สุด คือ อยู่อาศัย สิ่งปลูกสร้าง และพื้นที่เบ็ดเตล็ดเพิ่มขึ้นคิดเป็นร้อยละ 29 10 และ 6 ตามลำดับ พื้นที่นา ป่าผลัดใบ ทุ่งหญ้าธรรมชาติ ลดลงคิดเป็นร้อยละ 29 11 และ 8 ตามลำดับ จากปี พ.ศ. 2539-2558 พบว่า การเปลี่ยนแปลงการใช้ที่ดินจากพื้นที่เกษตรกรรมเปลี่ยนเป็นพื้นที่สิ่งปลูกสร้างอย่างต่อเนื่อง เนื่องจากปัจจัยที่สำคัญ คือ มหาวิทยาลัยมีการพัฒนาพื้นที่อย่างรวดเร็ว จึงส่งผลต่อการเปลี่ยนแปลงของพื้นที่ชุมชนโดยรอบ เพื่อตอบสนองความต้องการของนิสิตและบุคลากรในมหาวิทยาลัย งานวิจัยชิ้นนี้สามารถเป็นแนวทางการขับเคลื่อนการใช้ที่ดินและการจัดสภาพแวดล้อมโดยรอบมหาวิทยาลัยให้มีความเหมาะสมและมีประสิทธิภาพมากที่สุด

คำสำคัญ : ภาพถ่ายทางอากาศ การใช้ที่ดิน การเปลี่ยนแปลงการใช้ที่ดิน

¹ อาจารย์, ^{2,3} ผู้ช่วยศาสตราจารย์, ⁴ นิสิตปริญญาตรี, ภาควิชาวิชาภูมิศาสตร์ คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม อำเภอกันทรวิชัย จังหวัดมหาสารคาม 44150

¹ Lecturer, ^{2,3} Asst Prof., ⁴ Undergraduate, Department of Geography, HUSOC, Mahasarakham University, Kantharawichai District, Maha Sarakham 44150, Thailand.

* Corresponding author; Mr. Jaturong Som-ard, Department of Geography, HUSOC, Mahasarakham University, Kantharawichai District, Maha Sarakham 44150, Thailand. E-mail: jaturong.somard@gmail.com

Abstract

Land use analysis is a significantly important exercise for planning and managing a specific area. The major objective of this study was to classify land use and analyze land use change in Tha Khon Yang municipality before and after the establishment of Mahasarakham University campus during 1996-2015. Aerial photograph image data were collected, and the photographs classified land use based on visual interpretation methods as second level on the standard technique. Land use maps visualized land use change using a matrix error algorithm. As a result, the 1996-2015 time frames had the highest land use, which is shown as paddy field, grassland, and residential area respectively. During 1996-2002, there was the highest increase of rangeland (28%), residential area (11%), and governmental and Institutional land (7%), respectively. There were decreases in paddy fields (30%), and deciduous forests (17%), respectively. During 2002-2015, the highest increase of residential area (29%), built-up area (10%) and, Miscellaneous land (6%), respectively were recorded. There were decreases of paddy fields (28%), deciduous forests (11%), range land (8%), respectively. During 1996-2015, land use changed from paddy field to residential area and from agricultural areas to built-up land. These areas changed because the campus was growing rapidly and the population in the area increased.. This research is very useful for planning and environmental management around the campus.

Keywords : Aerial Photograph, Land Use, Land Use Change

บทนำ

การใช้ที่ดินและสิ่งปกคลุมดินเป็นสิ่งสำคัญที่สะท้อนความสัมพันธ์ระหว่างมนุษย์กับสิ่งแวดล้อม ถือได้ว่าเป็นตัวบ่งชี้ของการเปลี่ยนแปลงด้านทรัพยากรที่ส่งผลกระทบต่อความเป็นอยู่ของมนุษย์ (ศุทธิณี ดนตรี, 2557) ซึ่งก่อให้เกิดการใช้ที่ดินในลักษณะต่างๆ เช่น ที่อยู่อาศัย พาณิชยกรรม และพื้นที่เกษตรกรรม ในขณะที่ความต้องการใช้ประโยชน์ที่เพิ่มขึ้นตลอดเวลา ประกอบกับการกักตุนเงินกำไรทำให้ราคาที่ดินเพิ่มขึ้นในอัตราที่สูงอย่างต่อเนื่อง (ณตมณีย์ อุสุวรรณทิม, 2558) จาก การรายงานของแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 11 ปี พ.ศ. 2555-2559 พบว่า การพัฒนาเศรษฐกิจที่มุ่งการเจริญเติบโต มีการเข้าครอบครองเพื่อใช้ประโยชน์ที่ดินในพื้นที่อนุรักษ์ รวมทั้งมีการขยายตัวของเมือง พื้นที่ทางการเกษตร

อุตสาหกรรม และพาณิชยกรรม เนื่องจากปัญหาการเพิ่มขึ้นของประชากรในประเทศ จึงทำให้ประชาชนเพิ่มจำนวนผลผลิตให้เพียงพอต่อความต้องการ ส่งผลพื้นที่เสื่อมโทรมทรัพยากรที่ดินเสื่อมโทรมลง โดยเฉพาะอย่างยิ่งพื้นที่ชานเมืองที่มีการขยายตัวของหมู่บ้านจัดสรรในพื้นที่การเกษตรเดิมมากขึ้น ในปี พ.ศ. 2555 พบว่า ประเทศไทยมีประชากร 64,456,695 คน และปี พ.ศ. 2558 มีประชากร 65,729,098 คน คิดเป็นร้อยละ 3.95 นับว่าเป็นตัวแปรสำคัญที่ทำให้เกิดปัญหาด้านการใช้ที่ดิน (สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2559)

ภาคตะวันออกเฉียงเหนือเป็นภาคที่มีประชากรมากที่สุดของประเทศ ทำให้เกิดความ ต้องการใช้พื้นที่เพื่อพัฒนากิจกรรมที่เป็นประโยชน์ต่อความต้องการในการดำรงชีวิต ซึ่งส่งผลกระทบต่อ

ต่อสถานการณ์การใช้ที่ดินเพื่อสนองความต้องการใช้ประโยชน์ของประชากรที่เพิ่มขึ้น พื้นที่ชุมชนเมืองและชนบทมีสัดส่วนที่เพิ่มขึ้น จากรายงานการใช้ที่ดินของกรมพัฒนาที่ดิน พบว่า ในปี พ.ศ. 2549 มีพื้นที่สิ่งปลูกสร้าง 4,742,256 ไร่, สัดส่วนร้อยละ 4.50 แต่ในปี พ.ศ. 2558 มีจำนวนเพิ่มขึ้นถึง 5,495,862 ไร่ สัดส่วนร้อยละ 4.5 จึงทำให้หลายพื้นที่ได้รับผลกระทบต่อการเปลี่ยนแปลงพื้นที่ เช่น ปัญหามลพิษทางอากาศและเสียง ชยะเน่าเสีย อุบัติเหตุ และอาชญากรรม (สำนักงานผังประเทศและผังภาค, 2554) โดยเฉพาะพื้นที่จังหวัดมหาสารคามที่ได้รับผลกระทบจากปัญหา เนื่องจากเป็นจุดศูนย์กลางการศึกษา โดยเฉพาะมหาวิทยาลัยมหาสารคามเป็นหนึ่งในสถาบันศึกษาที่มีลิสติกกว่า 40,000 คน (สำนักงานจังหวัดมหาสารคาม กลุ่มงานยุทธศาสตร์การพัฒนาจังหวัด, 2557) ทำให้มีการขยายพื้นที่ป่าโคกหนองไผ่เพื่อเพิ่มพื้นที่อยู่อาศัยและสิ่งปลูกสร้าง ส่งผลกระทบต่อ การเปลี่ยนแปลงพื้นที่ชนบทโดยรอบ ทำให้มีการขยายตามมาเนื่องจากแนวทางการรับนิสิตของมหาวิทยาลัยมหาสารคามเพิ่มขึ้นทุกปี จำนวนเพิ่มขึ้นด้วยอัตราความหนาแน่นของประชากรต่อพื้นที่โดยเฉลี่ย 305 คน/ตารางกิโลเมตร จึงเป็นจุดเปลี่ยนหลักที่ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงการใช้ประโยชน์ที่ดินโดยรอบมหาวิทยาลัยในเขตพื้นที่เทศบาลตำบลท่าขอนยาง และขามเรียง (สุรพล ยอดศิริ, 2555)

เทศบาลตำบลท่าขอนยาง ตั้งอยู่บนฝั่งซ้ายของแม่น้ำชี ประชากรเป็นกลุ่มชาติพันธุ์ญ้อ และพื้นที่ส่วนใหญ่ใช้ประโยชน์ทางการเกษตร แต่ปัจจุบันมีการเพิ่มขึ้นของประชากรในอัตราที่สูงขึ้น เนื่องจากเป็นพื้นที่ที่ติดมหาวิทยาลัยมหาสารคาม จึงมีการขยายที่ดินเพื่อเป็นที่อยู่อาศัยและประกอบการค้า ส่งผลให้เกิดกิจกรรมทางเศรษฐกิจที่หลากหลายขึ้นในชุมชน แต่พื้นที่เกษตรกรรมมีแนวโน้มที่จะลดลงเรื่อยๆ เห็นได้ว่าปัจจุบันมีการใช้ประโยชน์ด้านเกษตรกรรม ที่อยู่อาศัย และประกอบ

กิจกรรมการค้าขายผสมผสานกันไป ส่วนพื้นที่ที่มีประชากรอยู่อาศัยหนาแน่นและพื้นที่พาณิชยกรรมยังส่งผลให้เกิดปัญหาการใช้ที่ดินจากการขยายตัวของชุมชนตลอดทั้ง 2 ฟากเส้นทางสายหลัก 2202 และเส้นทางสายรอง มีการใช้ประโยชน์ที่ดินที่ไม่เป็นระเบียบปะปนกันไป การใช้ที่ดินบริเวณพื้นที่ซึ่งเกิดเป็นอุปสรรคต่อการจัดทำโครงการพัฒนาต่างๆ และไม่สามารถควบคุมการใช้ที่ดินได้อย่างมีประสิทธิภาพ (สำนักผังเมืองรวมและผังเมืองเฉพาะ กลุ่มงานจัดและวิเคราะห์โครงการ, 2555)

ปัจจุบันเทคโนโลยีมีการพัฒนาอย่างรวดเร็ว จึงมีงานวิจัยที่นำเทคโนโลยีทางภูมิศาสตร์ ประกอบด้วย การรับรู้ระยะไกล (Remote Sensing) และระบบสารสนเทศภูมิศาสตร์ (Geographic Information System: GIS) มาวิเคราะห์การใช้ที่ดิน การเปลี่ยนแปลงการใช้ที่ดินและรูปแบบการใช้ที่ดิน โดยมีการใช้ข้อมูลภาพถ่ายดาวเทียมแลนด์แซท 5 และธีออส มาจำแนกด้วยวิธีแปลด้วยระบบคอมพิวเตอร์และแปลตีความด้วยสายตา ซึ่งสามารถจำแนกข้อมูล เปรียบเทียบการใช้ที่ดินช่วงเวลาแตกต่างกัน และการจัดแบ่งโซนการใช้ที่ดินอาศัยหลักการของรูปแบบ รูปร่าง ขนาด การเจริญเติบโตที่แตกต่างทางด้านเศรษฐกิจและสังคม (Gautam et al., 2002; Li Tao et al, 2011; Karen C. Seto and Michail Fragkias, 2005; จตุรงค์ และคณะ, 2558; นฤนาถ พัดขมาและแสงดาว วงศ์สาย, 2555) รวมทั้งนำชุดเครื่องมือ InVEST มาใช้ในการทำแผนที่การเปลี่ยนแปลงการใช้ประโยชน์ที่ดิน (วาทัญญดา ไพโรจน์, 2558) นอกจากนี้ สนัน สุระพันธ์และถวัลย์ นิยมพานิชพัฒนา (2559) ยังศึกษาผลกระทบสิ่งแวดล้อมทางกายภาพของการใช้ที่ดินโดยรอบโรงงานอุตสาหกรรมด้วยการวิจัยเชิงคุณภาพ ทำการสัมภาษณ์เชิงลึกแบบกึ่งโครงสร้าง จากกลุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง จำนวน 15 คน พบว่า เกิดปัญหาน้ำเสีย กากของเสีย และการบังคับใช้กฎหมายด้านสิ่งแวดล้อม จนเป็นอุปสรรคในการพัฒนาและบริหารจัดการการใช้ที่ดิน ซึ่งงานวิจัย

2. ขอบเขตด้านเนื้อหา

การศึกษาครั้งนี้ทำการสำรวจและรวบรวมข้อมูลภาพถ่ายทางอากาศ โดยกำหนดจากเหตุการณ์สำคัญที่มีอิทธิพลต่อการเปลี่ยนแปลงลักษณะกายภาพทางพื้นที่ ซึ่งสามารถแบ่งออกเป็น 3 ช่วงปี ดังนี้ (กรมโยธาธิการและผังเมือง, 2555; พิพิธภัณฑ์มหาวิทยาลัยมหาสารคาม, 2552)

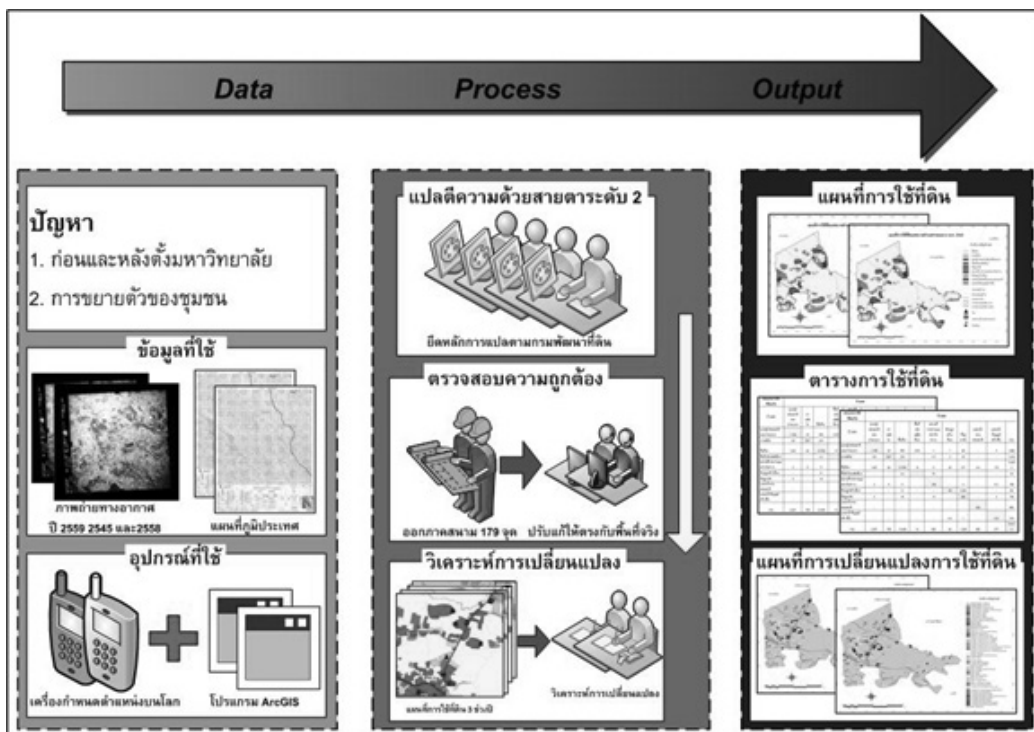
1. ช่วงปี พ.ศ. 2539 เป็นช่วงเวลาที่กำลังมีปรับปรุงพื้นที่ วางผัง และก่อสร้างสิ่งปลูกสร้างภายในมหาวิทยาลัยมหาสารคามและพื้นที่โดยรอบ

2. ช่วงปี พ.ศ. 2545 เป็นช่วงที่องค์การบริหารส่วนตำบลท่าขอนยางยกฐานะเป็นเทศบาลตำบลท่าขอนยาง และมีการจัดการเรียนการสอนภายในมหาวิทยาลัย

3. ช่วงปี พ.ศ. 2558 มีการบังคับใช้ผังเมืองรวมในเขตพื้นที่เทศบาลตำบลท่าขอนยาง จากนั้นทำการจำแนกการใช้ที่ดินโดยใช้ข้อมูลภาพถ่ายทางอากาศจากกรมแผนที่ทหารและนำระบบสารสนเทศภูมิศาสตร์ช่วยในการวิเคราะห์แปลตีความด้วยสายตา

วิธีการศึกษา

การศึกษาครั้งนี้มีขั้นตอนการดำเนินการวิจัยประกอบด้วย รวบรวมข้อมูล จัดเตรียมข้อมูล และวิเคราะห์ข้อมูล มีรายละเอียดดังนี้

รูปที่ 2 กรอบแนวคิดงานวิจัย

1. การรวบรวมข้อมูล

การศึกษาการเปลี่ยนแปลงการใช้ที่ดินได้ใช้ เครื่องมือและอุปกรณ์ในการพัฒนางานวิจัย ประกอบด้วย

1.1 ข้อมูลภาพถ่ายทางอากาศ ปี พ.ศ. 2539 2545 และ 2558 จากกรมแผนที่ทหาร มีความละเอียดจุดภาพ 0.75 เมตร เพื่อใช้จำแนกการใช้ที่ดินและวิเคราะห์การเปลี่ยนแปลงการใช้ที่ดิน

1.2 แผนที่ขอบเขตการปกครองเทศบาล ตำบลท่าขอนยาง มาตราส่วน 1: 4,000 เพื่อใช้แสดงขอบเขตพื้นที่ศึกษา

1.3 แผนที่ภูมิประเทศ ใช้เพื่อกำหนดค่าเชิงตำแหน่งภาพถ่ายทางอากาศ และใช้ประกอบการออกภาคสนามเพื่อตรวจสอบความถูกต้อง

1.4 แบบสัมภาษณ์ ใช้เพื่อสัมภาษณ์บุคคลที่อยู่อาศัยบริเวณเทศบาลตำบลท่าขอนยาง และขามเรียงที่มีอายุ 70 ปี ขึ้นไป และมีความรู้เกี่ยวกับประวัติศาสตร์พื้นที่ถึงสาเหตุผลกระทบการใช้ที่ดินในแต่ละช่วงปี และใช้ประกอบการตรวจสอบความถูกต้องหลังการแปลความหมายและตีความ

1.5 โปรแกรมระบบสารสนเทศภูมิศาสตร์ ArcGIS เพื่อวิเคราะห์การใช้ที่ดินและการเปลี่ยนแปลงการใช้ที่ดิน

1.6 เครื่องกำหนดตำแหน่งบนโลก (Global Positioning System: GPS) เพื่อใช้ในการกำหนดและค้นหาตำแหน่งทางภูมิศาสตร์ร่วมกับการสำรวจภาคสนาม

2. จัดเตรียมข้อมูล

2.1 การปรับแก้ความคลาดเคลื่อนเชิงเรขาคณิต (Geometric correction) เป็นการปรับค่าพิกัดภาพถ่ายทางอากาศให้จุดภาพของวัตถุเดียวกันในแต่ละช่วงปีให้ซ้อนทับกัน โดยใช้ค่าพิกัดฐานจากแผนที่ภูมิประเทศ การศึกษาครั้งนี้ทำการปรับแก้ด้วยวิธีการปรับค่าพิกัดจากภาพถ่ายถึงแผนที่ (Image to map) และอ้างอิงระบบพิกัดแบบกริด (Universal Transverse Mercator) จากเว็บไซต์ระบบเตือนภัยธรรมชาติ ซึ่งตำแหน่งของ

วัตถุในภาพหลายช่วงเวลาสามารถซ้อนทับตำแหน่งที่ตรงกัน

2.2 ทำการตัดขอบเขตพื้นที่ศึกษา โดยนำขอบเขตการปกครองรวมของเทศบาลตำบลมาซ้อนทับกับภาพถ่ายทางอากาศ และตัดขอบเขตเพื่อใช้ในการจำแนกการใช้ที่ดิน

2.3 เน้นค่าสีของจุดภาพภาพถ่ายทางอากาศ โดยทำการปรับค่าสีของข้อมูลด้วยวิธีการยืดค่าฮิตโทแกรมแบบเท่ากัน (Canada Centre for Remote Sensing, 2015) เป็นวิธีที่ทำให้วัตถุในภาพมีความชัดเจนและงานต่อการแปลตีความด้วยสายตา

3. การวิเคราะห์ข้อมูล

3.1 การจำแนกการใช้ที่ดินด้วยวิธีการแปลตีความสายตา ยึดหลักของการแปลตีความภาพถ่าย 7 องค์ประกอบ คือ ระดับสี เนื้อภาพ ขนาด รูปร่าง รูปแบบ ความสูงและเงา และลักษณะของชุมชนท่าขอนยาง ซึ่งทำการแปลตีความด้วยการดิจิทัล (Digitizing) ตามขอบเขตพื้นที่ศึกษา การศึกษาครั้งนี้ได้จำแนกระดับ 2 และกำหนดจัดกลุ่มชนิดการใช้ที่ดินออกเป็น 5 กลุ่ม ตามเกณฑ์กรมพัฒนาที่ดิน (แสงชม พจน์สมพงษ์, 2548)

3.2 ออกสำรวจภาคสนามเพื่อตรวจสอบความถูกต้องแผนที่การใช้ที่ดินที่ได้หลังการแปลตีความ โดยทำการสุ่มจุดแบบ Random sampling เพื่อกำหนดจุดตัวอย่าง (Banko, 1998) โดยทำการสุ่มกลุ่มตัวอย่างด้วยสมการที่ 1 และได้มีกลุ่มตัวอย่างทั้งหมด 179 จุด

$$N = (4(p)(q-))/e^2 \quad (1)$$

เมื่อ N = จำนวนจุดภาพอย่างน้อยที่สุดที่ควรใช้สุ่มเป็นตัวอย่าง, p= โอกาสความน่าจะเป็นที่จุดภาพนั้นน่าจะถูกต้อง, q = ค่าความแตกต่างระหว่าง 100-p, e^2 = ร้อยละของความผิดพลาดที่สามารถยอมรับได้, z = ค่ามาตรฐานตามการแจกแจงแบบปกติ ที่ระดับความเชื่อมั่นที่กำหนด (95%)

การสำรวจภาคสนามครั้งนี้ใช้เครื่องกำหนดตำแหน่งบนโลก แผนที่ภูมิประเทศ และภาพถ่ายทางอากาศ เพื่อประกอบการออกสำรวจภาคสนาม นอกจากนี้ยังทำการสัมภาษณ์คนในชุมชนเพื่อหาความสัมพันธ์ระหว่างการใช้ที่ดินที่แปลตีความจากภาพถ่ายทางอากาศกับสภาพพื้นที่จริง เพื่อนำมาปรับแก้ให้ถูกต้องและปรับเป็นปัจจุบัน

3.3 ทำการหาค่าความถูกต้องโดยรวม (Overall Accuracy) ของแผนที่การใช้ที่ดินทั้ง 3 ช่วงปี จากข้อมูลสำรวจภาคสนาม เพื่อคำนวณค่าความถูกต้องโดยรวมดังสมการที่ 2 ปรับแก้แผนที่การใช้ที่ดินเพื่อให้มีความถูกต้อง และทำการจัดเก็บข้อมูลในรูปแบบเชิงพื้นที่ (Richards, J. A., & Richards, J. A., 1999)

$$\text{Overall Accuracy} = \frac{\sum_{i=1}^k n_{ij}}{n} \quad (2)$$

โดย n คือ จำนวนจุดตัวอย่างที่ได้จากการตรวจสอบ, n_{ij} คือ จำนวนจุดตัวอย่างที่ถูกต้องหลังเปรียบเทียบกับแผนที่การใช้ดินประเภท i ในข้อมูลแผนที่ ($i = 1, 2, \dots, K$) แนวนอน และ j การใช้ประโยชน์ที่ดินประเภท j ข้อมูลอ้างอิง ($j = 1, 2, \dots, K$) ในแนวตั้ง

3.4 ทำการวิเคราะห์การเปลี่ยนแปลงการใช้ที่ดิน โดยนำแผนที่การใช้ที่ดิน 3 ช่วงเวลา คือ ปี พ.ศ. 2539 2545 และ 2558 มาทำการวิเคราะห์การเปลี่ยนแปลงด้วยวิธีการซ้อนทับข้อมูลแบบตารางเมตริกซ์ (Change detection matrix) เพื่อทราบการเปลี่ยนแปลงและความสัมพันธ์การใช้ที่ดินแต่ละประเภทมีการเพิ่มขึ้นหรือลดลง จากปรากฏการณ์การเปลี่ยนแปลงพื้นที่มหาวิทยาลัยมหาสารคาม (Singb, 1989; Veldkamp and Lambin, 2001)

ผลการวิจัย

1. ผลการจำแนกการใช้ที่ดินเทศบาลตำบลท่าขอนยาง

การแปลตีความการใช้ที่ดินครั้งนี้ได้ทำการออกตรวจสอบความถูกต้องโดยการสำรวจภาคสนาม นำเข้าข้อมูลและวิเคราะห์ค่าความถูกต้องพบว่า ปีพ.ศ. 2539 2545 และ 2558 มีค่าความถูกต้องรวมเป็น 96.19 98.01 และ 94.41 เปอร์เซ็นต์ ซึ่งมีความถูกต้องค่อนข้างสูงและสามารถนำไปใช้ในการวิเคราะห์การเปลี่ยนแปลงการใช้ที่ดิน

การใช้ที่ดินจากการแปลภาพถ่ายทางอากาศ สามารถจำแนกการใช้ที่ดินระดับ 2 มีทั้งหมด 11 ประเภท ครอบคลุมพื้นที่ทั้งหมด 19,379.22 ไร่ สามารถแสดงผลดังนี้ (รูปที่ 4)

การสร้างหอพักเพิ่มขึ้น และมีการถมที่เพื่อขยายพื้นที่ที่อยู่อาศัย ส่วนใหญ่อยู่บริเวณทางหลวงหมายเลข 2202 เพราะมีประชากรอาศัยอยู่ค่อนข้างหนาแน่น ไม่ว่าจะเป็นบุคลากร อาจารย์ และนิสิตที่เข้ามาศึกษาและประกอบอาชีพ ทำให้มีที่พักอาศัยเพื่อรองรับประชากรที่เข้ามาอาศัยในพื้นที่ศึกษาสอดคล้องกับการศึกษาของ ณตมณีย์ อยู่สุวรรณทิม (2548) ที่ได้ศึกษาการเปลี่ยนแปลงการใช้ที่ดินของชุมชนรอบมหาวิทยาลัยแม่ฟ้าหลวง จังหวัดเชียงราย โดยมหาวิทยาลัยเป็นส่วนหนึ่งที่ทำให้สภาพชุมชนมีการขยายตัว พื้นที่เกษตรกรรมกลายเป็นที่อยู่อาศัยและเปลี่ยนสภาพจากชนบทกลายเป็นเมือง

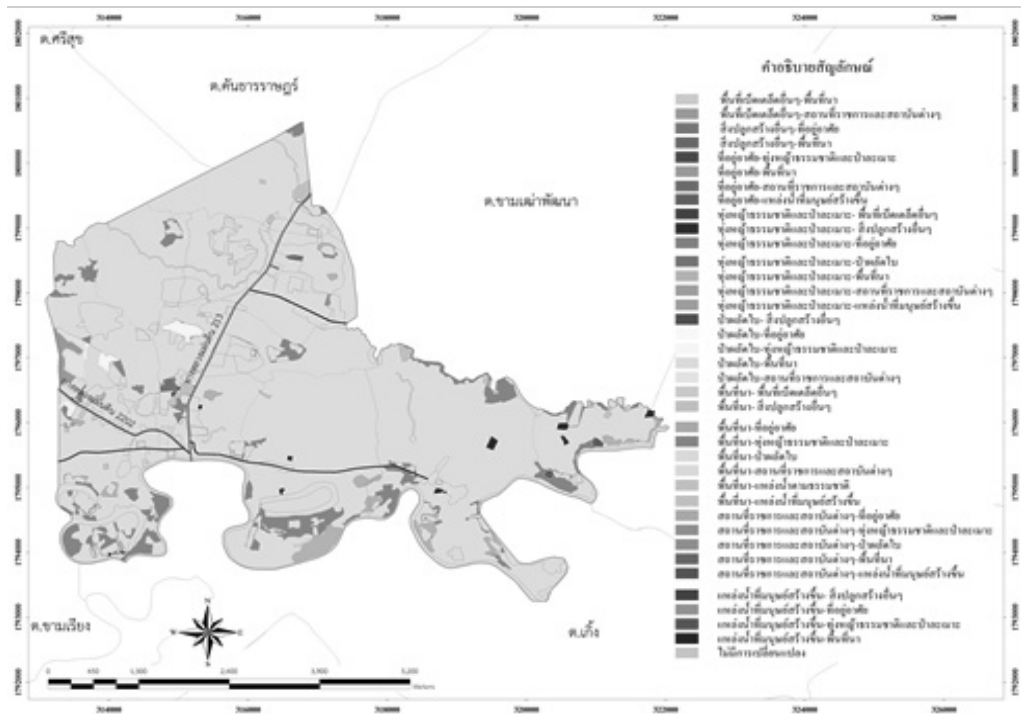
การศึกษาช่วงปีพ.ศ. 2558 มีมหาวิทยาลัยมหาสารคามและผังเมืองรวมขึ้นในพื้นที่ทำขออนุญาตจากการศึกษาการใช้ที่ดินสามารถจำแนกการใช้ที่ดินได้ 11 ประเภท พบว่า ภาพรวมพื้นที่น่ายังถือได้ว่ามีการใช้ประโยชน์มากที่สุดคือ 12,759 ไร่ คิดเป็นร้อยละ 65.84 รองลงมาทุ่งหญ้าธรรมชาติและไม้ละเมาะ 2,084 ไร่ คิดเป็นร้อยละ 10.76 ที่อยู่อาศัย 1,735 ไร่ คิดเป็นร้อยละ 8.95 แหล่งน้ำที่เกิดขึ้นเองตามธรรมชาติ 992 ไร่ คิดเป็นร้อยละ 5.12 และพื้นที่ที่มีการใช้ประโยชน์น้อยที่สุดคือพืชไร่ 49 ไร่ คิดเป็นร้อยละ 0.25 ซึ่งลักษณะการใช้ที่ดินมีความซับซ้อน หลากหลาย และขยายตัวแบบไม่เป็นระเบียบมากกว่า

ทุกช่วงปีที่กล่าวมาข้างต้น เนื่องจากมีนิสิตที่เข้าศึกษา นักลงทุนที่เข้ามาทำกิจกรรมทางการค้าเพิ่มมากขึ้น ทำให้ส่งผลต่อประชากรในตำบลท่าขอนยางอยู่ใกล้กับตัวเมือง และเป็นชุมชนเมืองที่มีการขยายตัวทางด้านเศรษฐกิจ โดยเฉพาะการก่อสร้าง ค่าขาย และอาชีพรับจ้างในกิจการต่างๆ ทั้งหน่วยงานเอกชนและหน่วยงานของรัฐ สอดคล้องกับการศึกษาของ สุรพล ยอดศิริ (2555) ศึกษาการเปลี่ยนแปลงของประชากรในพื้นที่เทศบาลท่าขอนยางไปพร้อมกับประชากรส่วนใหญ่ที่อพยพเข้ามาอาศัยในพื้นที่แล้วแต่ต้องการที่อยู่อาศัย ซึ่งเป็นปัจจัยในการเพิ่มที่พักอาศัยไปพร้อมกับการเปลี่ยนแปลงของจำนวนประชากรและสิ่งปลูก

2. ผลการศึกษาการเปลี่ยนแปลงการใช้ที่ดินช่วงปี 2539 2545 และ 2558

การศึกษาลักษณะการเปลี่ยนแปลงการใช้ที่ดินสามารถแบ่งออกได้ 2 ช่วงเวลา ตามพัฒนาการการเข้ามาของมหาวิทยาลัย คือ ช่วงแรกระหว่างปี 2539-2545 และช่วงที่สองระหว่างปี 2545-2558 มีรายละเอียดดังนี้

- การวิเคราะห์การเปลี่ยนแปลงการใช้ที่ดินระหว่างปี 2539-2545 มีลักษณะเปลี่ยนแปลงการใช้ที่ดินที่ได้จากการซ้อนทับแผนที่การใช้ที่ดินสามารถแสดงดังรูปที่ 4

รูปที่ 4 แสดงการเปลี่ยนแปลงการใช้ที่ดินระหว่างปี พ.ศ. 2539-2545

ตารางที่ 1 ผลการวิเคราะห์การเปลี่ยนแปลงการใช้ที่ดินระหว่าง ปี พ.ศ. 2539-2545

ประเภทการใช้ที่ดิน(ไร่)	ปี 2545									
	ทุ่งหญ้าธรรมชาติและป่าละมေး	ป่าผลัดใบ	พื้นที่นา	พื้นที่เบ็ดเตล็ดอื่นๆ	สถานที่ราชการและสถาบันต่างๆ	สิ่งปลูกสร้างอื่นๆ	ที่อยู่อาศัย	แหล่งน้ำตามธรรมชาติ	แหล่งน้ำที่มนุษย์สร้างขึ้น	รวม
ปี 2539										
ทุ่งหญ้าธรรมชาติและป่าละมေး	1,158	23	353	0.03	1	1	26	-	4	1,552
ป่าผลัดใบ	107	637	274	-	117	3	78	-	-	1,216
พื้นที่นา	1,021	94	12,794	14	11	32	217	0.4	110	14,253
พื้นที่เบ็ดเตล็ดอื่นๆ	-	-	0.3	-	70	-	-	-	-	70
สถานที่ราชการและสถาบันต่างๆ	2	6	5	-	168	-	4	-	0.3	185
สิ่งปลูกสร้างอื่นๆ	-	-	9	-	-	48	0.002	-	-	56
ที่อยู่อาศัย	4	-	19	-	13	-	699	-	2	738
แหล่งน้ำตามธรรมชาติ	-	-	-	-	-	-	-	992	-	992
แหล่งน้ำที่มนุษย์สร้างขึ้น	-	-	-	-	-	0.2	1	-	316	318
รวม	2,291	759	13,458	14	380	83	1,026	992	377	19,379

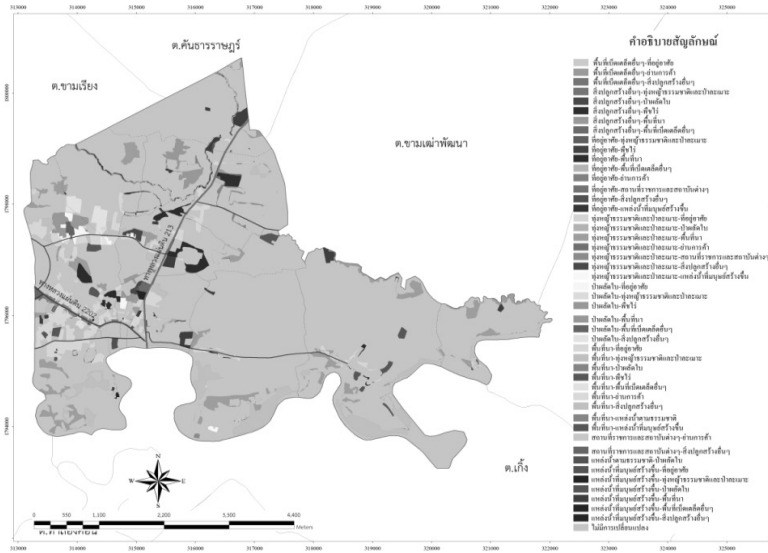
หมายเหตุ เครื่องหมาย (-) คือ พื้นที่ไม่มีเปลี่ยนแปลงการใช้ที่ดิน

จากตารางที่ 1 พบว่า พื้นที่นาที่มีการเปลี่ยนแปลงมากที่สุด จากปี พ.ศ. 2539 มีพื้นที่ลดลงมากถึง 795 ไร่ คิดเป็นร้อยละ 30.39 รองลงมาคือ ทุ่งหญ้าธรรมชาติและไม้ละเมาะมีการเปลี่ยนแปลงเพิ่มขึ้นถึง 739 ไร่ คิดเป็นร้อยละ 28.25 ป่าผลัดใบลดลงเหลือเพียง 457 ไร่ คิดเป็นร้อยละ 17.47 ที่อยู่อาศัยเพิ่มขึ้น คิดเป็นร้อยละ 11.01 และพื้นที่ที่ไม่มีมีการเปลี่ยนแปลง คือ แหล่งน้ำที่เกิดขึ้นเองตามธรรมชาติ จากการวิเคราะห์การเปลี่ยนแปลงการใช้ที่ดินในช่วงปี พ.ศ. 2539-2545 สรุปได้ว่าพื้นที่นาและป่าผลัดใบมีความเปลี่ยนแปลงมากที่สุด อยู่บริเวณทิศตะวันตกของหมู่บ้านท่าขอนยาง ถือได้ว่าเป็นบริเวณที่อยู่อาศัยค่อนข้างหนาแน่น ส่งผลให้บริเวณบ้านไคร่นุ่นและบริเวณที่ติดกับริมแม่น้ำชีเป็นพื้นที่เกษตรกรรมหลักของพื้นที่ โดยเฉพาะบริเวณทั้งสองฟากของถนนทางหลวงหมายเลข 2202 ที่ถูกเปลี่ยนจากพื้นที่นามาเป็นที่อยู่อาศัยประเภทอาคารหอพัก แสดงถึงอิทธิพลของสถาบันการศึกษาที่เข้ามามีบทบาทต่อพื้นที่โดยรอบ ทำให้ที่อยู่อาศัยขยายตัวขึ้นและส่งผลต่อพื้นที่ทางเกษตร เช่น พื้นที่นาข้าวลดลงอย่างต่อเนื่อง สภาพของชุมชนเริ่มเปลี่ยนแปลงมากขึ้น โดยเฉพาะบริเวณหมู่บ้านท่าขอนยาง ทำให้คนในชุมชนมีรายได้จากการขายที่ดินและบางส่วนได้เปลี่ยนที่นามาทำเป็นธุรกิจประเภทหอพักแต่ในทางกลับทำให้พื้นที่นาลดลงจากเดิม

จากการเปลี่ยนแปลงการใช้ที่ดินระหว่างปี พ.ศ. 2539-2545 ได้มีจากการสัมภาษณ์ผู้อาวุโสในที่มีอายุตั้งแต่ 70 ขึ้นไป (ขจร จันทะศิลป์, 559; สมยศ ชุมอภัย, 2559) พบว่า ก่อนที่มีการก่อสร้าง

มหาวิทยาลัย สภาพพื้นที่มีลักษณะเป็นป่าที่คนในพื้นที่เรียกว่า ป่าโคกหนองไผ่ โดยทั่วไปนิยมทำเกษตรกรรมประเภทนาข้าวเป็นหลัก เมื่อมีการก่อสร้างมหาวิทยาลัยมหาสารคามขึ้นบริเวณที่เป็นป่าโคกหนองไผ่ ส่งผลให้บริเวณที่ตั้งอยู่ใกล้กับมหาวิทยาลัยอย่างพื้นที่นาเดิมได้ถูกเปลี่ยนเป็นที่อยู่อาศัยประเภทหอพักนิสิต สภาพของชุมชนเริ่มเปลี่ยนแปลงมากขึ้น โดยเฉพาะบริเวณหมู่บ้านท่าขอนยาง ถือได้ว่า เป็นประตูแรกสู่มหาวิทยาลัย ทำให้คนในชุมชนมีรายได้จากการขายที่ดินในบริเวณดังกล่าว และบางส่วนได้เปลี่ยนที่นามาทำเป็นธุรกิจประเภทหอพัก แต่ทางกลับพื้นที่นาลดลงจากเดิมค่อนข้างน้อยเพราะหอพักเกิดขึ้นเพราะปรายเฉพาะบริเวณสองฟากถนนทางหลวง 2202 แต่บริเวณพื้นที่อื่นยังมีการทำนาอยู่เช่นเดิม ส่วนของสภาพทางสังคมต่อการเปลี่ยนแปลงวิถีชีวิตจากการสัมภาษณ์ เสาวนีย์ คันทะ (2559) สมยศ ชุมอภัย (2559) และขจร จันทะศิลป์ (2559) พบว่า ที่เห็นชัดเจนคือความสัมพันธ์ของคนในชุมชน คือ การที่มีคนภายนอกเข้ามาอาศัยและประกอบกิจการทางธุรกิจชุมชน ทำให้เกิดการผสมระหว่างกลุ่มคนเดิมที่อยู่ในท่าขอนยางและคนที่มาจากภายนอก คนในชุมชนไม่ค่อยมีความสัมพันธ์กันอย่างที่เคยเป็นมาในสังคมอดีต ซึ่งมีการพึ่งพาอาศัยกัน ไปมาหาสู่ซึ่งกันและกัน

- การเปลี่ยนแปลงการใช้ที่ดินระหว่างปี 2545-2558 มีลักษณะเปลี่ยนแปลงการใช้ที่ดินที่ได้จากการซ้อนทับข้อมูลแผนที่การใช้ที่ดิน สามารถแสดงดังรูปที่ 5

รูปที่ 5 แสดงการเปลี่ยนแปลงการใช้ที่ดินระหว่างปี พ.ศ. 2545-2558

ตารางที่ 2 ผลการวิเคราะห์การเปลี่ยนแปลงการใช้ที่ดินระหว่าง ปี พ.ศ. 2545-2558

ประเภทการใช้ที่ดิน (ไร่)	2558											
	ทุ่งหญ้าธรรมชาติและป่าละเมาะ	ป่าผลัดใบ	พืชไร่	พื้นที่นา	พื้นที่เบ็ดเตล็ดอื่น ๆ	ย่านการค้า	สถานที่ราชการและสถาบันต่างๆ	สิ่งปลูกสร้างอื่นๆ	ที่อยู่อาศัย	แหล่งน้ำตามธรรมชาติ	แหล่งน้ำที่มนุษย์สร้างขึ้น	รวม
ทุ่งหญ้าธรรมชาติและป่าละเมาะ	1,465	0.2	-	735		4	4	22	49	-	11	2,291
ป่าผลัดใบ	1	436	4	223	18	-	-	8	70	-	-	759
พื้นที่นา	608	33	5	11,440	117	29	-	263	814	-	147	13,458
พื้นที่เบ็ดเตล็ดอื่น ๆ	-	-	-	-	-	3	-	4	7	-	-	14
สถานที่ราชการและสถาบันต่างๆ	-	-	-	-	-	0.04	367	13	-	-	-	380
สิ่งปลูกสร้างอื่นๆ	2	10	39	13	18	-	-	1	-	-	-	83
หมู่บ้าน	3		0.002	179	0.02	40	1	17	786		0.4	1026
แหล่งน้ำตามธรรมชาติ	-	-	-	-	-	-	-	-	-	992	-	992
แหล่งน้ำที่มนุษย์สร้างขึ้น	5	3		170	12	-	-	1	8	-	178	377
รวม	2,084	482	49	12,759	165	76	373	329	1,735	992	336	19,379

หมายเหตุ เครื่องหมาย (-) คือพื้นที่ไม่มีการเปลี่ยนแปลงการใช้ที่ดิน

จากรูปที่ 5 และตารางที่ 2 พบว่าพื้นที่ที่มีการเปลี่ยนแปลงมากที่สุดคือที่อยู่อาศัย มีการเพิ่มขึ้นถึง 709 ไร่ คิดเป็นร้อยละ 28.80 รองลงมาคือพื้นที่นาลดลง 699 ไร่ คิดเป็นร้อยละ 28.39 ป่าผลัดใบลดลง คิดเป็นร้อยละ 11.25 สิ่งปลูกสร้างอื่นๆ เพิ่มมากถึง 246 ไร่คิดเป็นร้อยละ 9.99 และพื้นที่แหล่งน้ำที่เกิดขึ้นเองตามธรรมชาติไม่มีการเปลี่ยนแปลง ในช่วงปี 2558 มีพื้นที่การใช้ที่ดินที่เพิ่มเข้ามา คือ ย่านการค้าและพาณิชยกรรมและพืชไร่

การเปลี่ยนแปลงใช้ที่ดินในช่วงปี พ.ศ. 2545-2558 ที่กล่าวมาข้างต้น พบว่า บริเวณหมู่บ้านท่าขอนยาง หมู่ที่ 1 2 3 และ 11 เป็นบริเวณ

ที่หนาแน่นมากที่สุดบริเวณสองฟากของทางหลวงแผ่นดินหมายเลข 2202 ทำให้เห็นว่าการใช้ที่ดินมีขยายตัวออกจากชุมชนเดิมไปตามแนวเส้นทางคมนาคมสายหลัก แต่อย่างไรก็ตาม ชุมชนที่เคยเป็นพื้นที่ที่เน้นการทำเกษตรกรรมหลักได้ถูกเปลี่ยนแปลงเป็นที่พัก บ้านจัดสรร และย่านการค้า จึงส่งผลต่อพื้นที่ทางเกษตรอย่างนาข้าวลดลงอย่างต่อเนื่อง แต่เมื่อมีผังเมืองรวมทำให้มีการเวนคืนที่ดินบริเวณโดยมหาวิทยาลัยที่เคยเป็นย่านการค้าและที่อยู่อาศัย ซึ่งแสดงการเปลี่ยนแปลงลักษณะทางกายภาพดังรูปที่ 6

(A) แผนที่ภาพถ่ายทางอากาศปี พ.ศ. 2539
(B) แผนที่ภาพถ่ายทางอากาศปี พ.ศ. 2545
(C) แผนที่ภาพถ่ายทางอากาศปี พ.ศ. 2558

รูปที่ 6 ภาพถ่ายทางอากาศปี พ.ศ. 2539 2545 และ 2558

จากการสัมภาษณ์ผู้นำชุมชน พบว่าหลังจากมีมหาวิทยาลัยมหาสารคาม สภาพภูมิทัศน์ของพื้นที่ท่าขอนยางเปลี่ยนแปลงไปในที่ที่ดีขึ้น ได้รับการสนับสนุนงบประมาณในด้านสาธารณูปโภค เช่น มีการตัดถนนภายในหมู่บ้าน ระบบท่อระบายน้ำ เพิ่มเสาสไฟฟ้า และไฟแดง นอกจากนี้เมื่อมีประชากรเพิ่มในพื้นที่ ทำให้ได้งบประมาณสนับสนุนในส่วนต่างๆ เพิ่มขึ้น ประกอบกับการแยกมาปกครอง

ตนเองเป็นเทศบาลท่าขอนยาง ส่งผลในสภาพโดยรวมชุมชนมีการพัฒนาในทางที่ดีขึ้น (พัชราภรณ์ คำวิเศษ, 2559)

อภิปรายผลและข้อเสนอแนะ

การจำแนกการใช้ที่ดินและการวิเคราะห์การเปลี่ยนแปลงช่วงก่อนและหลังก่อตั้งมหาวิทยาลัย

มหาสารคามระหว่างปีพ.ศ. 2539-2558 ซึ่งปีพ.ศ. 2539 พบว่าเป็นการใช้ที่ดินแบบชนบท พื้นที่ส่วนใหญ่เป็นพื้นที่เกษตรที่เน้นการทำนาเป็นหลัก เพราะมีแม่น้ำชีไหลบริเวณทิศใต้ของพื้นที่ ทำให้มีลักษณะกายภาพทางภูมิศาสตร์ที่อุดมสมบูรณ์ เหมาะแก่การทำกิจกรรมทางการเกษตร ต่อมาปี พ.ศ. 2545 มีการสร้างมหาวิทยาลัย ส่งผลให้การใช้ที่ดินเริ่มมีความเข้มข้นมากขึ้น พื้นที่เกษตรกรรมมีการเปลี่ยนแปลงที่ลดลง แต่ยังมีการทำนาอยู่เช่นเดิม ซึ่งต่างกับการใช้ที่ดินช่วงปี พ.ศ. 2558 พบว่าลักษณะการใช้ที่ดินมีความซับซ้อน หลากหลาย และขยายตัวแบบไม่เป็นระเบียบมากกว่าทุกช่วงปีที่ผ่านมา เนื่องจากมีนิสิตที่เข้าศึกษาและนักลงทุนที่เข้ามาทำกิจกรรมทางการค้าและพาณิชย์กรรมเพิ่มมากขึ้น จากระยะเวลา 19 ปีที่ผ่านมา ลักษณะการใช้ที่ดินที่จากชุมชนดั้งเดิมมีการตั้งถิ่นฐานอยู่ริมฝั่งแม่น้ำชี ลักษณะอยู่รวมการเป็นกลุ่ม ประชากรส่วนใหญ่ประกอบอาชีพเกษตรกรรม จากนั้นเกิดการเปลี่ยนแปลงพื้นที่อย่างเห็นได้ชัดจนหลังมีการสร้างมหาวิทยาลัยมหาสารคาม ส่งผลให้เกิดพื้นที่เมืองหรือการใช้ที่ดินประเภทพื้นที่ที่อยู่อาศัย ได้แก่ บ้านเรือนที่เริ่มแปลสภาพเป็นหอพักที่อยู่ในตัวชุมชนเดิม หอพักที่มีการสร้างขึ้นใหม่ขึ้นบริเวณสองฟากของถนนหมายเลข 2202 เดิมเป็นพื้นที่นาที่อยู่ทางทิศตะวันตกของพื้นที่ศึกษาและอยู่ใกล้กับมหาวิทยาลัยมหาสารคาม ทำให้เป็นพื้นที่ที่มีทำเลที่ตั้งเหมาะสมต่อการก่อสร้างเป็นที่อยู่อาศัย ซึ่งในทางเศรษฐกิจเป็นไปตามทฤษฎีหลายศูนย์กลาง (Multiple Nuclei Theory) ของโซนซี แฮร์ริส และเอ็ดเวิร์ด อัลล์มาน กล่าวไว้ว่า ปัจจัยต่างๆ ที่มีอำนาจดึงดูดทำให้เกิดย่านที่อยู่อาศัย ย่านธุรกิจ ย่านอุตสาหกรรม และอื่นๆ ขึ้นมา จากการขาดการวางผังเมืองเฉพาะรอบมหาวิทยาลัยมหาสารคาม มีการสร้างสิ่งปลูกสร้าง กิจกรรมทางเศรษฐกิจทางการค้าไม่เป็นระเบียบ ปัญหาด้านด้านสาธารณูปโภค และการจัดสรรพื้นที่มหาวิทยาลัยกับชุมชน ปัญหาดังกล่าวมหาวิทยาลัยมหาสารคาม

มีนโยบายการแก้ไขปัญหาร่วมกับหน่วยงานภาครัฐและภาคเอกชน จังหวัดมหาสารคามร่วมแก้ไข ปัญหาเกี่ยวกับจัดแบ่งโซนพื้นที่เขตการให้บริการ โดยเฉพาะร้านเครื่องตีมีประเภทแอลกอฮอล์ การจราจรเส้นทางบริเวณโดยรอบมหาวิทยาลัยและแนวเขตพื้นที่รับผิดชอบ ผลงานวิจัยชิ้นนี้เป็นข้อมูลสำรวจที่แสดงให้เห็นลักษณะทางการใช้ที่ดินตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน สามารถนำมาเอามากำหนดนโยบายในการพัฒนาพื้นที่การแบ่งเขตพื้นที่ระหว่างมหาวิทยาลัยกับพื้นที่ชุมชนโดยรอบ และเป็นแนวทางการขับเคลื่อนการใช้ที่ดินและการจัดสภาพแวดล้อมโดยรอบด้านการให้บริการ การสร้างศูนย์การเรียนรู้ทางด้านวิชาการ การสร้างศูนย์การค้าร่วมกับชุมชน นอกจากนี้เป็นกรอบการพัฒนาแผนผังการใช้ที่ดินได้อย่างเหมาะสมต่อไปในอนาคต

เอกสารอ้างอิง

- กลุ่มงานจัดและวิเคราะห์โครงการ สำนักผังเมืองรวมและผังเมืองเฉพาะ. (2555). *การจัดทำแผนงานโครงการพัฒนาตามผังเมืองรวมชุมชนท่าขอนยาง-ขามเรียง จังหวัดมหาสารคาม*. ค้นข้อมูล 6 มิถุนายน 2560, จาก http://www.dpt.go.th/csp/index.php?option=com_content&view=article&id=19&Itemid.
- ขจร จันทะศิลป์. (31 กรกฎาคม 2559). สัมภาษณ์. ผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้านท่าขอนยางหมู่ 2.
- จตุรงค์ สมอาจ, สาวิตรี รตโนภาส สุวรรณสี, ไพรัตน์ ตักดีพิสุทธิ์พงศ์. (2558). การประยุกต์ใช้ภูมิสารสนเทศเพื่อวิเคราะห์หาเส้นทางเดินจุดดักที่เหมาะสม ณ วัดสิรินธรวรารามภูพร้าว จังหวัดอุบลราชธานี. *วารสารสมาคมนักวิจัย*. 20(1), 122-133.
- ณตมณีย์ อยู่สุวรรณทิม. (2548). การเปลี่ยนแปลงการใช้ที่ดินของชุมชนรอบมหาวิทยาลัยแม่ฟ้าหลวง จังหวัดเชียงราย. (การค้นคว้าแบบอิสระศิลปศาสตรมหาบัณฑิต). เชียงใหม่ : มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- เทศบาลตำบลท่าขอนยาง. (2560). *ประวัติความเป็นมา*. ค้นข้อมูล 6 มิถุนายน 2560, จาก <http://www.thakhonyang.go.th/?option=info&cateid=1>.
- นฤนาถ พยัคฆา และ แสงดาว วงศ์สาย. (2555). ผลกระทบจากการเปลี่ยนแปลงการใช้ประโยชน์ที่ดินต่อการลดลงของทรัพยากรป่าไม้ จังหวัดภูเก็ต. *การประชุมวิชาการแห่งชาติ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ วิทยาเขตกำแพงแสน ครั้งที่ 9* : (381-388).
- บุญโฮม ทิพย์โชติ. (2546). โครงการพัฒนาชุมชนท่าขอนยางเพื่ออนุรักษ์และรองรับการขยายตัว. (การค้นคว้าแบบอิสระสถาปัตยกรรมศาสตรมหาบัณฑิต). มหาสารคาม : มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- พัชรภรณ์ คำวิเศษ, (25 กรกฎาคม 2559). สัมภาษณ์. ผู้ช่วยเจ้าหน้าที่วิเคราะห์นโยบายและแผน. พิพิธภัณฑ์มหาวิทยาลัยมหาสารคาม. (2552). *ประวัติความเป็นมา*. ค้นข้อมูล: 6 มิถุนายน 2560, จาก http://www.web.SHOW_ABOUTMSU.
- วาทัญญดา ไพโรจน์. (2558). การจำลองการเปลี่ยนแปลงการใช้ประโยชน์ที่ดิน กรณีศึกษา สีแยกอินโดจีน อ.เมือง จ.พิษณุโลก. *การประชุมวิชาการนิสิตนักศึกษาภูมิศาสตร์และภูมิสารสนเทศศาสตร์แห่งประเทศไทย ครั้งที่ 8*. กรุงเทพฯ: คณะอักษรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ศุภรินทร์ ดนตรี. (2557). *ข้อมูลจากระยะไกลในการศึกษาการใช้ที่ดินและสิ่งแวดล้อม*. งานวิจัยทางภูมิศาสตร์. มหาวิทยาลัยเชียงใหม่: 91-103.
- สนั่น สุระพันธ์ และ ถวัลย์ นิยมพานิชพัฒนา. (2559). การศึกษาการใช้ประโยชน์ที่ดินโดยรอบโรงงานอุตสาหกรรมเพื่อจัดข้อเสนอแนะสำหรับแผนพัฒนาและป้องกันปัญหาทางด้านสภาพแวดล้อมทางกายภาพ: กรณีศึกษา เทศบาลตำบลคำบง จังหวัดกาฬสินธุ์. *วารสารมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม* 35(3),150-157.
- สมยศ ชุ่มอภิย์, (31 กรกฎาคม 2559). สัมภาษณ์. ชาวบ้านท่าขอนยาง.
- สำนักงานจังหวัดมหาสารคาม กลุ่มงานยุทธศาสตร์การพัฒนาจังหวัด. (2557). *แผนพัฒนาจังหวัดมหาสารคาม พ.ศ.2557-2560*. ค้นข้อมูล: 6 มิถุนายน 2560, จาก <http://www.maharakham.go.th/mkweb/588/555>.
- สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. (2559). *แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 11 พ.ศ. 2555-2559*. ค้นข้อมูล : 6 มิถุนายน 2560, จาก <http://www.nesdb>.

- go.th/main.php?filename=develop_issue.
- สำนักงานนโยบายและแผนทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมกองบริหารจัดการที่ดิน. (2555). *โครงการศึกษาเพื่อกำหนดเป้าหมายและแนวทางการใช้ที่ดินที่สอดคล้องกับทิศทางการพัฒนาประเทศ*.
ค้นข้อมูล : 6 มิถุนายน 2560, จาก <http://dmcr2014.dmcr.go.th/detailLibrary.php?WP=GR9gxTr5qBOcL3tzpQlgA3qCGWOghJstqREcFKuw>.
- สุรพล ยอดศิริ. (2555). ความสัมพันธ์ระหว่างความหนาแน่นของประชากรกับการเปลี่ยนแปลงทางกายภาพในพื้นที่เมืองใหม่ท่าขอนยาง-ขามเรียง จังหวัดมหาสารคาม. (การค้นคว้าแบบอิสระวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต). มหาสารคาม : มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- เสาวนีย์ คันทะ. (31 กรกฎาคม 2559). สัมภาษณ์. ชาวบ้านท่าขอนยาง.
- แสงชม พจน์สมพงษ์. (2548). การวิเคราะห์อ่านแปลตีความภาพถ่ายทางอากาศเพื่อพิสูจน์สิทธิครอบครองและการทำประโยชน์. สำนักสำรวจและวางแผนการใช้ที่ดิน กรมพัฒนาที่ดิน กระทรวงเกษตรและสหกรณ์.
- Banko, G. (1998). *A review of assessing the accuracy of classifications of remotely sensed data and of methods including remote sensing data in forest inventory*.
- Canada Centre for Remote Sensing. (2015). *Fundamentals of Remote sensing: Natural resources Canada*.
- Gautam, A. P., Webb, E. L., & Eiumnoh, A. (2002). GIS assessment of land use/land cover changes associated with community forestry implementation in the Middle Hills of Nepal. *Mountain Research and Development*. 22(1) : 63-69.
- Seto, K. C., & Fragkias, M. (2005). Quantifying spatiotemporal patterns of urban land-use change in four cities of China with time series landscape metrics. *Landscape ecology*. 20(7): 871-888.
- Li, T., Gao, Y., Li, X. M., Li, T. J., Li, X. M., & Yang, Q. (2011). Analysis of characteristics of Spatio-temporal evolution of land use in inhabited islands of pearl river estuary. *Asian Agricultural Research*. 3(10).
- Richards, J. A., & Richards, J. A. (1999). *Remote sensing digital image analysis* (Vol. 3). Berlin et al.: Springer.
- Singh, A. (1989). Review article digital change detection techniques using remotely-sensed data. *International journal of remote sensing*. 10(6) : 989-1003.
- Veldkamp, A., & Lambin, E. F. (2001). *Predicting land-use change*.

แนวทางในการพัฒนาศักยภาพการท่องเที่ยว ถนนคนเดินอำเภอเขมราฐ จังหวัดอุบลราชธานี

Creating A Guideline for Studying the Potential Development of a Walking Street in Khemmarat District Ubonratchathani Province

ปิยธิดา หงษ์ศรี¹, ลินจง โพชารี²

Piyathida Hongsri¹, Linjong Pocharee²

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาบริบททั่วไปของถนนคนเดินอำเภอเขมราฐ จังหวัดอุบลราชธานี 2) วิเคราะห์ปัจจัยพื้นฐานของแหล่งท่องเที่ยวถนนคนเดินอำเภอเขมราฐ จังหวัดอุบลราชธานี 3) ศึกษาแนวทางในการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวถนนคนเดินอำเภอเขมราฐ จังหวัดอุบลราชธานีให้เป็นการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน โดยใช้ระเบียบวิธีการวิจัยแบบผสม กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยประกอบด้วยนักท่องเที่ยวจำนวน 328 คนซึ่งถูกสุ่มมาด้วยวิธีการสุ่มตัวอย่างแบบสะดวก และผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวถนนคนเดินอำเภอเขมราฐ จำนวน 25 คน ซึ่งถูกสุ่มมาด้วยวิธีการสุ่มแบบเจาะจง เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล ได้แก่ แบบสังเกต แบบสอบถาม และแบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง ผลการวิจัยพบว่า

1) บริบททั่วไปของถนนคนเดินอำเภอเขมราฐ โดยใช้กลุ่มตัวอย่างที่ให้ข้อมูลในการวิจัยเชิงปริมาณ มีจำนวน 328 คน ส่วนใหญ่เป็นหญิง มีอายุอยู่ระหว่าง 15-24 ปี กำลังศึกษา ระดับมัธยมศึกษาหรือ ปวช. มีรายได้ระหว่าง 10,001-30,000 บาท/เดือน ลักษณะการเดินทางมาเที่ยวที่ถนนคนเดินอำเภอเขมราฐ ส่วนใหญ่มาทำครบวงจร ค่าใช้จ่ายต่ำกว่า 500 บาท มาเที่ยวเพื่อเข้าร่วมกิจกรรม และมาเที่ยวที่ถนนคนเดินมากกว่า 3 ครั้ง 2) ปัจจัยพื้นฐานของการท่องเที่ยวของถนนคนเดินอำเภอเขมราฐ โดยภาพรวม มีศักยภาพอยู่ในระดับมาก โดยสามารถเรียงลำดับปัจจัยดังกล่าวตามศักยภาพจากมากไปน้อยได้ดังนี้ ด้านสิ่งดึงดูดใจ ด้านกิจกรรมการท่องเที่ยว ด้านแหล่งที่พัก ด้านสิ่งอำนวยความสะดวก และด้านการเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยว ระดับการพัฒนาถนนคนเดินอำเภอเขมราฐให้เป็นการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนโดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก โดยสามารถเรียงลำดับแต่ละด้านตามระดับการพัฒนาจากมากไปน้อยได้ดังนี้ ด้านวัฒนธรรม ด้านเศรษฐกิจ ด้านสังคม และด้านสิ่งแวดล้อม 3) แนวทางในการพัฒนาถนนคนเดินอำเภอเขมราฐให้เป็นการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน จำเป็นต้องมีการพัฒนาปัจจัยพื้นฐาน 5 ด้าน ได้แก่ ด้านสิ่งดึงดูดใจของแหล่งท่องเที่ยว ด้านการเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยว ด้านที่พัก ด้านสิ่งอำนวยความสะดวก และด้านกิจกรรมการท่องเที่ยว

¹ นิสิตหลักสูตร ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาการจัดการท่องเที่ยวและโรงแรม มหาวิทยาลัยมหาสารคาม

² อาจารย์ประจำคณะการจัดการท่องเที่ยวและโรงแรม มหาวิทยาลัยมหาสารคาม

¹ Graduate Student in a Master of Arts Program in Tourism and Hotel Management, Mahasarakham University

² Lecturer, Faculty of Tourism and Hotel Management, Mahasarakham University

ในการพัฒนาแต่ละด้านต้องคำนึงถึงผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม การสืบสานวัฒนธรรมที่ดั้งเดิมโดยอาศัยการมีส่วนร่วมของสังคม เพื่อนำไปสู่การขยายตัวทางเศรษฐกิจของชุมชน

คำสำคัญ : การพัฒนา ศักยภาพการท่องเที่ยว ถนนคนเดินอำเภอเขมราฐ

Abstract

The purposes of this study were to 1) explore the general context of Khemarat's street market in Ubonratchathani province; 2) analyze the basic elements of the tourist's attraction and sustainable tourism development at the pedestrian street market; and 3) construct guidelines to develop Khemarat street market as a sustainable tourist attraction. This study was conducted with mixed research methodology on a group of 328 tourists that were selected by a convenience sampling method and a group of 25 local stakeholders selected by the purposive sampling method. The data were collected from a questionnaire and an in-depth interview form. The findings were affirmed as below.

1) From the general context in Khemarat District, a group of 328 informants mostly consisted of females between 15 – 24 years old holding either secondary education certificate or vocational certificate and earning 10,001-30,000 Baht/month; Most of them prefer visiting the market with family and spent less than 500 Baht/time, and they also visited there more than three times to join some activity; 2) All of the basic tourism elements of the Khemarat's street market had high potential at a high level and each can be ranked in a descending order as follows: Tourism Attraction, Tourism Activity, Accommodation, Tourism Facility, and Tourism Accessibility. Likewise, the other four contexts for the tourism development were marked at a high level ranked in a descending order as follows: *Culture, Economy, Society, and Environment* and 3) the guide to promote the sustainable tourism at the Khemarat's street market is to empower the 5 elements including the attraction, accessibility, accommodation, facility, and activity. Nevertheless, each of these elements should be developed on a basis of the environmental care and it should promote the local culture and the local people's participation in order to encourage the economic expansion within the community.

Keywords : Development, Tourism Capacity, Khemarat District Street Market

บทนำ

กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา ได้จัดทำยุทธศาสตร์การท่องเที่ยวไทย พ.ศ.2558–2560โดยมุ่งเน้นกิจกรรมที่มีความจำเป็นเร่งด่วนเพื่อให้ได้รับการแก้ไขและพัฒนาอันจะนำมาซึ่งรากฐานการพัฒนาที่ยั่งยืนในระยะถัดไป พร้อมทั้งให้ความ

สำคัญกับการปรับปรุงกลไกการขับเคลื่อนสู่การพัฒนาให้ประเทศไทยเป็นแหล่งท่องเที่ยวที่มีคุณภาพ โดยมีคณะกรรมการ นโยบายการท่องเที่ยวแห่งชาติเป็นแกนหลัก ส่วนในระดับกลุ่มจังหวัดหรือกลุ่มพื้นที่มีคณะกรรมการพัฒนาการท่องเที่ยวประจำเขตพัฒนาการท่องเที่ยว และในระดับจังหวัดมีคณะกรรมการท่องเที่ยวจังหวัดเป็น

ผู้รับผิดชอบซึ่งสอดคล้องตามแผนปฏิรูปประเทศไทย (กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา.2558)

จากนโยบายการขับเคลื่อนประเทศไทยให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวที่มีคุณภาพนั้น กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬาโดยการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย (ททท.) ร่วมกับกรุงเทพมหานคร(กทม.) ได้จัดงานเทศกาลเที่ยวเมืองไทย ครั้งที่ 35 (Thailand Tourism Festival) ภายใต้กิจกรรมที่มีชื่อว่า “ปีท่องเที่ยววิถีไทย 2558” ตามนโยบายของรัฐบาล เพื่อกระตุ้นและส่งเสริมการเดินทางท่องเที่ยวเชื่อมโยง และกระจายไปทั่วแต่ละภูมิภาคดังนี้ ภาคเหนือ ภาคใต้ ภาคตะวันออก ภาคตะวันตกและภาคตะวันออกเฉียงเหนือ (กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา. 2558) โดยแต่ละภูมิภาคล้วนมีเอกลักษณ์ที่โดดเด่นแตกต่างกันไปแต่ภูมิภาคที่ได้ชื่อว่าเป็น “แหล่งเรียนรู้อารยธรรม” ซึ่งสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของรัฐบาล ในการสร้างการรับรู้ความเป็นเอกลักษณ์ของวัฒนธรรมประเพณีวิถีชีวิตและภูมิปัญญาท้องถิ่นนั้นคือภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ตามแนวคิด “เสน่ห์ วิถี ประเพณีอีสาน” (การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย. 2558)

จังหวัดอุบลราชธานีถือได้ว่าเป็นอีกจังหวัดหนึ่งในภาคตะวันออกเฉียงเหนือที่มีความโดดเด่นทางวัฒนธรรมและประเพณี มีความพร้อมและศักยภาพในการรองรับนักท่องเที่ยวทั้งชาวไทยและชาวต่างชาติ โดยจะเห็นได้จากสถิติจำนวนนักท่องเที่ยวที่มีปริมาณเพิ่มขึ้นทุกๆปี โดยในปีพ.ศ.2558มีจำนวนนักท่องเที่ยวมากถึง 203,877 คน (กรมการท่องเที่ยว. 2559) ซึ่งมีหลายอำเภอในจังหวัดอุบลราชธานีที่มีแหล่งท่องเที่ยวที่โดดเด่นและน่าสนใจ หนึ่งในนั้นคืออำเภอเขมราฐ เป็นอำเภอที่มีอาณาเขตติดต่อกับแขวงสาละวัน สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว มีประวัติศาสตร์ความเป็นมาที่ยาวนาน และมีสถาปัตยกรรมของชุมชนที่สวยงาม โดยเฉพาะอย่างยิ่งบ้านเรือนที่สร้างด้วยไม้เก่าแก่ หายาก มีความโดดเด่นและงดงามในด้านวัฒนธรรม ประกอบกับทำเลที่ตั้งอยู่ใจกลางเมืองในเขตเทศบาลตำบลเขมราฐ (ศรีศักดิ์ พิกุลแก้ว. 2556)

ดังนั้น หน่วยงานภาครัฐ และภาคเอกชนจึงได้ช่วยกันฟื้นฟูย่านเมืองเก่าเขมราฐให้เป็นถนนคนเดิน ภายในงานมีการจัดกิจกรรมที่ยังคงอนุรักษ์วัฒนธรรมของคนในท้องถิ่น (สำนักงานเทศบาลตำบลเขมราฐ. 2556) ถนนคนเดินอำเภอเขมราฐคือ ถนนอรุณประเสริฐที่อยู่ในอำเภอเขมราฐมีการจัดจำหน่ายสินค้าพื้นบ้าน และยังเป็นอำเภอหนึ่งของจังหวัดอุบลราชธานี ที่มีประวัติศาสตร์ยาวนานและมีเอกลักษณ์ทางวัฒนธรรมที่โดดเด่น ภายในงานมีการจัดกิจกรรมมากมาย อาทิ รำตังหวาย การจำหน่ายหมมโม่มะยม ผ้าทอมือจากกลุ่มสตรีลุ่มแม่น้ำโขง สมุนไพรพื้นบ้าน เป็นต้น โดยจะจัดขึ้นเดือนละ 2 ครั้ง ในทุกวันเสาร์ที่ 2 และ 4 ของแต่ละเดือน โดยเริ่มตั้งแต่เวลา 17.30 น.เป็นต้นไป เพื่อเป็นการกระตุ้นเศรษฐกิจ อนุรักษ์วัฒนธรรม และส่งเสริมการท่องเที่ยวของชุมชน ภายใต้การดูแลของเทศบาลตำบลเขมราฐโดยมีนายกเทศมนตรีตำบลเขมราฐ บริหารงานในส่วนต่างๆ เช่น การประชาสัมพันธ์ การจัดจำหน่ายสินค้า การแสดง และการจราจร (สมชัย คล้ายทับทิม. 2557) อย่างไรก็ตามในอีกด้านหนึ่งการจัดกิจกรรมถนนคนเดินอำเภอเขมราฐได้ทำให้เกิดผลกระทบด้านลบต่อชุมชนและพื้นที่ใกล้เคียงหลายประการ เช่น มลพิษทางเสียง การจราจรติดขัด ขยะมูลฝอย และปัญหาการเข้าออกที่อยู่อาศัยของคนในชุมชน ซึ่งผลกระทบดังกล่าว หากไม่ได้รับการแก้ไขอย่างเร่งด่วนย่อมเกิดความเสียหายต่อชุมชนและแหล่งท่องเที่ยวอีกทั้งการจัดกิจกรรมถนนคนเดินอำเภอเขมราฐในปัจจุบันยังไม่ประสบความสำเร็จเท่าที่ควร เพราะแหล่งท่องเที่ยวยังขาดแนวทางในการพัฒนาศักยภาพ เพื่อการรองรับการท่องเที่ยวที่มุ่งเน้นให้สอดคล้องกับบริบทวัฒนธรรมและประเพณีที่มีลักษณะเฉพาะของชุมชน จึงทำให้เกิดผลกระทบกับชุมชนและพื้นที่ใกล้เคียงตามที่กล่าวมาแล้วซึ่งการพัฒนาถนนคนเดินอำเภอเขมราฐ จังหวัดอุบลราชธานี ต้องมีแนวคิดในการพัฒนาให้สอดคล้องกับบริบทและความเหมาะสมกับพื้นที่ ตามปัจจัยพื้นฐานของแหล่งท่องเที่ยว 5 ด้าน (5As) ได้แก่ ด้านสิ่ง

ดึงดูดใจ (Attractives)ด้านความสามารถในการเข้าถึง (Accessibilities) ด้านที่พัก(Accommodations) ด้านสิ่งอำนวยความสะดวก (Amenities) รวมไปถึงด้านกิจกรรม (Activities) (Tourism Western Australia. 2554, กุลวดี ละม้ายจีน. 2552: 5-6, พะยอม ธรรมบุตร. 2549) โดยมีภาคีเครือข่ายที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาการท่องเที่ยวร่วมกันกำหนดทิศทางในการพัฒนาและการปฏิบัติการท่องเที่ยว ทั้งในส่วนของภาครัฐ ภาคเอกชนและชุมชนที่อาศัยในบริเวณแหล่งท่องเที่ยว รวมไปถึงนักท่องเที่ยว (แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 11.2554) ซึ่งการพัฒนาดังกล่าวต้องคำนึงถึง แนวทางในการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวให้เป็นการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน ซึ่งต้องมีการพัฒนาในทุกมิติของแหล่งท่องเที่ยวทั้ง 4 ด้าน คือ ด้านสิ่งแวดล้อม (Environment) ด้านวัฒนธรรม (Culture) ด้านสังคม (Social) ด้านเศรษฐกิจ (Economic) (บุญเลิศ จิตตั้งวัฒนา. 2548)

จากเหตุผลที่กล่าวมาข้างต้น ผู้วิจัยจึงสนใจศึกษาแนวทางในการพัฒนาศักยภาพการท่องเที่ยวของถนนคนเดินอำเภอเขมรราชู จังหวัดอุบลราชธานี โดยการนำเอาแนวคิดเกี่ยวกับพื้นฐานของการเป็นแหล่งท่องเที่ยวที่ดี โดยมีภาคีที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาการท่องเที่ยว ช่วยกำหนดทิศทางในการพัฒนาและการปฏิบัติการท่องเที่ยวตามสภาพปัญหาให้สอดคล้องกับวิถีชีวิตและบริบทของชุมชนที่มีลักษณะเฉพาะเพื่อให้ถนนคนเดินอำเภอเขมรราชู จังหวัดอุบลราชธานีเป็นสถานที่ท่องเที่ยวที่สวยงามและอนุรักษ์วัฒนธรรม ประเพณีที่สืบทอดกันมาเป็นเวลานาน ให้อยู่คู่กับชาวอำเภอเขมรราชู และเป็นสถานที่ท่องเที่ยวที่สำคัญของจังหวัดอุบลราชธานี

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาบริบททั่วไปของถนนคนเดินอำเภอเขมรราชู จังหวัดอุบลราชธานี
2. เพื่อวิเคราะห์ปัจจัยพื้นฐานของแหล่งท่องเที่ยว ถนนคนเดินอำเภอเขมรราชู จังหวัดอุบลราชธานี

3. เพื่อศึกษาแนวทางในพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวถนนคนเดินอำเภอเขมรราชู จังหวัดอุบลราชธานี ให้เป็นการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน

วิธีการศึกษา

การวิจัยในครั้งนี้ เป็นการวิจัยแบบผสม (Mixed Methods Research) ระหว่างการวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research)

ประชากรคือ ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องในการพัฒนาการท่องเที่ยวถนนคนเดินอำเภอเขมรราชูจังหวัดอุบลราชธานี ซึ่งแบ่งออกเป็น 4 กลุ่ม ดังนี้ 1) ภาครัฐ ได้แก่ ผู้บริหารเทศบาลตำบลเขมรราชู จำนวน 2 คน สำนักงานเทศบาลตำบลเขมรราชู จำนวน 1 คน ผู้นำชุมชนอำเภอเขมรราชู จำนวน 1 คน และองค์การบริหารส่วนตำบลเขมรราชู จำนวน 1 คน รวมทั้งหมด 5 คน 2) ภาคเอกชน ได้แก่ ผู้ประกอบการธุรกิจการคมนาคมขนส่ง จำนวน 2 คน ผู้ประกอบการธุรกิจที่พัก จำนวน 2 คน ผู้ประกอบการร้านอาหาร/เครื่องดื่ม จำนวน 2 คน ผู้ประกอบการร้านค้ากาแฟ จำนวน 2 คน ผู้ประกอบการธุรกิจร้านค้าประชาชน จำนวน 2 คน รวมทั้งหมด 10 คน ที่อาศัยอยู่ในบริเวณถนนคนเดินอำเภอเขมรราชู จังหวัดอุบลราชธานีจำนวน10 คิวเรือน ซึ่งเป็นประชาชนที่อาศัยในบริเวณติดถนนอรุณประเสริฐและนักท่องเที่ยวชาวไทยที่เดินทางมาเที่ยวถนนคนเดินอำเภอเขมรราชู จังหวัดอุบลราชธานี จำนวน 1,812 คน (สำนักงานเทศบาลตำบลเขมรราชู. 2558)

กลุ่มตัวอย่าง คือ ผู้ที่มีส่วนได้ส่วนเสียในการพัฒนาการท่องเที่ยวของถนนคนเดินอำเภอเขมรราชู จังหวัดอุบลราชธานี ซึ่งถูกสุ่มมาจากประชากรแบ่งออกเป็น 4 กลุ่ม ดังนี้ ภาครัฐ จำนวน 5 คน ภาคเอกชน จำนวน 10 คน ประชาชนที่อาศัยอยู่ในชุมชนบริเวณถนนคนเดินอำเภอเขมรราชู จำนวน 10 คิวเรือน ซึ่งถูกสุ่มมาแบบเจาะจง (Purposive Sampling) และนักท่องเที่ยวชาวไทยที่เดินทางมาเที่ยวถนนคนเดินอำเภอเขมรราชู จังหวัดอุบลราชธานี ปี 2558 จำนวน 328 คน ได้มาจากการเปิดตาราง Krejcie and Morgan (บุญชม

ศรีสะอาด. 2556) ซึ่งถูกสุ่มมาด้วยวิธีการสุ่มตัวอย่างแบบสะดวก (Convenience Sampling)

เครื่องมือในการวิจัยเชิงปริมาณ และ เครื่องมือการวิจัยเชิงคุณภาพ ดังนี้

1. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเชิงปริมาณ คือ แบบสอบถาม (Questionnaire) เพื่อสอบถามความคิดเห็นของกลุ่มตัวอย่างนักท่องเที่ยวชาวไทยที่เดินทางมาท่องเที่ยวถนอนคนเดินอำเภอเขมรราชู จังหวัดอุบลราชธานี เกี่ยวกับปัจจัยพื้นฐานของแหล่งท่องเที่ยวถนอนคนเดินอำเภอเขมรราชู จังหวัดอุบลราชธานี และการพัฒนาถนอนคนเดินอำเภอเขมรราชู จังหวัดอุบลราชธานี ให้เป็นการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเชิงคุณภาพ คือ แบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง (Structured Interview) เพื่อใช้เป็นแนวทางในการสัมภาษณ์ผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง เกี่ยวกับปัจจัยพื้นฐานของแหล่งท่องเที่ยว และแนวทางในการพัฒนาถนอนคนเดินท่องเที่ยวถนอนคนเดินอำเภอเขมรราชู จังหวัดอุบลราชธานี ให้เป็นการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน

การเก็บรวบรวมครั้งนี้ ได้ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลในเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพ ตามระเบียบวิธีวิจัยแบบผสมผสาน ระหว่างการวิจัยเชิงคุณภาพและการวิจัยเชิงปริมาณตามขั้นตอนและวิธีการ ดังนี้

1. การเก็บรวบรวมข้อมูลเชิงปริมาณ ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลกับนักท่องเที่ยวที่มาเที่ยว

ถนอนคนเดินอำเภอเขมรราชู จังหวัดอุบลราชธานี จำนวน 328 คน โดยใช้แบบสอบถาม และหาค่าสถิติพรรณนา ได้แก่ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน ใช้การวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณ (Multiple Regression)

2. การเก็บรวบรวมข้อมูลเชิงคุณภาพโดยดำเนินการสนทนากลุ่ม (Focus Group) เพื่อระดมความคิดเห็นเกี่ยวกับ ปัจจัยพื้นฐานของแหล่งท่องเที่ยวถนอนคนเดินอำเภอเขมรราชู จังหวัดอุบลราชธานี และแนวทางในการพัฒนาถนอนคนเดินอำเภอเขมรราชู จังหวัดอุบลราชธานี พร้อมเก็บรวบรวมข้อมูลโดยอาศัยแบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้างใช้การวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis)

ผลการศึกษา

1. โดยภาพรวมปัจจัยพื้นฐานของแหล่งท่องเที่ยว ถนอนคนเดินอำเภอเขมรราชู มีศักยภาพอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}=3.79$) เมื่อพิจารณาในรายข้อพบว่าทุกปัจจัยทุกด้านมีศักยภาพอยู่ในระดับมาก โดยสามารถเรียงลำดับจากมากไปหาน้อยได้ ดังนี้ ด้านสิ่งดึงดูดใจของแหล่งท่องเที่ยว ($\bar{X}=3.95$) ด้านกิจกรรมทางการท่องเที่ยว ($\bar{X}=3.93$) ด้านที่พัก ($\bar{X}=3.84$) ด้านการเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยว ($\bar{X}=3.71$) และด้านสิ่งอำนวยความสะดวก ($\bar{X}=3.63$) ดังตารางที่

ตารางที่ 1 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของปัจจัยพื้นฐานของแหล่งท่องเที่ยวถนอนคนเดินอำเภอเขมรราชู จังหวัดอุบลราชธานี

ปัจจัยพื้นฐานของแหล่งท่องเที่ยว	\bar{X}	S.D.	ความหมาย
ด้านสิ่งดึงดูดใจของแหล่งท่องเที่ยว	3.95	0.86	มาก
ด้านกิจกรรมทางการท่องเที่ยว	3.93	0.82	มาก
ด้านที่พัก	3.84	0.87	มาก
ด้านการเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยว	3.71	0.86	มาก
ด้านสิ่งอำนวยความสะดวก	3.63	0.87	มาก
ภาพรวม	3.79	0.70	มาก

2. โดยภาพรวมการพัฒนาการท่องเที่ยว ถนนคนเดินอำเภอเขมราฐ จังหวัดอุบลราชธานี ให้เป็นการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน อยู่ในระดับมาก (\bar{X} = 3.79) เมื่อพิจารณาการพัฒนาในแต่ละด้านพบว่า การพัฒนาในทุกด้านอยู่ในระดับมาก โดยสามารถเรียงลำดับจากมากไปหาน้อยได้ ดังนี้การพัฒนา

การท่องเที่ยวด้านวัฒนธรรม (\bar{X} = 4.12) การพัฒนาการท่องเที่ยวด้านเศรษฐกิจ (\bar{X} = 4.11) การพัฒนาการท่องเที่ยวด้านสังคม (\bar{X} = 3.95) และการพัฒนาการท่องเที่ยวด้านสิ่งแวดล้อม (\bar{X} = 3.67) ดังตารางที่ 2

ตารางที่ 2 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของระดับการพัฒนาการท่องเที่ยวถนนคนเดิน ให้เป็นการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน

การพัฒนาการท่องเที่ยวถนนคนเดินอย่างยั่งยืน	\bar{X}	S.D.	ความหมาย
ด้านวัฒนธรรม	4.12	0.87	มาก
ด้านเศรษฐกิจ	4.11	0.90	มาก
ด้านสังคม	3.95	0.84	มาก
ด้านสิ่งแวดล้อม	3.67	0.81	มาก
รวม	3.97	0.70	มาก

3. ปัจจัยพื้นฐานของแหล่งท่องเที่ยวส่งผลทุกด้านยกเว้นด้านสิ่งแวดล้อมสะดวกส่งผลทางบวกต่อการพัฒนาการท่องเที่ยวถนนคนเดินอย่างยั่งยืนในภาพรวม อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับนัยสำคัญ .01 โดยสามารถเรียงลำดับความ

สำคัญของปัจจัยที่ส่งผลต่อการพัฒนา ตามลำดับดังนี้ ด้านกิจกรรมการท่องเที่ยว ด้านสิ่งดึงดูดใจของแหล่งท่องเที่ยว ด้านการเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยว และด้านที่พักดังตารางที่ 3

ตารางที่ 3 สมประสิทธิ์การถดถอยของปัจจัยพื้นฐานของแหล่งท่องเที่ยวที่ส่งผลต่อการพัฒนาการท่องเที่ยวถนนคนเดิน ให้เป็นการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนในภาพรวม

ปัจจัยพื้นฐานของแหล่งท่องเที่ยว	B	Beta	t	p-value	Collinearity Statistics	
					Tolerance	VIF
ค่าคงที่	.830		6.757**	.000		
ด้านกิจกรรมการท่องเที่ยว	.307	.359	6.275**	.000	.304	3.288
ด้านการเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยว	.145	.177	4.457**	.000	.633	1.579
ด้านสิ่งดึงดูดใจของแหล่งท่องเที่ยว	.229	.282	5.316**	.000	.355	2.820
ด้านที่พัก	.133	.167	3.265**	.001	.381	2.624

R = .841 R² = .708 S.E. = .385

** หมายถึง มีนัยสำคัญทางสถิติ ที่ระดับนัยสำคัญ .01

4. แนวทางการพัฒนาถนนคนเดิน อำเภอเขมราฐให้เป็นการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องทั้งภาครัฐและเอกชน รวมถึงประชาชนทั่วไป ควรร่วมมือกันพัฒนาปัจจัยการท่องเที่ยวทั้ง 5 ด้าน ซึ่งได้แก่ด้านสิ่งดึงดูดใจของแหล่งท่องเที่ยว ด้านการเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยว ด้านที่พัก ด้านสิ่งอำนวยความสะดวก และด้านกิจกรรมการท่องเที่ยว ให้มีศักยภาพตามแนวทางการพัฒนา ดังนี้

1) ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องทั้งภาครัฐและเอกชน รวมถึงประชาชนทั่วไปต้องร่วมมือกันในการสนับสนุนส่งเสริมและอนุรักษ์ ขนบธรรมเนียม ประเพณี และวัฒนธรรมที่ดั้งเดิม อันเป็นเอกลักษณ์ของอำเภอเขมราฐ เช่น ประเพณีแข่งเรือไทยลาว ประเพณีแห่เทียนโบราณ เป็นต้น เพื่อให้เป็นแหล่งดึงดูดใจของนักท่องเที่ยวโดยอาศัยกระบวนการมีส่วนร่วมจากทุกภาคส่วน ด้วยการประสานความร่วมมือ ปรึกษาหารือในการทำงานร่วมกัน ระหว่างหน่วยงานต่างๆ กับคนในชุมชน เปิดโอกาสให้คนในชุมชนได้มีส่วนร่วมในการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยว และคำนึงถึงการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวที่น่าไปสู่การสืบสานภูมิปัญญาท้องถิ่นโดยเฉพาะเรื่องของการพัฒนาผลิตภัณฑ์ของชุมชน เพื่อนำมาเป็นสินค้าของที่ระลึก หรือของฝาก เพื่อให้คนในชุมชนมีรายได้ และนำไปสู่การลงทุนในธุรกิจต่างๆ ซึ่งจะส่งผลดีต่อเศรษฐกิจในชุมชน ต่อไป

2) ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องทั้งภาครัฐและเอกชน รวมถึงประชาชนทั่วไปควรให้ความร่วมมือกันในการพัฒนาถนนคนเดินเพื่อให้เกิดความสะดวกในการเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยว และบริหารจัดการระบบการจราจร โดยไม่ให้เกิดมลพิษต่างๆ ที่จะส่งผลกระทบต่อสภาพสิ่งแวดล้อม อันได้แก่ ฝุ่น ควัน และมลพิษทางเสียงจากรถยนต์

3) ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องทั้งภาครัฐและเอกชน รวมถึงประชาชนทั่วไป ในการให้บริการที่พักแก่นักท่องเที่ยว ควรให้ความร่วมมือกันในการพัฒนาการบริหารจัดการการให้บริการที่พักโดยเน้นการส่งเสริมศิลปะและวัฒนธรรมท้องถิ่น เช่น การแต่งกาย

ของพนักงานด้วยผ้าพื้นเมือง การจัดการแสดงต้อนรับนักท่องเที่ยวด้วยศิลปวัฒนธรรมท้องถิ่น การตกแต่งสถานที่ด้วยศิลปวัฒนธรรมท้องถิ่น เป็นต้นควรเปิดโอกาสให้คนในชุมชนได้เข้าไปร่วมเป็นส่วนหนึ่งในการเป็นพนักงาน และการบริหารจัดการให้บริการด้านที่พักควรดำเนินการไปควบคู่กับความรับผิดชอบต่อสังคมและสัมพันธภาพที่ดีของคนในชุมชนควรร่วมมือกันในการบริหารจัดการการให้บริการที่พักแก่นักท่องเที่ยว เพื่อนำไปสู่การมีรายได้ของคนในชุมชน เช่น การจ้างงานคนในชุมชนเป็นพนักงานในธุรกิจด้านการให้บริการที่พัก สนับสนุนส่งเสริมคนในชุมชนที่มีศักยภาพเพื่อเป็นเจ้าของธุรกิจการให้บริการที่พัก เป็นต้น

4) ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องทั้งภาครัฐและเอกชน รวมถึงประชาชนทั่วไปต้องร่วมมือกันพัฒนาและจัดหาสิ่งอำนวยความสะดวกต่างๆ แก่นักท่องเที่ยว อันได้แก่การให้บริการด้านสาธารณสุขโรค การให้บริการด้านอุปโภคบริโภค และศูนย์ให้บริการข้อมูลข่าวสารแก่นักท่องเที่ยว โดยต้องบริหารจัดการสิ่งอำนวยความสะดวกต่างๆ เหล่านั้น ไม่ให้เกิดผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม เช่น ร้านอาหาร ร้านค้าต่างๆ ต้องไม่ทำให้เกิด ขยะ และทำให้น้ำเสีย เป็นต้น โดยอาศัยกระบวนการมีส่วนร่วมจากทุกภาคส่วน ด้วยการประสานความร่วมมือ ปรึกษาหารือในการทำงานร่วมกันระหว่างหน่วยงานต่างๆ กับคนในชุมชน และเปิดโอกาสให้คนในชุมชนได้มีส่วนร่วมในการพัฒนา

5) ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องทั้งภาครัฐและเอกชน รวมถึงประชาชนทั่วไปต้องร่วมมือกันพัฒนาให้มีกิจกรรมการท่องเที่ยวต่างๆ ที่แปลกใหม่และหลากหลายให้มากขึ้น โดยกิจกรรมต่างๆ ควรมอบคุณค่าและประสบการณ์ที่ดีแก่นักท่องเที่ยว ต้องมีการแบ่งพื้นที่ในการทำกิจกรรมต่างๆ ให้เหมาะสมและชัดเจน และกิจกรรมต่างๆ ควรให้นักท่องเที่ยวได้มีส่วนร่วมโดยกิจกรรมต่างๆ ต้องไม่ส่งผลให้เกิดความเสียหายต่อความสวยงามของสภาพพื้นที่ซึ่งเป็นแหล่งท่องเที่ยว ไม่ก่อให้เกิดขยะ และน้ำเสีย กิจกรรมการท่องเที่ยวที่เกิดขึ้นต้องควบคู่ไปกับการ

อนุรักษ์สิ่งแวดล้อม รวมถึงกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ศิลปวัฒนธรรม โดยควรคำนึงถึงรายได้ที่จะนำมาสู่คนในชุมชน โดยอาศัยกระบวนการมีส่วนร่วมจากทุกภาคส่วน ด้วยการประสานความร่วมมือ ปรีกษาหารือในการทำงานร่วมกันระหว่างหน่วยงานต่างๆ กับคนในชุมชน เปิดโอกาสให้คนในชุมชนได้มีส่วนร่วมในการจัดกิจกรรมการท่องเที่ยว และร่วมกันสืบสานภูมิปัญญาท้องถิ่น

สรุปผล

จากผลการวิจัย เกี่ยวกับศักยภาพของปัจจัยพื้นฐานของแหล่งท่องเที่ยวที่สำคัญของถนนคนเดินอำเภอเขมรราช ระดับการพัฒนาถนนคนเดินอำเภอเขมรราชให้เป็นการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน และปัจจัยพื้นฐานของแหล่งท่องเที่ยวที่ส่งผลต่อการพัฒนาถนนคนเดินให้เป็นการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน ได้ดังนี้

1. ปัจจัยพื้นฐานของแหล่งท่องเที่ยว ถนนคนเดินอำเภอเขมรราช ทั้ง 5 ด้าน ซึ่งได้แก่ด้านสิ่งดึงดูดใจของแหล่งท่องเที่ยวด้านการเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยว ด้านที่พัก ด้านสิ่งอำนวยความสะดวก และด้านกิจกรรมการท่องเที่ยว มีศักยภาพอยู่ในระดับมาก เนื่องจากบ้านเรือนบริเวณถนนคนเดินอำเภอเขมรราชสร้างด้วยไม้เก่าแก่ หายาก และมีที่ตั้งติดกับประเทศลาว ซึ่งมีความเหมาะสมอย่างยิ่งสำหรับเป็นแหล่งท่องเที่ยวเพื่อชมวิถีชีวิตของคนในชุมชน และสถาปัตยกรรมบ้านเรือนที่เก่าแก่ (ศรีศักดิ์ พิกุลแก้ว, 2556 : 10 - 26) โดยมีกิจกรรมเพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยว ที่เน้นเกี่ยวกับการจำหน่ายสินค้า เพื่อเพิ่มช่องทางการจำหน่ายสินค้า สร้างงาน สร้างอาชีพ ให้กับประชาชนในท้องถิ่น โดยผลิตภัณฑ์ที่นำมาจำหน่ายนั้นมาจากภูมิปัญญาท้องถิ่น ซึ่งถือเป็นผลิตภัณฑ์พื้นบ้านที่เป็นเอกลักษณ์จากแต่ละชุมชน (OTOP) เหมาะที่จะซื้อเป็นของขวัญและของที่ระลึก ได้แก่ กล้วยตาก กล้วยฉาบและกล้วยฉาบเส้นสมุนไพรขิงผงแห้ง ไบมะยมและผ้าทอมือที่มีเอกลักษณ์สวยงาม

ประกอบกับอำเภอเขมรราชมีเอกลักษณ์ทางวัฒนธรรมและประเพณีที่โดดเด่นหลายอย่าง ได้แก่ การแข่งเรือยาวประเพณีสองฝั่งโขง ไทย-ลาว ประเพณีสงกรานต์ แก่งช้างหมอบ เทศบาลเทพวงศา และประเพณีแห่เทียนโบราณ วัดไชยภูมิการาม สำหรับที่พักและสิ่งอำนวยความสะดวกต่างๆ เพื่อบริการนักท่องเที่ยวนั้น ถือได้ว่ามีเพียงพอต่อการต้อนรับผู้มาเยือนด้วยคุณภาพระดับต่างๆ ตามความประสงค์ของนักท่องเที่ยว

อีกทั้งการเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยวถนนคนเดินอำเภอเขมรราช มีความสะดวกสบาย สามารถเดินทางมาได้โดยอาศัยรถยนต์ส่วนตัว หรือรถโดยสารประจำทาง ด้วยเส้นทางหลัก ถึง 5 สาย คือ ทางหลวงแผ่นดินหมายเลข 202 ชัยภูมิ-เขมรราช (ถนนอรุณประเสริฐ) ถนนทางหลวงแผ่นดินหมายเลข 2304 มุกดาหาร-บรรจบทางหมายเลข 202 (หนองผือ)ทางหลวงแผ่นดินหมายเลข 2050 อุบลราชธานี-เขมรราชทางหลวงแผ่นดินหมายเลข 2112 แยกทางหลวงหมายเลข 2050 (เขมรราช-โขงเจียม) และทางหลวงแผ่นดินหมายเลข 202 (หนองผือ-กุดข้าวปุ้น) สอดคล้องกับ ผลการวิจัยของศิริพร คงจินดา (2552) ซึ่งได้ศึกษาเกี่ยวกับแนวทางการพัฒนาศักยภาพแหล่งท่องเที่ยวเขื่อนรัชชประภา อำเภอตาขุณ จังหวัดสุราษฎร์ธานี ซึ่งผลการศึกษาพบว่า นักท่องเที่ยวมีความพึงพอใจอยู่ในระดับสูงต่อศักยภาพของแหล่งท่องเที่ยว 2. การพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวถนนคนเดิน อำเภอเขมรราช ให้เป็นการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนในด้านต่างๆ ได้แก่ ด้านสิ่งแวดล้อม ด้านสังคม ด้านวัฒนธรรม และด้านเศรษฐกิจ อยู่ในระดับมาก เนื่องจาก การบริหารจัดการเพื่อพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวถนนคนเดิน อำเภอเขมรราช นั้น มีหน่วยงานที่รับผิดชอบโดยตรง คือ เทศบาลตำบลเขมรราชซึ่งมีจุดประสงค์เริ่มต้นของการพัฒนาที่ชัดเจน คือ เพื่อฟื้นฟูย่านเมืองเก่าเขมรราชให้กลับมามีชีวิตชีวาอีกครั้ง ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดการพัฒนาเมืองให้มีศักยภาพ และการใช้พื้นที่ในเมืองให้สอดคล้องกับ

วิถีชุมชนและความต้องการของท้องถิ่น ตามนโยบายรัฐบาลของ พ.ต.ท.ดร.ทักษิณ ชินวัตร นายกรัฐมนตรีสมัยนั้น ซึ่งเป็นรัฐบาลชุดแรกที่ได้ประกาศให้มีการดำเนินการ “ถนนคนเดิน” ในประเทศไทย ประกอบกับรัฐบาลได้มีนโยบายที่ชัดเจนในการยกระดับ OTOF ไปสู่ VERSION 2.0 หรือ OTOF Next ภายใต้แนวคิด “OTOF CITY 2015 OTOF Next 2.0 ทศวรรษใหม่ ภูมิปัญญาไทยที่ไม่หยุดยั้ง” และยังเป็นกิจกรรมที่ตอบสนองพระราชดำริของสมเด็จพระนางเจ้าพระบรมราชินีนาถที่มีพระมหากรุณาธิคุณต่อการอนุรักษ์และสืบสานภูมิปัญญาของคนไทย (กระทรวงมหาดไทย. 2558) จากวัตถุประสงค์ที่ชัดเจน ตามนโยบายของรัฐบาล และมีหน่วยงานต่างๆ สนับสนุน จึงทำให้การพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวถนนคนเดินอำเภอเขมราฐ ให้เป็นการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนอยู่ในระดับมาก สอดคล้องกับผลการวิจัยของภาสกร กรัยประยูรวงศ์ (2552) ซึ่งได้ศึกษาแนวทางการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน กรณีศึกษา สถานแสดงพันธุ์สัตว์น้ำ อำเภอเมือง จังหวัดระยอง จากการศึกษาพบว่า นักท่องเที่ยวมีความพึงพอใจต่อศักยภาพด้านบรรยากาศภายในมากที่สุด ซึ่งผลการวิจัยดังกล่าวเป็นเพียงผลการวิจัยที่ใกล้เคียงที่สะท้อนให้เห็นว่า การพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวสถานแสดงพันธุ์สัตว์น้ำ อำเภอเมือง จังหวัดระยอง ได้รับการพัฒนาในระดับมาก จึงทำให้นักท่องเที่ยวมีความพึงพอใจต่อศักยภาพด้านบรรยากาศภายในมากที่สุด

3. แนวทางการพัฒนาถนนคนเดิน อำเภอเขมราฐให้เป็นการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องทั้งภาครัฐและเอกชน รวมถึงประชาชนทั่วไป ควรร่วมมือกันพัฒนาองค์ประกอบการท่องเที่ยวทั้ง 5 ด้าน ซึ่งได้แก่ด้านสิ่งดึงดูดใจของแหล่งท่องเที่ยว ด้านการเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยว ด้านที่พัก ด้านสิ่งอำนวยความสะดวก และด้านกิจกรรมการท่องเที่ยว ให้มีศักยภาพ ตามแนวทางการพัฒนา ดังนี้

1) ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องทั้งภาครัฐและเอกชน รวมถึงประชาชนทั่วไป ต้องร่วมมือกันในการ

สนับสนุนส่งเสริมและอนุรักษ์ ขนบธรรมเนียม ประเพณี และวัฒนธรรมที่ดั้งเดิม อันเป็นเอกลักษณ์ของอำเภอเขมราฐ เช่น ประเพณีแข่งเรือไทยลาว ประเพณีแห่เทียนโบราณ เป็นต้น เพื่อให้เป็นแหล่งดึงดูดใจของนักท่องเที่ยว โดยอาศัยกระบวนการมีส่วนร่วมจากทุกภาคส่วน ด้วยการประสานความร่วมมือ ปรึกษาหารือในการทำงานร่วมกัน ระหว่างหน่วยงานต่างๆ กับคนในชุมชน เปิดโอกาสให้คนในชุมชนได้มีส่วนร่วมในการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยว และคำนึงถึงการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวที่นำไปสู่การสืบสานภูมิปัญญาท้องถิ่นโดยเฉพาะเรื่องของการพัฒนาผลิตภัณฑ์ของชุมชน เพื่อนำมาเป็นสินค้าของที่ระลึก หรือของฝาก เพื่อให้คนในชุมชนมีรายได้ และนำไปสู่การลงทุนในธุรกิจต่างๆ ซึ่งจะส่งผลดีต่อเศรษฐกิจในชุมชน ต่อไป

2) ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องทั้งภาครัฐและเอกชน รวมถึงประชาชนทั่วไป ควรให้ความร่วมมือกันในการพัฒนาถนนหนทางเพื่อให้เกิดความสะดวกในการเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยว และบริหารจัดการระบบการจราจร โดยไม่ให้เกิดมลพิษต่างๆ ที่จะส่งผลกระทบต่อสภาพสิ่งแวดล้อม อันได้แก่ ฝุ่น ควัน และมลพิษทางเสียงจากรถยนต์

3) ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องทั้งภาครัฐและเอกชน รวมถึงประชาชนทั่วไป ในการให้บริการที่พักแก่นักท่องเที่ยว ควรให้ความร่วมมือกันในการพัฒนาการบริหารจัดการการให้บริการที่พักโดยเน้นการส่งเสริมศิลปะและวัฒนธรรมท้องถิ่น เช่น การแต่งกายของพนักงานด้วยผ้าพื้นเมือง การจัดการแสดงต้อนรับนักท่องเที่ยวด้วยศิลปวัฒนธรรมท้องถิ่น การตกแต่งสถานที่ด้วยศิลปวัฒนธรรมท้องถิ่น เป็นต้นควรเปิดโอกาสให้คนในชุมชนได้เข้าไปเป็นส่วนหนึ่งในการเป็นพนักงาน และการบริหารจัดการให้บริการด้านที่พักควรดำเนินการไปควบคู่กับความรับผิดชอบต่อสังคม และสัมพันธภาพที่ดีของคนในชุมชนควรร่วมมือกันในการบริหารจัดการการให้บริการที่พักแก่นักท่องเที่ยว เพื่อนำไปสู่การมีรายได้ของคนในชุมชน เช่น การจ้างงานคนใน

ชุมชนเป็นพนักงานในธุรกิจด้านการให้บริการที่พัก สนับสนุนส่งเสริมคนในชุมชนที่มีศักยภาพเพื่อเป็น เจ้าของธุรกิจการให้บริการที่พัก เป็นต้น

4) ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องทั้งภาครัฐและเอกชน รวมถึงประชาชนทั่วไปต้องร่วมมือกันพัฒนาและ จัดหาสิ่งอำนวยความสะดวกต่างๆ แก่นักท่องเที่ยว อันได้แก่การให้บริการด้านสาธารณูปโภค การให้บริการด้านอุปโภคบริโภค และศูนย์ให้บริการข้อมูล ข่าวสารแก่นักท่องเที่ยว โดยต้องบริหารจัดการสิ่งอำนวยความสะดวกต่างๆ เหล่านั้น ไม่ให้เกิดผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม เช่น ร้านอาหาร ร้านค้าต่างๆ ต้องไม่ทำให้เกิด ขยะ และทำให้น้ำเสีย เป็นต้น โดยอาศัยกระบวนการมีส่วนร่วมจากทุกภาคส่วน ด้วยการประสานความร่วมมือ ปรึกษาหารือในการทำงาน ร่วมกันระหว่างหน่วยงานต่างๆ กับคนในชุมชน และ เปิดโอกาสให้คนในชุมชนได้มีส่วนร่วมในการพัฒนา

5) ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องทั้งภาครัฐและเอกชน รวมถึงประชาชนทั่วไปต้องร่วมกันพัฒนาให้มี กิจกรรมการท่องเที่ยวต่างๆ ที่แปลกใหม่และหลากหลายให้มากขึ้น โดยกิจกรรมต่างๆ ควรมอบคุณค่า และประสบการณ์ที่ดีแก่นักท่องเที่ยว ต้องมีการแบ่ง พื้นที่ในการทำกิจกรรมต่างๆ ให้เหมาะสมและ ชัดเจน และกิจกรรมต่างๆ ควรให้นักท่องเที่ยวได้มีส่วนร่วมโดยกิจกรรมต่างๆ ต้องไม่ส่งผลให้เกิด ความเสียหายต่อความสวยงามของสภาพพื้นที่ซึ่งเป็นแหล่งท่องเที่ยว ไม่ก่อให้เกิดขยะ และน้ำเสีย กิจกรรมการท่องเที่ยวที่เกิดขึ้นต้องควบคู่ไปกับการ อนุรักษ์สิ่งแวดล้อม รวมถึงกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ศิลปวัฒนธรรม โดยควรคำนึงถึงรายได้ที่จะนำมาสู่คนในชุมชน โดยอาศัยกระบวนการมีส่วนร่วมจากทุกภาคส่วน ด้วยการประสานความร่วมมือ ปรึกษาหารือในการทำงานร่วมกัน ระหว่างหน่วยงานต่างๆ กับคนในชุมชน เปิดโอกาสให้คนในชุมชนได้มีส่วนร่วมในการจัดกิจกรรมการท่องเที่ยว และร่วมกันสืบสานภูมิปัญญาท้องถิ่น

ซึ่งแนวทางการพัฒนาดังกล่าวสอดคล้องกับ ผลการวิจัยของอมราวดี คำบุญ (2556) ซึ่งได้ศึกษา

การประเมินความพร้อมทางการท่องเที่ยวของเมืองท่องเที่ยวขนาดเล็ก อำเภอเขมรรัฐ จังหวัด อุบลราชธานี ผลการศึกษาพบว่า อำเภอเขมรรัฐ ปัจจัยทางการท่องเที่ยว ได้แก่ สิ่งดึงดูดใจทางการท่องเที่ยว (Attractive) เส้นทางคมนาคมเข้าถึง แหล่งท่องเที่ยว (Accessibility) ที่พักในแหล่งท่องเที่ยว (Accommodation) สิ่งอำนวยความสะดวกในแหล่งท่องเที่ยว (Amenities) และกิจกรรมการท่องเที่ยว (Activities) ส่วนใหญ่มีความพร้อมทางการท่องเที่ยวอยู่ในระดับปานกลาง จึงได้มีการ เสนอแนะแนวทางพัฒนาตามปัจจัยการท่องเที่ยว เพื่อให้มีความพร้อมทางการท่องเที่ยวและเป็น แหล่งท่องเที่ยวขนาดเล็กแห่งใหม่ในอนาคตได้ ชูติมา บัวรุ่ง (2552) ได้ศึกษาเกี่ยวกับแนวทาง พัฒนาแหล่งท่องเที่ยวตลาดใหม่ จังหวัดฉะเชิงเทรา พบว่า แนวทางการพัฒนา ควรมีการจัดลาน กิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับแหล่งท่องเที่ยว พัฒนา ปรับปรุงร้านค้าให้เป็นระเบียบ จัดให้มีศูนย์บริการ ข้อมูลทางการท่องเที่ยว หรือป้ายแนะนำสถานที่ท่องเที่ยว จัดให้มีสินค้าของที่ระลึกที่เป็นผลิตภัณฑ์ ของชุมชน ซึ่งมีเอกลักษณ์ มีคุณภาพและราคา ยุติธรรม จัดให้มีสถานที่พักผ่อนสำหรับนักท่องเที่ยว จัดให้มีสถานที่จอดรถสำหรับนักท่องเที่ยวที่ เพียงพอและเป็นระเบียบ นอกจากนี้ควรจัดทำ โฆษณาประชาสัมพันธ์การท่องเที่ยวไปยังกลุ่มเป้าหมายโดยผ่านสื่อต่างๆ ให้มากขึ้น และภาสกร กรัย ประยูรวงศ์ (2552) ซึ่งได้ศึกษาแนวทางการพัฒนา แหล่งท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน กรณีศึกษา สถานแสดง พันธุ์สัตว์น้ำ อำเภอเมือง จังหวัดระยอง จากการศึกษาพบแนวทางในการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยว คือ ควรพัฒนาระบบการประชาสัมพันธ์ไม่ว่าจะเป็น เอกสาร การโฆษณา ให้ผู้สนใจสามารถเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยวได้ รวมไปถึงการพัฒนาสิ่งอำนวยความสะดวก เช่น แผนที่เส้นทาง ป้ายบอกทาง ที่พักผ่อน ร้านอาหาร และปริมาณสินค้าที่เพียงพอในการ รองรับนักท่องเที่ยว

ข้อเสนอแนะ

การวิจัยครั้งนี้มีข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวถนนคนเดินอำเภอเขมรราชูให้เป็นการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน ดังนี้

1) ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องทั้งภาครัฐและเอกชน รวมถึงประชาชนทั่วไปต้องร่วมมือกันในการสนับสนุนส่งเสริมและอนุรักษ์ ถนนคนเดินอำเภอเขมรราชูเพื่อให้เกิดความพึงพอใจของนักท่องเที่ยว โดยอาศัยกระบวนการมีส่วนร่วมจากทุกภาคส่วน การพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวต้องควบคู่ไปกับการรักษาสภาพสิ่งแวดล้อม และคำนึงถึงการพัฒนานำไปสู่การสืบสานภูมิปัญญาท้องถิ่น โดยเฉพาะเรื่องของการพัฒนาผลิตภัณฑ์ของชุมชน เพื่อนำมาเป็นสินค้าของที่ระลึก หรือของฝาก เพื่อให้คนในชุมชนมีรายได้ และนำไปสู่การลงทุนในธุรกิจต่างๆ ซึ่งจะส่งผลดีต่อเศรษฐกิจในชุมชน ต่อไป

2) ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องทั้งภาครัฐและเอกชน รวมถึงประชาชนทั่วไปควรให้ความร่วมมือกันในการพัฒนาถนนหนทางเพื่อให้เกิดความสะดวกในการเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยว และบริหารจัดการระบบการจราจร โดยไม่ให้เกิดมลพิษต่างๆ ที่จะส่งผลกระทบต่อสภาพสิ่งแวดล้อม อันได้แก่ ฝุ่น ควัน และมลพิษทางเสียงจากรถยนต์

3) ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องทั้งภาครัฐและเอกชน รวมถึงประชาชนทั่วไป ในการให้บริการที่พักแค้นักท่องเที่ยว ควรให้ความร่วมมือกันในการพัฒนาการบริหารจัดการการให้บริการที่พักโดยเน้นการส่งเสริมศิลปะและวัฒนธรรมท้องถิ่น เปิดโอกาสให้คนในชุมชนได้เข้าไปร่วมเป็นส่วนหนึ่งในการเป็นพนักงาน และการบริหารจัดการให้บริการด้านที่พัก ควรดำเนินการไปควบคู่กับความรับผิดชอบต่อสังคม และสัมพันธภาพที่ดีของคนในชุมชนเพื่อนำไปสู่การมีรายได้ของคนในชุมชน เช่น การจ้างงานคนในชุมชนเป็นพนักงานในธุรกิจด้านการให้บริการที่พัก สนับสนุนส่งเสริมคนในชุมชนที่มีศักยภาพ เพื่อเป็นเจ้าของธุรกิจการให้บริการที่พัก เป็นต้น

4) ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องทั้งภาครัฐและเอกชน รวมถึงประชาชนทั่วไปต้องร่วมมือกันพัฒนาและจัดหาสิ่งอำนวยความสะดวกต่างๆ แก่นักท่องเที่ยว โดยต้องบริหารจัดการสิ่งอำนวยความสะดวกต่างๆ เหล่านั้น ไม่ให้เกิดผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม โดยอาศัยกระบวนการมีส่วนร่วมจากทุกภาคส่วน และเปิดโอกาสให้คนในชุมชนได้มีส่วนร่วมในการพัฒนา

5) ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องทั้งภาครัฐและเอกชน รวมถึงประชาชนทั่วไปต้องร่วมกันพัฒนาให้มีกิจกรรมการท่องเที่ยวต่างๆ ที่แปลกใหม่และหลากหลายให้มากขึ้นโดยกิจกรรมต่างๆ ควรมอบคุณค่าและประสบการณ์ที่ดีแก่นักท่องเที่ยวต้องมีการแบ่งพื้นที่ในการทำกิจกรรมต่างๆ ให้เหมาะสมและชัดเจนและกิจกรรมต่างๆ ควรให้นักท่องเที่ยวได้มีส่วนร่วมโดยกิจกรรมต่างๆ ต้องไม่ส่งผลให้เกิดความเสียหายต่อความสวยงามของสภาพพื้นที่ซึ่งเป็นแหล่งท่องเที่ยวไม่ก่อให้เกิดขยะและน้ำเสีย กิจกรรมการท่องเที่ยวที่เกิดขึ้นต้องควบคู่ไปกับการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมรวมถึงกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ศิลปวัฒนธรรมโดยควรคำนึงถึงรายได้ที่จะนำมาสู่คนในชุมชนโดยอาศัยกระบวนการมีส่วนร่วมจากทุกภาคส่วน ด้วยการประสานความร่วมมือ ปรีกษาหารือในการทำงานร่วมกันระหว่างหน่วยงานต่างๆ กับคนในชุมชน เปิดโอกาสให้คนในชุมชนได้มีส่วนร่วมในการจัดกิจกรรมการท่องเที่ยว และร่วมกันสืบสานภูมิปัญญาท้องถิ่น

กิตติกรรมประกาศ

ผู้วิจัยขอขอบพระคุณคณะครูอาจารย์ และผู้ที่ให้ความอนุเคราะห์ข้อมูลทุกท่าน ที่มีส่วนเกี่ยวข้องในการจัดทำวิจัยสำเร็จลุล่วงไปด้วยดี

เอกสารอ้างอิง

- กรมการท่องเที่ยว. สถิตินักท่องเที่ยว. (2559). ค้นข้อมูล 6 พฤษภาคม 2559, จาก <<http://www.tourism.go.th/home/details/11/221/25801>>.
- กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา. (2558). จุดมุ่งหมายหลักของการจัดทำยุทธศาสตร์. แผนยุทธศาสตร์การท่องเที่ยวไทย. 2558-2560.
- กระบวนการจัดทำยุทธศาสตร์. (2558). แผนยุทธศาสตร์การท่องเที่ยวไทย 2558-2560.
- ยุทธศาสตร์การพัฒนา. (2558). แผนยุทธศาสตร์การท่องเที่ยวไทย 2558-2560.
- ยุทธศาสตร์ที่ 2 การพัฒนาสินค้าและบริการ. (2558). แผนยุทธศาสตร์การท่องเที่ยวไทย 2558-2560.
- กระทรวงมหาดไทย. [ม.ป.พ.]. (2559). งาน OTOPI CITY 2015. ค้นข้อมูล 20 พฤษภาคม 2559, จาก <<http://www.thaigov.go.th/index.php/th/news-ministry/2012-08-15-09-42-33/item/98584-id-98584?tmpl=component&print=1>>.
- ชุตินา บัวรุ่ง. (2552). แนวทางพัฒนาศักยภาพแหล่งท่องเที่ยวตลาดใหม่ จังหวัดฉะเชิงเทรา. (การค้นคว้าแบบอิสระ ปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต). พิษณุโลก : มหาวิทยาลัยนเรศวร.
- บุญเลิศ จิตตั้งวัฒนา. (2548). อุตสาหกรรมการท่องเที่ยว. กรุงเทพมหานคร : บริษัทเพรส แอนด์ดีไซน์ จำกัด.
- บุญชม ศรีสะอาด. (2556). วิธีการทางสถิติสำหรับการวิจัย เล่ม 1. กรุงเทพฯ : สุวีริยาสาส์น.
- ภาสกร กรัยประยูรวงศ์. (2552). แนวทางการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน กรณีศึกษา สถานแสดงพันธุ์สัตว์น้ำ อำเภอเมือง จังหวัดระยอง. (การค้นคว้าแบบอิสระ).
- ศิริพร คงจินดา. (2552). แนวทางพัฒนาศักยภาพแหล่งท่องเที่ยวเขื่อนรัชชประภา อำเภอบ้านตาขุน จังหวัดสุราษฎร์ธานี. (การค้นคว้าแบบอิสระ). พิษณุโลก : ปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิตมหาวิทยาลัยนเรศวร.
- ศรีศักดิ์ พิกุลแก้ว. (2556). สารคดี "บรรลุเขมรรฐ" ใน สุขคดีท่องเที่ยวชุมชนเพื่อการเรียนรู้เขมรรฐ Healthy Planet. หน้าที่ 10-26.
- สมชัย คล้ายทับทิม. (2559). อุปถัมภ์สงกรานต์จัดใหญ่ฉลอง 200 ปีเขมรรฐธานี ขอเชิญร่วมงานฉลอง 200 ปี เขมรรฐธานี ประเพณีมหาสงกรานต์. ค้นข้อมูล 4 เมษายน 2557, จาก <<http://www.innnews.co.th/shownews>>.
- อมราวดี คำบุญ. (2556). การประเมินความพร้อมทางการท่องเที่ยวของเมืองท่องเที่ยวขนาดเล็ก อำเภอเขมรรฐ จังหวัดอุบลราชธานี. (รายงานการศึกษาระยะ). ขอนแก่น : วิทยาลัยบริหารธุรกิจมหาบัณฑิตมหาวิทยาลัยขอนแก่น.

ความสัมพันธ์ระหว่างความกระตือรือร้นในการปฏิบัติงาน กับผลการปฏิบัติงานของพนักงานโรงแรมในอำเภอเมือง จังหวัดสุราษฎร์ธานี

The Relationship Between Enthusiasm and Employees' Performance at Hotels in Muang District Surat Thani Province

ชาลีนา นามาลอ¹, สุนีย์ ล่องประเสริฐ², ธนายุ ภูวิททยาธร³

Chaleena Nakalor¹, Sunee Longprasert², Tanayu Puwitthayathorn³

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษา 1) ความกระตือรือร้นในการปฏิบัติงานของพนักงานโรงแรมในอำเภอเมือง จังหวัดสุราษฎร์ธานี 2) ผลการปฏิบัติงานของพนักงานโรงแรมในอำเภอเมือง จังหวัดสุราษฎร์ธานี 3) เปรียบเทียบระดับผลการปฏิบัติงานของพนักงานโรงแรมในอำเภอเมือง จังหวัดสุราษฎร์ธานี และ 4) ความสัมพันธ์ระหว่างความกระตือรือร้นในการปฏิบัติงานกับผลการปฏิบัติงานของพนักงานโรงแรมในอำเภอเมือง จังหวัดสุราษฎร์ธานี กลุ่มตัวอย่างเป็นพนักงานของโรงแรมในอำเภอเมือง จังหวัดสุราษฎร์ธานี จำนวน 278 ราย เครื่องมือที่ใช้เก็บข้อมูลคือแบบสอบถาม และวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติในการวิจัย ได้แก่ ความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน สถิติทดสอบที่ การวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว และการวิเคราะห์สัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน

ผลการวิจัยพบว่า 1) ระดับความกระตือรือร้นในการปฏิบัติงานของพนักงานโรงแรมในอำเภอเมือง จังหวัดสุราษฎร์ธานี โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่าอยู่ในระดับมาก 2) ระดับผลการปฏิบัติงานของพนักงานโรงแรมในอำเภอเมือง จังหวัดสุราษฎร์ธานี โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่าอยู่ในระดับมากทุกด้าน 3) เปรียบเทียบการปฏิบัติงานของพนักงานโรงแรมในอำเภอเมือง จังหวัดสุราษฎร์ธานี พบว่า ด้านอายุ สถานภาพสมรมและรายได้เฉลี่ยต่อเดือน ต่างกันมีผลต่อการปฏิบัติงานของพนักงานโรงแรม แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 และ 4) ความสัมพันธ์ระหว่างความกระตือรือร้นในการปฏิบัติงานกับผลการปฏิบัติงานของพนักงานโรงแรมในอำเภอเมือง จังหวัดสุราษฎร์ธานี โดยรวมมีความสัมพันธ์ทางบวก อยู่ในระดับสูงมาก

คำสำคัญ : ความกระตือรือร้นในการปฏิบัติงาน, ผลการปฏิบัติงาน

¹ นิสิตระดับปริญญาโท, สาขาบริหารธุรกิจมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยราชภัฏสุราษฎร์ธานี

² รองศาสตราจารย์ คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏสุราษฎร์ธานี

³ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏสุราษฎร์ธานี

¹ Graduate Student,maior Business Administration in Suratthani Rajabhat University

² Associate Professor ,Faculty of Management Sciences Rajabhat Surattani University

³ Assistant Professor , Faculty of Management Sciences Rajabhat Surattani University

Abstract

The purposes of this research were: 1) Observe workers enthusiasm in the operation of a hotel in Muang District Surat Thani 2) to study performance of hotel staff in Muang District Surat Thani 3) Compare the performance levels of hotel employees in Muang District Surat Thani, and 4) Characterize the relationship between operational enthusiasm and performance of hotel staff in Muang District Surat Thani. The samples were 278 personnel from hotel staff in Muang District Surat Thani. The instrument used for data collection was a questionnaire. Confidence Data were analyzed by using statistics, frequency, percentage, mean, standard deviation. t-test statistics and one-way ANOVAs.

The research results were as follows: The level of enthusiasm in the performance of hotel staff in Muang District Surat Thani had an overall rating of very high 2) The level of performance of hotel staff in Muang District Surat Thani Province, was at a high level. 3) Comparison of the performance of hotel staff in Muang District Surat Thani included age, marital status and monthly income. The difference in the performance of hotel staff was statistically significant at the 0.05 level 4) The relationship between operational enthusiasm and performance of hotel staff in Muang District Surat Thani, showed a positive relationship and was very high.

Keywords : Enthusiasm for the job, Performance

บทนำ

การทำกำไรให้กับธุรกิจถือว่าเป็นสิ่งสำคัญอย่างยิ่งที่จะทำให้ธุรกิจดำเนินได้ ในเมื่อธุรกิจสามารถทำกำไรได้ก็มีส่วนประกอบสำคัญ ๆ มากมาย เช่น เงินทุน การบริหารจัดการ ความพร้อมทางด้านสาธารณูปโภค อุปกรณ์ เครื่องมือ หรือแม้แต่กระทั่งทรัพยากรมนุษย์ที่ถือว่าเป็นส่วนประกอบสำคัญอีกส่วนหนึ่งที่ทำให้ธุรกิจสามารถดำเนินอยู่ได้ ดังที่ The World Boston Consulting Group (BCG) ได้ทำการวิจัยองค์กรต่าง ๆ กับการบริหารคนขององค์กร และผลการวิจัยออกมาว่าองค์กรที่ให้ความสำคัญกับการบริหารทรัพยากรบุคคลและมีระบบบริหารทรัพยากรบุคคลที่ดีนั้นจะมีรายได้สูงกว่าองค์กรที่มีระบบบริหารทรัพยากรบุคคลที่ไม่ดีถึง 3.5 เท่า จึงสามารถสังเกตเห็นได้ว่าธุรกิจในปัจจุบันมีการให้ผลตอบแทนที่เหมาะสมกับพนักงาน มีการสร้างแรงจูงใจในการปฏิบัติงาน

ไม่ว่าจะเป็นการมีค่าตอบแทนพิเศษหรือแม้แต่กระทั่งสร้างบรรยากาศขององค์กรให้พนักงานมีความรู้สึกที่ดีต่อองค์กรหรืออาจเปรียบเสมือนบ้านหลังหนึ่งก็เป็นได้เพื่อให้พนักงานมีการผ่อนคลายกับงานที่ทำ สนุกสนาน มีความสุขกับการปฏิบัติงาน เกิดความคิดสร้างสรรค์ทั้งหมดที่องค์กรสร้างบรรยากาศแบบนี้ขึ้นมานั้นก็เพื่อให้พนักงานทำงานได้เต็มประสิทธิภาพหรือเราอาจใช้ภาษาง่าย ๆ คือรักการทำงานหรือมีความสุขกับการทำงานก็เป็นได้ (ภูมิพชา สัจญะวิชัย, 2556)

การมุ่งเน้นคุณภาพบริการจึงเป็นหัวใจสำคัญในการตัดสินใจตัดสินใจและประสิทธิภาพขององค์กร (Gist, 1987) และคุณภาพบริการในการสร้างความพึงพอใจสูงสุดให้แก่ผู้รับบริการคือการส่งมอบคุณภาพการบริการที่เป็นเลิศให้แก่ผู้รับบริการ (Service quality) ทำให้เกิดสัมพันธภาพที่ดี (Customer relationship) กระตุ้นความสนใจใน

บริการที่ได้รับนั้น (Customer intention) และอยากกลับมาใช้บริการอย่างต่อเนื่อง (Customer retention) ก่อให้เกิดฐานของความจงรักภักดีต่อบริการที่ได้รับ (Customer loyalty) จนคุณภาพบริการนั้นสร้างคุณค่าที่สำคัญยิ่งแก่ผู้รับบริการ (Customer values) และสร้างความเชื่อมั่นให้กลับมาใช้บริการอีกและเพิ่มผู้สนใจใหม่ให้มาทดลองรับบริการ (ครรชิตพล ยศพรไพบุลย์, 2551) ซึ่งผู้รับบริการจะคาดหวังกับบริการที่จะได้รับโดยมีอิทธิพลจากพื้นฐานความต้องการส่วนบุคคล ประสบการณ์ที่เคยได้รับ และจากการสื่อสารปากต่อปากบอกต่อกันมา (Parasuraman et al, 1985) มีระดับตามความต้องการความแตกต่างกัน เช่นเดียวกับกับการรับรู้คุณภาพบริการและคุณภาพบริการที่ได้รับ จึงเป็นความแตกต่างระหว่างความคาดหวังและการรับรู้ของผู้รับบริการ (Anderson, 1995) ถ้าการรับรู้มากกว่าความคาดหวังแสดงว่าบริการมีคุณภาพมาก แต่ถ้าความคาดหวังมากกว่าการรับรู้แสดงว่าคุณภาพการบริการนั้นไม่เป็นที่ยอมรับ หรือความคาดหวังในบริการนั้นเท่ากับการรับรู้หมายความว่าคุณภาพการบริการนั้นเป็นที่พอใจ ซึ่งปัจจัยที่กำหนดคุณภาพบริการได้แก่ (1) ความเป็นรูปธรรมของบริการ (Tangible) (2) ความเชื่อถือไว้วางใจ (Reliability) (3) การตอบสนองต่อความต้องการของผู้รับบริการ (Responsiveness) (4) การสร้างความมั่นใจแก่ผู้รับบริการ (Assurance) (5) วามเห็นอกเห็นใจและความเข้าใจผู้รับบริการ (Empathy) (Parasuraman et al, 1991)

จังหวัดสุราษฎร์ธานี มีโรงแรมที่เปิดให้บริการหลากหลายรูปแบบแตกต่างกันไป มีทั้งขนาดเล็ก ขนาดกลางและขนาดใหญ่ให้ผู้ใช้บริการได้เลือกใช้บริการตามความต้องการของแต่ละคน ซึ่งแต่ละโรงแรมก็มีกลยุทธ์และวิธีการต่าง ๆ ทั้งด้านการบริหารจัดการทั้งทางด้านทรัพยากรและสิ่งแวดล้อมต่าง ๆ รวมถึงการจัดสรรบุคลากรที่มีคุณภาพและมีความสามารถในการปฏิบัติงานให้มีประสิทธิภาพ ส่วนสำคัญในการพัฒนาองค์กรและ

บุคลากรอย่างหนึ่ง คือ บรรยากาศองค์กร เมื่อบรรยากาศองค์กรดี จะทำให้พนักงานมีขวัญและกำลังใจในการทำงานมากขึ้น เกิดความกระตือรือร้นในการทำงาน มุ่งมั่นตั้งใจทำงาน มีความรับผิดชอบต่องานมากขึ้น ซึ่งจะส่งผลให้ผลการปฏิบัติงานของพนักงานดีขึ้น โรงแรมบรรลุเป้าหมายได้

จากเหตุผลที่กล่าวมาข้างต้น ผู้วิจัยจึงสนใจศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างความกระตือรือร้นในการปฏิบัติงานกับผลการปฏิบัติงานของพนักงานโรงแรมในอำเภอเมือง จังหวัดสุราษฎร์ธานี ซึ่งในปัจจุบันโรงแรมในอำเภอเมือง จังหวัดสุราษฎร์ธานี ประสบกับปัญหาเกี่ยวกับ ความกระตือรือร้นในการปฏิบัติงานกับผลการปฏิบัติงานของพนักงานโรงแรมในอำเภอเมือง จังหวัดสุราษฎร์ธานี ซึ่งส่งผลต่อการให้บริการลูกค้าที่มาใช้บริการของโรงแรม เพื่อนำผลการวิจัยมาเสนอให้ผู้จัดการโรงแรมในอำเภอเมือง จังหวัดสุราษฎร์ธานีใช้เป็นแนวทางในการปรับปรุงการบริหารจัดการของโรงแรมให้พนักงานได้ปฏิบัติงานได้อย่างมีความสุขและมีประสิทธิภาพต่อไป

วัตถุประสงค์ของการศึกษา

1. เพื่อศึกษาความกระตือรือร้นในการปฏิบัติงานของพนักงานโรงแรมในอำเภอเมือง จังหวัดสุราษฎร์ธานี
2. เพื่อศึกษาผลการปฏิบัติงานของพนักงานโรงแรมในอำเภอเมือง จังหวัดสุราษฎร์ธานี
3. เพื่อเปรียบเทียบระดับผลการปฏิบัติงานของพนักงานโรงแรมในอำเภอเมือง จังหวัดสุราษฎร์ธานี จำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล
4. เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างความกระตือรือร้นในการปฏิบัติงานกับผลการปฏิบัติงานของพนักงานโรงแรมในอำเภอเมือง จังหวัดสุราษฎร์ธานี

ความสำคัญ

1. ทราบระดับความกระตือรือร้นในการปฏิบัติงานที่มีต่อผลการปฏิบัติงานของพนักงานโรงแรม ความสัมพันธ์ระหว่างความกระตือรือร้นในการปฏิบัติงานกับผลการปฏิบัติงานของพนักงานโรงแรม เพื่อนำมาปรับปรุงกำหนดนโยบายของโรงแรมในการปฏิบัติงานของพนักงานให้มีความกระตือรือร้นในการปฏิบัติงาน พร้อมทั้งมีความสุขและมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

2. สามารถนำผลการวิจัย ความกระตือรือร้นในการปฏิบัติงานกับผลการปฏิบัติงานของพนักงานโรงแรม ไปประยุกต์ใช้ในการวางแผนการปรับปรุงและพัฒนากระบวนการบริหารงานบุคลากรเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในองค์กร และส่งเสริมให้พนักงานมีความกระตือรือร้นในการปฏิบัติงานมากขึ้นในอนาคตต่อไป

3. เป็นแนวทางแก่เจ้าของกิจการ ผู้บริหารโรงแรมและผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องนำไปพิจารณาแก้ไขปรับปรุงการบริหารที่สำคัญเพื่อผลประโยชน์ในการพัฒนาองค์กร และการบริหารงานให้มีประสิทธิภาพให้ทันกับการเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจ สังคม และนโยบายในอนาคตต่อไป

วิธีการดำเนินการวิจัย

ในการศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างความกระตือรือร้นในการปฏิบัติงานกับผลการปฏิบัติงานของพนักงานโรงแรมในอำเภอเมือง จังหวัดสุราษฎร์ธานี ผู้วิจัยได้กำหนดขอบเขตของการศึกษาค้นคว้าไว้ ดังนี้

ขอบเขตเนื้อหา การศึกษาวิจัยในครั้งนี้ มุ่งศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างความกระตือรือร้นในการปฏิบัติงานกับผลการปฏิบัติงานของพนักงานโรงแรมในอำเภอเมือง จังหวัดสุราษฎร์ธานี

ขอบเขตประชากร ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ พนักงานระดับปฏิบัติการของโรงแรม

ในอำเภอเมือง จังหวัดสุราษฎร์ธานี

ขอบเขตด้านตัวแปร

1. ตัวแปรอิสระ ได้แก่

1.1 ปัจจัยส่วนบุคคล ประกอบด้วย 1) เพศ 2) อายุ 3) สถานภาพสมรส 4) ระดับการศึกษา 5) รายได้เฉลี่ยต่อเดือน 6) ตำแหน่งที่ปฏิบัติงาน

1.2 ความกระตือรือร้นในการปฏิบัติงาน ประกอบด้วย 1) ด้านการศึกษาหาความรู้อยู่เสมอ 2) ด้านการทำงานทันทีที่ได้รับมอบหมาย 3) ด้านการไม่ชอบผัดวันประกันพรุ่ง 4) ด้านการขอแข่งขันอย่างแรงกล้า 5) ด้านการเอาใจใส่และตั้งใจในการทำงานมุ่งสู่ความสำเร็จ

2. ตัวแปรตาม ได้แก่ ผลการปฏิบัติงานของพนักงานโรงแรมในอำเภอเมือง จังหวัดสุราษฎร์ธานี ประกอบด้วย 1) ด้านความสามารถในการเรียนรู้งาน 2) ด้านการมีส่วนร่วม 3) ด้านปริมาณงาน 4) ด้านคุณภาพของงาน 5) ด้านการตรงต่อเวลา 6) ด้านการตัดสินใจ 7) ด้านการทำงานร่วมกับผู้อื่น 8) ด้านการปรับตัว

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลในครั้งนี้ เป็นแบบสอบถาม (Questionnaire) ซึ่งแบ่งออกเป็น 3 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 เป็นข้อมูลปัจจัยส่วนบุคคลของพนักงาน จำนวน 6 ข้อ

ตอนที่ 2 เป็นข้อมูลความกระตือรือร้นในการปฏิบัติงาน จำนวน 15 ข้อ

ตอนที่ 3 เป็นข้อมูลเกี่ยวกับผลการปฏิบัติงานของพนักงานโรงแรม จำนวน 24 ข้อ

ขั้นตอนการสร้างเครื่องมือ

เครื่องมือที่สร้างขึ้น ผู้วิจัยดำเนินการสร้างเครื่องมือตามลำดับ และตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ โดยดำเนินการตามขั้นตอน ดังนี้

1. ศึกษาเอกสารงานวิจัยและแนวคิดทฤษฎีต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับความกระตือรือร้นในการ

ปฏิบัติงานกับผลการปฏิบัติงานของพนักงานโรงแรม

2. ดำเนินการสร้างเครื่องมือตามกรอบแนวคิดทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง

3. สร้างแบบสอบถามฉบับร่างเสนอต่อกรรมการควบคุมวิทยานิพนธ์ เพื่อพิจารณาตรวจสอบแก้ไขและปรับปรุงให้เหมาะสมตรงตามจุดมุ่งหมายของการวิจัย

4. นำแบบสอบถามเสนอผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 3 ท่าน ตรวจสอบแบบสอบถามและหาความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา

5. ปรับปรุงเครื่องมือตามผู้เชี่ยวชาญแนะนำ

6. จัดทำแบบสอบถามฉบับสมบูรณ์ แล้วนำแบบสอบถามไปทดลองใช้กับพนักงานระดับปฏิบัติการของโรงแรมในอำเภอเมือง จังหวัดสุราษฎร์ธานี จำนวน 30 ชุด ที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่างก่อนการเก็บจริง ได้ค่าความเชื่อมั่นความกระตือรือร้นในการปฏิบัติงาน เท่ากับ 0.886 และผลการปฏิบัติงาน เท่ากับ 0.935

สถิติและการวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยใช้หลักการวิเคราะห์ด้วยโปรแกรมสำเร็จรูป SPSS for Windows เพื่อหาค่าสถิติ ดังนี้

1. วิเคราะห์ข้อมูลปัจจัยส่วนบุคคล โดยหาความถี่ (Frequency Distribution) และค่าร้อยละ (Percentage)

2. วิเคราะห์ระดับ ความกระตือรือร้นในการปฏิบัติงาน ผลการปฏิบัติงานของพนักงานโรงแรม โดยใช้สถิติค่าเฉลี่ย (Mean : \bar{X}) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation : S.D.)

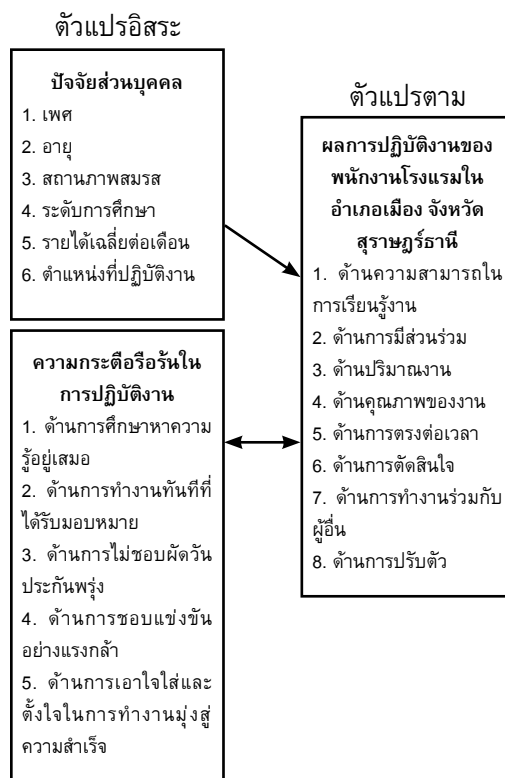
3. วิเคราะห์ความแตกต่างผลการปฏิบัติงานของพนักงานโรงแรมจำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล โดยการวิเคราะห์ค่าสถิติทดสอบที (t-test) และการวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว (F-test)

4. วิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างความกระตือรือร้นในการปฏิบัติงานกับผลการปฏิบัติงานของพนักงานโรงแรมในอำเภอเมือง จังหวัด

สุราษฎร์ธานี โดยการวิเคราะห์สัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน

กรอบแนวคิดในการวิจัย

จากแนวคิดและทฤษฎีที่ใช้ในการศึกษารวมทั้งผลการศึกษาที่เกี่ยวข้องดังกล่าวข้างต้นผู้ศึกษาจึงกำหนดกรอบแนวคิดในการศึกษาค้นคว้าวิจัยได้ นำขอบข่ายเกี่ยวกับองค์ประกอบของความสัมพัทธ์ระหว่างความกระตือรือร้นในการปฏิบัติงานกับผลการปฏิบัติงาน มากำหนดเป็นกรอบแนวคิดในการวิจัย ดังภาพที่ 1.1

ภาพที่ 1.1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

สมมติฐานการวิจัย

การวิจัยความสัมพันธ์ระหว่างความกระตือรือร้นในการปฏิบัติงานกับผลการปฏิบัติงานของพนักงานโรงแรมในอำเภอเมือง จังหวัด

สุราษฎร์ธานี มีสมมุติฐานการวิจัยดังนี้

1. ปัจจัยส่วนบุคคลของพนักงานต่างกันมีผลต่อการปฏิบัติงานของพนักงานโรงแรมในอำเภอเมือง จังหวัดสุราษฎร์ธานี ต่างกัน

2. ความกระตือรือร้นในการปฏิบัติงานมีความสัมพันธ์กับผลการปฏิบัติงานของพนักงานโรงแรมในอำเภอเมือง จังหวัดสุราษฎร์ธานี

ผลการวิจัย

1. ปัจจัยส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม ผลการศึกษาพบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่ เพศหญิง อายุระหว่าง 20 – 30 ปี สถานภาพโสด ระดับการศึกษาปริญญาตรี รายได้ 10,001 – 20,000 บาท และตำแหน่งที่ปฏิบัติงานเป็นงานส่วนหน้า

2. ระดับความสำคัญของความกระตือรือร้นในการปฏิบัติงานของพนักงานโรงแรม ภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่าอยู่ในระดับมากทุกด้าน เรียงตามลำดับได้ ดังนี้ ด้านการไม่ชอบผัดวันประกันพรุ่ง ด้านการเอาใจใส่และตั้งใจในการทำงานมุ่งสู่ความสำเร็จ ด้านการทำงานทันทีที่ได้รับมอบหมาย ด้านการใฝ่ศึกษาหาความรู้อยู่เสมอ และด้านการขอแข่งขันอย่างแรงกล้า ผลการศึกษาความกระตือรือร้นในการปฏิบัติงานของพนักงานโรงแรม รายด้าน พบว่า

2.1 ด้านการเอาใจใส่และตั้งใจในการทำงานมุ่งสู่ความสำเร็จ เรียงตามลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย ได้แก่ ทำงานด้วยความความตั้งใจ และใช้ความพยายามอย่างเต็มที่เพื่อให้งานสำเร็จตามเป้าหมาย เอาใจใส่ต่อรายละเอียดในการทำงานที่ได้รับมอบหมายเป็นอย่างดี และทำงานอย่างกระฉับกระเฉงและทุ่มเทให้กับการทำงานอย่างเต็มความสามารถ

2.2 ด้านการทำงานทันทีที่ได้รับมอบหมาย เรียงตามลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย ได้แก่ ลงมือทำงานที่ได้รับมอบหมายทันทีโดยไม่

รีรอคำสั่งจากผู้บังคับบัญชา งานที่ได้รับมอบหมายโดยไม่เกี่ยงงานกับเพื่อนร่วมงาน และงานที่ได้รับมอบหมายให้สำเร็จทันเวลาที่กำหนดเสมอ

2.3 ด้านการไม่ชอบผัดวันประกันพรุ่ง เรียงตามลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย ได้แก่ ทำงานให้แล้วเสร็จทันตามกำหนดเวลา ไม่ผัดวันประกันพรุ่ง ทำงานโดยจัดลำดับความสำคัญของงานที่ได้รับมอบหมาย และวางแผนในการทำงานและทำงานได้สำเร็จตามแผนงานที่กำหนดไว้อยู่เสมอ

2.4 ด้านการขอแข่งขันอย่างแรงกล้า เรียงตามลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย ได้แก่ ทำงานที่ยากและท้าทายความสามารถเพื่อที่จะใช้ความสามารถที่มีอยู่ได้อย่างเต็มที่ ขอแข่งขันกับเพื่อนร่วมงานแม้จะมีความสามารถเหนือกว่าตนเอง และประเมินการทำงานของตนเองอย่างต่อเนื่องและนำผลงานเปรียบเทียบกับเป้าหมายการทำงานอยู่เสมอ

2.5 ด้านการใฝ่ศึกษาหาความรู้อยู่เสมอ เรียงตามลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย ได้แก่ ศึกษาหาความรู้ใหม่ ๆ จากแหล่งข้อมูลต่าง ๆ เพื่อพัฒนาตนเองและการปฏิบัติงานอยู่เสมอ ศึกษาและทบทวนระเบียบคำสั่ง วิธีปฏิบัติงานอยู่ตลอดเพื่อให้การปฏิบัติงานคล่องตัว และได้รับการฝึกอบรมสัมมนาตามโครงการหรือหลักสูตรต่าง ๆ อยู่เสมอ เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการปฏิบัติงาน

3. ระดับความสำคัญของผลการปฏิบัติงานของพนักงานโรงแรม ภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่าความสำคัญอยู่ในระดับมากทุกด้าน เรียงตามลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย ได้แก่ ด้านการตรงต่อเวลา ด้านปริมาณงาน ด้านความสามารถในการเรียนรู้งาน ด้านการทำงานร่วมกับผู้อื่น ด้านการตัดสินใจ ด้านคุณภาพของงาน ด้านการมีส่วนร่วม และด้านการปรับตัว ผลการศึกษาผลการปฏิบัติงานของพนักงานโรงแรม รายด้าน พบว่า

3.1 ด้านความสามารถในการเรียนรู้งาน เรียงตามลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย ได้แก่

สามารถเรียนรู้งานได้อย่างรวดเร็ว สามารถเรียนรู้กฎ ระเบียบ คำสั่ง และข้อบังคับต่าง ๆ ตลอดจนขั้นตอนการปฏิบัติงานของหน่วยงานได้อย่างรวดเร็ว และรู้จักประยุกต์ใช้ความรู้เชิงวิชาการและเทคโนโลยีต่าง ๆ เข้าด้วยกันเพื่อให้เป็นประโยชน์ต่อการปฏิบัติงาน

3.2 ด้านการมีส่วนร่วม เรียงตามลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย ได้แก่ ใต้ให้ความร่วมมือในการปฏิบัติงานแก่ผู้บังคับบัญชาและเพื่อนร่วมงาน ใต้มีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็นในการแก้ไขปัญหาต่าง ๆ ภายในหน่วยงาน และมีส่วนร่วมในการตัดสินใจปัญหาต่าง ๆ ภายในหน่วยงาน

3.3 ด้านปริมาณงาน เรียงตามลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย ได้แก่ ปริมาณงานที่ได้รับมอบหมายเหมาะสมกับตำแหน่ง ปริมาณของผลงานที่ทำได้เป็นตามเป้าหมายที่หน่วยงานกำหนด และมีการปรับปรุงการทำงานอยู่เสมอ เพื่อให้ได้ปริมาณงานหรือชิ้นงานตามเป้าหมาย

3.4 ด้านคุณภาพของงาน เรียงตามลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย ได้แก่ ตระหนักถึงผลเสียที่อาจจะเกิดขึ้นกับตนเองหรือหน่วยงานจากความผิดพลาดในการปฏิบัติงาน สามารถปฏิบัติงานได้ถูกต้องครบถ้วน และมีข้อผิดพลาดในการปฏิบัติงานน้อยมาก และสามารถปฏิบัติงานได้ถูกต้องตามกฎ ระเบียบ คำสั่ง และข้อบังคับต่าง ๆ ของหน่วยงาน

3.5 ด้านการตรงต่อเวลา เรียงตามลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย ได้แก่ สามารถจัดลำดับความสำคัญของงานได้ วางงานใดควรทำก่อนและงานใดควรทำทีหลัง สามารถปฏิบัติงานให้เสร็จก่อนหรือทันภายในระยะเวลาที่ หน่วยงานกำหนด และสามารถปฏิบัติงานที่ได้รับมอบหมายให้แล้วเสร็จตามระยะเวลาที่หน่วยงานกำหนด

3.6 ด้านการตัดสินใจ เรียงตามลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย ได้แก่ มีแนวทางป้องกันเพื่อไม่ให้ปัญหาเกิดขึ้นซ้ำอีกในอนาคตได้ เมื่องานมีปัญหาเกิดขึ้นสามารถแก้ไขปัญหาได้ อย่าง

รวดเร็ว และมีประสิทธิภาพ และสามารถแก้ไขปัญหาในการปฏิบัติงานที่ต้นเหตุได้

3.7 ด้านการทำงานร่วมกับผู้อื่น เรียงตามลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย ได้แก่ ภาพรวมอยู่ในระดับมาก โดยสามารถติดต่อประสานงานกับฝ่ายต่าง ๆ ภายในหน่วยงาน ได้อย่างมีประสิทธิภาพ สามารถจับใจความสำคัญและสรุปเป็นเรื่องราวต่าง ๆ ได้อย่างถูกต้องตรงประเด็น และสามารถใช้อ้อยคำในการสื่อสารกับบุคคลอื่นได้อย่างชัดเจนและเข้าใจง่าย

3.8 ด้านการปรับตัว เรียงตามลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย ได้แก่ สามารถปรับตัวให้เข้ากับสถานการณ์และสภาพแวดล้อมของหน่วยงานที่มีการเปลี่ยนแปลงได้ สามารถปรับตัวให้เข้ากับสถานการณ์และสภาพแวดล้อมของหน่วยงานที่มีการเปลี่ยนแปลงได้ และมีวิจรรย์ญาณในการปรับตัวให้เข้ากับสถานการณ์ เฉพาะหน้า เพื่อให้เกิดผลสัมฤทธิ์ในการปฏิบัติงานได้

ผลการทดสอบสมมติฐาน

1. ผลการเปรียบเทียบระดับผลการปฏิบัติงานของพนักงานโรงแรม สรุปได้ว่า อายุ สถานภาพ สมรส และตำแหน่งที่ปฏิบัติงาน ต่างกันทำให้ผลการปฏิบัติงานของพนักงานโรงแรมในอำเภอเมืองจังหวัดสุราษฎร์ธานี แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านปรากฏผลดังนี้ เพศ ผลการปฏิบัติงานของพนักงานโรงแรม ทุกด้านไม่แตกต่างกัน อายุ ผลการปฏิบัติงานของพนักงานโรงแรม ด้านการมีส่วนร่วม ด้านปริมาณงาน ด้านคุณภาพของงาน ด้านการปรับตัว แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 สถานภาพสมรส ผลการปฏิบัติงานของพนักงานโรงแรม ด้านความสามารถในการเรียนรู้งาน ด้านการมีส่วนร่วม ด้านคุณภาพของงาน ด้านการตรงต่อเวลา ด้านการตัดสินใจ แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ระดับการศึกษา ผล

การปฏิบัติงานของพนักงานโรงแรม ด้านการมีส่วนร่วม และด้านคุณภาพของงาน แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 รายได้เฉลี่ยต่อเดือน ผลการปฏิบัติงานของพนักงานโรงแรม ด้านการมีส่วนร่วม ด้านคุณภาพของงาน แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 และตำแหน่งที่ปฏิบัติงาน ผลการปฏิบัติงานของพนักงานโรงแรม ทุกด้านไม่แตกต่างกัน

2. ผลความสัมพันธ์ระหว่างความกระตือรือร้นในการปฏิบัติงานกับผลการปฏิบัติงานของพนักงานโรงแรม พบว่า โดยรวมมีความสัมพันธ์ทางบวก อยู่ในระดับสูงมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่าอยู่ในระดับสูงมาก ได้แก่ ด้านการขอแข่งขันอย่างแรงกล้า และอยู่ในระดับสูง 4 ด้านเรียงตามลำดับจากมากไปหาน้อย ได้แก่ ด้านการเอาใจใส่และตั้งใจในการทำงานมุ่งสู่ความสำเร็จ ด้านการศึกษาหาความรู้อยู่เสมอ ด้านการทำงานทันทีที่ได้รับมอบหมาย ด้านการไม่ชอบผัดวันประกันพรุ่ง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

อภิปรายผลการวิจัย

จากการศึกษาวิจัยความสัมพันธ์ระหว่างความกระตือรือร้นในการปฏิบัติงานกับผลการปฏิบัติงานของพนักงานโรงแรมในอำเภอเมืองจังหวัดสุราษฎร์ธานี สามารถนำผลการวิจัยอภิปรายได้ ดังนี้

1. ผลการศึกษาความคิดเห็นเกี่ยวกับความกระตือรือร้นในการปฏิบัติงานของพนักงานโรงแรมในอำเภอเมือง จังหวัดสุราษฎร์ธานี โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ได้แก่ ด้านการไม่ชอบผัดวันประกันพรุ่ง ด้านการเอาใจใส่และตั้งใจในการทำงานมุ่งสู่ความสำเร็จ ด้านการทำงานทันทีที่ได้รับมอบหมาย ด้านการไปศึกษาหาความรู้อยู่เสมอ และด้านการขอแข่งขันอย่างแรงกล้า ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของไสว นามโยธา (2552) ได้ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างบรรยากาศองค์การกับความ

กระตือรือร้นในการทำงานของพนักงานธนาคารออมสินภาค 9 ผลการศึกษาพบว่า ความคิดเห็นเกี่ยวกับการมีความกระตือรือร้นในการทำงานโดยรวมและเป็นรายด้าน อยู่ในระดับมาก สอดคล้องกับงานวิจัยของกัลยรัศมี ทิณรัตน์ (2557) ได้ศึกษาผลกระทบของการบริหารค่าตอบแทนที่มีต่อความกระตือรือร้นในการทำงานของบุคลากรสายวิชาการ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี วิทยาเขตกาฬสินธุ์ ผลการศึกษาพบว่าบุคลากรสายวิชาการมีความคิดเห็นด้วยเกี่ยวกับการบริหารค่าตอบแทนโดยรวมและเป็นรายด้าน อยู่ในระดับมาก

2. ผลการศึกษาความคิดเห็นเกี่ยวกับผลการปฏิบัติงานของพนักงานโรงแรมในอำเภอเมืองจังหวัดสุราษฎร์ธานี โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ได้แก่ ด้านการตรงต่อเวลา ด้านปริมาณงาน ด้านความสามารถในการเรียนรู้งาน ด้านการทำงานร่วมกับผู้อื่น ด้านการตัดสินใจ ด้านคุณภาพของงาน ด้านการมีส่วนร่วม และด้านการปรับตัว ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของเยาวลักษณ์ ม่วงมี (2551) ได้ศึกษาแรงจูงใจที่ส่งผลต่อการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่ของรัฐ กรมสรรพากร ผลการศึกษาพบว่า ระดับผลการปฏิบัติงานโดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก

3. การทดสอบสมมติฐาน ปัจจัยส่วนบุคคลของพนักงานต่างกันมีผลต่อการปฏิบัติงานของพนักงานโรงแรมในอำเภอเมือง จังหวัดสุราษฎร์ธานี ต่างกัน สรุปได้ว่า อายุ สถานภาพสมรส และตำแหน่งที่ปฏิบัติ ต่างกันทำให้ผลการปฏิบัติงานของพนักงานโรงแรมในอำเภอเมืองจังหวัดสุราษฎร์ธานี แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของไสว นามโยธา (2552) ได้ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างบรรยากาศองค์การกับความกระตือรือร้นในการทำงานของพนักงานธนาคารออมสินภาค 9 ผลการศึกษาพบว่า พนักงานธนาคารออมสินภาค 9 ที่มีอายุ ระดับการศึกษา และรายได้แตกต่างกันมีความคิดเห็นด้วยเกี่ยวกับการมีบรรยากาศ

องค์การแตกต่างกัน และพนักงานธนาคารออมสิน ภาค 9 ที่มีรายได้แตกต่างกัน มีความคิดเห็นด้วย เกี่ยวกับการมีความกระตือรือร้นในการทำงานแตกต่างกัน

4. การทดสอบสมมติฐาน ความกระตือรือร้นในการปฏิบัติงานมีความสัมพันธ์กับผลการปฏิบัติงานของพนักงานโรงแรมในอำเภอเมือง จังหวัดสุราษฎร์ธานี สรุปได้ว่า โดยรวมมีความสัมพันธ์ทางบวก ซึ่งความสัมพันธ์ดังกล่าวอยู่ในระดับสูงมาก ได้แก่ด้านการเอาใจใส่และตั้งใจในการทำงานมุ่งสู่ความสำเร็จ ด้านการศึกษาหาความรู้ อยู่เสมอ ด้านการทำงานทันทีที่ได้รับมอบหมาย ด้านการไม่ชอบผัดวันประกันพรุ่ง และด้านการชอบแข่งขันอย่างแรงกล้า อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของอรุณ แสงหอม (2558) ได้ศึกษาบรรยากาศองค์การกับความกระตือรือร้นในการปฏิบัติงานของพนักงานธนาคารออมสิน ภาค 4 ผลการศึกษาพบว่า ความสัมพันธ์ระหว่างบรรยากาศองค์การกับความกระตือรือร้นในการปฏิบัติงานของพนักงานธนาคารออมสิน ภาค 4 โดยรวมมีความสัมพันธ์กันทางบวกในระดับสูง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 โดยมีค่าสัมประสิทธิ์ ($r = 0.795$)

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะต่อผู้บริหารโรงแรมในอำเภอเมือง จังหวัดสุราษฎร์ธานี

1. ความกระตือรือร้นในการปฏิบัติงานของพนักงานโรงแรมในอำเภอเมือง จังหวัดสุราษฎร์ธานี

1.1 ด้านการไม่ชอบผัดวันประกันพรุ่ง
ผู้บริหารโรงแรมในอำเภอเมือง จังหวัดสุราษฎร์ธานี ควรวางแผนในการทำงานและทำงานได้สำเร็จตามแผนงานที่กำหนดไว้อยู่เสมอ

1.2 ด้านการเอาใจใส่และตั้งใจในการทำงานมุ่งสู่ความสำเร็จ
ผู้บริหารโรงแรมในอำเภอเมือง จังหวัดสุราษฎร์ธานี ควรสร้างจิตสำนึกต่อ

ความรับผิดชอบในหน้าที่ของแต่ละคนโดยส่งเสริมให้พนักงานทำงานอย่างกระฉับกระเฉงและทุ่มเท ให้กับการทำงานอย่างเต็มความสามารถเพื่อผลประโยชน์และสวัสดิการในด้านต่าง ๆ ของพนักงานเอง

1.3 ด้านการทำงานทันทีที่ได้รับมอบหมาย
ผู้บริหารโรงแรมในอำเภอเมือง จังหวัดสุราษฎร์ธานี ควรกระตุ้นและสร้างจิตสำนึกต่อความรับผิดชอบในการปฏิบัติหน้าที่ของแต่ละคนแต่ละตำแหน่งให้ทำงานที่ได้รับมอบหมายให้สำเร็จทันเวลาที่กำหนดเสมอ

1.4 ด้านการใฝ่ศึกษาหาความรู้อยู่เสมอ
ผู้บริหารโรงแรมในอำเภอเมือง จังหวัดสุราษฎร์ธานี ควรส่งเสริมและสนับสนุนให้พนักงานได้รับการฝึกอบรม สัมมนา ตามโครงการหรือหลักสูตรต่าง ๆ อยู่เสมอเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการปฏิบัติงาน

1.5 ด้านการชอบแข่งขันอย่างแรงกล้า
ผู้บริหารโรงแรมในอำเภอเมือง จังหวัดสุราษฎร์ธานี ควรจัดให้พนักงานประเมินการทำงานของตนเองอย่างต่อเนื่องและนำผลงานเปรียบเทียบกับเป้าหมายการทำงานอยู่เสมอ

2. ผลการปฏิบัติงานของพนักงานโรงแรมในอำเภอเมือง จังหวัดสุราษฎร์ธานี โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ดังนั้นผู้วิจัยเห็นว่าควรปรับปรุงผลการปฏิบัติงานของพนักงานโรงแรมในอำเภอเมือง จังหวัดสุราษฎร์ธานี อยู่ในระดับมากจนถึงมากที่สุด ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะต่อผู้บริหารโรงแรมในอำเภอเมือง จังหวัดสุราษฎร์ธานี ดังนี้

2.1 ด้านการตรงต่อเวลา
ผู้บริหารโรงแรมในอำเภอเมือง จังหวัดสุราษฎร์ธานี ส่งเสริมและสร้างค่านิยมให้พนักงานสามารถปฏิบัติงานที่ได้รับมอบหมายให้แล้วเสร็จตามระยะเวลาที่หน่วยงานกำหนด

2.2 ด้านปริมาณงาน
ผู้บริหารโรงแรมในอำเภอเมือง จังหวัดสุราษฎร์ธานี ควรกำหนดให้พนักงานพัฒนาผลการโดยมีการปรับปรุงการทำงานอยู่เสมอ เพื่อให้ได้ปริมาณงานหรือชิ้นงาน

ตามเป้าหมาย และปริมาณของผลงานที่ทำได้เป็นตามเป้าหมายที่หน่วยงานกำหนด

2.3 ด้านความสามารถในการเรียนรู้ฐาน ผู้บริหารโรงแรมในอำเภอเมือง จังหวัดสุราษฎร์ธานี ควรสร้างองค์ความรู้ให้พนักงานรู้จักประยุกต์ใช้ความรู้เชิงวิชาการและเทคโนโลยีต่าง ๆ เข้าด้วยกันเพื่อให้เป็นประโยชน์ต่อการปฏิบัติงาน

2.4 ด้านการทำงานร่วมกับผู้อื่น ผู้บริหารโรงแรมในอำเภอเมือง จังหวัดสุราษฎร์ธานี ควรกำหนดนโยบายขององค์กรในการสื่อสารระหว่างเพื่อนร่วมงานให้สามารถใช้ถ้อยคำในการสื่อสารกับบุคคลอื่นได้ อย่างชัดเจนและเข้าใจง่าย

2.5 ด้านการตัดสินใจ ผู้บริหารโรงแรมในอำเภอเมือง จังหวัดสุราษฎร์ธานี ควรฝึกฝนให้พนักงานสามารถแก้ไขปัญหาได้ อย่างรวดเร็ว และมีประสิทธิภาพ พร้อมทั้งสามารถแก้ไขปัญหาในการปฏิบัติงานที่ต้นเหตุได้

2.6 ด้านคุณภาพของงาน ผู้บริหารโรงแรมในอำเภอเมือง จังหวัดสุราษฎร์ธานี ควรจัดอบรมให้พนักงานสามารถปฏิบัติงานได้ถูกต้องตามกฎ ระเบียบ คำสั่งและข้อบังคับต่าง ๆ ของหน่วยงานอยู่เสมอ ๆ

2.7 ด้านการมีส่วนร่วม ผู้บริหารโรงแรมในอำเภอเมือง จังหวัดสุราษฎร์ธานี ควรส่งเสริมและสนับสนุนให้พนักงานมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ ปัญหาต่าง ๆ ภายในหน่วยงาน ร่วมคิด ร่วมสร้าง ร่วมแก้ปัญหาต่าง ๆ

2.8 ด้านการปรับตัว ผู้บริหารโรงแรมในอำเภอเมือง จังหวัดสุราษฎร์ธานี จัดให้มีการฝึกอบรมให้พนักงานได้มีวิจรณ์ญาณในการปรับตัวให้เข้ากับสถานการณ์ เฉพาะหน้า เพื่อให้เกิดผลสัมฤทธิ์ในการปฏิบัติงานได้

ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

1. ศึกษาความผูกพันต่อองค์กรที่มีผลต่อองค์กรให้เป็นองค์กรแห่งความสุขและเพิ่มประสิทธิภาพในการทำงานของพนักงานโรงแรมในอำเภอเมือง จังหวัดสุราษฎร์ธานี

2. ภาวะสุขภาพจิตและการปรับตัวในการทำงานของพนักงานโรงแรมในอำเภอเมือง จังหวัดสุราษฎร์ธานี

เอกสารอ้างอิง

- กัลยรัตน์ ทิณรัตน์. (2556). ผลกระทบของการบริหารค่าตอบแทนที่มีต่อความกระตือรือร้นในการทำงานของบุคลากรสายวิชาการ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี วิทยาเขตกาฬสินธุ์. กาฬสินธุ์ : คณะเทคโนโลยี มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี วิทยาเขตกาฬสินธุ์.
- ครุฑพิบูลย์ ยศพรไพบูลย์. (2551). การส่งมอบบริการที่เป็นเลิศ. วารสารวิชาการวไลยอลงกรณ์ปีที่ 3 ฉบับที่ 2 กรกฎาคม - ธันวาคม.
- บุญธรรม กิจปรีดาบริสุทธิ์. (2549). เทคนิคการสร้างเครื่องมือรวบรวมข้อมูลสำหรับการวิจัย. กรุงเทพฯ : B&B Publishing.
- ทรรชนี เจริญสุข. (2555). ความสัมพันธ์ระหว่างแรงจูงใจในการปฏิบัติงานกับคุณภาพการทำงานของพนักงานครูสังกัดกองการศึกษาเทศบาลนครระยอง. (งานนิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา). ชลบุรี : มหาวิทยาลัยบูรพา.
- นิพนธ์ สุทธิประทีป. (2555). ความสัมพันธ์ระหว่างแรงจูงใจในการปฏิบัติงานกับบทบาทของเจ้าหน้าที่สาธารณสุขประจำสถานีอนามัยในการปฏิบัติงานเมืองไทยแข็งแรง ในจังหวัดพระนครศรีอยุธยา. (วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต). พระนครศรีอยุธยา : สาขาสังคมศาสตร์เพื่อการพัฒนา มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนครศรีอยุธยา
- ภูมิพชา สัญญะวิชัย. (2556). ความสุขในการทำงานของพนักงานเทสโก้โลตัส เอ็กซ์เพรส ในเขตอำเภอเมือง จังหวัดนครสวรรค์. (การค้นคว้าอิสระบริหารธุรกิจมหาบัณฑิต). เชียงราย : สาขาบริหารธุรกิจ มหาวิทยาลัยแม่ฟ้าหลวง.
- สุนีย์ ล่องประเสริฐ. (2547). ระเบียบวิธีวิจัยธุรกิจ. สุราษฎร์ธานี : มหาวิทยาลัยราชภัฏสุราษฎร์ธานี.
- ไสว นามโยธา. (2552). ความสัมพันธ์ระหว่างบรรยากาศองค์การกับความกระตือรือร้นในการทำงานของพนักงานธนาคารออมสินภาค 9. (วิทยานิพนธ์บริหารธุรกิจมหาบัณฑิต). มหาสารคาม : สาขาการการจัดการ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- อรุณ แสงหอม. (2558). บรรยากาศองค์การกับความกระตือรือร้นในการปฏิบัติงานของพนักงานธนาคารออมสิน ภาค 4. (วิทยานิพนธ์บริหารธุรกิจมหาบัณฑิต). กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยนานาชาติแสตมฟอร์ด.
- Gist, M.E. (1987). Self efficacy: Implication for organizational behavior and human resource management. *Academy of Management Review*.12(3) : 472 - 485.
- Parasuraman, A.Zeithaml , V.A.& Berry, L.L. (1985). A conceptual model of service quality and its implication for future research. *Journal of Marketing*. 49 (4) : 41-50.

การพัฒนาสมรรถนะของผู้เรียนภาษาอังกฤษด้วยโครงการบทเรียนแสวงรู้

The Development of English Learners' Competence with the Web Quest Project

ณัฐพงษ์ จันทร์อยู่¹

Natthapong Chanyoo¹

บทคัดย่อ

การจัดประสบการณ์การเรียนรู้ภาษาอังกฤษแบบใช้โครงการเป็นฐาน (Project-based learning experience) ด้วยบทเรียนแสวงรู้ (Web Quest) เป็นรูปแบบการจัดการเรียนรู้ที่ส่งเสริมศักยภาพของผู้เรียนด้วยการบูรณาการเทคโนโลยี ความรู้เนื้อหาวิชาและข้อมูลนำเข้าที่มีความหมายเพื่อแก้ปัญหาชุดโครงการที่ประกอบด้วยภาระงานย่อยหลาย ๆ ชิ้น (Dodge, 1997) โครงการบทเรียนแสวงรู้ช่วยส่งเสริมให้ผู้เรียนได้ใช้จินตนาการและทักษะในการแก้ปัญหาโดยผู้เรียนเป็นผู้ค้นพบและสร้างข้อสรุปด้วยตัวเองหรือเป็นมติร่วมของกลุ่ม วิธีการในการค้นคว้าซึ่งประกอบไปด้วยการวิเคราะห์ การสังเคราะห์ การประเมินค่า และการรวบรวมข้อมูลแล้วแต่เป็นทักษะร่วมสมัยสำหรับการเรียนรู้ในยุคสังคมสารสนเทศในศตวรรษที่ 21

คำสำคัญ : การพัฒนา, สมรรถนะของผู้เรียนภาษาอังกฤษ, บทเรียนแสวงรู้

Abstract

Experiential learning through a project-based learning of WebQuest is a type of instruction that provides competence to learners through an integration of technology, subject content, and comprehensible input to solve a series of problems from a number of individual tasks (Dodge, 1997). The WebQuest project also promotes the use of imagination and problem-solving skills, by discovering and drawing a conclusion based on them or a group decision. Inquiry methods including exploring, analyzing, synthesizing, evaluating, and collecting of data are among contemporary skills for learners in the information communication technology society of the 21st century.

Keywords : Development, English Learners' Competence, WebQuest

¹ อาจารย์ประจำ, สาขาวิชาภาษาศาสตร์ประยุกต์ คณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหิดล

¹ Lecturer, The Applied Linguistics Program, Faculty of Liberal Arts, Mahidol University

บทนำ

การจัดการเรียนรู้สำหรับผู้เรียนในศตวรรษที่ 21 เป็นการจัดการศึกษาที่มุ่งเน้นผลผลิตผู้เรียนให้มีทักษะที่จำเป็นต่อการดำรงชีวิตในยุคของการสื่อสารเทคโนโลยีและสารสนเทศ โดยเฉพาะอย่างยิ่งการมีทักษะการเรียนรู้และนวัตกรรมซึ่งประกอบด้วย 3R ได้แก่ การอ่าน (Reading) การเขียน (Writing) และคณิตศาสตร์ (Arithmetic) และ 4C ได้แก่ การคิดวิเคราะห์ (Critical Thinking) การสื่อสาร (Communication) ความร่วมมือ (Collaboration) และความคิดสร้างสรรค์ (Creativity) (กระทรวงศึกษาธิการ, 2560)

เทคโนโลยีในปัจจุบันมีอิทธิพลอย่างสูงต่อการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน รูปแบบของกิจกรรมการเรียนการสอนได้เปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว จากการสอนแบบครูยืนพูดหน้าห้อง ผู้เรียนเป็นผู้จัดบันทึกและมีลักษณะการเรียนรู้แบบเป็นฝ่ายรับความรู้หรือข้อมูล (passive learners) ได้เปลี่ยนแปลงเป็นนักเรียนเป็นผู้กำหนดและควบคุมการเรียนรู้ด้วยตนเองได้มากขึ้น (active learner) ผู้สอนเองก็ได้มีการปรับเปลี่ยนบทบาทจากครูที่เป็นแหล่งความรู้กลายเป็นครูที่มีบทบาทเป็นผู้ประสานการเรียนรู้ (facilitator)

ภาษาอังกฤษเป็นวิชาหนึ่งที่มีการนำเทคโนโลยีเข้ามาใช้อย่างหลากหลายเพื่อส่งเสริมประสบการณ์เรียนรู้สำหรับผู้เรียน อย่างไรก็ตามโลกที่เต็มไปด้วยข้อมูลข่าวสารในปัจจุบันทำให้ครูไม่สามารถจะนำเสนอหรือประสานการเรียนรู้เนื้อหาทุกอย่างเพื่อเตรียมผู้เรียนสำหรับโลกแห่งอาชีพได้ การนำเทคโนโลยีเข้ามาช่วยจะทำให้ผู้เรียนมีประสบการณ์ที่หลากหลายขึ้น การเรียนรู้แบบโครงงานเป็นฐาน (project-based learning) โดยใช้เทคโนโลยีจึงเป็นทางเลือกที่ดีสำหรับครูในฐานะผู้ประสานการเรียนรู้ที่จะจัดประสบการณ์การเรียนรู้ให้กับผู้เรียน

การนำเสนอความสำคัญของการใช้บทเรียนแสงรู้ เพื่อเป็นสื่อในการเรียนรู้ของผู้เรียน มีสาระสำคัญ 5 ส่วนคือ ความหมายของบทเรียนแสงรู้ (WebQuest) องค์ประกอบของบทเรียนแสงรู้ แนวคิดเชิงทฤษฎี ข้อควรคำนึงเกี่ยวกับการใช้บทเรียนแสงรู้ในการเรียนการสอนและการประเมินความสำเร็จของบทเรียนแสงรู้

WebQuest คืออะไร?

WebQuest คือการเรียนรู้ที่เน้นการแสวงรู้แบบร่วมมือด้วยความรู้หลากหลายสาขาวิชาโดยใช้เว็บเป็นสื่อ (Dodge, 1997; วสันต์ อดิศัพท์, 2546) การเรียนรู้ในลักษณะนี้คือการส่งเสริมศักยภาพของผู้เรียนในการบูรณาการเทคโนโลยี ความรู้ในเนื้อหา (subject content knowledge) และข้อมูลนำเข้าที่มีความหมาย (comprehensible input) สำหรับผู้เรียนภาษาอังกฤษ การสอนโดยใช้โครงงานบทเรียนแสงรู้หรือ WebQuest เป็นการสอนแก้ปัญหาโดยใช้ความร่วมมือกันหลาย ๆ ชิ้นงาน รวมกันเป็นโครงงาน

วสันต์ อดิศัพท์ (2546:52) กล่าวว่าบทเรียนแสงรู้สนับสนุนให้ผู้เรียนได้เรียนรู้และฝึกฝนการคิดวิเคราะห์ สังเคราะห์และประเมินค่าเนื้อหาจากแหล่งข้อมูลออนไลน์ นอกจากนี้โครงงานยังส่งเสริมให้ผู้เรียนใช้จินตนาการและทักษะในการแก้ปัญหา ผู้เรียนเป็นผู้ค้นพบและสร้างข้อสรุปด้วยตนเองหรือเป็นมิตรร่วมของกลุ่ม นอกจากนี้โครงงานบทเรียนแสงรู้ยังช่วยส่งเสริมทักษะร่วมสมัยสำหรับการเรียนรู้ในยุคสังคมสารสนเทศ ดังนี้

1. การแสวงรู้ (Inquiry) ในยุคสังคมสารสนเทศในปัจจุบัน องค์ความรู้ที่มากมายมหาศาลมีอยู่หลากหลายทั่วไป ความรู้ไม่ได้จำกัดอยู่ที่ตัวครูหรือหนังสือ ตำราแบบพิมพ์ (printed resources) อีกต่อไป แต่ความรู้จะจัดกระจายในแหล่งข้อมูลต่าง ๆ โดยเฉพาะอย่างยิ่งบนเครือข่ายอิเล็กทรอนิกส์หรือคลาวด์ (cloud) แหล่งความรู้

เหล่านี้อำนวยความสะดวกให้ผู้เรียนสามารถเข้าถึงองค์ความรู้ต่าง ๆ ได้อย่างสะดวกและมีประสิทธิภาพ แต่อย่างไรก็ตามข้อมูลตามแหล่งเหล่านี้อาจจะไม่ได้ผ่านการประเมินหรือตรวจสอบความถูกต้องของเนื้อหา ผู้เรียนจึงต้องมีทักษะในการแสวงหาความรู้ พัฒนาตนเองเป็นผู้ที่สามารถค้นคว้าหรือเรียนรู้ได้ด้วยตนเอง (self-directed learner or autonomous learner) ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดการแสวงหาความรู้ตลอดชีวิตที่ยั่งยืน (sustainably lifelong learning)

2. การสะท้อนคิด (Reflection) ผู้เรียนในยุคสังคมสารสนเทศจะต้องมีทักษะในการกลั่นกรองสารสนเทศ มีความสามารถในการวิเคราะห์ ประเมินความถูกต้องและความน่าเชื่อถือของข้อมูลและแหล่งข้อมูล ความเหมาะสมของเนื้อหา รวมไปถึงความสามารถในการสังเคราะห์ข้อมูลจากแหล่งต่าง ๆ เพื่อใช้ประโยชน์ที่ตอบสนองต่อวัตถุประสงค์ของการสืบค้น

3. การรู้เทคโนโลยี (Technological literacy) เทคโนโลยีเป็นเครื่องมือสำคัญในการแสวงหาความรู้ในยุคสังคมสารสนเทศ โดยเฉพาะอย่างยิ่งข้อมูลที่อยู่ในรูปแบบข้อมูลอิเล็กทรอนิกส์หรือข้อมูลออนไลน์ ผู้เรียนในยุคนี้จึงจำเป็นต้องมีความสามารถในการเข้าถึงข้อมูลต่าง ๆ เพื่อแสวงหาความรู้โดยใช้เทคโนโลยีเป็นเครื่องมือ ทั้งในห้องเรียนและนอกห้องเรียน

4. การสร้างองค์ความรู้ (knowledge construction) การจัดประสบการณ์การเรียนรู้ในยุคสังคมสารสนเทศมักจะจัดตามแนวคิดการสร้างความรู้ (constructivism) ซึ่งมีลักษณะสำคัญคือผู้เรียนต้องเป็นผู้สร้างความรู้ด้วยตนเองโดยผ่านกระบวนการปฏิสัมพันธ์กับสิ่งแวดล้อม การสืบค้นและการประเมินข้อมูลเพื่อเป็นข้อมูลนำเข้าที่มีความหมาย (comprehensible input) ซึ่งมาจากกระบวนการคิดวิเคราะห์อย่างมีวิจารณญาณสังเคราะห์ ดีความและประเมินข้อมูลนั้น ๆ องค์ความรู้ของผู้เรียนจะค่อย ๆ สะสมเพิ่มพูน (accumulate) ตามประสบการณ์และปฏิสัมพันธ์ที่ผู้เรียนมีต่อสิ่งแวดล้อม ดังนั้นในยุคนี้ผู้เรียนต้องไม่เพียง

แต่มีทักษะการแสวงหาความรู้เท่านั้นแต่ต้องมีทักษะในการแสวงหาความรู้ใหม่ผ่านกระบวนการทางปัญญา (cognitive process) ด้วย

องค์ประกอบของบทเรียนแสวงรู้

ชิ้นงานในโครงการ WebQuest มักจะเป็นภาระงานที่ต้องสืบค้นโดยมีข้อมูลอ้างอิงจากสถานการณ์จริง (real-world situations) ซึ่งกำหนดให้ผู้เรียนต้องเล่นบทบาทโดยบทบาทหนึ่งในฐานะสมาชิกของกลุ่มที่จัดทำโครงการ สมาชิกในกลุ่มต้องมีการออกแบบวางแผน มีการระดมสมองเพื่อให้ได้มาซึ่งข้อสรุปของชิ้นงานหรือข้อสรุปของโครงการ นอกจากนี้กลุ่มผู้เรียนยังต้องมีการสร้างและพัฒนาแนวคิด ข้อกำหนดพันธกิจ (mission of statement) หรือการนำเสนอจุดเด่นที่น่าสนใจของโครงการ (sale pitch) อีกด้วย องค์ประกอบพื้นฐานในการออกแบบโครงการ WebQuest ที่สำคัญได้แก่ หน้าชื่อเรื่อง (title page) บทนำ (introduction) คำอธิบายของโครงการ (explanation of the task) รายการอ้างอิงและแหล่งข้อมูลที่เกี่ยวข้อง (list of relevant resources and links) และชุดของคำสั่งที่อธิบายถึงขั้นตอนและวิธีการที่จะทำโครงการให้สำเร็จ (a set of step-by-step instructions for completing cumulative task) การประเมินผลโครงการในรูปแบบของเกณฑ์การให้คะแนนผลงานหรือรูบริค (Assessment of the task) ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของสจวร์ท ปรวงสรและอูร์ฟงค์ แพทย์คชา (2556:83) ที่ได้นำเสนอส่วนประกอบของบทเรียนแสวงรู้ (WebQuest) ไว้ดังนี้

1. บทนำ (Introduction) เป็นส่วนที่แจ้งข้อมูลเบื้องต้นของชุดบทเรียน ประกอบด้วยชื่อบทเรียน ชื่อผู้สอน ข้อมูลแนะนำการเรียนหรือข้อกำหนดเกี่ยวกับพื้นความรู้ที่ใช้ในการเรียน

2. งาน (Task) ประกอบด้วยเนื้อหาที่ทำทนายให้ผู้เรียนปฏิบัติการกิจให้ลุล่วงสำเร็จ อีกนัยหนึ่งงาน (task) เป็นสิ่งที่ผู้สอนคาดหวังให้ผู้

เรียนได้ลงมือปฏิบัติเพื่อให้เกิดองค์ความรู้โดยปกติ จะกำหนดเป็นสถานการณ์ปัญหาที่ให้ผู้เรียนได้ลงมือสืบค้น วิเคราะห์ สังเคราะห์ ประเมินข้อมูล เพื่อนำมาประกอบในการเสนอแนวคิดของตนกับกลุ่ม และได้ร่วมมือกันตัดสินใจเพื่อหาทางออกในการแก้ปัญหา หรือการทำงานให้สำเร็จ

3. แหล่งข้อมูล (Information sources) เป็นแหล่งสารสนเทศบนอินเทอร์เน็ต (World Wide Web) หรือแหล่งข้อมูลในรูปแบบสื่ออิเล็กทรอนิกส์อื่น ๆ ที่ครูได้นำเสนอไว้ให้กับผู้เรียนเพื่อให้ผู้เรียนได้เข้าไปสืบค้นและหาข้อมูลเพื่อทำให้งาน (task) สำเร็จลุล่วงไปได้

4. กระบวนการ (Process) เป็นการกำหนดขั้นตอนการปฏิบัติเพื่อให้ผู้เรียนทำงานได้ลุล่วง ในขั้นตอนนี้ผู้สอนจะต้องมีการกำหนดกระบวนการที่ชัดเจน เมื่อผู้เรียนปฏิบัติตามกระบวนการทุกขั้นตอนแล้วผู้เรียนจะต้องประเมินตัวเองตามเกณฑ์ที่กำหนดไว้ล่วงหน้าก่อนที่ให้ผู้สอนประเมินต่อไป

5. คำแนะนำ (Guidance) เป็นการให้คำแนะนำเกี่ยวกับการจัดการกับข้อมูลที่ได้อาจจากการสืบค้น ผู้สอนอาจจะแนะนำให้ผู้เรียนนำเสนอข้อมูลในรูปแบบของคำถามที่ต้องการให้ค้นหาคำตอบกรอบแนวคิด แผนที่ความคิด หรือแผนภูมิเหตุและผล เป็นต้น

6. การประเมินผล (Evaluation) เป็นการให้ข้อมูลเกี่ยวกับแนวทางในการประเมินโครงการของผู้เรียน โดยทั่วไปจะมีการกำหนดเกณฑ์การประเมิน (Evaluation rubrics) สำหรับให้ผู้เรียนประเมินตนเองและการทำงานกลุ่ม กิจกรรมนี้จะช่วยให้ผู้เรียนสามารถประเมินผลงานของตนเองและกลุ่มและสามารถปรับปรุงแก้ไขก่อนนำเสนอขั้นสุดท้ายต่อเพื่อนร่วมชั้นและครู การประเมินผลนี้เป็น การประเมินตามสภาพจริง (authentic assessment) ซึ่งอยู่ในรูปของการประเมินเชิงมิติ (rubrics) ที่เป็นการประเมินที่มีการบรรยายคุณลักษณะเชิงคุณภาพมากกว่าการตัดสินด้วยคะแนนที่แตกต่างกันเพียงอย่างเดียว

การศึกษาทั้งในต่างประเทศและประเทศไทย ได้มีข้อสรุปพร้อมทั้งกันว่าการใช้ WebQuest เป็นสื่อในการเรียนการสอนภาษาอังกฤษเป็นสิ่งที่ดี เพราะการใช้ WebQuest นอกจากเป็นการช่วยพัฒนาผู้เรียนในแง่ภาษาเฉพาะสาขาแล้ว ผู้เรียนยังมีโอกาสได้พัฒนาภาษาอังกฤษผ่านประสบการณ์จริงจากการทำงาน นอกจากนี้การใช้ WebQuest ยังช่วยเรื่องการพัฒนากระบวนการคิดขั้นสูง เช่น การคิดให้เหตุผล (reasoning) และการคิดอย่างมีวิจารณญาณ (critical thinking) ดังนั้น WebQuest เป็นการผสมผสานแนวคิดการเรียนการสอนทั้งแบบครูและนักเรียนเป็นศูนย์กลางซึ่งช่วยให้ผู้เรียนได้มีโอกาสได้ประสานความร่วมมือกัน มีปฏิสัมพันธ์ต่อกันเพื่อสร้างสรรค์ชิ้นงานให้ประสบความสำเร็จด้วยการใช้เว็ลด์ ไวด์ เว็บ (World Wide Web)

ในการพัฒนาโครงการนบทเรียนแสวงรู้ ให้ประสบความสำเร็จนั้นผู้เรียนที่เป็นสมาชิกของกลุ่มเล็ก ๆ จะต้องมีการประสานงานร่วมมือกันสร้างสรรค์ผลงานชิ้นย่อย ๆ สะสมต่อ ๆ กันเพื่อฉายภาพความสำเร็จของโครงการขนาดใหญ่ที่มีผลมาจากการสะสมงาน (task) ชิ้นเล็ก ๆ ที่เกิดขึ้นภายใต้โครงการใหญ่ กิจกรรมสำคัญที่สมาชิกในกลุ่มต้องร่วมมือกันทำคือการสังเคราะห์องค์ความรู้และสร้างคำถามเพื่อค้นหาข้อมูลเพิ่มเติมที่เกี่ยวข้องกับงาน มีการอภิปรายและสร้างข้อตกลงร่วมกันระหว่างสมาชิกในกลุ่ม สำหรับงานชิ้นใหญ่ชิ้นสุดท้ายของโครงการอาจจะเกิดมาจากการผสมผสานมุมมองหลายอย่างเข้าด้วยกัน ซึ่งอาจจะประกอบด้วยกิจกรรมหลาย ๆ อย่างเช่น การสืบค้นออนไลน์ การอภิปราย การสัมภาษณ์ และการสังเกต เป็นต้น ดังนั้นภาระงานสำคัญสำหรับครูผู้ประสานการเรียนรู้อาจเป็นการนำโครงการ WebQuest เป็นสื่อในการสร้างสมประสบการณ์การเรียนรู้สำหรับผู้เรียนจึงเกี่ยวข้องกับการออกแบบโครงการที่ดีและสอดคล้องกับการสร้างสมประสบการณ์การเรียนรู้ของผู้เรียน (March, 2000) งานย่อย ๆ ในโครงการจะต้องมีการบูรณาการสมรรถนะ

(competency) ที่หลากหลายและเปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้มีความร่วมมือ (engagement) ระหว่างกัน (Maddux & Cummings, 2007) การสร้างความร่วมมือระหว่างสมาชิกในกลุ่มจะทำให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้และพัฒนาทักษะต่าง ๆ ร่วมกันรวมไปถึงโอกาสในการใช้อุปกรณ์เทคโนโลยีสารสนเทศหรืออุปกรณ์อัจฉริยะ (smart devices) ต่าง ๆ อีกด้วย ทั้งนี้ Lengel & Lengel (2006) ได้แสดงทรรศนะว่านักเรียนในยุคเทคโนโลยีสารสนเทศจะต้องมีทักษะในการใช้เทคโนโลยี (technological literacy) ที่ได้รับการสร้างสมประสบการณ์ตรงโดยมีทักษะเกี่ยวกับการใช้อุปกรณ์อัจฉริยะต่าง ๆ เป็นพื้นฐาน อย่างไรก็ตามนักเรียนที่มาจากรอบครัวที่มีเศรษฐกิจสถานะต่ำอาจจะขาดโอกาสในการเข้าถึงอุปกรณ์อัจฉริยะต่าง ๆ ทำให้ขาดทักษะพื้นฐานในการใช้อุปกรณ์ได้ การช่วยเหลือกันระหว่างสมาชิกในกลุ่มจะเป็นการเพิ่มโอกาสให้นักเรียนที่ขาดแคลนเหล่านี้เข้าถึงอุปกรณ์และเรียนรู้ทักษะทางเทคโนโลยีได้มากขึ้น

นอกจากการเข้าถึงอุปกรณ์สำหรับการสืบค้นข้อมูลแล้ว ครูผู้ประสานการเรียนรู้จะต้องแนะนำช่องทางที่ชัดเจนและให้ข้อมูลสำหรับการทำโครงการ WebQuest Sox & Rubinstein-Avila (2009) ได้แนะนำช่องทางสำหรับการทำโครงการ WebQuest ที่เด่น ๆ ดังนี้

1. www.questgarden.com มีคำแนะนำและความช่วยเหลือในการทำโครงการ WebQuests รวมไปถึงข้อมูลและข่าวสาร มีตัวค้นหาข้อมูล (search engine) ที่ให้ผู้เรียนได้หาเนื้อหาที่สอดคล้องกับระดับชั้นและวิชาเรียน มีข้อมูลเกี่ยวกับเวลาที่ข้อมูลถูกบรรจุ

2. www.BestWebQuests.com เป็นช่องทางที่ได้รับความนิยม มีตัวค้นหาข้อมูล (search engine) มีข้อแนะนำ (tips) สำหรับการสร้างและประเมินโครงการ WebQuests ของตัวเอง มีลิงค์นำไปสู่เว็บต่าง ๆ ที่มีข้อมูลหลากหลายสำหรับการทำโครงการ ถ้าจ่ายค่าธรรมเนียม (fee) จะมีการให้คำ

แนะนำเฉพาะรายบุคคล/โครงการ

3. Webquest.org เป็นช่องทางแรกของการทำโครงการ WebQuests จัดทำโดย San Diego State University ประเทศสหรัฐอเมริกา มีบทความหลากหลาย มีรูปรีดสำหรับการประเมินคุณภาพของโครงการ มีตัวค้นหาข้อมูล (search engine)

ช่องทางเหล่านี้เป็นช่องทางที่ใช้ เวิลด์ ไรด์ เว็บ (World Wide Web) ซึ่งเป็นช่องทางในการสืบค้นที่มีศักยภาพสูงในด้านการให้ข้อมูลทางภาพ (visual) และเสียง (aural) ผู้เรียนภาษาอังกฤษจะมีโอกาสเข้าถึงและมีปฏิสัมพันธ์กับข้อมูลในรูปแบบที่หลากหลาย ผู้เรียนมีแนวโน้มที่จะมีสมรรถนะที่เพิ่มพูนมากขึ้นเนื่องจากผู้เรียนสามารถสะสม นำเข้า (internalize) และย่อยความรู้ต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับองค์ความรู้ทางภาษาและสามารถใช้เพื่อแสดงออกถึงความเป็นตัวตนของผู้เรียนเอง เมื่อคำนึงถึงจำนวนของผู้เรียนภาษาอังกฤษเป็นภาษาที่สองหรือภาษาต่างประเทศแล้ว WebQuest น่าจะเป็นแหล่งข้อมูลที่ดีสำหรับนักเรียนจะได้พัฒนาศักยภาพทางเทคโนโลยี ความรู้เนื้อหาวิชาและสมรรถนะทางภาษาอังกฤษ

แนวคิดเชิงทฤษฎี (Theoretical Approaches)

นักวิชาการแนวคิดใหม่ด้านการรู้ศึกษา (New Literacies Studies: NLS) กล่าวว่า การรู้ศึกษา (literacy) เกี่ยวข้องกับการเรียนหลากหลายรูปแบบ (multimodal learning) และกระบวนการฝึกหัดทางสังคม (social practices) แนวคิดใหม่ด้านการรู้ศึกษาเป็นแนวคิดที่ต่อยอดมาจากแนวคิดการเรียนรู้เชิงสังคมวัฒนธรรม (Sociocultural perspective) ซึ่งมองการรู้ศึกษาเป็นกระบวนการที่เกิดขึ้นจากการรวบรวมประสบการณ์หลายทางผ่านทั้งการฝึกหัด (practices) สื่อ (sign) สัญลักษณ์ (symbol) และรูปแบบ (mode) (Lengel & Lengel, 2006) แนวคิดใหม่ด้านการรู้ศึกษาเชื่อในกระบวนการพัฒนา

สมรรถนะที่หลากหลายเพื่อการมีส่วนร่วมอย่างกระตือรือร้นและมีวิจารณ์ญาณสู่การเป็นพลโลก (global society) การใช้ WebQuests ในการเรียนเนื้อหารายวิชาการต่าง ๆ ช่วยให้การรวบรวมข้อมูลที่หลากหลายของการรู้เนื่องจากงาน (task) ที่ให้ผู้เรียนทำนั้นจะต้องเกิดผลงานสุดท้ายที่มีการนำเสนอถึงการรวบรวมข้อมูล การบูรณาการ และการขยายความของข้อมูลที่สืบค้นมาจากแหล่งข้อมูลต่าง ๆ ในอินเทอร์เน็ต ผู้เรียนยังจะต้องแสดงความสามารถในการประเมินแหล่งข้อมูลต่าง ๆ ที่สามารถตอบโจทย์งานย่อยต่าง ๆ ในโครงงานอย่างมีประสิทธิภาพ

นักวิชาการด้านการรับภาษาที่สอง (Second Language Acquisition: SLA) เน้นย้ำความสำคัญของการให้ความใส่ใจต่อการรับและพัฒนาการทางภาษาในด้านต่าง ๆ เช่น ด้านกระบวนการทางปัญญา ด้านภาษาศาสตร์ ด้านอารมณ์และด้านสังคม ตัวอย่างเช่น Krashen (1980) และ Echevarria & Graves (2007) มีความคิดเห็นสอดคล้องกันว่าผู้เรียนภาษาอังกฤษจะเรียนได้ดีเมื่อมีสมรรถนะทางภาษา (language competencies) ด้วยการบูรณาการผ่านเนื้อหาสาขาวิชา (academic content) ครูที่สอนเนื้อหาวิชาสามารถที่จะออกแบบการสอนที่เน้นเนื้อหา (Sheltered content instruction: SCI) ซึ่งเป็นบทเรียนที่มีข้อมูลนำเข้าที่มีความหมาย (comprehensible input) องค์กรประกอบข้อมูลนำเข้าที่มีความหมายนี้เป็นสิ่งที่ Krashen เน้นย้ำอยู่เสมอว่าผู้เรียนจะเกิดกระบวนการรับภาษาได้ สิ่งแรกที่จะต้องนำเสนอคือข้อมูลนำเข้านั้นมีความหมายเพียงพอต่อผู้เรียน ถ้าผู้เรียนที่อยู่ในระหว่างการเรียนรู้ภาษาใหม่ในขณะเดียวกันก็เรียนรู้เนื้อหาวิชา ผู้เรียนจะมีโอกาสที่ดีในการที่จะมีส่วนร่วมปฏิสัมพันธ์และแลกเปลี่ยนวัจนภาษาที่มีความหมาย (meaningful verbal exchanges) กับกลุ่มเพื่อน ๆ ในบริบทวิชานั้น ๆ เพื่อพัฒนาความสามารถด้านภาษาอังกฤษเพื่อวิชาการของผู้เรียน (Echevarria & Graves, 2007; McGraw & Rubin-

stein-Avila, 2008) การแลกเปลี่ยนวัจนภาษาเหล่านี้จะช่วยเพิ่มพูนความสามารถในการให้เหตุผลและความเข้าใจเนื้อหาวิชาของผู้เรียน ในขณะเดียวกันก็เป็นการเพิ่มพูนความสามารถทางภาษาที่อยู่แวดวงเนื้อหาวิชาการของผู้เรียนเอง ดังนั้นการใช้ WebQuest เพื่อเป็นสื่อสนับสนุนการเรียนรู้ของผู้เรียนเป็นสิ่งที่มีความสำคัญ อย่างเช่น Echevarria et al. (2000) ได้เน้นย้ำว่าในห้องเรียนที่มีผู้เรียนที่มีความแตกต่างกันทางภาษาสูงต้องการงาน (task) ที่มีทิศทาง มีความหมายและจัดการได้ การที่ครูออกแบบให้งานของผู้เรียนที่จะนำเสนอต้องมีการบูรณาการของสิ่งที่มองเห็นจับต้องได้เช่น วัตถุจำลอง (realias) สารคดี (documentaries) และสื่อวีดิทัศน์ต่าง ๆ (film) รวมไปถึงองค์ประกอบด้านการร้อยเรียงของภาษา (genre) เช่น บันทึกประจำวัน (diaries) หนังสือพิมพ์ บทความ (articles) และนิยาย สื่อต่าง ๆ เหล่านี้จะใช้ภาษานำเสนอคำสำคัญในสาขาวิชาของผู้เรียนซึ่งเป็นสิ่งจำเป็นในการเพิ่มข้อมูลนำเข้าที่มีความหมาย (comprehensible input) ของผู้เรียนเพื่อให้ผู้เรียนเกิดการรู้เนื้อหาวิชาและภาษาที่เกี่ยวข้องกับเนื้อหาวิชานั้น

ข้อควรคำนึงเกี่ยวกับการใช้บทเรียนแสงสว่างในการเรียนการสอน

ในส่วนนี้ผู้เขียนนำเสนอสถานภาพของการศึกษาและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการใช้บทเรียนแสงสว่าง (WebQuest) ในการส่งเสริมสมรรถนะทางภาษาต่างประเทศของผู้เรียน การศึกษาเหล่านี้นำเสนอข้อค้นพบเชิงบวกจากการใช้บทเรียนแสงสว่างในการเรียนการสอน อย่างไรก็ตามงานวิจัยเหล่านี้ได้เสนอข้อควรคำนึงในการใช้บทเรียนแสงสว่างสำหรับการเรียนการสอนที่อาจจะเป็นประโยชน์สำหรับผู้สอนเพื่อการปรับใช้บทเรียนแสงสว่างกับชั้นเรียนของตนเอง

Ikpeze & Boyd (2007) วิเคราะห์การใช้ WebQuest กับบริบทแวลด์ลอมโดยเฉพาะข้อสังเกต

ด้านการใช้เทคโนโลยีและการตอบสนองในการทำกิจกรรมของนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ของโรงเรียนในประเทศสหรัฐอเมริกา ผลการศึกษาพบว่าการที่ผู้สอนมอบหมายภาระงาน (task) ในโครงการบทเรียนแสงสว่างมากขึ้นไปมีผลให้นักเรียนขาดสมาธิและความตั้งใจในการทำงานให้ประสบความสำเร็จ นอกจากนี้ผู้วิจัยยังพบว่าผู้เรียนวัยเยาว์มีปัญหาด้านการสืบค้นด้วยคอมพิวเตอร์ (difficulty of navigation) ซึ่งผู้สอนควรเปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้ฝึกทักษะที่เกี่ยวข้องกับกลยุทธ์การสร้างความรู้ความเข้าใจ ได้แก่ การจัดหมวดหมู่ (chunking) การอ่านคร่าว ๆ (skimming) การอ่านเพื่อหาข้อมูล (scanning) ก่อนที่จะให้นักเรียนได้ลงมือสืบค้นจริง รวมไปถึงการฝึกการประเมินแหล่งข้อมูลที่ได้จากเว็บไซต์และแหล่งข้อมูลอื่น ๆ ที่มีเนื้อหาที่นักเรียนจะบรรจุไว้ในโครงการ

ในส่วนของครูที่เป็นผู้ประสานการเรียนรู้ให้นักเรียนจัดทำโครงการบทเรียนแสงสว่างให้สำเร็จ Perkins & McKnight (2005) แนะนำว่าครูต้องมีการประเมินหลักสูตรหรือแนวทางของบทเรียนแสงสว่างก่อนที่จะใช้จริงในห้องเรียน เนื่องจากผู้วิจัยพบว่าถ้าไม่มีการทดลองใช้หลักสูตรหรือแนวทางของบทเรียนก่อนอาจจะทำให้การเรียนการสอนด้วยการใช้โครงการเป็นฐานอาจจะประสบความสำเร็จลดลงเนื่องจากขาดคุณภาพของสื่อที่ใช้ประสานการเรียนรู้ นอกจากนี้ครูสอนต้องคำนึงถึงความท้าทายเชิงเนื้อหา ปัญหาและกิจกรรมที่จะทำให้ให้นักเรียนมีความสนใจและมีความกระตือรือร้นในการเรียนด้วยโครงการบทเรียนแสงสว่าง เช่น Orme & Monroe (2005) สำรวจการใช้โครงการบทเรียนแสงสว่างในการสอนวิชาคณิตศาสตร์พบว่าครูต้องการออกแบบกระบวนการทำงานที่ให้นักเรียนรู้สึกท้าทายที่จะลงมือทำกิจกรรม

การคำนึงเกี่ยวกับประเด็นอ่อนไหวเชิงสังคมวัฒนธรรมเป็นเรื่องที่ครูผู้ประสานการเรียนรู้จะต้องคำนึงถึง เช่น ต้องหลีกเลี่ยงการกำหนดงานที่สนับสนุนมุมมองกระแสหลัก (mainstream cul-

tural perspective) แต่ดูหมีวัฒนธรรมกระแสรอง หลีกเลี่ยงการให้อภิปรายเกี่ยวกับความแตกต่างระหว่างเชื้อชาติและกลุ่มชาติพันธุ์ (Weeks, 2005)

การประเมินความสำเร็จของบทเรียนแสงสว่าง

ในการประเมินความสำเร็จของการทำโครงการบทเรียนแสงสว่างนั้นควรจะมีการประเมินในรูปแบบประเมินแบบช่วงบรรยาย (rubric scale) Sox & Rubinstein-Avila (2009) ได้เสนอเกณฑ์การประเมินแบบบูรณาการของ WebQuest สำหรับผู้เรียนภาษาอังกฤษว่าควรประกอบด้วย การประเมินองค์ประกอบหลัก 3 ด้านได้แก่ องค์ประกอบทางภาษา องค์ประกอบด้านมัลติมีเดีย และองค์ประกอบด้านการจัดเรียงแสดงในตารางที่ 1

องค์ประกอบทางภาษา (Linguistic features)

เกณฑ์รูบริกมุ่งเน้นเกี่ยวกับการใช้ภาษาในโครงการ WebQuest เนื่องจาก WebQuest เป็นกิจกรรมที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง จึงจำเป็นที่ครูต้องออกแบบคำสั่งที่ชัดเจนและตรงไปตรงมา โดยเฉพาะคำสั่งภาษาอังกฤษสำหรับผู้เรียน ผู้สอนควรหลีกเลี่ยงการใช้ภาษาที่สวยงามจนเข้าใจยาก ใช้ประโยคสั้น ๆ ง่าย ๆ และมีคำสั่งที่ชัดเจน นอกจากนี้ภาษาพูดหรือภาษาไม่ได้มาตรฐานเช่นการใช้ phrasal verbs ก็ควรหลีกเลี่ยงเนื่องจากผู้เรียนอาจจะยังไม่เข้าใจความหมายของ phrasal verbs เหล่านั้นได้ดีพอ

องค์ประกอบด้านมัลติมีเดีย (Multimedia features)

การใช้ภาพประกอบ การจัดการเกี่ยวกับกราฟฟิค หนังสือและข้อมูลด้านเสียงจะช่วยผู้เรียนให้เข้าถึงข้อมูลที่เป็นองค์ความรู้ด้านเนื้อหาได้ง่ายยิ่งขึ้น (Echevarria et al., 2000) WebQuests จะถูกประเมินในแง่ที่ว่าแหล่งข้อมูลเว็บไซต์ต่าง ๆ ได้มีการผนวกวิดีโอ คลิปเสียง สัมภาษณ์ แผนที่ที่มีการตอบสนอง (interactive map) และอื่น ๆ ซึ่งช่วย

ส่งเสริมการเข้าถึงข้อมูลของผู้เรียนภาษาอังกฤษ นอกจากนี้ผู้จัดทำ WebQuest จะต้องตระหนักถึงความสำคัญของแหล่งข้อมูลที่สนับสนุนภาษาที่ 1 ในเว็บเหล่านั้น นอกจากนี้การใช้สื่อทรรศน์ได้แก่ คลิปวิดีโอ และภาพที่สามารถดาวน์โหลดได้ควรจะต้องปรากฏบน WebQuest การจัดวางอย่างระมัดระวังที่จะช่วยส่งเสริมความเข้าใจคำสั่งและคำสั่งสำคัญในโครงงาน WebQuest ก็มีความจำเป็น ภาพและคลิปภาพอาจจะช่วยเรื่องความรู้เบื้องต้นซึ่งนักเรียนสามารถใช้เป็นพื้นในการเรียนเนื้อหาใหม่

องค์ประกอบด้านการออกแบบและการจัดเรียง (Organizational features)

การดัดแปลงข้อความด้วยกรรบรรวมข้อมูลต่าง ๆ เข้าด้วยกัน การเน้นคำศัพท์และคำของ

ตารางที่ 1 ตัวอย่างเกณฑ์การประเมินโครงงาน WebQuest สำหรับผู้เรียนภาษาอังกฤษ (Sox & Rubinstein-Avila, 2009)

	มีประสิทธิภาพสูง	มีประสิทธิภาพ	ค่อนข้างมีประสิทธิภาพ	มีประสิทธิภาพต่ำ
องค์ประกอบด้านภาษา (linguistic features)	โครงสร้างของประโยคประกอบไปด้วยประโยคง่าย ๆ แต่มีภาษาที่ชัดเจนภาษาที่ใช้เป็นภาษาทางการ คำสั่งในการดำเนินการชัดเจนไม่สับสน	โครงสร้างของประโยคประกอบไปด้วยประโยคง่าย อาจจะประโยคซับซ้อนหรือประโยคความซ้อนบ้าง มีการใช้ภาษาที่ไม่เป็นทางการบ้าง และอาจจะมีการใช้คำสั่งที่ไม่ตรงไปตรงมาแต่คำสั่งในการดำเนินการส่วนใหญ่มีความชัดเจน	โครงสร้างของประโยคส่วนใหญ่เป็นประโยคความซ้อน ใช้คำฟุ่มเฟือย แต่ยังคงมีการใช้ประโยคง่าย ๆ และมีความหมายชัดเจน อาจจะมีการใช้ภาษาพูดและ phrasal verb บ้าง รวมไปถึงมีการใช้คำสั่งที่ไม่ตรงไปตรงมาและคำสั่งในการดำเนินการไม่ชัดเจน	ประโยคต่าง ๆ มีความซับซ้อน มีการใช้คำฟุ่มเฟือย มีการใช้ภาษาพูดและ phrasal verb จำนวนมาก คำสั่งในการดำเนินการไม่ตรงไปตรงมา คำสั่งต่าง ๆ ไม่ชัดเจน
องค์ประกอบด้านมัลติมีเดีย (multimedia features)	สื่อทรรศน์ทั้งหลายควรมีการจัดวางอย่างมีแผนและช่วยด้านความเข้าใจของข้อความและคำสั่ง มีการเชื่อมโยงกันของข้อมูลผ่านแบบกรรนำเสนอที่หลากหลาย เช่น วิดีโอ ไฟล์เสียง แผนภาพ interactive ซึ่งไม่มีในสื่อแผนภาพหรือแผ่นพับปกติ มีการนำเสนอและเชื่อมโยงข้อมูลจากหลายแหล่ง และหลายแง่มุมเพื่ออธิบายหัวเรื่อง มีการสนับสนุนภาษาแม่ เช่น พจนานุกรมสองภาษาเป็นแหล่งข้อมูลหนึ่ง	สื่อทรรศน์ต่าง ๆ มีการจัดวางและช่วยด้านความเข้าใจของข้อความและคำสั่ง เว็บไซต์ส่วนใหญ่มีการเชื่อมโยงกันในแง่ของการนำเสนอข้อมูลซึ่งไม่สามารถเข้าถึงได้ด้วยสื่อแบบเก่า เว็บไซต์ส่วนใหญ่มีการเชื่อมโยงจากหลายแหล่งและหลายแง่มุม ในแต่ละเว็บไซต์ที่เป็นแหล่งข้อมูลมีภาษาแม่เพื่อสนับสนุนความเข้าใจแต่ไม่ได้สนับสนุนจากโครงงาน WebQuest	สื่อทรรศน์หลายชิ้นไม่เกี่ยวข้องกับเนื้อหาและคำสั่ง มีการเชื่อมโยงข้อมูลกับเว็บไซต์และข้อมูลรูปแบบต่าง ๆ จำนวนน้อยแต่ยังคงแตกต่างจากการเข้าถึงสื่อแบบเก่า ๆ มีลิงค์เชื่อมต่อเว็บไซต์กับข้อมูลที่หลากหลายแหล่ง และมุมมอง ไม่มีการสนับสนุนของภาษาแม่ทั้งจากตัวเว็บไซต์เองหรือจากโครงงาน WebQuest	ในขณะที่สื่อทรรศน์ต่าง ๆ อาจจะปรากฏแต่ไม่ได้ช่วยเหลือนด้านความเข้าใจเกี่ยวกับข้อความหรือคำสั่งลิงค์ไปสู่เว็บไซต์ต่าง ๆ มีการนำเสนอเช่นเดียวกับสื่อแบบเก่า ลิงค์ที่นำไปสู่เว็บไซต์เหล่านั้นมาจากแหล่งเดียวกันและสนับสนุนมุมมองต่อหัวเรื่องแค่มุมมองเดียว ไม่มีการสนับสนุนภาษาแม่ทั้งจากตัวเว็บไซต์และโครงงาน WebQuest
องค์ประกอบด้านการออกแบบและการจัดเรียง (organizational features)	การจัดตัวอักษร รูปแบบ สีและขนาดมีสม่ำเสมอและสอดคล้องกันทั้งโครงงานซึ่งอำนวยความสะดวกให้กับผู้อ่านในแง่ของใจความสำคัญ (key concepts) คำสั่ง และองค์ประกอบอื่น ๆ ของ WebQuest มีการนำเสนอแหล่งข้อมูลที่เกี่ยวข้องกันตลอดทุกขั้นตอนและมีคำอธิบายสั้น ๆ ของข้อมูลแหล่งอื่น ๆ เกี่ยวกับเว็บไซต์แต่ละเว็บที่นำเสนอในลิงค์ การจัดย่อหน้ามีความสม่ำเสมอซึ่งนำไปสู่การจัดกลุ่มของข้อมูลและเน้นความสนใจของผู้อ่านต่อข้อมูลที่สำคัญ	การจัดตัวอักษร รูปแบบ สีและขนาดดี ความสนใจของผู้อ่านค่อนข้างดี คำสั่ง และองค์ประกอบอื่น ๆ ของ WebQuest มีการนำเสนอสิ่งต่าง ๆ ของข้อมูลที่เกี่ยวกับทุกขั้นตอนของการทำโครงงาน หรือไม่มีคำอธิบายหรือข้อมูลอื่น ๆ ของเว็บไซต์ที่ถูกนำมาเป็นลิงค์ การจัดรูปแบบของย่อหน้าเกิดจากการรวบรวมข้อมูลจากหลาย ๆ แหล่งและมีการดึงความสนใจของผู้อ่านต่อหัวเรื่องนั้น ๆ	การจัดตัวอักษร รูปแบบ สีและขนาดอาจจะดึงดูดความสนใจของผู้อ่านค่อนข้างดี คำสั่งและองค์ประกอบอื่น ๆ ของ WebQuest ได้บ้าง มีการแสดงความพยายามบางครั้งถึงการจัดการลิงค์ของแหล่งข้อมูลที่เกี่ยวข้องหรือการให้ลิงค์ของแหล่งข้อมูลในโครงงาน WebQuest การจัดรูปแบบของย่อหน้ามีการรวบรวมข้อมูลเป็นกลุ่มบางครั้งเพื่อช่วยเรื่องความเข้าใจเรื่องและทิศทาง	ไม่มีหลักฐานแสดงให้เห็นถึงความใส่ใจในการจัดตัวอักษร รูปแบบ สีและขนาดเพื่อดึงดูดความสนใจของผู้อ่าน ลิงค์ไปถึงแหล่งข้อมูลต่าง ๆ ที่ทำรายการไว้แยกออกจากองค์ประกอบอื่น ๆ ในการทำโครงงาน WebQuest มีข้อมูลเกี่ยวกับกรรงาน WebQuest การจัดรูปแบบของย่อหน้าไม่ค่อยได้ใช้วิธีการรวบรวมข้อมูลเพื่อให้ผู้อ่านเข้าใจข้อความและทิศทาง

เนื้อหาในสาขาที่เกี่ยวข้องช่วยให้ผู้เรียนเข้าใจคำสั่ง การนำเสนอตัวจัดการกราฟฟิก (graphic organizer) สำหรับการจัดบันทึกและการวางแผนชิ้นงานสุดท้ายช่วยในการพัฒนาความเข้าใจ (comprehension) ของผู้เรียนในห้องเรียน (Chamot & O'Malley, 1994; Echevarria & Graves, 2007) การจัดองค์ประกอบของข้อความทำได้ง่าย ๆ เช่นการใส่เว้นวรรคระหว่างคำ หรือพื้นที่ว่างระหว่างบรรทัด การกำกับด้วยเลขข้อ หรือการกำกับด้วยเครื่องหมายนำสายตา (bullet) ช่วยเน้นความสำคัญของคำในสาขาวิชา นอกจากนี้การใช้ฟอนท์ขนาดต่างกันสามารถใช้ได้เพื่อกระตุ้นความสนใจของกลุ่มเป้าหมาย การสนับสนุนความช่วยเหลือเกี่ยวกับการเข้าถึงแหล่งข้อมูลต่าง ๆ ต้องมีการจัดการให้เป็นไปได้

Sox & Rubinstein-Avila (2009) แนะนำว่าผู้เรียนภาษาอังกฤษควรจะได้รับ的帮助เหลือในการเรียนรู้ (scaffold) ด้วยการให้ข้อมูลสั้น ๆ เกี่ยวกับสิ่งที่ผู้เรียนต้องการค้นหาบนเว็บไซต์ และเพิ่มลิงค์ไปยังเว็บไซต์ที่เกี่ยวข้องให้มากที่สุดแทนที่จะจัดทำรายชื่อเว็บไซต์ที่ผู้เรียนค้นหาในแต่ละขั้นตอนเพื่อที่เพิ่มโอกาสที่ผู้เรียนจะทำโครงงาน WebQuest ให้ประสบความสำเร็จโดยที่ครูผู้ออกแบบโครงงาน WebQuest ต้องมั่นใจว่าลิงค์ทุกอันยังเป็นปัจจุบันและลิงค์เหล่านั้นนำผู้เรียนไปสู่หน้าเพจที่มีข้อมูลที่เหมาะสมซึ่งเป็นสิ่งที่สำคัญที่สุดของการจัดการ WebQuest ถ้าไม่มีการจัดออกแบบที่ดีที่สุดแล้วนักเรียนอาจจะสับสนได้ ข้อมูลที่ไม่เกี่ยวข้องหรืออาจจะคับข้องใจกับลิงค์ที่ไม่มีข้อมูล ลิงค์ที่พิมพ์ผิดทำให้ผู้เรียนไม่สามารถเข้าถึงหน้าเพจเหล่านั้น ถึงแม้ว่าการจัดการรูปแบบของ WebQuest มีความจำเป็นต่อผู้เรียนแต่ผู้เรียนภาษาอังกฤษอาจจะประสบกับความยากลำบากในการเข้าใจข้อความหรือข้อมูลที่มีอยู่ในหน้าเพจนั้น ๆ เนื่องจากข้อจำกัดทางด้านสมรรถนะทางภาษา ดังนั้นเพจที่ครูแนะนำให้เด็กควรจะเน้นหรือมีสัญลักษณ์ที่เน้นคำสำคัญ มีคำสั่งต่าง ๆ และมีการแบ่งคำเป็นคำสั้น ๆ ที่ผู้เรียนสามารถสับสนและนำไปใช้ต่อไปได้โดยสรุปแล้วรูปแบบของแหล่งข้อมูลควรจะต้องต่อความสำเร็จของโครงงาน WebQuest ในทุกขั้นตอนซึ่งต้องอาศัยพื้นฐานของการออกแบบและจัดการที่ดีของครูผู้ควบคุมโครงงานนั่นเอง

สรุป

ผู้เขียนได้แนะนำการเรียนการสอนโดยใช้โครงงานบทเรียนแสวงรู้ (WebQuest) เป็นสื่อในการเรียนการสอนภาษาอังกฤษเพื่อพัฒนาสมรรถนะทางภาษาอังกฤษของผู้เรียน บทความฉบับนี้นำเสนอความหมาย องค์ประกอบ แนวคิดเชิงทฤษฎี ข้อควรคำนึงเกี่ยวกับการใช้บทเรียนแสวงรู้เพื่อการเรียนการสอนและการประเมินความสำเร็จของการใช้บทเรียนแสวงรู้ที่รวมไปถึง

ตัวอย่างเกณฑ์การประเมินให้คะแนนและทิศทางของการใช้โครงงาน WebQuest เพื่อพัฒนาสมรรถนะของผู้เรียนภาษาอังกฤษ

จากการทบทวนวรรณกรรมที่เกี่ยวข้องผู้เขียนยืนยันว่าการใช้โครงงานบทเรียนแสวงรู้เป็นสื่อในการเรียนรู้ภาษาอังกฤษเพื่อการพัฒนาสมรรถนะทางภาษาของผู้เรียนนั้นมีประโยชน์และทำให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ เป็นผู้ควบคุมการเรียนรู้และมีเจตคติที่ดีในการเรียนรู้ โครงงานบทเรียนแสวงรู้ที่ช่วยพัฒนาความสามารถทางภาษาอังกฤษ ส่งเสริมความสามารถด้านการรู้เทคโนโลยี การคิดและตัดสินใจอย่างมีวิจารณญาณของผู้เรียนได้เป็นอย่างดี โครงงานบทเรียนแสวงรู้จึงเป็นเครื่องมือที่มีประสิทธิภาพสำหรับครูผู้สอนภาษาอังกฤษให้ผู้เรียนสามารถเรียนรู้เนื้อหา ภาษา เทคโนโลยี การตีความด้านวัฒนธรรม ส่งเสริมให้ผู้เรียนก้าวข้ามการหาคำตอบแบบไม่มีเหตุผลและปราศจากกระบวนการคิด (Bean, 2002, p. 36) นอกจากนี้โครงงานบทเรียนแสวงรู้เปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้กำกับการเรียนรู้ของตนเอง เกิดการเรียนรู้แบบร่วมมือจากการทำงานแบบกลุ่มเล็ก มีการแลกเปลี่ยน อภิปราย ได้แย้งในประเด็นต่าง ๆ รวมไปถึงกระบวนการทำงานให้สำเร็จ โครงงานบทเรียนแสวงรู้จึงเป็นสื่อการเรียนรู้ที่วิธีการหนึ่งซึ่งช่วยให้ผู้เรียนพัฒนาสมรรถนะทางภาษาอังกฤษโดยเฉพาะอย่างยิ่งด้านการสื่อสารจากการใช้ทักษะการรู้ที่หลากหลาย (multiliteracies) ผสมกับความเชี่ยวชาญด้านเทคโนโลยีและการรู้อย่างมีวิจารณญาณ (critical literacy competence) ซึ่งเป็นทักษะร่วมสมัยที่ผู้เรียนควรได้รับการพัฒนาในยุคของการสื่อสารเทคโนโลยีสารสนเทศในศตวรรษที่ 21

กิตติกรรมประกาศ

ผู้เขียนบทความขอขอบพระคุณผู้ทรงคุณวุฒิที่อ่านพิจารณาบทความทั้งสองท่านที่กรุณาให้ความคิดเห็นและข้อเสนอแนะที่เป็นประโยชน์อย่างยิ่งต่อการปรับปรุงต้นฉบับบทความนี้

เอกสารอ้างอิง

- กระทรวงศึกษาธิการ. (2560). การเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21. สืบค้นเมื่อ 7 สิงหาคม 2560 เข้าถึงได้โดย http://www.moe.go.th/moe/th/news/detail.php?NewsID=38880&Key=news_research
- วสันต์ อติศัพท์. (2546). WebQuest: การเรียนรู้ที่เน้น ผู้เรียนเป็นศูนย์กลางบน World Wide Web. *วารสารวิทยบริการ*. 14(2): 52-61.
- สุรกิจ ปรางสร และอรุณพงศ์ แพทย์คชา. (2556). กิจกรรมการเรียนรู้ด้วยเว็บเคสท์กับทักษะการคิดขั้นสูง. *วารสารนักบริหาร*. 33(3): 82-93.
- Bean, T.W. (2002). Making reading relevant for adolescents. *Educational Leadership*. 60(3) : 34-37.
- Chamot, A. U. & O'Malley, M. (1994). *The CALLA Handbook: Implementing the cognitive academic language learning approach*. New York: Longman.
- Dodge, B. (1997). Some thoughts about webquests. Retrieved 18 April 2017 from http://webquest.org/sdsu/about_webquests.html
- Echevarria, J., & Graves, A. (2007). *Sheltered content instruction: Teaching English-language learners with diverse abilities* (3rd ed.). Boston: Allyn & Bacon.
- Echevarria, J., Vogt, M., & Short, D.J. (2000). *Making content comprehensible for English language learners: The SIOP model*. Boston: Allyn & Bacon.
- Ikpeze, C.H., & Boyd, F. B. (2007). Web-based inquiry learning: Facilitating thoughtful literacy with WebQuests. *The Reading Teacher*. 60(7): 644-654.
- Krashen, S. (1980). The input hypothesis. In J.E. Altis (Ed.), *Current issues in bilingual education: Georgetown University round table on language and linguistics* (pp. 168-180). Washington, DC: Georgetown University Press.
- Lengel, J.G., & Lengel, K.M. (2006). *Integrating technology: A practical guide*. Boston: Pearson.
- March, T. (2000). WebQuests 101. *Multimedia School*. 7(5): 55-58.
- McGraw, R., & Rubinstein-Avila, E. (2008). Middle school immigrant students developing mathematical reasoning in Spanish and English. *Bilingual Research Journal*. 31(1&2): 147-173.
- Orme, M.P. & Monroe, E.E. (2005). The nature of discourse as students collaborate on a mathematics WebQuests. *Computers in the School*. 22(1 & 2): 135-146.
- Perkins, R., & McKnight, M.L. (2005). Teacher's attitudes towards WebQuests as a method of teaching. *Computers in the Schools*. 22 (1&2): 123-133.
- Sox, A., & Rubinstein-Avila, E. (2009). WebQuests for English-language learners: Essential elements for design. *Journal of Adolescent & Adult literacy*. 53(1): 38-48.
- Weeks, T.S. (2005). *A critical analysis of the representation of race in secondary social studies WebQuests* (Doctoral Dissertation, North Carolina State University, 2005). Dissertation & Theses.

แนวทางการป้องกันผลกระทบของเสรีภาพและสิทธิมนุษยชนทางการค้า และการประกอบอาชีพ

Impact Protection of Human Rights and Freedom of Trade and Occupation

ปิยลักษณ์ โพธิวรรณ¹, กิตติกรณ์ บำรุงบุญ², ชนินทร ม้าทอง³, ณัฐภณ ลิมปิเจอร์ญ⁴

Piyaluk Potiwan¹, Kittikorn Bamroongboon², Chanintron Mathong³, Natthapon Limpijareon⁴

บทคัดย่อ

จากนโยบายการเปิดเสรีทางการค้าของประเทศไทย และมาตรการของนโยบายรวมถึงมาตรการส่งเสริมทางการค้าของภาครัฐที่ผ่านมา ได้ก่อให้เกิดการเข้ามาลงทุนทางการค้าของกลุ่มทุนต่างชาติ รวมถึงการลงทุนในการค้าประเภทสาขาธุรกิจค้าปลีก และการค้าในชุมชนจากปรากฏการณ์ดังกล่าว ส่งผลให้กิจการค้าปลีกของชุมชนต้องประสบภาวะขาดทุน นอกจากนี้กลุ่มทุนการค้าขนาดใหญ่ยังส่งผลต่อรูปแบบวิถีชีวิตทัศนคติและพฤติกรรมของชุมชน ที่เปลี่ยนแปลงไป ซึ่งบทความนี้เป็นส่วนหนึ่งของโครงการวิจัยเรื่อง แนวทางการป้องกันผลกระทบของเสรีภาพและสิทธิมนุษยชนทางการค้า และการประกอบอาชีพ โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อต้องการจะเสนอแนะแนวทางการป้องกันผลกระทบของเสรีภาพและสิทธิมนุษยชนทางการค้าและการประกอบอาชีพ ซึ่งดำเนินการโดยกระบวนการวิจัยเชิงคุณภาพ โดยมีเครื่องมือหลักที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลประกอบไปด้วย แบบสัมภาษณ์ แบบสังเกต และการจัดประชุมกลุ่มโดยการศึกษานี้ได้มุ่งประเด็นปัญหา ต่อประเด็นเสรีภาพและสิทธิมนุษยชนทางการค้าและการประกอบอาชีพ โดยมีเป้าหมายเพื่อรับทราบสภาพปัญหาที่จะนำมาสู่การออกแบบวางแผนและทิศทางของมาตรการที่เหมาะสมเพื่อรองรับการลงทุนของกลุ่มธุรกิจทุนเพื่อป้องกันการละเมิดเสรีภาพและสิทธิมนุษยชนทางการค้า ซึ่งผลจากการศึกษาพบว่านโยบายของการพัฒนาประเทศทางด้านการค้าและการสร้างความมั่นคงทางเศรษฐกิจนั้น ส่งผลกระทบต่อชุมชนในภาพรวม ดังนั้นรัฐต้องให้ความสำคัญกับคุณภาพและวัฒนธรรมเศรษฐกิจของชุมชน โดยคำนึงถึงความรับผิดชอบต่อสิ่งที่มีคุณค่าทางสังคม ให้ความสำคัญต่อการมีส่วนร่วมในการวางแผนพัฒนาประเทศ ไม่เพียงแต่ประเด็นของการละเมิดสิทธิทางการค้า แต่ต้องมุ่งเน้นบทบาทของภาครัฐในการ

¹ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ประจำหลักสูตรสาขาวิชารัฐศาสตร์ คณะรัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม

² รองศาสตราจารย์ ประจำหลักสูตรสาขาวิชาศิลปกรรม คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม

³ อาจารย์ ประจำหลักสูตรสาขาวิชารัฐศาสตร์ คณะรัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม

⁴ อาจารย์ ประจำหลักสูตรสาขาวิชารัฐศาสตร์ คณะรัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม

¹ Assistant Professor of Political Science Program, Faculty of Political Science and Public Administration Rajabhat Maha Sarakham University

² Associate Professor of Art Program, Faculty of Humanities and Social Science, Rajabhat Maha Sarakham University

³ Lecturer Professor of Political Science Program, Faculty of Political Science and Public Administration Rajabhat Maha Sarakham University

⁴ Lecturer Professor of Political Science Program, Faculty of Political Science and Public Administration Rajabhat Maha Sarakham University

ทำหน้าที่เป็นผู้ส่งเสริมและสนับสนุน ทั้งทางเศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อม โดยคำนึงถึงศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ และความเสมอภาคของบุคคลเป็นหลักของการพัฒนาประเทศ

คำสำคัญ : เสรีภาพ, มนุษยชน, การประกอบอาชีพ

Abstract

From Thailand's liberal trade policy and measures of policies including measures to promote trade of the past government. This has led to the investment of foreign capital, including investment in retail business and community trade of such phenomena. As a result; the retail business of the community suffered a loss. In addition, large commercial capital groups also affect the way they live. This article is the one part of research project on "Impact Protection of Human Rights and Freedom of Trade and Occupation" and would like to offer advice on preventing the effects of liberty and human rights, trade and occupation. It is operated by qualitative research process. The main tools used to collect data included interviews, observations and focus group on issues of freedom and human rights, trade and occupation. The goal is to acknowledge the problems that will lead to the design, planning, and direction of appropriate measures to support capital investment to prevent violations of human rights and freedoms. The results of the study show that the policy of developing countries in trade and economic wealth creation affecting to the community as a whole. Therefore, the state must pay attention to the quality and culture of the community, taking into account the responsibility for the social value and focus on participation in national development planning. Not only the issue of violation of trade rights but it must be focus on the role of the government as a promoter and advocate, both economically, socially and environmentally with respect to human dignity and equality of individuals is the core of the country's development.

Keywords : Freedom, Human Right, Occupation

บทนำ

ร่างรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2558 ได้บัญญัติให้รัฐสนับสนุนระบบเศรษฐกิจแบบเสรีและเป็นธรรมโดยอาศัยกลไกตลาด และสนับสนุนให้มีการพัฒนาเศรษฐกิจอย่างยั่งยืน โดย กำหนดให้รัฐต้องกำกับให้การประกอบกิจการมีการแข่งขันอย่างเสรีและเป็นธรรม ป้องกันการผูกขาดตัดตอนไม่ว่าโดยทางตรงหรือทางอ้อม และรัฐต้องจัดให้มีการคุ้มครองผู้บริโภค แต่สำหรับ

ในส่วนการสร้างความเป็นธรรมในระบบเศรษฐกิจ ได้กำหนดให้รัฐต้องสนับสนุนการใช้หลักคุณธรรมจริยธรรม และหลักธรรมาภิบาล ควบคู่กับการประกอบกิจการ (สภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2558)

นอกจากนี้ในการพัฒนาเศรษฐกิจอย่างยั่งยืนได้กำหนดให้รัฐต้องดำเนินการให้มีการกระจายรายได้อย่างเป็นธรรมคุ้มครอง ส่งเสริม และขยายโอกาสในการประกอบอาชีพของประชาชน เพื่อพัฒนาเศรษฐกิจ รวมถึงการส่งเสริม และสนับสนุนองค์กรภาคเอกชนทางเศรษฐกิจทั้งใน

ระดับชาติและระดับท้องถิ่นให้มีความเข้มแข็ง ดังนั้น จึงได้กำหนดถึงความสัมพันธ์ระหว่างการใช้อำนาจของรัฐกับสิทธิเสรีภาพของประชาชนว่าการใช้อำนาจโดยองค์กรของรัฐทุกองค์กรต้องคำนึงถึงศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ สิทธิและเสรีภาพตามที่ได้รับการรับรองไว้ ต้องได้รับความคุ้มครองและผูกพันองค์กรของรัฐทุกองค์กรในการใช้อำนาจ ไม่ว่าจะเป็นการตรากฎหมาย การบังคับใช้กฎหมาย และการตีความกฎหมายทั้งปวง และในขณะเดียวกันรัฐต้องมีหน้าที่ให้ความคุ้มครองสิทธิเสรีภาพ ความเสมอภาคและศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ของพลเมือง นั่นคือประชาชนย่อมมีเสรีภาพในการประกอบกิจการหรือประกอบอาชีพ และมีหลักประกันว่าการแข่งขันดังกล่าวจะเป็นไปโดยเสรีอย่างเป็นธรรม (นิพนธ์ พัวพงศกร, 2556)

บทความนี้ต้องการสะท้อนให้เห็นถึงปรากฏการณ์ของผลกระทบของกลุ่มธุรกิจทุนต่อประเด็นเสรีภาพและสิทธิมนุษยชนทางการค้าและการประกอบอาชีพ และแนวทาง มาตรการที่เหมาะสมเพื่อรองรับการลงทุนของกลุ่มธุรกิจทุนเพื่อป้องกันการละเมิดเสรีภาพและสิทธิมนุษยชนทางการค้าและการประกอบอาชีพในชุมชนท้องถิ่น ทั้งนี้เป็นเพราะประเทศไทยนั้นได้มีบทบัญญัติทางกฎหมายว่าด้วยการแข่งขันทางการค้าตั้งแต่ปี พ.ศ. 2542 แต่ก็พบว่ากฎหมายดังกล่าวมีปัญหาในการบังคับใช้ นั่นคือ การเข้ามาของกลุ่มทุนธุรกิจค้าปลีกขนาดใหญ่จากต่างประเทศเข้ามาลงทุนในตลาดค้าปลีกค้าส่งในประเทศไทย ซึ่งการเข้ามาลงทุนเป็นไปอย่างรวดเร็ว ต่อเนื่อง และรุนแรง การเข้าสู่ตลาดของธุรกิจค้าปลีกขนาดใหญ่เช่นนี้มีผลกระทบต่อธุรกิจค้าปลีกขนาดเล็กหรือร้านค้าปลีกดั้งเดิม ทำให้เกิดปรากฏการณ์ขาดทุนจนต้องปิดกิจการอันเป็นผลมาจากการขยายตัวของธุรกิจค้าปลีกขนาดใหญ่ เหตุเพราะร้านค้าปลีกดั้งเดิมไม่สามารถแข่งขันกับธุรกิจค้าปลีกขนาดใหญ่ของกลุ่มทุนจากต่างประเทศได้ในแทบทุกด้าน ทั้งศักยภาพด้านเงินทุน ด้านเทคโนโลยี รวมถึงประเด็นการส่งเสริมและปลูกฝังวัฒนธรรมบริโภคนิยมอันเป็นการ

ทำลายวัฒนธรรมแบบพออยู่พอกินของชุมชนท้องถิ่นของสังคมไทย

สะท้อนให้เห็นถึงข้อบกพร่องของรัฐธรรมนูญที่ได้กำหนดให้รัฐต้องสนับสนุนระบบเศรษฐกิจแบบเสรีและเป็นธรรม และมีบทบาทหน้าที่ในการกำกับให้การประกอบกิจการมีการแข่งขันอย่างเสรีและเป็นธรรมป้องกันการผูกขาดตัดตอนไม่ว่าจะโดยทางตรงหรือทางอ้อมนั้น แต่ไม่สามารถที่จะนำกฎหมายมาปฏิบัติได้ จะเห็นได้ว่าในสถานการณ์ปัจจุบันได้มีการรวมตัว รวมกลุ่มเพื่อเป็นพลังทางสังคมของผู้ประกอบการการค้าปลีก ได้แก่ สมาคมคุ้มครองการทำกินของคนไทย หรือกลุ่มชมรมต่อต้านการค้าปลีกค้าส่งข้ามชาติ หรือชมรมผู้ค้าปลีกและประกอบอาชีพอิสระ เป็นต้น ที่ได้เกิดขึ้นเพื่อวัตถุประสงค์ในการต่อต้านและคัดค้านการขยายตัวของธุรกิจค้าปลีกขนาดใหญ่ การไม่เห็นด้วยกับรัฐที่อนุญาตให้มีการขยายกิจการของธุรกิจค้าปลีกขนาดใหญ่ในพื้นที่ชุมชน และมีการเรียกร้องให้รัฐกำหนดมาตรการรองรับเพื่อสร้างความเป็นธรรมในการประกอบธุรกิจค้าปลีก เช่น พระราชบัญญัติผังเมือง พ.ศ. 2518 พระราชบัญญัติควบคุมอาคาร พ.ศ. 2522 พระราชบัญญัติส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ พ.ศ. 2535 และพระราชบัญญัติคุ้มครองผู้บริโภค พ.ศ. 2522 (ผู้จัดการรายวัน, 2552)

ระเบียบวิธีวิจัยและวิธีการดำเนินการวิจัย

ในการศึกษารั้งนี้ได้ใช้กระบวนการวิจัยเชิงคุณภาพ โดยมีเครื่องมือหลักที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลประกอบไปด้วย แบบสัมภาษณ์ แบบสังเกต เครื่องบันทึกเสียง เครื่องบันทึกภาพ การจัดประชุมกลุ่มโดยการศึกษานี้ได้มุ่งประเด็นปัญหาต่อประเด็นเสรีภาพและสิทธิมนุษยชนทางการค้าและการประกอบอาชีพ โดยมีเป้าหมายเพื่อรับทราบสภาพปัญหาที่จะนำมาสู่การออกแบบ

วางแผนและทิศทางของมาตรการที่เหมาะสมเพื่อรองรับการลงทุนของกลุ่มธุรกิจทุนเพื่อป้องกันการละเมิดเสรีภาพและสิทธิมนุษยชนทางการค้าและการประกอบอาชีพในชุมชนท้องถิ่น โดยใช้วิธีการสนทนารายบุคคลและเป็นกลุ่ม และสัมภาษณ์เชิงลึกกับกลุ่มเป้าหมายที่เป็นตัวแทนของกลุ่มทุนในชุมชน และกลุ่มทุนขนาดใหญ่ โดยเกณฑ์ในการเลือกกลุ่มทุนในระดับชุมชนนั้น จะเป็นชุมชนที่มีการจดทะเบียนทางการค้าของกลุ่มทุนขนาดใหญ่

ขอบเขตการวิจัย

การศึกษาในครั้งนี้ เป็นการวิเคราะห์ข้อมูลจากเอกสาร โดยการวิเคราะห์ข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับหน่วยงานที่ทำงานเกี่ยวกับการลงทุนการค้า และการคุ้มครองสิทธิผู้บริโภค ประกอบไปด้วย หอการค้าจังหวัด ในส่วนของจังหวัด ที่พบประเด็นปัญหาของการละเมิดสิทธิเสรีภาพและสิทธิมนุษยชนทางการค้า ซึ่งให้ความสำคัญกับประเด็นของ ปรัชญาแนวคิด ยุทธศาสตร์ รูปแบบการทำงาน และหน้าที่ตามบทบาท ได้แก่ ส่งเสริมการค้า อุตสาหกรรม เกษตรกรรม การเงิน และเศรษฐกิจทั่วไป ในการส่งเสริมวิสาหกิจด้านต่าง ๆ ประกอบไปด้วย 1) การรวบรวมสถิติ และข้อมูลทางด้านเศรษฐกิจ 2) การเผยแพร่ข่าวสารการค้าทางเศรษฐกิจ 3) วิจัยเกี่ยวกับการค้าและเศรษฐกิจ 4) ส่งเสริมการท่องเที่ยว 5) การออกไปรับรองแหล่งกำเนิดสินค้า 6) การวางมาตรฐานแห่งคุณภาพของสินค้าและการตรวจสอบมาตรฐานของสินค้า 7) การจัดตั้งและดำเนินการสถานศึกษาเกี่ยวกับการค้าและเศรษฐกิจ 8) พิพิธภัณฑ์สินค้า 9) จัดงานแสดงสินค้า 10) การเป็นอนุญาตโดยตุลาการชี้ขาดข้อพิพาททางการค้า

รวมทั้งการศึกษาเอกสารทางวิชาการกฎหมาย งานวิจัย และเอกสารประกอบการประชุมทางวิชาการที่เกี่ยวข้อง เพื่อใช้เป็นข้อมูลพื้นฐานในการศึกษาและการวิเคราะห์เปรียบเทียบกับข้อมูลที่ได้จากการสำรวจจากการลงพื้นที่ภาคสนาม ซึ่ง

การลงภาคสนามนั้นเป็นการแสวงหาความรู้โดยพิจารณาปรากฏการณ์กับสภาพแวดล้อม ผ่านการสวมบทบาทของนักวิจัยในการเก็บข้อมูลโดยอาศัยประเด็นคำถามที่ได้ตั้งไว้

กลุ่มเป้าหมายในครั้งนี้เป็นเจ้าหน้าที่ที่ปฏิบัติงานด้านส่งเสริมการค้า อุตสาหกรรม เกษตรกรรม การเงิน และเศรษฐกิจทั่วไป ในการส่งเสริมวิสาหกิจชุมชน นักวิชาการที่ทำงานด้านสิทธิมนุษยชน กลุ่มผู้ประกอบการการค้าปลีกในชุมชน และกลุ่มของตัวแทนผู้ประกอบการกลุ่มทุนขนาดใหญ่ โดยมีเกณฑ์ในการเลือกกลุ่มเป้าหมายที่เป็นตัวแทนผู้ประกอบการทางการค้า คือ ผู้วิจัยจะอาศัยการแนะนำจากเจ้าหน้าที่ที่ปฏิบัติงานของหอการค้าจังหวัด ซึ่งผู้วิจัยถือว่าเป็นสิ่งสำคัญเพราะเป็นการนำไปสู่ผู้เล่าเรื่องถึงประสบการณ์และผลกระทบที่ได้รับจากนโยบายในการคุ้มครองสิทธิมนุษยชน และเสรีภาพทางการค้า โดยผู้วิจัยได้ยึดหลักของความไว้วางใจ (Trustworthiness) ซึ่งเป็นพื้นฐานหลักของการปฏิสัมพันธ์ระหว่างผู้เล่าเรื่องและผู้สนทนา เพื่อช่วยให้การเล่าเรื่องนั้นเป็นไปอย่างราบรื่น เปิดเผยแสดงอารมณ์ความรู้สึก เพื่อไม่เป็นการกดดันผู้เล่าเรื่อง ผู้วิจัยจะอธิบายวัตถุประสงค์ของการวิจัยเพื่อแสดงถึงความบริสุทธิ์ใจที่มีต่อผู้เล่า และเพื่อให้ได้มาซึ่งความน่าเชื่อถือของข้อมูล เป็นการเพิ่มคุณค่าและคุณภาพการต่อการวิจัยในครั้งนี้

ผลกระทบของกลุ่มธุรกิจทุนต่อประเด็นเสรีภาพและสิทธิมนุษยชนทางการค้าและการประกอบอาชีพ

ปรากฏการณ์การทำธุรกิจของธุรกิจบริษัทข้ามชาติ นั้นเกิดขึ้นอย่างเห็นได้ชัดเจนภายหลังจากการก่อตั้ง องค์การการค้าโลก (WTO = World Trade Organization) เมื่อวันที่ 1 มกราคม 2538 ประเทศไทยเป็นหนึ่งในประเทศสมาชิก ที่ร่วมลงนามความร่วมมือ จึงต้องปฏิบัติตามกฎระเบียบของ WTO ที่กำหนดให้ประเทศสมาชิกเปิดเสรีทางการค้า ซึ่งการ

เปิดเสรีทางการค้าที่ยังขาดการศึกษาอย่างรอบคอบ และขาดมาตรการควบคุมที่ชัดเจน จึงทำให้เกิดผลทางด้านลบและส่งผลกระทบต่อทำให้เศรษฐกิจของประเทศตกต่ำ นอกจากนี้แล้วในส่วนของรัฐบาลและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องยังไม่มีมาตรการใดๆที่จะปกป้องผลกระทบที่มีการค้าในระดับชุมชน และท้องถิ่น ที่อาจจะเรียกได้ว่าเป็นการค้าในมิติทางวัฒนธรรม ที่อยู่กับสังคมไทยมายาวนาน

ผลกระทบที่สำคัญจากการเปิดการค้าเสรีได้สร้างความเดือดร้อนให้กับชุมชน ไม่ว่าจะเป็นร้านค้าเครื่องเสียง เครื่องไฟฟ้า เครื่องเขียน ร้านหนังสือ เชียงจำหน่ายเนื้อสัตว์ ผงผลไม้ และอื่นๆ ดังจะเห็นได้จากปรากฏการณ์ที่เกิดขึ้นในเมืองใหญ่ที่มีการเปิดทำการค้าของบรรษัทข้ามชาติ ที่ส่งผลกระทบต่อผู้บริโภคหันไปซื้อสินค้า จากดิสเคาน์สโตร์ ซึ่งมีราคาถูกกว่า สดใหม่กว่า มีโปรโมชั่นลดแลกแจกแถมมากกว่า อีกทั้งยังสะดวกสบายกว่า นอกจากนี้ ยังมีสินค้าครบถ้วนมากกว่า สินค้าบางชนิด ร้านค้าชุมชนยังต้องไปซื้อจากดิสเคาน์สโตร์ เพราะสั่งซื้อตรงจากบริษัทต้นทุนยังสูงกว่า

กระบวนการต่อสู้ทางการค้าระหว่างชุมชนและกลุ่มทุนข้ามชาตินั้นมิให้เห็นตลอด เช่นการเคลื่อนไหวเมื่อวันที่ 24 สิงหาคม 2543 เมื่อกลุ่มธุรกิจผู้ผลิตสินค้าอุปโภค-บริโภค นำโดยนายกนก อภิรดี กรรมการผู้จัดการไอเอสเอส เป็นแกนนำได้ออกมาเคลื่อนไหว ทำหนังสือเปิดผนึกถึงรัฐบาล เรียกร้อง ให้ออกมาตรการกำกับและตรวจสอบผลกระทบ จากการแข่งขันที่รุนแรงเพื่อให้เกิดความเป็นธรรม ในสมัยของรัฐบาลประชาธิปไตยโดยนายศุภชัย พานิชภักดิ์ รมว.กระทรวงพาณิชย์ (ว่าที่ผู้อำนวยการ องค์การการค้าโลก = WTO) และนายไพฑูรย์ แก้วทอง รมช.กระทรวงพาณิชย์ กลับออกมาตอบโต้แนวความคิดดังกล่าว ในลักษณะของการปกป้องผลประโยชน์ของต่างชาติว่า ทุกอย่างเป็นไปตามกลไกตลาด รัฐบาลเดินมาถูกทางแล้ว เพราะทำให้สินค้ามีราคาถูกและผู้บริโภคส่วนใหญ่ได้รับประโยชน์ และไม่เห็นด้วยกับ มาตรการให้ยกเลิกการ

แข่งขันทางด้านราคา (ปรีชา วรเศรษฐสิณ, 2544)

แต่ถึงอย่างไรก็ตามมุมมองของผู้ค้าในชุมชนและกลุ่มทุนขนาดใหญ่ยังมองกันคนละด้านตามบทบาทหน้าที่ที่มีในรัฐธรรมนูญ ดังจะเห็นได้จากความพยายามในการหาทางออกร่วมกัน จะเห็นได้จากการจัดสัมมนาและประชุมวิชาการของสมาคมพ่อค้าไทยที่มีการเคลื่อนไหวจัดสัมมนา “*ค้าปลีกรายใหญ่ VS ค้าปลีกรายย่อยจะอยู่ร่วมกันได้อย่างไร*” เมื่อวันที่ 12 กันยายน 2543 ต่อมาในเดือนตุลาคมปีเดียวกันหอการค้าทั่วประเทศออกมาเคลื่อนไหว ล่ารายชื่อ 50,000 คน เพื่ออาศัยอำนาจตามรัฐธรรมนูญ บังคับให้รัฐบาลออกกฎหมาย มาควบคุมค้าปลีกต่างชาติ ต่อมาในปี 2544 พรรคไทยรักไทยได้เป็นแกนนำรัฐบาล และได้ประกาศแนวคิดเกี่ยวกับการร่างกฎหมายค้าปลีก โดยกำหนดให้ออกกฎหมาย มาดูแลเฉพาะค้าปลีกในส่วนของเชกเมนต์ดิสเคาน์สโตร์ หรือ ไฮเปอร์มาร์เก็ต เนื่องจากมองว่าเป็นตัวการสำคัญที่ทำให้ลายระบบค้าปลีกท้องถิ่น จากแนวคิดดังกล่าวได้สร้างความหวังให้แก่ร้านค้าชุมชน แต่ถึงจะมีการให้ความหวังไปในทิศทางที่พึงประสงค์ ในทิศทางตรงกันข้ามคนในพรรคเดียวกัน อย่างเช่นรัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวงพาณิชย์ กลับออกมาแสดงวิสัยทัศน์ ที่สวนทางกับทิศทางของรัฐบาลว่า “*ธุรกิจค้าปลีกข้ามชาติที่เข้ามาลงทุนในไทยนั้นจะมีผลดีต่อประเทศในระยะยาว*”

ความพยายามในการแก้ไขปัญหาการละเมิดสิทธิทางการค้า ได้เห็นเป็นรูปธรรมในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550 ซึ่งมีบทบัญญัติที่เกี่ยวกับการคุ้มครองสิทธิมนุษยชนไว้ว่า “*ศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ สิทธิเสรีภาพ และความเสมอภาคของบุคคล ย่อมได้รับความคุ้มครอง*” อีกทั้งอำนาจในการบังคับใช้อำนาจอธิปไตยต้องคำนึงถึงหลักสิทธิมนุษยชน และยังกำหนดไว้ว่านโยบายทางเศรษฐกิจของประเทศ มาตรา 84 รัฐต้องดำเนินการตามแนวนโยบายด้านเศรษฐกิจ (รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550) ดังต่อไปนี้

(1) สนับสนุนระบบเศรษฐกิจแบบเสรีและเป็นธรรมโดยอาศัยกลไกตลาด และสนับสนุนให้มีการพัฒนาเศรษฐกิจอย่างยั่งยืน โดยต้องยกเลิกและละเว้นการตรากฎหมายและกฎเกณฑ์ที่ควบคุมธุรกิจซึ่งมีบทบาทสำคัญที่ไม่สอดคล้องกับความจำเป็นทางเศรษฐกิจ และต้องไม่ประกอบกิจการที่มีลักษณะเป็นการแข่งขันกับเอกชน เว้นแต่มีความจำเป็นเพื่อประโยชน์ในการรักษาความมั่นคงของรัฐ รักษาผลประโยชน์ส่วนรวม หรือการจัดให้มีสาธารณูปโภค

(2) สนับสนุนให้มีการใช้หลักคุณธรรมจริยธรรม และหลักธรรมาภิบาล ควบคู่กับการประกอบกิจการ

(3) ควบคุมให้มีการรักษาวินัยการเงินการคลังเพื่อสนับสนุนเสถียรภาพและความมั่นคงทางเศรษฐกิจและสังคมของประเทศ ปรับปรุงระบบการจัดเก็บภาษีอากรให้มีความเป็นธรรมและสอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงของสภาพเศรษฐกิจและสังคม

(4) จัดให้มีการออมเพื่อการดำรงชีพในยามชราแก่ประชาชนและเจ้าหน้าที่ของรัฐอย่างทั่วถึง

(5) กำกับให้การประกอบกิจการมีการแข่งขันอย่างเสรีและเป็นธรรม ป้องกันการผูกขาด ตัดตอนไม่ว่าโดยทางตรงหรือทางอ้อม และคุ้มครองผู้บริโภค

(6) ดำเนินการให้มีการกระจายรายได้ อย่างเป็นธรรม คุ้มครอง ส่งเสริมและขยายโอกาสในการประกอบอาชีพของประชาชนเพื่อการพัฒนาเศรษฐกิจ รวมทั้งส่งเสริม และสนับสนุนการพัฒนาภูมิปัญญาท้องถิ่นและภูมิปัญญาไทย เพื่อใช้ในการผลิตสินค้า บริการ และการประกอบอาชีพ

(7) ส่งเสริมให้ประชากรวัยทำงานมีงานทำ คุ้มครองแรงงานเด็กและสตรี จัดระบบแรงงานสัมพันธ์และระบบไตรภาคีที่ผู้ทำงานมีสิทธิเลือกผู้แทนของตน จัดระบบประกันสังคม รวมทั้งคุ้มครองให้ผู้ทำงานที่มีคุณค่าอย่างเดียวกันได้รับค่าตอบแทน สิทธิประโยชน์ และสวัสดิการที่เป็นธรรมโดยไม่เลือกปฏิบัติ

(8) คุ้มครองและรักษาผลประโยชน์ของ

เกษตรกรในการผลิตและการตลาด ส่งเสริมให้สินค้าเกษตรกรได้รับผลตอบแทนสูงสุด รวมทั้งส่งเสริมการรวมกลุ่มของเกษตรกรในรูปของสภาเกษตรกรเพื่อวางแผนการเกษตรและรักษาผลประโยชน์ร่วมกันของเกษตรกร

(9) ส่งเสริม สนับสนุน และคุ้มครองระบบสหกรณ์ให้เป็นอิสระ และการรวมกลุ่มการประกอบอาชีพหรือวิชาชีพตลอดทั้งการรวมกลุ่มของประชาชนเพื่อดำเนินกิจการด้านเศรษฐกิจ

(10) จัดให้มีสาธารณูปโภคขั้นพื้นฐานอันจำเป็นต่อการดำรงชีวิตของประชาชนเพื่อประโยชน์ ในการรักษาความมั่นคงของรัฐในทางเศรษฐกิจ และต้องมีให้สาธารณูปโภคขั้นพื้นฐานอันจำเป็นต่อการดำรงชีวิตของประชาชนอยู่ในความผูกขาดของเอกชนอันอาจก่อความเสียหายแก่รัฐ

(11) การดำเนินการใดที่เป็นเหตุให้โครงสร้างหรือโครงข่ายขั้นพื้นฐานของกิจการสาธารณูปโภคขั้นพื้นฐานของรัฐอันจำเป็นต่อการดำรงชีวิตของประชาชน หรือเพื่อความมั่นคงของรัฐตกไปเป็นกรรมสิทธิ์ของเอกชน หรือทำให้รัฐเป็นเจ้าของน้อยกว่าร้อยละห้าสิบเอ็ด จะกระทำมิได้

(12) ส่งเสริม และสนับสนุนกิจการพาณิชย์นาวี การขนส่งทางราง รวมทั้งการดำเนินการตามระบบบริหารจัดการขนส่งทั้งภายในและระหว่างประเทศ

(13) ส่งเสริมและสนับสนุนองค์รภาคเอกชนทางเศรษฐกิจทั้งในระดับชาติ และระดับท้องถิ่นให้มีความเข้มแข็ง

(14) ส่งเสริมอุตสาหกรรมแปรรูปผลผลิตทางการเกษตร เพื่อให้เกิดมูลค่าเพิ่มในทางเศรษฐกิจ จากที่กล่าวมาทั้งหมดสะท้อนให้เห็นถึงเหตุการณ์ของการเปลี่ยนแปลงทางด้านเศรษฐกิจ สังคม และการเมืองที่ส่งผลกระทบต่อธุรกิจทางการค้าในประเทศไทย ไม่ว่าจะเป็นการค้าของกลุ่มทุนข้ามชาติ หรือการค้าของธุรกิจชุมชน การมองต่างมุมของผู้ที่มีอำนาจ ความพยายามต่อสู้เคลื่อนไหวของกลุ่มทุนท้องถิ่นที่เดือดร้อน การพยายามปรับ

ตัวของการค้าชุมชน ซึ่งทั้งหมดนั้นเกิดมาจากความพยายามของการส่งเสริมการลงทุนจากต่างประเทศ ดังจะเห็นได้จากการมีมาตรการสนับสนุนในหลายรูปแบบ ทั้งการเปิดโอกาสให้สามารถถือครองสัดส่วนของธุรกิจได้มากขึ้นตามขนาดเงินลงทุนที่ใช้ รวมถึงมาตรการในการช่วยเหลือการลงทุนด้วยการลดภาษีการนำเข้า จนกระทั่ง ธุรกิจรูปแบบค้าปลีกของกลุ่มทุนขนาดใหญ่ “Modern Trade” มีการพัฒนาและขยายธุรกิจอย่างเห็นได้ชัดและมีการกระจายลงไปในทุกพื้นที่ทั่วประเทศไทย (อนุศาสตร์ สระทองเวียน, 2010)

แม้ว่าการเข้ามาของกลุ่มทุนข้ามชาติจะส่งผลกระทบต่อการค้าชุมชนในภาพรวม แต่คนในชุมชนนั้นยังมีความพึงพอใจต่อการเข้ามาทำธุรกิจของกลุ่มทุนข้ามชาติมากกว่า ดังจะเห็นได้จากการเปลี่ยนแปลงไปของ พฤติกรรมของผู้บริโภค ดังจะเห็นได้จากผู้บริโภคซึ่งเป็นคนในชุมชนนั้นเริ่มให้ความสำคัญต่อด้านคุณภาพสินค้า ซึ่งมองว่าสินค้าจาก Modern Trade นั้นมีความสดใหม่มากกว่า การเข้าไปจับจ่ายในบ้าน Modern Trade สามารถซื้อสินค้าได้เต็มที่ มีสินค้าให้เลือกเปรียบเทียบคุณภาพและปริมาณมากกว่าร้านค้าชุมชน อีกทั้งยังมีราคาที่ถูกกว่า และมีการลด แลก แจก แถม ที่ดึงดูดความสนใจ ซึ่งทั้งหมดนี้เป็นผลมาจากการวางแผนการตลาดจากผู้เชี่ยวชาญ ซึ่งร้านค้าชุมชนไม่มี และขาดการดูแลจากภาครัฐ ที่จะมาให้ความรู้เรื่องของการตลาด การเพิ่มมูลค่าให้ร้านค้า การตกแต่ง วิธีดึงดูดความสนใจ หรือแม้แต่ต้นทุนนั้นยังมีไม่เพียงพอขาดความรู้ ความสามารถในการลงทุน ซึ่งขัดแย้งกับ บทบัญญัติของสหประชาชาติที่ได้ให้ความสำคัญกับเรื่องสิทธิมนุษยชนกับการพัฒนา โดยมีการกำหนดปฏิญญาว่าด้วยสิทธิในการพัฒนา (Declaration on the Rights to Development) มีการรับรองโดยสมัชชาใหญ่สหประชาชาติตั้งแต่วันที่ 4 ธันวาคม 2529 โดยถือหลักการว่า “รัฐต้องตระหนักและให้ความสำคัญต่อการพัฒนามนุษย์เป็นศูนย์กลางของการพัฒนาประเทศ” และ “รัฐ

มีหน้าที่กระจายผลประโยชน์ที่เท่าเทียมกัน” รวมถึง “การพัฒนาให้เกิดความเป็นอยู่ที่ดีของประชาชนบนพื้นฐานของการมีส่วนร่วมในการพัฒนาประเทศ” ดังนั้นการดำเนินการเพื่อการพัฒนาประเทศของภาครัฐต้องยึดมั่นต่อเรื่องต่างๆ โดยมีรายละเอียดดังนี้มนุษย์เป็นศูนย์กลางในการพัฒนา และควรเป็นผู้มีส่วนร่วมและเป็นผู้รับประโยชน์จากสิทธิในการพัฒนา โดยมนุษย์ควรได้รับการคุ้มครองจากระเบียบทางการเมือง สังคม และเศรษฐกิจที่เหมาะสมต่อการพัฒนา และภาครัฐมีหน้าที่ในการกำหนดนโยบายการพัฒนาที่เหมาะสมที่มุ่งให้เกิดประโยชน์ในการปรับปรุงคุณภาพชีวิตของประชาชน บนพื้นฐานการมีส่วนร่วมและประชาชนได้รับความคุ้มครองต่อการกระจายผลประโยชน์ที่เกิดขึ้นอย่างเป็นธรรมภาครัฐต้องประกันในเรื่องของโอกาสที่เท่าเทียมกันสำหรับประชาชนทุกคนในการเข้าถึงทรัพยากรพื้นฐาน การศึกษา การบริการสาธารณสุข อาหาร ที่อยู่อาศัย การจ้างงานและการกระจายรายได้ที่เป็นธรรมภาครัฐ มีหน้าที่ในการให้ประกันการพัฒนาและจัดอุปสรรคการพัฒนา ต้องตระหนักถึงการส่งเสริมระเบียบเศรษฐกิจใหม่บนพื้นฐานความเสมอภาคเท่าเทียมกันการพึ่งพาอาศัยกัน ผลประโยชน์ร่วมกัน และการร่วมมือระหว่างรัฐทั้งปวง รวมทั้งในลักษณะ สนับสนุนให้ปฏิบัติตามและให้เกิดสัมฤทธิ์ผลในบรรดาสหประชาชาติมนุษยชน

จากหลักคิดดังกล่าวมาข้างต้นมีผลทำให้กระบวนการทัศน์ของรัฐที่มีต่อการพัฒนาประเทศต้องมีการปรับเปลี่ยนเป็นอย่างมาก ประการแรกคือรัฐต้องให้ความสำคัญกับคุณภาพและสิ่งที่มีคุณค่าต่อสังคม (ประชาชน) ประการต่อมาการตระหนักถึงความรับผิดชอบต่อสิ่งที่มีคุณค่าทางสังคม ประการสุดท้ายการให้ความสำคัญของประชาชนในการมีส่วนร่วมในการวางแผนพัฒนาประเทศ ไม่เพียงแต่ประเด็นของการละเมิดสิทธิทางการค้า แต่ต้องมุ่งเน้นบทบาทของภาครัฐในการทำหน้าที่เป็นผู้ส่งเสริมและสนับสนุน (Promoter and Supporter) ทั้ง

ทางเศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อม โดยมีศักดิ์ศรี ความเป็นมนุษย์ สิทธิมนุษยชน และความเสมอภาคของบุคคลเป็นศูนย์กลางนำไปสู่การกำหนดแนวทางในการพัฒนาประเทศ

แนวทาง และมาตรการที่เหมาะสมเพื่อรองรับการลงทุนของกลุ่มธุรกิจทุนเพื่อป้องกันการละเมิดเสรีภาพและสิทธิมนุษยชนทางการค้าและการประกอบอาชีพในชุมชนท้องถิ่น

การทำธุรกิจในชุมชนนั้นเป็นส่วนหนึ่งที่สำคัญต่อเศรษฐกิจในภาพ อีกทั้งมีผลกระทบต่อความเป็นอยู่ ของประชาชนโดยตรง ธุรกิจค้าในชุมชนนับว่าเป็นส่วนหนึ่งของการขับเคลื่อนกระบวนการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคม ที่สะท้อนภาพรวมของการพัฒนามาตรฐานการครองชีพและคุณภาพชีวิตของประชาชน แต่การแข่งขันทางการค้าระหว่างกลุ่มธุรกิจชุมชนและกลุ่มทุนขนาดใหญ่ นั้นมีความเข้มข้นและรุนแรง ซึ่งทั้งหมดเกิดจากอดีตที่มีการเปิดเสรีทางการค้า อันส่งผลให้นักลงทุนต่างชาติเข้ามาลงทุนทำธุรกิจในประเทศมากขึ้น (นิพนธ์ พวงพงศกร, 2545)

ลักษณะของการแก้ไขปัญหาการละเมิดสิทธิทางการค้า เพื่อให้เป็นไปตามเจตนารมณ์ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550 ในบทบัญญัติที่เกี่ยวกับการคุ้มครองสิทธิมนุษยชนในประเด็น “ศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ สิทธิเสรีภาพ และความเสมอภาคของบุคคล ย่อมได้รับความคุ้มครอง” ภาครัฐและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง จำเป็นต้องจำกัดการควบคุมการขยายสาขาของห้างค้าปลีกสมัยใหม่ ของกลุ่มทุนข้ามชาติให้หยุดหรือชะลอการขยาย หรือกำหนดปริมาณให้น้อยลง โดยมีหลักเกณฑ์ที่รอบคอบรัดกุม เช่น การพิจารณาถึงความจำเป็น ความเกี่ยวข้อง หรือระยะห่างกับชุมชน รวมทั้งเวลาในการดำเนินธุรกิจที่มีระยะตามสัญญาที่กำหนดไว้กับหน่วยงานของภาค

รัฐ (พีระพงษ์ กิติเวชโกศาวัฒน์, 2008) รวมทั้งการกำหนดมาตรการทางกฎหมาย ไม่ว่าจะเป็นกฎหมายควบคุมการขายสินค้าราคาต่ำกว่าทุน และบังคับใช้กฎหมายที่มีอยู่และกฎหมายอื่นๆ ที่เกี่ยวข้องอย่างเป็นระบบและให้มีประสิทธิภาพ เช่น พ.ร.บ. การแข่งขันทางการค้า พ.ศ. 2542 พ.ร.บ. ว่าด้วยราคาสินค้าและบริการ พ.ศ. 2542 กฎหมายว่าด้วยสิ่งแวดล้อม และกฎหมายว่าด้วยการคุ้มครองผู้บริโภค ภาครัฐต้องใช้มาตรการทางภาษีที่มีการจัดเก็บอย่างเป็นรูปธรรม ที่สำคัญคือระบบของการกระจายอำนาจสู่ท้องถิ่น โดยให้ท้องถิ่นมีอำนาจ ตัดสินใจหรือพิจารณาอนุญาตให้ประกอบธุรกิจค้าปลีก ของกลุ่มทุนขนาดใหญ่ในพื้นที่ปกครองของตนเอง ซึ่งจะต้องมีการทำประชาพิจารณ์จากคนในชุมชน มีการวิเคราะห์จุดดี จุดด้อย ของการตั้งธุรกิจของกลุ่มทุน ประเมินผลได้ผลเสีย ซึ่งหน่วยงานราชการที่เกี่ยวข้องควรให้ความช่วยเหลือและให้ความรู้จากใจจริงโดยปราศจากการครอบงำจากผู้มีอำนาจหรือกลุ่มทุน ทั้งนี้เพื่อเป็นการลดความขัดแย้งในชุมชนและเพื่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดในชุมชน

แม้ว่าจะพบว่ามี ความพยายามที่จะแก้ไขปัญหาของการละเมิดสิทธิมนุษยชนทางการค้า แต่ถึงอย่างไรในศักยภาพของชุมชนแต่ละชุมชนนั้นมีความหลากหลาย การแก้ไขปัญหาแบบเดียวกันในลักษณะของการเหมารวมจึงเป็นวิธีที่ไม่เหมาะสม ด้วยเหตุนี้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องจึงจำเป็นต้องปรับกลยุทธ์เพื่อให้สอดคล้องกับศักยภาพของผู้ประกอบการในแต่ละชุมชน เช่น จัดให้มีการฝึกอบรมเชิงปฏิบัติการที่เน้นการให้ความรู้เกี่ยวกับการบริหารจัดการอย่างเป็นระบบและความเป็นมืออาชีพในด้านการตลาดให้กับชุมชน การปรับภาพลักษณ์ร้านค้าให้มีความทันสมัย ให้ความรู้ที่เป็นระบบรวมทั้งผลกระทบจากสถานการณ์ต่างๆ นอกจากนั้นแล้วควรมีการส่งเสริมการจัดที่ปรึกษาให้กับผู้ประกอบการร้านค้าชุมชน เทคนิคทางการตลาด การจัดกิจกรรมแลกเปลี่ยนประสบการณ์

ทางการค้าระหว่างชุมชน เพื่อสร้างเครือข่ายการค้าชุมชน การแลกเปลี่ยนสินค้าซึ่งอาจเป็นสินค้าทางวัฒนธรรม การเปิดตลาดในพื้นที่ ต่างชุมชน เพื่อให้เกิดการสร้างศักยภาพของชุมชนและการค้าปลีกในชุมชนที่ยั่งยืน

บทสรุป

การให้ความช่วยเหลือร้านค้าชุมชน โดยเฉพาะอย่างยิ่งร้านค้าปลีกแบบดั้งเดิม เป็นส่วนสำคัญของการช่วยเหลือธุรกิจประเทศอย่างยั่งยืน ดังนั้นการให้ความรู้ในการปรับปรุงกลยุทธ์ทางการค้า การวางแผนการตลาด การออกแบบร้านค้า และการเลือกประเภทของสินค้า จึงเป็นเรื่องสำคัญที่จะส่งผลให้ร้านค้าปลีกในชุมชนนั้นสามารถอยู่ได้ในสถานการณ์การรุกรานของกลุ่มทุนข้ามชาติ ในขณะที่การบังคับการใช้กฎหมายนั้นไม่มีมาตรการที่

ชัดเจน หรือยังมีช่องว่างที่ทำให้กลุ่มทุนนั้นสามารถเข้ามาตั้งกิจการในชุมชนได้ ด้วยเหตุนี้ร้านค้าปลีกในชุมชน หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง และกลไกภาครัฐ จำเป็นต้องให้ความช่วยเหลือสนับสนุน คือ ร้านค้าปลีกชุมชนควรพัฒนาการจัดร้านค้าของตนเองให้มีความทันสมัยโดยมีการจัดวางสินค้าให้เป็นระเบียบ เป็นหมวดหมู่ มีประเภทสินค้าที่หลากหลาย มีการกำหนดเป้าหมายของร้านที่ชัดเจนว่าจะเจาะกลุ่มลูกค้าประเภทใด ทั้งนี้เพื่อให้ง่ายต่อการเลือกประเภทของสินค้าเพื่อจัดจำหน่าย และตรงตามความต้องการของลูกค้า นอกจากนี้แล้วร้านค้าปลีกชุมชนจะต้องใช้เทคโนโลยีมาช่วย เช่น การจัดจำหน่ายในระบบออนไลน์ การใช้เครื่องคิดราคา หรือเครื่องบันทึกเงินสดอัตโนมัติ การให้บัตรเครดิต รวมทั้งการพัฒนาระบบประชาสัมพันธ์ และการตลาด การจัดโปรโมชั่นของร้านค้าของตน

เอกสารอ้างอิง

- นิพนธ์ พัวพงศกร และคณะ. (2545). *การค้าปลีกของไทย: ผลกระทบ ของการแข่งขันจากผู้ประกอบการค้าปลีกขนาดใหญ่ จากต่างประเทศ. สถาบันวิจัยเพื่อการพัฒนาประเทศไทย.*
- นิพนธ์ พัวพงศกร. (2556). *การค้าปลีกของไทย : ผลกระทบของการแข่งขันจากผู้ประกอบการค้าปลีกขนาดใหญ่จากต่างประเทศ. ค้นข้อมูล 14 สิงหาคม 2560, สืบค้นจาก http://www.dric.nrct.go.th/bookdetail.php?book_id=128217.*
- ปรีชา วรเศรษฐสิน. (2544). *แนวทางการแก้ไขปัญหาค้าปลีกรายย่อยไทย. ค้นข้อมูล 21 กันยายน 2560, สืบค้นจาก www.meechai-thailand.com.*
- พีระพงษ์ กิติเวชโกศาวัฒน์. (2008). *ภาวะการเปลี่ยนแปลงของธุรกิจค้าปลีกประเทศไทย. ศูนย์วิจัยพัฒนาธุรกิจค้าปลีกและแฟรนไชส์สากล. คณะบริหารธุรกิจ มหาวิทยาลัยศรีปทุม.*
- วารุณี ดันติวงศ์วานิช. (2545). *ธุรกิจการค้าปลีก. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.*
- ศิริวรรณ เสรีรัตน์, ปริญลักษณ์ตานนท์และศุภร เสรีรัตน์. (2537). *กลยุทธ์การตลาด การบริหารการตลาด และกรณีตัวอย่าง. กรุงเทพฯ: พัฒนาศึกษา.*
- สถาบันวิจัยเพื่อการพัฒนาประเทศไทย. (2542). *การค้าส่งค้าปลีกไทย (รายงานทิศทางการเศรษฐกิจและการค้าไทย:ภาคการค้าภายในประเทศ). กรุงเทพฯ: ฝ่ายการวิจัยเศรษฐกิจรายสาขาสถาบันฯ.*
- อนุศาสตร์ สระทองเวียง. (2010) . *ธุรกิจค้าปลีก ประเทศไทย Retail Business in Thailand. Executive Journal. Retrieved feb 10 กันยายน 2560, from http://www.bu.ac.th/knowledgecenter/executive_journal/july_sep_10/pdf/aw21.pdf.*

การรู้ทันสื่อ การรู้ทันตนเองกับพฤติกรรมการเปิดรับข่าวสารในสื่อสังคมออนไลน์ของนักศึกษามหาวิทยาลัย

Media Literacy, Self -Awareness and Information Exposure Behavior on Social Media of University Students

กฤษณพร ประสิทธิ์วิเศษ¹

Gritsanaporn Prasitwisate¹

บทคัดย่อ

งานวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาพฤติกรรมการเปิดรับข่าวสาร (information exposure behavior) การรู้ทันสื่อ (media literacy) การรู้ทันตนเอง (self-awareness) ในสื่อสังคมออนไลน์ และศึกษาปัจจัยด้านลักษณะทางประชากร การรู้ทันสื่อ การรู้ทันตนเองที่ส่งผลต่อพฤติกรรมการเปิดรับข่าวสารผ่านสื่อสังคมออนไลน์ ซึ่งเป็นการวิจัยแบบผสมทั้งการวิจัยเชิงปริมาณและการวิจัยเชิงคุณภาพ มีกลุ่มตัวอย่างเป็นนักศึกษานิเทศศาสตร์ชั้นปีที่ 1-4 ในเขตกรุงเทพมหานคร ซึ่งการวิจัยเชิงปริมาณวิเคราะห์ผลโดยใช้สถิติเชิงพรรณน และทดสอบสมมติฐานด้วยการวิเคราะห์การถดถอย ส่วนการวิจัยเชิงคุณภาพใช้การวิเคราะห์โดยการสรุปตามประเด็นที่ได้มีการกำหนดไว้ ผลการวิจัยพบว่า ส่วนใหญ่เปิดรับข้อมูลข่าวสารทุกวัน มีการใช้เฟซบุ๊กมากที่สุด และทวิตเตอร์น้อยที่สุด เปิดรับเนื้อหาประเภทภาพยนตร์และเพลง โดยรูปแบบการใช้งานจะเน้นการสนทนา (chat) การฟังเพลง ดูหนังและชอบแสดงความคิดเห็น (comment) และกดไลค์ (click like) โดยมีเหตุผลในการใช้เพื่อความบันเทิง และมีความคาดหวังเกี่ยวกับความเร็วในการใช้สื่อเป็นเครื่องมือในการสื่อสาร ส่วนความคิดเห็นที่มีต่อด้านพฤติกรรมการเปิดรับข่าวสารผ่านสื่อสังคมออนไลน์อยู่ในระดับเห็นด้วยมาก ในขณะที่ ความคิดเห็นด้านกรู้ทันสื่อและการประเมินตนเองด้านกรู้ทันตนเอง อยู่ในระดับปานกลาง สำหรับผลการทดสอบสมมติฐานพบว่า ปัจจัยลักษณะทางประชากร สามารถพยากรณ์พฤติกรรมการเปิดรับข่าวสารผ่านสื่อสังคมออนไลน์ได้อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ปัจจัยการรู้ทันสื่อไม่สามารถพยากรณ์พฤติกรรมการเปิดรับข่าวสารผ่านสื่อสังคมออนไลน์ ในขณะที่ ปัจจัยการรู้ทันตนเองสามารถพยากรณ์พฤติกรรมการเปิดรับข่าวสารผ่านสื่อสังคมออนไลน์ได้อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

คำสำคัญ : การรู้เท่าทันสื่อ, การรู้ทันตนเอง, การเปิดรับข่าวสาร, สื่อสังคมออนไลน์

¹ อาจารย์ประจำคณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยสวนดุสิต

¹ Lecture, Faculty of Management Science, Suan Dusit University

Abstract

The objectives of this research were to 1) study (the) information exposure behavior, media literacy, and self-awareness on social media and 2) study demographic factors on media literacy and self-awareness toward (the) information exposure behavior through social media. The research was a mixed method that was quantitative and qualitative research. The samples were first-to-fourth-year students of Communication Arts in Bangkok metropolitan area. The results of the study showed that most of students exposed information every day. Students used Facebook at the highest level and Twitter at the lowest level. Students' content exposure on movies and music was used emphatically in chatting, listening to music, watching movies, commenting, and clicking a like for entertainment reason. Students' expectation was about the speed of media usage as communicative tools. The students' opinion toward information exposure behavior through social media was highly positive while the opinions on media literacy and self-awareness were at a moderate level.

Hypothesis test revealed that demographic factors could predict information exposure behavior through social media at the statistical significance of 0.05. The factors of media literacy could not predict information exposure behavior through social media while the factors of self-awareness could predict information exposure behavior through social media at the statistical significance of 0.05.

Keywords : media literacy, self-awareness, media exposure, social media

บทนำ

สื่อสังคมออนไลน์กำลังได้รับความนิยมอย่างมากในฐานะสื่อกลางในการติดต่อสื่อสารและสื่อทางเลือกในการเปิดรับข้อมูลข่าวสาร ไม่ว่าจะเป็นชาวสถานการณืประจำวัน ความรู้ ข้อมูลข่าวสารที่เป็นสารประโยชน์ ปรัชญา คมคำ รวมถึงข้อมูลทางการตลาด ทั้งโฆษณา ประชาสัมพันธ์ การส่งเสริมการขาย หรือเครื่องมือทางการตลาดในการสร้างความเชื่อมโยง ความสัมพันธ์กับลูกค้า ซึ่งข้อมูลข่าวสารต่างๆ ที่มีการเปิดรับนั้น ผู้ใช้สื่อ (user) จะมีบทบาท 2 ลักษณะคือ บทบาทของผู้ส่งหรือสร้างสาร (sender/ generate) และบทบาทของผู้รับสาร (receiver) เนื่องจากในยุคปัจจุบันการพัฒนาระบบการสื่อสารผ่านอินเทอร์เน็ตได้ถูกพัฒนาจาก Web

1.0 ที่เป็นเพียงแค่การสื่อสารทางเดียวที่เว็บมาสเตอร์เป็นผู้สร้างและส่งข้อมูลไปยังผู้รับสารอย่างเดียว โดยไม่สามารถสร้างการตอบกลับหรือการตอบโต้ได้ ผู้รับสารจึงมีบทบาทได้เพียงผู้รับสาร (passive) ที่ได้แต่รอคอยข้อมูล รับฟังและคล้อยตาม มาสู่ยุค web 2.0 และ web 3.0 ที่มีการพัฒนาเว็บไซต์ที่เรียกว่า เว็บแอปพลิเคชัน (web application) ซึ่งมีศักยภาพในการทำการสื่อสารได้แบบอินเทอร์แอคทีฟ (interactive) หรือสามารถสร้างการตอบโต้ระหว่างผู้ส่งสารและผู้รับสารได้ ในขณะเดียวกัน ตัวผู้รับสารก็ได้เปลี่ยนบทบาทจากผู้รับสารมาเป็นทั้งผู้สร้างและส่งสารเองได้ผ่านรูปแบบแพลตฟอร์มในการสื่อสารที่หลากหลายมากขึ้น เช่น การสร้างโปรไฟล์ (profile) การอัปโหลด-ดาวน์โหลดรูปภาพ คลิปวิดีโอ การเล่นเกม การส่งต่อข้อมูล

ข่าวสาร การแสดงความคิดเห็น การสร้างเครือข่าย เพื่อน-สังคมที่ครอบคลุมไปทั่วโลก และด้วยศักยภาพของการสื่อสารผ่านสื่อสังคมออนไลน์ สื่อดังกล่าวจึงกลายมาเป็นแหล่งข้อมูลปริมาณมหาศาลที่ไหลเวียนอยู่บนทางด่วนสารสนเทศ (Information Superhighway)

ด้วยความน่าสนใจของสื่อสังคมออนไลน์ เหล่านี้ที่ผู้ใช้สื่อทุกคนจึงสามารถเป็นเจ้าของสื่อ และสร้างการแพร่กระจายได้อย่างรวดเร็ว ส่งผลให้การส่งต่อข้อมูลและการเปิดรับข้อมูลต่างๆ เป็นไปอย่างอิสระ จึงอาจเสี่ยงต่อการละเมิดกฎหมาย สิทธิความเป็นส่วนตัว อีกทั้ง ความรวดเร็วและความหลากหลายของสื่ออาจทำให้เกิดความผิดพลาดในการเปิดรับและรับรู้ข้อมูลข่าวสาร และอาจถูกโน้มน้าความคิด หรือการมอมเมาให้หลงเชื่อหรือสร้างค่านิยมการบริโภคนิยมหรือวัฒนธรรมใหม่ที่ขัดต่อหลักศีลธรรมจรรยาที่เป็นอยู่ ดังนั้น การขาดวิจักษณ์ญาณในการวิเคราะห์ หรือขาดการทำความเข้าใจต่อสื่อและสาร อาจส่งผลกระทบต่อการดำเนินชีวิต ความคิดและการกระทำทั้งต่อตัวผู้ใช้เองและต่อสังคม

We Are Social ดิจิทัลเอเยนซีของสิงคโปร์ (รายงานใน Digital in 2016) รายงานสำรวจสถานการณ์การใช้อินเทอร์เน็ตของประชากรไทยระบุว่า ประชากรไทยทั้งหมด 68 ล้านคน มีผู้ใช้อินเทอร์เน็ตและเป็นผู้ใช้โซเชียลมีเดียมากกว่า 38 ล้านคน และสมาคมโฆษณาดิจิทัล (ประเทศไทย) หรือ DAAT ระบุว่า โซเชียลมีเดียที่คนไทยที่นิยมใช้มากที่สุดคือ เฟซบุ๊ก จำนวน 400 ล้านบัญชี และไลน์ 38 ล้านบัญชี ในขณะที่ ทวิตเตอร์ มีจำนวน 4.5 ล้านบัญชี และลิงคเอดอิน มีจำนวน 1.45 ล้านบัญชี ซึ่งกิจกรรมที่คนไทยนิยมใช้อินเทอร์เน็ตเข้าถึงมากที่สุด ยังคงเป็นการใช้เพื่อใช้งานเข้าโซเชียลเน็ตเวิร์คสูงถึงร้อยละ 82.7 รองลงมาเพื่อการค้นหาข้อมูลร้อยละ 56.7 และการใช้เพื่ออ่านข่าวร้อยละ 52.2 เป็นต้น และหากแยกเป็นกลุ่มผู้ใช้อินเทอร์เน็ตจะเห็นว่า กลุ่ม Gen Y คือกลุ่มที่ใช้

อินเทอร์เน็ตมากที่สุดถึง 54.2 ชั่วโมงต่อสัปดาห์ ตามด้วยกลุ่ม Gen X, Gen Z และ Baby Boomer ตามลำดับ (สมาคมโฆษณาดิจิทัล (ประเทศไทย), 2559)

จากข้อมูลข้างต้นแสดงให้เห็นว่า กลุ่ม Gen Y คือ กลุ่มวัยรุ่น อายุ 15-24 ปี เป็นกลุ่มที่มีพฤติกรรมการใช้สื่อสังคมออนไลน์มากที่สุด สอดคล้องกับผลการวิจัยในการประชุมวิชาการระดับชาติสถาบันวิจัยประชากรและสังคม มหาวิทยาลัยมหิดล ครั้งที่ 11 เรื่อง “ความหลากหลายทางประชากรและสังคมในประเทศไทย ณ ปี 2558” พบว่า กลุ่มที่ใช้สื่อสังคมออนไลน์ส่วนใหญ่ยังคงเป็นกลุ่มวัยรุ่น และมีพฤติกรรมในการใช้สื่ออย่างไม่รู้เท่าทัน โดยผลการวิจัยของ นิพนธ์ ดาราวุฒิมาประกรณ์ (2558: 29-41) นักวิจัยสถาบันวิจัยประชากรและสังคม มหาวิทยาลัยมหิดล ที่ทำการศึกษาเรื่อง “วัยรุ่นใช้สื่อออนไลน์อย่างไรในการหา” พบความน่าเป็นห่วง คือกลุ่มวัยรุ่นใช้สื่อสังคมออนไลน์นี้ไม่ว่าจะเป็นเฟซบุ๊ก ไลน์ ในการหา “กิ๊ก” และคู่นอน ส่วนงานของ ภูเบศร์ สมุทรจักร อาจารย์ประจำสถาบันวิจัยประชากรและสังคมมหาวิทยาลัยมหิดล พบความขัดแย้งในกลุ่มวัยรุ่นในประเด็นความสัมพันธ์ในกลุ่มเพื่อนและคนรัก การแข่งขันในการเรียน และสถานภาพทางสังคม “การที่ไม่มีตัวตน หรือมีตัวตนซ่อนเร้นในโลกออนไลน์ ทำให้คนมีอิสระในการแสดงความคิดเห็นหรือแสดง ‘ความแรง’ ออกมาในสังคมมากขึ้น ดังนั้น จากความรุนแรงทางความสัมพันธ์ในการสื่อสารจึงกลายมาเป็นความรุนแรงทางกายภาพ ซึ่งนายแพทย์อภิชาติ จริยาวิลาส จิตแพทย์โรงพยาบาลศรีธัญญา กรมสุขภาพจิต กระทรวงสาธารณสุข แนะนำว่า เพื่อป้องกันปัญหาที่ตามมา สิ่งที่เราสามารถทำได้คือการรู้เท่าทันสื่อ โดยต้องเข้าใจสภาพของสื่อออนไลน์ว่าเป็นสังคมที่มีทั้งพื้นที่ส่วนตัวและพื้นที่สาธารณะ เรียนรู้การสื่อสารและการมีปฏิสัมพันธ์บนโลกออนไลน์กับชีวิตจริงว่า ความรอบคอบและมีสติทุกครั้งในการสื่อสารและแสดง

ความคิดเห็นต่างๆ บนโลกออนไลน์ (นิวส์ 108, 2558)

การรู้ทันสื่อ (Media Literacy) จึงเป็นประเด็นทางสังคมที่กำลังถูกกล่าวถึงในยุคที่การสื่อสารมีการเคลื่อนตัวอย่างรวดเร็วทั้งรูปแบบที่หลากหลายและศักยภาพในการใช้งาน การรู้ทันสื่อจึงเป็นการศึกษาและทำความเข้าใจถึงวิธีการเรียนรู้ที่จะป้องกันตนเองจากการถูกจู่โจมจากเนื้อหาหรือสื่อโดยฝึกฝนและพัฒนาความสามารถของตนเองในการคิดวิเคราะห์สื่ออย่างมีวิจารณญาณ เพื่อให้สามารถควบคุมการตีความเนื้อหาของสื่อหรือการเข้าไปมีปฏิสัมพันธ์ด้วย และยังช่วยให้เข้าใจสื่ออย่างที่ไม่รู้ตัว หรือกล่าวได้ว่า การรู้ทันสื่อ คือ การไม่หลงเชื่อในเนื้อหาที่ได้ยิน ได้ชม ได้ฟัง หรือที่ส่งต่อกันมา แต่สามารถคิดวิเคราะห์ รู้จักตั้งคำถามเป็นคนช่างสงสัยว่าเป็นเรื่องจริงไม่ ใครเป็นผู้ให้ข้อมูล เขามีความต้องการสื่อสารหรือมีจุดหมายแอบแฝงหรือไม่ แผลงชว่นาเชื่อถือมากน้อยเพียงใด และใครบ้างที่ได้รับประโยชน์หรือเสียผลประโยชน์ ดังนั้น การรู้ทันสื่อ นอกจากจะสร้างความตระหนักและทักษะที่เป็นภูมิคุ้มกันให้เกิดขึ้นกับผู้ใช้อีก ยังเป็นการส่งเสริมให้ใช้การแสดงออกความคิดเห็นอย่างมีเหตุผลต่อเหตุการณ์ต่างๆ อีกด้วย

การรู้ทันสื่อและการรู้ทันตนเองในสื่อสังคมออนไลน์เกิดขึ้นในยุคที่บทบาทของผู้ใช้สื่อ (User Generate Content: UGC) ได้เปลี่ยนแปลงไปจากผู้ส่งสารและผู้รับสารกลายเป็นทั้งผู้สร้างและผู้รับสารในเวลาเดียวกัน ผู้ใช้สื่อจึงจำเป็นต้องทำความเข้าใจต่อการใช้งานในภาพจริงอย่างมีสติ ไม่ว่าผู้ใช้จะอยู่ในสถานภาพใดของผู้รับสารที่กำลังรับเนื้อหาต่างๆ ทั้งข้อความ ภาพ เสียง วิดีทัศน์ ต้องมีสติระลึกว่ากำลังรับสารจากใคร เนื้อสารมีความหมายอย่างไร เนื้อหาและผู้ส่งสารนั้นมีความน่าเชื่อถือหรือไม่ ผู้ส่งสารมีจุดประสงค์ใดในการสื่อสารนั้น ต้องการให้ใครได้รับสารบ้างและมุ่งหวังสิ่งใดจากที่ผู้ได้รับสารเหล่านั้น ในขณะที่เดียวกัน ต้องรู้ทัน

ตนเองว่า เราจะมีปฏิกริยาอย่างไรต่อข้อมูลที่ได้รับ เรารู้สึกอะไร คิดอย่างไร และจะอย่างไรกับข้อมูลเหล่านั้นอย่างมีสติ เมื่อเราได้วิเคราะห์และประเมินข้อมูลข่าวสารในสื่อสังคมออนไลน์อย่างรอบคอบ เราจะมีคำตอบที่ดีต่อการกระทำของตนเองว่าเราเข้าใจที่ไปที่มาของข้อมูลเหล่านั้นอย่างถูกต้องหรือไม่ เราจะแสดงความคิดเห็นต่อข้อมูลเหล่านั้นอย่างไร เราได้รับผลกระทบที่อาจตามมาและพร้อมที่จะรับผิดชอบต่อผลกระทบเหล่านั้นแล้วใช่หรือไม่ (นิธิตา วิวัฒน์พาณิชย์, 2558)

ด้วยความสำคัญของการรู้ทันสื่อ จึงก่อให้เกิดการสอดแทรกรายวิชาในหลักสูตรการเรียนการสอนในระดับต่างๆ ตั้งแต่ปี 1975 ทั้งในสหรัฐอเมริกา ยุโรป ออสเตรเลีย แอฟริกาใต้ โดยได้รับการสนับสนุนจากองค์การสหประชาชาติ (UNESCO) ในการพัฒนารูปแบบของสื่อมวลชนศึกษาในลักษณะของแบบจำลอง เพื่อให้ประเทศต่างๆ ทั่วโลกได้นำไปใช้ในการเสริมสร้างภาวะการรู้ทันสื่อ สำหรับประเทศไทยนั้นในระดับอุดมศึกษาโดยเฉพาะระดับปริญญาตรีที่มีการเรียนการสอนด้านนิเทศศาสตร์หรือการสื่อสารก็มีการจัดการเรียนการสอนที่มีเนื้อหาเกี่ยวกับการรู้ทันสื่อ เช่น การรู้เท่าทันสื่อ ความรู้เท่าทันสื่อและการใช้สารสนเทศ / ความรู้ทางสื่อและข่าวสาร การรู้เท่าทันข่าวและสารสนเทศ การรู้เท่าทันสื่อทางวารสารศาสตร์ การรู้เท่าทันสื่อทางการประชาสัมพันธ์ การรู้เท่าทันสื่อทางการเมือง การอ่านวินิจฉัย การวิเคราะห์ข่าว ความเข้าใจสื่อดิจิทัล และการวิเคราะห์วิจารณ์สื่อ (วรชัย คุรุจิต และฉัตรฉวี คงดี, 2554) ซึ่งนักศึกษากลุ่มนี้นับได้ว่าเป็นกลุ่มเยาวชนผู้รับสารที่ควรได้รับภูมิคุ้มกัน จะได้ไม่ตกอยู่ภายใต้อิทธิพลของสื่อ อีกทั้ง ในระดับอุดมศึกษามีความจำเป็นที่จะต้องมีการรู้เท่าทันการเปลี่ยนแปลงของผู้ใช้ ทักษะต้องมีการเปลี่ยนแปลงไปตามเครื่องมือที่ใช้ การรู้ทันสารสนเทศต้องรู้ทันทั้งในด้านปริมาณ รูปแบบ และเนื้อหา เพื่อนำไปใช้ในการตัดสินใจและแก้ปัญหา (Doyle 1992 อ้างถึงใน ชุตติมา สัจจานนท์,

2550) และเมื่อนักศึกษาจบออกไปประกอบอาชีพ ที่เกี่ยวกับการสื่อสาร จะได้สามารถนำความรู้และ ทักษะไปใช้ประโยชน์ได้อย่างแม่นยำและมี ประสิทธิภาพสูงสุด

อย่างไรก็ตาม แม้ว่าที่ผ่านมาจะมีงานวิจัยที่ ศึกษาถึงการรู้ทันสื่อของเยาวชนในการใช้สื่อ อินเทอร์เน็ตและสื่อออนไลน์ ได้แก่ บุปผา เมฆศรี ทองคำ (2555) ณัฐนันท์ ศิริเจริญ (2557) สุนิตา เข้มทอง (2549) จินดารัตน์ บวรบริหาร (2548) สุภารัตน์ แก้วสุทธิ (2553) นพพร สุนะ (2556) แต่ งานวิจัยส่วนใหญ่จะเป็นการศึกษาเกี่ยวกับกลุ่ม นักศึกษาและกลุ่มเยาวชนทั่วไป ในขณะที่ การศึกษาในกลุ่มนักศึกษานิเทศศาสตร์ค่อนข้างน้อย ผู้วิจัยจึงความสนใจที่จะศึกษากลุ่มนักศึกษานิเทศศาสตร์ เนื่องจากมีความเกี่ยวข้องกับเรียน การสอนด้านการสื่อสาร ซึ่งมีความจำเป็นอย่างยิ่ง ที่ต้องมีความรู้ ความเข้าใจ และพัฒนาทักษะการ รู้ทันสื่อ เพื่อให้สามารถนำไปใช้ประกอบวิชาชีพสื่อ และการดำเนินชีวิตได้อย่างมีภูมิคุ้มกัน จึงเป็นที่มา ของการศึกษาเรื่อง “พฤติกรรมกาเปิดรับข่าวสาร การรู้ทันสื่อ และรู้ทันตนเองในสื่อสังคมออนไลน์ ของนักศึกษานิเทศศาสตร์ในเขตกรุงเทพมหานคร” โดยมุ่งเน้นศึกษาสื่อสังคมออนไลน์ที่เป็นที่นิยม 5 สื่อ ได้แก่ เฟซบุ๊ก ทวิตเตอร์ อินสตาแกรม ยูทูบ และโปรแกรมสนทนาไลน์ โดยผู้วิจัยมีความคาดหวังว่า ผลจากการศึกษาจะถูกนำมาใช้เป็นแนวทาง ในการออกแบบหลักสูตรการเรียนการสอนเกี่ยวกับการ รู้ทันสื่อให้กับนักศึกษานิเทศศาสตร์ในฐานะ นักการสื่อสารให้มีทักษะในการเลือกและใช้สื่อได้ อย่างมีประสิทธิภาพ ตลอดจน นำผลจากการศึกษา ไปแนวทางในการสร้างโครงการหรือกิจกรรมเพื่อ การรณรงค์ให้เยาวชนได้ตระหนักถึงการรู้ทันสื่อ และรู้ทันตนเองในการใช้สื่อสังคมออนไลน์ เพื่อ เป็นการสร้างความเข้มแข็งในการบริโภคสื่อต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาความคิดเห็นที่มีต่อพฤติกรรม การเปิดรับข่าวสารผ่านสื่อสังคมออนไลน์ของ นักศึกษานิเทศศาสตร์ ในเขตกรุงเทพมหานคร
2. เพื่อศึกษาการรู้ทันสื่อสังคมออนไลน์ของ นักศึกษานิเทศศาสตร์ในเขตกรุงเทพมหานคร
3. เพื่อศึกษาการรู้ทันตนเองในการเปิดรับ สื่อสังคมออนไลน์ของนักศึกษานิเทศศาสตร์ในเขต กรุงเทพมหานคร
4. เพื่อศึกษาปัจจัยด้านลักษณะทาง ประชากร การรู้ทันสื่อ การรู้ทันตนเองที่ส่งผลต่อ พฤติกรรมกาเปิดรับข่าวสารผ่านสื่อสังคมออนไลน์ วัตถุประสงค์และวิธีการศึกษา

การวิจัยนี้เป็นการวิจัยแบบผสม โดยใช้วิธี วิจัยเชิงปริมาณและวิธีวิจัยเชิงคุณภาพ โดยเริ่มจาก วิธีวิจัยเชิงปริมาณที่มุ่งสำรวจพฤติกรรมกาเปิดรับ ข่าวสารผ่านสื่อสังคมออนไลน์ การวัดระดับการรู้ทัน สื่อและการรู้ทันตนเองของนักศึกษานิเทศศาสตร์ โดย เก็บข้อมูลด้วยแบบสอบถาม หลังจากนั้น จะใช้วิธี การวิจัยเชิงคุณภาพ โดยการสนทนากลุ่ม (Focus Group) กับกลุ่มนักศึกษานิเทศศาสตร์ เพื่อหาเหตุ ผลสนับสนุนผลงานวิจัยที่ได้จากการวิจัยเชิงปริมาณ

การวิจัยเชิงปริมาณ ประชากรที่ใช้ในการ วิจัยคือ นักศึกษาระดับชั้นปีที่ 1 ถึง ปีที่ 4 ที่กำลัง ศึกษาอยู่ในคณะนิเทศศาสตร์ หรือมีหลักสูตร/ สาขา /ภาควิชาที่เกี่ยวกับนิเทศศาสตร์ และอยู่ใน เขตกรุงเทพมหานคร จำนวน 45,868 คน โดยแบ่ง เป็นมหาวิทยาลัยรัฐบาล 10 แห่ง และมหาวิทยาลัย เอกชน 13 แห่ง รวม 23 แห่ง กำหนดขนาดกลุ่ม ตัวอย่างโดยใช้สูตรของทาโร ยามาเน่ ที่กำหนด ความเชื่อมั่นที่ร้อยละ 95 ได้กลุ่มตัวอย่างจำนวน 400 คน เก็บข้อมูลแห่งละ 20 คน และทำการสุ่ม ตัวอย่างโดยไม่อาศัยความน่าจะเป็นด้วยวิธีแบบ บังเอิญ โดยใช้แบบสอบถามเป็นเครื่องมือในการ วิจัย ทำการเก็บรวบรวมข้อมูลโดยการติดต่อขอ ความร่วมมือในกับสถาบันการศึกษาในการรวบรวม

ข้อมูล ทำการวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติเชิงพรรณนา ได้แก่ ค่าความถี่ ร้อยละ ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานและการทดสอบสมมติฐานด้วยการวิเคราะห์การถดถอย

ส่วนการวิจัยเชิงคุณภาพ ผู้ให้ข้อมูลคือนักศึกษาระดับชั้นปีที่ 1 ถึง ปีที่ 4 ที่กำลังศึกษาอยู่ในคณะนิเทศศาสตร์ หรือมีหลักสูตร/ สาขา/ภาควิชาที่เกี่ยวกับนิเทศศาสตร์ จำนวน 15 คน แบ่งออกเป็น 3 กลุ่ม ๆ ละ 5 คน ได้แก่ กลุ่มนักศึกษาจากมหาวิทยาลัยรัฐบาล กลุ่มนักศึกษาจากมหาวิทยาลัยเอกชน และกลุ่มนักศึกษาจากมหาวิทยาลัยราชภัฏ ทำการสุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง โดยได้รับการแนะนำจากอาจารย์และนักศึกษาในสังกัดสถานศึกษาและทำการคัดเลือกบุคคลที่มีคุณสมบัติตรงตามที่กำหนด ทั้งนี้ เครื่องมือในการวิจัยใช้การสนทนากลุ่มด้วยแบบสัมภาษณ์แบบไม่มีโครงสร้าง โดยมุ่งเน้นคำถามในประเด็นพฤติกรรมการเปิดรับข่าวสารผ่านสื่อสังคมออนไลน์ ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการรู้ทันสื่อ และการรู้ทันตนเอง โดยทำการวิเคราะห์ข้อมูลด้วยการสรุปจากบทสนทนาตามประเด็นที่มีการกำหนดไว้

ผลการศึกษา

1. ความคิดเห็นและพฤติกรรมการเปิดรับข่าวสารผ่านสื่อสังคมออนไลน์

1.1 ข้อมูลลักษณะทางประชากรจากผู้ตอบแบบสอบถามทั้งสิ้น 400 คน แบ่งเป็น 3 กลุ่ม คือ กลุ่มมหาวิทยาลัยราชภัฏมีผู้ตอบแบบสอบถามจำนวน 79 คน กลุ่มมหาวิทยาลัยเอกชน มีผู้ตอบแบบสอบถาม จำนวน 225 คน และกลุ่มมหาวิทยาลัยรัฐบาล มีผู้ตอบแบบสอบถาม จำนวน 96 คน โดยภาพรวมผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง มีอายุ 18-20 ปี กำลังศึกษาอยู่ในชั้นปีที่ 2 สังกัดคณะนิเทศศาสตร์และคณะวิทยาการจัดการ และมีเกรดเฉลี่ยสะสมอยู่ที่ 2.51-3.00

1.2 ข้อมูลการเปิดรับข่าวสารผ่านสื่อสังคมออนไลน์ พบว่า การเปิดรับข้อมูลผ่านสื่อ

สังคมออนไลน์ต่อสัปดาห์ส่วนใหญ่ (ร้อยละ 82) เปิดรับข้อมูลทุกวัน รองลงมาคือ 3-4 วันต่อสัปดาห์ และ 1-2 วันต่อสัปดาห์ สำหรับสื่อสังคมออนไลน์ที่ใช้พบว่า มีการใช้เฟซบุ๊กมากที่สุด (ร้อยละ 26.96) รองลงมาคือ ไลน์ ยูทูป และอินสตาแกรม ส่วนทวิตเตอร์ มีผู้ใช้ น้อยที่สุด (ร้อยละ 10.47) ซึ่งสอดคล้องกับผลการสนทนากลุ่มที่พบว่า ส่วนใหญ่มีการใช้งานเฟซบุ๊ก ไลน์ ยูทูป และอินสตาแกรมมาก ในขณะที่ทวิตเตอร์มีการใช้งานน้อย โดยจำนวนชั่วโมงต่อวันในการเข้าถึงสื่อสังคมออนไลน์ส่วนใหญ่ใช้เวลา 2-5 ชั่วโมง (ร้อยละ 34) รองลงมาคือ 5-8 ชั่วโมง และมากกว่า 8 ชั่วโมง ทั้งนี้มีการเปิดรับเนื้อหาประเภทภาพยนตร์และเพลงมากที่สุด (ร้อยละ 25.99) รองลงมาคือ ข่าวประจำวัน สารความรู้ ข้อมูลสินค้าและบริการ และเกม

1.3 รูปแบบการใช้งานสื่อสังคมออนไลน์พบว่า ส่วนใหญ่จะใช้งานเพื่อสนทนากับเพื่อน (ร้อยละ 14.59) รองลงมาคือ ฟังเพลง ดูหนัง และการโพสต์ นอกจากนี้ จะใช้งานเพื่อแสดงความคิดเห็น การติดตามข้อมูลข่าวสารของเพื่อนหรือบุคคลที่สนใจ การแสดงความนิยม-ชื่นชอบ เล่นเกม ดาวน์โหลด-อัปโหลดรูปภาพ/คลิปวิดีโอ และส่งต่อข้อมูลข่าวสาร (share) สำหรับเหตุผลในการใช้สื่อสังคมออนไลน์ พบว่า ส่วนใหญ่ใช้เพื่อความบันเทิง (ร้อยละ 28.04) รองลงมาคือ ใช้ยามว่าง ติดตามข้อมูลข่าวสาร ใช้เพื่อนำเสนอตัวตน (ภาพ ข้อมูลผลงานส่วนตัว) และใช้เพื่อสร้างสังคม หาเพื่อนใหม่ นอกจากนี้ยังพบว่า มีเหตุผลอื่นในการใช้สื่อสังคมออนไลน์ ได้แก่ การใช้เพื่อทำการตลาดออนไลน์ การค้นหาข้อมูลการท่องเที่ยว การขายสินค้า การติดต่องาน การทำงาน การบันทึกเรื่องราวที่ประทับใจ การค้นหาความรู้ และการหาคู่รัก

1.4 ความคาดหวังต่อความสามารถของสื่อสังคมออนไลน์พบว่า ส่วนใหญ่คาดหวังเกี่ยวกับความเร็วในการใช้ เป็นเครื่องมือติดต่อสื่อสาร (ร้อยละ 20.02) รองลงมาคือ การเป็นแหล่งสืบค้นข้อมูลที่สะดวกและทันสมัย ความสามารถในการ

ได้ตอบได้อย่างทันที การเป็นสื่อที่สามารถใช้ได้ทุกที่ทุกเวลา ความสามารถในการเผยแพร่ข่าวสารได้อย่างกว้างขวาง ความสามารถในการสร้างสังคม และการเป็นสื่อที่ผู้ใช้สามารถสร้างและผลิตเนื้อหาเองได้ใช้งานง่าย

1.5 พฤติกรรมการเปิดรับข่าวสารผ่านสื่อสังคมออนไลน์ ผลจากการวิจัยเชิงปริมาณพบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามมีความคิดเห็นต่อพฤติกรรมการใช้สื่อสังคมออนไลน์อยู่ในระดับเห็นด้วยมาก (ค่าเฉลี่ย 3.76) ซึ่งข้อที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุดมี 2 ข้อ เท่ากันคือ ฉันเลือกใช้สื่อตามความสามารถในการอ่านออก เขียนได้ และใช้สื่อเป็น และฉันเปิดรับสื่อเฉพาะที่ตนเองมีความสนใจเท่านั้น (ค่าเฉลี่ย 4.06) รองลงมาคือ ฉันจะเลือกใช้ภาษาแบบไม่เป็นทางการสื่อสารผ่านสื่อสังคมออนไลน์ (ภาษาพูด รูปภาพ สัญลักษณ์) ฉันสามารถแยกแยะข้อเท็จจริง และความคิดเห็นจากข้อมูลข่าวสารบนสื่อสังคมออนไลน์ได้ ฉันจะอ่านทบทวนเนื้อหาหลายครั้งและต้องหาข้อมูลเพิ่มเติมก่อนที่จะตัดสินใจเชื่อและทำการส่งต่อ และฉันสามารถแยกได้ระหว่างภาพที่แท้จริง และภาพที่ผ่านการตัดต่อมาแล้ว ส่วนฉันเป็นคนเชื่ออะไรง่ายมาก เมื่อได้รับข้อมูลข่าวสารฉันจะรีบกดไลค์ และส่งต่อทันที มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด (ค่าเฉลี่ย 3.27) ส่วนผลจากการวิจัยเชิงคุณภาพพบว่า สื่อที่นิยมใช้ได้แก่ เฟซบุ๊ก ไลน์ อินสตาแกรม และยูทูบ ส่วนทวิตเตอร์ เป็นสื่อที่ไม่ค่อยได้รับความนิยม สำหรับวัตถุประสงค์ในการใช้สื่อเฟซบุ๊กจะใช้เพื่อติดตามเรื่องราวของเพื่อน ข่าวสาร เหตุการณ์ ปัจจุบัน กระแสสังคม และเรื่องราวที่แต่ละคนมีความสนใจเฉพาะ เช่น เพจสัตว์เลี้ยง กีฬา รถมอเตอร์ไซต์ รอยสัก การใช้เพื่อเป็นช่องทางในการระบายอารมณ์ ความรู้สึก และส่วนใหญ่ไม่นิยมกดไลค์ ส่งต่อ หรือแสดงความคิดเห็นในเพจทั่วไป แต่จะใช้กับเพื่อนสนิทหรือคนรู้จักเท่านั้น ส่วนไลน์จะใช้เป็นช่องทางติดต่อสื่อสาร (สนทนา) กับครอบครัว กลุ่มเพื่อน กลุ่มเรียน กลุ่มเกม ในขณะที่ อินสตาแกรมจะถูกใช้เป็นช่องทางส่วนตัวในการ

เก็บบันทึกเรื่องราวและภาพที่ประทับใจ สำหรับยูทูบจะเป็นสื่อที่เน้นการใช้เพื่อความบันเทิงมากที่สุดคือ ดูภาพยนตร์และฟังเพลง

2. การรู้ทันสื่อสังคมออนไลน์ ผลจากการวิจัยเชิงปริมาณพบว่า โดยภาพรวมผู้ตอบแบบสอบถามมีความรู้ทันสื่อสังคมออนไลน์อยู่ในระดับปานกลาง (ค่าเฉลี่ย 3.64) ซึ่งด้านกระบวนการผลิตและเผยแพร่ มีความรู้ทันสื่อสังคมออนไลน์อยู่ในระดับสูง (ค่าเฉลี่ย 3.75) รองลงมาคือ ด้านเนื้อหา มีความรู้ทันสื่อสังคมออนไลน์อยู่ในระดับปานกลาง (ค่าเฉลี่ย 3.59) และด้านผลกระทบของสื่อที่มีต่อตนเองและสังคมมีความรู้ทันสื่อสังคมออนไลน์อยู่ในระดับปานกลาง (ค่าเฉลี่ย 3.57) ส่วนผลการวิจัยเชิงคุณภาพพบว่า ผู้ให้สัมภาษณ์ทุกกลุ่มมีความรู้ ความเข้าใจและสามารถให้ความหมายของการรู้ทันสื่อได้ โดยมุ่งเน้นขั้นตอนการ “เช็กก่อนส่งต่อ” หรือที่เรียกว่า “เช็กก่อนแชร์” ที่เน้นการกลั่นกรองข้อมูลข่าวสาร จากการตรวจสอบจากหลายแหล่งข่าว เช่น สำนักข่าว สื่อกระแสหลัก ทั้งโทรทัศน์ หนังสือพิมพ์ และเว็บไซต์พินทิป รวมถึง การพยายามทำความเข้าใจเจตนาของผู้ส่งสาร (เพจ) ว่า นำเสนอข้อมูลข่าวสารไปเพื่อผลประโยชน์อย่างไร เพื่อไม่ให้ตนเองหลงเชื่อในข้อมูลเหล่านั้นทันที อีกทั้ง กลุ่มผู้ให้สัมภาษณ์ไม่นิยมในการส่งต่อหรือส่งต่อข้อความ เนื่องจากไม่ค่อยมีความมั่นใจ ข้อมูลข่าวสารเหล่านั้น แม้ว่าจะมีการตรวจสอบกลั่นกรองแล้วก็ตาม แต่อาจจะมีการส่งต่อไปยังเพื่อนสนิทเท่านั้น เพราะหากมีข้อผิดพลาดก็สามารถอธิบายแก้ไขกันได้ และในฐานะนักนิเทศศาสตร์ ซึ่งได้มีโอกาสได้เรียนรายวิชาที่เกี่ยวข้องกับการรู้ทันสื่อมาบ้างแล้ว ก็มีการนำความรู้มาใช้เป็นแนวทางในการกลั่นกรองข้อมูลข่าวสารก่อนที่จะเชื่อหรือส่งต่อ นอกจากนี้ กลุ่มผู้ให้สัมภาษณ์ทั้งนี้ ส่วนใหญ่มีความมั่นใจว่าตนเอง มีการรู้ทันสื่อเพราะเช็กก่อนส่งต่อ

3. การรู้ทันตนเองในการเปิดรับสื่อสังคมออนไลน์ ผลจากการวิจัยเชิงปริมาณพบว่า ผู้ตอบ

แบบสอบถามส่วนใหญ่มีความรู้ทันตนเองอยู่ในระดับปานกลาง (ค่าเฉลี่ย 3.46) ซึ่งการรู้ทันตนเองในด้านการรู้ทันกำลังของตนเองอย่างรอบด้าน มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด (ค่าเฉลี่ย 3.73) รองลงมาคือ ด้านการรู้ทันสติ ด้านการรู้ทันความต้องการของตนเอง และด้านการรู้เท่าทันอารมณ์ตนเอง ส่วนด้านการรู้ทันบทบาทหน้าที่ตนเอง มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด (ค่าเฉลี่ย 3.11) ส่วนผลจากการวิจัยเชิงคุณภาพพบว่า ผู้ให้สัมภาษณ์ส่วนใหญ่มีการรู้ทันตนเองในการเปิดรับสื่อสังคมออนไลน์ เพราะเมื่อเปิดรับข้อมูลข่าวสารที่กระทบต่อความรู้สึก หรือขัดแย้งต่อการรับรู้หรือความเชื่อของตน จะใช้การ “ปล่อยวาง” “เฉย” และไม่โต้ตอบ เพื่อหลีกเลี่ยงความขัดแย้งที่จะตามมาภายหลัง และหากพบว่า ความขัดแย้งที่เกิดขึ้นเป็นระหว่างเพื่อนสนิทก็จะใช้วิธีการโทรหาหรือพูดคุยกันแบบส่วนตัวมากกว่าการตอบโต้ไปมาผ่านสื่อ อย่างไรก็ตาม หากอยากที่จะแสดงความคิดเห็นก็จะพยายามเป็นแบบสร้างสรรค์ คือเป็นการให้เหตุผล แต่ถ้าคนอื่นยังไม่เข้าใจก็จะหายไป ไม่ตอบโต้กลับ ไม่โกรธแค้น และทำตัวเป็นปกติ นอกจากนี้ ยังพบว่า กลุ่มผู้ให้สัมภาษณ์ส่วนใหญ่ไม่ชอบความรุนแรง ไม่ชอบมีปัญหา หรือไม่ต้องการให้ผู้อื่นรับรู้ความคิดเห็นของตนเองมากนัก เนื่องจากมองว่าเป็นเรื่องส่วนบุคคล และการแสดงความคิดเห็นบางครั้งอาจส่งผลกระทบต่อภาพลักษณ์ที่คนอื่นอาจมองเราไม่ดี

4. ปัจจัยด้านลักษณะทางประชากร การรู้ทันสื่อ การรู้ทันตนเองที่ส่งผลต่อพฤติกรรมการเปิดรับข่าวสารผ่านสื่อสังคมออนไลน์

ผลทดสอบสมมติฐาน

สมมติฐานข้อที่ 1 พบว่า ปัจจัยด้านอายุ ชั้นปี การศึกษา และเกรดเฉลี่ยสะสม มีผลต่อพฤติกรรมการเปิดรับข่าวสารผ่านสื่อสังคมออนไลน์ ได้อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ซึ่งอธิบายได้ว่า ตัวแปรดังกล่าวสามารถร่วมกันพยากรณ์

พฤติกรรมการเปิดรับข่าวสารผ่านสื่อสังคมออนไลน์ ได้ร้อยละ 5.1

สมมติฐานข้อที่ 2 พบว่า การรู้ทันสื่อไม่มีผลต่อพฤติกรรมการเปิดรับข่าวสารผ่านสื่อสังคมออนไลน์ ส่วนการรู้ทันตนเองมีผลต่อพฤติกรรมการเปิดรับข่าวสารผ่านสื่อสังคมออนไลน์ได้อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ซึ่งอธิบายได้ว่า การรู้ทันตนเองและการรู้ทันสื่อมี สามารถร่วมกันพยากรณ์พฤติกรรมการเปิดรับข่าวสารผ่านสื่อสังคมออนไลน์ ได้ร้อยละ 1.9 แต่เมื่อพิจารณาค่าสัมประสิทธิ์การถดถอยของการรู้ทันสื่อพบว่า ไม่สามารถพยากรณ์พฤติกรรมการเปิดรับข่าวสารผ่านสื่อสังคมออนไลน์ (Sig .915) ส่วนการรู้ทันตนเองสามารถพยากรณ์พฤติกรรมการเปิดรับข่าวสารผ่านสื่อสังคมออนไลน์ ได้ (Sig.000)

วิจารณ์และสรุปผล

1. พฤติกรรมการเปิดรับข่าวสารผ่านสื่อสังคมออนไลน์ จากผลการวิจัยที่พบว่า เหตุผลในการใช้สื่อสังคมออนไลน์เป็นไปเพื่อความบันเทิงมากที่สุด รองลงมาคือ ไขยามว่าง และใช้ติดตามข้อมูลข่าวสาร ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ กฤษณิ์ แสนทวี (2553) ที่พบว่า คนส่วนใหญ่มีเหตุผลในการเปิดรับสื่อเพื่อความบันเทิง งานวิจัยของ ญัฐนันท์ สิริเจริญ (2557) ที่พบว่า วัตถุประสงค์ในการเปิดรับข้อมูลข่าวสารมากที่สุดคือ เพื่อรับรู้เหตุการณ์ปัจจุบันโดยใช้การสนทนาผ่านเครือข่ายเฟซบุ๊กและโปรแกรมไลน์ รองลงมาคือ เพื่อความเพลิดเพลิน รวมถึงงานวิจัยของ นพพร สุนะ (2556) ที่พบว่า มีการใช้งานสื่อออนไลน์เพื่อติดตามข้อมูลข่าวสารของเพื่อนมากที่สุด

สำหรับความคิดเห็นที่มีต่อพฤติกรรมการเปิดรับข่าวสารผ่านสื่อสังคมออนไลน์ ข้อที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุดคือ ฉันเลือกใช้สื่อตามความสามารถในการอ่านออก เขียนได้ และใช้สื่อเป็น และฉันเปิดรับสื่อเฉพาะที่ตนเองมีความสนใจเท่านั้นและมี

ความคาดหวังในเรื่องความรวดเร็วในการใช้ เป็นเครื่องมือติดต่อสื่อสารมากที่สุด รองลงมาคือ การเป็นแหล่งสืบค้นข้อมูลที่สะดวกและทันสมัย ความสามารถในการโต้ตอบได้อย่างทันที การเป็นสื่อที่สามารถใช้ได้ทุกที่ทุกเวลา ความสามารถในการแพร่ข่าวสารได้อย่างกว้างขวาง ความสามารถในการสร้างสังคม และการเป็นสื่อที่ผู้ใช้สามารถสร้างและผลิตเนื้อหาเองได้ ใช้งานง่าย ซึ่งผลการวิจัยสอดคล้องกับแนวคิด ทฤษฎีการเปิดรับข่าวสาร ความเชื่อในการใช้สื่อ ความคาดหวังและการใช้ประโยชน์จากสื่อของ ยูพา สุภากุล (2534: 124-125 อ้างถึงใน อัญชุลี วงษ์บุญงามและดารณี ธีชญสิริ, 2554: 11) ที่อธิบายว่า การเลือกใช้สื่อจะเกิดจากปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการเลือกเปิดรับข่าวสาร นั่นคือ การที่บุคคลจะเลือกเปิดรับสื่ออาจขึ้นอยู่กับความสามารถในการจัดหามาได้ (ความง่ายในการเข้าถึงสื่อ) การเลือกสื่อที่ตนเองสะดวกและนิยม การเลือกสื่อตามความเคยชิน การเลือกสื่อตามลักษณะเฉพาะของสื่อ (ตัวอักษร ภาพ เสียง การเคลื่อนไหว) และเลือกสื่อที่สอดคล้องกับความรู้ ค่านิยม ความเชื่อและทัศนคติของตนเอง ทั้งนี้ ความเชื่อในการเปิดรับข่าวสารจากสื่อ จึงอาจเกิดจากการที่บุคคลที่มีความเชื่อมั่นต่อข้อมูลข่าวสาร โดยตั้งอยู่บนความเชื่อที่พิสูจน์ได้ โดยผ่านการคิด พิจารณาหาเหตุผล และแยกแยะข้อเท็จจริงก่อนตัดสินใจเชื่อ ในขณะที่บางคนอาจเชื่อได้โดยง่ายก็อาศัยความรู้สึกนึกคิดของตนเอง และปราศจากข้อพิสูจน์ใด หรือบางครั้งเชื่อเพราะถูกโน้มน้าวจากการโฆษณา การบอกต่อๆ กันมาจากบุคคลอ้างอิงต่างๆ อีกทั้ง ยังสอดคล้องกับคาดหวังในการเปิดรับสื่อของ วิลเบอร์ ชรัมม์ (1973) ที่อธิบายว่า คนเรามีแนวโน้มที่จะเปิดรับข่าวสารโดยใช้ความพยายามน้อยที่สุดใน การเลือกสื่อที่อยู่ใกล้ตัว สื่อที่สามารถเลือกเปิดรับได้ง่ายและมีประโยชน์ต่อตนเองต่อไป และสอดคล้องกับ เสรี วงษ์มณฑา (2541: 649 อ้างถึงใน กิตติพร ไชยโรจน์, 2555: 13-14) กล่าวว่า การเลือกใช้สื่อที่จะเกิดจากการเปรียบเทียบระหว่างผล

ตอบแทนกับการลงทุนลงแรง และพันธะผูกพันที่จะตามมา นั่นคือ ถ้าผลตอบแทนหรือผลประโยชน์ที่ได้รับสูงกว่าการลงทุนลงแรงหรือต้องใช้ความพยายามที่จะรับรู้หรือทำความเข้าใจแล้ว บุคคลย่อมแสวงหาข่าวสารนั้น แต่ถ้าผลประโยชน์ที่ได้รับน้อยกว่าการลงทุนลงแรง บุคคลก็อาจจะเฉยเมยต่อข่าวสารนั้น รวมถึง สอดคล้องกับทฤษฎีการใช้ประโยชน์และความพึงพอใจจากสื่อ (Katz et al., 1974) ที่ให้ความสำคัญกับผู้รับสารในฐานะผู้ที่แสวงหาข่าวสารที่เป็นไปตามข้อตกลงเบื้องต้นของทฤษฎีที่เชื่อว่าผู้รับสารนั้นมีลักษณะแอคทีฟ (active) ในการเปิดรับสื่อ นั่นคือ “การจะเลือกเปิดรับเนื้อหาสาร” แต่ละชนิด จะขึ้นอยู่กับเพื่อตอบสนองความต้องการของตน ดังนั้น ตามหลักการของทฤษฎีการใช้ประโยชน์และความพึงพอใจจากสื่อคือ การเลือกใช้สื่อจะพิจารณาจากคุณสมบัติของสื่อ โดยมีความคาดหวังว่า สื่อนั้นจะสามารถตอบสนองความต้องการได้ ซึ่งหมายความว่า หากสื่อนั้นสามารถตอบสนองความต้องการเป็นไปตามที่คาดหวังได้ สื่อนั้นจะถูกเลือกมาใช้เพื่อตอบสนองความต้องการในครั้งต่อไป แต่หากสื่อนั้นไม่สามารถตอบสนองความต้องการได้ตามความคาดหวัง ผู้ใช้สื่อก็จะเกิดเลิกใช้สื่อ นั้น และแสวงหาสื่ออื่น (ฤกษ์พร ประสิทธิ์วิเศษ, 2557:41)

ด้านการใช้ภาษาพบว่า การเลือกใช้ภาษาในการสื่อสารผ่านสื่อสังคมออนไลน์ในลักษณะแบบไม่เป็นทางการในการสื่อสารความหมายหรือที่เรียกว่า “ภาษาแชท” และเป็นการใช้ภาษาในความหมายแคบ โดยใช้เครื่องหมายหรือสัญลักษณ์แทนคำพูด ไม่ว่าจะเป็นการใช้ภาษาพูด รูปภาพ เพลง สติกเกอร์ หรือการใช้สรรพนามแทนตัว ซึ่งการใช้ภาษาในการสื่อสารจึงเป็นไปเพื่อสร้างความเข้าใจที่ตรงกันระหว่างผู้ส่งและผู้รับสารซึ่งจะมีรูปแบบที่แตกต่างกัน และทำให้ภาษาที่ใช้มีความแตกต่างไปด้วย ซึ่งกาญจนา แก้วเทพ กล่าวว่า การให้ความหมายในการสื่อสารคือ การให้ความหมายของ “คำ” (สัญลักษณ์) โดยเน้นการวิเคราะห์ผู้รับสารว่า ความหมายที่ถูก

ที่บรรจุอยู่ในผลงานด้านสื่อมิได้ถูกผูกขาดจากฝ่ายผู้ส่งสารแต่เพียงฝ่ายเดียว แต่ผู้รับสารเองก็มีส่วนสำคัญในการผลิตและสร้างความหมายในขั้นตอนของการบริโภคผลงานด้วย นั่นคือ การวิเคราะห์กระบวนการถอดรหัสความหมายของผู้รับสาร นักสัญวิทยาเชื่อว่า เป็นอีกขั้นตอนหนึ่งของกระบวนการผลิตความหมายโดยที่ “ผู้อ่าน” จะเป็นผู้สร้างความหมาย โดยนำเอาประสบการณ์ ทัศนคติและอารมณ์ของตนเองเข้ามาเป็นปัจจัยเกี่ยวข้องกับการสร้างความหมาย

2. การรู้ทันสื่อสังคมออนไลน์พบว่า มีความรู้ทันสื่อสังคมออนไลน์อยู่ในระดับปานกลาง ซึ่งผลจากการวิจัยสอดคล้องกับ งานวิจัยของ ณัฐนันท์ศิริเจริญ (2557) ที่พบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีระดับการรู้และเท่าทันสื่อและสารสนเทศอยู่ในระดับปานกลาง สำหรับระดับการรู้เท่าทันสื่อทั้ง 3 ด้าน ได้แก่ ด้านกระบวนการผลิต ด้านเนื้อหา ด้านผลกระทบของสื่อที่มีต่อตนเองและสังคม สอดคล้องกับ แนวทางการรู้ทันสื่อที่ สุตราวัฒน์ ดิษยวรรณระจันทรวิวัฒนากุล (2554 :61-71) ที่ได้อธิบายว่า แนวทางการรู้ทันสื่อต้องผ่านการทำความเข้าใจสื่อและสารที่สื่อสารมวลชนผลิตขึ้น นั่นคือ สื่อคือสิ่งที่สร้างขึ้นโดยมีวัตถุประสงค์ในตัวของมันเอง สื่อคือผู้ผลิตความรู้ ความจริง และวาทกรรมแก่สังคม ทั้งโดยรู้ตัวและไม่รู้ตัว ซึ่งสื่อจะสร้างสิ่งที่เรียกว่า ความรู้แฝงและความจริงเทียมผ่านตัวบุคคลผู้ประกอบอาชีพสื่อ โดยข่าวสารที่ส่งผ่านเทคโนโลยีสื่อมาถึงตัวเราได้ผ่านการคิดค้น จัดทำวิธีการนำเสนอตามข้อจำกัดของเครื่องมือหรือสื่อ ทั้งข้อจำกัดของเวลาและเนื้อที่ที่ต้องอาศัยการตัดต่อหรือการจำกัดข้อมูลที่น่าเสนอ การเลือกนำเสนอเฉพาะข้อมูลที่ตรงกับความต้องการของกลุ่มเป้าหมายเท่านั้น อีกทั้ง ความรู้ที่น่าเสนอก็เป็นเพียงความรู้แฝงที่เน้นสร้างผลกระทบต่อความเชื่อ การรับรู้ และทัศนคติของสังคม สื่อจึงสร้างค่านิยมและอุดมคติ วัฒนธรรมและระบบคุณค่าของสังคมหนึ่งๆ โดยการผลิตซ้ำและให้เกิดการยอมรับจนเป็นแบบแผนในการคิด

และการดำเนินชีวิต และสื่อแต่ละชนิดมีเอกลักษณ์และข้อจำกัด เพราะสื่อแต่ละชนิดมีธรรมชาติของมันเอง มีรายละเอียด ขั้นตอน เทคนิคและเครื่องมือมีความแตกต่างกันมาก ซึ่งในกระบวนการผลิตจะทำให้ “สาร” บางอย่างถูกตัดตอน ปรับแต่ง ลดปริมาณและคุณภาพ รวมถึงอาจกลายเป็นการสร้างความจริงเทียมขึ้น นอกจากนั้น สื่อยังมีเป้าหมายทางธุรกิจหรือการโฆษณาที่ต้องการแสวงหากำไร เพราะสื่อจะอยู่ได้ด้วยรายได้จากการโฆษณา สื่อจึงต้องจ่ายอ้อมต่ออำนาจแทรกแซงของพ่อค้าและนักการเมือง ทำให้สื่อไม่สามารถทำหน้าที่โดยเที่ยงธรรม สื่อจึงต้องนำเสนอแต่เพียงผิวเผิน หรือจงใจบิดเบือนให้เป็นประโยชน์แก่ผู้อุปถัมภ์โฆษณา รวมถึงการนำเสนอเนื้อหาในละครก็ต้องมีโฆษณาแฝงเพื่อสร้างความคุ้นเคยและภักดีต่อสินค้าหรือการสร้างการมีส่วนร่วมในรายการ ก็เป็นไปเพื่อความร่วมมือทางธุรกิจจะระหว่างสื่อกับเจ้าของสินค้า

นอกจากนี้ ผลวิจัยเชิงคุณภาพยังพบว่า นักศึกษาทุกกลุ่มสามารถให้ความหมายของการรู้ทันสื่อได้ โดยมุ่งเน้นขั้นตอนการ “เช็คก่อนส่งต่อ” หรือที่เรียกว่า “เช็คก่อนแชร์” ที่เน้นการกลั่นกรองข้อมูลข่าวสาร จากการตรวจสอบจากหลายแหล่งข่าวแล้วนำมาอธิบาย ได้เที่ยง หรือเป็นข้อมูลที่ช่วยในการตัดสินใจ รวมถึง การพยายามทำความเข้าใจเจตนาของผู้ส่งสาร (เพจ) ว่า นำเสนอข้อมูลข่าวสารไปเพื่อผลประโยชน์อย่างไร เพื่อไม่ให้ตนเองหลงเชื่อในข้อมูลเหล่านั้นทันที ซึ่งผลจากการวิจัยสอดคล้องกับองค์ความรู้การรู้ทันสื่อใน 4 ด้าน ซึ่งพรทิพย์ เย็นจะบก (2552: 21-25) อธิบายว่า ในด้านมิติในการรับสื่อ เมื่อมีการเปิดรับสื่อต้องพยายามแยกความคิดและอารมณ์ออกจากกัน ไม่หลงเชื่อตามสิ่งที่สื่อชี้แนะ ด้านการวิเคราะห์สื่อ มีความสามารถแยกองค์ประกอบในการนำเสนอของสื่อได้ เช่น รู้ว่าใครคือกลุ่มเป้าหมาย สิ่งที่สื่อแนะนำเสนอมีผลกระทบต่อสังคม เศรษฐกิจและการเมืองอย่างไร สื่อมีรูปแบบการนำเสนออย่างไร ข้อมูลที่นำเสนอเป็นข้อเท็จจริงหรือความคิดเห็น และ

การนำเสนอของสื่ออยู่ในกรอบของจรรยาบรรณหรือไม่ ด้านการประเมินค่าสื่อ เป็นการตัดสินใจพิจารณาคุณภาพหรือคุณค่าของสื่อ ว่าสามารถทำให้เราเกิดความสนใจ ความพอใจ หรือทำให้หลงเชื่อโดยปราศจากการวิเคราะห์ และด้านการใช้สื่อให้เกิดประโยชน์ ต้องรู้จักนำสิ่งที่ตนวิเคราะห์ไปใช้ในการวางแผนการใช้สื่อให้สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้ เช่น การรู้จักส่งต่อข่าวสารที่มีประโยชน์ต่อสังคม การรู้จักเลือกข้อมูลอย่างถูกต้องเหมาะสมเพื่อใช้ในการผลิตข้อมูลข่าวสาร

3. การรู้ทันตนเอง พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามมีความรู้ทันตนเองอยู่ในระดับสูงมี 2 ด้านคือ ด้านการรู้ทันกำลังของตนเองอย่างรอบ และด้านการรู้ทันสติ ซึ่งผลการวิจัยดังกล่าวอธิบายได้ว่าการตระหนักรู้ในตนเองในระดับสูงจะทำให้สามารถตรวจสอบและสังเกตตนเองในการแสดงออกแบบต่างๆ ได้ ส่วนการขาดการตระหนักรู้ในตนเองจะทำให้ขาดข้อมูลที่เพียงพอในการตัดสินใจที่ดี รวมทั้งเป็นอุปสรรคในการตอบสนองต่อผู้อื่นและสถานการณ์ต่างๆ เนื่องจากมีข้อมูลไม่เพียงพอที่จะเข้าถึงสิ่งเหล่านั้น (ไวซิงเจอร์ (Weisinger, 1998: 4-5 อ้างถึงใน ทศนีย์ สุริยะไชย, 2554: 35-36) ในขณะที่ ด้านการรู้ทันความต้องการของตนเอง ด้านการรู้ทันอารมณ์ของตนเอง และด้านการรู้ทันบทบาทหน้าที่ตนเองมีความรู้ทันตนเองอยู่ในระดับปานกลาง ซึ่งแสดงให้เห็นว่า ผู้ให้สัมภาษณ์อาจยังไม่สามารถตรวจสอบและสังเกตตนเองในการแสดงออกแบบต่างๆ ได้อย่างชัดเจน อีกทั้ง ยังขาดข้อมูลที่เพียงพอต่อการตัดสินใจที่ดี

นอกจากนี้ ผลการวิจัยยังสนับสนุนว่า ผู้ให้สัมภาษณ์มีการรู้ทันอารมณ์ตนเอง เพราะเมื่อเปิดรับข้อมูลข่าวสารที่กระทบต่อความรู้สึก หรือขัดแย้งต่อการรับรู้หรือความเชื่อของตน จะใช้การ “ปล่อยวาง” “เฉย” และไม่โต้ตอบ เพื่อหลีกเลี่ยงความขัด

แย้งที่จะตามมาภายหลัง และหากพบว่า ความขัดแย้งที่เกิดขึ้นเป็นระหว่างเพื่อสนิทก็จะใช้วิธีการโทรหาหรือพูดคุยกันแบบส่วนตัวมากกว่าการตอบโต้ไปมาผ่านสื่อ ซึ่งผลการวิจัยดังกล่าวสอดคล้องกับ ศจีแพรว โปธิกุล (2555: 13) ที่อธิบายว่า การรู้อารมณ์ตนเองเป็นการรับรู้ถึงอารมณ์ความรู้สึกของตนเองและผลที่ตามมา สามารถระบุสาเหตุความรู้สึกที่เกิดขึ้นได้ และสามารถปรับอารมณ์ตนเองได้อย่างเหมาะสม

4. ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมกาเปิดรับข่าวสาร พบว่า ปัจจัยลักษณะทางประชากร ได้แก่ อายุ ชั้นปีการศึกษา และเกรดเฉลี่ยสะสม มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมกาเปิดรับข่าวสาร ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ เดอร์เฟลอร์ (อ้างถึงใน กาญจนา แก้วเทพ, 2541: 164-165) ที่อธิบายว่า ความแตกต่างของปัจเจกบุคคล สังคม และความสัมพันธ์ของกลุ่มสังคมย่อมส่งผลต่อพฤติกรรมที่แตกต่างกันของบุคคล และสอดคล้องกับงานวิจัยของ กฤษฎกร ชูเลมิต (2557) พบว่า นักท่องเที่ยวที่มีปัจจัยส่วนบุคคล ได้แก่ เพศ อายุ อาชีพ ระดับการศึกษา รายได้เฉลี่ยต่อเดือน และแหล่งที่มาต่างกันจะมีพฤติกรรมกาใช้สื่ออินเทอร์เน็ตเพื่อการท่องเที่ยวต่างกัน สอดคล้องกับงานวิจัยของ หฤทัย วงศ์สิทธิพันธ์ (2553 อ้างถึงใน เจตพันธ์ ตรีบำเพ็ญ และ วรวิ วิณิช, 2558) พบว่า อายุ ชั้นปีการศึกษา และรายได้ต่อเดือนมีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมกาใช้อินเทอร์เน็ตของนักศึกษา และสอดคล้องกับงานของ วีรพงษ์ พวงเล็ก (2557) พบว่า วัยรุ่นที่มีเพศ รายได้ ระดับการศึกษา สาขาวิชา และผลการเรียน (GPA.) ที่แตกต่างกัน มีการเปิดรับเนื้อหาทางเพชบนสื่ออินเทอร์เน็ตแตกต่างกัน ในขณะที่ ปัจจัยด้านการู้ทันสื่อไม่มีผลพฤติกรรมกาเปิดรับข่าวสารผ่านสื่อสังคมออนไลน์ สอดคล้องกับ สุภารัตน์ แก้วสุทธิ (2553) ที่พบว่า พฤติกรรมกาใช้อินเทอร์เน็ตไม่มีความสัมพันธ์กับการู้เท่าทันสื่อ

ข้อเสนอแนะในการวิจัย

1. หน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการกำกับ การติดตามและประเมินการใช้สื่อหรือเฝ้าระวังสื่อทั้งภาครัฐและเอกชน ควรนำข้อมูลที่ได้อาจการศึกษาไปเป็นแนวทางในการวางแผนเพื่อการรณรงค์การให้ความสำคัญต่อการรู้ทันสื่อและการรู้ทันตนเองของเยาวชนในการใช้สื่อสังคมออนไลน์

2. สาขาวิชาที่มีการจัดการเรียนการสอนด้านการสื่อสาร ควรจัดทำหลักสูตรหรือวางแผนการเรียนการสอนที่มีเนื้อหาเกี่ยวกับวิธีการใช้สื่อ

ออนไลน์ได้อย่างรู้ทัน อาจจัดทำเป็นหลักสูตรเฉพาะสำหรับ “การรู้ทันสื่อออนไลน์” หรือ การสอดแทรกเนื้อหา รายวิชาและกิจกรรมเข้าไปในหลักสูตรหรือรายวิชาต่าง

กิตติกรรมประกาศ

ผู้วิจัยขอขอบคุณมหาวิทยาลัยสวนดุสิตที่สนับสนุนทุนอุดหนุนในการจัดทำวิจัยในครั้งนี้ รวมทั้งผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องที่ช่วยทำงานวิจัยสำเร็จ ลุล่วงด้วยดี

เอกสารอ้างอิง

- กฤษฎทิ แสนทวี. (2553). *พฤติกรรมกรเปิดรับและระดับการรู้เท่าทันสื่อของเยาวชนในเขตกรุงเทพมหานคร*. กรุงเทพมหานคร : สำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ.
- กฤษฎทิ ชูเลิศ. (2557). *พฤติกรรมกรใช้สื่ออินเทอร์เน็ตและความพึงพอใจต่อการใช้สื่ออินเทอร์เน็ตเพื่อการท่องเที่ยวของนักท่องเที่ยวต่างชาติในอำเภอเกาะพะงัน จังหวัดสุราษฎร์ธานี*. (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทศาสตรมหาบัณฑิต). กรุงเทพมหานคร : มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิตย์.
- กฤษฎทิ ประสิทธิ์วิเศษ. (2557). *การสื่อสารทุนทางสังคมออนไลน์ผ่านเฟซบุ๊กกับคุณภาพชีวิตในโลกแห่งความจริง*. (ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต). กรุงเทพมหานคร : มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิตย์.
- กาญจนา แก้วเทพ. (2541). *การวิเคราะห์สื่อ: แนวคิดและเทคนิค*. กรุงเทพฯ: อินฟินิตี้เพรส.
- กิตติพร ไชยโรจน์. (2555). *พฤติกรรมกรเปิดรับสื่อและพฤติกรรมกรเล่นพนันฟุตบอลของนักศึกษาในมหาวิทยาลัย อำเภอหาดใหญ่ จังหวัดสงขลา*. (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทศึกษามหาบัณฑิต). สงขลา : มหาวิทยาลัยทักษิณ.
- จินดารัตน์ บวรบริหาร. (2548). *ความรู้เท่าทันสื่ออินเทอร์เน็ตการประเมินความเสี่ยงและพฤติกรรมป้องกันตัวเองของนักเรียนชั้นมัธยมปลายในเขตกรุงเทพมหานคร*. (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทศาสตรมหาบัณฑิต). กรุงเทพมหานคร : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- เจตพันธ์ ตรีปาเพ็ญ และ วรทิ วิณีจ. (2558). *พฤติกรรมกรของนักศึกษาระดับปริญญาตรีมหาวิทยาลัยเชียงใหม่ในการใช้จดหมายอิเล็กทรอนิกส์*. *วารสารบริหารธุรกิจ*. มหาวิทยาลัยเชียงใหม่. ปีที่ 1 ฉบับที่ 2 (เมษายน – มิถุนายน 2558). หน้า 1-13.
- ชุตินา สัจจามันท์ (2550). *การรู้สารสนเทศ: การสอนและการวิจัย*. *วารสารห้องสมุด*. ปีที่ 5 ฉบับที่ 2 ฉบับพิเศษ (กรกฎาคม-ธันวาคม 2550). หน้า 27-45.
- ณัฐนันท์ ศิริเจริญ (2557). *การสื่อสารเพื่อการรู้เท่าทันสื่อและสารสนเทศจากสื่ออินเทอร์เน็ตของนักศึกษาระดับปริญญาตรี*. (ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต). กรุงเทพมหานคร : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.

- ทัศนีย์ สุริยะไชย (2554). *ความสัมพันธ์ระหว่างการตระหนักรู้ในตนเองกับการร่วมรู้สึกในวัยรุ่น*. (วิทยานิพนธ์ปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต). กรุงเทพมหานคร : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- นพพร สุนะ (2556). *การรู้เท่าทันสื่อในการใช้สื่อออนไลน์ของนักศึกษาระดับปริญญาตรี สาขาวิชาการสื่อสารดิจิทัล*. (วิทยานิพนธ์ปริญญาศิลปศาสตรบัณฑิต). เชียงใหม่ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยแม่โจ้.
- นิธิตา วิวัฒน์พาณิชย์. (2558). *การพัฒนาทักษะการรู้เท่าทันสื่อสังคมออนไลน์*. *วารสารบัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ ในพระบรมราชูปถัมภ์ปีที่ 9 ฉบับที่ 3 กันยายน – ธันวาคม 2558*: 209-219.
- นิพนธ์ ดาราวุฒิมหาประภรณ์. (2558). *วัยรุ่นใช้สื่อออนไลน์อย่างไรในการหาข้อมูล ความหลากหลายทางประชากรและสังคมในประเทศไทย ณ ปี 2558*. สถาบันวิจัยประชากรและสังคม มหาวิทยาลัยมหิดล, 2558. (เอกสารทางวิชาการ/สถาบันวิจัยประชากรและสังคม มหาวิทยาลัยมหิดล ; หมายเลข 447. หน้า 29-41.
- นิวส์ 108 (2558). *สื่อออนไลน์ ประโยชน์เยอะ ภัยร้ายเยอะ*. วันที่สืบค้น 16 กรกฎาคม 2558. เข้าถึงได้จาก <https://www.ega.or.th/th/content/890/1904/> [News 108. (2015).
- บุบผา เมฆศรีทองคำ. (2555). มุมมองของนักศึกษานิเทศศาสตร์ต่อการรู้เท่าทันสื่อโซเชียลมีเดีย. ใน *การประชุมวิชาการมหาวิทยาลัยกรุงเทพ ประจำปี 2555*. ปทุมธานี: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยกรุงเทพ. หน้า 106-119
- พรทิพย์ เย็นจะบก (2552). *ถอดรหัส ลับความคิดเพื่อการรู้เท่าทันสื่อ*. สำนักพิมพ์ปิ่นโต พับลิชชิ่ง จำกัด: กรุงเทพฯ.
- วิรัชญ์ ครุจิต และนัฏระณี คงดี. (2554). *การสำรวจการเรียนรู้การสอนความรู้เท่าทันสื่อในสถาบันอุดมศึกษาในประเทศไทย*. คณะนิเทศศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีปทุม. โดยการสนับสนุนจาก แผนงานสื่อสร้างสุขภาวะเยาวชน (สสย.)
- วีรพงษ์ พวงเล็ก (2557). ปัจจัยเชิงเหตุของการเปิดรับเนื้อหาทางเพศบนสื่ออินเทอร์เน็ตที่มีต่อทัศนคติทางเพศของวัยรุ่นในเขตกรุงเทพมหานคร. *วารสารปัญญาภิวัฒน์ ปีที่ 5 ฉบับพิเศษ ประจำเดือน พฤษภาคม 2557*: 105-122.
- ศัจจ์แพรว โปรธิกุล. (2555). *การให้คำปรึกษาแบบกลุ่มตามแนวทฤษฎีวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล เพื่อพัฒนาการตระหนักรู้ในตนเองของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยเชียงใหม่*. (วิทยานิพนธ์ปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต). เชียงใหม่ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- สุนิตา เข้มทอง (2549). *ความตระหนักรู้ ทัศนคติ และพฤติกรรมของนิสิตนักศึกษาต่อการละเมิดลิขสิทธิ์ ผลงานวรรณกรรม งานศิลปะ-การแสดงและซอฟต์แวร์บนอินเทอร์เน็ต*. (วิทยานิพนธ์ปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต). กรุงเทพมหานคร : บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สุภาวรัตน์ แก้วสุทธิ (2553). *พฤติกรรมกาใช้อินเทอร์เน็ต การรู้เท่าทันสื่อ และพฤติกรรมกาป้องกันตัวเอง จากการละเมิดสิทธิส่วนบุคคลทางอินเทอร์เน็ต*. (วิทยานิพนธ์ปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต). กรุงเทพมหานคร : บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สมาคมโฆษณาดิจิทัล (ประเทศไทย). *DAAT เผยข้อมูลผู้ใช้อินเทอร์เน็ตของไทย ไตรมาส 1 ประจำปี 2559*. วันที่สืบค้น 11 กุมภาพันธ์ 2560. เข้าถึงได้จาก <http://www.daat.in.th/index.php/daat-internet/>

[Digital Advertising Association (Thailand).

สุदारัตน์ ดิษยวรรณนะ จันทรา วัฒนากุล. (2554). *รู้ทันสื่อ*. กรุงเทพฯ: ออฟเซ็ท ครีเอชั่น.

อัญชุลี วงษ์บุญงาม และดารณี รัชฎญสิริ. (2554). *การเปิดรับข่าวสารทางการเมือง ความรู้และการมีส่วนร่วมทางการเมืองของนักศึกษามหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลในเขตกรุงเทพมหานคร*. ทูลสนับสนุนจากงบประมาณเงินผลประโยชน์ประจำปีงบประมาณ 2554 มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลพระนคร.

Katz, E., Blumler, J., & Gurevitch, M. (1974). *Utilization of mass communication by the individual*. In J.Blumler & E. Katz (Eds.), *The uses of mass communication: Current perspectives on gratifications research*. Beverly Hills, CA: Sag. pp. 19–34.

Schramm, Wilbur. (1973). *Channels and audiences*. In *Handbook of Communication*. Chicago: Rand McNally College Publishing. pp.121-122.

วารสารมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ หลักเกณฑ์และคำแนะนำสำหรับผู้พิมพ์ บทความ หรือ บทความวิจัย (Instructions for the Authors)

วารสารมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม มีนโยบายในการส่งเสริมเผยแพร่งานวิชาการและงานวิจัยที่มีคุณค่าต่อการพัฒนาองค์ความรู้ทางวิชาการ และเป็นสื่อกลางแลกเปลี่ยนความคิดเห็นเชิงวิชาการ โดยครอบคลุมวิทยาการด้านมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ การศึกษาศิลปกรรม ดนตรี สถาปัตยกรรม ภาษา วรรณกรรม กำหนดการตีพิมพ์ปีละ 6 ฉบับ ออกราย 2 เดือน คือ เล่ม 1 มกราคม – กุมภาพันธ์ / เล่ม 2 มีนาคม – เมษายน/เล่ม 3 พฤษภาคม – มิถุนายน/เล่ม 4 กรกฎาคม – สิงหาคม /เล่ม 5 กันยายน – ตุลาคม และ เล่ม 6 พฤศจิกายน – ธันวาคม โดยรูปแบบผลงานที่วารสารจะรับพิจารณา มี 3 ประเภท คือ บทความทั่วไป บทความวิจัย และบทวิจารณ์หนังสือ บทความวิชาการ และบทความวิจัยที่จะนำมาตีพิมพ์ในวารสารมหาวิทยาลัยมหาสารคามนี้จะต้องได้รับการตรวจสอบทางวิชาการ (Peer review) ซึ่งปกติจะมี Double Blind (ผู้พิจารณา 2 คน) หรือ Triple Blind (ผู้พิจารณา 3 คน) ทั้งภายในและภายนอกมหาวิทยาลัย เพื่อให้วารสารมีคุณภาพในระดับมาตรฐานสากล และนำไปอ้างอิงได้ ผลงานที่ส่งมาตีพิมพ์ จะต้องมีการงานทบทวนความรู้เดิมและเสนอความรู้ใหม่ที่ทันสมัยรวมทั้งข้อคิดเห็นที่เกิดประโยชน์ต่อผู้อ่าน ผลงานไม่เคยถูกนำไปตีพิมพ์เผยแพร่ในวารสารอื่นใดมาก่อน และไม่ได้อยู่ในระหว่างการพิจารณาของวารสารใดๆ การเตรียมต้นฉบับที่จะมาลงตีพิมพ์ ควรปฏิบัติตามคำแนะนำ ดังนี้

การเตรียมต้นฉบับสำหรับบทความและบทความวิจัย

1. **ภาษา** เป็นภาษาไทยหรืออังกฤษก็ได้ ถ้าเป็นภาษาไทย ให้ยึดหลักการใช้คำศัพท์หรือการเขียนทับศัพท์ให้ยึดหลักของราชบัณฑิตยสถาน พยายามหลีกเลี่ยงการใช้ภาษาอังกฤษในข้อความ ยกเว้นกรณีจำเป็น ศัพท์ภาษาอังกฤษที่ปนไทย ให้ใช้ตัวเล็กทั้งหมด ยกเว้นชื่อเฉพาะซึ่งต้องขึ้นต้นด้วยตัวอักษรใหญ่ ถ้าเป็นภาษาอังกฤษ ควรให้ผู้เชี่ยวชาญในภาษาอังกฤษตรวจสอบความถูกต้องก่อนที่จะส่งต้นฉบับ
2. **ขนาดของต้นฉบับ** พิมพ์หน้าเดียวบนกระดาษสัน ขนาด เอ 4 (216 x 279 มม.) ควรเว้นระยะห่างจากขอบกระดาษด้านบนและซ้ายมืออย่างน้อย 40 มม. (1.5 นิ้ว) ด้านล่างและขวามืออย่างน้อย 25 มม. (1 นิ้ว) พิมพ์ด้วยโปรแกรมไมโครซอฟท์เวิร์ด ด้วยรูปแบบอักษร browallia New
3. **จำนวนหน้า** บทความและบทความวิจัย **ไม่ควรเกิน 12 หน้า**
4. **การส่งผลงาน online** สามารถเข้าไปดูรายละเอียดที่ www.journal.msu.ac.th

การเรียงลำดับเนื้อหา

1. **บทความวิจัย**
 - 1.1 **ชื่อเรื่อง (title)** ควรสั้น กระชับ และสื่อเป้าหมายหลักของการศึกษาวิจัย ไม่ใช้คำย่อ ความยาวไม่ควร เกิน 100 ตัวอักษร ชื่อเรื่องต้องมีทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ โดยให้นำชื่อเรื่องภาษาไทยขึ้นก่อน

1.2 ชื่อผู้พิมพ์และที่อยู่ ให้มีทั้งภาษาไทย และภาษาอังกฤษ และระบุตำแหน่งทางวิชาการ หน่วยงานหรือสถาบัน ที่อยู่ และ E-mail ของผู้พิมพ์ เพื่อใช้ติดต่อเกี่ยวกับต้นฉบับและบทความที่ตีพิมพ์แล้ว

1.3 บทคัดย่อ (abstract) ให้มีทั้งภาษาไทย และภาษาอังกฤษ เป็นเนื้อความย่อที่อ่านแล้วเข้าใจง่าย โดยเรียงลำดับความสำคัญของเนื้อหา เช่น วัตถุประสงค์ วิธีการศึกษา ผลงานและการวิจารณ์อย่างต่อเนื่องกัน ไม่ควรเกิน 250 คำ หรือ 15 บรรทัด ไม่ควรมีคำย่อ ให้บทคัดย่อภาษาไทยขึ้นก่อนภาษาอังกฤษ

1.4 คำสำคัญหรือคำหลัก (keywords) ให้ระบุทั้งภาษาไทย และภาษาอังกฤษ ใส่ไว้ท้ายบทคัดย่อของแต่ละภาษา

1.5 บทนำ (introduction) เป็นส่วนของเนื้อหาที่บอกความเป็นมาและเหตุผลนำไปสู่การศึกษาวิจัย ให้ข้อมูลทางวิชาการพร้อมทั้งจุดมุ่งหมายที่เกี่ยวข้องอย่างคร่าว ๆ และมีวัตถุประสงค์ของการศึกษาและการวิจัยนั้นด้วย

1.6 วิธีการศึกษา ให้ระบุรายละเอียดวัสดุ อุปกรณ์ สิ่งที่น่ามาศึกษา จำนวนลักษณะเฉพาะของตัวอย่างที่ศึกษา ตลอดจนเครื่องมือและอุปกรณ์ต่างๆ ที่ใช้ในการศึกษา อธิบายวิธีการศึกษา หรือแผนการทดลองทางสถิติ การสุ่มตัวอย่าง วิธีการเก็บข้อมูลและวิธีการวิเคราะห์ข้อมูล

1.7 ผลการศึกษา (results) แจ้งผลที่พบตามลำดับหัวข้อของการศึกษาวิจัยอย่างชัดเจน ได้ใจความ ถ้าผลไม่ซับซ้อนไม่มีตัวเลขมาก ควรใช้คำบรรยาย แต่ถ้ามีตัวเลขมาก ตัวแปรมาก ควรใช้ตาราง แผนภูมิแทน ไม่ควรมีเกิน 5 ตารางหรือแผนภูมิ ควรแปลความหมายและวิเคราะห์ผลที่ค้นพบ และสรุปเปรียบเทียบกับสมมติฐานที่ตั้งไว้

1.8 วิจารณ์และสรุปผล (discussion and conclusion) ชี้แจงว่าผลการศึกษาตรงกับวัตถุประสงค์ของการวิจัย หรือแตกต่างไปจากผลงานที่มีผู้รายงานไว้ก่อนหรือไม่ อย่างไร เหตุผลใดจึงเป็นเช่นนั้น และมีพื้นฐานอ้างอิงที่เชื่อถือได้ และให้จบด้วยข้อเสนอแนะที่จะนำผลการวิจัยไปใช้ประโยชน์ หรือทิ้งประเด็นคำถามการวิจัย ซึ่งเป็นแนวทางสำหรับการวิจัยต่อไป

1.9 ตาราง รูป รูปภาพ และแผนภูมิ ควรคัดเลือกเฉพาะที่จำเป็น และต้องมีคำอธิบายสั้นๆ แต่สื่อความหมาย ได้สาระครบถ้วน ในกรณีที่เป็นการตาราง คำอธิบาย ต้องอยู่ด้านบน ในกรณีที่เป็นรูปภาพ หรือแผนภูมิ คำอธิบายอยู่ด้านล่าง

1.10 กิตติกรรมประกาศ ระบุสั้นๆ ว่าได้รับการสนับสนุนทุนวิจัย และความช่วยเหลือจากองค์กรใดหรือใครบ้าง

1.11 เอกสารอ้างอิง (references) สำหรับการพิมพ์เอกสารอ้างอิง ทั้งเอกสารอ้างอิงที่เป็นภาษาไทย และภาษาอังกฤษโดยมีหลักการทั่วไป คือ เอกสารอ้างอิงต้องเป็นที่ถูกตีพิมพ์และได้รับการยอมรับทางวิชาการ ไม่ควรเป็นบทคัดย่อ และไม่ใช้การติดต่อสื่อสารระหว่างบุคคล ถ้ายังไม่ได้ถูกตีพิมพ์ต้องระบุว่า รอการตีพิมพ์ (in press)

2. บทความทั่วไป

2.1 ชื่อเรื่อง	ให้มีทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ
2.2 ผู้แต่ง	ให้มีทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ
2.3 บทคัดย่อ	ให้มีทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ

- 2.4 คำสำคัญ ให้มีทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ
- 2.5 บทนำ
- 2.6 เนื้อหา
- 2.7 บทสรุป
- 2.8 เอกสารอ้างอิง
- 3. บทวิจารณ์หนังสือ
 - 3.1 ข้อมูลทางบรรณานุกรม
 - 3.2 ชื่อผู้วิจารณ์
 - 3.3 บทวิจารณ์

เอกสารอ้างอิง ใช้รูปแบบการอ้างอิง (APA Style)

การเขียนเอกสารอ้างอิง

ก. กรณีที่เป็นรายงานวิจัย มีรูปแบบและการเรียงลำดับดังนี้ : ชื่อผู้เขียน (ในกรณีภาษาไทย ใช้ชื่อและนามสกุล และในกรณีภาษาอังกฤษ ใช้นามสกุลและชื่อ). ปีที่พิมพ์. ชื่อเรื่อง. ชื่อย่อของวารสาร. เล่มที่พิมพ์ ฉบับที่พิมพ์: เลขหน้าแรกถึงหน้าสุดท้ายของเรื่อง. ในกรณีที่มีผู้เขียนมากกว่า 6 คน ให้ใส่รายชื่อผู้เขียนทั้ง 6 คนแรก แล้วตามด้วยคำว่า “ และคณะ” หรือ “et al”

ตัวอย่าง

อมรรัตน์ จงสวัสดิ์ตั้งสกุล, ลัดดา เหมาะะสุวรรณ. (2002). Evidenced based maillard reeaction : focusing on parenteral nutrition. *วารสารโภชนบำบัด*. 13(1) : 3-11

Vega KJ, Pina I, Krevaky B. (1996). Heart transplantation is associated is with an increase risk for pancreatobiliary diseases. *Ann Intern Med*. 124(11) : 980-3

ข. กรณีที่เป็นหนังสือ มีรูปแบบและการเรียงลำดับ เหมือนเอกสารอ้างอิงที่เป็นรายงานวิจัย (ในข้อ ก.) ยกเว้น ใช้ ชื่อหนังสือ เมืองที่พิมพ์ : สำนักพิมพ์ แทน ชื่อย่อวารสาร

ตัวอย่าง

วิญญู มิตรานันท์. (2538). *พยาธิกายวิภาค*. กรุงเทพฯ : โอเอสพริ้นดิงเฮาส์ . 629-78.

Ringsven MK, Bond D.(1996). *Gerontology and leadership skills for nureses*. 2nd ed. Albany (NY) : Delmar Publishers. 100-25.

ค. กรณีที่เป็นรายงานการประชุมและสัมมนา มีรูปแบบการเรียงลำดับ คือ ชื่อผู้แต่ง. ปีที่พิมพ์. ชื่อเอกสารรวมเรื่องที่ได้จากรายงานการประชุม. วัน เดือน ปีที่จัด : สถานที่จัด : สำนักพิมพ์ หรือ ผู้จัดพิมพ์. เลขหน้า.

ตัวอย่าง

ณัฐนันท์ สิ้นชัยพานิช, วราภรณ์ จรรยาประเสริฐ, ยุพิน รุ่งเวชวุฒิวินัย, มนต์ชูลี นิตินพ, สาธิต พุทธิพิพัฒน์ขจร. (2542). เกสัชกรพัฒนาเพื่อการพึ่งพาตนเอง. รายงานการประชุมวิชาการเภสัชกรรมประจำปี 2542 ของเภสัชกรรมสมาคมแห่งประเทศไทย ; 24-26 มีนาคม 2542. กรุงเทพมหานคร : เภสัชกรรมสมาคมแห่งประเทศไทย. 89-105.

Kimmura J. Shibasaki H, editors. (1996). *Proceeding of 10yh International Congress of EMGand/ Clinical Neurophysiology* ; 15-16 Oct 1995; Kyoto Japan. Amsterdam: Elsevier. 80-90.

ง. กรณีเป็นวิทยานิพนธ์ มีรูปแบบการเรียงลำดับ คือ ชื่อผู้แต่ง. ปีที่พิมพ์. ชื่อวิทยานิพนธ์. สถาบันที่พิมพ์ : ชื่อสถาบันการศึกษา

ตัวอย่าง

อัมพร ณรงค์สันติ.(2541). การใช้ยาเจนตั้มยซินวันละครั้งเปรียบเทียบกับวันละสองครั้งในทารกแรกเกิดไทย. (วิทยานิพนธ์ปริญญาเภสัชศาสตรมหาบัณฑิต). กรุงเทพมหานคร : บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

Kaplan SJ. (1995).*Post-hospital home health care: the elderly's access and utilization* [dissertation]. St. Louis (MO):Washington Univ.

ตัวอย่าง

จ. กรณีที่เป็นบทความในหนังสือพิมพ์ มีรูปแบบและการเรียงลำดับเหมือนเอกสารอ้างอิงที่เป็นรายงานวิจัย (ในข้อ 11.1.1. ก)

ตัวอย่าง

Lee G. (1996). Hospitalization tied to ozone pollution: study estimates 50,000 admissions annually. *The Washington Post* Jun 21.5.

ฉ. กรณีที่เป็นหนังสืออิเล็กทรอนิกส์ มีรูปแบบและการเรียงลำดับ คือ ชื่อผู้แต่ง. ปีที่พิมพ์ ชื่อเรื่อง. ชื่อวารสาร (ปี เดือน วันที่อ้างอิงถึง) เล่มที่ (ฉบับที่) : ได้มาจาก ชื่อ website

ตัวอย่าง

Morse SS. (1995). Factors in the emergence of infectious disease. *Emerg Infect Dis* [cited 1996 Jun 5] ; 1(1): Available from:URL// www. Cdc.gov/ncidod/Eid.htm

ใบสมัครสมาชิกวารสารมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์
มหาวิทยาลัยมหาสารคาม

โปรดกรอรายละเอียดในใบสมัคร ดังต่อไปนี้

วันที่.....เดือน.....พ.ศ.....

ชื่อ – นามสกุล

ที่อยู่ บ้านเลขที่..... หมู่ที่..... ถนน,แขวง/ตำบล.....อำเภอ.....

จังหวัด.....รหัสไปรษณีย์..... โทรศัพท์

โทรสาร E – mail

หน่วยงานสถานที่ทำงาน

ถนนแขวง/ตำบล.....อำเภอ.....

จังหวัด.....รหัสไปรษณีย์..... โทรศัพท์โทรสาร

มีประสงค์ให้ออกใบเสร็จในนาม (โปรดระบุ).....

- สมัครเป็นสมาชิกรายปี 6 ฉบับ ค่าสมาชิก 240 บาท
- สมัครเป็นสมาชิกสองปี 12 ฉบับ ค่าสมาชิก 480 บาท

ท่านสามารถส่งจ่ายชานาณัติหรือตัวแลกเงิน ส่งจ่าย ปณ. ทำxonนยง 00033 ในนาม :

นางฉวีวรรณ อรรถะเศรษฐัง งานวารสาร กองส่งเสริมการวิจัยและบริการวิชาการ

มหาวิทยาลัยมหาสารคาม ตำบลขามเรียง อำเภอกันทรวิชัย จังหวัดมหาสารคาม 44150